శ్రీరస్తు.

శ్రీమద్వేద వేదాంతాది ప్రశంసితాత్మీయనిస్సీమ
విభవేన, మందప్రజ్ఞానుజిఘృక్షాకరుణారసపాథోనిధినా
తత్రభవతా కల్పసూత్రకృతా శ్రీమదాపస్తంబమునినా
కృపాళుతా నిర్మితగృహ్యసూత్రానుగృహీతం,
వైదికవిశిష్టశిష్టజనోపయోగిముఖ్యవిషయసమవేతం,
వప్పనభట్టీయసంయోజితమ్,
యాజుషప్రయోగచింతామణిర్నామ
స్మార్తగ్రంథరత్నమ్,

నానాదేశాసీతబహుపుస్తకసంప్రతిపన్న
పాఠభేదాన్ సమీక్ష్య, లేఖకప్రమాదజనితదోష
రహితం యథాతథా పండితైః సంస్కృతమ్,
ములుకుట్ల-రామలింగశాస్త్రిణా.
చెన్నపురే స్థితే,

(విద్యా) వివేకకళానిధి
శారదానిలయ
ముద్రాయంత్రే గోవ్వేటివార
ముద్రాపితం ప్రకటీకృతంచ
విజయతాంతరామ్,

౧౮౮౬ సం॥

మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు పుస్తకముల ఖరీదులు.

	రూ-అ-పై.			రూ-అ-పై పోస్టేజి		
కృష్ణయజుర్వేదము ప్రథమప్రపాఠకము (మొదటిఅర్ధము) శ్రీవిద్యారణ్యభాష్యసహితము. బైండుప్రతి ౧కి.	౧౧	౦	౦	౦	౧౦	౦
అష్టోత్తరశతోపనిషత్తులు	౮	౦	౦			
కాలమాధవీయము (ధర్మశాస్త్రము)	౧	౪	౦			
మహాన్యాసము	౦	౪	౦			
శ్రీసూక్తభాష్యము	౦	౪	౦			
వ్రతచూడామణి (ఇది ౪౦౦ వ్రతములు గలది)	౨	౦	౦			
సంధ్యాభాష్యము, కృష్ణపండితీయము	౦	౬	౦			
జాతకాలంకారము (సంస్కృతాంధ్రవ్యాఖ్యానవిశిష్టము.)	౦	౮	౦			
యాజుషప్రయోగచింతామణి (షోడశకర్మలు)	౨	౦	౦			
గీతాభాష్యము (శంకరకృతము)	౧	౮	౦			
ప్రాస్తావికశ్లోకములు	౦	౪	౦	౦	౦	
సప్తర్షికృతరామస్తోత్రము	౦	౦	౬	౦	౦	
మేఘసందేశము-సవ్యాఖ్యానము	౦	౩	౦	౦	౦	
భక్తేశ్వరవ్రతకల్పం	౦	౨	౦	౦		
గరుడపురాణం	౦	౧౨	౦	౦		
జీవవారైకాదశీవ్రతం	౦	౨	౦	౦		
నరసభూపాలీయము (అలంకారశాస్త్రము)	౦	౧౨	౦	౦		
గణపతిసహస్రనామస్తోత్రము		౨	౦			
కాళిదాసప్రహసనము		౨	౦			
ఆహ్నికమంత్రము		౨	౦			
సం॥ వాసుదేవమననం	౦	౪				

మదరాస్ శాలవీధి డోరునెం ౧౭౦ - గలఇంటిలోనివసించు

☞ ములుకుట్ల - రామలింగశాస్త్రులు.

శ్రీరస్తు.

ఏతద్విషయానుక్రమణికా

ఏతద్విషయానుక్రమణికా సమాప్తా

శ్రీరస్తు.

యాజుషప్రయోగచింతామణిప్రారంభః.

విఘ్నేశ్వర పూజా.

శ్రీ గురుభ్యో నమః.

హరిః - ఓం - శుక్లాంబరధరంవిష్ణుంశశివర్ణంచతుర్భుజం । ప్రసన్న
వదనంధ్యాయేత్సర్వ విఘ్నోపశాంతయే ॥౧॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ
తారాబలంచంద్రబలంతదేవ । విద్యాబలందైవబలంతదేవ లక్ష్మీపతే తేం
ఘ్రియుగంస్మరామి ॥ ౨ ॥ సుముహూర్తమస్తు. సుప్రతిష్ఠితమస్తు॥ దేవీం
వాచమజనయంతదేవాస్తాం విశ్వరూపాఃపశవోవదంతి । సానోమంద్రే
షమూర్జందుహానాధేనుర్వా గస్మానుపసుష్టుతైతు ॥ సుముహూర్తమస్తు.
సుప్రతిష్ఠితమస్తు ॥ కళ్యాణాద్భుతగాత్రాయ కామితార్థప్రదాయినే। శ్రీమ
ద్వేంకటనాథాయ శ్రీనివాసాయమంగళం । యత్రయోగీశ్వరఃకృష్ణోయ
త్రపార్థోధనుర్ధరః । తత్రశ్రీర్విజయోభూతి ర్ధ్రువానీతిర్మతిర్మమ॥౩॥స్మృ
తేసకలకళ్యాణ భాజనంయత్రజాయతే । పురుషస్తమజంనిత్యం వ్రజామి
శరణంహరిం ॥ ౪ ॥ సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తితేషామమంగళం । యే
షాంహృదిస్థోభగవాన్మంగళాయతనంహరిః ॥ ౫ ॥ లాభస్తేషాంజయస్తే
షాం కుతస్తేషాంపరాభవః । యేషామిందీవరశ్యామో హృదయస్థోజనా
ర్దనః॥ ౬ ॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారంసర్వసంపదాం । లోకాభి
రామంశ్రీరామం భూయోభూయోనమామ్యహం॥ ౭॥ సర్వమంగళమాం
గల్యేశివేసర్వార్థసాధికే। శరణ్యేత్ర్యంబకేదేవి నారాయణినమోస్తుతే॥
౮॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాంనమః।ఉమామహేశ్వరాభ్యాంనమః। వాణీ
హిరణ్యగర్భాభ్యాంనమః। శచీపురందరాభ్యాంనమః । అరుంధతీవసిష్ఠా
భ్యాంనమః । సీతారామాభ్యాంనమః । సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః
ఉత్తిష్ఠంతు...సహారభే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంవిశిష్టేశుభేభ్యుదయము
హూర్తే శ్రీమాన్ గోత్రఃనామధేయః శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధేయస్య

ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రారిప్సితకర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన దదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే । తదంగకలశారాధనంకరిష్యే । కలశస్యముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః । మూలేతత్రస్థితోబ్రహ్మమధ్యేమాతృగణాస్స్మృతాః। కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వేసప్తద్వీపావసుంధరా। ఋగ్వేదోథయజుర్వేదస్సామవేదోహ్యథర్వణః।అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ * (ఆకలశేషుధావతి పవిత్రేపరిషిచ్యతె । ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే) ఆపోవాఇదగ్ంసర్వంవిశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావాఆపఃపశవఆపో2న్నమాపోమృతమాపస్సంరాడాపోవిరాడాపస్స్వరాడాపశ్ఛందాగ్ంస్యాపోజ్యోతీగ్ంష్యాపోయజూగ్ంష్యాపస్సత్యమాపస్సర్వా దేవతాఆపోభూర్భువస్సువరాప ఓం। గంగేచయమునేకృష్ణే గోదావరిసరస్వతి।నర్మదేసింధుకావేరి జలేస్మిన్సన్నిధింకురు । ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతిపూజార్థం దురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। దేవమాత్మానంచసంప్రోక్ష్య।ఓం అసునీతేపునరస్మాసుచక్షుఃపునః ప్రాణమిహనోధేహిభోగం । జ్యోక్పశ్యేమసూర్యముచ్చరంతమనుమతే మృళయానస్స్వస్తి । అమృతంవైప్రాణాఅమృతమాపః ప్రాణానేవయథాస్థానముపహ్వయతె । స్థిరోభవ।వరదోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । స్థిరాసనంకురు। ఓంగణానాంత్వాగణపతిగ్ంహవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాంబ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభిస్సీదసాదనం । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । ధ్యాయామి।ఆవాహయామి । సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనంసమర్పయామి । పాదయోఃపాద్యంసమర్పయామి । హస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి । శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి । ఓంఆపోహిష్ఠామయోభువస్తానఊర్జేదధాతన । మహేరణాయచక్షసే। యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః। తస్మాఅరంగమామవోయస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । శుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామి । స్నానానంతరమాచమనీయంసమర్పయామి । ఓంఅభివస్త్రాసువసనాన్యర్షాభిధేనూస్సుదు

ఘూఃపూయమానాః।అభిచంద్రాభర్తవేనోహిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినోదేవ
సోమ । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి।వస్త్ర
యుగ్మధారణానంతరమాచమనీయం సమర్పయామి । యజ్ఞోపవీతం పర
మంపవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్ ।ఆయుష్యమగ్రియంప్రతిముంచ
శుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । యజ్ఞో
పవీతంసమర్పయామి । యజ్ఞోపవీతానంతర మాచమనీయం సమర్పయా
మి । శ్రీగంధంచందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణసుసంయుతం। విలేపనంసురశ్రే
ష్ఠ ప్రీత్యర్థంప్రతిగృహ్యతాం । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః।శ్రీగంధం సమ
ర్పయామి । గంధస్యోపరి అలంకరణార్థమక్షతాన్ త్సమర్పయామి । పు
ష్పైః పూజయామి। ఓంసుముఖాయనమః। ఓం ఏకదంతాయనమః। ఓం
కపిలాయనమః । ఓంగజకర్ణకాయనమః। ఓంలంబోదరాయనమః ।
ఓంవికటాయనమః । ఓంవిఘ్నరాజాయనమః । ఓంగణాధిపాయనమః।
ఓంధూమకేతవేనమః । ఓంగణాధ్యక్షాయనమః । ఓంఫాలచంద్రాయన
మః। ఓంగజాననాయనమః । ఓంవక్రతుండాయనమః । ఓంశూర్పకర్ణా
యనమః।ఓంహేరంబాయనమః। ఓంస్కందపూర్వజాయనమః।శ్రీమహాగ
ణాధిపతయేనమః । షోడశనామపూజాంసమర్పయామి । వనస్పత్యుద్భ
వైర్దివ్యైర్నానాగంధైస్సుసంయుతః । ఆఘ్రేయస్సర్వదేవానాంధూపో
యంప్రతి గృహ్యతాం । శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః । ధూపమాఘ్రాప
యామి । సాజ్యంత్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినాయోజితం ప్రియం ।
గృహాణమంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహం । భక్త్యాదీపంప్రయ
చ్ఛామి దేవాయపరమాత్మనే । త్రాహిమాంనరకాద్ఘోరాద్దివ్యజ్యోతిర్న
మోస్తుతే। శ్రీమహాగణాధి పతయేనమః । దీపందర్శయామి । ధూపదీపా
నంతరమాచమనీయంసమర్పయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । తత్సవితు
ర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ।
సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి । అమృతమస్తు । అమృతోపస్తరణమసి ।
శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । యథాభాగం గుడనైవేద్యం సమర్పయా
మి । ఓంప్రాణాయస్వాహా ఓంఅపానాయస్వాహా । ఓంవ్యానాయ
స్వాహా । ఓంఉదానాయస్వాహా । ఓంసమానాయస్వాహా । మధ్యే
మధ్యేపానీయంసమర్పయామి । అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపోశనం

సమర్పయామి। హస్తప్రక్షాళనంసమర్పయామి। పాదప్రక్షాళనంసమర్పయామి।శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి। పూగీఫలైశ్చకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం।ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తంతాంబూలంప్రతిగృహ్యతాం।శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః। తాంబూలం సమర్పయామి । తాంబూలచర్వణానంతరమాచమనంసమర్పయామి। ఉత్తరనీరాజనందర్శయామి । నీరాజనానంతరమాచమనంసమర్పయామి। సుముఖశ్చైకదంతశ్చకపిలోగజకర్ణకః । లంబోదరశ్చవికటోవిఘ్నరాజోగణాధిపః।ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రోగజాననః।వక్రతుండశ్శూర్పకర్ణోహేరంబస్స్కందపూర్వజః। షోడశైతానినామానియః పఠేచ్ఛృణుయాదపి।విద్యారంభేవివాహేచప్రవేశేనిర్గమేతథా సంగ్రామేసర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్యనజాయతే । శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః । సువర్ణమంత్రపుష్పంసమర్పయామి । ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాంత్సమర్పయామి । వక్రతుండమహాకాయ సూర్యకోటిసమప్రభ।అవిఘ్నంకురుమేదేవసర్వకార్యేషుసర్వదా।మంత్రహీనంక్రియాహీనంభక్తిహీనంగణాధిప।యత్పూజితంమయాదేవపరిపూర్ణంతదస్తుతే అనయాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్ సర్వాత్మకశ్శ్రీమహాగణాధిపతిస్సుప్రీతోవరదోభవతు॥ఉత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు । శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదంశిరసాగృహ్ణామి। యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాస్తానిధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వేసాధ్యాస్సంతిదేవాః । శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయామి। ఓంతత్సత్ ✻ సమాప్తాశ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా॥✻

పుణ్యాహవాచనం.

ఇమంమేవరుణశ్శృధీహవమద్యాచమృడయ । త్వామవస్యురాచకే।తత్వాయామిబ్రహ్మణావందమానస్తదాశాస్తేయజమానోహవిర్భిః అహేడమానోవరుణేహబోధ్యురుశగ్ంసమానఆయుఃప్రమోషీః ॥ ఓం భూః - వరుణమావాహయామి।ఓంభువః-వరుణమావాహయామి।ఓంసువః- వరుణమావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః।వరుణమావాహయామి। వరుణాయనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి॥అనయా

ప్రజయావరుణఃప్రీయతాం । ఓంసర్వేషుకాలేషు సమస్తదేశేష్వశేష కార్యేషుతథేశ్వరేశ్వరః । సర్వస్వరూపీ భగవాననాదిర్మమాస్తుసాం గల్యవివృద్ధయేహరిః॥

పవిత్రపాణిఃప్రాణానాయామ్యశుభతిథౌశోభనముహూర్తేఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాంశుభతిథౌ అస్మాకంసకుటుంబానాం ... ఐశ్వర్యా భివృధ్యర్థంసమస్తమంకళావాప్త్యర్థం అస్యకుమారస్య జాతకర్మ నామ కరణాన్నప్రాశనచౌలోపనయనాఖ్యం కర్మకరిష్యామాణఃచౌలోపనయ నాంగభూతనాందీశోభనదేవతాఉద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థంనా దీఆహ్వానాఖ్య కర్మకరిష్యమాణః చౌలోపనయనలగ్నకాలే ఆదిత్యాదీ నాంనవానాంగ్రహాణాం మధ్యేయేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం గ్రహాణామనుకూలత్వసిధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థా నేషుస్థితాః తేషాం గ్రహాణామత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థంఆదిత్యాదినవగ్రహ దేవతాఉద్దిశ్య నవగ్రహదేవతా ప్రీత్యర్థంనవగ్రహ మఖాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణః ॥ సంకురార్పణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ్యాః తదాదౌశుధ్యర్థం వృధ్యర్థంఅభ్యు దయార్థంచమహాజనైస్సహస్వ స్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే

ఓంపుణ్యాహందీర్ఘమాయురస్తు।శివాఆపస్సంతు।సౌమనస్యమస్తు।అక్ష తంచారిష్టంచాస్తు।*అక్షతప్రార్థతప్రియ మేధాసోఅర్చతాచరంతుపుత్ర కాఉతపురంనధృష్ణవర్చత । గంధద్వారాందురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంక రీషిణీం । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాంతామి హోపహ్వయేశ్రియం। గంధాఃపాంతు।సౌమంగల్యమస్తు । ఆయనేతేపరాయణెదూర్వారోహం తుపుష్పిణీః । హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే ॥ అక్షతాః పాంతు । ఆయుష్యమస్తు । పుష్పాణిపాంతు।సుమంగల్యంచాస్తు। తాంబూ లానిపాంతు।ఐశ్వర్యమస్తు । దక్షిణాఃపాంతు। బహుదేయంచాస్తు।స్వశ్రే యసమస్తు । ప్రజాపతిఃప్రీయతాం । శాంతిరస్తు। యంకృత్వాసర్వవేదయ జ్ఞక్రియాకరణ కర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతెతమహమోంకా రమాదింకృత్వాభవద్భి రనుజ్ఞాతఃపుణ్యంపుణ్యాహవాచయిష్యే। వాచ్య

తాం। భద్రంకర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రంపశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితంయదాయుః। ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయగ్ంసత్। ద్రవిణోదావీరవతీమిషంనో ద్రవిణోదారాసతేదీర్ఘమాయుః। సవితాపశ్చాతాత్సవితాపురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్। సవితానస్సువతుసర్వతాతిగ్ సవితానోరాసతాందీర్ఘమాయుః। నవోనవో భవతిజాయమానోహ్నాం కేతురుపసామేత్యగ్రే। భాగందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః। ఆపఉందంతుజీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। యస్త్వాహృదాకిరిణా మన్యమానోమర్త్యంమర్త్యోజోహవీమి। జాతవేదోయశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాం। యస్మైత్వగ్ంసుకృతేజాతవేదఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం। అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతంగోమంతగ్ంరయింనశతేస్వస్తి। సంత్వాసించామియజుషాప్రజామాయుర్ధనంచ। దక్షిణకలశమాదాయ। ప్రాక్కలశేకించిత్కించిదుదకంనినయతి। దీర్ఘమాయురస్తు। మనస్సమాధీయతాం॥ సమాహితమనసస్స్మః। ప్రసీదంతుభవంతః। ప్రసన్నాస్స్మః। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు। స్వస్త్యస్తు। శివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। పుత్రసమృద్ధిరస్తు। వేదసమృద్ధిరస్తు। శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు। ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు। ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసనమస్తు। కలశానామీశాన్యదేశేఉదకంసించేత్। యత్పాపంతత్ప్రతిహతమస్తు। యచ్ఛ్రేయస్తదస్తు। శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతిశనైశ్చరరాహుకేతుసోమ సహితాదిత్య పురోగాస్సర్వేగ్రహాః ప్రియంతాం। తిథికరణముహూర్తజన్మనక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రియంతాం। నైరృతిదిశి। శామ్యంతుఘోరాణి। శామ్యంతుపాపాని। శామ్యంతుఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభానివర్ధంతాం। శివాఋతవస్సంతు। శివాఓషధయస్సంతు। శివావనస్పతయస్సంతు। అహోరాత్రేశివేస్యాతాముత్తరేశుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు। ఉత్తరోత్తరమహరహరభివృద్ధిరస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియాస్సంపద్యంతాం। అగ్నిపురోగావిశ్వేదేవాః ప్రియంతాం। మాహేశ్వరీపురోగామాతరః ప్రియంతాం। ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రియంతాం। వసిష్ఠపు

ॱగా ఋషిగణాః ప్రీయంతాం। శ్రీవిష్ణుపురోగాస్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయం
తాం। ఆదిత్యపురోగాస్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతాం। ఋషయశ్ఛందాగ్
స్యాచార్యావేదాయజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతాం। బ్రహ్మా చ బ్రాహ్మణాశ్చ
ప్రీయంతాం। బ్రహ్మావిష్ణుమహేశ్వరాశ్చ ప్రీయంతాం। శ్రద్ధామేధే ప్రీ
యేతాం। ప్రీయతాంభగవాన్నారాయణః। ప్రీయతాంభగవాన్ పర్జ
న్యః। ప్రీయతాం భగవాన్స్వామీ మహాసేనః। ప్రీయతాం భగవాన్పితా
మహః। సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు। పుణ్యాహకాలావాచ్యంతాం। ఉద్గాతేవశ
కునే సామగాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవసవనేషుశగ్ంససి। వృషేవ వాజీశిశుమతీ
రపీత్యా। సర్వతో నశ్శకునే భద్రమావద। విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్యమావద। యా
జ్యయా యజతి ప్రత్తిర్వ్యాయాజ్యా। పుణ్యైవ లక్ష్మీ పుణ్యామేవతల్లక్ష్మీగ్ంసంభా
వయతి పుణ్యాం లక్ష్మీగ్ంసంస్కురుతే। యత్పుణ్యం నక్షత్రం। తద్బట్కుర్వీతోపవ్యు
షం। యదా వై సూర్య ఉదేతి। అథ నక్షత్రం నైతి। యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛే
త్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీత యత్కారీస్స్యాత్॥ తాని
వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి। తేషు కుర్వీ
త యత్కారీస్స్యాత్। పుణ్యాహమేవ కురుతే। ఓం పుణ్యాహం భవం
తో బ్రువంతు। ఓం పుణ్యాహం॥ ఏవం త్రిః। స్వస్తయే వాయుముపబ్రవా
మహై సోమం। స్వస్తి భువనస్య యస్పతిః। బృహస్పతిగ్ంసర్వగణం
స్వస్తయే స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతు నః। ఆదిత్య ఉదయనీ యస్యాస్త్వా
ప్రియం తే పథ్యం స్వస్తి మభ్యుద్యంతి స్వస్త్యై వేదః ప్రియం తే స్వస్త్యుద్యంతి
స్వస్త్యుద్యంతి। స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః। స్వస్తినః పూషా విశ్వవేదాః। స్వ
స్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు। అష్టౌ దేవా వసవ
స్సోమ్యాసః। చతస్రో దేవీరజరాశ్శ్రవిష్ఠాః। తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పరస్తా
త్। సంవత్సరీణమమృతగ్ంస్వస్తి। మహ్యం సహకుటుంబాయ సమృద్ధిపూర్వకా
భ్యుదయకర్మణే మహాజనాన్నమస్కుర్వాణా యాశీర్వచనమపేక్షమాణా
యాయుష్మతే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఆయుష్మతే స్వస్తి। ఏవం త్రిః।
ఓగ్ంస్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఓగ్ంస్వస్తి। ఏవం త్రిః। ఋధ్యామస్తోమగ్ం
సనుయామ వాజమానో మంత్రగ్ం సరథేహోపయాతం। యశో నప
క్వం మధుగోష్వంతరా భూతాంశో అశ్వినోః కామమప్రాః। సర్వా ఋద్ధిమ్

ధ్నుయామితితంవై తేజస్సైవపురస్తాత్పర్యభవచ్ఛందోభిర్మిథ్యతో౽శ్వైరుప
రిష్టాద్వాయుత్రాస్సర్వతోద్వాదశాహంపరి భూయాత్సర్వాన్సృద్ధిమార్ధ్నో
త్సర్వామృద్ధిమృధ్నోతి యఏవంవేద।బుధ్యాస్మహైర్మనసోపసద్య। మి
త్రందేవంమిత్రధేయంనోఅస్తు। అనూరాధాన్హవిషావర్ధయంతః।శతం
జీవేమశరదస్సవీరాః। త్రీణిత్రీణివైదేవానామృద్ధాని। త్రీణిఛందాగ్ంసిత్రీణి
సవనాని।త్రయఇమేలోకాః।బుధ్యామె వతద్వీర్యఏషులోకేషుప్రతితిష్ఠతి।
వామదక్షిణహస్తాభ్యాందక్షిణోత్తరకల శౌయుగపద్గృహీత్వా।బుద్ధింభ
వంతోబ్రువంతు।బుధ్యతామృద్ధిస్సమృద్ధిః। ముఖసముద్ధృత్య।స్వస్తిపుణ్యా
హసమృద్ధిరస్తు। వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గోత్రాభివృద్ధిరస్తు। శాంతిః
పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। శుభగ్ంశుభమస్తు। పునరపిగోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభ
వతు। సర్వసంపదస్తు। భగవాన్స్వస్తిప్రియతామితిభవంతోబ్రువం
తు।భగవాన్స్వస్తిప్రియతాం।శుచీవోహవ్యామరుతశ్శుచీనాగ్ంశు
చిగ్ంహినోమ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః।ఋతేనసత్యమృతసాపఆయన్ శుచిజన్మా
నశ్శుచయః పావకాః।అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిఃకవిః। శుచీరో
చతఆహుతః। ఉదగ్నెశుచయ స్తవశుక్రాభ్రాజంతఈరతే। తవజ్యోతిగ్ం
ష్యర్చయః। యతోస్వంద్రం స్తవామ। శుద్ధంశుద్ధేనసామ్నా। శుద్ధైరుక్థై
ర్వావృధ్వాంసం। శుద్ధఆశీర్వాంమమత్తు। ఇంద్రశ్శుధోనఆగహి।శుద్ధశ్శు
ద్ధాభిరూతిభిః। శుద్ధోరయింనిధారయ। శుద్ధోమమద్ధిసోమ్యః।ఇంద్రశ్శు
ద్ధోహినోరయిం।శుద్ధోరత్నానిదాశుషే। శుద్ధోవృత్రాణిజిఘ్నసే। శు
ద్ధోవాజగ్ంశిషాససి। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం।యేనదేవాఃపవిత్రేణ।
ఆత్మానంపునతేసదా। తేనసహస్రధారేణ। పావమాన్యఃపునంతుమా।
ప్రాజాపత్యంపవిత్రం।శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయం। తేనబ్రహ్మవిదోవయం।
పూతంబ్రహ్మపునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు।సోమస్స్వస్త్యా
వరుణస్సమీచ్యా। యమోరాజాప్రమృణాభిఃపునాతుమా।జాతవేదామూ
ర్జయంత్యాపునాతు। ప్రాచ్యాందిశిదేవాఋత్విజోమార్జయంతాం। దక్షి
ణాయాందిశిమాసాః పితరోమార్జయంతాం ప్రతీచ్యాందిశిగృహాః పశ
వోమార్జయంతాం।ఉదీచ్యాందిశ్యాపఓషధయోవనస్పతయోమార్జయం
తాం।ఊర్ధ్వాయాందిశియజ్ఞ స్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। ఏతే
భ్యోబ్రాహ్మణేభ్యోనానాగోత్రేభ్యోనానానామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణ

ఉమామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహాస్వరూపేభ్యస్స్వస్తి పుణ్యాహవాచనమంత్రజపదక్షిణాంమనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యంసంప్రదదేనమమ। వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యస్మాన్త్స్వావేశోనమీవోభవానః । యత్త్వేమహేప్రతితన్నోజుషస్వశంనఏధిద్విపదేశంచతుష్పదే వాస్తోష్పతేశగ్మయాసగ్ంసదాతెసక్షీమహిరణ్వయాగాతుమత్యా । ఆవఃక్షేమఉతయోగెవరంనోయూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానః। అమీవహావాస్తోష్పతెవిశ్వారూపాణ్యావిశన్త్సఖాసుశేవఏధినః। శుభగ్ంశుభం।స్వస్త్యయనంతార్క్ష్యమరిష్టనేమిఃర్మమహద్భూతంవాయసందేవతానాం । అసురఘ్నమింద్రసఖంసమత్సుబృహద్యశోనావమివారుహేమ। అగ్ంహసోనుచమాంగిరసంగయంత్యస్స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్యం।ప్రయతపాణిశ్శరణం ప్రపద్యేస్వస్తిసంబాధేష్వభయంనోఅస్తు।శుభగ్ంశుభం।హరిఃఓంతత్సత్ ॥

పుణ్యాహవాచనంసమాప్తం.

❊ అథనాందీప్రయోగః. ❊

పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ అస్మాకం.....వృద్ధ్యర్థం...ధర్మార్థ...సిద్ధ్యర్థం సమస్తమంగళా వాప్త్యర్థం అస్యకుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయ నాంగభూతం నాందీశోభనదేవతా ఉద్దిశ్యనాందీ శోభనదేవతా ప్రీత్యర్థంనాంది ఆహ్వానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసేనమస్సదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాంచక్షుషే । నమోదివే । నమఃపృథివ్యై॥ అత్రదేవతాః । నాందీముఖాః । నాందీ । వృద్ధఃప్రపితామహీ। వృద్ధపితామహీ । వృద్ధమాతరః।గోత్రాః । నాందీముఖాః। నాందీ।వృద్ధఃప్రపితామహావృద్ధపితామహావృద్ధపితరః।గోత్రాః। నాందీముఖాఃనాందీ। మాతామహామాతుః పితామహామాతుఃప్రపితామహాః । పత్నీసమేతాః।గోత్రాః।నాందీముఖాః।నాందీ। ఉభాభ్యాముఖాభ్యాంసత్యవసుసంజ్ఞికవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేనహిరణ్యద్రవ్యేణవాద్యతోషయిష్యే॥ అత్రదేవతానుమోదనార్థ మిడావాచనంకరిష్యే। ఇడాదేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతిరుక్థామదాని। శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాస్సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యేమధుజ

నిష్యేమధువక్ష్యామిమధువదిష్యామిమధుమతీందేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ం
శుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్యస్తంమాదేవా అవంతుశోభాయైపితరోనుమ
దంతు॥ఇడపహి।పతాశ్శోభనదేవతాఃమమకుమారస్యఉపనయనాదిచతు
ర్దివసపర్యంతం మమగృహేవసంతు। మాగ్ంరక్షంతు। మమకుమారంరక్షం
తు। అదితిర్ద్యౌరదితిరంతరిక్షమదితిర్మాతాసపితాసపుత్రః । విశ్వేదేవాఅ
దితిఃపంచజనాఅదితిర్జాతమదితిర్జనిత్వం।అదితపహి । పతాశ్శోభనదేవతాః
మమకుమారస్య ఉపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతంమమగృహేవసంతు।మా
గ్ంరక్షంతు।మమకుమారంరక్షంతు।ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవ
తీ।ధీనామవిత్ర్యవతు।ఆనోదివోబృహతఃపర్వతాదాసరస్వతీ। యజతాగ
న్తుయజ్ఞం । సరస్వత్యేహి । మమకుమారస్య ఉపనయనాదిచతుర్థదివస
పర్యంతంమమగృహేవసంతు । మాగ్ంరక్షంతు । మమకుమారంరక్షంతు
శోభనంశోభనంశోభనం॥ నాందీశోభనదేవతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిషోడ
శోపచారపూజాంసమర్పయామి। అనయాపూజయానాందీ శోభనదేవత
స్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు।(అభ్యుదయికబ్రాహ్మణభోజనాసన
చ్ఛాదనప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ

* నాందీవిధిః. *

శ్లో॥ మాతాపితామహీచైవ తథైవప్రపితామహీ। పితాపితామహ
శ్చైవతథైవ ప్రపితామహః।మాతామహస్సపత్నీకావిశ్వేదేవాస్త్వనంత
రం।ఏతేరక్షంతునఃప్రీతాఃప్రయచ్ఛంత్విహామంగళం । శంఖః । దక్షస్యదు
హితాసాధ్వీవిశ్వానామప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రామహావీర్యావిశ్వేదే
వాస్త్రయోదశ। ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతుదక్షౌసంకీర్త్యౌవైశ్వదేవకౌ। నాందీము
ఖేసత్యవసూసాపిండ్యేకాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవౌచైతౌపార్వణేస
ముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధేథసురుచీశ్రేధురివిలోచనా। ఏకోద్దిష్టేరుద్ర
సంజ్ఞోవిశ్వేదేవాస్త్రయోదశ ॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః । వివాహేక
న్యకాయాశ్చ వరస్యైవగృహేపిచ । నాందీశ్రాద్ధంహి పూర్వేద్యుః
కర్తవ్యంస్మృతిశాసనాత్। మాతుఃశ్రాద్ధంతుపూర్వంస్యాత్పితౄణాం
తదనంతరం । తతోమాతామహాదీనాం వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం ।
అత్రకాలనియమమాహ।గర్గః । మాతుఃశ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కర్మాహ
నితుపైతృకం। మాతామహ్యంచోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం।

తచ్చసతిసామర్థ్యే వేదితవ్యం । అసామర్థ్యేత్వేకస్మిన్నేవదివసే । వృద్ధౌ
ాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయమభిహితం । కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః॥
ూర్వాహ్ణే మాతృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా। తతో మాతామ
ానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి । తత్రాప్యసామర్థ్యే సవివాహ।
ృథగ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవవాసరే । శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వ
ేవంతు తాంత్రికం । ఇతి। మనురపి। అలాభే భిన్న కాలానాం నాందీ
శ్రాద్ధత్రయం బుధః । పూర్వేద్యుఃశ్త్వే ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూ
ర్వకమితి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః । నాందీముఖే వివాహే చ ప్రపితామ
ాపూర్వకం। అపిజీవపితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్ఛుభాగమే । పితుశ్చప్ర
తామహాద్యుద్దిశ్య తు యథావిధి । ఏభ్య ఏవ పితా దద్యాత్తేభ్యో దద్యా
త్స్వయం సుతః । జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రసజ్యతే । నాందీముఖే
ర్మణి సంప్రవృత్తే పితర్యతో జీవతి యస్య పుంసః। యేభ్యశ్చ దద్యాత్స్వపి
స్వయంచ తేభ్యశ్చ దద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధం । నాందీశ్రాద్ధం స్వయం
ర్యాదిత్యనేన ద్వితీయవివాహాదిషు పుత్రః స్వయమేవ నాందీశ్రాద్ధం కుర్యా
త్యుక్తం భవతి । వుక్తంచ కాలచంద్రికాయాం॥ శ్లో॥ నాందీశ్రాద్ధం పి
కుర్యాత్పుత్రీపుత్రవివాహయోః । పుత్త్రేతరేషు వివాహేషు స్వయంకు
ర్యాత్తు నాందికమితి । తత్కథం కుర్యాదిత్యపేక్షాయాం గాంగాభట్టీయే
ాతాతపః । నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః। అత ఊ
ర్వం సుతః కుర్యాదేభ్య ఏవేత్యసావితి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః। సత్యాం
ాతరి జీవంత్యాం శేషవర్గాన్ సమర్చయేత్ । మాతామాతామహౌ సంతౌ
ీవంతౌ పితరం యజేత్॥ ప్రయోగపారిజాతే । జీవమానే మాతృవర్గే మా
ామహ్యాదివర్జయేత్ । షట్పిండవిధినా కుర్యాత్తీర్థశ్రాద్ధే మహాలయే॥ పి
ాదిజీవనే విష్ణుః॥ పితరి జీవతి యః శ్రాద్ధం కుర్యాత్ । యేషాం పితా తేషాం
ుర్యాత్ । పితరి పితామహే చ జీవతి । యేషాం పితామహస్తేషాం కుర్యా
త్ । పితరి పితామహే ప్రపితామహే చ జీవతి నైవ కుర్యాత్ । ఏకద్విత్రిజీవ
నే పూర్వవదేవేత్యర్థః । త్రిషు జీవత్సు నైవ కుర్యాదితి పరిశిష్టే।సూత్రార్థసం
గ్రహకారః। అస్యగోత్రస్సగోత్రోవా యఆచార్యవుపాయనే। సతూపవే
యపిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యుదయంచరేత్ । కన్యకాయామయం మార్గో ముని
భిః పరికీర్తితః।ఇత్యుక్తం యాజ్ఞికైర్గృహ్యవిద్భిర్వృద్ధైః పురాతనైః । తస్మా

ద్విపుత్రీకృతపుత్రికాత్మజామాతామహస్యాఖిలరిక్థహారిణః। తథాసురోద్వా
హితకన్యకాత్మజాస శ్రాద్ధకృత్యేష్వధి కారిణస్త్రయః। వృద్ధాంగయా
యాంచమహాలయేకురుక్షేత్రేప్రయాగాద్యఖిలేషుకర్మసు। మాతామహ
శ్రాద్ధఇమేధికారిణోభవంత్యమాదిష్వపినేతరేసదేతి। ఇతినాందీముఖం॥

నవగ్రహమఖః

పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌప్రారి
ప్సితకర్మణః। లగ్నకాలేఆదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యేయే
యేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వ సిద్ధ్య
ర్థంయేయేగ్రహాః శుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణాం అత్యంత శుభ
ఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
ఆదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్యనవగ్రహ దేవతాప్రీత్యర్థం నవగ్ర
హప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగస్థండిలోల్లే
ఖనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే।పరిస్తరణాంతంకృత్వా।తదీశాన్యదిగ్భా
గేగ్రహారాధనంకుర్యాత్ మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ।ఆగ్నేయ్యాం
చతురశ్రగ్ంసోమాయ। దక్షిణేత్రికోణమంగారకాయ।ఈశాన్యాంబాణా
కారంబుధాయ।ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే।ప్రాక్పంచకోణగ్ం
శుక్రాయ। పశ్చిమేధనురాకారగ్ంశనైశ్చరాయ।నైరృత్యాంశూర్పా
కారం రాహవే। వాయవ్యాంధ్వజాకారం కేతవే। అర్కసమిధమాదిత్యా
య।పాలాశగ్ంసోమాయ।ఖాదిరమంగారకాయ। అపామార్గంబుధా
య।అశ్వత్థంబృహస్పతయే।ఔదుంబరగ్ంశుక్రాయ।శమిగ్ంశనైశ్చరాయ
రాహవేదూర్వాః। కేతవేకుశాః॥ ఆకృష్ణేనాగ్నింమాతంకద్రు ద్రాయే
త్యాదిత్యాయ। ఆప్యాయస్వేత్యప్సుమె గౌరీమిమాయేతిసోమాయ। అగ్ని
ర్మూర్ధాస్యోనాపృథివీక్షేత్రస్య పతినావయమిత్యంగారకాయ। ఉద్బుధ్యస్వ
స్వేదంవిష్ణుస్సహస్రశీర్షాపురుషఇతి బుధాయ। బృహస్పతేబ్రహ్మ జజ్ఞాన
మింద్రంవోవిశ్వతస్పరీతిబృహస్పతయే। శుక్రంతేఅన్యదింద్రాణీంద్రము
రుత్వాశ్శుక్రాయ। శనుగ్నిర్యమాయుపప్రజాపతేనేతిశనైశ్చరాయ। కయా
నశ్చిత్రఆయంగౌర్నమోఅస్తుసర్పేభ్యఇతిరాహవే। కేతుంకృణ్వన్సచిత్ర
చిత్రంబ్రహ్మాదేవానామితికేత

సూర్యస్య॥(ఆకృష్ణేనహిరణ్యస్తూపస్సవితాత్రిష్టుప్)ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య।హిరణ్యస్తూపఋషిః। సూర్యగ్రహోదేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః।సూర్యగ్రహదేవతాముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేఅధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితసూర్యగ్రహారాధనేవినియోగః॥ఆకృష్ణేన।అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। రజసావర్తమానః।తర్జనీభ్యాంనమః।నివేశయన్।మధ్యమాభ్యాంనమః।అమృతంమర్త్యంచ।అనామికాభ్యాంనమః। హిరణ్యయేనసవితారథేనకనిష్ఠికాభ్యాంనమః।ఆదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్।కరతలకర పృష్ఠాభ్యాంనమః॥ ఏవంహృదయాదిన్యాసః। భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ వేదీమధ్యేలలితకమలేకర్ణికాయాం రథస్థస్సప్తాశ్వోరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణే కాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః కాలింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరో లోకగురుః కిరీటిమయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ (మంత్రః) ఆకృష్ణేనరజ సావర్తమానోనివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథే నాదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్ । ఓంభూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహాగచ్ఛ। సూర్యగ్రహంరక్తవర్ణంరక్తగంధంరక్తపుష్పంరక్తమాల్యాంబరధరంరక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖం పద్మాసనస్థం । ద్విభుజం । సప్తాశ్వం । సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సరమాఘశుద్ధ సప్తమ్యాం విశాఖానక్షత్రేజాతంసింహరాశ్యధిపతిం । భానువారప్రయుక్తం కిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే మధ్యేవర్తులాకారమండలేగోధూమధాన్యస్యోపరిసూర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి। అగ్నిందూతంవృణీ మహే హోతారంవిశ్వవేదసం । అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహాధి దేవతాంఅగ్నింసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరి వారసమేతం సూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి।కద్రుద్రాయప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే।వోచేమశంతమగ్ంహృదే।సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రంసాంగంసాయుధం సవాహనం

సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంసూర్యగ్రహస్య ఉత్తరతః రుద్రమావాహ యామిస్థాపయామిపూజాయామి॥౧॥

చంద్రస్య॥ (ఆప్యాయస్వగౌతమస్సోమోగాయత్రీ)ఆప్యాయస్వే త్యస్యమంత్రస్య। గౌతమఋషిః। సోమోదేవతా।గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే చంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆప్యాయస్వ । అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । సమేతు తే। తర్జనీభ్యాంనమః। విశ్వతః। మధ్యమాభ్యాంనమః । సోమవృష్ణియం। అనామికాభ్యాంనమః । భవావాజస్య।కనిష్ఠికా। సంగథే। కరతల॥ ఏవం హృదయాదిన్యాసః । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ ఆగ్నేయభాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజోయామునదేశజశ్చ । ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠేగదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః। శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతిర్దండధరోద్విబాహుః । చంద్రోమృతాత్మావరదః కిరీటీశ్రేయాం సిమహ్యంవిదధాతుదేవః । ఆప్యాయస్వసమే తుతేవిశ్వతస్సోమవృష్ణియం । భవావాజస్యసంగథే। ఓంభూర్భువస్సువః।చంద్రగ్రహ హాగచ్ఛ । చంద్రగ్రహం। శ్వేతవర్ణంశ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితందివ్యరథ సమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణందశాశ్వరథవాహనంప్రత్యఙ్ముఖంద్విభుజందండధరంయామునదేశాధిపతిం । ఆత్రేయసగోత్రంసౌమ్యసంవత్సర కార్తిక శుద్ధచతుర్దశ్యాంకృత్తికానక్షత్రేజాతం కర్కటకరాశ్యధిపతింఇందువాసరపతియుక్తంకిరీటినంసుఖాసీనంపత్నీ పుత్రపరివారసమేతంగ్రహమండలే ప్రతిష్ఠాపస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలేతండులధాన్యస్యోపరిభగవంతంచంద్రగ్రహ మావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ అప్సుమేసోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః చంద్రగ్రహాధిదేవతాంఅపఃసాంగం సాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివార సమేతం చంద్రగ్రహస్య దక్షిణతఃఅపఆవాహయామిస్థాపయామిపూజాయామి॥ గౌరీమిమాయసలిలానితక్షత్యేకపదీద్విపదీసాచతుష్పదీ । అష్టాపదీనవపదీబభూవుషీ। సహస్రాక్షరాపరమేవ్యోమన్ । చంద్రగ్రహప్రత్యధిదేవతాం గౌరీంసాంగాం

సాయుధాంసవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాంచంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥౨॥

అంగారకస్య॥ (అగ్నిర్మూర్ధావిరూపోంగారకోగాయత్రీ॥) అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య । విరూపఋషిః । అంగారకగ్రహో దేవతా । గాయత్రీఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితఅంగారకగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేఅంగారకగ్రహారాధనేవినియోగః । అగ్నిర్మూర్ధా। అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । దివఃకుకుత్ । తర్జనీ।పతిఃపృథివ్యాః।మధ్య।అయం। అనామికా।అపాగ్ంరేతాగ్ంసి।కనిష్ఠికా।జిన్వతి। కరతల।ఏవంహృదయాది।న్యాసః । భూర్భు...దిగ్బంధః। ధ్యానం।యామ్యేగదాశక్తిధర(స్త్రి)శూలీ వరప్రదోయామ్యముఖోతిరిక్తః। కుజస్త్వవంతీవిషయ(స్త్రి)కోణస్తస్మైభరద్వాజకులేప్రసూతః।రక్తాంబరోరక్తవపుఃకిరీటీ చతుర్భుజో మేషగ మోగదాభృత్ ।ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదఃప్రశాన్తః।ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివఃకకుత్పతిఃపృథివ్యాఅయం । అపాగ్ంరేతాగ్ంసిజిన్వతి। ఓంభూర్భువస్సువః।అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ। అంగారకగ్రహంరక్తవర్ణం రక్తగంధంరక్తపుష్పం రక్తమాల్యాంబరధరంరక్త ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం । దివ్యరథసమారూఢం । మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం । మేషవాహనందక్షిణాభిముఖం,చతుర్భుజం, గదాశూలశక్తిధరం! అవన్తిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రంక్షయసంవత్సర ద్వితీయాయాంపూర్వఫల్గునీ నక్షత్రజాతం । మేషవృశ్చికరాశ్యధిపతిం । భౌమవాసరప్రయుక్తం । కిరీటినంసుఖాసీనం । పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే ఆఢకధాన్యస్యోపరిభగవంతంఅంగారకగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి ।స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః।అంగారకగ్రహాధిదేవతాంపృథివీంసాంగాంసాయుధాం సవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం అంగారకగ్రహస్యదక్షిణతఃపథివీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి । క్షేత్రస్యపతినావయగ్ంహితేనేవజయమసి। గామశ్వంపోషయిత్నాసనోమృడాతిదృశే। అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాంక్షేత్రపాలకసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంఅంగారకగ్రహస్యోత్తరతఃక్షేత్రపాలకమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥౩॥

శుక్రస్య। (శుక్రంతే భరద్వాజ శ్శుక్రస్త్రిష్టుప్.) శుక్రంతేఅన్య
దిత్యస్యమన్త్రస్య।భరద్వాజఋషిః।శుక్రగ్రహోదేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః
యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
శుక్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ శుక్రంతేఅన్యత్।అంగు। యజతంతేఅన్యత్
తర్జనీ। విషురూపేఅహని।మధ్యమా। ద్యౌరివాసి। అనామికా। విశ్వా
హిమాయాఅవసిస్వధావః। కనిష్ఠికా। భద్రాతేపూషన్నిహరాతిరస్తు
కరతల। ఏవంహృదయాదిన్యాసః భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః। ధ్యానం॥ ప్ర
చ్యాంభృగుర్భోజకటిప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వముఖ స్వభావః।సపం
కోణేశరథావిరూఢో దండాక్షమాలా వరదోంబుపాత్రః। శ్వేతాంబ
శ్శ్వేతవపుఃకిరీటీచతుర్భుజో దైత్య గురుఃప్రశాన్తః। తథాసినంపంచకమ
డలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదోస్తుతస్మై। శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అ
ద్విషురూపే అహనీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయాఅవసిస్వధావోభద్ర
తేపూషన్నిహరాతిరస్తు।ఓంభూర్భువస్సువః। శుక్రగ్రహేహాగచ్ఛ।
క్రగ్రహంశ్వేతవర్ణం।శ్వేతగంధం। శ్వేతపుష్పం। శ్వేతమాల్యాంబరధ
శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథసమారూఢం। మేరుం
దక్షిణీకుర్వాణం।పూర్వాభిముఖం। పద్మాసనస్థం। చతుర్భుజం। దం
క్షమాలా జటావల్కల ధారిణం।కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవస
త్రం। మన్మథసంవత్సరదశమ్యాం పుష్యమినక్షత్రజాతం। తులావృషభ
శ్యధిపతిం। భృగువారప్రయుక్తంకిరీటినంసుఖాసీనం పత్నీపుత్ర పరివా
మేతంగ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భా
చకోణాకారమండలే రాజమాషధాన్యస్యోపరి శుక్రగ్రహమావాహ
మిస్థాపయామిపూజయామి॥ ఇంద్రాణీమాసునారిషుసుపత్నీ మహమ
వం।నహ్యస్యాఅపరంచనజరసామరతేపతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతాంఇం
ణీంసాంగాంసాయుధాం సవాహనాంసశక్తిపుత్రపరివారసమేతాంశు
గ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామిస్థాపయామిపూజయా
ఇంద్రమరుత్వఇహపాహిసోమంయథాశార్యాతేఅపిబస్సుతస్య। తవప్ర
తీతవశూరశర్మన్నా వివాసంతికవయస్సుయజ్ఞాః। శుక్రగ్రహప్రత్యధి
తాంఇంద్రమరుత్వంతంసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్ర
వారసమేతం శుక్రగ్రహస్యఉత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మావాహయ

పయామి పూజయామి॥.. ౭

శనైశ్చరస్య॥ (శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మ)శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య స్యామ
శ్యస్య।ఇళింమిళిఋషిః। శనైశ్చరగ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజ
నస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే
శ్చరగ్రహారాధనేవినియోగః॥శమగ్నిః। అంగు । అగ్నిభిస్కరత్ ।
నీ।శంనస్తపతుసూర్యః। మధ్యమా।శంవతః । అనామికా । వాత్వర
ః।కనిష్ఠికా।అపశ్రిధః।కరతల । ఏవం...న్యాసః । భూర్భు...దిగ్బంధః॥
్యానం ॥ చపాసనోగృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖఃకాశ్యపతిః ప్రతీచ్యాం।
ాలచాపేషువరప్రదశ్చసౌరాష్ట్రదేశేప్రభవశ్చసౌరీ। నీలద్యుతిర్నీలవ
రిటీగృధ్రస్థితిశ్చాపకరోధనుష్మాన్।చతుర్భుజస్సూర్యసుతః ప్రశాంతః
దాస్తుమహ్యంవరమందగామీ॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్నస్తపతుసూర్యః
వాతోవాత్వరపాఅపశ్రిధః।ఓంభూర్భువస్సువః । శనైశ్చరగ్రహాహా
।శనైశ్చరగ్రహంనీలవర్ణం । నీలపుష్పం। నీలమాల్యాంబరధరం।నీల
త్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం।దివ్యరథసమారూఢం । మేరుంప్రదక్షిణీ
ర్వాణం।చాపాసనస్థం । ప్రత్యఙ్ముఖం।గృధ్రరథం । చతుర్భుజం । శూ
యుధధరం। సౌరాష్ట్రదేశాధిపతిం । వికారిసంవత్సరనవమ్యాం రో
హిణీనక్షత్రజాతం।మకరకుంభరాశ్యధిపతిం । మందవారప్రియయుక్తం। కిరి
ం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం । గ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మి
ంకరణేసూర్యగ్రహస్య పశ్చిమదిగ్భాగే ధనురాకారమండలేతిలధాన్య
పరిభగవంతంశనైశ్చరగ్రహమావాహయామి।స్థాపయామి।పూజయా
యమాయసోమగ్ంసునుతయమాయజుహుతాహవిః। యమగ్ంహయ
చ్ఛత్యగ్నిదూతోఅరంకృతః । శనైశ్చరగ్రహాధిదేవతాం యమంసాం
సాయుధం సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంశనైశ్చరగ్రహ
క్షిణతః। యమమావాహయామి। స్థాపయామిపూజయామి । ప్రజాప
త్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ । యత్కామాస్తేజుహుమ
స్తన్నో అస్తువయగ్ంస్యామపతయోరయీణాం।శనైశ్చరగ్రహప్రత్యధిదేవ
ప్రజాపతింసాంగం।సాయుధం।సవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారస
ంశనైశ్చరగ్రహస్యోత్తరతః ప్రజాపతిమావాహయామి స్థాపయామి
పూజయామి॥

డాతీవృశే॥ క్షేత్రపాలకమావా***మి* స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృ
ధోవశీ(వృషేంద్రఃపురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః । అభయంకరమా
...మి । ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః । అస్మాకమస్తుకేవలః।
ఇంద్రంలోకపాలమావా**మి । అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారంవి
శ్వవేదసం । అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం । అగ్నింలోకపాల**మి । యమాయ
సోమగ్ంసునుతయమాయజుహుతాహవిః॥యమగ్ంహయజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్ని
దూత అరంకృతః । యమంలోక - మి॥మాషుణః పరాపరానిర్ఋతిర్
దృహణావధీత్ । పదీష్టతృష్ణయాసహ ।నిర్ఋతింలోక__మి।ఇమంమేవరు
__చకే।వరుణంలోకపా__మి।తవవాయవృతస్పతే త్వష్టుర్జామాతురద్భు
త॥అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయవ్యంలోకమి । సోమోధేనుగ్ంసోమో
అర్వ తమాశుగ్ంసోమోవీరంకర్మణ్యందదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ంసభే
యంపితుశ్రవణం యోదదాశదస్మై । కుబేరంలోకమి । తమీశానంజగ
తస్తస్థుషస్పతింధియంజిన్వమవసేహూమహేవయం । పూషానోయథావే
దసామసద్వృధేరక్షితా పాయురదబ్ధస్స్వస్తయే । ఈశానంలోకపామి
ఊర్ధ్వఊషుణఊతయేతిష్ఠాదేవోనసవితా । ఊర్ధ్వోవాజస్యసనిదాయదం
జిభిర్వాఘద్భిర్విహయామహే । ఊర్ధ్వపురుషమామి । స్యోనాపృథి
థాః । పృథివిమామి । వాస్తోష్పతేప్రజానీహ్యా * శంచతుష్పదే।వాస్తు
పురుషమామి । బ్రహ్మదేవానాంపదవీః।బ్రహ్మాణమామి । ప్రణో
దేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ । ధీనామవిత్ర్యవతు । సరస్వతీమా మి
ఇదంవిష్ణు__సురే।విష్ణుమా__మి । సక్తుమివతితఉనాపునంతో యత్రధీరా
మనసావాచమక్రత।అత్రా సఖాయస్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాంలక్ష్మీర్ని
హితాధివాచి।లక్ష్మీమా__మి। కద్రుద్రాయప్రచేతసే__హృదే। రుద్రమా
__మి॥ గౌరీమిమాయసలిలా__వ్యోమన్।గౌరీమా__మి । క్రానాశశర్మ
హీనాంహిస్వస్నృతస్యదీధితిం।విశ్వాపరిప్రియాభువదధద్వితా।అదిత్రిప్రత్న
స్యరేతసోజ్యోతిః పశ్యంతివాసరం పరోయదిధ్యతేదివా।అశ్వని దేవతా
మా__మి । ఏషోఉషాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛతి ప్రియాదివః । స్తుషేవామశ్వి
యతఇంద్రభయామహేతతోనోఅభయంకృధి । మఘవంఛగ్ధి
వతంనఊతయే విద్విషోవిమృధోజహి । అభయంకరమావాహయామి
...* పూజ యామి॥ ఇత్యుత్తరీయః పాఠః.

సాబృహత్ ॥ అశ్వనీదేవతామా...మి॥ ।సుపర్ణోసిగరుత్మాఞ్ త్రివృత్తేశిరో గాయత్రంచక్షుస్తోమ ఆత్మాసామతేత మార్వామదేవ్యం బృహద్రథంతరే పక్షౌయజ్ఞాయజ్ఞియంపుచ్ఛం ఛందాగ్ స్యంగానిధిష్ణియాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ । సుపర్ణోసిగరుత్మాఞ్దివంగచ్ఛసువఃపత । గరుడమావా...మి॥ ధన్వనాగాధన్వనాజింజయే మధన్వనాతీవ్రాస్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రోరపకామంకృణోతుధన్వనాసర్వాఃప్రదిశోజయేమ । ధన్వంతరిమా.. మి॥ ముంచామిత్వాహావిషా జీవనాయక మజ్ఞాతయక్ష్మా దుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహి యదివైతదేనం తస్యాఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనం। ఇంద్రాగ్నీఆ...మి। యదిక్షితాయుర్యదివాపరేతోయదిమృత్యోరంతికనీతమేవ।తమాహరామినిర్ఋతే రుపస్థాదిస్పార్ షమేనంశతశారదాయ।నిర్ఋతిమా...మి। సంస్పృష్టం ధనమభయం। సమాకృతమస్మభ్యంధత్తాం వరుణశ్చ మన్యుః। భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిలయంతాం।శతృఫలమా...మి। దూరమస్మచ్ఛ। త్రవోయంతుభీతాః । తదింద్రాగ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే। తన్నోదేవాఅనుమదంతుయజ్ఞం పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నోఅస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీవిశాఖే । శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్యగోపౌ।విమాచశ్శతూరపబాధమానౌ। అపక్షుధంనుదతామరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా...మి॥ మంటపస్థఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతాభ్యోనమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః॥దుర్గాగణపతిక్షేత్రపాలక అభయంకరవాస్తుపురుషాది దేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి ॥ నమస్సూర్యాయ సోమాయ మంగళాయబుధాయచ।గురుశుక్రశనిభ్యశ్చరాహవేకేతవేనమః ॥ ప్రార్థనాంసమర్పయామి॥ అనయాపూజయామంటపస్థదేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు

ఇతినవగ్రహారాధనవిధిః.

అథ మృత్యుంజయం.

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామంత్రస్య। మైత్రావరుణపుత్రోవసిష్ఠ ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబకరుద్రోదేవతా । దేవదేవ్యాప్రణవోభీజశక్తిః।అత్రమూలమంత్రేణకరశుద్ధింకృత్వా । ప్రణవంకరతలయోర్విన్యస్య । వ్యాహృత్యాదిమంత్రపాదచతుష్టయంకరయోరంగుష్ఠాదికనిష్ఠికాంత మంగుళీషువిన్యస్యతతస్సర్వేణవ్యాపకన్యా సంకృత్వాదే

హాంగన్యాసమారభేత్ । ఓంభూ...వః అంగుష్ఠాభ్యాంనమః త్రియంబకం యజామహే। తర్జ । సుగంధింపుష్టివర్ధనం । మధ్య । ఉర్వారుకమివబంధనాత్।అనా।మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్ । కని । ఓంభూ...వః।త్రియంబకం...తాత్।కరతల।త్రియంబకమితిశిరసి।యజామహఇతిలలాటె । సుగంధిమితిముఖె।పుష్టివర్ధనమితిహృదయె । ఉర్వారుకమితికుక్షౌ । ఇవేతినాభౌ బంధనాదితికట్యాం।మృత్యోరితూర్వోద్వయె । ముక్షీయేతిజానుద్వయె। నేతిజంఘద్వయె।అమృతాదితిపాదద్వయే । ఏవం దేహాంగన్యాసంకృత్వాషడంగన్యాసమారభేత్ । ఓంనమోభగవతేత్రియంబకాయ శూలపాణయే స్వాహా।హృదయె। ఓంనమో...తేరుద్రాయామితమూర్తయెమాంజీవయశిరసెస్వాహా।శిరసి। ఓంన..తేనీలకంఠాయచంద్రజటినేస్వాహా। శిఖా। ఓంన...తేత్రిపురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం । కవ।ఓంన..తేత్రిలోచనాయబుగ్యజుస్సామధర్వణమూర్తయె। నేత్ర। ఓంనమోభగవతేరుద్రాయాగ్నిత్రయాయజ్వలజ్వలమాం రక్షరక్షఅఘోరాస్త్రాయఫట్ । భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః । ధ్యానం । తతశ్చంద్రమండలే పరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణం స్రవదమృతపూర్ణ చంద్రకళాధరం।యోగముద్రాక్షమాలాబద్ధాధర హస్తద్వయంధృతామృతపూర్ణకనకకలశోత్తరకరద్వయం।సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనంబద్ధపింగజటాజూటంనాగయజ్ఞోపవీతినం। నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరంభక్తానుకంపనంభస్మానులేపనంశ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేనమనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశరణంవ్రజేత్॥త్ర్యంబకమహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం ॥ జన్మమృత్యుజరారోగైఃపీడితంకర్మ బంధనైః। తావకస్త్వద్గతప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ।ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రంత్రియంబకం॥ ఇతిప్రార్థనాం కృత్వాజపేత్॥ ఓంభూర్భువస్సువః ॥ త్రియంబకంయజామహేసు—మామృతాత్ ॥ అపమృత్యుమపకృత్యుమపేతశ్చపదంజహి॥అథానోఅగ్నఆవహారాయస్పోషగ్ంసహస్రిణం॥ఏతేసహస్ర—మృత్యవేస్వాహా ॥ మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం॥ (యథాశక్తిజపంకుర్యాత్,) అచ్యుతః కల్పవృక్షశ్చఅనంతఃకామధేనవః చింతామణిస్తుగోవిందోనామత్రయముదాహృతం॥అచ్యుతాయనమః ॥ అనంతాయనమః ॥ గోవిందాయనమః॥

ఇ తి మృ త్యుం జ య వి ధా న మ్.

అథనవగ్రహపూజావిధిః

యాజ్ఞవల్క్యః॥ శ్రీకామశ్శాంతికామో వా గ్రహయజ్ఞం సమాచరేత్। వృష్ట్యాయుఃపుష్టికామో వా తథైవాభిచరన్నపి॥ సూర్యస్సోమో మహీపుత్రస్సోమపుత్రో బృహస్పతిః। శుక్రశ్శనైశ్చరో రాహుః కేతుశ్చేతి గ్రహాస్స్మృతాః॥ తామ్రకాత్స్ఫటికాద్రక్తచందనాత్స్వర్ణకాదుభౌ। రాజతాదయస సీసాత్కాంస్యాత్కార్యా గ్రహాః క్రమాత్॥ స్వవర్ణైర్వా పటే లేఖ్యా గంధైర్మండలకేషు వా। యథావర్ణం ప్రదేయాని వాసాంసి కుసుమాని చ॥ గంధాశ్చ బలయశ్చైవ ధూపో దేయశ్చ గుగ్గులుః। కర్తవ్యా మంత్రవంతశ్చ చరవః ప్రతిదైవతం॥ ఆసత్యేన ఇమం దేవా అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్। ఉద్బుధ్యస్వేతి చ ఋచో యథాసంఖ్యం ప్రకీర్తితాః॥ బృహస్పతే అతి యదర్యస్తథైవాన్నాత్పరిస్రుతః। శంనో దేవీస్తథా కాండాత్కేతుం కృణ్వన్నిమాస్తథా॥ అర్కః పలాశః ఖదిర అపామార్గోఽథ పిప్పలః। ఉదుంబరశ్శమీ దూర్వాః కుశాశ్చ సమిధః క్రమాత్॥ ఏకైకస్యాత్వష్టశతమష్టావింశతిరేవ వా। హోతవ్యా మధుసర్పిర్భ్యాం దధ్నా క్షీరేణ వా యుతాః॥ గుడౌదనం పాయసం చ హవిష్యం క్షీరషాష్టికం। దధ్యోదనం హవిశ్చూర్ణం మాంసం చిత్రాన్నమేవ చ॥ దద్యాద్గ్రహక్రమాదేవ ద్విజేభ్యో భోజనం బుధః। శక్తితో వా యథాలాభం సత్కృత్య విధిపూర్వకం॥ ధేనుశ్శంఖస్తథానడ్వాన్ హేమ వాసో హయః క్రమాత్। కృష్ణా గౌరాయసశ్ఛాగ ఏతా వై దక్షిణాస్స్మృతాః॥ యశ్చ యస్య యదా దుష్టస్స తం యత్నేన పూజయేత్। బ్రహ్మణైషాం వరో దత్తః పూజితాః పూజయిష్యథ॥

విజ్ఞానేశ్వరః॥ ఏతే సూర్యాదయో నవగ్రహాః పూజ్యా ఇత్యుక్తం। కిం కృత్వేత్యత్రాహ। తామ్రకాదితి। సూర్యాదీనాం మూర్తయస్తామ్రాదిభిర్యథాక్రమం కార్యాస్తదలాభే స్వవర్ణైః పటే లేఖ్యాః। మండలేషు వా గంధై రక్తచందనాదిభిర్యథావర్ణం లేఖ్యా ఇత్యన్వయః। ద్విభుజత్వాదివిశేషస్తు మత్స్యపురాణోక్తో ద్రష్టవ్యః। తద్యథా। పద్మాసనః పద్మకరః పద్మగర్భసమద్యుతిః। సప్తాశ్వరథసంస్థో ద్విభుజస్స్యాత్సదా రవిః। శ్వేతశ్శ్వేతాంబరధ

రోదశ్శా శ్శ్వేతభూషణః। గదాపాణిర్ద్విబాహుశ్చ కర్తవ్యో వరదశ్శ
రక్తమాల్యాంబరధరశ్శక్తిశూలగదాధరః। చతుర్భుజో మేషగమో వరద
స్స్యాద్ధరాసుతః। పీతమాల్యాంబరధరః కర్ణికారసమద్యుతిః। ఖడ్గచర్మ
గదాపాణిస్సింహస్థో వరదో బుధః। దేవదైత్యగురూ తద్వత్పీతశ్వేతౌ చ
ర్భుజౌ। దండినౌ వరదౌ కార్యౌ సాక్షసూత్రకమండలూ। ఇంద్రనీలద్యు
శ్శూలీ వరదో గృధ్రవాహనః। బాణబాణాసనధరః కర్తవ్యోర్కసుతస్స
కరాళవదనః ఖడ్గచర్మశూలీవరప్రదః। నీలస్సింహాసనస్థశ్చ రాహురత్ర ప్ర
స్యతే। ధూమ్రా ద్విబాహవస్సర్వే గదినో వికృతాననాః। గృధ్రాసనగతా
నిత్యం కేతవస్స్యుర్వరప్రదాః। సర్వే కిరీటినః కార్యా గ్రహాలోకహితా
వహాః। స్వాంగులేనోచ్ఛ్రితాస్సర్వే శతమష్టోత్తరం సదేతి। ఏతేషాం స్థాప
దేశశ్చ తత్రైవోక్తః। మధ్యే తు భాస్కరం విద్యాల్లోహితం దక్షిణేన తు। ఉత్త-
రేణ గురుం విద్యాద్బుధం పూర్వోత్తరేణ తు। పూర్వేణ భార్గవం విద్యాత్సో
మం దక్షిణపూర్వతః। పశ్చిమేన శనిం విద్యాద్రాహుం దక్షిణపశ్చిమే। పశ్చిమో-
త్తరతః కేతూన్ స్థాపయేచ్ఛుక్లతండులైరితి॥ ఇతి నవగ్రహపూజావిధిః.

* అథాగ్నిముఖం - *

హరిః ఓం। అథ కర్మాణ్యాచారాద్యాని గృహ్యంతే అథ గార్హ్యా
కర్మాణి ప్రాఙ్ముఖో దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్ర
పాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య అముకం కర్మ క
రిష్య ఇతి సంకల్ప్య। ఉపలిప్య శుచౌ దేశే శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమా
త్రం స్థండిలం చతురశ్రం మండలం వా కల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లి
ఖ్య ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్। అథోదీచీః పురస్సం
స్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్। అవాక్కరోభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిముత్సిచ్య
ప్రోక్షణతోయశేషం। ప్రాక్తోయమస్మిన్నిదధాత్యుదగ్వా యథా బహిస్స్యా
చ్చ పరిస్తరాణాం। భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రోక్షణశేషతో
యం ప్రాగుదగ్వోత్సిచ్య అస్యదుదకమాసీయ యథా పరిస్తరణాద్బహి
ప్రాగుదగ్వా నిదధ్యాదగ్నేర్నయన పాత్రయోరక్షితోదకం నిసించ్యాగ్ని

ధ్యా। ఓంచత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్తహస్తా
అస్య। త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ంఆవివేశ।
గ్నింధ్యాయామి । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః।
పాత్రప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే
వీంవామేస్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తుశక్తిమన్నంస్రుచంస్రువం।
రయక్ । మేషారూఢంజటాబ
ంగౌరవర్ణంమహౌజసం। ధూమధ్వజంలోహితాక్షంసప్తార్చిస్సర్వకా
దం। ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవంధ్యాయేద్ధుతాశనం । ఏషహిదేవః ప్రది
నుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భేఅంతః । సవిజాయమానస్సజని
మాణఃప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతివిశ్వతో ముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నేమమాభిముఖో
వ।సుముఖోభవ।సుప్రసన్నోభవ। వరదోభవ । ఓంభూర్భువస్సువరోమ్।సో
కేనపాణినాప్రదక్షిణమగ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య । అగ్నయేనమః।
హుతవహాయనమః। హుతాశినేనమః।కృష్ణవర్త్మనేనమః । దేవముఖాయన
ః । సప్తజిహ్వాయనమః। వైశ్వానరాయనమః । జాతవేదసేనమః। ప్రా
దగగ్రైర్దర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి।దక్షిణానుత్తరాన్కరోతిఉత్తరాన
రాన్ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్దర్భాన్తత్సగ్స్తీర్య । ద్వంద్వంన్యంచి
గాత్రాణిప్రయునక్తి।దర్వీమాజ్యస్థాలీంప్రోక్షణీంప్రణీతిమిధ్మమితరదర్వీం।
ప్రచ్ఛిన్నాగ్రావనంతర్గర్భౌదర్భౌప్రాదేశమాత్రేపవిత్రేకురుతే।తృణం
ష్ఠంవాంతర్ధాయఛినత్తినసనఖేన।అపఉపస్పృశ్య।అద్భిరనుమృజ్య। ప్రో
ణీమవదాయప్రోక్ష్య । తస్యానపఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికా
భ్యాముదగగ్రేగృహీత్వాప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య । ఉత్తానానిపా
త్రాణికృత్వా।విస్రస్యేధ్మంత్రిఃప్రోక్ష్య । శేషమున్నీయ । తత్పాత్రందక్షిణ
నిధాయ। తేపవిత్రేపూర్ణపాత్రేనిధాయ। పూర్ణపాత్రమాదాయపూ
ర్వవత్పూత్వా।సమంప్రాగ్దైస్వహృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిందర్భేషుసాదయ
త్వా।దర్భైః ప్రచ్ఛాద్యబహిర్వేదిదక్షిణతోగ్నేర్బ్రహ్మాణందర్భేషునిషాద్య
దభావే।బహస్పతిశ్చేతనే।అస్మిన్హోమకర్మణిబ్రహ్మభవ।బ్రహ్మాస్మి

హస్తే సినమస్తే బ్రహ్మన్ ప్రస్తోతే ఇతి బ్రహ్మాసనం దత్వా । తే పవిత్రే ఆజ్యపాత్రే
నిధాయ । ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థా
ల్యామాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా తృ
ణాగ్రేణ గామిన్యాదీప్యాజ్యే ప్రతిపలిక్ష్య - ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రత్య
క్ప్రహ్యస్యాప ఉపస్పృశ్య దగుణా సహ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా - ఉదగుదా
స్య - అంగారాన్ప్రత్యూహ్య ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమా
జ్యం త్రిరుత్పూయ ప్రపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రత్యస్య । ప్రాగగ్రముదగ్రే పవిత్రే
నుప్రహరతి దర్భైస్స్రువం బహిః నహస్తేనాదాయ । వామేన జుహూం ద
గపత్ప్రతితస్య- వామకనిష్ఠికానామికాసంఘో జుహూం గృహీత్వా - తేన
పరిస్రువమంతే తో భ్యాకారగం సగ్వతో బిలమభిసమాహారం యూళైర్దండః
తిష్ఠ్యతః ప్రమేణధారయిత్వా జుహూమగ్రే ప్రాంతరతో భ్యాకారం ప్రాచీః
శైర్యభ్యాహ్యతః ప్రతీచీం యూళైర్దండమితి క్రమేణ స్రువస్థదర్భైరేవ సంవ
జ్యానసంమృష్టమ సంమృష్టం సగ్గ్స్పర్శయతి పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య ।
ధాయ । దర్భైస్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । ఇధ్మమాదాయ పరి
స్తరిద దాతి-స్థవిష్ఠో మధ్యమః అణీయాన్ ద్రాఘీయాన్ దక్షిణార్ధ్యః । అణిష్ఠః
ప్రాంసిష్ఠ ఉత్తరార్ధ్యః ఉదగగ్రం మధ్యమం । ప్రాగగ్రావితరౌ । మధ్యమ
పరిధిముపస్పృశ్య పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి । అగ్నిం
రిషించతి - అదితేనుమన్యస్వేతి దక్షిణతః ప్రాచీనం అనుమతేనుమన్యస్వేతి
శ్చాదుదీచీనం సరస్వత్యనుమన్యస్వేత్యుత్తరతః ప్రాచీనం దేవసవితః ప్ర
వేతి సమంతం ఇధ్మమలంకృత్య । స్రుగాదీనలంకృత్య । బ్రహ్మాణమలంకృత్య ।
ధ్మం త్రిరభిఘార్య । మూలమధ్యేయోర్మధ్యభాగం కృత్వా । అస్మిన్ హ
వకర్మణి బ్రహ్మన్ ఇధ్మమాధాస్యే । అధత్స్వేత్యనుజ్ఞాత ఉపవిశ్య । హస్తా
భ్యాం హస్తేనిధ్మమాదధాతి । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇధ్మ పవిత్రేణ సుహ
తస్సువ మహా ఆస్తు । ఆఘారావాఘారయతి దక్షిణపూర్వమాసవ
ష్టం । ఇతరదర్వీమాదాయ ఉత్తరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య ప్రజాపతిం
మనసాధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచమృజుం సంతతమాఘారయతి వా

ణ్యాదాగ్నేయాంతం ప్రజాపతయ ఇదం । ప్రధానదర్వీమాదాయ ద్వితీ
యమైంద్రమితరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం । పూర్వవదాఘా
రయతి। నైరృత్యాదీశానాంతం। ఇంద్రాయేదం। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వా
రి। అథాజ్యభాగౌ స్రుచా జుహోతి । అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధ
పూర్వార్ధే। అగ్నయ ఇదం । సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం। సమం పూర్వేణ । మధ్యే ఆగ్నౌ జుహోతి యథోపదేశం
ప్రధానాహుతీర్హుత్వా। ఆకృష్ణేన ... నిపశ్యన్ స్వాహా। సూర్యగ్రహాయే
దం అగ్నిం దూతం... సుక్రతుగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । కద్రుద్రా
య...హృదే స్వాహా। రుద్రాయేదం। ఆప్యాయస్వ...సంగథే స్వాహా।
చంద్రగ్రహాయేదం। అప్సు మే... భేషజీ స్వాహా। అద్భ్య ఇదం । గౌరీమిమా
య...పరమే వ్యోమన్ త్స్వాహా । గౌర్యా ఇదం । అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి
స్వాహా। అంగారకగ్రహాయేదం । స్యోనా పృథివీ...సప్రథాః స్వాహా । పృథి
వ్యా ఇదం క్షేత్రస్య పతినా.. దృశే స్వాహా। క్షేత్రపాలకాయేదం । ఉద్బుధ్య
స్వాగ్నే........మేతగ్ం స్వాహా। బుధగ్రహాయేదం । ఇదం విష్ణు........... సురే
స్వాహా। విష్ణవ ఇదం । సహస్రశీర్షా...దశాంగులం స్వాహా । నారాయణా
యేదం। బృహస్పతే...చిత్రగ్ం స్వాహా । బృహస్పతిగ్రహాయేదం। బ్రహ్మజ
జ్ఞానం...వివః స్వాహా । బ్రహ్మణ ఇదం । ఇంద్రం వో విశ్వ... కేవలః స్వాహా
ఇంద్రాయేదం । శుక్రం తే అన్యత్...రస్తు స్వాహా । శుక్రగ్రహాయేదం। ఇం
ద్రాణీమాసు...పతిః స్వాహా । ఇంద్రాణ్యా ఇదం। ఇంద్ర మరుత్వ ... య
జ్ఞా స్వాహా। ఇంద్ర మరుత్వత ఇదం ॥ శమగ్నిరగ్నిభిః...శ్రీధః స్వాహా శనై
శ్చరగ్రహాయేదం। యమాయ...అరంకృత స్వాహా। యమాయేదం। ప్రజా
పతే...రయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం। కయానశ్చిత్ర...శచిష్ఠయా
వృతా స్వాహా । రాహుగ్రహాయేదం । ఆయం గౌః...ప్రియాత్స్వః స్వాహా
గవ ఇదం । నమో అస్తు...సర్పేభ్యో నమః స్వాహా । సర్పేభ్య ఇదం। కేతుం
కృణ్వన్...రజాయథాః స్వాహా । కేతుగ్రహాయేదం । సచిత్ర చిత్రం...ధ్రువ
స్వ స్వాహా । చిత్రగుప్తాయేదం । బ్రహ్మా దేవానాం... రేభన్ త్స్వాహా। బ్ర

ష్టాణఇదం ॥ ఇంద్రంవో...కేవలస్స్వాహా । ఇంద్రాయలోకపాలాయేదం । అగ్నిందూతం...సుక్రతుగ్గ్స్వాహా । అగ్నయేలో...యేదం । యమాయ-అరంకృతస్వాహా । యమాయలోక...యేదం । యత్తేదేవి...ప్రముక్త స్వాహా । నిఋతయేలోక...యేదం ॥ ఇమంమే...రాచకేస్వాహా । వరుణాయలోక...యేదం ॥ తవవాయు...వృణీమహేస్వాహా । వాయవేలోక...యేదం । సోమోధేనుగ్ం...తస్మైస్వాహా । కుబేరాయలోక...యేదం తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా । ఈశానాయలోకపాలాయేదం ॥*॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా । దుర్గాయాఇదం । గణానాంత్వా...సాదనగ్స్వాహా । గణపతయఇదం । క్షేత్రస్య...దృశేస్వాహా । క్షేత్రపాలకాయేదం । యతఇంద్ర...విమృధోజహిస్వాహా । అభయంకరాయేదం । వాస్తోష్పతే...చతుష్పదేస్వాహా । వాస్తుపురుషాయేదం । త్రియంబకం...యమామృతాత్స్వాహా । మృత్యుంజయాయేదం । గంధద్వారాం...శ్రియంస్వాహా । శ్రియాఇదం । హవ్యవాహమభిమాతిషాహంరక్షోహణంపృతనాసుజిష్ణుం । జ్యోతిష్మంతందీద్యతంపురంధిం । అగ్నిగ్స్విష్టకృతమాహువేమ । స్విష్టమగ్నేఅభితత్పృణాహి । విశ్వాదేవపృతనాఅభిష్య । ఉరున్నఃపంథాంప్రదిశన్విభాహిజ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్నఆయుస్స్వాహా, అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । జయాభ్యాతానారాష్ట్రభృతఃప్రాజాపత్యాంవ్యాహృతీస్స్విహుతాస్స్విష్టకృతీమిత్యుపజుహోతి । సమిద్ధమిధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయతంతిచరాయేదం । అపఉపస్పృశ్యకర్మసమృద్ధ్యర్థంజయాదిహోమంకరిష్యే । ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరం । యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వంస్రువేణోక్తంకపర్దినాఇత్యగ్నిముఖం,

అథ జయాదయః

హరిఃఓం- ఇతరదర్వ్యాజుహోతి । ఓంచిత్తంచస్వాహా । చిత్తాయేదం । చిత్తిశ్చస్వాహా । చిత్త్యాఇదం । ఆకూతంచస్వాహా । ఆకూతాయేదం । ఆకూతిశ్చస్వాహా । ఆకూత్యాఇదం । విజ్ఞాతంచస్వాహా । విజ్ఞాతాయేదం । విజ్ఞానంచస్వాహా । విజ్ఞానాయేదం । మనశ్చస్వాహా । మనసఇదం । శక్వరీ

శ్చస్వాహా। శక్వరీభ్య ఇదం - దర్శశ్చస్వాహా- దర్శాయేదం । పూర్ణమాసశ్చ
స్వాహా-పూర్ణమాసాయేదం- బృహచ్చస్వాహా - బృహత ఇదం - రథంతరంచ
స్వాహా- రథంతరాయేదం- ప్రజాపతిర్జయానింద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదు
గ్రః పృతనా జ్యేషు తస్మైవిశస్స మనమంత సర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూవ
స్వాహా-ప్రజాపతయ ఇదం। అగ్నిర్భూతానామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్ బ్రహ్మ
న్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవ
హూత్యాగ్ స్వాహా - భూతానామధిపతయే అగ్నయ ఇదం -ఇంద్రో జ్యేష్ఠా
నామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్ బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురో
ధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ ... స్వాహా - జ్యేష్ఠా
నామధిపతయ ఇంద్రాయేదం - యమః పృథివ్యా అధిపతిస్సమావత్వస్మిన్—
స్వా - పృథివ్యా అధిపతయే యమాయేదం - వాయురంతరిక్షస్యాధిపతిస్స...
స్వాహా- అంతరిక్షస్యాధిపతయే వాయవ ఇదం - సూర్యో దివోధిపతిస్సమా...
స్వాహా। దివోధిపతయే సూర్యాయేదం । చంద్రమా నక్షత్రాణామధిపతిస్స...
స్వాహా-నక్షత్రాణామధిపతయే చంద్రమస ఇదం - బృహస్పతిర్బ్రహ్మణోధిప
తిస్సమా...స్వాహా-బ్రహ్మణోధిపతయే బృహస్పతయ ఇదం - మిత్రస్సత్యానా
మధిపతిస్స స్వాహా-సత్యానామధిపతయే మిత్రాయేదం-వరుణో పామధిపతిస్స
స్వాహా - అపామధిపతయే వరుణాయేదం । సముద్రస్స్రోత్యానామధిపతిస్స...
స్వాహా । స్రోత్యానామధిపతయే సముద్రాయేదం - అన్నగ్ం సామ్రాజ్యా
నామధిపతి తన్మావత్వ...స్వాహా - సామ్రాజ్యానామధిపతి నేన్నాయేదం - సో
మ ఓషధీనామధిపతిస్స...స్వాహా । ఓషధీనామధిపతయే సోమాయేదం- స
వితా ప్రసవానామధిపతిస్స...స్వాహా - ప్రసవానామధిపతయే సవిత్ర ఇదం -
రుద్రః పశూనామధిపతిస్స—స్వాహా- పశూనామధిపతయే రుద్రాయేదం -
ఇహ ఉపస్పృశ్య - త్వష్టారూపాణామధిపతిస్స—స్వాహా -రూపాణామధిప
తయే త్వష్ట్ర ఇదం । విష్ణుః పర్వతానామధిపతిస్స—స్వాహా ॥ పర్వతానామ
ధిపతయే విష్ణవ ఇదం - మరుతో గణానామధిపతయ స్తేమావంత్వ—స్వాహా
గణానామధిపతి భ్యోమరుద్భ్య ఇదం-పితరః పితామహాః పరే వరే తతా స్తతా

మహా ఇహామావత అస్మిన్... స్వాహా - పిత్రాదిభ్యో దేవేభ్య ఇదం - జీవః
తృకశ్చేత్ - పితామహా అవరేత తామహా ఇహామావత - అ... స్వాహా-పితా
మహేభ్యోవరేభ్యస్తతామహేభ్య ఇదం - పితామహశ్చేత్ - పితరః పరేత
తా ఇహామావత - అ... స్వాహా - పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం-పితృపితా
మహయోర్జీవతోస్సతోర్జపపవకర్తవ్యః-అపఉపస్పృశ్య *ఋతాషాడృతధా
మాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పా
తు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ ఋతాసాహే ఋతధామ్నే
అగ్నయే గంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇ
దం ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస
ఆయువో నామ స ఇదం... స్వాహా । సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ
గంధర్వాయేదం - తాభ్యస్స్వాహా । మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం- సు
షుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో
నామ స ఇదం... స్వాహా । సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్రమసే గంధ
ర్వాయేదం - తాభ్యస్స్వాహా నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం ॥ భు
జ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరసస్తవా నామ స ఇదం... స్వా
హా - భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదం - తాభ్యస్స్వాహా । దక్షి
ణాభ్యోఽప్సరోభ్యస్తవాభ్య ఇదం । ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధర్వస్తస్య
ఋక్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం... స్వాహా । ప్రజాపతయే వి
శ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా-ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో
వహ్నిభ్య ఇదం । ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వస్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా

*ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు త
స్మై స్వాహా - ఋతాసాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గంధర్వాయేదం తస్యౌ
షధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాంతు తాభ్యస్స్వాహా- ఓ
షధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం ॥ ఏవమేవ సర్వత్ర కేచిదాత్తరీయాః చ
క్షణాత్యాశ్చ పఠంతి.

నామసఇదం... స్వాహా । ఇషిరాయవిశ్వవ్యచసేవతాయ గంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। అద్భ్యోప్సరోభ్యఃముదాభ్య ఇదం॥ భువనస్యపతేయస్యతఉపరిగృహాఇహచ । సనోరాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ంసువీర్యగ్ంసంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా। భువనస్యపతయఇదం॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్యవిశ్వమప్సరసోభువోనామసఇదం... స్వాహా। పరమేష్ఠినేఅధిపతయేమృత్యవేగంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। విశ్వస్మాఅప్సరోభ్యఃభూభ్యఇదం॥ సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యోగంధర్వస్తస్యవిద్యుతోప్సరసోరుచోనామసఇదం... స్వాహా। సుక్షితయేసుభూతయే భద్రకృతేసువర్వతేపర్జన్యాయగంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా విద్యుద్భ్యోప్సరోభ్యః రుగ్భ్యఇదం। దూరేహేతిరమృడయోమృత్యుర్గంధర్వస్తస్య ప్రజాఅప్సరసోభీరువోనామసఇదం... స్వాహా । దూరేహేతయేఅమృడయాయమృత్యవేగంధర్వాయేదం। తాభ్యస్స్వాహా। ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యఃభీరుభ్యఇదం॥ చారుఃకృపణకాశీకామోగంధర్వస్తస్యాధయోప్సరసశ్శోచయంతీర్నామసఇదం... స్వాహా। చారవేకృపణకాశినేకామాయ గంధర్వాయేదం । తాభ్యస్స్వాహా । ఆధిభ్యోప్సరోభ్యశ్శోచయంతీభ్యఇదం। సనోభువనస్యపతేయస్యతఉపరిగృహాఇహచ । ఉరుబ్రహ్మణేస్మైక్షత్రాయమహిశర్మయచ్ఛస్వాహా । భువనస్యపతయేబ్రహ్మణఇదం। ప్రజాపతింమనసాధ్యాయేత్ । ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నోఅస్తువయగ్గ్స్యామపతయోరయీణాగ్ం స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। యదస్యకర్మణోత్యరీరిచంయద్వాన్యూనమిహాకరం। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్త్సర్వగ్గ్స్విష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం॥ శమ్యాఅపోహ్య*) మధ్యమపరిధింప్రహృత్య। ఇతరౌప్రహరేత్। ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమంగాలేషూపగూహతి। పరిధీనభిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌప్రహరతి । విశ్వాన్దేవాన్సద్ధి

* కామ్యకర్మనుశమ్యాఇతితదితరత్రపరిధిరితిసత్సంప్రదాయః.

శ్యసగ్ స్రావేణాభిజుహోతి । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్సగ్ స్రావభాగేభ్యఇ
దం। అస్మిన్నప్కృతేకర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోషనిహరణార్థమనా
జ్ఞాతత్రయం । కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వంనో
అగ్నేసత్వంనోఅగ్నఇతి । స్వరాక్షరపదవృత్తవర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ
మాభిర్గీర్భిరితివాఙ్మయ మలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదంవిష్ణుస్త్రియం
బకమిత్యృత్విజ్మోక్ష్య ప్రాయశ్చిత్తార్థంయద్విద్వాగ్ సఇతిస్కన్నాదిదోష
ప్రాయశ్చిత్తార్థమసాంౘదారితి । మిందాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థంయన్మ
ఆత్మనఇతిసమస్త భయాద్యుపద్రవదోషనివారణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురి
త్యగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థంపునస్త్వాదిత్యాఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తా
ర్థం- భూర్భువస్సువరోమిత్యేతైర్మంత్రైరాజాహుతీర్హోష్యామి।
అనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్య క్రియతేమిథు । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వ
గ్ంహివేత్థయథాతథగ్ స్వాహా। అగ్నయఇదం।పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయ
జ్ఞఃపురుషసమ్మితః।అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్ స్వాహా
అగ్నయఇదం । యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షాణో యజ్ఞస్యమన్వతేమర్తా
సః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి
స్వాహా। అగ్నయఇదం। త్వన్నో అగ్నేవరుణస్యవిద్వాన్ దేవస్యహేడోవ
యాసిసీష్ఠాః।యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానోవిశ్వాద్వేషాగ్ం సిప్రముము
గ్ధ్యస్మత్స్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।సత్వన్నో అగ్నేవమోభవోతీనేది
ష్ఠోఅస్యావుషసోవ్యుష్టౌ।అవయక్ష్మనోవరణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ం
సుహవోనఏధిస్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।అభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊనమా
ప్యాయయహరివోవర్ధమానఃయదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయి
ష్ఠభాజోఅథతేస్యామస్వాహా । ఇంద్రాయహరివతఇదం। ఇదంవిష్ణుర్విచ
క్రమేత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా । శ్రీవిష్ణవఇదం।
త్రియంబకంయజామహేసుగంధింపుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివబంధనా
న్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా।త్రియంబకాయేదం।యద్విద్వాగ్ం
సోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాఃకుర్వంత్యృత్విజఃఅగ్నిర్మాతస్మాదేనసశ్శ్రద్ధా

డపీచముంచతాగ్ స్వాహా । అగ్నయేశ్రద్ధాదేవ్యాఇదం । అస్కాంద్యౌః
పృథివీమస్కాన్నృషభోయవాగాః । స్కన్నేమావిశ్వాభువనాస్కన్నో
యజ్ఞఃప్రజనయతు। అస్కానజనిప్రాజనిఅస్కన్నాజ్జాయతేవృషా।స్క
న్నాత్ప్రజనిషీమహిస్వాహా। స్కన్నాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం।యన్మఆత్మ
నోమిందాభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదావిచర్షణిస్స్వాహా।మిందాది
భ్యోదేవతాభ్యఇదం।పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరింద్రోబృహస్పతిః।పునర్మే
అశ్వినాయువంచక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్వి
భ్యఇదం।పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్స మింధతాంపునర్బ్రహ్మాణోవసునీథ
యజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువోవర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః
స్వాహా।అగ్నయేవసునీథాయేదం। సంభావితసమస్తవిధ్యపరాధప్రాయ
శ్చిత్తార్థంసర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।ప్రజాప
తయఇదం।శ్రీవిష్ణవేస్వాహా।విష్ణవెపరమాత్మనఇదం। ద్వాదశగృహీతేనా
జ్యేనస్రుచంపూరయిత్వా। సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజి హ్వాస్సప్తర్షయస్స
ప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయ జంతిసప్తయోనీరా
పృణుష్వాఘృతేనస్వాహా। అగ్నయేసప్తహోత్రఇదం। పూర్ణాహుతిము
త్తమాంజుహోతి। సర్వంవైపూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి। అథోఇ
యంవైపూర్ణాహుతిః। అస్యామేవప్రతితిష్ఠతి। వసోర్ధారాంజుహోతివ
సోర్మేధారాసదితివాఏషాహూయ తేఘృతస్యవాఏనమేషాధారాముష్మి
న్లోకేపిన్వమానోపతిష్ఠతఆజ్యేనజుహోతి । తేజోవాఆజ్యంతేజోవసో
ర్ధారాతేజసైవాస్మైతేజోవరుంధేథోకామావైవసోర్ధారాకామానేవా
వరుంధే।పూర్ణాహుతిముహూర్తస్సుముహూర్తోఅస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు।
సుముహూర్తమస్తు॥ అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః । అనుమతేన్వమగ్గ్ స్థాః । సరస్వ
తేన్వమగ్గ్ స్థాః। దేవసవితఃప్రాసవీః।ప్రణీతాస్స్వవఆనీయ। సదసిసన్మేభూ
యాః స్సర్వమసిసర్వంమేభూయాః పూర్ణమసిపూర్ణం మేభూయాః అక్షి
తమసిమామేక్షేష్ఠాః। యేనదేవాఃపవిత్రేణ...మార్జయంతాం। సముద్రం

వః ప్రహిణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రఃప్రజయాభూయాసం
మాపరాసేచిమత్పయః। అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి। రేతఏవాస్యాం
ప్రజాందధాతి। ప్రజయాహిమనుష్యఃపూర్ణః । ముఖంవిమృష్టే। అవభృథ
స్యైవరూపంకృత్వోత్తిష్ఠతి। శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు
కర్మసమృద్ధిరస్తు। భగవాన్వాస్తోష్పతిఃప్రియతాం। ప్రాగాదిపరిస్తరణము
త్తరేవిసృజేత్। బ్రహ్మణేవరందదామి। అగ్నేస్తృణాన్యపచినోమి। తేజ
స్వీయశస్వీబ్రహ్మవర్చసీభవతి । హోమాంతేశ్రీ యజ్ఞపురుషాయనమః।
ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాంసమర్పయామి। స్వస్తి। శ్రద్ధాంమేధాం
యశఃప్రజ్ఞాంవిద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలం । ఆయుష్యంతేజఆరోగ్యందేహి
మేహవ్యవాహన । యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపో హోమక్రియా
దిషు। న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతిసద్యోవం దేహుతాశనం। యద్ధుతం
తుమయాదేవపరిపూర్ణంతదస్తుతే । (చతుస్సాగరపర్యంతం ...అహంభో
అభివాదయే।)అనేననవగ్రహహోమేనభగవాన్సర్వాత్మకస్శ్రీయజ్ఞేశ్వ
రప్రియతాం ॥ మంటపస్థ ఆదిత్యాదినవ గ్రహదేవతాభ్యోనమః।ఇంద్రా
ద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః । పునఃపూజాంచకరిష్యే । ఛత్రంధార
యామి। చామరంవీజయామి। నృత్యందర్శయామి। గీతంశ్రావయామి। వా
ద్యంఘోషయామి। అందోళికానారోహయామి।అశ్వానారోహయామి।గ
జానారోహయామి। సమస్తరాజోపచారదేవోపచారభక్త్యుపచారశక్త్యు
పచారపూజాంసమర్పయామి। అనయాపూజయాఆది త్యాదినవగ్రహాఃఇం
ద్రాద్యష్టదిక్పాలకాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు । యజ్ఞేయజ్ఞమ
యజంతదేవాస్తాని ధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమహిమానస్స
చంతేయత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః। మంటపదేవతాఃయథాస్థానం
ప్రతిష్ఠాపయామి।(అథనవగ్రహధాన్యదానానికార్యాణి)బృహత్సామక్షత్ర
భృద్వృద్ధవృష్ణియం । త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేనపంచద
శేనమధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష । సుమంగలీరియం...విపరేతన।అగ్నే
నయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్।యుయోధ్యస్మ

జ్జుహుచు రాణమే నోభూయిష్ఠాం తేన మఉక్తింవిధేమ ॥ ప్రవశ్శ క్రాయభా నవేభరధ్వం । హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం॥ యోదైవ్యానిమానుషా జనూగ్ ష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి ।అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీర గ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ంసుప్రతీ కగ్గ్స్వంచగ్ంహా వ్యవాహమరతింమానుషాణాం । అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్ని త్రాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవ క్షాంవిశ్వేభిరజరేభి ర్యజత్ర॥అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాగ్ స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా।పూ శ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః । ప్రకారవో మనునావచ్యమానా దేవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణావా డ్వాజినీప్రా చ్యేతి। హవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ ॥ నమస్తేగార్హపత్యాయనమస్తేదక్షి ణాగ్నయే।నమఆహవనీయాయమహావేదైన్యనమోనమః । కాండద్వయోప పాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే।స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయనమో నమః । యజ్ఞేశాచ్యుతగోవింద మాధవానంత కేశవ। కృష్ణవిష్ణుహృషీకేశ వాసుదేవనమోస్తుతే । సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః । త్రిస్తేనమః। చతు స్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః । శతకృత్వస్తేనమః । సహస్రకృత్వస్తేనమః అసహస్రకృత్వస్తేనమః । అపరితకృత్వస్తేనమః నమ స్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః । అహంపరస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావిత మోవవార । యదంతరిక్షంతదుమేపితాభూదహగ్ంసూర్యముభయతో దదర్శాహంభూయా సముత్తమస్సమానానాం । అనృణాఅస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్స్తృతీయేలోకే అనృణాస్యామ । యేదేవయానాఉతపిత్ర్యయా వా సర్వాన్పథోఅనృణాఅక్షియేమ । ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మప్రచ్యవే తాధ్వరేయది।స్మరణాదేవతద్విష్ణోః సంపూర్ణంస్యాదితిస్మృతిః । విష్ణుర్వి ష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఇతిజయాదయః॥ ... ... *

—(*) అథముఖావలోకనమ్. (*)—

ప్రాణానాయమ్య। ఎవం-ప్రీత్యర్థంఉత్తరానక్షత్రప్రథమచరణేజా స్యకుమారస్యతిథివారనక్షత్రావస్థాదిసకలారిష్టనివృత్తిద్వారాపరమేశ్వర

ప్రీత్యర్థంముఖావలోకనపూర్వకంగ్రహమఖాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌ-కరిష్యే।గణాధిపతిపూజాంకృత్వాపుణ్యాహంవాచయిత్వాముఖావలోకనపూర్వకంగ్రహమఖంకుర్యాత్॥రూపగ్ంరూపంప్రతిరూపోబభూవ।తదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ।ఇంద్రోమాయాభిఃపురురూపఈయతేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ।ముఖావలోకనముహూర్తస్సుముహూర్తో అస్తు॥ఏవంముఖావలోకనంకృత్వాపూర్వోక్తవిధినా గ్రహపూజాంసమాప్యతత్తద్ధోమదానాదికంయథావిధికుర్యాత్ ॥ కేవలముఖావలోకనపక్షే ముఖావలోకనంకృత్వాగణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచసమాచరేత్ ॥ ఇతిముఖావలోకనమ్॥ ... ... *

—(*) అథగర్భాధానమ్. (*)—

(షోడశర్తూర్నిశాస్త్రీణాం తస్మిన్యుగ్మాసుసంవిశేత్।శుభేహ్నిచకల్యాణేనక్షత్రేప్రాణసంయమః।ఋతుస్స్వాభావికాస్త్రీణాం రాత్రయష్షోడశస్మృతాః । ఇతిమనువచనాత్ ।) ఋతుస్నాతాయాంభార్యాయాంశుభేహనిదంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వాపుణ్యాహంవాచయిత్వా। ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ అస్మాకం ... వృద్ధ్యర్థంధర్మార్థ ... సిద్ధ్యర్థంమమధర్మపత్న్యాః రాత్రౌగర్భాధానాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః గర్భాధానాంగభూతంనాందీశోభనదేవతాఉద్దిశ్య ...ప్రీత్యర్థంఅభ్యుదయికంయథాశక్తిహిరణ్యద్రవ్యేణకరిష్యమాణఃగర్భాధానలగ్నకాలేఆదిత్యాదినవగ్రహప్రీత్యర్థంనవగ్రహమఖాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణఃరాత్రావావయోఃసత్సంతానసౌభాగ్యఫలసిద్ధ్యర్థం... ఫలదానానికర్తుంఫలపూజాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణఃతదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। పుణ్యాహవాచనాదినవగ్రహమఖాంతంకుర్యాత్ ।రాత్రావగ్నిమనుసంధాస్య।ఔపాసనంకృత్వా।పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య। కర్మణఃపుణ్యాహవాచనం ఫలపూజాంచకృత్వా సూక్తపారాయణంకుర్యాత్ ।విష్ణుర్యోనింకల్పయతుత్వష్టారూపాణిపింగ్ంశతు।ఆసించతుప్రజాపతిర్ధాతాగర్భందధాతుతే।గర్భంధేహిసినీవాలిగర్భంధేహిసర

స్వతి।గర్భం తేఅశ్వినా*దేవావాధత్తాంపుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీఅరణీ యంనిర్మంథతోఅశ్వినా।తం తేగర్భగ్ంహవామహే।దశమెమాసి సూతవే। యథేయంపృథివీమహీతిష్ఠంతీగర్భమాదధే॥ఏవంత్వంగర్భమాధత్స్వదశమె మాసిసూతవే। యథాపృథివ్యగ్నిగర్భాద్యౌర్యథేంద్రేణగర్భిణీ । వాయు ర్యథాదిశాంగర్భఏవంగర్భందధాతు తే। విష్ణో(శ్రేష్ఠేనరూపేణాస్యాం నార్యాంగవీన్యాం।పుమాగ్ంసంగర్భమాధేహిదశమెమాసిసూతవే।నేజ మెషపరాపతసపుత్రఃపునరాపత।అస్యై మెపుత్రకామాయైగర్భమాధేహి యఃపుమాన్। వ్యస్యయోనింప్రతిరేతోగృహాణపుమాన్పుత్రోధీయతాం గర్భేఅంతః।తంమాతాదశమాసోబిభర్తుసజాయతాంవీరతమస్స్వానాం తేగర్భోయోనిమెతుపుమాన్బాణఇవేషుధిం। ఆవీరోజాయతాం పుత్రస్తెద శమాస్యః। కరోమితేప్రాజాపత్యమాగర్భోయోని మెతు తే।అనూనఃపూ ర్ణోజాయతామశ్లోణోపిశాచధీతః।పుమాగ్ంస్తెపుత్రో నారితంపుమాననుజా యతాం। యానిభద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతినో । తానిభద్రాణిబీజా న్యృషభాజనయంతినః।తైస్త్వంపుత్రాన్విందస్వసాప్రసూర్ధేను కాభవ॥ కామస్సమృధ్యతాంమహ్యమపరాజితమెవమె।యంకామంకామయెదేవతం మెవాయోసమర్ధయ।ఇతిపత్నీమభిమంత్ర్య।ఆశిషోవాచయిత్వాఫలదానాని। దత్వా । తయాసహసంభోగంకుర్యాత్ । (చతుర్థీప్రభృత్యా షోడశీము త్తరాముత్తరాం యుగ్మాంప్రజాని శ్రేయసమృతుగమననిత్యుపదిశంతి) ఇతి గర్భాధానం॥ ....*

—(*) అథసీమంతం (*)—

సీమంతోన్నయనం ప్రథమగర్భెచతుర్థమాసిషష్ఠాష్టమేనాశుభేహ నిదంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వా । వధూందక్షిణతఉపవేశ్యస్వయముత్తర తఆసీనః ప్రాణానాయమ్య।ఏవంవిశెషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌధర్మపత్నీసమెతోహంమస్యాధర్మ పత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారాసర్వగర్భ సంస్కారార్థంసీమం తోన్నయనంకర్మకరిష్యే । పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవంధర్మపత్నీసమె

---

* అశ్వినాపుభావితితత్రదేశీయవైదిక సమ్మతఃపాఠః.

తోహం సీమంతోన్నయనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనంక
ష్యే। విశ్వేత్తా తేసవసేషు...బంధవే।బృహత్సామక్షత్ర...సగరేణరక్షు
వామకరేవధ్నా। బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా ప్రాశ
నాయుష్య।ఏవంతిథౌ సీమంతోన్నయనాంగత్వేనఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే
శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయాభ్యుదయికప్రత్యామ్నాయ య
థాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ।తదంగకర్మణః పుణ్యాహం
వాచయిష్యే। ఓంకర్మణఃపుణ్యాహంభవంతోబ్రువంత్వితి త్యాదిపత్నిమార్జ
నాంతంకుర్యాత్। ఔపాసనాగ్నౌ ఉపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే॥
శ్లో॥ యవాన్స్వరూఢాన్ ఫలలీసపుంజాన్ గ్లప్సాయవానామపిబంధనంచ। ఏ
తానిసీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్ప్రాణిసాకంఖలుహూనుషాణి।పవిత్రకర
ణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా।ధాతాద
దాతునోరయిమితి చతస్రోయస్త్వాహృదాకీరిణేతిచతస్రఇతిప్రతి మంత్రమ
ష్టావాజ్యాహుతీర్హుత్వాస్రుచాఆజ్యమాదాయ।ధాతాదదాతునోరయి మీ
శానోజగతస్పతిః।ససఃపూర్ణేనవావనస్వాహా।ధాత్రఇదంధాతాప్రజాయా
ఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వంభువనంజజానధాతాపుత్రంయజమానాయ
దాతాతస్మాఉహవ్యంఘృతవద్విధేమస్వాహా।ధాత్రఇదం।ధాతాద దాతు
నోరయింప్రాచీంజీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి।సుమతిగ్ంసత్య
సత్యరాధసస్వాహా। ధాత్రఇదం।ధాతాదదాతుదాశుషేవసూనిప్రజా
కామాయమీఢుషేదురోణే।తస్మైదేవాఅమృతాస్సంవ్యయంతాం విశ్వే
దేవాసోఅదితిస్సజోషాస్స్వాహా।ధాత్రఇదం।యస్త్వాహృదా-కీరిణామన్య
హనోమర్త్యంమర్త్యోజోహవీమి।జాతవేదోయశోఅస్మాసుధేహిప్రజాభి
గ్నేఅమృతత్వమశ్యాగ్ స్వాహా।అగ్నయేజాతవేదసఇదం।యస్మైత్వగ్ం
సుకృతేజాతవేదఉలోకమగ్నేకృణవస్యోనం।అశ్వినగ్ంస పుత్రిణం వీరవం
తంగోమంతగ్ంరయిన్నశతే- స్వస్తిస్వాహా।అగ్నయేజాతవేదసఇదం।త్వే
సుపుత్రశవసోవృతన్కామకాతయః।నత్వామింద్రతిరిచ్యతేస్వాహా। ఇంద్రా
యపుత్రిణఇదం। ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాద।నీథేనీథేమఘవానగ్ంసుతాః

౹ః । యదీగ్ంసబాధః పితరంనపుత్రాస్సమానదక్షాఅవసేహవంతే స్వాహా । ఇంద్రాయనుఘపతఇదం । ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా సమిధమిద్ధ్వసన్నహనంచాగ్నౌ ప్రహృత్య । చిత్తంచేత్యష్టపంచాశదుపహోమా హుత్వాబహిస్సమంజనపర్యగ్ంశమ్యాఃపరిధ్యర్థేష్విన్నికృతేక ర్మణీత్యాదిబ్రహ్మావిసర్జనాంతే। అపరేణాగ్నింప్రాచీముపవేశ్యత్రేణ్యాశల ల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాల్లుగ్లప్సేన ఔదుంబరశాఖయాచ । వ్యాహృతి భీరాకామహామితిచపురస్తాన్నాభేరూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి। తతస్స మునహూర్తేఽపరేణాగ్నింప్రాఙ్ముఖీంజాయాముపవేశ్యస్వయంతు ప్రత్య ఙ్ముఖః।త్రేణ్యాశలల్యేత్యాదిద్రవ్యాణియుగపద్గృహీత్వాత్తైరేవనాభిప్రదేశ మారభ్యోర్ధ్వంశిరః కేశమధ్యస్థసీమంతరేఖాంతమున్నీయతత్పుంజంప్రతీచీ నంనిరస్యాపఉపస్పృశేత్ ।భూః।భువః।సువః।రాకామహగ్ంసుహవాగ్ం సుష్టుతీహువేశృణోతునస్సుభగాబోధతుత్మనా। సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛి ద్యమానయాదదాతువీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం। యాస్తేరాకేసుమతయ స్సుపేశసోయాభిర్దదాసిదాశుషేవసూని।తాభిర్నోఅద్యసుమనా ఉపాగ హిసహస్రపోషగ్ంసుభగరరాణా।ప్రతీచీనంనిరస్యాపఉపస్పృశ్య।గాయ తమితివీణాగాథినౌసగ్ంశాస్తి।త్తరయోఃపూర్వాసాల్వానాం। యౌగం ధరిరేవనోరాజేతిసాల్వీరవాదిషు।।వివృత్తచక్రాఆసీనాస్తీరేణ యమునేత వబ్రాహ్మణానామితరా। సోమఏవనోరాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీఃప్రజాః। వివృత్తచక్రాఆసీనాస్తీరేణాసౌతవ।నదీనిర్దేశశ్చయస్యాంవసంతి।యవా న్విరూఢానా బధ్వాఅంకురితాంస్తుప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యఉదితేషునక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీం వాదిశ ముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్యవ్యాహృతీశ్చజపిత్వావాచంవిసృజేత్।। (శ్లో।। అన్వారభ్యతదావత్సంవ్యాహృతీశ్చజపేదథ। విసృజేతపునర్వాచం భుంజీతసహబంధుభిః । అతిక్రామతి కాలశ్చేద్గర్భజః పుంసువనస్యతు।) సీమంతోన్నయనేప్రాప్తే పశ్చాత్పూర్వంసమాపయేత్ । యస్మిన్కాలే సీమంతోక్తచతుర్థమాసాదికాలే సీమంతంపుంసువనంచకరోతి। తదాసౌ

కాలబలవత్తరేణసీమంతం కృత్వాపశ్చాత్పుంసువనంకుర్యాత్ । నత్వే
కదినే । తత్రాప్యేకస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదావాచంయచ్ఛత్యాన
ఉతేభ్యఇతి వచనబలాత్పూర్వంపుంసువనం పశ్చాత్సీమంతం కుర్యాత్॥
శ్లో॥ సీమంతోన్నయనం కర్మయస్మిన్నేకదినేభవేత్ । తత్రపుంసువనంచె
త్తుపూర్వాపుంసువనక్రియా । ఏకస్మిన్దివసేచేత్తుయుగపద్గర్భకర్మణి।
తత్రపుసువనం పూర్వంపశ్చాత్సీమంతమాచరేత్ ।సత్యవ్రతః । స్త్రీయ
ద్యాకృతసీమంతాప్రసూయేతకథంచనగృహీతపుత్రావిధివత్పునస్సంస్కా-
రమహాతి।) ఇతిసీమంతం॥......................................*

—(*)అథపుగ్ంసువనం. (*)—

వ్యక్తేగర్భేతృతీయే మాసిశుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రేఽన్యనక్షత్రేషువా
పత్న్యాః పుగ్ంసువనంకర్మకరిష్యఇతిసంకల్ప్యపూర్వేద్యురాభ్యుదయికం
కృత్వాపరేద్యుర్దంపతీ మంగళస్నాతౌభూత్వా।పుణ్యాహంవాచయిత్వా
ఔపాసనాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య।ప్రాణానాయమ్య।ఏవంగుణేత్యాది శుభతిథౌ
మమధర్మపత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారా
ర్థంపుగ్ంసువనాఖ్యంకర్మకరిష్యఇతిసంకల్ప్య । వధూందక్షిణత ఉపవేశ్య
స్వయముత్తరతఆసీనఃపునః ప్రాణానాయమ్యఏవంధర్మపత్నిసమేతస్యమ
మపుంసువనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే। విశ్వేత్తా
తే - బంధవే।బృహత్సామ - రక్ష । వామకరేవధ్వాః । పుగ్ంసువనంవ్య
క్తేగర్భతిష్యేణ(న్యగ్రోధస్యయాప్రాచ్యుదీచీవాశాఖాతస్యవృషాణాగ్ం
శుంగామాహృత్యసీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాది ఔపాసనాగ్నింప్ర
జ్వాల్యధ్యాత్వాలంకృత్యపరిస్తీర్య పాత్రప్రయోగకాలే) శ్లో॥ఫలద్వయేన
సంయుతంవటాంకురందృషత్సుతౌ। సుషాయునాయవస్త్రికంక్షిపేత్సహై
వపుంసువె।పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధాయాంసీమంతవద్ధాతా
దదాతునఇత్యష్టాభిర్హుత్వాఅపాస్తసమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌప్రహృ
త్యచిత్తంచేత్యాదిఅష్టపంచాశదుపహోమాన్హుత్వామధ్యమపరిధింప్ర
హృత్యేత్యాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే।అనవస్నాతయాకుమార్యాదృషత్పుత్రే

దృషత్పుత్రేణపటశ్శృంగాణ్పేషయిత్వా వస్త్రేణపరిస్లావ్యఅపరేణాగ్నిం
ప్రాఞ్ముఖీముత్తానాంనిపాత్యపుగ్ంసువనమసీతియజుషాఅంగుష్ఠేనదక్షిణే
నాసికాచ్ఛిద్రేరసంనినయేత్ ।పుగ్ంసువనమసి। సాతమాగర్భాద్గిరత్వాశి
షోవాచయిత్వాఆభిష్ట్వేత్యభిమృశ్య।అభిష్ట్వాహందశభిరభిమృశామిదశమా
స్యాయసూతవే। యథైవసోమఃపవతియథాసముద్రఏజతి। ఏవంతేగర్భఏజ
తు।సహజరాయుణానిష్క్రమ్యప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మావర్చసియశసివీర్యే
న్నాద్యే। దశమాసాంశ్చశయానోధాత్రాహితథాకృతం । ఐతుగర్భోఅ
క్షితోజీవోజీవంత్యాః ॥ ఆయమనీర్యమయతగర్భమాపోదేవీస్సరస్వతీః।ఇ
త్యభిమృశ్య । తిలదేవపద్యస్వేతిద్వాభ్యామవోక్షేత్। తిలదేవపద్యస్వన
మాగ్ంసదసినోదకం । స్థపిత్ర్యమపద్యస్వనమాగ్ం సేమునస్నావసునబద్ధ
మసిమజ్జసు। నిరైతుపృశ్నికేవలగ్ం శునేజరాయువత్తవే। ఇత్యవోక్ష్యేత్।
యస్యైస్మృత్యేత్యాది హోమశేషంసమాప్యబ్రాహ్మణాన్భోజయేత్ ।
(శ్లో॥ పరిస్లావ్యచవస్త్రేణవధూంతద్వన్నివేశయేత్ । తత్రోత్తానాంనిపా
త్యైనాందక్షిణాంగుష్ఠతోరసం । దక్షిణేనాసికాఛిద్రేతంపుంసువనమంత్రి
తః।నినయేత్సావధూఃపశ్చాత్పుమాంసంజనయత్యథ । అన్వారభ్యవధూం
పూర్వంహోమస్సనుంతవద్భవేత్ । ప్రహరోపిచసంస్రావోవిశేషఇతి
సంస్మృతః।చంద్రచూడీయే॥ద్వితీయేచతృతీయేవామాసిపుంసువనంభవేత్।
వ్యక్తేగర్భేవేత్కార్యం సీమంతేనసహాథవా॥)ఇతిపుగ్ంసువనం॥......*

—(*) అథక్షిప్రపుగ్ంసువనం (*)—

వధూందక్షిణతఉపవేశ్యస్వయముత్తరతిఆసీనః । ప్రాణానాయ
మ్య।ఏవం - ధర్మపత్నిసమేతోహంక్షిప్రపుగ్ంసువనాఖ్యంకర్మకరిష్యే। క్షి
ప్రపుగ్ంసువనమనాప్రీతేనశరావేణానుస్రోతసముదకమాహృత్యపత్త్రస్తా
ర్యంతింనిధాయమూర్ధన్ చోఘ్ష్యంతిముత్తరేణయజుషాభిమృశ్య।ఆభిష్ట్వా
హం దశభిరభిరమృశామిదశమాస్యాయసూతవె।హస్తాభ్యాంమూర్ధానమ
భిమృశ్య।ఎతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవోక్షేత్ । యథైవసోమఃపవతి యథా
సముద్రఏజతి। ఎవంతెగర్భఎజతు సహజరాయుణానిష్క్రమ్య । ప్రతితిష్ఠ

త్వాయుషిబ్రహ్మవర్చసేయశసేవీర్యాన్నాద్యై । దశమాసాగ్ శ్ఛశయానో ధాతాఽవాతథాకృతం । ఐతుగర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః । ఆయమనీ ర్యమయతగర్భమాపోదేవీస్సరస్వతీః।యదిజరాయుణపతేదేవంవిహితాభి రేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ । తిలదేవపద్యస్వనమాగ్ంసమసినోదలం స్థపిత్ర్యేవపద్యస్వనమాగ్ం సైవునస్నావసునబద్ధమసిమజ్జసు । నిరైతుపృ శ్నికేవలగ్ం శునేజరాయువత్తవే॥ ... ... *

(శ్లో॥ అనాప్రీతశరావేణ హ్యనుస్రోతసమాహరేత్ ।జలంపత్త్నస్తు తూర్యంతింసిధాయాద్భిఃప్రసేచయేత్ । సూత్రార్థసంగ్రహకారోపి॥శ్లో॥ క్షిప్రప్రసూత్యర్థమిహాహచానాప్రీతేనచాక్షాళితనూతనేన। క్వచిన్మనాక్షా ళనవర్జితేన గాత్రియాం హ్యనుస్రోతసమంభఏతత్ । తతఃపరంబ్రాహ్మణ భోజనంచకృత్వా శిషోవాచనమాచరేయుః । ఔపాసనాగ్నౌ ద్వేకార్యే హిసీమంతకపుంసువనాఖ్యే । గర్భిణీశోషపరిహారార్థంసద్యఃకుంభకారగృ హాదానీతేనాప్రీతేనఅప్రక్షాళితేన నవేనశరావేణ అనుస్రోతసంప్రాప్త సోసులోమముదకమాహృత్యానీయపత్త్నస్యాః పాదయోఃమూలేతూర్యం తిమఘఃపుష్పికాఖ్యామోషధీంనిధాయతథా ఉదకసుపిత్సైత్రివవిన్యస్యశో ష్యంతింప్రసవపీడాయాశ్శుష్యమాణాం స్త్రియమభిమృశేత్ ।తస్యాఃమూ ర్థానం హస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః)॥ ఇతిక్షిప్రసువగ్ంసువనమ్॥ ... *

—(*) అథజాతకర్మప్రకరణమ్. (*)—

(పుత్రేజాతేపితుస్స్నానంస చేలంతువిధీయతే। యావన్నచ్ఛిద్యతేనాళం తావన్నాప్నోతిసూతకం। భిన్నేనాళేతతఃపశ్చాత్సూతకంతువిధీయతే॥)

అథజాతకర్మ॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ... ప్రీత్యర్థం శ్రీమతఃగోత్రస్య నామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయు ష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమధర్మపత్న్యాంజాతస్యకుమారస్య జాతకర్మకరిష్యే। జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య । దివస్పరిప్రథమంజజ్ఞేఅగ్నిరస్మద్ద్వితీయంపరి జాతవేదాః । తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధానఏనంజరతేస్వాధీః।వి ద్మాతేఅగ్నేత్రేధాత్రయాణి విద్మాతేసద్మవిభృతంపురుత్రా॥ విద్మాతేనా

మపరమంగుహాయద్వితీయమిత్సంయుతఆజగంధ। సముద్రేత్వానృమణాఅప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధేదివోఅగ్నఊధన్। తృతీయేత్వారజసితస్థివాగ్ంసమృతస్యయోనౌమహిషాఅహిన్వన్। అక్రందదగ్నిస్తనయన్నివద్యౌఃక్షామారేరిహద్వీరుధస్సమంజన్। సద్యోజజ్ఞానోవిహీమిద్ధోఅఖ్యదారోదసీభానునాభాత్యంతః। ఉశిక్పావకోఅరతిస్సుమేధామర్తేష్వగ్నిరమృతోనిధాయి। ఇయర్తిధూమమరుషంభరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణశోచిషాద్యామినక్షత్। విశ్వస్య కేతుర్భువనస్యగర్భఆరోదసీఅపృణాజ్జాయమానః॥వీడుంచిదద్రిమభినత్పరాయంజనాయదగ్నిమయజంతపంచ। శ్రీణాముదారోధరుణోరయీణాంమనీషాణాంప్రార్పణస్సోమగోపాః।వసోస్సూనుస్సహసోఅప్సురాజావిభాత్యగ్రఉషసామిధానః। యస్తేఅద్యకృణవద్భద్రశోచేపూపందేవఘృతవంతమగ్నే। ప్రతంన్నయప్రతరాంవస్యోఅచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తంయవిష్ఠ। ఆతంభజసౌశ్రవసేష్వగ్నఉక్తఉక్తఆభజశస్యమానే।ప్రియస్సూర్యేప్రియోఅగ్నాభవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః। త్వామగ్నేయజమానాఅనుద్యూన్ విశ్వావసూనిదధిరేవార్యాణి। త్వయాసహద్రవిణమిచ్ఛమానావ్రజంగోమంతముశిజోవివవ్రుః। దృశానోరుక్మఉర్వ్యావ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః। అగ్నిరమృతోఅభవద్వయోభిర్యదేనంద్యౌరజనయస్సురేతాః। అంతేసకృదభిమృశతి। అస్మిన్నహమితియజుషాఅంకఉపవేశ్య। అస్మిన్నహగ్ంసహస్రంపుష్యాస్మ్యేధమానాస్స్వేవశే।ఉత్తరాభ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవఘ్రాణం దక్షిణేకర్ణేజాపః।అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసె। ఆత్మావైపుత్రనామాసిసజీవశరదశ్శతం। అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకారేణాభి జిఘ్రామిరౌహిణ। తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవఘ్రాణం। అంగాదంగాత్సంభవసి......రౌహిణ। తాభ్యామేవదక్షిణకర్ణేజాపః। అంగాదంగాత్సంభవసి......రౌహిణ। నక్షత్రనామచనిర్దిశతి।తద్రహస్యంభవతి॥ (శ్లో॥ రోరేమమృజ్యేచిసువృద్ధిరాద్యాష్టావ్వేచనాంత్యశ్రవశాశ్వయాతుసు। శేషేషునార్థ్యోవిః కవరస్వరోంత్యస్స్వాహోరవిర్ఘు

స్వనిసర్గఇష్టః।రోహిణి। రేవతి।మాఘ। మార్గశీర్ష।జ్యేష్ఠ। చైత్ర।ష్ఠా త్వి
చ।పూర్వప్రోష్ఠపాద। ఉత్తరప్రోష్ఠపాద। వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్తు।అప
భరణి। ఆపభరణ। శ్రవణ। శ్రావణ।శతభిషక్। శాతభిషజః। అశ్వయుక్।
ఆశ్వయుజః। శేషేషున । కృత్తిక।తిష్య। ఫల్గున। హస్త । విశాఖ। అనూ
రాధ।శ్రవిష్ఠ।ఆశ్మ్యేకపరస్యోంత్యః । ఆర్ద్రిక। మూలక। స్వాపోహ్వరదీర్ఘ
స్వనిసర్గఇష్టః।స్వాతిః। పునర్వసుః। సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నాంప్రథమయా
నిర్దేశస్సూక్తవాకే జాతకర్మణిపునస్సంబుధ్యాదశమీ కృతసూక్తవాకా
న్నప్రాశనాభి వాదనాదిషునిత్యంరహస్యమేవభవతి) । మధుఘృతమితిస
గ్ంసృజ్యతస్మిన్దర్భేణహిరణ్యనిష్టర్భ్యగ్రంథింబధ్వావదాయ మేధాంత
ఇత్యుత్తరైర్మంత్రైః కుమారంసకృత్ప్రాశయిత్వా। మేధాంతే దేవస్సవితా
మేధాందేవీసరస్వతి। మేధాంతేఅశ్వినౌదేవావాధత్తాంపుష్కరస్రజా।త్వ
యిమేధాంత్వయిప్రజాంత్వయ్యగ్నిస్తేజోదధాతుత్వయిమేధాంత్వయిప్ర
జాంత్వయీంద్రఇంద్రియందధాతుత్వయి మేధాంత్వయిప్రజాంత్వయిసూ
ర్యోభ్రాజోదధాతు । ప్రాశనంచతుర్ణామంతేసకృదేవ।ఉత్తరాభిఃపంచ
భిస్స్నపయిత్వా । క్షేత్రియైత్వానిర్‌ఋత్యైత్వాద్రుహో ముంచామివరు
ణస్యపాశాత్।అనాగసంబ్రహ్మణేత్వాకరోమిశివేతేద్యావాపృథివీఉభేఇ
మే।శంతేఅగ్నిస్సహాద్భిరస్తుశంద్యావాపృథివీసహౌషధీభిః । శమంతరిక్ష
గ్ంసహవాతేనతేశంతేచతస్రఃప్రదిశోభవంతు।యాదైవీశ్చతస్రఃప్రదిశో
వాతపత్నీరభిసూర్యోవిచష్టే । తాసాంత్వాజరసఆదధామిప్రయక్ష్మఏతు
నిర్‌ఋతింపరాచైః । అమోచియక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యైద్రుహఃపాశాన్నిర్‌
ఋత్యైచోదమోచి । అహాఅవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సుకృత
స్యలోకే।సూర్యమృతంతమసోగ్రాహ్యా యద్దేవాఅముంచన్నసృజన్వ్యేన
సః।ఏవమహామిమంక్షేత్రియాజ్జామిశగ్ం సాద్ద్రుహోముంచామివరుణస్య
పాశాత్।స్నానంపంచానామంతేసకృదేవ।దధిఘృతమితినగ్ంసృజ్యకాగ్ం
స్యేనపృషదాజ్యంవ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిఃకుమారంప్రాశయిత్వా
భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా। ఓగ్ంస్వాహా। అద్భిశ్శే

షంసంసృజ్యగోష్ఠేనినయ దన్యోవానిధయేత్ ।ఉత్తరయామాతురుపస్థఆ
ధాయః మాతేకుమారగ్ంరక్షోవధీర్మా ధేనురత్యాసారిణీ।ప్రియాధనస్య
భూయాఏధమానాస్వేగృహే। ఉత్తరయాదక్షిణగ్గ్ స్తనంప్రతిధాప్య। అ
యంకుమారోజరాంధయతుదీర్ఘమాయుః। యస్మైత్వగ్గ్ స్తనప్రప్యాయా
యుర్వర్చోయశోబలం। ఉత్తరాభ్యాంపృథివీమభిమృశ్యయద్భూమేర్హృద
యందివిచంద్రమసిశ్రితం। తమర్త్యస్యామాహంపౌత్రమగ్ంరుదం। యత్తేసు
శీమేహృదయంవేదాహంతత్ప్రజాపతౌ।వేదామతస్యతేవయం మాహం
పౌత్రమఘగ్ంరుదం। యత్రికుమారశ్యయిష్యతేతత్రితంకుమార భిమృష్టా
యాంభూమావామాతాసంవేశయతి । ఉత్తరేణయజుషాసంవిష్టం కుమార
మభిమృశ్య । నామయతినరుదతి యత్రవయంవదామసియత్ర చాభిమృశా
మసి। ఉత్తరేణయజుషాశిరస్సమీపే ఉదకుంభంనిధాయ।ఆపస్సుప్తేషుజా
గ్రతరక్షాగ్ంసినిరితోనుదధ్వం । సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రాన్ జుహోత్యుత్తరై
(స్త్రీ)(స్త్రీ)ః ప్రతిస్వాహాకారగ్ంహుత్వాసగ్ంశాస్తి।శ్రోత్రియాగారాదగ్ని
మాహృత్యాగ్నిముపసమాధాయాలంకృత్య। అయంకలింపతయంతగ్గ్ శ్వా
నమివోద్వృధం।అజాంవాశితామివమరుతఃపర్యాధ్వగ్గ్ స్వాహా।మరుద్భ్య
ఇదం। స్వాహా।మరుద్భ్యఇదం।స్వాహా।మరుద్భ్యఇదం(ఏవంసర్వత్ర)శం
డెరథశ్శండికేరఉలూఖలఃచ్యవనోనశ్యతాత్తితస్వాహా।మరుద్భ్యఇదం ।
అయశ్శండోమర్క-ఉపవీరఉలూఖలః। చ్యవనోనశ్యతాదితస్వాహా। మరు
ద్భ్యఇదం। కేశినీశ్వలోమినీఃఖజాపోజోపకాశినీః।అపేతనశ్యతాదితస్వా
హా । మరుద్భ్యఇదం।మిశ్రవాససఃకౌబేరకారక్షోరాజేనప్రేషితాః।గ్రా
మగ్ంసజానయోగచ్ఛంత్విచ్ఛంతోపరిదాకృతాన్ త్స్వాహా।మరుద్భ్యఇ
దం । ఏతాన్ ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయంబ్రహ్మణస్పుత్రః। తానగ్నిః పర్య
సరత్తానింద్రస్తాన్బృహస్పతిః । తానహంవేదబ్రాహ్మణఃప్రమృశత.కూట
దంతాన్వికేశాన్ లంబనస్తనాంత్స్వాహా । మరుద్భ్యఇదం।నక్తంచారిణఉ
రస్పేశాన్ శూలహస్తాన్కపాలపాన్ । పూర్వఏషాంపితేత్యుచ్చైశ్శ్రా
వ్యకర్ణకః। మాతాజఘన్యాసర్పతిగ్రామేవిధురమిచ్ఛంతిస్వాహా।మరుద్భ్య

ఇదం । నిశీథచారిణీస్వసా సంధినా ప్రేక్షతే కులం। యా స్వపంతం బోధయతి యస్యై విజాతాయాం మనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానం హృదయం యకృత్ । అగ్నే అక్షిణీ శిరః హస్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవం తూష్ణీమగ్నావాపతేతి।సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానంజలినా స్మిన్నేవాగ్నౌ వాగ్యతా ఆవపతేతి । (తే పితథాకుర్యుః। ఏవమిహరహర్దశరాత్రాయాః । ఏవమహరహః ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఇత్యాదిరానర్దశతాయాః । అయంకలి మిత్యేతైర్మంత్రైస్తుతదహరేవ । ఆఙ్ మర్యాదాయాం - తేనదశమేహాని రాత్రౌ కృపతిం ॥ శ్లో ॥ ఏకాదశే ప్రవిష్టాహ్యజాతకాగ్నిం యథావిధి - ప్రాణాయామేనచాచార్య ఏశ్చాజ్జాతాభిమర్శనం॥) ఇతి జాతకర్మ ప్రకరణం॥...*

—(*)అథ నామకరణం. (*)—

(దశమ్యాముత్థితాయాగ్ స్నాతాయాం పుత్రస్య నామదధాతి) ఏకాదశేహ్ని మాతాపితరౌ మంగళస్నాతౌ భూతోవ్విపవిశ్య- ప్రాణానాయమ్య- ఏవంపిశేష్టౌ... ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంకుమారస్యసద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యామహే ఇతి మాతా పితరౌ సంకల్ప్య కర్మణః పుణ్యాహవాచనాది నాందీశ్రాద్ధాంతం కృత్వా ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వానామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థంతం తులపూర్ణకాంస్య ప్రాంతే మాసనామనక్షత్ర నామవ్యవహారిక నామాని చలిఖిత్వా వ్యవహార నామసమాక్షరం పుంసః అసమాక్షరం (స్త్రియః) త్ర్యక్షరంచతురక్షరం వాలిఖిత్వా। తత్కథం। చైత్రాదిఫాల్గునాంతాః క్రమేణవిజ్ఞేయం॥ శ్లో ॥కృష్ణోనంతోచ్యుతశ్చక్రీ వైకుంఠోథ జనార్దనః। ఉపేంద్రోయజ్ఞ పురుషో వాసుదేవస్తథాహరిః। యోగీశః పుండరీకాక్షో మాసనామాన్యనుక్రమాత్ నక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి । కథం। కార్తిక । రౌహిణ । మార్గశీర్షక। ఆర్ద్రిక। పునర్వసు। తిష్య। ఆశ్రేష। మాఘ। పాల్గున। ఫల్గున। హస్త। చైత్ర। స్వాతి। వైశాఖ। అనూరాధ। జ్యేష్ఠ। మూలక। ఆషాఢ। శ్రావణ। శ్రవిష్ఠ। శాతభిషజ। ప్రోష్ఠపద। ప్రోష్ఠపద । అహిర్బుధ్న్య। రైవత। ఆశ్వయుజ।

అపభరణేవా । ఏవంలిఖిత్వా।(అయుగ్మాక్షరంనామకుమార్యాః)శ్రీ।గౌః।
భారతీ।పార్వతీ। పతివల్లభా।కమలేక్షణీ - ఏవంనామత్రయే (స్త్రీ)పుంనా
మ్నోరాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-మాసనామనక్షత్ర నామవ్యవహా
రనామాధిష్ఠాన దేవతాభ్యోనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచార పూజాస్సమ
ర్పయామి। (శ్లో॥ అమంత్రకాతుకార్యేయం (స్త్రీ)ణామావృదశేషతః। సం
స్కారార్థంశరీరస్య యథాకాలంయథాక్రమమితి) ప్రవాసా దేత్యపుత్ర
స్తోత్తరా భ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవణం । అంగాదంగాత్సం భవసి
హృదయాదధిజాయసే। వేదోవైపుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం।అశ్మాభ
వపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకారేణాభిజిఘ్రా
మిశ్రీనివాసశర్మన్।ఏవముత్తరాభ్యాంమూర్ధన్యవఘ్రాణం।అంగాదంగా
త్సంభవసి...అభిజిఘ్రామిశ్రీనివాసశర్మన్।దక్షిణేకర్ణేఉత్తరాన్మంత్రాన్
జపేత్ అగ్నిరాయుష్మాంత్సవనస్పతిభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయు
ష్మంతంకరోమి।సోమఆయుష్మాన్త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్ తే నత్వాయు
షాయుష్మంతంకరోమి।యజ్ఞఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభిరా యుష్మాన్ తే న
త్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తే
నత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతేనాయుష్మంత
స్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి।ఘృతన్నిష్పిబత్యాయుర్వైఘృతమమృ
తగ్ంహిరణ్యమమృతా దేవాయుర్నిష్పిబతి।శతమానంభవతిశతాయుఃపురు
షశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి।నక్షత్రనామ్నా కార్తికఃవ్య
వహారనామ్నాశ్రీనివాస ఇత్యయంకుమారో దేవబ్రాహ్మణేభ్యోనమస్క
రోతి। (స్త్రీ)యాస్తు॥(మార్గశీర్షేచవార్గేపీపుష్యేపద్మావతీతథా। శ్రీదేవీచా
పిసావిత్రీభూమిః కళ్యాణికీతథా। సత్యభామాపుణ్యవతీ రూపవంతీందుమ
త్యపి। చంద్రావతీచలక్ష్మీశ్చ (స్త్రీ)నామకరణేషుచ ।) మాసనామ్నాకళ్యా
ణీనక్షత్రనామ్నాకార్తికీ వ్యవహారనామ్నాసా విశ్రీతీయంకుమారి దేవ
బ్రాహ్మణేభ్యోనమస్కరోతి।సర్వస్మాదాత్మనస్సంభూతాసిసాజీవశరద
శ్శతమితియజుషా। బ్రాహ్మణై(స్త్రీ)వార మాశీర్వచనంకారయేత్ ।నామకర

ణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వి త్యనుగృహ్ణంతు।సుముహూర్తమస్తు.
(శ్లో॥ నామాదినాందీకరణంపుణ్యాహంద్విజభోజనం।రక్షాబంధన మన్నా
దిచౌలాద్యంకురమేవచ) ఇతినామకరణమ్॥...............*

—(*) అథాన్నప్రాశనం (*)—

జన్మనోఽధిషష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా
ప్రాశనాయమ్య।ఏవం...శుభతిథౌధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం।ఇమం శ్రీనివాసశర్మాణంకుమారమన్నప్రాశనేన కర్మ
ణాసగ్ంస్కరిష్యే।అన్నప్రాశనాంగత్వేనరక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥
బృహత్సామక్షత్రభద్వ్యృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇం
ద్రస్తోమేనపంచదశేన మధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష।ఇత్యనేనరక్షాబం
ధనంకర్తవ్యం। అస్యకుమారస్యాన్నప్రాశనాంగత్వేనాచమనాధికారసి
ద్ధ్యర్థం నవతంతుధారణంకరిష్యే।ఆచమ్య।బృహత్సామ...రక్ష।నవతం
తుధారణంకర్తవ్యం।ఆచమయ్య। అన్నప్రాశనాంగత్వేనకర్మణః పుణ్యా
హంవాచయిష్యే।కర్మణఃపుణ్యాహంకృత్వా। దధిమధుఘృతమోదనమిశ్రి
సగ్ంసృజ్యావదాయోత్తరైర్మంత్రైఃకుమారంప్రాశయేత్। భూరపాం
త్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామిశివాస్తాఆపఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తా
ఆపఓషధయస్సంతు శ్రీనివాసశర్మణే। భువోపాంత్వౌషధీనాగ్ ... శ్రీని
వాసశర్మణే। సువరపాంత్వౌషధీనాగ్...శ్రీనివాసశర్మణే।భూర్భువస్సు
వరపాంత్వౌషధీనాగ్...శ్రీనివాసశర్మణే। సకృదేవకుమారంప్రాశయేత్తై
త్తిర్యేణమాగ్ంసేనేత్యేకే।అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వి
త్యనుగృహ్ణంతు సుముహూర్తోఽస్తు।ఇత్యన్నప్రాశనమ్॥...........*

—(*)అథాంకురారోపణమ్.(*)—

(శ్లో॥ సర్వేషుమంగళేష్వాదావంకురార్పణమిష్యతే।పూర్వంవా
త్రిదినేష్టదివసేపంచమేపివా।పంచాంగశుద్ధిదివసేబీజ నక్షత్రసంయుతే।
సహమంగళఘోషాద్యైర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః।స్వగ్రామాత్ప్రాగుదగ్వా
తుమృత్తికానయనంశుభం) అథాతోంకురార్పణవిధింవ్యాఖ్యాస్యా మ స్త

త్తత్కర్మాంగభూతమంకురార్పణంకరిష్యఇతిసంకల్ప్యబ్రాహ్మణానన్నేనప
రితుష్యపుణ్యాహంవాచయిత్వా శుచౌదేశేగోచర్మమాత్రంచతురశ్రంస్థం
డిలంగోమయేనానులిప్యగంధపుష్పాక్షతైస్సంకీర్యపంచపాలికాస్సౌవర్ణరజ
తతామ్రమృణ్మయీర్వాయథాసంభవంగృహీత్వా॥ (శ్లో ॥మధ్యేచతుర్ముఖం
విద్యాత్పూర్వేవజ్రిణమేవచ । దక్షిణేవయమంవిద్యాత్పశ్చిమేవరుణంత
థా।ఉత్తరేశశినంవిద్యాత్పాలికాస్థాపనక్రమాత్ । దూర్వామశ్వత్థపర్ణం
చశిరీషంబిల్వపత్రకం । తాసాంమూలేతుబధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూత్రేణవేష్ట
యేత్॥ శుద్ధప్రదేశేభూమిర్భూమ్నేతిభూమిమభిమంత్ర్య । భూమిర్భూ
మ్నాద్యౌర్వరిణాంతరిక్షంమహిత్వా । ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమ
న్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరంపునః । పితరం
చప్రయంత్సువః। త్రిగ్ంశద్ధామవిరాజతివాక్పతంగాయశిశ్రియే। ప్రత్యస్యవ
హద్యుభిః।అస్యప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతిరోచనా।వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః।
యత్వాక్రుద్ధఃపరోవపమన్యునాయదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నేతత్తవపునస్త్వోద్దీ
పయామసి । యత్తేమన్యుపరోప్తస్యపృథివీమనుదధ్వసే । ఆదిత్యావిశ్వేత
ద్దేవావసవశ్చసమాభరన్ । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నంయజ్ఞ
గ్ం సమిమందధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమన్నో విశ్వేదేవాఇహ
మాదయంతాం।సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్ షయస్సప్తధామ
ప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరాపృణ
స్వాఘృతేన । పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్నఇషాయుషా । పునర్నఃపా
హివిశ్వతః । సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా । విశ్వప్స్ని
యావిశ్వతస్పరి।లేకస్సలేకస్సులేకస్తేనఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణావియంతు
కేతస్సకేతస్సుకేతస్తేన ఆదిత్యాఅజ్యంజుషాణావియంతు వివస్వాగ్ంఅ
దితిర్దేవజూతిస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యంజుషాణావియంతు । మావోరిషత్ఖనితేతి
మంత్రేణభూమింఖనతి । మావోరిషత్ఖనితాయస్మైచాహం ఖనామివః।
ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురం । అపఉపస్సలశ్య । భూ
మిర్ధేనురితిమృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీలోకధారిణీ । ప్రణవేన

పూరయిత్వా ॥ శ్లో ॥ వల్మీకమృత్తికాంచైవగోమయంచతథైవచ । ఏతా
నిప్రక్షిపేత్తాసు పాలికా సుయథాక్రమం। పాలికాసుకించిత్కించిదుదకం
సంప్రోక్ష్యతిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణక కులుత్థగోధూమప్రియం
గుశ్యామాకాదిచతుర్దశ ద్వాదశ వాయథాసంభవం గృహీత్వా। యాజా
తాఓషధయఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రీకృత్యక్షీరేణప్రక్షాళ్య। యాః
జాతాఓషధయోదేవేభ్యస్త్రియుగంపురా।మందామిబభ్రూణామహగ్ంశ
తంధామానిసప్తచ।శతంవోఅంబధామాని సహస్రముతవోరుహః। అథా
శతక్రత్వో యూయమిమంమెఅగదంకృత। పుష్పావతీఃప్రసూవతీః।ఫలినీర
ఫలాఉత।అశ్వాఇవసజిత్వరీర్వీరుధఃపారయిష్ణవః। ఓషధీరితిమాతరస్త
ద్వోదేవీరుపబ్రువే।రపాగ్ంసివిఘ్నతీరితరపః॥౧॥చాతయమానాః।అశ్వత్థే
వోనిషదనంపర్ణేవోవసతిఃకృతా। గోభాజఇత్కిలా సథయత్సనవథపూరు
షం।యదహంవాజయన్నిమాఓషధీర్హస్తఆదధే। ఆత్మాయక్ష్మస్యనశ్య
తిపురాజీవగృభోయథా।యదోషధయస్సంగచ్ఛంతేరాజానస్సమితావివ।
విప్రస్సఉచ్యతేభిషగ్రక్షోహామీవచాతనః। నిష్కృతిర్నామవోమాతాథా
యూయగ్గ్ స్థసంకృతీః।సరాఃపతత్రిణీః॥౨॥ స్థనయదామయతినిష్కృత।అ
న్యావోఅన్యామవత్వ న్యాన్యస్యాఉపావత । తాస్సర్వాఓషధయస్సంవి
దానాఇదంమెప్రావతావచః। ఉచ్ఛుష్మాఓషధీనాం గావోగోష్ఠాదివేరతే।
ధనగ్ంసనిష్యంతీనా మాత్మానంతవపూరుష।అతివిశ్వాఃపరిష్ఠాస్తేనఇవవ్రజ
మక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించతనువాగ్ంరపః।యాః॥ 3 ॥త
ఆతస్థురాత్మానంయా ఆవివిశుఃపరుఃపరుః। తాస్తేయక్ష్మంవిబాధంతాము
గ్రోమధ్యమశీరివ।సాకంయక్ష్మప్రపతశ్యేనేనకికిదీవినా। సాకంవాతస్యధ్రా
జ్యాసాకంనశ్యనిహాకయా।అశ్వావతీగ్ంసోమవతీ మూర్జయంతీముదోజ
సం।ఆవిత్సిసర్వాఓషధీరస్మా అరిష్టతాతయే। యాఃఫలినీర్యాఅఫలాఅపు
ష్పాయాశ్చపుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వగ్ంహసః।
యాః ॥ ౪ ॥ ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాఃపృథివీమను। తాసాంత్వమ
స్యుత్తమాప్రణోజీవాతవేసువ। అవపతంతీరవదందివఓషధయఃపరి। యం

జీవమశ్చఽవామహైన సరిష్యాతిపూరుషః । యాశ్చేదముపశృణ్వంతియా
శ్చదూరంపరాగతాః। ఇహాసంగత్యతాస్సర్వాఅస్మైసంధత్తభేషజం। మా
వోరిషత్ఖనితాయస్మైచాహంఖనామివః॥ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ంసర్వమస్త్వ
నాతురం।ఓషధయస్సంవదంతెసోమెనసహారాజ్ఞా।యస్మైకరోతిబ్రాహ్మ
ణస్తగ్ంరాజన్పారయామసి।బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రజాపతెనత్వదెతానిశమధ్యమ
పాలికాయాం।బ్రహ్మజజ్ఞానంప్రథమంపురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవెనఆవహ
సబుధ్నియాఉపమాఅస్యవిష్ఠాస్స తశ్చయోనిమసతశ్చవివః । ప్రజాపతెన
త్వదెతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ ।యత్కామాస్తెజుహుమస్త
న్నోఅస్తువయగ్గ్‌స్యామపతయోరయీణాం।బ్రహ్మపాలికాయామయం
బీజావాపస్సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీం।యతఇంద్రభయామహెస్వస్తిదావి
శస్పతిరితిప్రాచ్యాం । యతఇంద్రభయామహెతతోనోఅభయంకృధి । మ
ఘవఞ్ఛగ్ధితవతన్నఊతయెవిద్విషోవిమృధోజహి ।స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృ
త్రహావిమృధోవశీ । వృషేంద్రఃపురఎతునస్స్వస్తిదాఅభయంకరః ।ఇంద్ర
పాలికాయామయంబీజావాపస్సకృన్మంత్రేణత్వస్తూష్ణీమ్ । యమాయసో
మమిమంయమెతిదక్షిణస్యాం ।యమాయసోమగ్ంసునుతయమాయజుహు
తాహవిః।యమగ్ంహయజ్ఞోగచ్ఛత్యగ్నిదూతోఅరంకృతః ।ఇమంయమప్ర
స్తరమాహిసీదాంగిరోభిఃపితృభిస్సంవిదానః । ఆత్వామంత్రాఃకవిశస్తావ
హంత్వేనారాజన్హవిషామాదయస్వ।ధర్మరాజపాలికాయామయంబీజా
వాపస్సకృన్మంత్రేణద్విస్తూష్ణీమ్ ।ఇమంమెవరుణతత్వాయామీతిప్రతీచ్యాం
ఇమంమెవరుణశ్రుధీహావమద్యాచమృడయ । త్వామవస్యురాచకే। తత్వా
యామిబ్రహ్మణావందమానస్తదాశాస్తెయజమానోహవిర్భిః ।అహెడమా
నోవరుణెహబోధ్యురుశగ్ంసమానఆయుఃప్రమోషీః।వరుణపాలికాయామ
యంబీజా...స్తూష్ణీం । సోమోధేనుమాప్యాయస్వేత్యుదీచ్యాం।సోమో
ధేనుగ్ంసోమోఅర్వంతమాశుగ్ంసోమోవీరంకర్మణ్యందదాతు।సాదన్యం
విదథ్యగ్ంసభేయంపితుశ్శ్రవణంయోదదాశదస్మై।ఆప్యాయస్వస మేతుతె

విశ్వతస్సోమవృష్ణియం । భవావాజస్యసంగథే।సోమరపాలికాయామయం భీ...స్తూష్ణీమ్ । శుద్ధాభిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయేత్పంచగవ్యేనజలేనవాప్రోక్షయేత్ । మధ్యమపాలికాయాం । ఓంభూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి। ఓంభువః।ప్రజాపతిమావాహయామి।ఓగ్ంసువః । హిరణ్యగర్భమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖమావాహయామి ।ప్రాచ్యాం।ఓంభూః । వజ్రిణమావాహయామి।ఓంభువః ।ఇంద్రమావాహయామి।ఓగ్ంసువ । శతక్రతుమావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః । శచీపతిమావాహయామి । దక్షిణస్యాం । ఓంభూః ।యమమావాహయామి।ఓంభువః।వైవస్వతమావాహయామి।ఓగ్ంసువః।పితృపతిమావాహయామి । ఓంభూర్భువస్సువః । ధర్మరాజమావాహయామి। ప్రతీచ్యాం।ఓంభూః। ప్రచేతసమావాహయామి।ఓంభువః । వరుణమావాహయామి । ఓగ్ంసువః । అపాంపతిమావాహయామి ।ఓం...భూవః। సరూపిణీమావాహయామి। ఉదీచ్యాం। ఓంభూః । శశినమావాహయామి।ఓంభువః । నిశాకరమావాహయామి।ఓగ్ంసువః।చంద్రమావాహయామి।ఓంభూ...వః। సోమమావాహయామి । అక్షైతాస్సద్భిరాపోహిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచసంప్రోక్ష్య। సర్వోపచారైస్సంపూజ్య త్వామముష్మైనమోముష్మైనమఇతి।ఆపోహిష్ఠామ... జనయథాచనః।హిరణ్యవర్ణాః...బలమోజోనిధత్త। పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతుమాపునంతుమాదేవజనాః। పునంతుమనవోధియా। పునంతువిశ్వఆయవః। జాతవేదఃపవిత్రవత్ ।పవిత్రేణపునాహిమా।శుక్రేణదేవదీద్యత్ ।అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను।యత్తేపవిత్రమర్చిషి।అగ్నేవితతమంతరా । బ్రహ్మతేనపునీమహే । ఉభాభ్యాందేవసవితః।పవిత్రేణసవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే। వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః। తయామదంతస్సధమాద్యేషు।వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాం। వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు। వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః। ద్యావాపృథివీపయసాపయోభిః। ఋతావరీ

యజ్ఞియేమాంపునీతాం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిః। వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అ
గ్నేదక్షైఃపునాహిమా । యేనదేవాఅపునత। యేనాపోదివ్యంకశః తేనది
వ్యేనబ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే। యఃపావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సం
భృతగ్ంరసం। సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి। స్వదితంమాతరిశ్వనా । పావమా
నీర్యోఅధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం। తస్మైసరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ంసర్పి
ర్మధూదకం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సం
భృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। పావమానీర్దిశంతునః। ఇమంలో
కమథోఅముం। కామాన్త్సమర్ధయంతునః। దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః। పావ
మానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషిభిస్సంభృతోరసః।
బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । యేనదేవాఃపవిత్రేణ...జాతవేదామూర్జ
యంత్యాపునాతు। సర్వోపచారాన్కృత్వా। బ్రహ్మణేనమః। ఇంద్రాయన
మః। యమాయనమః। వరుణాయనమః। సోమాయనమః । ఇతినమస్కృత్య
దిశాంపతిన్నమస్యామిసర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుసఫలం కర్మకుర్వం
తుసతతంశుభం। తాఃపాలికాయాంవత్మ్యాంతేసురక్షితం కృత్వాతత్తచ్ఛు
భకర్మకాలేసాంకురాఃపాలికావేదికాచతుష్కోణేషు। సంస్థాపయేదేకాం
గృహదేవతాభ్యోవ్యాహృతిభిరుద్వాసయేదాసప్తనాత్ప్రజాకామ అపం
చమాత్పశుకామఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామస్సద్యస్సాకంఆయుష్యకామ
ఇత్యాహభగవాన్బోధాయనః॥ ఇత్యంకురారోపణమ్॥...........*

—(*) అథచౌలప్రకరణమ్ (*)

(జన్మనోధితృతీయేవర్షేచౌలంపునర్వసో)। శుభేహనిదంపతిమంగ
ళస్నాతౌభూత్వాప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారం చౌలేన
కర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే । పూర్వేద్యురాభ్యుదయికంకృత్వాపరేద్యుః కర్మ
ణఃపుణ్యాహంవాచయింత్వా। చౌలోపనయనాంగత్వేనరక్షార్థం రక్షాబం
ధనంకరిష్యే। బృహత్సామేతిమంత్రేణవటోఃకరేకంకణం బధ్వా । బ్రా

హ్మణానాం భోజనముపాయనవత్సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్ర
ప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయంకుశాన్ యవాన్ శలాలుదర్భ పుంజిలాన్।
శకృచ్ఛలల్యసీన్ క్షిపేత్సహైవచౌలకర్మణి । పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాం
తేన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితిచతస్రో యస్త్వాహృదాకీరి
ణేతిచతస్ర ఇతి ప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా । ధాతాదదాతునోర
యిమీశానోజగతస్పతిః । సనఃపూర్ణేనవావనత్స్వాహా । ధాత్రఇదం ధా
తాప్రజాయా...వద్విధేమస్వాహా - ధాత్రఇదం । ధాతాదదాతు...
సత్యరాధసస్స్వాహా-ధాత్రఇదంధాతాదదాతు...అదితిస్సజోషాస్స్వా
హా।ధాత్రఇదం । యస్త్వాహృదా...తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా అగ్నయేజా
తవేదసఇదం- యస్మైత్వాగ్ంసుకృతే...స్వస్తిస్వాహా-అగ్నయేజాతవేద
సఇదం- త్వేసుపుత్రశవసో...తిరిచ్యసేస్వాహా - ఇంద్రాయపుత్రిణఇదం
ఉక్థఉక్థేసోమ— అవసేహావంతేస్వాహా ఇంద్రాయమఘవతఇదం- ఇత్య
ష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా- చిత్తంచేత్యష్టపంచాశదుపహోమాన్ హుత్వాబ
ర్హిస్సమంజనంపర్యగ్ంశమ్యాఃపరిధ్యర్థేష్వేన్ ప్రకృతేకర్మణీత్యాదిబ్రహ్మవిస
ర్జనాంతే। (వినాహోమాపనయనపర్యావర్తనసీమంతచౌలగోదాన ప్రాయ
శ్చిత్తేషుశమ్యాఇతి) ।అపరేణాగ్నింకుమారం ప్రాచీముపవేశ్యత్రీణ్యాశల
ల్యాత్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శ్యేన్యాలుగ్లప్సనేతి- తూష్ణీంకేశాన్వినీయథర్షి శిఖాని
దధాతి।యథావైషాంకులధర్మస్స్యాదపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్వాకేశనిధానా
త్సనూనం-అనువాకస్యప్రథమేనయజుషాపస్సగ్ంసృజ్య - ఉష్ణేనవాయ
ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వనీయోత్తరయాశిరఉన
త్తిఆపఉందంతుజీవసేదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసేజ్యోక్చ సూర్యంద్రుశేప్రా
గారభ్యప్రదక్షిణమునత్తి। ప్రతిమంత్రంప్రతిదిశంప్రవపతి।యేనావపత్సవితా
క్షురేణసోమస్యరాజ్ఞోవరుణస్యవిద్వాన్ । తేనబ్రహ్మణోవపతేదమస్యా
యుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయంనారాయణశర్మా।వపంత ముత్తరయాను
మంత్రయతే। దక్షిణతోమాతాబ్రహ్మచారీవానడుహశకృత్పిండేయవా
న్నిధాయ।తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య।యత్క్షురేణమర్చయతా

సుపేశసావప్త్రే వపసి కేశాన్ ।శుంధిశిరో మాస్యాయుః ప్రమోషీః । * వపం
తమాచార్యమనుమంత్రయతే । పునస్త్రీన్దర్భాన్సంతర్ధాయ। యేనపూషా
బృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చాయుషేవపత్ । తేనాస్యాయుషే వపసౌశ్లోక్యా
యస్వస్తయే।దక్షిణతః।తస్మిన్ కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య - పునస్త్రీన్
దర్భాన్సంతర్ధాయ-యేనభూయశ్చ రాత్ర్యాం జ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం-తే
నాస్యాయుషే వపసౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే-ఇతిపశ్చాద్దిశప్రవపతి- తస్మిన్ కే
శానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య-పునస్త్రీన్ దర్భాన్సంతర్ధాయ-యేనపూషా
బృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చాయుషేవపత్ - తేనతేవపామి నారాయణ శ
ర్మణ్యాయుషావర్చసా యథాజ్యోక్సుమనా అసాః- ఉత్తరతః-తస్మిన్ కే
శానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య - ఉత్తరయోదుంబరమూలేదర్భస్తంబేవాని
దధాతి- ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః
తేభ్యో నిధానం బహుధాన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః- ఇ
త్యంతం కృత్వా కుమారం స్నాత్వా ప్రయిత్వా-ప్యురంప్రదక్ష్యోక్యేదధాతి- తే
నత్యాయింకర్మణి ప్రత్విగ్భ్యో హస్తేనవందదాతి- అత్రబ్రాహ్మణాస్సహ కుమా
రం భోజయేత్ - చౌలేకర్మణిమాత్రాసహభోజనస్యసూత్రితత్వాత్ -హో
మాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః- అనేనచౌలహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మ
కశ్శ్రీయజ్ఞేశ్వరః ప్రీణాతు॥ దక్షిణతఆసీనాయబ్రాహ్మణాయపితా గాందదా
తి-యదాస్య చౌలకర్తా తదాతస్మై దదాతి - సంవత్సరం గోదాన ప్రభృతమేక
ఉపదిశంత్యేతావన్నా సర్వాన్ కేశాన్-వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమితి-
(చౌలకారికా॥ శ్లో॥జన్మతస్తృతీయేబ్దే శ్రేష్ఠమిచ్ఛంతిపండితాః।పంచమేసప్త
మేవాపి జన్మతో మధ్యమంస్మృతం॥అధమం గర్భతస్స్యాత్తు నవమేదశమేపివే
తి।సూనోర్మాతరిగర్భిణ్యాం చూడాకర్మనకారయేత్॥ పంచమాసాదధః
కుర్యాదతఊర్ధ్వం నకారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వస్త్రేత్రిక్షురంసమాధాయ
దీక్షౌమధ్యేనిధాయచ। చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం నాపితాయప్రయచ్ఛతి) ॥
ఇతిచౌలమ్, ... *

* వపంతంమాతానుమంత్రయత ఇతిపాశ్చాత్యసంప్రదాయః

—* గోదానవ్రతం, *—

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినక్షత్రేషోడశేవర్షేఽగ్నిగోదానోవాస్యాత్-ప్రాణానాయమ్య,ఏవం...ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం- ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారంగోదానాఖ్యేనకర్మణాసంస్కరిష్యే, బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వాస్థండిలోల్లేఖనాది॥ శ్లో॥పాత్రప్రయోగేఖలుయోజనీయోగోదానకర్మణ్యపిచౌలవత్తు।నగ్లప్సుపుంజీలశలల్యఇష్టాఆత్మార్థజాలుప్తాహిభవంతియస్మాత్॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితిచతస్రోయస్త్వాహృదాకీరిణేతిచతస్రఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వాజయాది ప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతం కృత్వాశిఖామాత్రమవశిష్యసర్వాన్కేశాన్వాపయతి।స్నాత్వాబ్రహ్మణేవరందదాతి॥ ... ... *

—* అగ్నిగోదానం, *—

పక్షాంతరమాహ- అగ్నిగోదానోవాస్యాత్- ప్రాణానాయమ్య - ఏవంవిశేష్టే...ప్రీత్యర్థం ఇమంశ్రీనివాసశర్మాణంకుమారంగోదానాఖ్యేనకర్మణాసంస్కరిష్యే- అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే- అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా-అగ్నయేకాండర్షయఇదం- జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా-సంవత్సరంగోదానవ్రతమేకఉపదిశంత్యేతావన్నానా-సర్వాన్కేశాన్వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమితి- ఛందోగాః- ఆచార్యాయవరందదాతి-పూర్వవత్కేశవపనం, ... *

—* అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం- *—

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓం। అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం - ఏవంవిశిష్టేశుభేభ్యుదయముహూర్తే శ్రీమాన్గోత్రఃనామధేయః శ్రీమతఃగోత్రస్యనామధేయస్య ధర్మపత్నీసమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మనామకరణాన్నప్రాశనచౌలోపనయనాఖ్యైఃకర్మభిస్సంస్కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతద్దోషశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే - ఆదౌనిర్విఘ్నే,

సపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణపతిపూజాంకరిష్యే- గణాధిపతిపూజాంకృ
త్వా-పుణ్యాహంవాచయిత్వా- జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభా
వాత్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే-తతః ప్రాణానాయమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాధికార సిద్ధ్యర్థంచ యథా
శక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే- అత్ర ప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ శ్లో॥ స
మస్త సంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసం
సార సముద్రసేతవఃపునంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాం
తసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవి
త్రమూర్తయోరక్షంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరం
న్నౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపంక
జం। అశేషేహావరిషన్మదీయాంవిజ్ఞాపనామవధార్యమయా సమర్పితాంపరి
వద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమమ కుమారస్య జన్మాభ్యాసాది జ
న్మప్రభృతిచౌలోపనయనపర్యంతమధ్యే సంభావితానాంపాపానాంమాతృ
స్తన్య పానతిష్ఠన్మూత్రపర్యుషితాన్న భోజనోచ్ఛిష్టాన్నభోజన సహభోజ
నకామచారకామవాదభక్ష్య భక్షణాభోజ్య భోజనాలేహ్య లేహనాపేయ
పానాస్పృశ్య సజాతీయ విజాతీయ సహచార క్రీడాసల్లాపసంస్పర్శనాది
మూత్రపురీషోత్సర్జనాదితత్తత్కాల శౌచాభావ ప్రభృతీనాంస్వగృహ్యో
క్తముఖ్యకాలాతీత జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశనాది కర్మణాంతత్త
త్కాలాతీతాద్యో దోషస్సంజనితస్తద్దోషపరిహారార్థంమమసావిత్రీప్రదాన
యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం మమకుమారస్యచ సావిత్రీ ప్రతిగ్రహణయోగ్యతా
ఫలసిద్ధ్యర్థంచ యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తముపదిశ్యానుగృహ్ణంతు-
ఉపనయనాధికారసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు- ఉప నయనాధి కార సి
ద్ధిరస్తు- ప్రాణానాయమ్య-ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంమమకుమారస్యాయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థంశరీరశుద్ధ్యర్థంచస్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥శ్లో॥స్వ
ర్ణంపవిత్రమమలంస్వర్ణంపాపప్రణాశనం।స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం।

దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ధన్వంకరోషి దాతారమి
హలోకే పరత్ర చ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ మమ కుమారస్య శరీర శుద్ధిం కామయ
మానః శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిమేకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి
హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ - పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణవిశి
ష్టాయాం శుభతిథౌ మయా కృతైః కృచ్ఛ్రస్వర్ణాజ్య ధాన్యైః కృచ్ఛ్రైః భగ
వాంఛన్నాస్స్వస్తికృచ్ఛ్ర మహావిష్ణుః ప్రీతో వరదో భూత్వా మమకుమారస్య
శరీర శుద్ధిం కరోత్వితి భవంతో బ్రువంతు - అస్య కుమారస్య శరీరశుద్ధిరస్తు.

ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృ
ద్ధ్యర్థం జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలాని తత్తత్కాలేషు న విహి
తాని తేషాం తత్తత్కాలాతిక్రమాద్యతిపన్న జనితదోషపరిహారార్థం

తైః కర్మభిర్మమ కుమారస్య ప్రగస్త్యాత్సంస్కారం కర్తుం మస్మాక మాచార్య
త్వయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం వ్యాహృతిహోమం కరిష్యే - తదంగమ
గ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే - స్థండిలోల్లేఖనాది చక్షుషీ ఆజ్యేన ప్రయోగం కుర్యా
త్ ॥ శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ నచేధ్మం నవమాయయః। చక్షుస్స్రావ ప్రవృ
యోగేషు నిర్ణేతక్రం కపదినా॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా స్రువేణ తు
గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా - పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషా యు
షా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - సహరయ్యా నివర్త
స్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా - విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా - అగ్నయ ఇ
దం - భూరగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా - అగ్నయే పృథివ్యై మహ
త ఇదం - భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా - వాయవే అం
తరిక్షాయ మహత ఇదం - సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా - ఆ
దిత్యాయ దివే మహత ఇదం - భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ ది
గ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా - చంద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం -
పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - పాహి నో విశ్వ వేదసే
స్వాహా - విశ్వవేదస ఇదం - యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా - విభావసవ

ఇదం- సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా శతక్రతవ - ఇదం - పాహినో అగ్న ఏ
కయా- పాహ్యుత ద్వితీయయా- పాహ్యూర్జం తృతీయయా - పాహి గీర్భి
శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా-వసవ ఇదం- పునరూర్జా ని ... విశ్వతస్స్వాహా - అగ్న
య ఇదం - సహరయ్యా ...తస్పరి స్వాహా - అగ్నయ ఇదం - సర్వప్రాయశ్చి
త్తం కరిష్యే భూర్భువస్సువస్స్వాహా - ప్రజాపతయ ఇదం- ఉత్తర పరిషేచనం
కృత్వా - అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః.. ప్రాసావీః॥ ఇతి అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తం॥

—॥ అథ ఉపనయనం ॥—

గృహ్యరత్నే ॥ శ్లో ॥ జాతోదకస్య స్వపి వాచనేచ సంకల్ప ఆశీర్వచ
నేచ నాన్ది । ఆబ్రహ్మ మంత్రాద్యపి దక్షిణాస్యాం పట్యోస్య నతం స్వామిమతేన
సిద్ధం ॥ ౧ ॥ ఉపాయనాగ్న్యాకృత శౌచజాలం కౌపీనవస్త్రాసు బద్ధకచ్ఛం।
ఆచార్య ఆచాంత ఉపస్థితాంతం వామేతర స్థం కృపయా చ శిష్యం । అస్మిం శ్చ యచా
గ్నౌ కరణం చ కృత్వా స్వసూత్ర సంమత్యనుసార మార్గైః॥.........................*

గృహ్యసూత్రే ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రా
హ్మణముపనయీత - గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం - వ
సంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ - పూర్వేద్యుర్నాభ్యుదయికం
నవతంతు ధారణం రాత్రావంకురార్పణం రక్షాబంధనం చ కృత్వా పరేద్యుః
పుణ్యాహం వాచయిత్వా - ఏవంవిశేషే ... ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమార
స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం శ్రీనివాస శర్మాణం కుమారముపనేష్యే। పునః
ప్రాణానాయమ్య । ఏవం-ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్యోపనయనాం
గభూతమాభ్యుదయికం కర్మ కరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణా
యాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రద
దే న మమ । పునః ప్రాణానాయమ్య । శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ కుమా
రస్యోపనయనాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే। కర్మణః పుణ్యా
హం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీ మార్జనాంతం కుర్యాత్। బ్రాహ్మణాన్ భో
జయిత్వా ఆశిషో వాచయిత్వా। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం- ప్రీత్యర్థం ధర్మ
పత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్యోపనయనాంగత్వేన। శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మాను

స్థానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం-యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే|ఇతిసంకల్ప్య । యజ్ఞో
పవీతపూజాంకృత్వా । బ్రాహ్మణేభ్యోయజ్ఞోపవీతదానానికారయిత్వా ।
యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజంపురస్తాత్ । ఆయుష్య
మగ్ర్యంప్రతిముంచశుభ్రంయజ్ఞోపవీతంబలమస్తుతేజః । ఇతిమంత్రేణయజ్ఞో
పవీతంసంధార్యవాచయిత్వా । ఆచమ్య । యజ్ఞోపవీతధారణ ముహూ
ర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు|సుముహూర్తోఽస్తు ॥ తతః
కుమారంభోజయేత్ ॥శ్లో॥ కుమారలగ్నకాలేతు మాత్రాచసహభోజనం|
సహాశ్రితాహూతిమానంచ గురుమాణవకంవదేత్॥ భోజనఆచమనేస్వా
ధ్యాయేచ యజ్ఞోపవీతీస్యాదితి ధర్మశాస్త్రవచనాత్ ॥ కుమారంభోజ
యిత్వా । ద్విరాచమయ్య । అనువాకస్య|ప్రథమేనయజుషాపస్సగ్ం
సృజ్య । ఉష్ణేనవాయ ... కేశాన్వపతు । ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వనీయోత్తర
యాశిరఉనత్తి । ఆపఉందంతు... సూర్యంద్రుశే । ప్రాగారభ్యప్రదక్షిణ
మునత్తి। త్రీగ్ స్త్రీన్దర్భానంతర్ధాయోత్తరాభిశ్చతసృభిఃప్రతిమంత్రం
ప్రతిదిశంప్రవపతి|యేనావపత్సవితా ... న్వారాయణశ్శమా|వపంతముత్త
రయానుమంత్రయతే । దక్షిణతోమాతాబ్రహ్మచారీవానడుహశకృత్పిండే
యశాన్నిధాయ । తస్మిన్కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య । యత్క్షురేణమ
ర్చయ-ప్రమోషీః । వపంతమాచార్యమనుమంత్రయతే । పునస్త్రీన్దర్భా
నంతర్ధాయ| యేనపూషా...స్వస్తయే । దక్షిణతః । తస్మిన్కేశానుపయ
మ్యా...నంతర్ధాయ । యేనభూయః...స్వస్తయే|ఇతిపశ్చాద్దిశంప్రవపతి|
తస్మిన్కేశానుపయమ్యాపఉపస్పృశ్య|పునస్త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ-యేన
పూషా...అసాః| ఉత్తరతః । తస్మిన్.. స్పృశ్య । ఉత్తరయోదుంబర
మూలేదర్భస్తంబేవానిదధాతి । ఉప్త్వాయకేశాన్...అపస్సువః । ఇత్యం
తం కృత్వాక్షురం ప్రక్షాళ్యనిదధాతి । స్నాతమగ్నేరుప సమాధానా
ది-అథకుమారంస్నాపయిత్వాగ్నేరుపసమాధానాది ॥శ్లో॥ పాత్రప్రయో
గతుకుశాంబుపూర్వ వస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ । ద్రవ్యాణిపాత్రాణిని
యుజ్యపశ్చాద్యుంజీత చాన్యాస్సహహోమనేతా ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభా

గాం తేకుమారం పాలాశీగ్ం సమిధము త్తరయాధాప్య। ఆయుర్దా దేవజర
సం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే। ఘృతంపిబన్న మృతంచారుగ
వ్యంపితేవపుత్రంజరసేనయేమం। ఆధేహి। అగ్నయ ఇదం । కుమారస్యైవ
హోమకర్తృత్వం నతుమంత్రోచ్చారణం । స్వాహాకారః। ఆధేహీతిబ్రూ
యాత్॥శ్లో॥ స్వాహాకారోనచాయుర్దా ఇత్యత్రసమిధాహుతౌ । ఆధేహీ
త్యేవమంత్రాంతే వటుమాధాపయేద్గురుః। ఉత్తరేణాగ్నిందక్షిణేనపదా
శ్మానమాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరోభవ । అభితి
ష్ఠపృతన్యతస్సహస్వపృతనాయతః॥శ్లో॥ అశ్మనిస్థాపితో యేనవాసోపిపరిధా
యచ । మేఖలామజినంచైవ యావదశ్మానమాచరేత్ ॥ వాసస్సద్యఃకృతోత
ము త్తరాభ్యామభిమంత్ర్య ॥ రేవతీస్త్వావ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృంతగ్గ్ స్త్వా
ధియోవయన్నమగ్నా అవృంజం త్సహస్రమంతాగ్ం అభితోఽయచ్ఛన్ ।
దేవీర్దేవాయపరిధీసవిత్రేమహత్తదాసామభవన్మహిత్వనం । ఉత్తరాభి
స్తిసృభిః పరిధాప్య । యాఅకృంతన్నవయన్ యాఅతన్వతయాశ్చ దేవీరం
తానభితోదదంత । తాస్త్వాదేవీర్జరసేసంవ్యయంత్వా యుష్మానిదంపరిధ
త్స్వవాసః। పరిధత్తధత్తవాససైనగ్ం శతాయుషంకృణుతదీర్ఘమాయుః ।
బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాసఏతత్సోమాయరాజ్ఞేపరిధాతవాఉ । జరాంగ
చ్ఛాసిపరిధత్స్వవాసో భవాకృష్టీనామభిశస్తిపావా।శతంచ జీవశరదస్సువ
ర్చారాయశ్చపోషముపసంవ్యయస్వ । పరిధాప్యాచమ్యపరిహితముత్తర
యానుమంత్రయతే । పరీదంవాసో అధిథాస్స్వస్తయేభూరాపీనామభి
శస్తిపావా । శతంచజీవశరదః పురూచీర్వసూనిచార్యో విభజాసిజీ
వన్। మౌంజీమేఖలాం త్రివృతాంత్రిః ప్రదక్షిణముత్తరాభ్యాం పరివీ
య । ఇయందురుక్తాత్పరిబాధమానా శర్మవరూథంపునతీనఆగాత్, ప్రా
ణాపానాభ్యాం బలమాభరంతీప్రియాదేవానాగ్ంసుభగామేఖలేయం। ఋ
తస్యగోప్త్రీతపసఃపరస్పీఘ్నతీరక్షస్సహమానాఅరాతీః । సానస్సమంతమ
నుపరీహిభద్రయాభర్తారస్తేమేఖలేమారిషామ॥శ్లో॥ మౌంజ్యజినావస్థాప
నపోక్షణోత్థాపనానితు । సమంత్రమేతాన్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథవా

చయేత్ ॥ అజినముత్తరయా । మిత్రస్యచక్షుర్ధరుణంబలీయస్తేజోయశస్వి
స్థవిరగ్ంసమిద్ధం । అనాహనస్యంవసనంజరిష్ణుపరీదంవాజ్యజినందధేహం ।
వాచయేత్ । ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్ంస్తీర్య తేష్వేనముత్తరయావ
స్థాప్య । ఆగంత్రాసమగన్మహిప్రసుమృత్యుంయుయోతన । అరిష్టాస్సంచరే
మహిస్వస్తిచరతాదిహస్వస్త్యాగృహేభ్యః । వాచయేత్ । ఉదకాంజలిమ
స్యాంజలావాసిచ్యోత్తరయాత్రిః ప్రోక్ష్య । సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ంఉ
దారదుపాగ్ంశునాసమమృతత్వమశ్యాం । ఇమేనుతేరశ్మయస్సూర్యస్య
యేభిస్సపిత్వంపితరోనఆయన్ । శక్యన్మంత్రేణద్వస్తూష్ణీం వాచయతి । ఉత్త
రైర్దక్షిణే హస్తే గృహీత్వా । అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్ । సోమస్తేహస్తమగ్ర
భీత్ । సవితాతేహస్తమగ్రభీత్ । సరస్వతీతేహస్తమగ్రభీత్ । పూషాతే
హస్తమగ్రభీత్ । బృహస్పతిస్తేహస్తమగ్రభీత్ అర్యమాతేహస్తమగ్రభీత్
అగ్ంశుస్తేహస్తమగ్రభీత్ । భగస్తేహస్తమగ్రభీత్ । మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్
మిత్రస్త్వమసిధర్మణాగ్నిరాచార్యస్తవ । సర్వేషామంతేసక్థస్తంగృహ్ణా
యాత్ । ఉత్తరైర్దేవతాభ్యః పరిదాయ । అగ్నయేత్వాపరిదదామినారా
యణశర్మన్ । సోమాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । సవిత్రేత్వాప
రిదదామినారాయణశర్మన్ । సరస్వత్యైత్వాపరిదదామినారాయణశ
ర్మన్ । మృత్యవేత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । యమాయత్వాపరి
దదామినారాయణశర్మన్ । గదాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । అం
తకాయత్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । అద్భ్యస్త్వాపరిదదామినారాయణ
శర్మన్ । ఓషధీభ్యస్త్వాపరిదదామినారాయణశర్మన్ । పృథివ్యైత్వాసవైశ్వా
నరాయైపరిదదామినారాయణశర్మన్ ॥ శ్లో ॥ అంతేతుసర్వమంత్రాణా
హస్తగ్రహణమిష్యతే । దేవతాభ్యః పరీదానం రక్షణాయ పృథక్పృథక్
దేవస్యత్వేతి యజుషాకుమారమంక ఉపవేశ్య । చూడాకామంగళాష్టక
పాఠయిత్వా* ఉపనయనమంగళాష్టకాని * శ్లో ॥ తదేవలగ్నంసుదినం
దేవతాతారాబలంచంద్రబలంతదేవ । విద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతేః
ఘ్రియుగంస్మరామి* సులగ్నా । ఆదౌగణేశస్తదనుస్వయంభూస్తతో

స్తదనంతరంహరిః । ఏతేసదాదేవగణాదిశంతువటోశ్శ్రీ ర్ధాయుశ్శుభకీర్తి
విద్యాః॥౧॥ సుమేరుసౌవర్ణగిరీంద్రనీలకైలాసవింధ్యాచల హేమకూటాః।
గిర్యస్సమస్తాస్సతతందిశంతువటోశ్శ్రియం రాయుః... విద్యాః॥ ౨॥ గోదావరీసిం
ధుమలాపహారీవేగావతీనాదనదీప్రశస్తాః । నద్యస్సమస్తాస్సతతందిశంతువ
టోశ్శ్రి... విద్యాః॥ ౩॥కృష్ణాజినందణ్డమయీంచ మౌంజీం పాలాశదండః పరి
ధానశాటీ। యజ్ఞోపవీతానిదిశంతుతానివటోశ్శ్రి... విద్యాః॥ ౪॥ తాంబూ
లగంధాక్షతపత్రపుష్పదీపాంకురాశీర్వచనానియాని। పుణ్యాహవాక్యాని
దిశంతుతానివటోశ్శ్రి... విద్యాః॥౫॥మందారధాత్రీసహ పారిజాతసంతా
నకల్పద్రుమచందనాని। కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశంతుతానివటోశ్శ్రి... విద్యాః॥
౬॥ జంభారినైరృత్యనాకాలపుణ్యాస్సరిత్పతిర్వాయుకుబేరఈశాః। ఏతేస
దాదిక్పతయోదిశంతువటోశ్శ్రి... విద్యాః॥ ౭॥ఓంకారసవ్యాహృతిమంత్ర
ముద్రాస్సావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్సనాః । ఛందాంసివేదాశ్చదిశంతుస
ర్వేవటోశ్శ్రి... విద్యాః॥౮॥వసిష్ఠజాబాలిపరాశరాత్రి వాధూలబోధాయ
నజామదగ్న్యాః।భృగ్వంగిరోగౌతమకాశ్యపాశ్చవటోశ్శ్రి... విద్యాః॥౯॥
సులగ్నాసావధానా । సుముహూర్తాసావధానా॥ ....
చూర్ణికా* స్వస్తిశ్రీసహస్రాంశ్వంద్వజగురుదైవత్యానాం। పురుహూ
తహుతవహాపండుపథనైరృచరపాశపాణిసమీరణవైశ్రవణశశిశేఖరాణాం।
ఆయుష్మతఃకమలాసనస్యగౌరీమనోవల్లభస్యశ్రీలక్ష్మీనారాయణస్యబ్రహ్మాగు
రోస్సురగురోర్మృకండుమునినయనమార్తాండాతులధుర్యవర్యస్యవాలఖి
ల్యస్యతపోనిష్ఠాగరిష్ఠవరిష్ఠస్యవసిష్ఠస్య ఉర్వీదుర్వారవీర్యకృతాంభోనిధేః
కుంభసివిజృంభణస్తంభ పిశ్రిమస్యపారావారవీర్య గాంభీర్యస్య శ్రీశైలన
గనివాసినాం।మందమకరందబిందుసందోహపురందరపాదపానాం। చింతా
మణిమరకతమాణిక్యముక్తాప్రవాళవజ్రవైడూర్యగోమేధిక పుష్యరాగకౌ
స్తుభాదీనాం।దినమణిరమణీయరమణితాశేషజనజీవనకిరణానాం। గీర్వాణ
ప్రభృతీనాంచింతామణికల్పవృక్షకామధేనూనాం।అగణ్యప్రాగణ్యవరేణ్య
శరణ్యానాం।సనకసనందనసనత్కుమారసనత్సుజాతనారదాదిదేవర్షీణాం।
చతుర్ముఖవేదవ్యాసజపితషడంగసహితఋగ్యజుస్సామాథర్వణోపనిషద్వే

ద్యుబ్రహ్మవేదాంతకర్మవేదానాం। తత్ప్రచారస్యజగన్మాయాలీలావిలాసస్య సచ్చిదానందవిగ్రహస్యకస్యపరబ్రహ్మణఃభూకిరణకళాపరిపూర్ణయోశ్చంద్రసూర్యయోర్ద్వయస్య సత్వరజస్తమోగుణాత్మకమూర్తి త్రయాణాంత్రిలోకానాం। చతురాననస్యచతుర్ముఖానాం। పరమేశ్వరస్యపంచముఖానాం। కుమారస్వామినఃషణ్ముఖానాం। సప్తర్షీణామష్టవసూనాం నవగ్రహాణాందశావతారాణామేకాదశరుద్రాణాం। ద్వాదశాదిత్యానాంత్రయోదశవిశ్వేషాం। చతుర్దశమనూనాం పంచదశదినానాంషోడశకలానాం సప్తదశపశూనాం। అష్టాదశస్మృతిపురాణానాం। అష్టావింశతినక్షత్రాణాం। త్రయస్త్రింశత్కోటిదేవానాం । పట్టమాంజిష్ఠకౌసుంభసువర్ణాభరణచీనీచీనాంబరాలంకృతదివ్యస్త్రీబ్రాహ్మణానాం అవిఘ్నవినాయకప్రసాదేన శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రసాదేనచాస్యవటోః ఇక్షుజీరకదధిగుడఫలకుసుమానిమంగళద్రవ్యాణిశుభకరాణిస్స్యుః । అస్మిన్మహూర్తేతల్లగ్నహోరాద్రేక్కాణనవాంశద్వాదశాంశత్రింశాంశత్రింశదంశాంశైశ్శుభానుకూలాస్సర్వేగ్రహాస్సనక్షత్రాః శుభఏకాదశస్థానఫలదావరదాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నాస్సుముహూర్తాభవంతు॥ దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవఉపనయే నారాయణశర్మన్। ముహూర్తకాలేఆత్మనస్సమీపమానయతి। సుప్రజాఇతిదక్షిణేకర్ణేజపతి। సుప్రజాఃప్రజయాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషఃపోషైః। బ్రహ్మచర్యమాగామితిప్రసూతఇత్యంతంకుమారఆహ। బ్రహ్మచర్యమాగాముపమాంనయస్వదేవేనసవిత్రాప్రసూతఃప్రష్టంపరస్య । ప్రతివచనంకుమారస్య। కోనామాసి। ఇత్యాచార్యః। నారాయణ శర్మానామాస్మీతి కుమారః। కస్య బ్రహ్మచార్యసి నారాయణశర్మన్ । ఇత్యాచార్యః । ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మీతికుమారః। ఆచార్యః । నారాయణశర్మన్నేషతేదేవసూర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయసమామృతైషతేసూర్యపుత్రస్స దీర్ఘాయుస్సమామృతయాగ్ స్వస్తిమగ్నిర్వాయు స్సూర్యశ్చంద్రమా ఆపోనుసంచరంతితాగ్ స్వస్తిమనుసంచర నారాయణశర్మన్ । శేషం పరోజపతి ప్రత్యగాశిషంచైనంవాచయతి । అధ్వనామధ్వపతేశ్రేష్ఠస్యాధ్వనఃపారమశీయ। కుమారంవాచయతి। ఉక్తమాజ్యభాగాంతమన్త్రైనముత్తరాఆహు

తీర్థావయిత్వా । యోగేయోగ ఇతి ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణ హావయిత్వా॥ (శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవ కుమారం హావయేత్ఖలు । ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయాదాచార్యో జుహుయాద్వటుః) కుమారో జుహోతి। యోగేయోగేతవస్తరం వాజేవాజేహవామహే । సఖాయఇంద్రమూతయేస్వాహా । ఇంద్రాయేదం । తతఆచార్యః । ఇమమగ్న ఆయుషేవర్చసే కృధిప్రియగ్ంరేతోవరుణసోమరాజన్ । మాతేవాస్మా అదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్స్వాహా। అగ్నివరుణసోమాదితివిశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం।కుమారః। శతమిన్నుశరదోఅంతిదేవాయత్రా నశ్చక్రాజరసంతనూనాం । పుత్రాసోయత్రపితరోభవంతిమానోమధ్యారీరిషతాయుర్గంతోస్స్వాహా। దేవేభ్యఇదం। తతఅచార్యః।అగ్నిష్టఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టేపుష్టిం ప్రతరాంకృణోతు । ఇంద్రోమరుద్భిరృతుధాకృణోత్వాదిత్యైస్తేవసుభిరాదధాతుస్వాహా।అగ్నీంద్రమరుదాదిత్యవసుభ్యఇదం । కుమారః । మేధాంమహ్యమంగిరసోమేధాగ్ంసప్తఋషయోదదుః । మేధాంమహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్నిర్దదాతుమేస్వాహా।అంగిరస్సప్తర్షిప్రజాపత్యగ్నిభ్యఇదం । అప్సరాసుచయామేధాగం ధర్వేషుచయద్యశః। దైవీయామానుషీమేధాసామామావిశతాదిహస్వాహా । మేధాయాఇదం । ఇమంమేవరుణ...రాచకేస్వాహా । వరుణాయేదం । తత్వాయామి...ప్రమోషీస్స్వాహా-వరుణాయేదం- త్వన్నో అగ్నే ... ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నోఅగ్నే...సుహవోనఏధిస్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం।త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్...భేషజగ్ స్వాహా । అయసేగ్నయఇదం । ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణహావయిత్వా । అపాం స్తసమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ ప్రహృత్య । చిత్తంచేత్యష్ట పంచాశ దుపహోమాన్ హుత్వా । శమ్యాఅపోహ్య । అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాదిఅనాజ్ఞాతాదిహోమాంతే అస్మిన్కర్మ యజుర్భ్రేష ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । భువస్స్వాహా। వాయవఇదం ॥ (శ్లో ॥ యత్కర్మణి బ్రాహ్మణశ్చ ఉక్తో భ్రేషోస్తిచేత్తత్ర తథోపనీతౌ । తత్కర్మవహ్నౌ భువఆహుతి

స్వస్య వేదనాజ్ఞాతవిధిః(శ్రేయంవా) హస్తం ప్రక్షాళ్యేత్యాది పరిషేచ నాంతంకృత్వా। అపరేణాగ్నిముదగగ్రంకూర్చంనిధాయ । తస్మిన్నుత్తరే ణయజుషోపసత్తోపవిశతి । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం॥ (శ్లో॥ ఆచార్యోయువటుఃకూర్చందద్యాదగ్రముదగ్యథా । తథానిధాయత స్యాంకూర్చేరాష్ట్రభృద్యజుషాగురుః) పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారోదక్షి ణేనపాణినాగురోః దక్షిణంపాదమన్వారభ్యాహసావిత్రీం భోఅనుబ్రూ హీతిబ్రూయాత్ తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితిపచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వా న్వ్యాహృతీర్వ్యాహృతాః పాదాదిష్వంతేష్వా తథార్ధర్చయోరుత్తమం కృత్వాన్వాయాం । ఓంభూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం।ఓంభువః । భర్గోదేవ స్యధీమహి।ఓగ్ంసువః।ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ । ఓంభూః। తత్సవితు ర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి। ఓంభువః। ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ । ఓగ్ంసువః।తత్సవితుర్వరేణ్యం।భర్గోదేవస్యధీమహి।ధియోయోనఃప్రచో దయాత్॥గాయత్ర్యుపదేశముపచార్య...సుమహాకారోసీస్తుకుమారందక్షిణోత్త రేణమంత్రేణోత్తరమోష్ఠముపస్పృశతి । అన్యథాసానోష్ఠ్యస్పర్శనస్వాం మేగోపాయ । ఆచమ్య । శ్వోవాంతపర్యంతావోష్ఠావుపస్పృశ్యాచామే దితివచనాత్ । కర్ణావుత్తరేణ । బ్రహ్మణఆణీస్థః । కర్ణావుపస్పృశతి। దండ ముత్తరేణాదత్తే - పాలాశోదండోబ్రాహ్మణస్యనైయగ్రోధస్కంధజోవా జగ్రోరాజన్యస్యబాదరఔదుంబరోవా వైశ్యస్యవార్క్షోదండ ఇత్యపర్ణసం యోగ్యనైకఉపదిశంతి। సుశ్రవస్సుశ్రవసంమాకురుయథాత్వగ్ంసుశ్రవస్సు శ్రవాఅస్యేవమహగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవాభూయాసంయథాత్వగ్ం సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపోస్యేవమహం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణోనిధిగోపో భూయాసం।స్మృతంచమ ఇత్యేతద్వాచయిత్వా । స్మృతంచ మేస్మృతంచ మేతన్మఉభయంవ్రతం । నిందాచమేనిందాచమేతన్మఉభయంవ్రతం- శ్ర ద్ధాచమేశ్రద్ధాచ మేతన్మఉభయంవ్రతం । విద్యాచమవిద్యాచమేతన్మఉభ యంవ్రతం।శ్రుతంచమేశ్రుతంచమేతన్మఉభయంవ్రతం।సత్యంచమేనృతంచ మేతన్మఉభయంవ్రతం।తపశ్చమేతపశ్చమేతన్మఉభయంవ్రతం। వ్రతంచమే వ్రతంచమేతన్మఉభయంవ్రతం।యద్బ్రాహ్మణానాంబ్రహ్మణివ్రతం।యదగ్నే

స్సం ద్రస్యస ప్రజాపతికస్యస దెవస్యస దేవ రాజస్యసమనుష్యస్యసమనుష్య
రాజస్యసపితృకస్యసపితృ రాజస్యసగంధర్వాప్సరస్యస్యయన్మఆత్మనఆత్మని
వ్రతం। తేనాహగ్ంసర్వవ్రతో భూయాసం। గురవెవరందత్వా గురోవరం తె
దదామీతికుమారో బ్రూయాత్ । ఆచార్యస్సప్తదశకృత్వోప్యాస్య। దేవస్య
త్వాసవితుఃప్రసవెఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం। పూష్ణోహస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి
రాజాత్వా వరుణోనయతు దెవిదక్షిణెఽయ ద్రాయగాం । తెనామృతత్వమ
స్యాం।వ... ప్రతిగృహ్ణాతు।ఉదాయుషేత్యుత్థాప్య। ఉదాయుషాస్వాయు
షోదోషధీనాగ్ం రసెనోత్పర్జన్యస్య శుష్మెణోదస్థామ మృతాగ్ంఅను।
వాచయతి! ఉత్తరెణాదిత్యముపస్థతె। తచ్చక్షుర్దెవహితంపురస్తాచ్ఛుక్ర
ముచ్చరత్ । పశ్యేమశరదశ్శతం। జీవెమశరదశ్శతం - నందామశరదశ్శ
తం । మోదామశరదశ్శతం।భవామశరదశ్శతం - శృణవామశరదశ్శతం।
ప్రబ్రవామశరదశ్శతం - అజీతాస్యామశరదశ్శతం - జ్యోక్చసూర్యందృ
శె॥ యంకామయెతనాయముచ్ఛిద్యెతెతితముత్తరయా దక్షిణెహస్తెగృహ్ణీ
యాత్ - అథకామ్యవిధిమాహ - యస్మిన్భూతంచభవ్యంచసర్వేలోకాస్స
మాహితాః - తేనగృహ్ణామిత్వామహంమహ్యంగృహ్ణామిత్వామహంప్రజా
పతినాత్వామహ్యంగృహ్ణామినారాయణశర్మన్ - బ్రహ్మమెతమగ్నింధార
యంతికౌరలవణవర్జనంచ - పరిత్వేతిపరిమృజ్య - *అగ్నికార్యం*ప్రాణా
నాయమ్య - ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టే... శుభేభ్యుదయముహూర్తె శ్రీమా
న్గో త్రఃనామధేయోహం మనుఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వ
ర... ప్రీత్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యంకరిష్యె - పరిత్వాగ్నెపరిమృజామ్యా
యుషాచధనేనచ - సుప్రజాఃప్రజయాభూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సువర్చా
వర్చసా సుపోషఃపోషైస్సుగృహోగృహైస్సు పతిః పత్యాసుమెధామెధ
యాసుబ్రహ్మబ్రహ్మచారిభిః - పరిమృజ్యాలంకృత్యఅదితేనుమన్యస్వ।అను
మతేనుమన్యస్వ - సరస్వతేనుమన్యస్వ దేవసవితఃప్రసువ - తస్మిన్నుత్తరై
స్సమిధఆదధ్యాత్ - అగ్నయెసమిధమితిద్వాదశసమిధఆదధాతి అగ్నయె
సమిధమాహార్షం బృహతె జాతవెదసె । యథాత్వమగ్నె సమిధాస
మిధ్యసఏవంమామాయుషావర్చ సాసన్యామెధయా ప్రజయాపశుభిర్బ్రి

హ్మవర్చసే నాన్నాద్యేనసమేధయస్వాహా - అగ్నయఇదం - ఏధోస్యేధి షీమహిస్వాహా - అగ్నయఇదం సమిదసి సమేధిషీమహిస్వాహా । అగ్న యఇదం। తేజోసి తేజోమయిధేహిస్వాహా - అగ్నయఇదం - అపోఅద్యా న్వచారిషగ్ంరసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న ఆగమంతంమా సగ్ంసృజవర్చసాస్వాహా - అగ్నయఇదం - సంమాగ్నే వర్చసాసృజ ప్రజయాచధనేనచస్వాహా - అగ్నయఇదం - విద్యున్మే అస్యదేవాఇం ద్రోవిద్యాత్సహఋషిభిస్స్వాహా - ఇంద్రాయేదం - అగ్నయేబృహతేనా కాయస్వాహా - అగ్నయేబృహతేనాకాయేదం - ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా - ద్యావాపృథివీభ్యామిదం - ఏషాతేఅగ్నేసమిత్తయావర్ధస్వ చాప్యాయస్వచతయాహం వర్ధమానోభూయా సమాప్యాయమానశ్చ స్వాహా । అగ్నయఇదం - యోమాగ్నేభాగినగ్ంసంతమథా భాగంచి కీర్షతభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నే భాగినంకురుస్వాహా । అగ్నయఇ దం । సమిధమాధాయాగ్నేసర్వవ్రతోభూయాసగ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదం।భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । ఆంతేతూష్ణీంపరిస మూహ్య । అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః। అనుమతేన్వమగ్గ్ స్థాః । సరస్వతేన్వమగ్గ్ స్థాః। దేవసవితః ప్రసువీః । యత్తేఅగ్నే తేజస్తేనాహం తేజస్వీభూయాసం యత్తే అగ్నేవర్చస్తేనాహంవర్చ స్వీభూయాసం యత్తేఅగ్నేహరస్తేనా హగ్ంహరస్వీభూయాసం । మయిమేధాంమయిప్రజాంమయ్యగ్నిస్తేజోద ధాతుమయిమేధాంమయిప్రజాంమయీంద్రఇంద్రియందధాతు। మయిమే ధాంమయిప్రజాంమయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు। మానస్తోకేతనయేమాన ఆయుషిమానోగోషుమానోఅశ్వేషురీరిషః। వీరాన్మానోరుద్రభామితోవ ధీర్హవిష్మంతోనమసావిధేమ తే। త్ర్యాయుషంజమదగ్నేః కశ్యపస్యత్ర్యా యుషంయద్దేవానాంత్ర్యాయుషంతన్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం। భస్మనాశిరోల లాటవక్షస్కంధేషుతిలకానికుర్యాత్। మేధావీభూయసం । తేజస్వీభూ యాసం । వర్చస్వీభూయాసం।బ్రహ్మవర్చస్వీభూయాసం। ఆయుష్మాన్ భూయాసం । అన్నాదోభూయాసం। యశస్వీభూయాసం।సర్వసమృద్ధో భూయాసం । పునస్త్వాదిత్యా... కామాస్స్వాహా।స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యా

దినమస్కారంకుర్యాత్ ।ఊర్ధ్వామాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః। ధ్యానా దిషోడశోపచారపూజాస్సమర్పయామి।యస్యస్మృత్యేత్యాది॥ ఏవమస్యస్మి న్నపిసదారణ్యాదేధానా హృతోత్తరయాసగంశాస్తి............*

ఆచార్యః। బ్రహ్మచార్యసి।కుమారః । బాఢంకామచారవాదభక్ష గోకామోనభవామి ఆచార్యః। అపోశాన।కుమారఃబాఢమశ్నామి। ఆచా ర్యః । కర్మకురు।కుమారః। బాఢంకరోమి।ఆచార్యః।మాసుషుప్థాః।కుమా రః।బాఢందివానస్వపామి। ఆచార్యః। భిక్షాచర్యంచర।కుమారః బాఢంచ రామి।ఆచార్యః। ఆచార్యాధీనోభవ। కుమారోబాఢంభవామి। భవద్భిర నుజ్ఞాతస్సన్ యాజనాదికర్మనకరోమి । తతోగురుంమాతర మన్యాగ్శ్చ వృద్ధాన్నమస్కుర్యాత్ ।భవాన్ భిక్షాందదాత్వితిపురుషం।భవతీభిక్షాందే హీతిస్త్రియంయాచయేత్॥ (శ్లో॥ గాయత్రీంగురుణాదిష్టాంశ్రుత్వాసూ ర్యమభ్యసేత్ । సూర్యేస్తశిఖరంప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్। అగ్నికార్యంతతఃకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోభివాదయేద్వృ ద్ధానసావహమితిబ్రువన్) సగంశాసనాంతేభిక్షాచరణం । అథాస్మాఅరి క్తంపాత్రంప్రయచ్ఛన్నాహమాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వేతి బోధాయనగృ హ్యాత్॥ (శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్యపోశానేత్యనుశిష్యవటుంగురుః।బాఢమిత్యే వసర్వత్రప్రతిబ్రూయాత్తతోవటుః । ఆదిమధ్యావసానేషుభవచ్ఛబ్దోపల క్షితః।బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంభిక్షాచర్యంయథాక్రమం॥) వాసశ్చతుర్థీమ త్తరయాదత్త్వైనత్పరిధాప్య । యస్యతేప్రథమవాస్యగ్ంహరామస్తంత్వా విశ్వేఅవంతుదేవాః - తంత్వాభ్రాతరస్సువృధోవర్ధమానమనుజాయం తాంబహవస్సుజాతం । గురోర్వాసస్తేదదామీతిదద్యాత్ ।ఆపస్తంబమిత్యే తదంతముపనయనమ్॥... ... ...*

—(*) పాలాశకర్మ (*)—

కేచిత్పాలాశంకర్మ కుర్వంతీత్ర్యహానిపత్న్యహామామభైక్షమా చరేత్ । చతుర్థేహన్యన్నసగ్గస్కారేణసగ్గస్కృత్వాచార్యేణసహప్రా చీముదీచీంవా దిశముపని ష్క్రమ్య । ప్రాణానాయమ్య, ఏవంవిశిష్టే... ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థంమేధాజనన సిద్ధ్య

ర్థం పాలాశం కర్మ కరిష్యే । పలాశమూలమలంకృత్య । తత్ర త్రీణ్యుదగపవ
ర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా తేషు యథా క్రమమావాహ్య । యశ్ఛంద
సామృషభో విశ్వరూపః । ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ । స మేంద్రో
మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసం । శరీరం మే విచ
ర్షణం । జిహ్వా మే మధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం । బ్రహ్మణః
కోశోఽసి మేధయా పిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ । ఇతి ప్రథమస్థండిలే ప్రణవ
మావాహయామి । శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే । శ్రద్ధయా విందతే హవిః । శ్రద్ధాం
భగస్య మూర్ధని । వచసా వేదయామసి । ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దదతః । ప్రియగ్ం శ్రద్ధే ది
దాసతః । ప్రియం భోజేషు యజ్వసు । ఇదం మ ఉదితం కృధి । యథా దేవా అసు
రేషు । శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే । ఏవం భోజేషు యజ్వసు । అస్మాకముదితం కృధి ।
శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః । వాయుగోపా ఉపాసతే । శ్రద్ధాగ్ం హృద
య్యయాకూత్యా । శ్రద్ధయా హూయతే హవిః । శ్రద్ధాం ప్రాతర్ హవామ
హే । శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి । శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి । శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయే
హమా । శ్రద్ధా దేవానధివస్తే । శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్ । శ్రద్ధాం కామస్య మా
తరం । హవిషా వర్ధయామసి । ద్వితీయస్థండిలే శ్రద్ధామావాహయామి । మేధా
దేవీ జుషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా । త్వయా జుష్టా ను
దమానా దురుక్తాన్ బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః । త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి
దేవి త్వయా బ్రహ్మాగతశ్రీరుత త్వయా । త్వయా జుష్టశ్చిత్రం విందతే వసు సా
నో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే । మేధాం మ ఇంద్రో దధాతు మేధాం దేవీ సర
స్వతీ । మేధాం మే అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా - అప్సరాసు చ
యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః - దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సు
రభిర్జుషతాగ్ం స్వాహా - ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగ
తీ జగమ్యా - ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుషం
తాం - మయి మేధాం... సూర్యో భ్రాజో దధాతు - తృతీయస్థండిలే మేధా
మావాహయామి । ప్రణవశ్రద్ధామేధాదేవతాభ్యోఽర్ఘ్యపాద్యాచమన
స్నానవస్త్రగంధమాల్యధూపదీపబలీన్ దత్వాథోపతిష్ఠతే । ప్రణవశ్రద్ధా
మేధాదేవతాభ్యో నమః । పాద్యం సమర్పయామి । అర్ఘ్యం నైవేద్యం తాం

బూలంసీరాజసం।యశ్ఛందసాం...శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే।మేధాదేపీకిషం
త్రపుష్పం। మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు। మే
ధాజననసిద్ధిరస్తు।సమంతాదగ్నిమప్సూపైః పరిశ్రిత్య। * ప్రాణానాయమ్య।
ఏవం...ప్రీత్యర్థం। మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశహోమాఖ్యం
కరిష్యే। అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతే। యశ్ఛందసామితి ఛందస్సూ
క్తం వాచయన్స్వయం త్వేత్యాది చత్వారిత్యక్త్వా (ప్రతిమంత్రే) మేకాదశా
జ్యాహుతీః కుమారగంహోవయిత్వా।యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః।ఛం
దోభ్యోధ్యమృతాత్సంబభూవ। సమేంద్రో మేధయాస్పృణోతు। అమృత
స్య దేవధారణో భూయాసగ్ం స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। శరీరం మే విచర్ష
ణం।జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోసి
మేధయాపిహితః।శ్రుతం మే గోపాయ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం। ఆవహం
తీవితన్వానా।కుర్వాణా చీరమాత్మనః। వాసాగ్ంసి మమ గావశ్చ।అన్నపా
నేచ సర్వదా। తతో మే శ్రియమావహ। లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా।
ఛందోభ్య ఇదం। ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం।
యశో జనేసాని స్వాహా।ఛందోభ్య ఇదం। శ్రేయాన్వస్యసోసాని స్వాహా।
ఛందోభ్య ఇదం।తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా।ఛందోభ్య ఇదం।సమాభగ ప్ర
విశ స్వాహా।ఛందోభ్య ఇదం।తస్మిన్త్సహస్రశాఖే। నిభగాహం త్వయి మృజే
స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం।యథాపః ప్రవతాయంతి। యథా మాసా అహర్జ
రం। ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః। ధాతరాయంతు సర్వతస్స్వాహా। ఛందో
భ్య ఇదం।ప్రతివేశోసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ స్వాహా। ఛందోభ్య ఇదం।
తతఆచార్యోజుహుయాత్స్విష్టకృన్హానంజయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాం
తంకృత్వా।స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదిసమస్కారం కుర్యాత్। తతః పలాశమూ
లేదండంవిసృజ్య॥ (శ్లో॥మేఖలామజినందండంపాలాశాగ్రేవినిక్షిపేత్।త
ద్వాసో గురవేదద్యాద్వటురన్యానిధారయేత్) సుశ్రవఇతిమంత్రేణాన్య
దండమాదాయ। రేవతీస్త్వేతిద్వాభ్యాంవాసోభిమంత్ర్య। యాఅకృంత
న్నవయన్నితితిసృభిర్వాసఃపరిధాప్యాచమ్య।ఆచార్యః।పరీదమితిపరిహితం
కుమారమభిమంత్రయతే। ఇయందురుక్తేతిద్వాభ్యాం మేఖలాంధారయి

త్వాత్రిమధురేణ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛే దితి॥ (శ్లో॥ సంత్యజ్యమేఖలాదీనిబిభృయాత్సూత్రంవినావటుః । సర్వంపలాశే నిక్షిప్యనవాన్యన్యానిధారయేత్। మేఖలామజినందండ ముపవీతంకమండ లుం। అప్సుప్రాశ్యనిసృష్టానిగృహీత్వాన్యానిపూర్వవత్ । సవనంమేఖలా దండంభైక్షాచర్యవ్రతానిచ । నివర్తంతేద్విజాతీనాం పునస్సంస్కారకర్మ ణి॥ ప్రకృతమనుసరామః। ఉపనీతస్యధర్మా ఉపదిష్టాః । హరిఃఓంతత్సత్ । ఇత్యుపనయనం॥ *

—(*)పాహిత్రయోదశ హోమాః(*)—

* ఏవంగుణ... శుభతిథౌ అస్యకుమారస్య తత్తత్కాల విహితకర్మ లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశ హోమాఖ్యం కర్మకరిష్యే । తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ (శ్లో॥నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచనచేధ్మంనజయాదయః। చతుష్పా త్రప్రయోగేషు నిర్దిష్టోర్థంకపర్దినా॥) పూర్వవత్పరిషేచనంకృత్వా। స్రు వేణచతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా । పునరూర్జా......విశ్వతస్స్వా హా । అగ్నయఇదం । సహరయ్యా...స్పరిస్స్వాహా । అగ్నయఇదం। పాహినోఅగ్నఏనసేస్వాహా। అగ్నయఇదం । పాహినోవిశ్వవేదసేస్వా హా।విశ్వవేదసఇదం । యజ్ఞంపా...వసోస్వాహా । విభావసవఇదం । స ర్వంపా...క్రతోస్వాహా।శతక్రతవఇదం। పాహినోఅగ్న...చతసృభిర్వ సోస్వాహా।వసవఇదం । భూరగ్నయేచ...మహతేచస్వాహా । అగ్నయే పృథివ్యైమహతఇదం । భువోవాయవే...మహతేచస్వాహా । వాయవే అంతరిక్షాయమహతఇదం । సువరాదిత్యాయ...మహతేచస్వాహా । ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం । భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచ...మహతే చస్వాహా। చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహతఇదం।పునరూర్జా... విశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయఇదం।సహరయ్యా...తస్పరిస్స్వాహా।అగ్నయఇ దం।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపత

---

* దేశభేదాత్కర్మభేదఃఅస్మిన్పాలాశకర్మణి పాహిహోమం కేచనకుర్వంతిఅపరేనేతిజ్ఞేయమ్.

యఇదం। ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా । అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరః ప్రీయతాం ॥ (శ్లో ॥ పునరాజ్యాసహాద్యంతే మధ్యేపాహీతిపంచకం । మహావ్యాహృతిభిశ్చైవపాహిహోమంసమాచరేత్ ॥) ఇతిపాహిత్రయోదశ హోమః॥ *

—(*)ఉపాకర్మప్రకరణం(*)—

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్ । గృహ్యసూత్రే ॥ ఉపాకరణేసమాపనేచఋషిర్యాః ప్రజ్ఞాయతే । సదసస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషుప్రాదుర్భావే శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాంశిష్యైస్సహాచార్యః నదీంతటాకంవాగత్వా। కేశశ్మశ్రులోమనఖానివాపయిత్వా। మృత్తికాస్నానంవారుణస్నానంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ। మమోపాత్త... ప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః। ఉత్సర్జనకాలాతిపన్నదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థంపాహిత్రయోదశహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః। అధ్యేష్యమాణానాంఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః । ప్రాజాపత్యాదినవర్షి పూజా హోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । సర్వేషాం మహాజనానాం సంవత్సర కృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః । తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య । పుణ్యాహంవాచయిత్వా । ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ । శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయఅధ్యాయోత్సర్జనహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే । ఉపాకరణే। అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే । తదంగస్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। ప్రాజాపత్యాదినవర్షీనర్చయేత్ । నివీతీభూత్వా ప్రజాపతింకాండర్షిమావాహయామి। సోమంకాండర్షిమావాహయామి । అగ్నింకాండర్షిమావాహయామి । విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీనావాహయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి । యాజ్ఞికీర్దే

వతా ఉపనిషద ఆవాహయామి । వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద ఆవాహయామి ।
బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువమావాహయామి। సదసస్పతిమావాహయామి। ఉ
పవీతీ। ప్రాజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాభ్యో నమః। ధ్యానాదిషోడశోపచార
పూజాస్సమర్పయామి॥ నివీతీభూత్వా। ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి
తర్పయామి। సోమంకాండర్షింత...మి॥ ౨॥ అగ్నింకాండర్షింత...మి॥
౩॥ విశ్వాన్దేవాన్కాండర్షీగ్ స్త...మి॥ ౪॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద
స్త...మి॥ ౫॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద
స్త...మి॥ ౭॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంత...మి॥ ౮॥ సదసస్పతింత...మి॥ ౯॥
ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీభూత్వా। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్త్స
గ్ స్తీర్య...అగ్నిముఖాంతంకృత్వా । అన్వారబ్ధస్వం తెనాసిమునవాజ్యా
హుతిస్సుహోతి। సర్వేనివీతినః। ప్రజాపతయేకాండర్షయేస్వాహా। ప్రజా
పతయేకాండర్షయఇదం। సోమాయకాండర్షయేస్వాహా। సోమాయకాండ
ర్షయఇదం। అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా । అగ్నయేకాండర్షయఇ
దం। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా- విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండ
ర్షిభ్యఇదం- సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహి
తీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా । యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం । వారుణీభ్యో
దేవతాభ్యః ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా । వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపని
షద్భ్యఇదం । బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా - బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।
సదసస్పతయేస్వాహా - సదసస్పతయఇదం- ఉపవీతీ। సదసస్పతిమద్భుతం
ప్రియమింద్రస్యకామ్యం- సనింమేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా - సదసస్పతయ
ఇదం- అథవేదాదీన్జుహుయాత్ - ఇషేత్వోర్జేత్వా...కర్మణేస్వాహా-
ఛందోభ్యఇదం-అగ్నిమీళే...రత్నధాతమంస్వాహా। ఛందోభ్యఇదం-అగ్న
ఆయాహి ..బర్హిషిస్వాహా। ఛందోభ్యఇదం- శంనోదేవీరభిష్టయ...రభి
స్రవంతునస్స్వాహా - ఛందోభ్యఇదం - యజ్ఞోపవీతగ్రంథింవిస్రస్యఆజ్యే
నాక్త్వాస్రుచినిధాయ-యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తుతేజస్స్వాహా అగ్నయేప
రమాత్మనఇదం- శిష్యైస్సహాచార్యః ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణేత్యాదిశు

భతిథౌ - మమోపాత్త... ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాంగ... అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగ... శ్రౌతస్మార్తనిత్య కర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతదానం ధారణంచ కరిష్యే - యజ్ఞోపవీతదానానంతరం యజ్ఞోపవీతమితిమంత్రేణ ధారయేత్ * బ్రహ్మయజ్ఞః * దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ మమోపాత్త ... ప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాం ... అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోత్సర్జనాంగ అధ్యేష్యమాణానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాంగ దేవర్షి పితృతుష్ట్యర్థం బ్రహ్మమేధాసిద్ధ్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే॥ *

—(*) అథ బ్రహ్మయజ్ఞః. (*)—

* విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । హస్తావవనిజ్య । త్రిరాచామేత్ । ద్విః పరిమృజ్య । సకృదుపస్పృశ్య । యత్సవ్యం పాణీ పాదౌ ప్రోక్షతి । శిరశ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయమాలభ్య । దక్షిణోత్తరౌ పాణీ పాదౌ కృత్వా సపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతే । ఓం । బృహదుక్షు అక్షరే పరమే వ్యోమన్ । యస్మిన్ దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః । యస్తన్న వేద కిమృచా కరిష్యతి । య ఇత్తద్విదుస్త ఇమే సమాసతే । ఏవం త్రిః । ఓం భూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం । ఓం భువః । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ఓగ్ం సువః । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓం భూః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ఓం భువః । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓగ్ం సువః । తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । (ఓం పరోరజసే సావదోం॥) హరిః ఓం । ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవస్థ స్సోపాయవస్థ దేవో వ స్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవ భాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వ స్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరి వో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్ గోపతౌ స్యాత బహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి । హరిః ఓం ॥ బ్రహ్మ సంధత్తం తన్మే జిన్వతం । క్షత్రగ్ం సంధత్తం తన్మే జిన్వ

---

*నిత్య బ్రహ్మయజ్ఞస్యాప్యయమేవ క్రమః పరంతు సంకల్పభేదోఽత్ర జ్ఞేయమ్

తంఇషగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం। ఊర్జగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం। రయిగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం। పుష్టిగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం।ప్రజాగ్ంసంధత్తంతాంమేజిన్వతం।పశూన్త్సంధత్తంతాన్మేజిన్వతం।స్తుతోసి నధాః । దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు । సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి ॥ హరిఃఓం ॥ నమోబ్రహ్మణేధారణంమేఅస్త్వనిరాకరణం ధారయితాభూయాసం కర్ణయోశ్శ్రుతంమాచ్యోఢ్వంమమాముష్యఓం । ఋతంతపస్సత్యంతపశ్శ్రుతంతపశ్శాంతంతపోదమస్తపశ్శమస్తపోదానం తపోయజ్ఞంతపోభూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్వైతత్తపః । యథావృక్షస్యసంపుష్పితస్యదూరాద్గంధోవాత్యేవం పుణ్యస్యకర్మణోదూరాద్గంధోవాతియథాసి ధారాంగర్తేవహితామవక్రామేయద్యువేయువేహవావిహ్వాయిష్యామిగర్తంపతిష్యామీత్యేవమనృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్ । ఓంసహనావవతు।సహనౌభునక్తు।సహవీర్యంకరవావహై। తేజస్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। అహంవృక్షస్యరేరివ । కీర్తిఃపృష్ఠంగిరేరివ । ఊర్ధ్వపవిత్రోవాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ంసవర్చసం। సుమేధాఅమృతోక్షితః। ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనం।ఋగ్వేదః। అగ్నిమీళేపురోహితంయజ్ఞస్యదేవమృత్విజం । హోతారంరత్నధాతమం।సామ। అగ్నఆయాహివీతయేగృణానోహవ్యదాతయే । నిహోతాసత్సిబర్హిషి। ఆథర్వణః। శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయేశంయోరభిస్రవంతునః। అథశీక్షాంవ్యాఖ్యాస్యామః।వృద్ధిరాదైచ్ ।మయరసతజభనలగసంమితం।సమామ్నాయస్సమామ్నాయః।పంచసంవత్సరమయం।గ్లౌః।గ్మా।జ్మా।క్ష్మా।అథాతోదర్శపూర్ణమాసౌవ్యాఖ్యాస్యామః । అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా । అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా । అథాతస్సామయాచారికాన్ధర్మాన్వ్యాఖ్యాస్యామః। ఓంభూర్భువస్సువస్సంత్యంతపశ్శ్రద్ధాయాంజుహోమి । ఓంనమోబ్రహ్మణే నమోఅస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమఓషధీభ్యః । నమోవాచేనమోవాచస్పతయే నమోవిష్ణవే బృహతేకరోమి । ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ వృష్టిరసివృశ్చమేపాప్మానమృతాత్సత్య ముపాగాం ॥ స్మృత్వాచమనంకృత్వా ఏవం... ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవర్షిపితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిపితృప్రీత్యర్థం।

దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే ॥ బ్రహ్మాదయోయేదేవాః తాన్ దేవాగ్ స్త ర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయా మి । సర్వాఃదేవపత్నీ స్తర్పయామి । సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి । భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి।భువర్దేవా గ్ స్తర్పయామి । సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి । భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్ప యామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయోయేఋషయః । తానృషీగ్ స్తర్ప యామితర్పయామి॥౨॥సర్వానృషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సర్వానృషిగణాగ్ స్త ర్పయామి॥౨॥సర్వాఃఋషిపత్నీ స్తర్పయామి॥౨॥ సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త- మి॥౨॥ సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి॥ ౨॥ భూరృషీగ్ *మి॥౨॥ భువ రుషీగ్ స్తర్పయామి॥౨॥సువరృషీగ్ *మి॥౨॥భూర్భువస్సువరృషీగ్ స్త-మి॥ ౨॥అథకాండర్షితర్పణం॥ ప్రజాపతింకాండర్షింత*మి౨॥సోమంకాం డర్షింత-మి॥౨॥ అగ్నింకాండర్షింత-మి॥౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్ షీగ్ స్త-మి ॥ ౨ ॥ సాగ్ హితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త-మి॥ ౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవ తా ఉపనిషద స్త-మి॥ ౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త-మి॥౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువంతర్పయామి॥ ౨॥ సదసస్పతింతర్పయామి॥౨॥ ప్రాచీనావీతీ। సోమః పితృమాన్ యమోంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యేపితరః। తాన్ పితౄగ్ స్వధానమ స్తర్పయామితర్పయామితర్పయామి ఏవంత్రిః। సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి॥ 3 ॥సర్వాన్ పితృగణాగ్ స్తర్ప యామి॥3॥సర్వాఃపితృపత్నీ స్తర్పయామి॥ 3॥ సర్వాన్ పితృపుత్రాగ్. . . స్తర్పయామి॥3॥సర్వాన్ పితృపౌత్రాగ్... స్తర్పయామి॥3॥భూఃపితౄగ్ ... స్తర్పయామి॥3॥భువఃపితౄగ్... స్తర్పయామి ॥ 3 ॥ సువఃపితౄగ్... స్తర్పయామి ॥ 3॥ భూర్భువస్సువఃపితౄగ్... స్తర్పయామి ॥ 3 ॥ అనే నబ్రహ్మయజ్ఞేనదేవర్షిపితృతర్పణేనభగవాన్ సర్వాత్మకశ్శ్రీపరమేశ్వరః ప్రీణాతు ॥ ఇతిబ్రహ్మయజ్ఞవిధిః॥

—(*)విరజాహోమః(*)—

* ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య - మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం - సంవ త్సరకృత దోషప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమంకరిష్యే - ఇతిసంక

* ఉపాకర్మవ్రతేతత్రతత్రవిరజాహోమస్యఅనుష్ఠితత్వాదత్రగ్రథితః.

ల్పశ్ - తిలాఙ్జుహోమీత్యాదిపంచవిగ్ంశతిమంత్రైః తిలాజ్యసమిత్స ష్ఠుభిః హస్తేనజుహోతి - తిలాఙ్జుహోమిసరసాగ్ం సపిష్టాన్గం ధారమనుబిన్తైరమంతుస్వాహా.శ్రియాఇదం - గావోహిరణ్యంధనమన్న పానగ్ంసర్వేషాగ్ంశ్రియైస్వాహా - శ్రియాఇదం - శ్రియంచలక్ష్మీంచపు ష్టించకీర్తించానృణ్యతాం - బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతాం-శ్రద్ధామేధేప్రజా స్సందదాతుస్వాహా - శ్రియాఇదం - తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వేతాస్తిలాస్సౌ మ్యావశానుగాః - తిలాఃపునంతుమేపాపం యత్కించిద్దురితంమయిస్వా హా. శ్రియాఇదం - చోరస్యాన్నంనవశ్రాద్ధం బ్రహ్మహాగురుతల్పగః - గోస్తేయగ్ంసురాపానంభ్రూణహత్యాతిలాశ్శాంతిగ్ంశమయంతుస్వాహా శ్రియాఇదం - శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చపుష్టిశ్చకీర్తించానృణ్యతాం । బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతాం - శ్రద్ధామేధేప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సందదాతుస్వాహా - శ్రియాఇదం - ప్రాణాపానవ్యానో దానసమానామేశుధ్యంతాం జ్యోతి రహంవిరజావిపాప్మాభూయాసగ్గ్స్వాహా - ప్రాణాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం - వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతోబుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామే శుధ్యంతాంజ్యోతిరహం... స్వాహా- వాగాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం- త్వక్చ ర్మమాగ్ంసరుధిర మేదోమజ్జాస్నాయవోస్థీని మెశుధ్యంతాం జ్యోతిరహం ...స్వాహా - త్వగాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠో రూదరజంఘశిశ్నోపస్థ పాయవ్వో మేశుధ్వంతాంజ్యోతిరహం ... స్వాహా। శిరాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । ఉత్తిష్ఠపురుషహరితపింగళలోహితాక్షదే హిదేహిదదాపైతామే శుధ్యంతాంజ్యోతిరహం...స్వాహా । ఉత్తిష్ఠాది భ్యోదేవతాభ్యఇధం । పృథివ్యాపస్తేజోవాయురాకాశామేశు ధ్యంతాం జ్యోతిరహం...స్వాహా। పృథివ్యాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । శబ్దస్పర్శరూప రసగంధామేశుధ్యంతాంజ్యోతిరహం... స్వాహా। శబ్దాదిభ్యోదేవతాభ్యఇ దం।మనోవాకాయకర్మాణిమేశుధ్యంతాంజ్యోతి...స్వాహా। మానసాది భ్యోదేవతాభ్యఇదం।అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం..స్వాహా।అవ్య క్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం । ఆత్మామేశుధ్యంతాంజ్యోతిరహం...స్వాహా।

ఆత్మన ఇదం| అంతరాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా । అంత
రాత్మన ఇదం|పరమాత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా| పరమా
త్మన ఇదం| క్షుధే స్వాహా|క్షుధ ఇదం| క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా|క్షుత్పిపా
సాయేదం| వివిట్యై స్వాహా| వివిట్యా ఇదం| ఋగ్విధానాయ స్వాహా|ఋ
గ్విధానాయేదం| కషోత్కాయ స్వాహా| కషోత్కాయేదం| క్షుత్పిపాసా
మలాం జ్యేష్ఠాము లక్ష్మీం నాశయామ్యహం । అభూతిమసమృద్ధించ సర్వా
న్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్ం స్వాహా| క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం|అ
న్నమయ ప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయ మానందమయ మాత్మా
మే శుధ్యంతాం జ్యోతిరహం... స్వాహా । అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం । అపాం స్తమిన ని ధ్యసన్నహనం నాగ్నౌ ప్రహుత్యాదిత్యం నేదిష్ట
పంచా శదప హోమాన్ హుత్వా బ్రహ్మస్వయం జనం జ్ఞాన్ం కర్మస్వాహేతి
ధ్యక్షేష్టిసప్రీతే కర్మణోన్యూనప్రద్యుమ్నసిద్ధాంతే । హోమాంతే శేష్టి
యజ్ఞపురుషాయవన ఇత్యాదిపూజాం కృత్వా సర్వ ప్రేయ జ్ఞేన్ద్రః ప్రీతా
తు| ఆరాధితానామృషీణాం పునరారాధనం కరిష్యే షడ్గంధాయ మిత్యా
ద్యుపచారం కృత్వా అనయా పూజయా ప్రజాపత్యాది కాండర్షి దేవతా
స్సుప్రీతాస్సు ప్రసన్నా వరదా భవంతు । యజ్ఞోపవీతేన ఋషీను ద్వా
స్య । మారుత మ సీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా । పుణ్యాహేన ఋషీన్ ఉ
ద్వాస్య । ఆచార్య పురస్సరం గృహానేత్య ఆచార్యం వస్త్రాదిభిరలంకృత్య
యథావిధి సంపూజ్యానుజ్ఞాం గృహీత్వా స్వగృహాన్ వ్రజేయుః ఇత్యు
పాకర్మప్రకరణమ్॥ ... ... *

* ఉపాకర్మోత్సర్జనం. *

హరిః ఓమ్. శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం తేన ప్రకారేణ కుర్యాత్ ।
తైష్యాం పౌర్ణమాస్యాముత్సర్గః ప్రచారాయణః । ఏవంగు... ధర్మ
స్మిన్ సమేతో హముత్థ్యాయ మోత్సర్జనం కరిష్యే *ఆదిత్య చతురోనువాకా నస్య
యనం వినా సర్వం పూర్వవత్కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ఉత్క్రమోత్సర్జన మోక్షస్నాత
స్య ఆచార్య అప్లుత్యమహామఘాసు। సంతర్ప్య ప్రాగ్వంజలిక్రమః స్నానే భ్యో

ప్త్రాహుత్వావ్యస్త త్సదసస్పతించ । కేంద్వాగ్నివిశ్వాంశ్చనిషత్స్వాయంభువం హుత్వానుఖ్యాంతె సదసస్పతించ । ఆద్యానువాకాంశ్చతురోపరాద్ధ్యాన ధీయ తైత్తత్రతతోజయాది।చతుప్రధానేష్వఖిలేషుకర్మసు ప్రధానకాః ష్వచ రుణాముఖాహుతే౹ ఉత్సర్జనోపాకరణవ్రతేషుష్వ తేనకార్యాగ్నిముఖా హుతిస్స్వాచ్చేత్ ।ఆవాహనాసనపాద్యార్ఘ్యవ్రమాచమనీయకం।స్నానవస్త్రో పవీతానిత్వర్చనంతదనంతరం । గంధంపుష్పంతథాధూపదీపానైవేద్యమేవ చ। తాంబూలంచతతోదద్యాద్యిప్యవత్తర్పయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిరేతాం స్తుతతోనత్వావిసర్జయేత్ । ఋషీణామర్చనం సర్వంకర్తవ్యంహిఃనివీతినా॥

—(*)అథ వేద వ్రత ప్రకరణం.(*)—

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః ॥ శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్తకాలెవెదవ్రతానిచ।స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతంకర్మతంత్రంపృథక్పృథక్। నభవెన్ముఖ్యకాలస్యాత్కర్మణేసంకల్పఇష్యతే। శ్రావణ్యాంవైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచస్యాముువిధి వత్పూజయేదృషీన్ । వార్యంజలిభిరేవైతాన్పూజాంతేతర్పయేద్వ్రతీ । యస్మిన్వ్రతేచతుష్వేషాంతర్పణేచోదితాశ్చతే । ఋషయఃకీర్తితాహ్యామెయునైవం మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చచతుర్భిర్గ్నివత్రయమాత్ । వాక్యస్లస్త్యాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః । సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయ ఇతిసూత్రేచ్చటుష్స్వపి । సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్ర శేషంయథాక్రమం । అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఎవమేవహికారయేత్ ।షణ్మాసివాథమాసివాపక్షేవాథపరేహని।తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తేనైవమార్గతః । శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా వైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః । ఆసన్నేద్వాహఆర్ద్రేవాఆపదిస్వయమేవవా।ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదేతద్వ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీనికర్మాణివివాహాత్పూర్వవాసరే। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితి వేదవిదోవిదుః।వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ । వదంతికేచిత్సామ్యాఖ్యవ్రతఏవేతరేషున॥

—(*)ప్రా జా ప త్య వ్ర త ం.(*)—

ప్రకృతమనుసరామః । అథప్రాజాపత్యవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకంస్నాత్వాఆచార్యశ్శిష్యేణసహావ్రీహీనానాయయ్య। ఏవం...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేన సగ్ం స్కరిష్యే । ఋషిపూజాంకృత్వా । పద్మర్షీగ్ స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి । యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి । వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి । తర్పయిత్వా।ఉపవీతి । అగ్నిరుపసమధానాద్యాజ్యభాగాంతేనుఖాహుతిగ్ంహుత్వాన్వారబ్ధే వ్రతిని జుహోతి।ప్రజాపతయే కాండర్షయేస్వాహా । ప్రజాపతయే కాండర్షయ ఇదం। ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ । యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయోరయీణాగ్ స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం । రయీణాంపతింయజతంబృహంతమస్మిన్భరేనృతమంవాజసాతౌ । ప్రజాపతిం ప్రథమజామృతస్య యజామ దేవమధి నోబ్రవీతుస్వాహా।ప్రజాపతయ ఇదం । ప్రజాపతేత్వంనిధిపాఃపురాణో దేవానాంపితాజనితా ప్రజానాం । పతిర్విశ్వస్యజగతఃపరస్పాహవిర్నో దేవవిహావేజుషస్వస్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। తవేమేలోకాఃప్రదిశో దిశశ్చ పరావతోనివతఉద్వతశ్చ। ప్రజాపతేవిశ్వసృజ్జీవధన్యఇదన్నో దేవప్రతిహర్యహవ్యగ్గ్ స్వాహా।ప్రజాపతయ ఇదం । ప్రజాపతింప్రథమంయజ్ఞియానాం దేవానామగ్రేయజతంయజధ్వం। సనోదదాతుద్రవిణగ్ంసువీర్యగ్ం రాయస్పోషంవిష్యతునాభిమస్మై స్వాహా।ప్ర...దం। యోరాయఈశేశతదాయ ఉద్ధ్యోయఃపశూనాగ్ంరక్షితావిష్ఠితానాం । ప్రజాపతిఃప్రథమజాఋతస్య సహస్రధామాజుషతాగ్ంహవిర్నస్స్వాహా । ప్ర...దం । సూక్తేనప్రత్యృచంపదాజ్యాహుతీర్జుహోతిసోమాయకాండర్షయేస్వాహా । సోమాయకాండర్షయఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా।సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం । యాజ్ఞికీభ్యోదేవతా

భ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా । యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వాహా । బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం । సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం । సనిం మేధామయాసిషగ్ం స్వాహా । సదసస్పతయ ఇదం । తతః ప్రస్నాయ । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం । వాయో వ్రతపతే కాండర్ .... తాం । ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్ ... తాం । వ్రతానాంవ్రతపతే కాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతం ... రాధ్యతాం । అగ్నిపురోగాశ్చతస్రో దేవతా ఉపతిష్ఠతే । జయాది ప్రతిపద్యతే స్విష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీన సక్తీంపరిస్పృశ్య సగ్గ్స్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ తర్పయేత్ । తదంగభూతమాభ్యుదయికం కర్మ పుణ్యాహంవాచయిత్వా । సమాపనస్యైవ మేవప్రయోగః । సంవత్సరే పర్యవేతే । ఇతి ప్రాజాపత్యవ్రతమ్. ❋

— (❋) ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనం. (❋) —

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనకర్మణాసగ్ంస్కరిష్యే । పూర్వవత్స్నానంతర్పణం కుర్యాచ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । వాయో వ్రతపతే కాండ.. రాధి ఆదిత్యవ్రతపతే కాండ...రాధి । వ్రతానాంవ్రతపతే కాండ...రాధి । పూర్వవదుపతిష్ఠతే । శేషం పూర్వవత్ । ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ । ఇత్యుత్సర్జనమ్. ❋

— (❋) సౌమ్యవ్రతం. (❋) —

అథ సౌమ్యవ్రతం । ఉదగయనే పర్వణి పూర్వాహ్ణే పుణ్యే నక్షత్రే పూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా । తత ఆచార్యశ్శిష్యేణ సహస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోహమిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా ఋషీగ్ంస్తర్పయేత్ ।

సౌమ్యవ్రతమ్.

నిషీతీభూంత్వా। సోమంకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉప
నిషదస్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। వారుణీర్దేవ
తా ఉపనిషదస్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సదసస్ప
తింతర్పయామి। తర్పయిత్వా। ఉ.పం। తతో పరాహ్ణే ప్రాచీముదీచీంవాది
శముపనిష్క్రమ్య। అరణ్యేప్యగ్నిస్త్రగ్నిముపసమాధానాద్యాజ్యభాగాం
తేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా ప్రాంబ్రైపలిసిజుహోతి। సోమాయకాండర్ష
యేస్వాహా। సోమాయకాండర్షయ ఇదం।సోమోధేనుమితిసూక్తేనపఞ్చా
జ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమోధేనుగ్ం సోమోఅర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీ
రంకర్మణ్యందదాతు।సాదన్యంవిదత్థ్యగ్ంసభేయంపితుశ్రవణం యోదదాశ
దస్మైస్వాహా।సోమాయేదం।అషాఢంయుత్సుపృతనాసుపప్రిగ్ంసువర్షామ
ప్సాంవృజనస్యగోపాం।భరేషుజాగ్ంసుక్షితిగ్ంసుశ్రవసంజయంతంత్వా
మనుమదేమ సోమస్వాహా। సోమాయేదం। త్వగ్ంసోమక్రతుభిస్సుక్రతు
ర్భూస్త్వందక్షైస్సుదక్షోవిశ్వవేదాః। త్వంవృషావృషత్వేభిర్మహిత్వా
ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్యభవోనృచక్షాస్స్వాహా। సోమాయేదం। యాతేధా
మానిహవిషాయజంతితాతే విశ్వాపరిభూరస్తుయజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతర
ణస్సువీరోవీరహాప్రచరాసోమదుర్యాన్త్స్వాహా।సోమాయేదం।త్వమిమా
ఓషధీస్సోమవిశ్వాస్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః। త్వమాతతంథోర్వంతరి
క్షంత్వం జ్యోతిషావితమోవవర్థస్వాహా। సోమాయేదం। యాతేధామా
నిదివియాపృథివ్యాంయాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు। తేభిర్నోవిశ్వైస్సుమనా
అహేడన్రాజన్త్సోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయస్వాహా। సోమాయేదం।సా
గ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతా
భ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం।యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా।యాజ్ఞి
కీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం।వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా।వారుణీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం। బ్రహ్మణేస్వయం
భువేస్వాహా। బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదం। సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిం
ద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం।ను
ధరితీన్నుపస్పృశ్యవ్రతమేవానువాకేనశాంతింకృత్వా। నమోవాచేయాచో

దితాయాచానుదితా తస్యైవాచె నమోనమోవాచేన మోవాచస్పతయెన
మఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోమంత్రపతిభ్యోమామామృషయోమంత్రకృతో
మంత్రపతయఃపరాదుః మాహమృషీన్మంత్రకృతోమంత్రపతీన్పరాదాం వైశ్వ
దేవీంవాచముద్యాసగ్ంశివామదస్తాంజుష్టాందేవేభ్యశ్శర్మమేద్యౌశ్శర్మపృథి
వీశర్మవిశ్వమిదంజగత్ । శర్మచంద్రశ్చసూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ।భూ
తంవదిష్యే భువనంవదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యేతపోవదిష్యే బ్ర
హ్మవదిష్యేసత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముపస్తృణఉపస్తర
ణంమె ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుపస్తరణమహం ప్రజాయైపశూ
నాంభూయాసం ప్రాణాపానౌమృత్యోర్మా పాతంప్రాణాపానౌ మా
మాహాసిష్టం మధుమనిష్యే మధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి
మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్యస్తం
మాదేవాఅవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు । ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।
చతస్రఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి । ఓంపృథివీసమిత్।
తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగ్ంసమింధే। తామహగ్ంసమింధే।సామాసమి
ద్ధా।ఆయుషా తేజసా। వర్చసాశ్రియా। యశసాబ్రహ్మవర్చసేన। అన్నా
ద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా।అగ్నయఇదం । అంతరిక్షగ్ంసమిత్। తాంవా
యుస్సమింధే।సావాయుగ్ంసమింధే।తామహగ్ంసమింధే । సామాసమి
ద్ధా।ఆయుషా తేజసా। వర్చసాశ్రియా।యశసాబ్రహ్మవర్చసేన । అన్నా
ద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా।వాయవఇదం।ద్యౌస్సమిత్ । తామాదిత్యస్సమిం
ధే।సాదిత్యగ్ంసమింధే । తామహగ్ంసమింధే।సామాసమిద్ధా।ఆయుషా
తేజసా।వర్చసాశ్రియా । యశసాబ్రహ్మవర్చసేన । అన్నాద్యేనసమింతా
గ్ స్వాహా।ఆదిత్యాయేదం । ప్రాజాపత్యసమిదసిసపత్నక్షయణీ।భ్రా
తృవ్యహామెసిస్వాహా।ప్రజాపతయఇదం।అథదేవతోపస్థానం । అగ్నేవ్రత
పతెకాండర్షిభ్యస్సావ్య వ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం ।
వాయోవ్రతపతెకాండర్షిభ్యస్సావ్య...తాం। ఆదిత్యవ్రతపతెకాండర్
షిభ్యస్సావ్య...తాం।వ్రతానాంవ్రతపతెకాండర్షిభ్యస్సావ్య...తాం।
ఉపస్థాయ। శుక్రీయమంత్ర బ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమపదాన్యభివ్యా

పూర్యవాచయిత్వా ఆచార్యాః। నమః। యుంజతే। వృష్ణః। బ్రహ్మాణ। బ్రహ్మాణ। దశ। అపశ్యన్। దేవస్య। సముద్రియా। ఇషె। పుర్త్యః। దేవాః। సావిత్రం। పది శితే। బ్రహ్మాణ। అగ్నిః। శిరః। దేవస్య। పిత్రాః। పుర్త్యః। ప్రజాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యుంజతే సవితేతి వా। జయాది ప్రతిపన్న్యత్ర స్విష్టకృతం హుత్వా ఉదర్వాన్ సంధీవనక్తి। పరిధీన్ ప్రహృత్య సర్వాన్। సావం చ కృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా మదంతీరుపస్పృశ్యోత్తమేనానువాకేన శాంతిం కుర్యాత్॥ * * * *

శంనో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం నస్తపతు సూర్యః। అహానిశం భవంతు నశ్శగ్ం రాత్రిః ప్రతిధీయతాం। శముషా నో వ్యుచ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతు నః। శివా నశ్శంతమా భవ సుమృడీకా సరస్వతీ। మా తే వ్యోమ సందృశి। ఇడాయై వాస్తుశి వాస్తుమద్వాస్తుమంతో భూయాస్మ మా వాస్తోశ్ఛిత్స్మహ్యవాస్తుస్స భూయాద్యోస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాయాశ్ఛిత్స్మహ్యప్రతిష్ఠస్స భూయాద్యోస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ఆవాత వాహి భేషజం వివాత వాహి యద్రపః॥ త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసె। ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆసింధో రాపరావతః। దక్షం మే అన్య ఆవాతు పరాన్యో వాతు యద్రపః। యదదో వాత తే గృహేమృతస్య నిధిర్హితః। తతో నో దేహి జీవసె తతో నో ధేహి భేషజం। తతో నో మహ ఆవహ వాత ఆవాతు భేషజం। శంభూర్మయోభూర్నో హృదె ప్రాణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఇంద్రస్య గృహోసి తం త్వా ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః। సహ యన్మే అస్తి తేన। భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యే నార్తాం దేవతాం ప్రపద్యే శ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్యే ఓం ప్రపద్యే। అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాతస్స్వస్త్యా స్వస్తిమాంతయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసాని। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో

త్రాజోదధాతు। ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మానరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః। తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతామదితిస్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా। కస్త్వా సత్యో మదానాం మగ్ంహిష్ఠో మత్సదంధసః। దృఢా చిదారుజే వసు। అభీషుణస్సఖీనామవితా జరితౄణాం। శతం భవాస్యూతిభిః। వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః। అపధ్వాంతమూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవ బద్ధాన్। శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః। ఈశానా వార్యాణాం క్షయంతీశ్చర్షణీనాం। అపో యాచామి భేషజం। సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః। ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన। మహే రణాయ చక్షసే। యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః। ఉశతీరివ మాతరః। తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః। పృథివీ శాంతా సాగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు। అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతం తన్మే శాంతగ్ం శుచగ్ం శమయతు। ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సా మే శాంతా శుచగ్ం శమయతు। పృథివీ శాంతిరంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌశ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిరవాంతరదిశాశ్శాంతిరగ్నిశ్శాంతిర్వాయుశ్శాంతిరాదిత్యశ్శాంతిశ్చంద్రమాశ్శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతిరాపశ్శాంతిరోషధయశ్శాంతిర్వనస్పతయశ్శాంతిర్గౌశ్శాంతిరజా శాంతిరశ్వశ్శాంతిః పురుషశ్శాంతిర్బ్రహ్మ శాంతిర్బ్రాహ్మణశ్శాంతిశ్శాంతిరేవ శాంతిశ్శాంతిర్మే అస్తు శాంతిః। తయాహగ్ం శాంత్యా సర్వశాంత్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదే చ శాంతిం కరోమి శాంతిర్మే అస్తు శాంతిః। ఏహ శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠంతమనూత్తిష్ఠంతు మా మాగ్ం శ్రీశ్చ హ్రీశ్చ ధృతిశ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం ధర్మశ్చైతాని మా మా హాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ శరద

దశ్శతం। నందామశరదశ్శతం। మోదామశరదశ్శతం। భవామశరదశ్శతం। శ్రుణవామశరదశ్శతం। ప్రబ్రవామశరదశ్శతం। అజీతాస్స్యామశరదశ్శతం। జ్యోక్చసూర్యం దృశే। యఉదగాన్మహతోర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాత్సమావృషభోలోహితాక్షస్సూర్యోవిపశ్చిన్మనసాపునాతు। బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణఆణీస్థో బ్రహ్మణఆవపనమసి ధారితేయం పృథివీ బ్రహ్మణానుహీంధారితమేనేన మహదంతరిక్షం దివందాధారపృథివీగ్ం సదేవాంయదహంవేదతదహంధారయాణి మామద్వేదోధివిస్రసత్। మేధామనీషేమావిశతాగ్ం సమీచీభూతస్యభవ్యస్యావరుద్ధ్యై సర్వమాయురయాణి సర్వమాయురయాణి। ఆభిర్గీర్భిర్యదతో-నఊనమాప్యాయయహరివోవర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజోఅథతేస్యామ। బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చక్షుషిసమీల్యాగృహమాగచ్ఛేత్। ఆహతేనవాససాప్రదక్షిణగ్ం సముఖం శిరోవేష్టయిత్వాస్తమితే గ్రామంప్రపాదయతి। వాగ్యతఏతాం రాత్రింతిష్ఠత్యాస్తేవా। శ్వోభూతే పూర్వోక్తలక్షణేచ్ఛదిగ్దేశేగ్నిముప సమాధాయాథాస్యషట్త యమభిదర్శయతి। సప్తతయమిత్యేకే। అగ్నిమాదిత్యముదకుంభమశ్మానంవత్సమాకాశం హిరణ్యంసప్తతయమపివా ఆదితస్త్రీణిదర్శయిత్వా యథోపపాదమితరాణి। అత్రైతద్వాసోగురవేవరందత్వా। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం... బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నోమాహాసీత్। ఆదిత్యముపతిష్ఠతే బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేప్యేవమేవప్రయోగః॥

❋

—(❋) సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనం. (❋)—

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ మదంతీరుపస్పృశ్య ప్రథమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా। ఓంనమోవాచే యాచోదితా...శోభాయైపితరోనుమదంతు। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతస్ర ఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే।...అన్నాద్యేనసమింతాగ్ంస్వాహా। ఆ

పిత్యాయిదం। అంతరిక్షగ్ంసమిత్...అన్నాద్యేనసమింతాగ్స్వాహా।అం తరిక్షాయేదం। పృథివీసమిత్...అన్నాద్యేనసమింతాగ్ంస్వాహా। అగ్న యఇదం। ప్రాజాపత్యామ్...స్వాహా।ప్రజాపతయఇదం। ఉపస్థానమంత్రే షు। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యస్సోమ్యవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరా ధి।వాయోవ్రతపతే...రాధి। అగ్నేవ్రతపతే...రాధి।వ్రతానాంవ్రతపతే ...రాధి। దేవతాఉపస్థాయ।యుంజతేసవితేతివర్జయిత్వా। జయాదిప్రతిప ద్యతేసోవిష్టకృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్ంస్రా వంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। మదంతీరుపస్పృ శ్యోత్తమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా। శంనోవాతఃపవతాం...బ్రహ్మప్రా వావిష్మతంనోమాహాసీత్।ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।గృహమాగచ్ఛేత్।శ్వో భూతే। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం ..బ్రహ్మప్రానాదిష్మతన్నోమాహా సీత్। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।గురవేవరందత్వా। గురోవరంతేదదామీతి బ్రూయాత్। కేశశ్మశ్రువాపయిత్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। అభ్యుదయ కంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్। *

* అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తనిషత్సదసస్పతింతంత్రవజ్జుహుయాత్సకలం నమః। శుక్రియేసమిధోగ్నఇతివ్రతీయుంజతేసవితాజయమాదిశేత్। మీలనే యతవాక్శిరసివ్రతీవేష్టనేస్తమితేగృహమావిశేత్। స్థీయతెంధఇవతుణమప్య థోవాగ్యతేనతతోభ్యుదితక్రియా। తతఃప్రభాతేతుబహిర్గృహాణాంవహ్నిం చసూర్యంచతతోదకుంభం। ఆకాశముర్వీంచగిరించవత్సంపశ్యేద్ధిరణ్యంచవ యస్సుపర్ణాః।ఉత్సర్జనేతుయుంజాదిమీలనాదిచవర్జయేత్।సమిధాధానమం త్రేషుద్వ్యాస్సమిత్పూర్వమిష్యతే। వ్రతేషుచాపరోపిధిర్నసూక్తంచిత్తమాది కం। ఉపస్థితిర్నదేవతాగణస్యశుక్రియాద్యతే। అధ్యాయీసోమకాండస్య యావద్వత్సరమాదరాత్। నక్తభోజీత్వథశ్శాయీబ్రహ్మచారీజితేంద్రియః। శూద్రసంభాషణంనైవనోపానచ్ఛత్రధారణం। నగతాసుంసమీక్షేతనారో హేచ్ఛకటాదికం। స్నానమప్సునైవపర్వసూపవసేదిహ। ఏతానిశ క్తితఃకుర్యాద్వ్రతీతివ్రతసిద్ధయే। స్నానోపాకర్మసమిధస్తర్పణంవపనంవ్రతీ। ఆచార్యఇతరత్సర్వంస్నానతర్పణపూర్వకం। సూత్రార్థంసంగ్రహాకారోపి।

సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సౌమ్యవ్రతేషుసోమాయకాండర్షయఇతీరితం। సోమోధేనుమిదంసూక్తం సాంహితీభ్యఃప్రభృత్యతః । మదంతీస్తాఉపస్పృశ్యన మోవాచేతిశాంతికం। జప్త్వాచతస్రస్సమిధస్సాజ్యాఔదుంబరీర్వటుః । పృథివీసమిదిత్యేతైరుత్తిష్ఠన్నాదధాతిహి।యుంజతేవృష్ణఇత్యాద్యాద్వాదశద్వాదశోత్తరే।మంత్రబ్రాహ్మణపాఠానువాకానాంపదవాచనం। యుంజతేసవితేత్యేతౌద్వౌవావాచయతిస్ఫుటం। అగ్నేవ్రతపతేకాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। శన్నోవాతశ్శాంతిజపస్సమిల్యాహతవాససా। శిరస్సంవేష్ట్యా స్తమితేత్వగారంవాప్రవేశయేత్। పరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాంచభోజనంకారయేదితి। ఉత్సర్జనంత్వేవమేవద్యారాద్యైస్సమిధఃక్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతేకాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్। వటోశ్చకేశవపనంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సౌమ్యాఖ్యవ్రతపవెతరేషున॥ఇతిసౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్॥ ❋

—(❋) అగ్నేయవ్రతం. (❋)—

ప్రకృతమనుసరామః ॥ ఆగ్నేయవ్రతేనద్యాంవపన పూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహప్రాఙ్ముఖానాయమ్య।ఏవం...తథాధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యంఆగ్నేయవ్రతేనసగ్గ్ స్కరిష్యే । పూర్వవదృషి పూజాంకృత్వా।షడృషీగ్ స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతాఉపనిషదస్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సదసస్పతింతర్పయామి।తర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వాన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి। అగ్నయేకాండర్షయేస్వాహా। అగ్నయేకాండర్షయఇదం। అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివిద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమస్వాహా। అగ్నయఇదం।ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ం హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం । యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ ష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతిస్వాహా। అగ్నయఇదం। అచ్ఛాగిరోమతయోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః।సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతింమానుషాణాగ్ స్వాహా । అగ్నయ

ఇదం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః పునరస్మ
భ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్రస్వాహా। అగ్నయఇదం।అ
గ్నేత్వంపారయానవ్యోఅస్మాన్ త్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబ
హులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోస్స్వాహా। అగ్నయఇదం।
ప్రకారహోమనునావచ్యమానాదేవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణావా
డ్వాజినీప్రాచ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీస్వాహా। అగ్నయఇదం।సా
గ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా।సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా। యాజ్ఞికీ
భ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వా
హా।వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం। బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్స్వ
హా॥బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్యకామ్యం।
సనింమేధామయాసిషగ్ స్స్వాహా। సదసస్పతయఇదం।అథదేవతోపస్థానం।
అగ్నేవ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరా
ధ్యతాం। వాయోవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయ...తాం।ఆదిత్యవ్రతపతె
కాండర్షిభ్యఆగ్నేయ...తాం। వ్రతానాంవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నే
య...తాం। దేవతాఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్యతేసౌవిష్టకృతగ్ంహు
త్వా।దర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యగ్గ్ స్రావంచకృత్వానాజ్ఞాతమిత్యా
దిపరిషేచనాంతంకృత్వాబ్రాహ్మణాన్ తర్పయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః
పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేప్యేవమేవప్రయోగః. ※

—(※) ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనం (※)—

సంవత్సరేపర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...తిథౌ। ధర్మపత్నీ
సమేతోహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్ సంకరిష్యే। పూర్వవ
త్స్నానంతర్పణంహోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నేవ్రతపతేకాండర్
షిభ్యఆగ్నేయవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయోవ్రత...రాధి।ఆది
త్య...రాధి। వ్రతానాం...తన్మేరాధి। దేవతాఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్య
విష్టకృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్ స్రావంసౌతె
చకృత్వానాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। బ్రాహ్మణాన్ తర్పయె

త్। ఆభ్యుదయికంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥

—(*) అథవైశ్వదేవవ్రతం. (*)—

వైశ్వదేవవ్రతేనద్యాంవపనపూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ...తిథౌధర్మపత్నీసమేతోహమిమంశిష్యంవైశ్వదేవవ్రతేనసగ్గ్ స్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వావదృషీగ్ స్తర్పయేత్। నవీతీభూత్వా। విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీ...యామి। యాజ్ఞికీ...యామి।వారుణీర్దేవతా...యామి।బ్రహ్మాణగ్గ్...యామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా।ఉపవీతీ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వాన్వారబ్ధేవ్రతిని జుహోతి। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యఇదం। ఆనోవిశ్వేఅస్క్రాగమంతుదేవామిత్రోఅర్యమావరుణస్సజోషాః।భువన్ యథానోవిశ్వేవృధాసఃకరన్ త్సుషాహావిథురంనశవస్స్వాహా।విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం।శంనోదేవావిశ్వదేవాభవంతుశగ్ంసరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శమురాతిషాచశ్శంనోదివ్యాః పార్థివాశ్శంనోఅప్యాయస్స్వాహా।విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం।యేసవితుస్సత్యసవస్యవిశ్వేమిత్రస్యవ్రతేవరుణస్యదేవాః। తేసౌభగంవీరవద్గోమదప్నోదధాతనద్రవిణంచిత్రమస్మేస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం। అగ్నేయాహిదూత్యంవారిషేణ్యోదేవాగ్ంఅచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన। సరస్వతీంమరుతోఅశ్వినాపోయక్షిదేవాన్రత్నధేయాయవిశ్వాన్ త్స్వాహా।విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం। ద్యౌఃపితఃపృథివిమాతరధ్రుగగ్నేభ్రాతర్వసవోమృడతానః। విశ్వఆదిత్యాఅదితేసజోషాఅస్మభ్యగ్ంశర్మబహులంవియంతస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ంహవంమేయేఅంతరిక్షేయఉపద్యవిష్ఠ। యేఅగ్నిజిహ్వాఉతవాయజత్రాఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వగ్గ్ స్స్వాహా।విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం। సాగ్ంహితీభ్యో...భ్యస్స్వాహా।సాగ్ంహితీభ్యోదేవ...భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో...స్స్వాహా।యాజ్ఞి...దం।వారుణీ...స్స్వాహా। వారుణీ...దం। బ్రహ్మణే...వేస్స్వాహా।బ్రహ్మణే...ఇదం।సదసస్పతి...యానిషగ్గ్ స్స్వాహా।సదసస్పతయఇదం।అథదేవతోపస్థానం। అగ్నేవ్రతప

తెకాండర్షి భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మేరాధ్యతాం। వాయోవ్రత...భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యాని...రాధ్యతాం। ఆదిత్యవ్రత...భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామిత...రాధ్యతాం। వ్రతానాంవ్రత... భ్యోవైశ్వదేవవ్రతంచరిష్యామీత...రాధ్యతాం। దేవతాఉపస్థాయ।జయాదిప్రతిపద్యతెసౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా। దర్వ్యాపరిధీన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృత్వా నాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా । బ్రాహ్మణాన్తర్పయెత్ । అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ సమాపనేప్యేవమేవప్రయోగః. *

—(*) అథవైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనం. (*)—

సంవత్సరేపర్యవేతె। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌధర్మపత్నీసమెతోహమిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్సంకరిష్యే । పూర్వవత్స్వనంతర్పణంహోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నేవ్రతపతెకాండర్షిభ్యోవైశ్వదేవవ్రతనుచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయోవ్రత...రాధి। ఆదిత్యవ్రతపతె...రాధి। వ్రతానాం...రాధి।దేవతాఉపస్థాయ।జయాదిప్రతిపద్యతెసౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వాదర్వ్యాపరిధీనన క్తిపరిధీన్ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృత్వానాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్తర్పయెత్। అభ్యుదయకంకర్మణఃపుణ్యావాచనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదేతుచత్వారఃకాండాఃకాండపతీనృషీన్ । తర్పయంత్యర్చయంత్యేతానుపచారైశ్చసూరయః।ఋషింముఖాంతెజుహుయాద్వ్రతేషుసూక్తోక్తహోమాన్త్సదసస్పతించ। ఉపస్థితిశ్చాపిచదేవతానాంజయాదయోబ్రాహ్మణతర్పణంచ।వ్రతేషుసువనేచైవతథైవాధ్యయనెముఖె। పరిధిప్రహరణంకుర్యాల్లెపకార్యంనవిద్యతె। సువనేగ్రహపూజాయాండపాకర్మవ్రతోత్సృజె। పరిధిప్రహరణంకుర్యాత్సంస్రావస్తువిధీయతె॥ వ్రతాని।వేదవ్రతాని।సువనం। పుగ్ంసువనం।అధ్యయనం।ఉపాకర్మ।ముఖః।గ్రహపూజా।హరిఃఓంతత్సత్॥ *

—(*) అథస్నాతకం. (*)—

* అథసమావర్తనముచ్యతె॥ శ్లో ॥ వేదోదితానాంనిత్యానాంకర్మణాంసమతిక్రమె। స్నాతకవ్రతలోపేచప్రాయశ్చిత్తమభోజనం।ప్రాణాయా

యుష్య। ఏవం-తిథౌ స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే। ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా ఉపస్థాయ॥ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్। అశేషే హే పరిషత్ మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మమ ఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యే శౌచస్నానసంధ్యావందనజపభిక్షాగ్నికార్యస్వాధ్యాయవ్రతమేఖలాదండాజినరాహిత్యాదివాస్స్వాపన ఛత్రపాదుకమాల్యోద్వర్తనానులేపనశూద్రస్పర్శద్యూత పతితసంభాషణగురూపదిష్టయథోక్తసంధ్యావందనద్విరగ్నికార్యసాయం ప్రాతర్భిక్షాన్నభోజనగుర్వభివందనాది నియమోల్లంఘన క్రముకభక్షణ తాంబూలచర్వణ అశ్వారోహణ గజారోహణ శకటారోహణ నటవిటగాయకగీతవాద్యశ్రవణ గురుశుశ్రూషాదివ్రతలోపే తేషామపనోదనార్థం ఉత్తరత్ర స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధ్యర్థం పరిషదుపస్థానపురస్సరం శక్త్యా ప్రత్యామ్నాయరూపేణాచరిష్యే। ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా॥

శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరం నృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీపాదపంకజం। అశేషే హే పరిషత్ మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మయా సమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మమోపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యే శౌచస్నాన సంధ్యావందనాద్యతిక్రమేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో భూయాదిత్యేషా సభానుగృహ్ణాతు। స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... తిథౌ నామధేయోహం మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్యధా

---

* స్నాతకవ్రతాత్పూర్వంగోదానికం కార్యం। తదుపనయనపూర్వభావికర్మసు పతితత్వాదత్ర నోక్తమ్. ద్రష్టారస్తత్ర ద్రక్ష్యంతు.

న్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే । స్వర్ణంపవిత్రమమలంస్వర్ణంపాపప్రణాశనం । స్వర్ణంహిశంకరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే।ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపరత్రచ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయ మమశరీరశుద్ధింకామయమానఃశ్రీమహావిష్ణుప్రీతయేకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। పూర్వోక్తఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాంశుభతిథౌమయాకృతైరేభిస్స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకఃశ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభూత్వామమశరీరశుద్ధిం కుర్యాదితి భవంతోబ్రువంతు। ...స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు।ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...తిథౌమమబ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాద్యాజ్యసగ్గ్స్కారాంతేచతుష్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్। పూర్వపరిషేచనంకృత్వా।పునరూర్జా...విశ్వతస్స్వాహా।అగ్నయఇదం।సహరయ్యా...స్వరిస్వాహా।అగ్నయఇదం।భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమహతేచస్వాహా। అగ్నయేపృథివ్యైమహతఇదం। భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచమహతేచస్వాహా। వాయవేఅంతరిక్షాయమహతఇదం। సువరాదిత్యాయచదివేచమహతేచస్వాహా।ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం । భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా। చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యోమహతఇదం। పాహినోఅగ్నఏనసేస్వాహా।అగ్నయఇదం।పాహినోవిశ్వవేదసేస్వాహా।విశ్వవేదసఇదం।యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా। విభావసవఇదం।సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా। శతక్రతవఇదం।పాహినోఅగ్నఏకయా।పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జంతృతీయయా। పాహిగీర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా । వసవఇదం।పునరూర్జా.. విశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయఇదంసహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే...స్వరిస్వాహా। అగ్నయఇదం।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం।ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥శ్లో॥ పునరూర్జాసహాద్యంతేమధ్యేపాహీతిపంచకం । వ్యాహృతీభిశ్చతుర్హుత్వాత్ర

యోదశఉద్ధాహృతాః । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ ప్రాతరగ్నికా
ర్యంకరిష్యే। పరిత్వాగ్నే—అహంభో అభివాదయే। వేదమధీత్యస్నాస్యన్
ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణాద్వారమపిధాయా
స్తే । గురుకులాత్సమావృత్తస్యానుష్ఠేయం సమావర్తనాపరపర్యాయం
స్నానాఖ్యంకర్మ । కుమారః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం..తిథౌ శ్రీమాన్
గోత్రః నామధేయోహం స్నానాఖ్యంకర్మకరిష్యే । పునఃప్రాణానాయ
మ్య । ఏవం...తిథౌ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరి
ష్యే। విశ్వేత్తా తే...బంధయే। నైనమేతదహరాదిత్యోభితపేత్। మూత్రపు
రీషోత్సర్జనార్థం న నిర్గచ్ఛేత్। మధ్యందినేగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్ర
ప్రయోగకాలే ॥ శ్లో ॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగ సమిత్స్రక్సుగంధాన్ప్రవ
ర్తాన్। శీతోష్ణాంబుక్షురకటయువ చ్ఛత్రదండాంజనాని। ఆదర్శోపానహౌకు
శ శకృత్స్నానచూర్ణానికుర్వన్ స్నానంయుంజాత్సకృదిహనరః కాష్ఠ
మౌదుంబరంచ। పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేపాలాశీగ్ం సమిధముత్త
రయాధాయ। ఇమగ్గ్‌స్తోమమర్హతే జాతవేదసేరథమివ సమ్మహేమమనీ
షయా। భద్రాహినః ప్రమతిరస్యసగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యేమారిషామవయంత
వస్వాహా అగ్నయఇదం । అపరేణాగ్నిం కటవీరకాయాం వోపవిశ్యోత్తర
యా క్షురమభిమంత్ర్య। త్ర్యాయుషం...త్ర్యాయుషం। ఉత్తరేణయజు
షావస్త్రే ప్రదాయ। శివోనామాసిస్వధితిస్తే పితానమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ం
సీః। అపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాదుపనయనవత్సమానం। అను
వాకస్య ప్రథమేన యజుషాపస్సగ్ంసృజ్య। ఉష్ణేన...అపస్సువః।ఇత్యంతం
కృత్వా క్షురంప్రక్షాళ్యగూఢంనిదధాతి । జఘనార్ధే వ్రజస్యోపవిశ్యవిస్ర
స్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి। తాగ్ంసఉత్తరేణ యజుషోదుంబర
మూలే దర్భస్తంబేవోపగూహతి। ఇదమహంవిష్ణుశర్మణో గౌతమస్యపా
ప్మానముపగూహామ్యుత్తరో నారాయణశర్మాద్విషద్భ్యః । ఏవంవిహి
తాభిరేవాద్భిరుత్తరాభిష్షడ్భిస్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠామయోభువః...చ
నః। హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః...శగ్గ్ స్యోనాభవంతు। ఆపోహిష్ఠామయో
భువఇతి తిస్రో హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా ఇతితిస్రః । తూష్ణీంమిశ్రి

తాభి శ్శీతోష్ణాభిరద్భిష్షణ్ణామంతే సకృదేవస్నాతి। ఉత్తరయోదుంబరేణః
తోధావతే । అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయ రహానున్నాదోభూ
యాసం । సోమోరాజాయమాగమత్స మే ముఖంప్రవేక్ష్యసిభగేనసహావర్చ
సా వైరిర్త్యాం దిశిసిరస్యాప ఉపస్పృశ్య। ఆచమ్య। స్నానీయేనాచ్ఛాదిః
స్నాతః। మసూరచూర్ణాదిభి రుద్వర్త్యామలకపిష్టాదిభి శ్శిరస్నా
యాస్నాతశ్చభవతి । ఉత్తరేణయజుషాహత ముత్తరంవాసఃపరిధాయ
సోమస్యతనూరసితనువం మే పాహి స్వాగా తనూరావిశ।వాసఃపరిధాప్యా
చమ్య। సార్వసురభిణాచందనేనోత్తరై ర్దేవతాభ్యఃప్రదాయ। నమో గ్ర
హాయచాభిగ్రహాయచ। నమశ్శాకజంజభాభ్యాం। నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో
యా అభిగ్రాహిణీః। ప్రదానంసముఖ్యదైవ।ఉత్తరయానులిప్య। అప్సరస్సుయో
గంధోగంధర్వేషుచయద్యశః। దైవోయోమానుషోగంధ స్సమాగంధస్సు
భిజుష్టతాం । మణిగ్ంసౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ంసూత్రోతముత్తరయో
దపాత్రేత్రిః ప్రదక్షిణంపరిప్లావ్య । ఇయమోషధీత్రాయమాణా సహమా
నాసహస్వతీ। సామాహిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మాకరోతు। ఉత్త
యాగ్రీవాస్వాబధ్య। అపాశోస్యరో మేమాసగ్ంశారీః। శివోమోపతిష్ఠస్వ
దీర్ఘాయుత్వాయశతశారదాయ। శతగ్ంశరద్భ్య ఆయుషేవర్చసే జీవ
త్యై పుణ్యాయ। త్రివసానయాగ్రీవాస్వాబధ్య। ఏవమేవ బాదరమణింమ
త్రవజగ్ం సవ్యేపాణౌవాబధ్య । అహతముత్తరం వాసోరేవతీస్త్వేతిః
మానం। వాససస్సదశః కృత్వోత్తముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య। రేవతీస్త్వావ్యక్షి
ణ్ణమహిత్వనం । ఉత్తరాభి స్తిసృభిఃపరిధాప్య । యా అకృంతన్నవయ
...సంవ్యయస్వ। పరిధాప్యాచమ్య। పరిహిత ముత్తరయానుమంత్రయతే
పరీదంవాసో... విభజాసిజీవన్ ।తస్యదశాయాంప్రవత్యా ప్రబధ్యదర్వ్యా
మాధాయాజ్యే నాభ్యానయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా। ఆయుష్యమిః
పతిమంత్రనష్టా జ్యాహుతీర్జుహోతి। ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ంసువీర్యగ్ం
రాయస్పోషమౌద్భిద్యం।ఇదగ్ంహిరణ్యంజైత్ర్యాయావిశతాం మాగ్ స్వా
హా। హిరణ్యాయేదం। ఉచ్చైర్వాజిపృతనాజీ సత్రాసాహంధనంజయం
సర్వాస్సమృద్ధిర్ర్ధయో హిరణ్యేస్మిన్ త్సమాహితాస్స్వాహా। హిరణ్యా

మేదం। శునమహగ్ంహిరణ్యస్యపితురివనామాగ్రభైషం। తంమాహిరణ్య వర్చసం పూరుషుప్రియంకురుస్వాహా। హిరణ్యాయేదం। ప్రియంమాదేవే షు కురుప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు। ప్రియంవిశ్యేషుశూద్రేషు ప్రియగ్ంరాజ సుమాకురుస్వాహా। హిరణ్యాయేదం। యాతిరశ్చీనిపద్యసెహంవిధరణీఇతి। తాంత్వాఘృతస్య ధారయాయజేసగ్ంరాధనీమహగ్స్వాహా। సగ్ంరాధ న్యాఇదం। సగ్ంరాధన్యై దేవ్యైస్వాహా।సగ్ంరాధన్యైదేవ్యాఇదం। ప్ర సాధన్యైదేవ్యైస్వాహా । ప్రసాధన్యైదేవ్యాఇదం । సమ్రాజంచవిరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే।లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖేతయా మాసగ్ంసృజామ సిస్వాహా। లక్ష్మ్యైఇదం। ఇత్యష్టాజ్యాహుతీహుత్వా। జయాదిప్రతిపద్య తె పరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏతాభిరేవదక్షిణెకర్ణేఆబధ్నీత। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం- తయామాసగ్ంసృజామసి। దక్షిణెకర్ణేఆబధ్నీత। సస్వాహా కారః। ఏతాభిస్సవ్యె ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం...తయామాసగ్ంసృజామసి। సవ్యేకర్ణేబధ్నాతి। ఏవముత్తరైర్యథాలింగంస్రజశ్శిరసి। శుభికేశిరఆరో హ శోభయంతీముఖంమమ। ముఖగ్ంహిమమశోభయ భూయాగ్ంసంచభ గంకురు। యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయైకామాయాన్యై। ఇమాంతా మపినహ్యేహం భగేనసహవర్చసా। బధ్నాతి। అంజనమాదర్శావేక్షణం ఉపానహౌఛత్రందండమితి- అంజనం - యదాంజనంత్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతఉపరి। తేననామాంజెతెజసే వర్చసేబలాయచ। మయిపర్వతపూ రుషం మయిపర్వతవర్చసం మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతఆయుషం। త్రైకకుదీనాక్షి-ఆదర్శావేక్షణం - యన్మేవర్చఃపరాగతమాత్మానముప తిష్ఠతి- ఇదంతత్పునరాదదె దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసె- ఉపానహౌ- ప్రతి ష్ఠేస్థోదేవతానాం మామాసంతాప్తం- యుగపత్ - ఛత్రంతూష్ణీంమాదా య - ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాసిసర్వతోమా పాహి - ఆత్మానమభిచ్ఛాదయతి- వైణవందండమితి - దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదె ద్విషతోవధాయేం ద్రస్య వజ్రోసివార్త్రఘ్నశ్శర్మమె భవయత్పాపంతంనివారయ। వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపని

షు-) మ్యోత్తరార్ధేన దిశముపస్థాయ- దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోతవిశ్వే దేవాసఇహవీరయధ్వం। ఉత్తరేణనక్షత్రాణిచంద్రమసమితి। మాహాస్మహి ప్రజయామాతనూభిర్మా రధామద్విష తేసోమరాజన్। రాతినాసంభాష్య యథార్థంగచ్ఛతి। మిత్రేణగార్హస్థ్యగ్ం సంభాష్యగచ్ఛతీతి (కాశీయాత్రాయాం॥) శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోహం కృతవ్రతచతుష్టయః। కాశీయాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహి మేశుభాం। (।ప్రతివాక్యం।)సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ। పాణింగృహీత్వాసాగ్ని స్త్వం గచ్ఛస్వాగచ్ఛమద్గృహం। ప్రాణానాయమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థం స్నాతకవ్రతాంగ భూతమాభ్యుదయకం కర్మ కరిష్యే-శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయక ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ- పునః ప్రాణానాయమ్య। * ఏవం...ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహంవాచయిష్యే - ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాది మార్జనాంతంకుర్యాత్ - హరిఃఓంతత్సత్ । ఇతిస్నాతకం.

—* వైకల్పికసమావర్తనమ్. *—

(అథైతదపరంతూష్ణీమేవతీర్థేస్నాత్వాతూష్ణీగ్ంసమిధమాదధాతి।) పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః ప్రాణానాయమ్య- ఏవంనామధేయోహం వైకల్పిక సమావర్తనంకరిష్యే - తూష్ణీమేవతీర్థేస్నాత్వా శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలం కృత్యపాలాశీగ్ంసమిధం। ప్రాదేశమాత్రీంతస్మిన్నేవాగ్నౌ తూష్ణీంప్రజాపతింమనసా ధ్యాయన్నాదధాతి॥ (శ్లో॥ స్నానంవక్ష్యేపరంతూష్ణీం తీర్థేస్నాత్వైవలౌకం। వహ్నిమాధాయవిధివ త్పరిషిచ్యసమంతతః। పాలాశీంసమిధంతూష్ణీమగ్నావాధాయయత్పునః-పరిషేచనంతథాకుర్యా ద్యథాపూర్వమితిస్మృతిః॥ ఇతి వైకల్పికసమావర్తనమ్.

---

* స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహంచ నానుష్ఠేయమితి పాశ్చాత్యవైదిక సమ్మతవ్యవహారః॥

—(*) అథవివాహః (*)—

హరిః ఓం ॥ (అథవివాహప్రయోగఉచ్యతే-)అత్రైతేశ్లోకాః॥ ప్రాణసంయమనంప్రథమంభవేత్ప్రేషణంసుహృదామభిమంత్రణం - సంగతానువరాయసమర్ప్యతేస్వామినాతువధూర్జలపూర్వకం ॥ ౧ ॥ స్థాప్యతేచవివాహమహీతలేపావకోవిధివన్మధుపర్కకః - సోత్రగోసహితోఽసహితో వివాదీయతేవరన్యత్తసమీక్షయా॥ ౨ ॥ ఏవమేవవరాపచితస్తతోభ్రాతృమంత్రజపోథసమీక్షణం- అత్రచాగూఃకరణంవరకన్యయోర్భ్యంతరంయజుషాపరిమృజ్యతే॥ ౩ ॥ కన్యకాస్వజనోయదిసాపివాయదహోదితబంధువియోగతః- తహిఽజీవవతీంతుజపేద్యచంకన్యకావరణేయదివర్జనం॥౪॥స్నాపనాదితుయద్బహుమంత్రకంకర్మతత్క్రియతేంతతఏవహి । గృహ్యతేఖలుపాణిరమంత్రకంగమ్యతెజ్వలనస్తుసమంత్రకం॥౫॥)తత్రాయంప్రయోగః।ముహూర్తసమయేవరోమంగళస్నానంకృత్వా । పూర్వమేవవధూంమంగళస్నానంకారయిత్వా॥ శుభమస్తు॥ అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోఅస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే। ప్రాణానాయమ్యశుభశోభనేముహూర్తే శ్రీమతఃగోత్రస్యనామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌ వృద్ధ్యర్థంశుద్ధ్యర్థంశాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంపుణ్యాహవాచనంచకృత్వా। యతాసుఃధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థంస్త్రియముద్వహఇతిసంకల్ప్య। సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్ । మదర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితివరాన్ప్రేషయతి। తాన్ప్రసుగ్మంతేతిద్వాభ్యామభిమంత్రయతె । ప్రసుగ్మంతాధియసానస్యసక్షణివరేభిర్వరాగ్ంఅభిషుప్రసీదత। అస్మాకమింద్రఉభయంజుజోషతియత్సౌమ్యస్యాంధసోబుబోధతి। అనృక్షరాఋజవస్సంతుపంథాయేభిస్సఖాయోయంతినోవరేయం।సమర్యమాసంభగోనోనినీయాత్సంజాస్పత్యగ్ంసువయమస్తుదేవాః। తేకన్యాదాతారంగత్వాబ్రువతే । కాశ్యపావత్సారనైధ్రువత్రాృయుషేయు

ప్రవరాన్వితకాశ్యపసగోత్రోద్భవస్య కేశవశర్మణో నప్త్రే। కాశ్యపా...
గోత్రోద్భవస్య నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవ
స్య మాధవశర్మణః పుత్రాయ। కాశ్యపా...గోత్రోద్భవాయ శ్రీనివాసశర్మ
ణే వరాయ। అంగీరస బార్హస్పత్య భారద్వాజ త్ర్యారుషేయ ప్రవరాన్విత భా
రద్వాజసగోత్రోద్భవస్య శ్రీరామశర్మణో నప్త్రీం। అంగీరస...ద్భవస్య శం
కరశర్మణః పౌత్రీం। అంగీరస...ద్భవస్య రాజశేఖరశర్మణః పుత్రీం। అంగీరస
...గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమ
హే। వృణీధ్వం। దాస్యామీతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్। ఏవం త్రిః కృత్వా
శ్రావయామితి వరమావేదయేయుః। వరః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం—ప్రీత్య
ర్థం ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్గ్ స్త్రియముద్వహే। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం
గు—ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూత ద్వితీయయజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే।
ఆచమ్య। యజ్ఞోపవీ—తేజః। యజ్ఞోపవీతం ధృత్వాచమ్య। దాతా ప్రాణా
నాయమ్య। ఏవంగుణ—ప్రీత్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం సాలంకృతక
న్యాదానం కరిష్యే। అస్య శ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య। తతో విష్ణుసాయు
జ్యఫలావాప్త్యర్థం కన్యాదానమహం కరిష్యే। మహాసంకల్పముచ్చార్య। వర
మభ్యర్చ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య వరస్య ఇదమాసనం। శ్రీలక్ష్మీనా
రాయణస్వరూపవర ఉభాభ్యామిదం పాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ—యు
గధారిణే నమః। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర అమీ గంధాః। అలంకారా
ర్థా ఇమే అక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥ శ్లో॥ కన్యాం కన
కసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతాం। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీ
షయా ౧। కన్యే మమాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యే మే స
ర్వతో భూయాస్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయాం॥ ౨॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతా
స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః। కన్యామిమాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణా
య వై॥ ౩॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోహం
ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ ౪॥ ఆంగీరస...గోత్రస్య శ్రీరామశర్మణో
నప్త్రీం। ఆంగీరస...గోత్రస్య శంకరశర్మణః పౌత్రీం। ఆంగీరస...గోత్రస్య
రాజశేఖరశర్మణః పుత్రీం। ఆంగీరస.. భారద్వాజసగోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనా

మ్నింకన్యాం । కాశ్యపావత్సార...కాశ్యపసగోత్రస్య కేశవశర్మణోనప్త్రే। కాశ్యప...గోత్రస్య నారాయణశర్మణః పౌత్రాయ। కాశ్యప...గోత్రస్య మాధవశర్మణః పుత్రాయ । కాశ్యప... కాశ్యపసగోత్రాయ శ్రీనివాసశర్మణే వరాయ తుభ్యం। ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వం దద్యాత్। స్వస్తి ప్రతివచనం। దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే- అశ్వినోర్బాహుభ్యాం- పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి- రాజాత్వా వరుణోనయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం- తేనామృతత్వమశ్యాం - వయోదాత్రే- మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే- క ఇదం కస్మా అదాత్ - కామః కామాయ- కామో దాతా- కామః ప్రతిగ్రహీతా- కామగ్ం సముద్రమావిశ- కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి- కామైతత్తే- ఏషా తే కామదక్షిణా- ఉత్తానస్త్వాంగిరసః ప్రతిగృహ్ణాతు - కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదేన మమ సాలగ్రామదానం- దాతా- ధర్మేచ కామేషు త్వయైషా నాతిచరితవ్యా- వరః- నాతిచరామీతి ప్రతివచనం- తత్రైవ కన్యాస్తే వరో వివాహవేదికాయామగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్ -వరః- ప్రాణానాయమ్య- మమోపాత్త...ప్రీత్యర్థం సకలశ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థం గృహ్యాగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే- స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య *తతో మధుపర్కః- దాతా- ప్రాణానాయమ్య- మయా క్రియమాణ కన్యాదానాంగత్వేన వరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే- కూర్చం ప్రయచ్ఛతి । యాత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతి తస్మాత్కూర్చ ఉపవిశతి- యథాపురస్తాత్ - రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమా త్వద్యోషం- ఆపః పాద్యాః- ఇతి దాతా ప్రాహ- ఉత్తరయాభిమంత్ర్య- ఆపః పాదావనేజనీర్ద్విషంతం నాశయంతు మే . అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని- దక్షిణపాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య- ఉత్తరేణ యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్- మయి మహో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యం - కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య పృష్ఠమయే నార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ - ఉత్తరయాభిమంత్ర్య- ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా చ- తం మా ప్రియం ప్రజానాంకుర్వధిపతిం పశూనాం - అంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరయా

జుర్జపేత్- విరాజోదోహోసివిరాజోదోహమశీయమమపద్యాయవిరాజ-
శేషంపురస్తాన్నీయమానముత్తరయానుమంత్రయతే - సముద్రంవఃప్రహి
ణోమిస్వాంయోనిమపిగచ్ఛత- అచ్ఛిద్రఃప్రజయాభూయాసంమాపరాసేచి
మత్పయః- దధిమధ్వితిసగ్ంసృజ్యకాగ్ంసేనవర్షీయసాపిధాయకూర్చా
భ్యాంపరిగృహ్యమధుపర్క- ఇతిప్రాహత్రివృతమేకేఘృతంచపాఙ్క్తమేకే-
ధానాస్సక్తూగ్శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య - త్రయ్యైవిద్యాయైయశోసియశ
సోయశోసిబ్రహ్మణోదీప్తిరసి - తంమాప్రియంప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూ
నాం- ఆమాగన్యశసావర్చసాసగ్ంసృజపయసాతేజసాచ - తంమాప్రి
యంప్రజానాంకుర్వధిపతింపశూనాం- యజుర్భ్యామపఆచామఃపురస్తాదు
పరిష్టాచ్చ- అమృతోపస్తరణమసి- పీత్వాద్విరాచమ్య- ఉత్తరయాత్రిఃప్రా
శ్య- యన్మధునోమధవ్యంపరమమన్నాద్యంవీర్యం- తేనాహంమధునోమధవ్యే
నపరమేణాన్నాద్యేనవీర్యేణపరమోన్నాదోమధవ్యోసాని - సకృన్మంత్రేణ
ద్విస్తూష్ణీం- అమృతాపిధానమసి- అపఃపీత్వాహస్తంప్రక్షాళ్య - ద్విరాచ
మ్య-అనుకంప్యాయప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యైవరాజాస్థపతిర్వాపురోహితా
యగౌరితిగాంప్రాహోత్తరేణయజుషాభిమంత్ర్య- గౌరస్యపహతపాప్మా
పాప్మానంజహిమమచాముష్యచ - తస్యైవపాగ్శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభి
ఘారితాంప్రమ్యమేనాంతచ్ఛేనవాపలాశేనపర్ణేనోత్తరయాజుహోతి - అగ్నిః
ప్రాశ్నాతుప్రథమస్సహివేదయథాహవిః- అనష్టమస్మాకంకుర్వన్బ్రాహ్మ
ణోబ్రాహ్మణేభ్యః- యద్యుత్సృజేదుపాగ్ంశూత్తరాంజపిత్వా- యజ్ఞోవ
ర్ధతాంయజ్ఞస్యవృద్ధిమనువర్ధాపచితిరస్యపచితింమాకుర్వపచితోహంమను
ష్యేషుభూయాసం- గాధ్రేసుభవ్యామాతారుద్రాణాందుహితావసూనా
గ్ంస్వసాదిత్యానామమృతస్యనాభిః - ప్రణునోచంచికితుషేజనాయమా
గామనాగామదితింవధిష్ట- పిబతూదకంతృణాన్యత్తు- ఓముత్సృజత-ఉచ్చైర
నుజానాతి- అన్నంప్రోక్తముపాగ్ంశూత్తరయాభిమంత్ర్య- ఓంకల్పయతే
త్యుచ్చైః- సిద్ధమన్నంభూతం- దాతాప్రాహ-భూతం- వరఃసావిరాట్-

---

* భట్టియేమధుపర్కస్యకన్యాదానాత్పూర్వభావిత్వముక్తం - సూత్రే
కన్యాదానాంగత్వేనోత్తరకర్తవ్యతా- అనుష్ఠానంతుయథామతికర్తవ్యం॥

తస్మాత్తౌయితస్యతే శీయతస్మఊర్జందధాః- ఓంకల్పయత- ఉచ్చైః। వరం
వస్త్రాదిభిర్యథార్హంపూజయేత్- తతస్సుముహూర్తే స్వయందృష్ట్వాప్ర
తీయాంజపేత్- అభ్రాతృఘ్నీంవరుణాపతిఘ్నీంబృహస్పతే- ఇంద్రాపుత్ర
ఘ్నీంలక్ష్మ్యంతామస్యైసవితస్సువ- దృష్ట్యైవచక్షుషీఉపసగ్ంహరతి- చ
తుర్థ్యాగ్ సమీక్షేత - అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధిశివాపతిభ్యస్సుమనాస్సువ
ర్చాః- జీవసూర్దేవకామాస్యోనాశంనోభవద్విపదేశంచతుష్పదే - కృత
ప్రాణాయామౌ- ఆవాభ్యాంకపూర్ణికర్తవ్యాని- ప్రజాశ్చోత్పాదయిత
వ్యాః- వధూవరౌసంకల్పయతః- అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుళ్యాద
ర్భంసంగృహ్యోత్తరేణ యజుషాతస్యాభ్రువో రంతరగ్ంసంమృజ్యప్రతీచీ
నం నిరస్యేత్- ఇదమహంయాత్వయిపతిఘ్న్య లక్ష్మిస్తాంనిర్దిశామి అపఉ
పస్ప్రుశ్య ప్రాప్తేనిమిత్తఉత్తరాంజపేత్ । జీవాగ్ంరుదంతివిమయంతే అ
ధ్వరేదీర్ఘా మనుప్రసితిందీధియుర్నరః । వామంపితృభ్యోయఇదగ్ంసమే
రిరేమయః పతిభ్యోజనయః పరిష్వజే। యుగ్మాక్త్సమవేతాన్మంత్రవతఉ
త్తరయా ద్భ్యః ప్రహిణుయాత్। వ్యుష్టతూర్యముదచంత్వాప ఆస్యై బ్రా
హ్మణాః స్నపనగ్ంహరంతు। అవీరఘ్నీరుదచంత్వాపః । ఉత్తరేణయ
జుషాతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వంనిధాయ । అర్యమ్ణోఅగ్నింపరియంతు క్షిప్రం
ప్రతీక్షంతాగ్ శ్వశ్రువోదేవరశ్చ । తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం
ప్రతిష్ఠాప్య।ఖేనసఃఖేరథఃఖేయుగస్యశచీపతే।అపాలామింద్రత్రిఃపూర్త్వ్యకృ
కరత్సూర్యవర్చసం। ఛిద్రేసువర్ణముత్తరయాంతర్ధాయ। శంతేహిరణ్య
గ్ంసముశంత్వాపశ్శంతే మేధీభవతుశంయుగస్యతృద్మ। శంతఆపశ్శతపవి
త్రాభవంత్వథాపత్యా తన్వగ్ంసగ్ంస్పృజస్వ। ఉత్తరాభిఃపంచభిస్స్నాప
యిత్వా । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాఃప్రచక్రముహిత్వావద్య
మాపః। శతంపవిత్రావితతాహ్యాసుతాభిష్ట్వాదేవస్సవితాపునాతు। హిర
ణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కశ్యపోయాస్వగ్నిః।యాఅగ్నిం
గర్భందధిరేసువర్ణాస్తాస్తఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు। యాసాగ్ంరాజావ
రుణోయాతి మధ్యేసత్యానృతేఅవపశ్యన్జనానాం । యాఅగ్నింగర్భందధి
రే సువర్ణాస్తాస్తఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవంతు।యాసాందేవాదివికృణ్వంతి భ

క్షురయా అంతరిక్షేబహుధానివిష్టాః। యాఅగ్నింగర్భందధిరేసువర్ణాస్తా స్త ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు । శివేనత్వాచక్షుషా పశ్యంత్వాపశ్శివయాత న్వోపస్పృశంతుత్వచంతే । ఘృతశ్చ్యుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాస్త ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు। సకృత్స్నాపయతి। ఉత్తరయాహతే నవాససాచ్ఛా ద్య। పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇమాభవంతువిశ్వతః । వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టాభవంతుజుష్టయః। ఆచమ్య। ఉత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యతి। ఆశా సానాసౌమనసం ప్రజాగ్ంసౌభాగ్యంతనూం। అగ్నేరనువ్రతాభూత్వాస న్నహ్యేసుకృతాయకం। ఉత్తరేణనాభింనిష్టర్క్యంగ్రంథింకృత్వా ప్రదక్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేననాభిమవస్థాపయతి । మాంగల్యపూజాంకుర్యాత్ । మాంగళ్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా । కంఠేబధ్నామిసుభగే త్వం జీవశరదశ్శతం। మంగళసూత్రంబధ్వా- మాంగల్యధారణఅస్తు...తతఆర్ద్రా క్షతారోపణంకుర్యాత్- తతఃకపిలావాచనంపరః ప గ సావధ్యం జలావృప స్తీర్య ద్విస్తండులానోప్యద్విరభిఘారయతి - పరాంజలావన్యాః కుర్యాదేవం వధ్వాంజలేరుపరిస్థాప్య । సోదకంకలశమాదాయ కపిలాగ్ స్మారయంతు । దక్షిణాఃపాంతుబహుదేయంచాస్తు। పుణ్యంవర్ధతాగ్ంశాంతిరస్తు। పుష్టి రస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్య మస్త్వారోగ్యమస్తు। స్వస్తి శివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యోస్సగ్రహేస నక్షత్రేసహాసో మేనక్రియేతాగ్ంశాంతిరస్తు। ప్రజాపతిస్త్రియాంయశః । ముష్కయోర దధాత్సపం। కామస్యతృప్తిమానందం। తస్యాగ్నేభాజయేహమా। మోదః ప్రమోదఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్వేవకామస్యతృప్యాణి। దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్సత్యమశీమహి। ప శూనాగ్ంరూపమన్నస్య। యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాంమయి। యథాహమస్యాఅ తృపగ్గ్ స్త్రియై పుమాన్। యథాస్త్రీతృప్యతిపుగ్ంసిప్రియేప్రియా । ఏవంభ గస్యతృప్యాణి। యజ్ఞస్యకామ్యఃప్రియః। దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతివా యురాహతత్। హంతేతిసత్యంచంద్రమాః। ఆదిత్యస్సత్యమోమితి। ఆపస్త త్సత్యమాభరన్। యశోయజ్ఞస్యదక్షిణాం । ప్రజామేకామస్సమృధ్యతాం। అన్యోన్యస్యగ్ం శిరసితండులారోపణంకుర్యాత్ । పూర్వంవరోవధ్వాశ్శిరసి

ప్రాపయేత్। ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వంప్రాపయేత్- తృతీయప ర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం। చతుర్థేఽన్యోన్యంయుగపత్ । ద్వితీయప ర్యాయే। పశవో మేకామస్సమృధ్యతాం। తృతీయపర్యాయే। యజ్ఞో మేకా మస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీంచతుర్థం॥ శ్లో॥ విశ్వేత్తా తేత్యృచావుంసాంబ ధ్నీయాద్దక్షిణేకరే। అథవామకరేస్త్రీణాం బృహత్సామేతిమంత్రతః। సంక ల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాలఇతిస్మృతః । హస్తగ్రహణకాలోవా చతు ర్థ్యాంనిశిమోచయేత్ । ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం వధ్వాసహ పాణిగ్రహ ణాంగత్వేన ఆవయోఃరక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే । విశ్వేత్తా తేసవనే షు ప్రవాచ్యాయాచకర్థమఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయత్పురుసం భృతం వస్వపావృణోశ్వగభాయఋషిబంధవే।తతః। బృహత్సామక్షత్రభృ ద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం । ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవా తేనసగరేణరక్ష- వధ్వావామకరేబధ్నాతి- బ్రహ్మగ్రంథిబ ధ్నాతి- అథైనాముత్తరయా దక్షిణేహస్తే గృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ। తూ ష్ణీందక్షిణహస్తేగృహీత్వా। పూషాత్వేతోనయతు హస్తగృహ్యేత్వనే త్వా ప్రవహతాగ్ంరథేన- గృహాన్గచ్ఛగృహపత్నీయథాసోవశినీత్వం విదథమా వదాసి- అపరేణాగ్నింకటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరః - గృహ ప్రవేశహోమాత్ప్రాగ్వర ఉత్తరతోభవేత్తతో దక్షిణతోన్యత్రఫలదానం వినాశిషోరితి త్రికాండివచనాదిత రత్రదక్షిణతఏవస్యాత్। కృతప్రాణాయా మా। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అనయానవోఢయా వధ్వాసహవివాహ ప్ర ధానహోమంకరిష్యే । ఆగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ వధ్వంజలింహోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీంసహచాజ్యధాన్యా । ప్రోక్షార్థపాత్రేణసహప్రణీతా మిధ్మంచశమ్యాస్సహలాజశూర్పా । పవి త్రకరణా ద్వాజ్యభాగాంతే । వధూహస్తయోస్సాదనప్రోక్షణతపనస మ్మార్జనానికరోతి। అథైనామాదితో ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత । సోమః ప్రథమోవివిదే గంధర్వోవివిదఉత్తరః । తృతీయోఅగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తేమ నుష్యజాః। సోమోదదద్గంధర్వాయ గంధర్వోదదదగ్నయే। రయించపుత్రాం గ్శ్చాదా దగ్నిర్మహ్యమథోఇమాం। ద్వాభ్యాము సీనాం వధూమభిమం

త్యే - అథాస్యైదక్షిణేనసీచాహస్తేన దక్షిముత్తానగ్ంహస్తం గృహ్ణీయా ద్యదికామయేత స్త్రీరేవజనయేయమిత్యం గుళీరేవగృహ్ణీయా ద్యదికామ యేతపుగ్ంసఏవజనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవ సోభీవాంగుష్ఠ ముభీవలోమా నిగృహ్ణాతి। గృహ్ణామిత ఇత్యేతాభిశ్చతసృభిః। గృహ్ణామితేసుప్రజాస్త్వాయ హస్తంమయాపత్యా జరదష్టిర్యథాసః। భగో అర్యమాసవితాపురంధిర్మ హ్యంత్వా దుర్గార్హపత్యాయదేవాః। తేహపూర్వేజనాసో యత్రపూ ర్వవహోహితాః।మూర్ధన్వాన్యత్రసౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్యఆతపత్ సరస్వతిప్రేహ మవసుభగేవాజినీవతి। తాంత్వావిశ్వస్యభూతస్యప్రగాయా మస్యగ్రతః।యఏతిప్రదిశస్సర్వాదిశో నుపవమానః।హిరణ్యహస్తఐరంమస్స త్వా మన్మనసంకృణోతు। అంతేహస్తగ్రహణం। అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదాప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిషఇతిసఖేతి సప్త మేపదేజపతి। ఏకమిషేవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు।త్రీణివ్ర తాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు-చత్వారిమాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు। పంచపశు భ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్తసప్తభ్యోహోత్రా భ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు।సఖాసప్తపదాభవసఖాయాసప్తపదాబభూవ సఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తేమాయోషగ్ంసఖ్యాన్మేమాయోష్ఠా స్సమయావసం కల్పావహైసంప్రియారోచిష్ణూ సుమనస్యమానావిషమూర్జమభిసంవసా నాసంనౌమనాగ్ంసిసంవ్రతా సముచిత్తాన్యాకరం। సాత్వమస్యమూహామ మూహామస్మిసాత్వంద్యౌ రహంపృథివీత్వగ్ంరేతోహగ్ం రేతోభృత్వంమ నోహమస్మి వాక్త్వగ్ంసామాహ మస్మ్యృక్త్వగ్ం సామామనువ్రతాభ వ। పుగ్ంసేపుత్రాయవేత్తవై శ్రియైపుత్రాయవేత్తవఏహి సూనృతేసఖేతి సప్తమేపదేజపతి। ప్రాగ్ఘోమాత్పరిదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థానముప విశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి। సోమాయజనివిదేస్వా హేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యాహుతీర్హుత్వా। సోమాయజనివి దేస్వాహా। సోమాయజనివిదఇదం। గంధర్వాయజనివిదేస్వాహా। గంధర్వా యజనివిదఇదం। అగ్నయేజనివిదేస్వాహా। అగ్నయేజనివిదఇదం। కన్యలాపి తృభ్యోయతీ పతిలోకమవదీక్షామదాస్థస్వాహా। వధ్వైవసూర్యాయాఇదం।

ప్రేతోముంచాతి నాముతస్సుబద్ధామముతస్కరత్ । యథేయమింద్రమీఢ్వ స్సుపుత్రాసుభగాసతిస్వాహా । ఇంద్రాయమీఢుషఇదం । ఇమాంత్వమింద్ర మీఢ్వస్సుపుత్రాగ్ంసుభగాంకృణు దశాస్యాంపుత్రానాధేహిపతి మేకాద శంకృధిస్వాహా। ఇంద్రాయమీఢుషఇదం। అగ్నిరైతుప్రథమో దేవతానా గ్ం సోఽస్యైప్రజాం ముంచతుమృత్యుపాశాత్। తదయగ్ంరాజవరుణోఽను మన్యతాం యథేయగ్గ్ స్త్రీపౌత్రమఘంనరోదాత్స్వాహా । అగ్నివరుణా భ్యామిదం। ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యైనయతుదీ ర్ఘమాయుః। అశూన్యోపస్థాజీవతామస్తుమాతా పౌత్రమానందమభి ప్ర బుధ్యతామియగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। మాతేగృహేని శి ఘోషఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యస్సంవిశంతు। మాత్వంవికేశ్యురఆవధిష్ఠా జీవపత్నీపతిలోకే విరాజపశ్యంతీ ప్రజాగ్ంశ్సుమనస్యమానాగ్ స్వాహా। వధ్వైసూర్యాయాఇదం। ద్యౌస్తేపృష్ఠగ్ం రక్షతువాయురూరూ అశ్వినాచ స్తనంధయం తగ్ంసవితాభిరక్షతు । ఆవాససఃపరిధానా ద్బృహస్పతిర్వి శ్వేదేవా అభిరక్షంతుపశ్చాత్స్వాహా । ద్యావాయ్వాశ్విసవితృబృహస్పతి వి శ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుంపాప్మానముతవాఘం । శీర్ష్ణస్స్రజమివోన్ముచ్యద్విషద్భ్యః ప్రతిముంచామిపాశగ్గ్ స్వాహా। వధ్వై సూర్యాయాఇదం । ఇమంమేవరుణ... కేస్వాహా। వరుణాయేదం । తత్వా యామి- మోషీస్స్వాహా। వరుణాయేదం । త్వంనోఅగ్నే... ముముగ్ధ్యస్మ త్స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। సత్వంనోఅగ్నే... ఏధిస్వాహా। అగ్ని వరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానోధేహిభేషజగ్గ్ స్వాహా।అయసేఽగ్నయఇదం। అథై నాముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేనపదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి । ఆతిష్ఠే మమశ్మానమశ్మేవత్వగ్గ్స్థిరాభవ । అభితిష్ఠపృతన్యత స్సహస్వపృతనాయ తః । అథాస్యాఅంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి । తస్యా స్సోదరోల్లాజానావపతీత్యేకే ఋయమాతీయంనారీతి । త్రిజ్ఞమదగ్నినాం। ఇయంనార్యుపబ్రూతే కల్పాన్యావపంతికా । దీర్ఘాయురస్తుమేపతి జీవ తుశరదశ్శతగ్గ్ స్వాహా। వధ్వాఇదం।ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం

కృత్వా శ్మానమాస్థాపయతి యథాపురస్తాత్ । తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్ త్సూర్యాం వహతునాసహ । పునఃపతిభ్యో జాయాందాఅగ్నే ప్రజయాసహ। పునఃపత్నీ మగ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సఏతుశరదశ్శతం। విశ్వాఉతత్వయావయం ధారాఉదన్యాఇవ । అతిగాహేమహిద్విషః। అతిష్ఠేమమశ్మాన...పృతనాయతః। హోమశ్చోత్తరయాపునఃపరిక్రమణమాస్థాపనం। అస్యాఅంజలావుపస్తీర్య। ద్విర్లాజానోప్యాభిఘార్య। అర్యమణంనుదేవం కన్యాఅగ్నిమయక్షత । సఇమాందేవోఅధ్వరః ప్రేతోముంచాతి నాముతస్సుబద్ధామ ముతస్కరత్స్వాహా। అర్యమ్ణఇదం। తుభ్యమగ్రే...మహిద్విషః।అతిష్ఠేమమ...పృతనాయతః। హోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణం । వధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘార్య । త్వమర్యమా భవసియత్కనీనాం నామస్వధావత్స్వర్యంబిభర్షి। అంజంతివృక్షగ్ంసుధితం నగోభిర్యద్దంపతీ సమనసాకృణోషిస్వాహా। అర్యమ్ణఇదం। తుభ్యమగ్రేపర్యవహన్ త్సూ గాహేమహిద్విషః। జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య।ప్రత్వాముంచామివరుణస్య పాశాద్యేనత్వా బధ్నాత్సవితాసుకేత । ధాతుశ్చయోనౌసుకృతస్యలోకే స్యోనంతేసహపత్యాకరోమి। ఇమంవిష్యామివరుణస్యపాశం యమబధ్నీతసవితాసుశేవః । ధాతుశ్చయోనౌసుకృతస్యలోకే రిష్టాంత్వాసహపత్యాకృణోమి। తాంతతఃప్రవాహ యేత్ప్రవాహారయేత్సమోపైత్యతమగ్నిమనుహరంతి। నిత్యోధార్యోనుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్యఉపవాస శ్చాన్యతరస్యభార్యాయాః పత్యుర్వానుగతేపివోత్తరయా జుహుయాన్నోపవసేత్। పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య దేశకాలౌ సంకీర్త్య । ఏవంగుణ...తిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకృత్వా లంకృత్యపరిస్తీర్యోత్తరేణాగ్నిందర్భాన్ త్సగ్గ్స్తీర్య ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణిప్రయునక్తి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీమితరదర్వీమితి। పవిత్రకరణాద్యాజ్య సగ్గ్స్కారాంతేఽది అతేనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్యచతుర్గృహీతం గృహీత్వాస్వారభాయాం।అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తీశ్చ సత్య

మిత్వమయాఅసి। అయసామనసాధృతో యసాహవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ స్వాహా। అయసేఽగ్నయ ఇదం। పాకయజ్ఞవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారం హోష్యామి। మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనాఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చా ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్యఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధేనామన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమపాత్। మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మామనుష్యః। నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। ఆది తే స్వ... ప్రాసావీః। నష్టాపహృతయోరిదమేవ॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్రవిధానతః। నాఘారౌ చక్షుషీ చైవ ప్రణీతిధ్మం వినాకృతం। నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ నచేధ్మం న జయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగే తు నిశ్చిత్యోక్తం కపర్దినా... ఉత్తరా రథస్యోత్తంభనీ। సత్యేనోత్తభితా భూమి స్సూర్యేణోత్తభితాద్యౌః। ఋతేనాదిత్యాస్తిష్ఠంతి దివిసోమో అధిశ్రితః। వాహావుత్తరాభ్యాం యానత్తిదక్షిణమగ్రౌ। యుంజంతిబ్రధ్నమరుషం చరంతం పరితస్థుషః। రోచంతే రోచనా దివి। యోగేయోగే తవస్తరం వాజే వాజే హవామహే। సఖాయ ఇంద్రమూతయే। ఆరోహతీ ముత్తరాభిరభిమంత్రయతే। సుకిగ్ంశుకగ్ంశల్మలిం విశ్వరూపగ్ం హిరణ్యవర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రం। ఆరోహవధ్వమృతస్య లోకగ్గ్ స్యోనం పత్యే వహతుం కృణుష్వ। ఉదుత్తరమారోహంతీ వ్యస్యంతీ పృతన్యతః। మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సంమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్వ్రాం భవ। ననాందరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు। స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాంచ దేవృణాంచ సజాతానాం విరాడ్భవ। తిసృభిర్వధూమభిమంత్ర్య। సూత్రే వర్త్మనోర్వ్యవ స్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం। లోహితముత్తరస్యాం। నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బంధేషు బధ్యతే। ఉత్తరాభిరభియాతి। యే వధ్వశ్చంద్రం వహతుం యక్ష్మాయంతి జనాగ్ం అను। పునస్తాన్ యజ్ఞియా దేవా నయంతు యత ఆగ

తాః। మావిదన్పరిపంథినో యఆసీదంతిదంపతీ। సుగేభిర్దుర్గమతీతా మ ప ద్రాంత్వరాతయః। సుగంపంథానమారుక్షు మరిష్టగ్‌స్వస్తివాహనం। య స్మిన్‌వీరోనరిష్యత్య న్యేషాంవిందతేవసు। తీర్థస్థాణుచతుష్పథ వ్యతిక్రమే చోత్తరాంజపేత్ । తామందసానామనుషోదురోణ ఆధత్తగ్‌ంరయిందశవీ రంపచస్యవె । కృతంతీర్థగ్‌ంసుప్రపాణగ్‌ం శుభస్పతీస్థాణుంపథేష్ఠామప దుర్మతిగ్‌ంహతం । నావముత్తరయాను మంత్రయతె । అయంనోమహ్యాః పారగ్గ్‌స్వస్తినేషద్వనస్పతిః । సీరానస్సుతరాభవ దీర్ఘాయుత్వాయవర్చ సే। నచనావ్యాగ్‌స్తరతీవధూః పశ్యేత్తీర్త్వోత్తరాంజపేత్ । అస్యపారే నిర్ర్ధస్యజీవాజ్యోతిరశీమహి । మహ్యాఇంద్రస్స్వస్తయె । శ్మశానాదివ్య తిక్రమే భాండేరథేవారిష్టైగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతేన్వార బ్ధాయా ముత్తరాఆహుతీర్హుత్వా । యదృతేచిదభిశ్రిషః పురాజర్తృ భ్యఆతృదః । సంధాతానంధిం మఘవాపురోవసు ర్నిష్కర్తావిహ్రుతం పునస్స్వాహా । మఘవతఇదం । ఇడామగ్నేపురుదగ్‌ం సగ్‌ంసనింగోశ్శశ్వ త్తమగ్‌ం హవమానాయసాధ। స్యాన్నస్సూను స్తనయో విజావాగ్నేసాతె సుమతిర్భూత్వస్మేస్వాహా । అగ్నయఇదం। ఇమంమేవరుణ...రాచకేస్వా హా। వరుణాయేదం।తత్వాయామి...ప్రమోషీస్స్వాహా। వరుణాయేదం। త్వంనోఅగ్నే...ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా - అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। సత్వం నో...ఏధిస్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నెఅయాస్య...భేషజగ్గ్ స్వాహా।అయసేగ్నయఇదం- జయాదిప్రతిపద్యతే సరిషేచనాంతంకరోతి- క్షీరిణామన్యేషాంవా లక్ష్మణ్యానాంవృక్షాణాం నదీనాంధన్వనాంచ వ్యతి క్రమఉత్తరే యథాలింగంజపేత్ - యేగంధర్వా అప్సరసశ్చదేవీ రేషువృ క్షేషువానస్పత్యే ష్వాసతెశివాస్తే అస్యైవధ్వైభవంతు మాహిగ్‌ంసీషు ర్వహతుమూహ్యమానాం - యాఓషధయో యానద్యోయానిధన్వానియేవ నా - తేత్వావధుప్రజావతీం ప్రత్వాముంచంత్వగ్‌ంహసః - గృహానుత్తర యాసంకాశయతి - సంకాశయామివహతుం బ్రహ్మణాగృహై రఘోరేణ చక్షుషామైత్రేణ - పర్యాణద్ధంవిశ్వరూపం యదస్యాగ్‌స్యోనంపతిభ్యస్సవి తాకృణోతుతత్ - వాహావుత్తరాభ్యాం విముంచతిదక్షిణమగ్రే - అవామ

గన్త్సుమతిర్వాజినీవసూన్యశ్వినాహృత్సు కామాగ్ం అయగ్ంసత । అభూతం గోపా మిథునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవస్సవితా బృహస్పతిరింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముంచతు । లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమ మధ్యేఽగారస్యోత్తరయా స్తీర్య । శర్మవర్మేదమాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే । సినీవాలి ప్రజాయతాం ఇయం భగస్య సుమతావసత్ । గృహాన్ప్రపాదయన్నుత్తరాం వాచయతి । గృహాన్భద్రాన్త్సుమనసః ప్రపద్యేఽవీరఘ్నీ వీరవతస్సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణాస్తేష్వహగ్ం సుమనాస్సంవిశామి సా చ వరశ్చ దక్షిణేన పదా సహ దేహళీమభితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వదేశేఽగారస్య । వరవధ్వౌ దక్షిణోత్తరావుపవిశతః ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం । అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ । వివాహగృహప్రవేశహోమం కరిష్యే । అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి । ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయంతీ సురత్నేమమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యాత్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । అయమగ్నిర్గృహపతిస్సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః । యథా భగస్యాభ్యాం దధద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే గృహపతయ ఇదం । ప్రజాయా అభ్యాం ప్రజాపత ఇంద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతం । యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజా స్వాహా । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । తేనభూతేన హవిషాయమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ం రసేనాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । అభివర్ధతాం పయసాభి రాష్ట్రేణ వర్ధతాం । రయ్యా సహస్రపోషసేమౌ స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం । మహ్యా ఇంద్రస్స్వస్తయే స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । ధ్రువైధిపోష్యా మయి మహ్యం త్వాదాద్బృహస్పతిః । మయా పత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరదశ్శతగ్ం స్వాహా । బృహస్పతయ ఇదం । త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాస్యై త్వాం పతిం । త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ం స్వాహా । త్వష్ట్ర ఇదం । ఇమం మే వరుణ... చ కే స్వాహా । వరుణాయేదం । తత్త్వాయామి...

ప్రమోషీస్స్వాహా।వరుణాయేదం।త్వంనో అగ్నే...ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా।అ
గ్నీవరుణాభ్యామిదం।సత్వంనో...ఏధిస్వాహా।అగ్నీవరుణాభ్యామిదం। త్వ
మగ్నే...భేషజగ్గ్ స్వాహా। అయసేఽగ్నయఇదం। ప్రతిమంత్రంత్రయోదశా
జ్యాహుతీర్హుత్వా పాస్తసమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌప్రహృత్య। జయాది
ప్రతిపద్యతెపరిషేచనాంతంకృత్వోత్తరయాచర్మణ్యుపవిశతఉత్తరోవరః।ఇ
హగావఃప్రజాయధ్వమిహాశ్వాఇహపూరుషాః। ఇహోసహస్రదక్షిణోరా
యస్పోషోనిషీదతు। అథాస్యాఃపుగ్గ్ స్వోర్జీవపుత్రాయాః పుత్రమంకఉత్తర
యోపవేశ్య। సోమేనాదిత్యాబలినస్సోమేనపృథివీదృఢా। అథోనక్షత్రాణా
మేషాముపస్థేసోమఆధితః।తస్మైఫలాన్యుత్తరేణయజుషాప్రదాయ। ప్రస్వ
స్థస్సఃప్రేయంప్రజయాభువనేశోచేష్ట। ఉత్తరేజపిత్వావాచంయచ్ఛతఆనక్ష
త్రేభ్యః। ఇహప్రియంప్రజయాతేసమృధ్యతామస్మిన్గృహేగార్హపత్యాయ
జాగృహి।ఏనాపత్యాతన్వగ్ంసగ్ంసృజస్వాథాజీవ్రీవిదథమావదాసి।సుమం
గలీరియంవధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైదత్వాయాథాస్తం
విపరేతన। ఉదితేషునక్షత్రేషుప్రాచీముదీచీంవాదిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరా
భ్యాంయథాలింగంధ్రువమరుంధతీంచదర్శయతి। ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువ
మసిధ్రువతస్స్థితం।త్వంనక్షత్రాణాంమేథ్యసిసమాంపాహిపృతన్యతః।వరం
ధ్రువందర్శయతి।సప్తఋషయః ప్రథమాంకృత్తికానామరుంధతీం యద్ధ్రువ
తాగ్ం హనిన్యుః షట్కృత్తికాముఖ్యయోగంవహంతీ యమస్మాకమేధత్వష్ట
మీ॥వధూమరుంధతీంచదర్శయతి॥ఇతిగృహప్రవేశహోమః॥ *

—(*) స్థాలీపాకప్రారంభః (*)—

అథైనామ్నాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనయాజయతి। పత్న్యాసహప్రా
ణానాయమ్య...ఏవంగుణ। ప్రీత్యర్థంఏనాంవధూమాగ్నేయేనస్థాలీపాకేన
యాజయిష్యే।ఇతిసంకల్ప్య।ఏనాంయజ్ఞపదామాగ్నేయేనేతివా।అగ్నయేజు
ష్టంనిర్వపామి।అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టంనిర్వపామి। అగ్నయేజుష్టగ్ంసవ
పామి। అగ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టగ్ంసవయామి। అగ్నయేజుష్టంప్రోక్షామి।అ
గ్నయేస్విష్టకృతేజుష్టంప్రోక్షామి। అగ్నయేజుష్టమధివపామి। అగ్నయేస్విష్టకృ
తేజుష్టమధివపామి। పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్యప్రాచీనము

దీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాం
తేన్వారబ్ధాయాంగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతి । సకృదుపస్తరణాభిఘారణేద్విరవ
దానం।దర్వ్యాముపస్తీర్య। హవిషోమధ్యాదంగుష్ఠపర్వమాత్రమవదానంతి
రశ్చీనమవద్యతి। పూర్వార్ధాద్ద్వితీయమనూచీనం । పంచావత్తినఃపశ్చార్ధా
త్తృతీయంఅభిఘార్యహవిఃప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నిర్దేవతాస్వాహాకారఃప్ర
ధానః।అగ్నయేస్వాహా।ఆఘారసంభేదేజుహోతి।అగ్నయఇదం। అపివాస
కృదుపహృత్యజుహుయాత్। నతుపూర్వవచ్చతురవత్తంపంచావత్తంవా।అ
గ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయః । దర్వ్యాముపస్తీర్యఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవ
దాయద్విరభిఘార్యనహవిఃప్రత్యభిఘారయతి। సకృదుపస్తరణావదానేద్విర
భిఘారణం।మధ్యాత్పూర్వస్యావదానంమధ్యేహోమః । ఉత్తరార్ధాదుత్తర
స్యోత్తరార్ధపూర్వార్ధే।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరాయె
దం।అపఉపస్పృశ్య। ఏతత్కర్మసమృధ్యర్థంప్రాజాపత్యహోమంకరిష్యే।
ప్రజాపతేనత్వ...రయీణాగ్ స్వాహా।ప్రజాపతయఇదం। భూస్స్వాహా।అ
గ్నయఇదం।భువస్స్వాహా।వాయవఇదం।సువస్స్వాహా।సూర్యాయేదం।భూ
ర్భువస్సువస్స్వాహా।ప్రజాపతయఇదం।లేపయోఃప్రస్తరవత్తూష్ణీంబర్హిరక్త్వా
గ్నౌప్రహరతి॥ (శ్లో॥ దర్వ్యామనక్త్యగ్రమధరస్యాంమధ్యంసమూలంత్రిరి
హోపివాద్వేః । పక్షేద్వితీయేసకృదేవమూలం ద్వితీయదర్వ్యామితరచ్చద
ర్వ్యాం। అక్త్వోపనీయాత్తృణంనిధాయదర్వ్యాంప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన।
నిరస్తసవ్యఃప్రహరేత్ప్రహృత్యత్రిరత్రచోద్రుత్యతృణప్రహారః। నిర్దేశనంచా
గ్న్యభిమంత్రణంచభూమౌనివిష్టఃపరిధిప్రహారః । సంస్రావహోమాంతమ
మంత్రకంస్యాత్పాత్రప్రయుక్తంతృణమత్రబర్హిః॥) దర్వ్యాపరిధీనక్తిపా
త్రప్రయుక్తదర్భాగ్రాణిదర్వ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి। మూ
లాంజనేదక్షిణంపాణిమధఃకుర్యాత్। ఏవంత్రిః। కించిత్తృణమపాదాయప్ర
జ్ఞాతంనిధాయ। పాణిభ్యాందర్వ్యాంప్రతిష్ఠాప్యహుతదేవతాఉద్దిశ్యాగ్నౌ
ప్రహృత్య।ప్రజాపతయఇదం।ఇంద్రాయేదం।అగ్నయఇదం।సోమాయేదం।
అగ్నయఇదం।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। అంజలినాత్రిరుద్రుత్యతృణంప్రహర

తి।తిరంగుళ్యానిర్దిశ్య।ఏతత్।ఏతత్।ఏతత్।అగ్నిమభిమంత్ర్యభూమిముపస్పృ
శేత్।మధ్యమపరిధింప్రహృత్యఇతరౌప్రహరన్ ఉత్తరార్ధ్యస్యాగ్రమంగారే
షూపోహతి।పరిధీనభిమంత్ర్య।ఆఘారసమిధౌప్రహరతి।సర్వ్యామితరదర్వ్యా
గ్రమవధాయసగ్గ్స్రావేణాభిజుహోతి।వసుభ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యస్సగ్గ్
స్రావభాగేభ్యఇదం।అస్మిన్నృకృతేకర్మణీత్యాది।సిద్ధముత్తరంపరిషేచనం।త
తఃప్రణీతావిమోకోపి। తేనసర్పిష్మతాబ్రాహ్మణంభోజయేద్యోస్యాపచిత
స్తస్మాఋషభందదాతి ****** ఏవమతఊర్ధ్వందర్శపౌర్ణమాసౌ
తాభ్యాంపర్వసుకార్యౌఃపూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే । ఆగ్నేయస్థాలీపాకా
దూర్ధ్వంయత్పర్వాగచ్ఛతితస్మిన్ ఉపక్రమః।పౌర్ణమాస్యామేవపంచదశ్యాం
ప్రాతఃకాలేకృతప్రాణాయామః।దేశకాలౌసంకీర్త్య।ఏవంవిశేష్టే...ప్రీత్య
ర్థంపౌర్ణమాసేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే। సర్వమాగ్నేయ
స్థలీపాకవత్।వృషభదానంనాస్తి।పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే।ఆగ్నేయస్థా
లీపాకానంతరమౌపాసనహోమః।సాయంప్రాతరతఊర్ధ్వగ్ంహస్తేనైతే
ఆహుతీతండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్। స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీపూ
ర్వాహుతిః। ప్రాతరిత్యేకఉభయతః।పరిషేచనంయథాపురస్తాత్। అస్యప్ర
యోగః।ప్రాణానాయమ్యఏవం...ప్రీత్యర్థంఅనయాసహోఢయావధ్వాసహ
ఔపాసనమారప్స్యే। తేనయావజ్జీవంహోష్యామీత్యుభయోస్సంకల్పః। పు
నఃప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంసాయమౌపాసనంతండులైర్హో
ష్యామి * భూర్భువస్సువరోమ్।అగ్నిమిధ్వా।చత్వారి...ఆవివేశ।సప్తహ
స్త...హుతాశనం।ఏషహి...విశ్వతోముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నే...జాతవేద
సేనమః।అదితేను...ప్రసువ।అగ్నయేస్వాహా।అగ్నయఇదం। మధ్యేగ్నౌజు
హోతి।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। అగ్నేరుత్తర
పూర్వదేశేజుహోతి।అదితేన్వ...ప్రసవీః అగ్నేత్వంనోఅంతమః...అఘా
యుతస్సమస్మాత్। హోమసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే।
అనాజ్ఞాతం...యజాతి । అనేనసాయమౌపాసనహోమేన జపేనచభగ
వాన్ సర్వాత్మకఃశ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతుః స్వస్తిశ్రద్ధాం...హహ్యావాహ

* అత్రహోమద్రవ్యదానంసర్వత్రకుర్వంతి-ఔత్తరీయాస్తున.

నః। చతుస్సాగర... అహంభో అభివాదయే। అగ్నేనయమేతిప్రదక్షిణనమస్కా-
రాన్ కుర్యాత్ । అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవవయునానివి
ద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతేనమఉక్తింవిధేమ।
ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వంహవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదై
వ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతి। అచ్ఛాగిరోమతయో
దేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్స్వంచ
గ్ంహవ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాఅన
గ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభి
ర్యజత్ర। అగ్నేత్వంపారయానవ్యోఅస్మాన్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చ
పృథ్వీబహులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః। ప్రకారవోమనునా
వచ్యమానాదేవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతిహ
విర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచి నమస్తేగార్హపత్యాయ నమస్తేదక్షిణాగ్నయే। న
మఆహవనీయాయమహావేద్యైనమోనమః। కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మ
బ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయనమోనమః। యజ్ఞేశా
చ్యుతగోవిందమాధవానంతకేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశవాసుదేవనమోస్తు
తే॥ సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః। త్రిస్తేనమః। చతుస్తేనమః। పంచకృత్వస్తేన
మః। దశకృత్వస్తేనమః శతకృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। ఆసహస్రకృ
త్వస్తేనమః- అపరిమితకృత్వస్తేనమః। నమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః అహంప
రస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావితమోవవార। యదంతరిక్షంతదుమేపితా
భూదహగ్ం సూర్యముభయతోదదర్శాహంభూయాసముత్తమస్సమానా
నాం। నృణాఅస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్గ్స్తృతీయేలోకేఅనృణాస్స్యామ। యేదేవ
యానాఉతపితృయాణాస్సర్వాన్పథోనృణాఅక్షీయేమ। సర్వప్రజాంమేగో
పాయ... మాసగ్ంస్పృజామసి। సంతతశ్రీరస్తు। సమస్తమంగళానిభవంతు। ని
త్యశ్రీరస్తు। నిత్యమంగళానిభవంతు। సత్కర్మకుర్వతాం... మహర్షయః। అప
రాధసహస్రాణి... యజ్ఞేశ్వర। ఏవమేవప్రాతరౌపాసనం। ప్రాణానాయ
మ్య। ప్రాతరౌపాసనంతంత్రేణహోష్యామి। ఇతిసంకల్ప్య। (అగ్నయేస్వాహే
త్యేకే। సూర్యాయస్వాహేత్యన్యే) అన్యత్సమానమ్। ఔపాసనకాలాతీతశ్చే

త్ భూర్భువస్సువస్స్వాహేతిప్రాయశ్చిత్తహోమంకర్తవ్యం।(తదుక్తం।శ్లో కాక్తేష్వేషుకర్మస్వపరాధదృష్టావబ్రాహ్మణోక్తేషుసునిష్కృతిస్స్యాత్ । ఏకాహుతిర్వ్యాహృతిభిర్హుతాసాస్మార్తేష్వనాదేశఇహాసుయామః)స్వకాలేనారబ్ధానాంతుపాకయజ్ఞానాంసర్వప్రాయశ్చిత్తంహుత్వాచారంభః। కేచిత్పాకయజ్ఞానాంస్వకాలేష్వనారంభే ఆరబ్ధానాంచాకరణే గౌణకాలాతిక్రమేచతుర్గృహీతేనాజ్యేనసగ్రహంసప్తహోతారంజుహ్వతి। ఔపాసనవైశ్వదేవస్థాలీ పాకాదిపాక యజ్ఞలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారం హోష్యామి।పూర్వపరిషేచనంకృత్వా। చతుర్గృహీతేనాజ్యేనమహాహవిర్హోతా...పృథివ్యైస్వాహా।వాచస్పతయేబ్రహ్మణఇదం।ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా।ప్రకృతమనుసరామః। పార్వణేనాతోన్యానికర్మాణివ్యాఖ్యాతాన్యాచారాద్యానిగృహ్యంతే। యథోపదేశందేవతాఃఅగ్నిగ్స్విష్టకృతంచాంతరేణావికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాః పౌర్ణమాస్యాం పౌర్ణమాసీయస్యాంక్రియతే-ఉపాకరణేసమాపనేచఋషిర్యః-ప్రజ్ఞాయతే- ద్వితీయఃసదస్పతిస్త్రియానుపేతేనక్షారలవణపరాన్నసగ్ంసృష్టస్యచ హోమంపరిచక్షతే-యథోపదేశంకామ్యానిబలయశ్చసర్వత్రస్వయంప్రజ్వలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ంసమిధావాదధ్యాత్-ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంఅరిష్టనివృత్యర్థంస్వయంప్రజ్వలితేగ్నౌసమిధాధానంకరిష్యే-ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నన్నిర్ఋతింమమ-పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశోదశ- ఏకాగ్ంసమిధమాదధాతి- మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదోగామశ్వంపురుషంజగత్-అబిభ్రదగ్నఆగహి శ్రియామాపరిపాతయ- ద్వితీయాగ్ంసమిధం- స్వాహాకారోవిగతః-పరిషేచనాదికంనాస్తి-ఆపన్మాశ్రీశ్రీర్మాగాదితివైతదహర్విజానీయాత్ - యస్మిన్నహనిగృహప్రపాదనాదిస్థాలీపాకాంతంకర్మకరోతితదహరవధిత్వేనవిజానీయాత్ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వంగంధర్వస్థాపనం- యదహర్భార్యామావహతేత్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచతయోశ్శయ్యామంతరేణదండోగంధలిప్తోవాసస్సాసూత్రేణ వాపరివీతస్తిష్ఠతి-విశ్వావసుగంధర్వదేవతాభ్యోనమః- ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి-తంచతుర్థ్యామపరరాత్రావుత్తరాభ్యాముత్థాప్యప్ర

క్షాళ్యనిధాయ-ఉదీర్ష్వాతోవిశ్వావసోనమసేడామహేత్వా-అన్యామిచ్ఛప్ర
భర్వ్యగ్ంసంజాయాంపత్యాసృజ-ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషావిశ్వావసుం
నమసాగీర్భిరీట్టే-అన్యామిచ్ఛపితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతేభాగోజనుషాతస్యవి
ద్ధి-గంధర్వంప్రక్షాళ్య- శయనాదన్యత్రనిదధాతి- పత్న్యాసహప్రాణానా
యమ్య-ఏవంవిశ్లిష్టే...ప్రీత్యర్థంఅనయానవోఢయావధ్వాసహవివాహశేష
హోమంకరిష్యే-అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయా
ముత్తరాఆహుతీర్హుత్వాఅగ్నేప్రాయశ్చిత్తేత్వందేవానాంప్రాయశ్చిత్తిరసి
బ్రాహ్మణస్త్వానాధకామః-ప్రపద్యేయాస్యాంపతిఘ్నీతనూఃప్రజాఘ్నీపశు
ఘ్నీలక్ష్మీఘ్నీజారఘ్నీమస్యైతాంకృణోమిస్వాహా-అగ్నయఇదం-వాయో
ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా- వాయవఇదం- ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తే
త్వం...కృణోమిస్వాహా-ఆదిత్యాయేదం- ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం...
కృణోమిస్వాహా-ప్రజాపతయఇదం- ప్రసవశ్చోపయామశ్చకాటశ్చార్ణవశ్చ
ధర్ణసిశ్చద్రవిణంచభగశ్చాంతరిక్షంచసింధుశ్చ సముద్రశ్చసర్వసాగ్శ్చవిశ్వ
వ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టితమేషాంజంభేదధ్మస్వాహా-ప్రసవాది
భ్యోదేవతాభ్యఇదం- మధుశ్చమాధవశ్చశుక్రశ్చశుచిశ్చనభశ్చనభస్యశ్చేష
శ్చోర్జశ్చసహాశ్చసహస్యశ్చతపశ్చ తపస్యశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టిత
మేషాంజంభేదధ్మస్వాహా-మధ్వాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం- చిత్తంచచిత్తిశ్చా
కూతంచాకూతిశ్చాధీతంచాధీతిశ్చవిజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచనామచక్రతుశ్చదర్శ
శ్చపూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చనోద్వేష్టితమేషాంజంభేదధ్మస్వాహా।
చిత్తాదిభ్యోదేవతాభ్యఇదం-సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా-జయాదిప్రతిపద్యతెప
రిషేచనాంతంకృత్వాపరేణాగ్నింప్రాచీముపవేశ్యతస్యాస్సిరస్యాజ్యశేషా
భిర్వ్యాహృతీభిరోంకార చతుర్థాభిరానీయఆజ్యశేషాత్కించిద్ధస్తేనాదా
యభూస్స్వాహా-భువస్స్వాహా-సువస్స్వాహా-ఓగ్ స్స్వాహా- సర్వేషామం
తేసకృదానయతి- కేచిత్ప్రతిమంత్రం-అపశ్యంత్వామనసాచేకితానంతపసో
జాతంతపసోవిభూతం-ఇహప్రజామిహరయిగ్ంరరాణః ప్రజాయస్వప్రజ
యాపుత్రకామ- వధూర్వరమీక్షేత-అపశ్యం త్వామనసాదీధ్యానాగ్ స్వా
యాంతనూగ్ంఋత్వియేనాథమానాం-ఉపమాముచ్చాయువతిర్బభూయాః

ప్రజాయస్వప్రజయాపుత్రికామే-వరోవధూమీక్షేత- ఉత్తరయాజ్యశేషేణ
హృదయదేశౌసంమృజ్య- సమంజంతువిశ్వేదేవాస్సమాపోహృదయానినౌ-
సంమాతరిశ్వాసంధాతాసముదేష్ట్రీదిదేష్టునౌ-వధూందక్షిణత ఆసీనస్స్వవా
మకరేణస్వహృదయ సమీపమాకృష్యస్వదక్షిణకరాంగుష్ఠానామికాభ్యాం
సంపాతాజ్యశేషేణహృదయదేశేయుగపత్సంమృజ్య - ఉత్తరాస్తిస్రోజపి
త్వా-ప్రజాపతేతన్వంమేజుషస్వత్వష్టర్దేవేభిస్సహసామఇంద్ర - విశ్వైర్దేవై
రాతిభిస్సగ్ంరరాణఃపుగ్ంసాంబహూనాంమాతరస్స్యామ- ఆనఃప్రజాం
జనయతుప్రజాపతిరాజరసాయసమనక్త్వర్యమా - అదుర్మంగలీఃపతిలోక
మావిశశంనోభవద్విపదేశంచతుష్పదే - తాంపూషంఛివతమామేరయస్వ
యస్యాంబీజంమనుష్యావపంతి యానఊరూఉశతీవిస్రయాతె యస్యాముశం
తఃప్రహరేమశేపం- శేషగ్ంసమావేశనేజపేత్-(*ఆరోహోరుముపబర్హ
స్వబాహుంపరిష్వజస్వజాయాగ్ంసుమనస్యమానః- తస్యాంపుష్యతంమిథు
నౌసయోనీ బహ్వీంప్రజాం జనయంతౌసరేతసం- ఆర్ద్రయారణ్యాయత్రా
మంథత్పురుషంపురుషేణశక్రః - తదేతౌమిథునౌసయోనీప్రజయామృతేనే
హాగచ్ఛతం- అహంగర్భమదధామోషధీష్వహంవిశ్వేషుభువనేష్వంతః-అ
హంప్రజాఅజనయంపితౄణామహంజనిభ్యోఅపరీషుపుత్రాన్ - పుత్రిణే
మాకుమారిణావిశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం - ఉభాహిరణ్యపేశసావీతిహో
త్రాకృతద్వసూదశస్యంతామృతాయకం-శమూధోరోమశగ్ం హథోదే
వేషుకృణుతోదువః-*)సమావేశనేజపాంతే-ప్రాణానాయమ్య- ఏవంగుణ
ప్రీత్యర్థంమనువివాహాంగభూతంఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే- శ్రీమహావిష్ణు
స్వరూపాయబ్రాహ్మణాయఆభ్యుదయికప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిర
ణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। పునఃప్రాణానాయమ్య- ఏవంగుణ...
ప్రీత్యర్థంతదంగకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే - సోదకంకలశంతండుల
తాంబూలయుక్తపాత్రేనిధాయౌషధీషుప్రతిష్ఠాప్య- బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థ
యేత్-ఓంకర్మణఃపుణ్యాహంభవంతోబ్రువంతు-ఓంపుణ్యాహంకర్మణోస్తు
ఏవంత్రిః-యత్పుణ్యంనక్షత్రం...కురుతె- ఓంకర్మణేస్వస్తిభవంతోబ్రువం
తు-ఓగ్ంస్వస్తికర్మణోస్తు-ఏవంత్రిః-స్వస్తినఇంద్రో...దధాతు- ఓంకర్మణః

బుద్ధింభవంతోబ్రువంతు।ఓంకర్మఋధ్యతాం-ఏవంత్రిః-ఋధ్యాస్మ...ప్రతి ష్ఠతి-బుద్ధింభవంతోబ్రువంతు-ఋధ్యతామ్మృద్ధిస్సమృద్ధిః-కర్మణఃపుణ్యాహ సమృద్ధిరస్తువర్షశతసంపూర్ణమస్తు-గోత్రాభివృద్ధిరస్తు-శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చా స్తు(శుభగ్ంశుభమస్తు-పునరపిగో బ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు-సర్వసంపద స్తు ఇతిపత్నీసూక్తాంతంకుర్యాత్-ఇతిశేషహోమః॥ ❊

—(❊) అనవాకబలిః (❊)—

అథాతోనాకబలివిధి వ్యాఖ్యాస్యామః చతుర్థ్యాం దర్శ్యస్త్రీషు(శుకర్మ నక్షత్రంతనచతుర్థీస్నానంచకారయిత్వా- సాయమౌపాసనానంతరమప రన్యాత్రా శేషహోమగ్ం హుత్వాసమిదాత్మసమారోపణంవాకృత్వాగౌ నుద్వాస్యగృహమధ్యేహస్తద్వయమాత్రంచతురస్రంగౌరవర్ణం మృణ్మయే నానులిప్యపంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రంపద్మం-రాకారంలిఖిత్వాదక్షి ణోత్తరయోర్లవణఖల్వ్యగ్రజాలిఖిత్వా ఇంద్రాణీంతదుత్తరతోగౌరీంచప్రతి ష్ఠాప్యాయుధంనిధాయసర్వాస్తంతుభిర్వేష్టయిత్వా గంధపుష్పాక్షతాదిభి రభ్యర్చ్యత్రయస్త్రింశద్దీపాన్ పాత్రద్వయేనిధాయసువాసిన్యాదీపసహిత కాంస్యపాత్రద్వయం గృహీత్వాతత్పురతో వృద్ధసువాసినీచోదకుంభంగృ హీత్వాయాన్తికోఆయుధేనసహ-సిగ్ంహోవ్యాఘ్రఉతయాపృదాకౌ-త్విషి రగ్నౌబ్రాహ్మణేసూర్యేయా-ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజాన- సానఆగన్ వర్చసాసంవిదానా-యారాజన్యేదుందుభావాయతాయాం అశ్వస్యక్రంద్యే పురుషస్యమాయా-ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజాన-సానఆగన్వర్చసాసం విదానా-యాహస్తినిద్వీపినీయాహిరణ్యే-త్విషిరశ్వేషుపురుషేషుగోషు- ఇం ద్రంయాదేవీసుభగాజజాన- సానఆగన్వర్చసాసంవిదానా- రథేఅక్షేష వృషభస్యవాజే-వాతేపర్జన్యేవరుణస్యశుష్మే- ఇంద్రంయాదేవీసుభగాజజా నా-సానఆగన్వర్చసాసంవిదానా- రాడసివిరాడసి- సమ్రాడసిస్వరాడసి- ఇంద్రాయత్వాతేజస్వతేతేజస్వంతగ్గ్ శ్రీణామి - ఇంద్రాయత్వౌజస్వతఓజ స్వంతగ్గ్ శ్రీణామి-ఇంద్రాయత్వాపయస్వతేపయస్వంతగ్గ్ శ్రీణామి- ఇంద్రా యత్వాయుష్మతఆయుష్మంతగ్గ్ శ్రీణామి- తేజోసి-తత్తేప్రయచ్ఛామి- తేజస్వ దస్తుమేముఖం- తేజస్వచ్ఛిరోఅస్తుమే- తేజనా విశ్వతఃప్రత్యఙ్- తేజసాసంపి

పృగ్ధినా-ఓజో౽సి-తత్తే ప్రయచ్ఛామి-ఓజస్వదస్తు మే ముఖం- ఓజస్విచ్ఛిరో౽
స్తు మే-ఓజస్వ్యాన్విశ్వతః ప్రత్యఙ్-ఓజసాసంపిపృగ్ధినా-పయో౽సి- తత్తే ప్రయ
చ్ఛామి-పయస్వదస్తు మేముఖం- పయస్వచ్ఛిరో౽స్తు మే పయస్వాన్విశ్వతః ప్ర
త్యఙ్-పయసాసంపిపృగ్ధినా-ఆయురసి-తత్తే ప్రయచ్ఛామి-ఆయుష్మదస్తు మే
ముఖం-ఆయుష్మచ్ఛిరో౽స్తు మే-ఆయుష్మాన్విశ్వతః ప్రత్యఙ్- ఆయుషాసంపి
పృగ్ధినా-ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి-ప్రియగ్ంరేతో వరుణసోమ రాజన్
మాతేవాస్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథా౽సత్- ఆయురసి- వి
శ్వాయురసి-సర్వాయురసి-సర్వమాయురసి- యతో వాతో మనోజవాః- య
తః క్షరంతి సింధవః- తాసాం త్వా సర్వాసాగ్ం రుచా- అభిషించామి వర్చసా-
సముద్ర ఇవాసి గ్ంహనా। సోమ ఇవాస్యదాభ్యః। అగ్నిరివ విశ్వతః ప్రత్యఙ్।
సూర్య ఇవ జ్యోతిషా విభూః- అపాం యో ద్రవణే రసః। తమహమస్మా ఆము
ష్యాయణాయ। తేజసే బ్రహ్మవర్చసాయ గృహ్ణామి। అపాం య ఊర్మౌ రసః। త
మహమస్మా ఆముష్యాయణాయ-ఓజసే వీర్యాయ గృహ్ణామి- అపాం యో మ
ధ్యతో రసః-తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ। పుష్ట్యై ప్రజననాయ గృహ్ణామి।
అపాం యో యజ్ఞియో రసః. తమహమస్మా ఆముష్యాయణాయ- ఆయుషే దీ
ర్ఘాయుత్వాయ గృహ్ణామి। ప్రాచీ తిష్ఠత్యావధతి తేన ప్రాచీం దిశం జయతి ప్రా
చీదిగ్భాగే ఇంద్రో దేవతా- ఇంద్రప్రసాదాద్విజయాయ - తం దక్షిణాపరివ
హంతి। తేన దక్షిణాం దిశం జయతి। దక్షిణదిగ్భాగే యమో దేవతా। యమప్ర
సాదాద్విజయాయ। తం ప్రత్యంచమావర్తయంతి తేన ప్రతీచీం దిశం జయతి। ప్ర
తీచీదిగ్భాగే వరుణో దేవతా। వరుణప్రసాదాద్విజయాయ। తముదీచి స్తిష్ఠత
ఉపావహరంతి। తేనోదీచీం దిశం జయతి-ఉదీచీదిగ్భాగే కుబేరో దేవతా-కుబే
రప్రసాదాద్విజయాయ। సో౽మేన రాజ్ఞా సర్వా దిశో జయతి య ఏవం వేద। ఇత్య
నూక్తైస్త్రయస్త్రింశద్దీపాన్ప్రదక్షిణీకుర్యుః। ప్రాగ్దక్షిణ్యే సర్వతో దీపా
న్నిధాయ। త్రయస్త్రింశదన్నకబళాన్। సర్వతో నిధాయ। ఉపహారాదికం కృ
త్వా। తంతూనుద్వాస్య। పుష్కరం ప్రవిశ్య చతుర్దిక్షు నాకదేవతాభ్యో బలి
ముదకపురస్సరం విసృజ్య। దంపతీ చిత్రవస్త్రాదికం ధారయిత్వా ఇంద్రాణీం
ప్రార్థయేత్। దేవేంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్రప్రియభామిని। వివాహం భా

గ్యమారోగ్యంపుత్రలాభంచదేహి మే। ఇతిప్రార్థ్య। నీలలోహితపూజాంకృత్వా।నీలలోహితేతిమంత్రేణముక్తాప్రవాళగ్రథితసూత్రంబధ్వా। నీలలోహితేభవతఃకృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతేస్యాజ్ఞాతయఃపతిర్బంధేషుబధ్యతే। నీలలోహితధారణ...సుముహూర్తోఅస్తు। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంఋతుస్నాతాయాంభార్యాయాంగర్భాధానంకరిష్యే। విష్ణుర్యోనింకల్పయతుత్వష్టారూపాణిపింశతు। ఆసించతుప్రజాపతిర్ధాతాగర్భందధాతుతే।గర్భంధేహిసినీవాలిగర్భంధేహిసరస్వతి। గర్భంతేఅశ్వినౌదేవావాధత్తాంపుష్కరస్రజా।హిరణ్యయీఅరణీయంనిర్మంథతోఅశ్వినా। తంతేగర్భంహవామహేదశమేమాసిసూతవే। యథేయంపృథివీమహీతిష్ఠంతీగర్భమాదధే॥ ఏవంత్వంగర్భమాధత్స్వదశమేమాసిసూతవే। యథాపృథివ్యగ్నిగర్భాద్యౌర్యథేంద్రేణగర్భిణీ। వాయుర్యథాదిశాంగర్భఏవంగర్భందధాతుతే।విష్ణోశ్శ్రేష్ఠేనరూపేణాస్యాంనార్యాంగవీన్యాం। పుమాంసంగర్భమాధేహిదశమేమాసిసూతవే। నేజమేషపరాపతసపుత్రఃపునరాపత।అస్యైమేపుత్రకామాయైగర్భమాధేహియఃపుమాన్। వ్యస్యయోనింప్రతిరేతోగృహాణపుమాన్పుత్రోధీయతాంగర్భోఅంతః। తంమాతాదశమాసోబిభర్తుసజాయతాంవీరతమస్స్వానాం।ఆతేగర్భోయోనిమేతుపుమాన్బాణఇవేషుధిం।ఆవీరోజాయతాంపుత్రస్తేదశమాస్యః। కరోమితేప్రాజాపత్యమాగర్భోయోనిమేతుతే।అనూనఃపూర్ణోజాయతామశ్లోణోపిశాచధీతః। పుమాంస్తేపుత్రోనారితంపుమాననుజాయతాం। తానిభద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతినౌ।యానిభద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతినః। తైస్త్వంపుత్రాన్విందస్వసాప్రసూర్ధేనుకాభవ। కామస్సమృధ్యతాంమహ్యమపరాజితమేవమే। యంకామంకామయేదేవతంమేవాయోసమర్ధయ। గర్భాధానముహూర్తస్సు...సుముహూర్తోఅస్తు।*సువాసినీభ్యశ్శూర్పవాయనానిదత్వా। దక్షిణగజస్యోపరివధూస్స్థిత్వా। వరఉత్తరగజంస్థిత్వా। ఇంద్రాయరాజ్ఞేతిహోమవతోహస్తిత్వంతంజపేత్త్రిఃప్రదక్షిణంకృత్వా। ఇంద్రాయరాజ్ఞేసూకరోవరుణాయరాజ్ఞేకృష్ణోయమాయరాజ్ఞేఋశ్యఋషభాయరాజ్ఞేగవయశ్శార్దూ

---

* అత్రగర్భాధానంయాజ్ఞికప్రయోజనార్థంసంగృహీతం॥

లాయరాజ్ఞేగౌరఃపురుషరాజాయక్షిప్రశ్యేనస్యవర్తికా।నీలంగోః క్రిమిస్సోమ
స్యరాజ్ఞఃకులుంగస్సింధోశ్శిగ్ంశుమారోహిమవతోహస్తి। ఫలదాన నివ
త్వా। బంధుభ్యోమిథునేభ్యోతాంబూలానిదత్వా। విప్రైరాశీర్వచనమను
భూయ। బంధుభ్యస్సహభుంజీతేత్యాహభగవాన్బోధాయనః। నాందీదేవ
తాకంకణవిసర్జనార్థంకర్మణఃపుణ్యాహవాచనంకృత్వా।కంకణవిమోచనం।
కంకతోనకంకతోథోసతీనకంకతః ద్వావితిప్రుషీఇతిస్యాఅదృష్టాఅలిప్సతా।
కంకణంమోచయామ్యద్యరక్షోస్మిన్కరదాచన। మయిరక్షాంస్థిరాంబధ్వాదేవ
త్వంగచ్ఛకంకణ। తతోవసంతమాధవపూజాంకుర్యాత్। వసంతమాధవదేవ
తాభ్యోనమః। ధ్యానాదిషోడశోపచారపూజాంసమర్పయామి। మార్జనం। వ
సంతేనర్తునాదేవాః। వసవస్త్రివృతాస్తుతం। రథంతరేణతేజసా। హవిరింద్రే
వయోదధుః। గ్రీష్మేణదేవాఋతునా। రుద్రాఃపంచదశేస్తుతం। బృహతాయ
శసాబలం। హవిరింద్రేవయోదధుః। వర్షాభిర్ఋతునాదిత్యాః। స్తోమేసప్తదశే
స్తుతం। వైరూపేణవిశౌజసా। హవిరింద్రేవయోదధుః। శారదేనర్తునాదేవాః।
ఏకవింగ్ంశరుభవస్తుతం। వైరాజేనశ్రియాశ్రియం। హవి...దధుః। హేమం
తేనర్తునాదేవాః। మరుతస్త్రిణవస్తుతం। బలేనశక్వరీస్సహః। హవి...దధుః।
శైశిరేణర్తునాదేవాః। త్రయస్త్రిగ్ంశేమృతగ్గ్స్తుతం। సత్యేనరేవతీఃక్షత్రం।
హవిరింద్రేవయోదధుః। దేవస్యత్వా...చామి॥ ఇతినాకబలిస్సమాప్తః॥ ❊

—(❊) వివాహమంగళాష్టకాని (❊)—

శ్లో॥ సోమేశాబ్జభవాష్టదిక్పతిముఖైర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభిర్బ్రహ్మర్షిప్రవరైశ్చ
నారదముఖైర్దేవర్షిభిర్భాషితే। ఆసీనోరమయాభువాసహమహావైవాహికే
మంటపేశ్రీమాన్ శేషపురీశ్వరోనరహరిఃకుర్యాజ్జగన్మంగళం॥౧॥ ప్రహ్లాదందు
రవాపశోకజలధేరుత్తారయన్నైగమాం బాహ్యాంతఃపరిపూర్ణతాం ప్రకట
యన్ స్తంభంపభిందన్ బలాత్। హేమాక్షాగ్రజమాజఘాననఖరైర్యోమంగ
ళానాంనిధిఃశ్రీమాన్ శేష...మంగళం॥౨॥ యత్పాదాబ్జమరందబిందుసదృశీ
గంగాజగత్పావనీయన్నామస్మరణందదాతిసకలాన్కామాన్ నృణామన్వ
హం। యత్సేవాభవసాగరైకతరణిస్సోయంజగన్నాయకశ్శ్రీమాన్...మం
గళం॥౩॥ కళ్యాణైకనికేతనస్సుజనతాకళ్యాణసంధాయకఃకళ్యాణప్రదకీర్త

నోగుణనిధిః కళ్యాణకళ్యాణదః। కళ్యాణాద్రిసమానసారవిభవః కళ్యాణసారాత్మక శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౪॥ అన్యోన్యాభినవానుతార్పణవిధౌ శృంగారభంగ్యావహం లక్ష్మీవీక్షణవైఖరీమనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే। సానందం స్మరపారవశ్యపిశునం రోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమాన్ ... మంగళం॥ ౫॥ లక్ష్మీర్నర్తవరాం పుళిందతనయాం లావణ్యసారాత్మికాం సంరక్తాం సుమమంజరీం కరుణయా జగ్రాహ లీలాస్పదః। సర్వజ్ఞప్రథితశ్చిరంతనరుషిస్సుబ్రహ్మచారీతియుక్ శ్రీమాన్ ..మంగళం॥౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశలస్సత్యశ్రీయస్సత్యవాక్సత్యజ్ఞానసుఖాత్మకస్సుఖకరస్సత్యావతారోహరిః। సత్యః కేవలజన్మయోనతజనానసత్యాపహస్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౭॥ రాజీవాయతలోచనః ప్రవిలసద్రాజీవమిత్రప్రభుః రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతవృజినబ్రహ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనాముఖలసద్రాజీవపుష్పంధయః శ్రీమాన్ ... మంగళం॥౮॥ ఇత్యేతద్వరమంగళాష్టకమిదం లక్ష్మీనృసింహస్యయః కళ్యాణోత్సవవేదికాసుపఠతే వధ్వావరస్యశ్రియై। మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తించదత్వా విభుః శ్రీమాన్ ... మంగళం॥ ౯॥ లక్ష్మీర్యస్యపరిగ్రహః కమలభూస్సూనుర్గరుత్మాన్రథః పౌత్రౌ చంద్రవిభూషణౌ సురగురుశ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండం వరమందిరం సురగణాయస్యప్రభోస్సేవకాస్సత్రైలోక్యకుటుంబపోషణపరః కుర్యాత్సదా మంగళం॥౧॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశశేషగరుడా దేవేంద్రకామౌగురుశ్చంద్రార్కౌవరుణానలౌమనుయమౌ విత్తేశవిఘ్నేశ్వరౌ। నాసత్యౌనిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్యమిత్రాదయస్సస్త్రీకాస్సురపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం॥౨॥ విశ్వామిత్రపరాశరౌర్వభృగవోగస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః శ్రీమానత్రిమరీచికౌత్సపురవశ్శక్తిర్వశిష్ఠోంగిరాః। మాండవ్యోజమదగ్నిగౌతమభరద్వాజా దయస్తాపసాస్సస్త్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం॥ ౩ ॥ మాంధాతా నహుషోంబరీషసగరౌ రాజా పృథుర్హైహయః శ్రీమాన్ ధర్మసుతో నళో దశరథో రామోయయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకుశ్చవిభీషణశ్చభరతశ్చోత్తానపాదధ్రువాశ్చేత్యేతే భువిభూభుజః ప్రతిదినం కుర్వంతు వాం మంగళం॥౪॥ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరుర్మందారకల్పద్రుమౌ జంబూనింబకదంబచూతసరళా వృక్షాశ్చ యే క్షీరిణః। సర్వేతే

ఫలమిశ్రితంవనచయం వైభ్రాజితంభ్రాజితం రమ్యంచైత్రరథంసునందనవనం కుర్వంతువాంమంగళం॥౫॥ గౌరీశ్రీరదితిశ్చకద్రువినతేజ్యోతిస్తుపూర్ణావతీసావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సత్యవ్రతారుంధతీ। స్వాహాజాంబవతీచరుక్మభగినీదుస్స్వప్నవిధ్వంసినీవేలాచాంబునిధేస్సమీరమకరాకుర్వంతువాంమంగళం॥౬॥ ఆదిత్యాదినవగ్రహాశ్శుభఫలామేషాద యోరాశ యోనక్షత్రాణిసయోగికాశ్చతిథయస్తద్దేవతాస్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋతవస్తథైవదివసాస్సంధ్యాదయోరాత్రయస్సర్వేస్థావరజంగమాఃప్రతిదినంకుర్వంతువాంమంగళం॥ ౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీనర్మదాకృష్ణాభీమరథీచఫల్గుసరయూశ్రీగండకీగోమతీ। కావేరీకపిలాప్రయాగసరితానేత్రావతీత్యాదయోనద్యశ్శ్రీహరిపాదపంకజభవాఃకుర్వంతువాంమంగళం॥౮॥ ※

లక్ష్మీశోభువనత్రయేనివసతో దేవాన్మనుష్యోరగాన్ సంస్థాతుంకరుణానిధేఃకరుణయా మార్తాణ్డవంశేయయా। కౌసల్యానిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణే జాతేశ్రీరఘునాయకస్యజననం దేయాదిదంమంగళం॥ ౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతంకామంసకామంకృతం విఖ్యాతం భువనత్రయంహరధనుర్భగ్నీకృతంలీలయా। విశ్వామిత్రపరాశరాదిమునిభిస్తత్సన్నిధానాంచితం సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥ ౨॥ ఉత్ఫుల్లామలనీలవారిజదళ శ్యామోన్నతంకోమలం పార్వత్యాచమహేశ్వరేణచశిర శ్లాఘీకృతంసర్వదా। సాశాపాన్వితగౌతమస్యవనితా శైలాసుశీలాకృతా దంపత్యోరిహవామభాగవనితం దేయాదిదంమంగళం॥ ౩॥ శ్రీరామంజనకాత్మజాసురగురుంప్రత్యఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖం దోర్భ్యామంజలిమంజలేనవనితా మాపూర్యముక్తాఫలైః। నానారత్నవిరాజమానకలశై రానీయతంసాగరాత్ సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥ ౪ ॥ కల్యాణంకమనీయకోమలకరై రార్ద్రాక్షతారోపణం కన్యాదానపురస్సరంసురగురోర్ద్విప్రాశిషానుగ్రహం। బాహ్వోఃకంకణబంధనందశగుణంమాంగల్యసూత్రాన్వితంసీతారాఘవయోః...మంగళం॥ ౫॥ భాస్వాన్కాశ్యపగోత్రజోరుణరుచి ర్యస్సింహపోర్కస్సమిత్షట్త్రిస్థోదశశోభనోగురుశశి భౌమాస్సుమిత్రాస్సదా। శుక్రోమందరిపుఃకళింగజని

పశ్చాగ్నీశ్వరో దేవతే మశ్యేవతుఃలపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదామంగ
ళం॥ ౧॥ చంద్రఃకర్కటకప్రభుస్సితనిభ శ్చాత్రేయగోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయ
శ్చతురశ్రవారుణముఖ శ్చాపోఉమాధీశ్వరః। షట్సప్తాగ్నిదశైకశోభనఫలో
నోరిర్బుధార్కప్రియ స్స్వామీయామునదేశపర్ణసమిధఃకుర్యాత్సదామం
గళం॥ ౨॥ భౌమోదక్షిణదిక్త్రికోణయమదిగ్వింధ్యేశ్వరఃఖాదిర స్స్వామీవృ
శ్చికమేషయోస్సురగురుశ్చార్కశ్శశీసౌహృదః। జ్ఞోఽష్ట త్రిఫలప్రదశ్చవసు
ధా స్కంధఃక్రమాద్దేవతా భారద్వాజకులోద్వహారుణరుచిః కుర్యాత్స
దామంగళం॥ ౩॥ సౌమ్యఃపీతఉదఙ్ముఖస్సమిదపామార్గాత్రిగోత్రోద్భవః
బాణేశానదిశస్సుహృద్రవినుత శ్శేషాస్సమాస్సితగోః। కన్యాయుగ్మపతిర్ద
శాష్టచతుర షణ్ణేత్రగశ్శోభనః విష్ణుర్దేవ్యధిదేవతేమగధపః కుర్యాత్సదా
మంగళం॥ ౪ ॥ జీవశ్చాంగిరగోత్రజో త్తరముఖో దీర్ఘోత్తరాశాస్థితః పీ
తోశ్వత్థసమిచ్చసింధుజనిత శ్చాపోథమీనాధిపః। సూర్యేందుక్షితిజప్రియో
బుధసితౌశత్రూసమాశ్చాపరే సప్తాంగద్విజవత్సితశ్శుభకరః కుర్యాత్సదా
మంగళం ॥ ౫ ॥ శుక్రోభార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖఃపూర్వది
క్పాంచాలస్థవృషస్తులాధిపమహారాష్ట్రాధిపౌదుంబరః। ఇంద్రాణీమఘవా
చలాంఛనశనిమిత్రార్కచంద్రావరీ షష్ఠిత్రిదశవర్జితేభృగుసుతః కు
ర్యాత్సదామంగళం॥ ౬ ॥ మందఃకృష్ణనిభస్సపశ్చిమముఖః సౌరాష్ట్రపః
కాశ్యపః నక్రఃకుంభపమిత్రసౌమ్యనగరే వక్రేందుయామారయా। స్థానం
పశ్చిమదిక్ప్రజాపతియమౌ దేవౌధనుష్యాసనౌ షట్త్రిస్థశ్శుభకృత్యయార
విసుతఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౭॥ రాహుస్సింహళదేశపోనిరుతిఃకృష్ణాం
గశూర్పాసనః యఃపైఠీనసగోత్రసంభవసమిదూర్వాముఖోదక్షిణః। య
స్సర్పోప్యధిదేవతోనిర్ర్తిఃప్రత్యధిదేవస్సదా షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చసింహి
కసుతఃకుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౮ ॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజఃకుశసమిద్వా
యవ్యకోణేస్థిత శ్చిత్రాంకధ్వజలాంఛనోహిభగవాన్యోదక్షిణాశాముఖః।
బ్రహ్మాచైవతుచిత్రగుప్తప్రముఖఃప్రత్యధిదేవస్సదా షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ
బర్బరపతిఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౯॥

అథ చూర్ణికా. *—

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం పురుహూత హూతవహ దండధరనిశాచర పాశపాణిసమీరణ వైశ్రవణశశిశేఖరాణాం ఆయుష్మతః కమలాసనస్య సకలదురితనివారణ పారాయణస్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్య ఆద్యంతరహితస్య గౌరీమనోవల్లభస్య సర్వశుభఫలప్రదాయకస్య పుష్పసాయకస్య సత్యసంధస్యహరిశ్చంద్రస్య తేజస్వినస్సవితుర్నయనానందకరస్య శ్రీరామచంద్రస్య ప్రజ్ఞాగురోస్సురగురో మృకండుముని నయన పుండరీక మార్తాండస్య మార్కండేయస్య తపోనిష్ఠస్య వసిష్ఠస్య దుర్వారవీర్యస్య కృతవీర్యకులధుర్యస్య కార్తవీర్యస్య అంభోనిధి కుంభినీవి జృంభణ స్తంభనస్య కుంభసంభవస్య అపారపారస్య పారావారస్య శ్రీశైల సువేలసురనివాస కైలాసాదీనాం శైలానామ మందమకరంద బిందు సందోహనిష్యందసుందరమందారహరిచందనాదీనాం- చింతామణిదినమణి కౌస్తుభాదీనాంమణీనాంరమణీతమణికర్ణగమణీయమణిభూషణానాంగీర్వాణతరుణీనాం కామధేనుప్రభృతీనాంధేనూనాం యమనియమాసనప్రాణాయామప్రత్యాహారధ్యానధారణసమాధ్యష్టాంగయోగనిష్ఠాగరిష్ఠానాం వసిష్ఠవాలఖిల్యవాల్మీకవ్యాసాగస్త్యాత్ర్యంబరీషకశ్యపకణ్వకాత్యాయన కౌండిన్యకపిల కౌశికకుత్సపరాశరశ్రీవత్సశల్యశాండిల్య జమదగ్నిపుండరీకభారద్వాజవిశ్వామిత్రగౌతమ శుకశౌనకసనకసనందన సనత్కుమారనారదాది ముఖ్యమునీనాం। రవిశశికుజబుధగురు శుక్ర శని రాహు కేతుముఖ్యనవగ్రహాణాం। అశ్విన్యాదినక్షత్రాణాం॥ ఋగ్యజుస్సామాథర్వణకావ్యనాటకాలంకారపురాణన్యాయవైశేషికవ్యాకరణ భాట్టప్రాభాకరతర్క వేదాంతాది శాస్త్రాణాం।అంగవంగకళింగకాళింగకాశ్మీర కాంభోజకేరళకేకయకోసల కుంతలకురంగకురవకసౌవీరసౌరాష్ట్రమహారాష్ట్ర మత్స్యమరువమాళవనేపాళమగధఘూర్జరబర్బరపార్శ్వకకర్ణాటమగధవిదర్భచోళపాంచాలసాళ్వపుళింద్రసిక్కసింధుపంజావికాపాండ్యద్రవిడయవనశూరసేన బాహ్లీక కొంకణాదిఛప్పన్నదేశానాం । అయోధ్యామధురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికా।పురీద్వారవత్యాదిపుణ్యనదరీణాం। నందినీమందాకినీనళినీతామ్రపర్ణీభీమరథీగంగాయమునావేత్రవతీవేగవతీపంపానదీకృష్ణవేణీమహేంద్రతన

యాంగోదావరీనర్మదాదిమహానదీనాం । అగణ్యప్రాగణ్యశరణ్యవరేణ్యానామరణ్యానాం। అరుంధతీలోపాముద్రాహల్యానసూయాద్రౌపదీదమయంతీతారాసీతాభగవతీప్రభృతీనాంసతీనాం । ఆశాభాజాంపుణ్యభాజాంగజానాంద్విజానాం। బ్రహ్మణశ్చతుర్ముఖానాం। పరమేశ్వరస్యపంచముఖానాం। కుమారస్వామినష్షణ్ముఖానాం।సప్తకులపర్వతానాం।సప్తద్వీపానాం।అష్టవసూనాం। అష్టదిగ్గజానామష్టైశ్వర్యాణాంనవగ్రహాణాం। దశావతారాణాం।ఏకాదశరుద్రాణాం।ద్వాదశాదిత్యానాం।త్రయోదశవిశ్వేషాం।చతుర్దశమనూనాం। పంచదశాహుతీనాం।షోడశకలానాం। అష్టాదశపురాణానాంఅష్టాదశజ్యోతిశ్శాస్త్రప్రయోజకత్వానాం।జంబూప్లక్షాశ్వత్థకపిత్థసాలన్యగ్రోధార్జునచూతౌదుంబరతిందుకతింత్రిణీనింబజంబీరక్రముకనారికేళపనసతాళఖదిరఖర్జూరకద్రూవేత్రవేణువేమాదివనస్పతీనాం । కల్హారమల్లికాజాజికదంబకేసరకమలకాంచనాదిపుష్పజాతీనాం।మాణిక్యనీలవైడూర్యగోమేధికమరకతమౌక్తికపుష్యరాగప్రవాళాదిమహామణీనాం।శంఖపద్మమహాపద్మమకరకచ్ఛపనీలకుందకుముదాదిమహానిధీనాం। వీణావేణుమృదంగడిండిమడమృగశంఖనిస్సాణాదివాద్యవిశేషాణాంపట్టమాంజిష్ఠవేత్రకౌశికఉదయరాగచీనీచీనాం బరాదిదుకూలవస్త్రాణాం సాలంకృతదివ్యాభరణభూషితపుణ్యస్త్రీభిర్వ్యాప్తానాం అవిఘ్నకృతాశ్రీవినాయకప్రసాదేన శ్రీలక్ష్మీనారాయణప్రసాదేనశ్రీఉమామహేశ్వరప్రసాదేనచఅనయోర్దంపత్యోరిక్షుక్షీరదధిమధుఘృతగోరోచనహింగుజీరకగుడహారిద్రామరీచ్యాది మంగళద్రవ్యాణిసర్వౌషధయస్సర్వసస్యానిసర్వ మంగళకరాణిమంగళానిభవేయుః। తిథివారనక్షత్రయోగకరణముహూర్తలగ్నహోరాద్రేక్కాణనవాంశద్వాదశాంశత్రింశాంశత్రింశదంశాంశకానాంనిరంతరమనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః అస్యవివాహముహూర్తస్యసుతిథింసువారంసునక్షత్రంసుయోగంసుకరణంసుచంద్రతారాబలంఅనుకూలాం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాస్సనక్షత్రాశ్శుభఏకాదశస్థానఫలదావరదాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నాస్సుముహూర్తాభవంతు॥ఇతిచూర్ణికా॥ *

—(*) మహాసంకల్పః (*)—

ఆస్య శ్రీమద్భగవతో మహాపురుషస్య శ్రీమదాదినారాయణస్యాచి త్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్య మహాజలౌఘస్య మధ్యే పరిభ్రమమాణా నామనేకకోటిబ్రహ్మాండానామేకతమే వ్యక్తావ్యక్తమహదహంకారపృథివ్య ప్తేజోవాయ్వాకాశాద్యావరణైరావృతేఽస్మిన్మహతి బ్రహ్మాండఖండయోర్మ ధ్యే। ఆధారశక్తిశ్రీకూర్మవరాహాష్టవానంతనాగశేషతక్షకాష్టదిగ్గజోప రిప్రతిష్ఠితే అతలవితలసుతలతలాతలరసాతలమహాతలపాతాళాది సప్తలో కానాముపరితలే। భూర్భువస్సువర్మహర్జనస్తపస్సత్యమిత్యూర్ధ్వసప్తలో కానామధోభాగే చక్రవాళశైలమధ్యగతమహాసుమేరోస్సహస్రశిఖరాణాముప రివిమహావాళాయమానఫణిరాజరాజస్య శేషస్య సహస్రఫణామణిమండల మండితే పరావతపుండరీకవామనకుముదాంజనపుష్పదంతసార్వభౌమసుప్ర తీకాఖ్యాష్టదిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే। అమరావత్యశోకవత్యంభోవతీశై వసిద్ధవతీగాంధర్వవత్యలకావత్యావిపుణ్యపురీవిరాజితే। ఇంద్రాగ్నియమని ఋతివరుణవాయుకుబేరేశానాష్టదిక్పాలకపాలితే। మహేంద్రమలయస హ్యశక్తిహిమవదృక్షవద్వింధ్యపారియాత్రసప్తకులాచలమతంగహిరణ్య శృంగమాల్యవత్కిష్కింధఋష్యశృంగాఖ్యపంచమహానగాధిష్ఠితే। రామశి ఖరంతిపృథుమద్భగిరిధనరాలతశైలబిందుగజాంబరీషదిలీపపరశురామాండషోడ శమహారాజైఃపరిపాలితే। కార్తవీర్యసగరపురూరవపురుకుత్సనల హరిశ్చం ద్రాఖ్యషట్చక్రవర్తిభిరధిష్ఠితే। అంగవంగకళింగకాశ్మీరకాంభోజసౌవీర సౌ రాష్ట్రమహారాష్ట్రమగధమాళవనేపాళకేరళచోళపాంచాలగౌళమలయా ళసింహళద్రవిళద్రావిడకర్ణాటనాటకర్హాటమర్హాటపానాటనాట పాం డ్యపుళిందాంధ్రహూణదశార్ణభోజకురుకురుగాంధారవిదర్భ విదేహ బాహ్లీకబర్బరకేకయకోసలకుంతలకిరాతశూరసేనసేవనటెంకణకొంకణ మత్స్యమద్రపార్శ్వఘూర్జరయావనజాలాంధ్రసాల్వచేదిసింధువత్యాద్యనే కవిశేషదేశభాషాభూమిపాలచిత్రితే। భాగీరథీగౌతమీనర్మదాయమునాసర స్వతీకృష్ణవేణీబాహుదాభీమరథీతుంగభద్రారేణుకామలాపహారీ కావేరీకృ తమాలాతామ్రపర్ణీవిశోకాకౌశికీగండకీవిచిత్రకావసిష్ఠప్రవరాకాశ్య పీసర యూసర్వపాపహారకుశావతీఫల్గునీకరతోయాపుణ్యతామ్రపర్ణీత్యాద్యనేక పుణ్య

నదీపవిత్రితే। అయోధ్యామథురామాయాకాశీకాంచీఅవంతికాపురీద్వారా
వత్యాదిపుణ్యపురీవిరాజితే। సగరగుల్మలస్వామిపుష్కరత్రయసహితశేషా
చలశ్రీశైలాదిపుణ్యాచలాధిష్ఠితే। జంబూప్లక్షశాల్మలకుశక్రౌంచశాకపుష్క
రాఖ్యసప్తద్వీపదీపితే। ఇంద్రకశేరుతామ్రగభస్తినాగసౌమ్యగాంధర్వవారు
ణభారతేతినవవర్షాత్మికే। ప్రత్యేకం నవసహస్రయోజనవిస్తృతే। భారతకింపు
రుషేలావృతకురుభద్రాశ్వకరమణకమందహరిణకేతుమాలాఖ్యనవఖండ
మండితే। దండకవింధ్యకచంపకబదరికనహుషగుహాదేవదారుకారిణ్యాదిక
శారణ్యాయతలోకాలోకాచలపలయితే। పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణభూమండ
లే। లక్షయోజనవిస్తీర్ణజంబూద్వీపే। భరతవర్షవివిధసురతరుక్రీడావిరాజమా
నవశదిశాబహుళపరిమళపటలభ్రమరఝంకారనికరకదంబితకలకంఠకూజి
తసనాథకేకికులముఖరీకృతవిజితసారస్వతనందనవనే। అతులవిమలస్థ
లఘటితకల్పతరుచ్ఛాయావిన్యస్తవేదీవ్యవస్థానరత్నసింహాసనస్యోపరిస్థితయం
త్రరాశేశ్చతుర్దశవర్గవర్తితసహస్రయోజనోన్నతవిస్తారస్య పూర్వతస్నేకరీ
కృతధ్వజపతాకాయుతయోజనోన్నతకదంబవృక్షదీపితస్య మందారస్య
ప్రాంతే। భరతఖండే। పంచాశదాదివర్షే ప్రథమమాసే ప్రథమపక్షే ప్రథమే
హ్ని త్రయోదశఘటికాద్విచత్వారింశద్ఘటికాగతపవ్యద్విఘటికాయాం ప్రథ
మప్రాణాయామకాలే। పార్థివకల్పానంతకల్పకూర్మకల్పబ్రహ్మకల్పవరాహ
కల్పశ్వేతవరాహకల్పప్రళయకల్పపాద్మకల్పసావిత్ర్యాదికల్పానాంమధ్యే।
స్వాయంభువస్వారోచిషోత్తమతామసరైవతచాక్షుషవైవస్వతసూర్యా
ఖ్యబ్రహ్మరుద్రదక్షసావర్ణిరౌచ్యభౌత్యచతుర్దశమన్వంతరాణాంమధ్యే। సప్త
మవైవస్వతమన్వంతరే శ్రీమచ్ఛాదివిష్ణోర్మత్స్యకూర్మవరాహనారసింహవా
మనభార్గవరాఘవకృష్ణబౌద్ధకల్కిదశావతారాణాంమధ్యే నవమే బౌద్ధావ
తారే। యుధిష్ఠిరవిక్రమార్కశాలివాహనవిజయాభినందననాగార్జునషట్క
[illegible]నాంమధ్యే। తృతీయేశాలివాహనశకే। ఇదానీమష్టావింశన్మహాయుగే। అ
ష్టావింశత్సహస్రాన్వితసప్తదశలక్షాన్వితేకృతయుగేయాతే। షణ్ణవతిసహ
స్రాన్వితద్వాదశలక్షాత్మకే త్రేతాయుగేయాతే। చతుష్షష్టిసహస్రాన్వితఅష్టల
క్షాత్మకే ద్వాపరయుగేయాతే। ద్వాత్రింశత్సహస్రాన్వితచతుర్లక్షాత్మకే కలియు

గప్రథమపాదేచాంద్రసౌరమానేనప్రభవాదిషష్టిసంవత్సరాణాం మధ్యేవ
ర్తమానసంవత్సరేఅయనేఋతౌమాసేపక్షే। వాసరయుక్తాయాంశుభతి
థౌసునక్షత్రేసుముహూర్తే - సులగ్నే - గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండలప
ర్యంతంకృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానేఏకైకవాలుకాపకర్షక్రమేణసర్వరా
శ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిధ్యర్థంతిలైస్సూర్యమండలపర్యం
తంకృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానేఏకైకతిలాపకర్షక్రమేణసర్వరాశ్యపకర్ష
సమ్మితకాలేబ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థంయవైర్గ్రహమండలపర్యంతంకృత
రాశేర్వర్షసహస్రావసానేఏకైకయవాపకర్షక్రమేణసర్వరాశ్యపకర్షసమ్మి
తకాలేబ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థంసర్షపైర్ధ్రువమండలపర్యంతం కృతరాశే
ర్వర్షసహస్రావసానేఏకైకసర్షపాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసంమిత
కాలేబ్రహ్మలోకేనివాససిధ్యర్థంపంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మితకాలే వృష
లోమభిర్నక్షత్రమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానేఏకైకలో
మాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిధ్యర్థం
త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాతిరాత్రాప్తోర్యామసాంతపనవాజపేయపౌండరీకా
శ్వమేధాదిశతక్రతుపుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మయాసహదశపూర్వేషాందశా
పరేషాంమద్వంశ్యానాంమాతృవంశ్యానాంసర్వేషాంపితౄణాంనరకాదు
త్తీర్యశాశ్వతబ్రహ్మలోకేనివాససిధ్యర్థంఅనాద్యవిద్యావాసనయాస్మిన్మహతిసం
సారేవిచిత్రాభిర్విచిత్రాసుయోనిషుపునఃపునరనేకధాజనిత్వాకేన వాకర్మ
విశేషేణేదానీమస్మిన్వంశేజాతస్యనామధేయస్యమమజన్మాభ్యాసాది జన్మ
ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంమధ్యవర్తనకాలేసంభావితానాంపాపానాం వా
క్పాణిపాదపాయూపస్థానాంకర్మేంద్రియాణాంత్వక్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రా
ణానాంపంచానాంజ్ఞానేంద్రియాణాంఏతేషాంప్రేరకస్యాంతఃకరణైస్సగో
చరైస్సంబంధేసతిసంభావితసకలపాపనివృత్తిద్వారాపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ మత్స్యపురాణోక్తషోడశమహాదానాంతర్వర్తిసా
లంకృతకన్యాదానంసహిరణ్యోదకధారాపూర్వకమహంకరిష్యే ॥ ఇతిమ
హాసంకల్పః॥

—(*) కంకణవిమోచనమంత్రః (*)—

కంకతోనకంకతోనోసతీనకంకతః। ద్వావితిప్లుషీఇతిన్యాఅదృష్టా

అలిఘ్నత । కంకణంమోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన । మయిరక్షాంస్థి
రాంబధ్వా దేవత్వంగచ్ఛకంకణ॥

—* మిథునవిడియమంత్రః. *—

తతోనదేతాం ద్వంద్వమింద్రేణ దేవతాస్యస్యంతే । ద్వంద్వంవైమి
థునంతస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునంప్రజాయతే। ప్రజాత్యైప్రజాయతే। ప్రజయా
పశుభిర్యఏవంవేద॥ —* ఉపహారమంత్రః. *—

సుమంగలీరియంవధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత।సౌభాగ్యమస్యైదత్వాయా
థాస్తంవిపరేతన॥ఇతిమంత్రముచ్చార్యతత్తద్దాతృనామవదేత్॥ఇతివధ్వాః॥

యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథేయువో రచ్ఛిద్రామంతవోహసగాః।
అవాతిరతమనృతాని విశ్వాబుతేనమిత్రా వరుణాసచేథే ॥ ఇతిమంత్రము
చ్చార్య తత్తద్దాతృనామవదేత్॥ ఇతివరస్య॥

హిరణ్యరూపస్సహిరణ్యసందృగ పాన్నపాచ్ఛేదుహిరణ్యవర్ణః।
హిరణ్యయాత్పరియోనిర్నిషద్యహిరణ్యాదాదదత్యన్నమస్మై॥

—* కన్యాయాస్తద్బంధ్వధీనమంత్రః, *—

అష్టవర్షాభవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీంతవదా
స్యామి దత్తాస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపుత్ర
స్య దత్తాస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీంతవపౌత్రస్య
దత్తాస్నేహేనపాలయ ॥ అష్ట..మయా। ఇదానీంతుతవభ్రాతుః దత్తా
స్నేహేనపాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృనామ్నామూహః॥

—* వివాహసదస్యకాల సరస్వతీపూజావిధానం. *—

ఏవం...ర్థంవివాహాంగత్వేన ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వ
తీపూజాంకరిష్యే । ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగ...కరి
ష్యే । గణాధిపతిపూజాంకృత్వా । ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ।
ధీనామవిత్ర్యవత్ । మహాసరస్వతీమావాహయామి స్థాపయామిపూజయా
మి॥ అష్టదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య । ప్రణోదేవీత్యనేన మంత్రేణషోడశోప
చారపూజాంకృత్వా॥ అనంతరంసభాపూజాంకుర్యాత్॥ తదుపరిమహదా
శీర్వచనంకుర్యాత్॥ ఇతిసదస్యపూజా॥

అనుహావంపరీహావంపరీవాదంపరిక్షపం । దుస్స్వప్నందురుదితంతద్విషద్భ్యోదిశామ్యహం । పరిత్తువేజపేత్ । అనుహూతంపురుహూతగ్ంశకునైర్వదశాసనం। మృగస్యసృతమక్ష్ణయా। తద్విషద్భ్యోదిశామ్యహం। పరికాసనేజపేత్। ఉత్తరైర్యథాలింగంచిత్రియంవనస్పతిగ్ంశకృదితిగ్ంసిగ్వాతగ్ంశకునిమితి। ఆరాత్తేఅగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తుతే। నివాతేత్వాభివర్షతుస్వస్తితేస్తువనస్పతే స్వస్తిమేస్తువనస్పతే। చిత్రియమభిమంత్రయతే। నమశ్శకృత్సదేరుద్రాయ నమోరుద్రాయశకృత్సదే। గోష్ఠమసీనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః । శకృదభిమంత్రయతే । సిగసీనసివజ్రోనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః । సిగ్వాతమభిమంత్రయతే । ఉద్గాతేవశకునేసామగాయసి। బ్రహ్మపుత్రఇవ సవనేషుశగ్ంససి।స్వస్తినశ్శకునేఅస్తు ప్రతినస్సుమనాభవ। అశుభంవాచంప్రతిజపతి॥

ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థం హృదయసంసర్గహోమం కరిష్యే। ఉభయోహృదయసంసర్గేత్రిరాత్రావరంబ్రహ్మచర్యంచరిత్వా స్థాలీపాకగ్ంశ్రపయిత్వా అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా తేనసర్పిష్మతాయుగ్మాన్ ద్వ్యవరాన్ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధింవాచయీత ॥ చర్వాహుతయః। ప్రాతరగ్నింప్రాతరింద్రగ్ం హవామహేప్రాతర్మిత్రా వరుణాప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగంపూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతస్సోమముతరుద్రగ్ం హువేమస్వాహా।అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతి సోమరుద్రేభ్యఇదం। ప్రాతర్జితంభగముగ్రం హువేమవయంపుత్రమదితేర్యోవిధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యంమన్యమానస్తురశ్చిద్రాజాచిద్యం భగంభక్షీత్యాహస్వాహా। భగాయేదం। భగప్రణేతర్భగసత్యరాధోభగేమాంధియముదవదదన్నః। భగప్రణోజనయగోభిరశ్వైర్భగప్రనృభిర్నృవంతస్స్యామస్వాహా । భగాయేదం। ఉతేదానీంభగవంతస్స్యామోత ప్రపిత్వఉతమధ్యేఅహ్నాం। ఉతోదితామఘవన్ సూర్యస్యవయందేవానాగ్ంసుమతౌస్యామస్వాహా। మఘవతఇదం।

భగఏవభగవాగ్ం అస్తుదేవాస్తే నవయంభగవంతస్స్యామ । తంత్వాభగ సర్వఇజ్జోహవీమిసనో భగపురఏతాభవేహస్వాహా। భగేభ్యఇదం। సమధ్వ రాయోషసోనమంత దధిక్రావేశుచయోపదాయ। అర్వాచీనంవసువిదంభ గంనోరథమివాశ్వావాజిన ఆవహంతుస్వాహా। భగేభ్యోవాజిభ్యఇదం। అ శ్వావతిగోఽమతీర్న ఉషాసోవీరవతాస్సదముచ్ఛంతుభద్రాః। ఘృతందు హానావిశ్వతః ప్రపీనాయూయంపాతస్వస్తిభిస్సదానస్వాహా।వాజిభ్య ఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। ...త్రశేషం ప్వారణవత్సమాపయేత్॥ ఇతి హృదయసంసర్గహోమః॥

—* అథ మూలికాపహరణప్రయోగః. *—

శ్వస్తిష్యేణేతి త్రిస్సప్తైర్యవైః పాత్రంపరికిరేత। యదివాసుణ్యసివరు ణాత్వా పిష్క్రిణామియదిసౌమ్యసి సోమాత్త్వాపిష్క్రిణామి। ప్రాణానా యమ్య। ఏవం...థణం। భర్తృణపరిగ్రహార్థణం పాలోత్వాట..ఖ్యంకమణ కరిష్యే। శ్వోభూతఉత్తరయోత్థాప్య। ఇమాంఖనామ్యోషధీం వీరుధంబల వత్తమాం। యయాసపత్నీంబాధతే యయాసంవిందతేపతిం। ఉత్తరాభిస్తి సృభిరభిమంత్ర్య। ఉత్తానపర్ణేసుభగే సహమానేసహస్వతి। సపత్నీంమే పరాధమపతింమేకేవలంకృధి ఉత్తరాహముత్తరఉత్తరేదుత్తరాభ్యః।అథా సపత్నీయా మమాధరాసాధరాభ్యః। నహ్యస్యైనామగృభ్ణామినో అస్మిన్ర మతేజనే। పరామేవపరావతగ్ంసపత్నీంనాశయామసి। ఉత్తరయాప్రతిచ్ఛ నాగ్ంహస్తయోరాబధ్య। అహమస్మిసహమానాథత్వమసిసాసహిః। ఉభే సహస్వతీభూత్వా సపత్నీంమెసహావహై। శయ్యాకాలెబాహుభ్యాం భ ర్తారంపరిగృహ్ణీయా దుపధానలింగయావశ్యోభవతి। సపత్నీబాధనంచ। ఉపతేధాగ్ం సహమానామభిత్వా ధాగ్ంసహీయసా మామనుప్రతె మ నోవత్సంగౌరివధా వతుపథావారివధావతు। ఏతేనైవకామేనోత్తరేణా నువాకేన సదాదిత్యముపతిష్ఠతె। ఉదసౌసూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహంతద్విద్వలాపతి మభ్యసాక్షివిషాసహిః। అహంకేతురహం మూర్ధాఽహ ముగ్రావివాచనీ। మమేదనుక్రతుంపతి స్సేహానాయాఉపాచ రేత్। మమపుత్రాశ్శత్రుహణోథో మెదుహితావిరాట్। ఉతాహమస్మిసం

జయా పత్యుర్మేఽస్తోకఉత్తమః। యేనేంద్రో హవిషాకృత్వ్య భవద్దివ్యుత్తమః।
అహంతదక్రిదేవా అసపత్నాకిలాభవం। అసపత్నాసపత్నిఘ్నీ జయంత్య
భిభూవరీ। ఆవిత్సిసర్వాసాగ్ంరాధో వర్చోఅస్థేయసామివ। సమజైషమి
మాఅహగ్ం సపత్నీరభిభూవరీః।యథాహమస్యవీరస్య విరాజామిధనస్య
చ। ఇతి మూలికాహరణప్రయోగః...యస్మిన్గృహీతామన్యాంవా బ్రహ్మ
చర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైస్తృణపిష్టైః। ఉత్తరైర్యథాలిం
గమంగాని సంమృజ్యప్రతీచీనంనిరస్యేత్। ప్రాణానాయమ్య ఏవంక్రీత్యర్థం
కుష్ఠాదిరోగనివృత్త్యర్థం అంగసంస్పర్శనాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ అక్షీభ్యాం
తేనాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంచుబుకాదధి। యక్ష్మగ్ంశీర్షణ్యం మస్తి
ష్కాజ్జిహ్వాయావివృహామితే। గ్రీవాభ్యస్తఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యోనూక్యా
త్। యక్ష్మందోషణ్యమగ్ంసాభ్యాంబాహుభ్యాంవివృహామితే। ఆంత్రేభ్య
స్తేగుదాభ్యోవ నిష్ఠోహ్యర్దయాదధి। యక్ష్మంమతస్నాభ్యాంయక్నః ప్లా
శిభ్యోవివృహామితే। ఊరుభ్యాంతేష్ఠీవద్భ్యాం జంఘాభ్యాంపదాభ్యాం।
యక్ష్మగ్గ్ శ్రోణీభ్యాం భాసదాద్వగ్ంససోవివృహామితే। మెహనాద్వలంక
రణాల్లోమభ్యస్తేనఖేభ్యః। యక్ష్మగ్ంసర్వస్మా దాత్మనస్తమిమంవిహ్వృహా
మితే। అంగాదంగాల్లోమ్నో లోమ్నోజాతంపర్వణిపర్వణి। యక్ష్మగ్ంస
ర్వస్మా దాత్మనస్తనిమంవివృహామితే। వధూవాసఉత్తరాభిరేతద్వేద
ద్యాత్। పరాదేహిశాబల్యం బ్రహ్మభ్యోవిభజావసు। కృత్యైషాపద్వతీ
భూత్వా జాయావిశతేపతిం। అశ్లీలాతనూర్భవ తిరుశతీపాపయాముయా।
పతిర్యద్వధ్వైవాససాస్వమంగమభిధిత్సతి। క్రూరమేతత్కటుకమేతదపా
ష్ఠవద్విషవన్నైతదత్తవే।సూర్యాంయఃప్రత్యక్షం విద్యాత్సఏతత్ప్రతిగృహ్ణీ
యాత్। ఆశసనంవిశసనమథోఅధివిచర్తనం। సూర్యాయాఃపశ్యరూపా
ణి తానిబ్రహ్మాతశగ్ంసతి॥ ఇత్యంగస్పర్శనం॥

—* అన్వారంభణీయస్థాలీపాకః. *—

పూర్ణమాస్యాణదాయాంతు విధినౌపాసనస్యచేత్। ప్రతిపద్యేవకు
ర్వీత యాగద్వయముదాహృతం। ప్రాతఃకాలేముహూర్తాదౌ యదిప్రథ
మపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాంతే హ్యన్వారంభఃపరేహని। చతుర్థ

హోమమధ్యేతు ప్రాప్యతేయది పూర్ణిమా। తస్యామారభ్య విధివదన్వాధాన పురస్సరం॥

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరిధ్మాబర్హిషి ఆసాద్య ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా । వధూముత్తరత ఉత వేశ్యస్వయం దక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। దర్శపూర్ణమాసోపక్రమణార్థం అన్వారంభణీయస్థాలీపాకేన సద్యోయక్ష్యే । విద్యుదసి...శ్య । తత్రాగ్నిరగ్నావిష్ణూ సరస్వతీ సరస్వానగ్నిర్భగిచ ప్రధాన దేవతాః స్విష్టకృదంగదేవతాః । వ్రీహిమయం చరుద్రవ్యమస్మిన్కాలె ఉపవత్స్యమానః సంకల్ప్య పత్న్యా వహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వో ద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతె పూర్ణా పశ్చాద్యత్తే దేవా అదధురితి ద్వే ఆజ్యాహుతీర్హుత్వా । పూర్ణా పశ్చాదుత పూర్ణా పురస్తాదున్మధ్యతః పౌర్ణమాసీ జిగాయ। తస్యాం దేవా అధిసంవసంత ఉత్తమే నాక ఇహమాదయంతాగ్ం స్వాహా। పౌర్ణమాస్యా ఇదం । యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయమమావాస్యే సంవసంతో మహిత్వా- సానో యజ్ఞం పిపృహి విశ్వవారే రయింనో దేహి సుభగే సువీరగ్ం స్వాహా। అమావాస్యాయా ఇదం। దర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। పునరవదానధర్మేణావదాయ। అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ం స్వాహా- అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। పునరవదాయ। సరస్వత్యై స్వాహా। సరస్వత్యా ఇదం। పునరవదాయ। సరస్వతే స్వాహా। సరస్వత ఇదం। పునరవదాయ। అగ్నయే భగినే స్వాహా। అగ్నయే భగిన ఇదం। పునరుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతే అవదాయ ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। జయాది ప్రతిపద్యతే స్విష్టకృతం హుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా। *దర్వ్యా పరిధీనక్తి పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావం చ కృత్వా అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతా మార్జనం బ్రహ్మోద్వాసనం చ కుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ వ్రతేషు శాంతిహోమేష బిభ్రీష్టౌ వృషోత్సృజే । చరోః ప్రధానికే చేవ శమ్యావనసం

* అత్ర పరిధి ప్రహరణం నాస్తీతి కేషాంచిన్మతం.

శయః। అత్ర వృషభదక్షిణా నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే। తల్లక్షణం। అష్టముష్టిర్భవేత్కించిత్కించిచ్చత్వారి పుష్కలః। పుష్కలాస్తు చత్వారి ఆఢకః పరికీర్తితః। ఆఢకాస్తు చత్వారి పూర్ణపాత్రస్స ఉచ్యతే॥ ※

అత్ర కేచన స్విష్టకృతో ఏవ చ యుదర్వ్యాం సంస్థాప్య జయాదికాంస్తేజుహుయాదితి పరిష్కర్తృకారా ఇతి చ వదంతి। తత్ర శ్లోకాః॥ స్థాలీపాకానంతరే వా వివాహే సంప్రాప్తే వా యాతి చేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీయాఖ్య హోమః సంతర్యాత్ప్రతిపది పౌర్ణమాస్యాం తథోక్తం। శ్రౌతేన్వారంభణీయాయామాగ్నావైష్ణవస్సరస్వతీ। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీ చ స్యుస్తేష్వేతాశ్చ దేవతాః। అగ్నిస్స్విష్టకృదంతా రేణేత్యస్య సూత్రతః। ఆవాప్యోఽగ్నిస్స్విష్టకృత్ప్రాంత్యస్సర్వేషు చరుకర్మసు। తస్మాదన్వారంభణీయే చరౌ షడ్దేవతా ఇతి। కారికాకృద్భిస్సూత్రోక్తా వృత్తికృద్భిః పురాతనైః। అనాహితాగ్నిప్రథమే చరౌ చ యా దేవతాస్తాః ప్రవదంతి తద్జ్ఞాః। తస్యా వికాలః కిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాప్తద్వదంత్యేవ కేచిద్విశిష్యాః। అగ్నిస్తథాగ్నిసహితశ్చ విష్ణుస్సరస్వతీన్ద్రైవ తథా సరస్వాన్। అగ్నిశ్చ భగిస్విష్టకృదగ్నిరేతాః క్రమేణ హూయత్వాక్షతతో జయాది। [illegible] జ్జుహుయాత్తథైవ [illegible] । [illegible] యే [illegible] । [illegible] స్స్విష్టకృతే వాయు । [illegible] స్విష్టకృతం చ హుత్వా। స్థాలీపాకే [illegible] వైశ్వదేవా ఇత్యేవ నో పదిష్టాః। మంత్రా మానాస్సుక్రమే [illegible] త్యారాంతా దేవతాస్త్రింశదుక్తాః। సర్వే [illegible] దేవతా పౌర్ణమాసీకర్మణ్యుక్తా [illegible] స్తి। తత్రాప్యన్వారంభణీయే చరౌ చ తత్రోక్తా యా దేవతాస్తా ఇహాస్యుః॥ ధర్మప్రశ్నోక్తే మహారాజసంజ్ఞే స్థాలీపాకే దేవతాశ్చ హుత్వా। సమంజనం బర్హిషి ఏవ శమ్యాః పరేహ్యాత్యేష తెల్లామ ఉక్తః। సతీషు బర్హిష్వశనాహుతీషు పాత్రిష్వాస్వదంతం త్వభిఘారితం చ। శిష్టం హవిస్స్విష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ ఇత్యన్వారంభణీయస్థాలీపాకః॥

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం । పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన సద్యో యక్ష్యే । తత్రాగ్నిస్స్విష్టకృచ్చ దేవతే । వ్రీహిమయశ్చరుర్ద్రవ్యమస్మిన్ కర్మణ్యుపకల్పితమిత్యన్వాధానం కృత్వా । ఇధ్మాబర్హిషీ సన్నహ్యతి । అమావాస్యాయాం [illegible] కేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన సద్యో యక్ష్యే । ఇత్యన్వాధానం కుర్యాత్ ॥ *

—(*) అథ విభ్రాడిష్టిః. (*)—

శ్లో॥ అగ్నయే [illegible] సోమాయ [illegible] । సోమవదేవ [illegible] విభ్రాడిష్టిం జయాదికం । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం ప్రథమపర్వణి ప్రతిపద్ధోమానంతరం [illegible] అన్వారంభణీయాధికారసిద్ధ్యర్థం । విభ్రాడిష్టిం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । [illegible] ప్రధానదేవతాః । స్విష్టకృదంగదేవతాః । వ్రీహిమయశ్చరుర్ద్రవ్యం స్థాలీపాకేన సద్యో యక్ష్యే । [illegible] చతుర్గృహీత్వా [illegible] ప్రాచీనముదీచీనం వా [illegible] అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే । [illegible] అభిఘార్య । అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । ఇంద్రాయ స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । సోమాయ స్వాహా । సోమాయేదం । [illegible] జుహుయాత్ । ఉత్తరార్ధాత్ స్విష్టకృదవదాయ [illegible] అభిఘార్య [illegible] అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । [illegible] జయాదిహుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా । [illegible] కర్మణి [illegible] బ్రహ్మవిసర్జనాంతే । హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః... యజ్ఞేశ్వరః ప్రీణాతు । తత అన్వారంభణీయం కృత్వా ప్రతిపద్ధోమం కుర్యాత్ ॥ *

—(*) వైశ్వదేవార్థగృహపాకారంభః. (*)—

ఆర్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుః [illegible] పాకాసనం [illegible] ప్రత్యభిముఖోన్నం వర్జయేత్ [illegible] లభ్యా [illegible] దార్యాధిష్ఠితా వా శూద్రాస్సంస్కర్తారస్స్యుః । తేషాం సపవాచమనకల్పోధికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖ వాపనముదకోపస్పర్శనం చ సహ

వాససామపివాష్టమీష్వేవ పర్వసువావపెరన్నరోత్తమన్నగ్ం సగ్ంస్కృత మగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతె। సిద్ధెన్నెతిస్థస్ఫూత మితిస్వామినె ప్రబ్రూయాత్తత్సుభూతంవిరాడన్నంతన్మాక్షాయీతిప్రతివ చననొగృహమెధినోయదశనీయస్యహొమాబలయశ్చస్వర్గపుష్టి సంయుక్తా ఇతి॥

—(*) అథవైశ్వదేవారంభః. (*)—

కర్తాశుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపం సర్వం యథా శాస్త్రంజ్ఞాత్వా। ఆచార్యంసంపూజ్యతదనుజ్ఞాంగృహీత్వా యథాధర్మోపదేశం వైశ్వదేవంప్రథమమాచార్య సన్నిధౌకుర్యాత్ ॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్యతస్యదేశేసగ్ంస్కారోహస్తేన పరిమృజ్యావోక్ష్య న్యుప్యపశ్చాత్పరిషేచనమపాసనేపచనేవాషడ్భిరాద్యైః ప్రతిమంత్రగ్ం హస్తేనజుహుయాదుభయతఃపరిషేచనం యథాపురస్తాదెవంబలీనాందేశె దెశెసమవేతానాగ్ం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనగ్ం సతిసూపసగ్ంసృష్టే నకార్యాఅపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గము దధానసన్నిధానవమేనమధ్యేఽగారస్యదశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గముత్తరపూర్వదేశేగారస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః। శయ్యాదెశేకామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాపిధాన్యాముత్తరైర్బ్రహ్మసదనెదక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిఃకుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరోయథాదేవతాభ్యస్తయోర్నానాపరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమేవోత్తమేనవైహాయసంయఏతానవ్యగ్రోయథోపదేశంకురుతెనిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చ।సంచకాయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥ *

అనుష్ఠానక్రమశ్చ। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం- ప్రీత్యర్థంఅన్నసంస్కారద్వారాఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్తయె గృహేసిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే ॥ గృహపాకాద్ధవిష్యంచాహవిష్యంచ పృథగాదాయాగ్నావధిశ్రిత్యోదగుద్వాస్యాద్భిః ప్రోక్ష్యహవిష్యంద్విధాకృత్వాభిఘార్య।అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాదిధ్యాత్వాలంకృత్య।అదితెనుమన్యస్వ... దేవసవితః ప్రసువ।హవిష్యప్రథమభాగాదాదాయ।అగ్నయెస్వాహా। అగ్నయఇదం।విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా।విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం।ధ్రువాయభూమాయస్వా

హా।ధ్రువాయభూమాయేదం।ధ్రువక్షితయేస్వాహా। ధ్రువక్షితయఇదం।అ
చ్యుతక్షితయేస్వాహా।అచ్యుతక్షితయఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।అ
గ్నయేస్విష్టకృతఇదం।అదితేన్వమగ్గ్‌స్థాఃప్రాసావీః।అహావిష్యంకించిదాదా
యఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్యాతూష్ణీంస్వాహేతిహుత్వా।స్వాహా।ప్రజాప
తయఇదం।అథహావిష్యప్రథమభాగంఅహావిష్యేణసంయోజ్యబలీన్హరేత్।
యత్రయత్రబలిహరణంతత్రతత్రస్థలేషుసమ్మార్జనమవోక్షణంచ కృత్వాయ
థాంగుళ్యగ్రాణిభూమింస్పృశంతితథాబలీన్హరేత్। తూష్ణీంసమంతంప
రిషేచనంకుర్యాత్।దేశేదేశేసమవేతానాంతుబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరి
షేచనంకుర్యాత్।అగ్నేఃపశ్చాత్స్వస్యపురతః।హస్తేనపరిమృజ్య।అవోక్ష్య।
ధర్మాయస్వాహా।ధర్మాయేదం। హస్తేనపరిమృజ్య।అవోక్ష్య। అధర్మాయస్వా
హా।అధర్మాయేదం।ఇత్యుదగపవర్గంనిధాయ।అంతేద్వయోస్సకృత్పరిషిచ్య।
ఉదధానసన్నిధౌ।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।అద్భ్యస్స్వాహా।అద్భ్యఇదం। పరిషి
చ్య।మధ్యేఽగారస్య।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా। ఓషధి
వనస్పతిభ్యఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా।రక్షోదేవ
జనేభ్యఇదం।ప్రాగపవర్గంనిధాయ।ద్వయోఃపరిషిచ్య। ఉత్తరపూర్వదేశేఽ
గారస్య।పరిమృజ్య। అవోక్ష్య।।గృహ్యాభ్యస్స్వాహా।గృహ్యాభ్యఇదం।పరిమృ
జ్య।అవోక్ష్య।అవసానేభ్యస్స్వాహా।అవసానేభ్యఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య
అవసానపతిభ్యస్స్వాహా।అవసానపతిభ్యఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య । సర్వ
భూతేభ్యస్స్వాహా।సర్వభూతేభ్యఇదం। ప్రాగపవర్గంనిధాయ।అంతేసకృ
త్పరిషిచ్య।శయ్యాదేశే। పరిమృజ్యఅవోక్ష్య।కామాయస్వాహా। కామాయే
దం। పరిషిచ్య।గేహళ్యాం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।అంతరిక్షాయస్వాహా। అంత
రిక్షాయేదం।పరిషిచ్య।అపిధాన్యాం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య। యదేజతిజగతియ
చ్చచేష్టతినామ్నోభాగోయంనామ్నేస్వాహా।వాయవఇదం। పరిషిచ్య।బ్ర
హ్మసదనే।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।పృథివ్యైస్వాహా।పృథివ్యాఇదం। పరిమృజ్య।
అవోక్ష్య।అంతరిక్షాయస్వాహా।అంతరిక్షాయేదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య దివే
స్వాహా।దివఇదం।పరిమృజ్య।అవోక్ష్య।సూర్యాయస్వాహా।సూర్యాయేదం।
పరిమృజ్య।అవోక్ష్య-చంద్రమసేస్వాహా చన్ద్రమసఇదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య

నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా।నక్షత్రేభ్యఇదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య- ఇంద్రాగ్నియస్స్వా
హా-ఇంద్రాగ్నియెదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-బృహస్పతయేస్వాహా-బృహస్పత
యఇదం-పరిమృజ్య-అవోక్ష్య ప్రజాపతయేస్వాహా-ప్రజాపతయఇదం- పరి
మృజ్య-అవోక్ష్య-బ్రహ్మణేస్వాహా-బ్రహ్మణఇదం- ప్రాగపవర్గంనిధాయ-
సర్వేషామంతేసకృత్పరిషెచనం-దర్భానాంబలీనాందక్షిణతః-ప్రాచీనావీతీ
పితృతీర్థేన-పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా- స్వధాపితృ
భ్యఇదం-యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య-దర్భానాంబలీనాందక్షిణతఃపితృబలేరు
త్తరతః- పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- నమోరుద్రాయపశుపతయేస్వాహా-పశుప
తయెరుద్రాయెదం- అపఉపస్పృశ్య-ప్రాచీనావీతి-అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య-
ఉపవీతీ - ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం...ప్రీత్యర్థం
దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసీత్యపఉపస్పృశ్య పాప్మానమృతాత్సత్య ముపైమి-
అపఉపస్పృశ్య- అదితేను...ప్రసువ- హవిష్యద్వితీయభాగాదాదాయ-
దేవేభ్యస్స్వాహా- దేవేభ్యఇదం- అదితేన్వ...ప్రాసావీః - వృష్టిరసివృశ్చ
మెపాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం - అపఉపస్పృశ్య - ప్రాచీనావీతి -
ప్రాణానాయమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే- విద్యుదసీత్యప
ఉపస్పృశ్య - అగ్నేర్దక్షిణతోభూమౌసమ్మృజ్యావోక్ష్య - ద్వితీయభా
గాదాదాయ- పితృభ్యస్స్వధాస్తు- పితృభ్యఇదం- అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య-
వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య- యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య- ప్రాణానాయమ్య-
ఏవం...ప్రీత్యర్థం భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య-
అగ్నేరుత్తరతోభూమౌసమ్మృజ్యావోక్ష్య - ద్వితీయభాగాదేవ - భూతే
భ్యోనమః - భూతేభ్యఇదం- పరిషిచ్య - వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య - నివీతీ
భూత్వా ప్రాణానాయమ్య - ఏవం...ప్రీత్యర్థం మనుష్యయజ్ఞేనయక్ష్యే-
విద్యుదసీత్యపఉపస్పృశ్య- అదితేనుమన్యస్వేత్యాదిభిఃపరిషిచ్య - ద్వితీయ
భాగాదేవ- మనుష్యేభ్యోహంతా - మనుష్యేభ్యఇదం - అదితేన్వ...ప్రా
సావీః- వృష్టిరసీత్యఉపస్పృశ్య - ఉపవీతి - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం...
ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసీత్యపఉపస్పృశ్య - ప్రజాపతిబ

లేదక్షిణతః పరిమృజ్య - అవోక్ష్య - ద్వితీయభాగాదాదాయ - ప్రజాపతయేస్వాహా - ప్రజాపతయఇదం - వృష్టిరసీత్యపఉపస్పృశ్య - ప్రాణానాయమ్య-ఏవం...ప్రీత్యర్థం అగ్రదానంకరిష్యే- అది..... ప్రసువ- పరమేష్ఠినేస్వాహా - పరమేష్ఠినఇదం - యథాకూపశ్శ తథార స్సహస్రధారో౽క్షితః - ఏవామె అస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధారమక్షితం - ధనధాన్యైస్వాహా- అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం- అదితే౽న్వమ...ప్రాసావీః॥ సర్వభాగాన్నశేషమాదాయ ॥ శ్లో ॥ శ్వానౌహిశ్యామ శబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ - తాభ్యాంబలింప్రదాస్యామి రక్షేతాంపథిసర్వదా - ఇంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యానైరృతోద్భవాః- వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌపిండంమయార్పితం - శ్వపతిభ్యశ్వపచవాయసేభ్యః క్రిమిభ్యఇదం - ఇతిదేవతీర్థేననివేశనద్వారదేశే దద్యాత్। పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య। గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్। నాత్రౌరాత్రాంతవైశ్వదేవానంతరం - యే భూతాః ప్రచరంతిదివానక్తం బలిమిచ్ఛంతోవితుదస్యప్రేష్యాః- తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా - దివానక్తం చారిభ్యోభూతేభ్యఇదం ॥ శ్లో ॥ ద్వావేకంస్వేచచత్వారి ప్రత్యేకంతిసృఏవచ। పృథివ్యాదిదశస్థానే సంఖ్యాత్వేనంపృథక్ పృథక్। ఇతివైశ్వదేవః- అత్రకేచన అన్యథాకుర్వంతి॥

—* అథపక్షాంతరవైశ్వదేవప్రకారః. *—

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః॥ శ్లో ॥ ప్రథమఃపూర్వదిగ్భాగే ద్వితీయం చతథోత్తరే। తృతీయంమధ్యమంప్రోక్తంచతుర్థందక్షిణేతథా। పంచమం పశ్చిమంప్రోక్త మితిభాగాదినిర్ణయః॥

—* అథ భాగవినియోగః. *—

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగేద్వితీయేశాకహోమకం। ద్వితీయేబలిదానంస్యాదగ్రదానంతృతీయకే।తృతీయేదేవభూతేపి పితృతీర్థేచచతుష్టయం। పంచమేమానుషోహోమో వైశ్వదేవస్యలక్షణం । స్మృత్యంతరే । హవిష్యంపంచధాకృత్వా పూర్వభాగాత్షడాహుతీః । ద్వితీయభాగాదాదా

య జుహుయాదుష్ణభస్మని। అగ్రదానం దేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞంచతుర్థకం। పంచమంతున్నృయజ్ఞంస్యా ద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః॥

—* అథ వైశ్వదేవః. *—

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం సిద్ధేనాన్నేనవైశ్వదేవంకరిష్యే। తతోగృహపాకాద్ధవిష్యమాదాయ తదన్నంపంచధావిభజ్య అదితేనుమన్యస్వేత్యాది భిరాపాసనాగ్నింపరిషిచ్య। ప్రథమభాగాదాదాయాష్టావాహుతీ హూర్ణస్తేనజుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదం। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం। ధ్రువాయభూమాయస్వాహా।ధ్రువాయభూమాయేదం। ధ్రువక్షితయేస్వాహా।ధ్రువక్షితయఇదం। అచ్యుతక్షితయేస్వాహా - అచ్యుతక్షితయఇదం - అగ్నయే స్విష్టకృతేస్వాహా - అగ్న...దం - ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా - ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ- ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య- తూష్ణీం- స్వాహా- ప్రజాపతయఇదం- ప్రథమభాగేద్వితీయభాగగ్ంసగ్ంసృజ్యబలీన్హరేత్- యత్రయత్రబలిహరణం తత్రతత్రస్థలేషుసమ్మార్జనమవోక్షణంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి భూమింస్పృశంతి - తథాబలీన్హరేత్ - సర్వత్రబలిషు గంధపుష్పాదిభిరభ్యర్చ్య తూష్ణీంసమంతం పరిషేచన కుర్యాత్ - ఏకదేశసమవేతానామపి బలీనాంసకృత్సకృదంతే పరిషేచనంకుర్యాత్ - అగ్నేఃపశ్చాత్సవ్యస్యపురతః - హస్తేనసమ్మృజ్యద్వయోరవోక్ష్య - ధర్మాయస్వాహా। ధర్మాయేదం-అధర్మాయస్వాహా-అధర్మాయేదం-ద్వయోఃపరిషిచ్య-అధర్మాయస్వాహేతి బలేఃపురస్తాత్-ఉదధానసన్నిధౌ-అద్భ్యస్స్వాహా-అద్భ్యఇదం - పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్- మధ్యేఽగారస్య - ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా - ఓషధివనస్పతిభ్యఇదం - రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా - రక్షోదేవజనేభ్యఇదం-ప్రాగపవర్గంనిధాయ-పరిషిచ్య-అధర్మాయస్వాహేతిబలేరుత్తరతః- ఉత్తరపూర్వదేశే ఽగారస్యప్రాక్పర్యాయ- గృహ్యాభ్యస్స్వాహా - గృహ్యాభ్యఇదం - అవసానేభ్యస్స్వాహా - అవసానేభ్యఇదం- అవసానపతిభ్యస్స్వాహా-అవసానపతిభ్యఇదం- సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా-సర్వ

భూతేభ్యఇదం | ప్రాగపవర్గంనిధాయ। పరిషిచ్య | అగారస్యోత్తరపూర్వ
దేశే।కామాయస్వాహా । కామాయేదం । పరిషిచ్య। గేహాళ్యాం | అంతరి
క్షాయస్వాహా| అంతరిక్షాయేదం। పరిషిచ్య।తదపిధాన్యాం | యదేజతిజగ
తియచ్చ చేష్టతినామ్నో భాగోయంనామ్నేస్వాహా - వాయవఇదం - పరి
షిచ్య - ధర్మాయస్వాహేతి బలేర్దక్షిణతః ప్రాక్సంస్థాంవ్యజనా కారేణ
పృథివ్యైస్వాహా । పృథివ్యాఇదం | అంతరిక్షాయస్వాహా - అంతరిక్షాయే
దం - దివేస్వాహా- దివఇదం- సూర్యాయస్వాహా- సూర్యాయేదం - చం
ద్రమసేస్వాహా - చంద్రమసఇదం నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా- నక్షత్రేభ్యఇదం-
ఇంద్రాయస్వాహా ఇంద్రాయేదం- బృహస్పతయేస్వాహా బృహస్పతయ
ఇదం- ప్రజాపతయేస్వాహా-ప్రజాపతయఇదం- బ్రహ్మణేస్వాహా| బ్రహ్మణ
ఇదం- ప్రాగపవర్గంనిధాయ।పరిషిచ్య,దక్షిణాంబలీనాం దక్షిణతః - ప్రాచీ
నావీతీ।పితృతీర్థేనస్వధాపితృభ్యస్స్వాహా-స్వధాపితృభ్యఇదం - యజ్ఞోపవీ
త్యపఉపస్పృశ్య - దక్షిణాంబలీనాందక్షిణః పితృబలేరుత్తరతః నమోరు
ద్రాయపశుపతయేస్వాహా - రుద్రాయపశుపతయ ఇదం | అపఉపస్పృశ్య|
ప్రాచీనావీతీ - అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ఉపవీతీప్రదక్షిణంపరిషిచ్య రుద్రబలే
రుత్తరతః భూమింసమ్మృజ్య | కించిదన్నమాదాయ।యేభూతాః ప్రచరంతి
దివాబలిమిచ్ఛంతో...స్వాహా । దివాచారిభ్యోభూతేభ్యఇదం । పరిషిచ్య।
ప్రాణానాయమ్య ఏవం— ప్రీత్యర్థంఅగ్రదానంకరిష్యే | పూర్వపరిషేచనం
కృత్వా- తృతీయభాగాదాదాయ - దదామీత్యగ్నిర్వదతి - తద్ఘోషితవాయురా
హతత్ - హంతేతిసత్యంచంద్రమాః- ఆదిత్యస్సత్య మోమితి- ఆపస్తత్సత్యా
భరన్-యశోయజ్ఞస్యదక్షిణాం - మమోపాత్త దురితక్షయాయమే కామ
సమృద్ధ్యతాం గ్ స్వాహా- విష్ణవఇదం - ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వాప్రాణా
నాయమ్య । ఏవం— ప్రీత్యర్థం దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే - నివీతసీత్యప ఉపస్పృ
శ్య - పూర్వపరిషేచనంకృత్వాతృతీయభాగాదాదాయ - దేవేభ్యస్స్వా
హా- దేవేభ్యఇదం- ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా - వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య-
ప్రాచీనావీతీ - ప్రాణానాయమ్య - ఏవం— ప్రీత్యర్థం పితృయజ్ఞేన యక్ష్యే
వృదసీత్యప ఉపస్పృశ్య - అగ్నేర్దక్షిణతో భూమౌ సంమృజ్యావోక్ష్య
తదర్ధభాగాదాదాయ- పితృభ్యస్స్వధాస్తు - పితృభ్య ఇదం అప్రదక్షి

ణంపరిషిచ్య - వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య - యజ్ఞోపవీతీ - ప్రాణానాయ
మ్య ఏవం—ప్రీత్యర్థం - భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే - విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృ
శ్య । అగ్నేరుత్తరతో భూమౌసంమృజ్యావోక్ష్య । తృతీయభాగాదాదా
య । భూతేభ్యోనమః ॥ భూతేభ్యఇదం । పరిషిచ్య । వృష్టిరసీత్యప ఉప
స్పృశ్య । నివీతీభూత్వాప్రాణానాయమ్య । ఏవం—ప్రీత్యర్థం మనుష్య
యజ్ఞేనయక్ష్యేవిద్యుద—సి । పంచమభాగాదాదాయ । పూర్వపరిషేచ
నంకృత్వా - మనుష్యేభ్యోహంతా । మనుష్యేభ్యఇదం - అదితేన్వ—
ప్రాసావీః - వృష్టిరసీత్యప ఉపస్పృశ్య ఉపవీతీభూత్వా - సర్వభాగాన్న
శేషమాదాయ ॥ శ్లో ॥ [illegible]—మయాస్తృతం - శ్వపతితశ్వప
చవాయసేభ్యశ్చ క్రిమిభ్యశ్చ దం - ఇతి [illegible] దేశేపద్యాత్
పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్ ॥ శ్లో ॥ దా
వేకం [illegible] - పృథివ్యాదిదశేభ్యః [illegible] ఊర్ధ్వం
పృథక్పృథక్ ॥ నక్తంబలిః - యేభూతాః ప్రచరంతిదివాబలిమిచ్ఛంతోవితుద
స్యప్రేష్యాః - తేభ్యోబలింపుష్టికామో హరామి మయిపుష్టిం పుష్టిపతిర్ద
ధాతుస్వాహా - దివాచారిభ్యోభూతేభ్యఇదం ॥ రాత్రౌ - యేభూతాః ప్రచ
రంతినక్తంబలిమిచ్ఛంతోవితుదస్య ప్రేష్యాః - తేభ్యోబలింపు—స్వాహా
నక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇదం - ఇతివైశ్వదేవః ॥

—॥ అథప్రవాసేభోజనం ॥—

[illegible] భోజనంత్వ
[illegible] భుంజీయాత్ [illegible]
[illegible] నంచ ॥

—॥ అథస్థాలీపాకః ॥—

[illegible] భూతేష్వపి పాకస్తస్యాపచారః పార్వణేనవ్యాఖ్యాతః పరేద్యుః
ప్రాతరౌపాసనాగ్నింహుత్వాపశ్చాద్వహంతీత్యాదిప్రతిష్ఠితాభిఘారణాంతం
కృత్వా అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమ
ధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్యహవిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయేస్వాహా
అగ్నయఇదం । అపరేణాగ్నింలేపంనిమృజ్య । స్రుచ్యుపస్తీర్య । ఉత్తరార్ధా
త్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ । ద్విరభిఘార్యనహవిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే

స్విష్టకృతే స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య । అగ్నేర్గుణలేపం ప్రథమం ప్రోక్ష్య ఉత్సృజ్యాపవృజ్య । అనంతరం స్విష్టకృత్పాత్రం ప్రోక్ష్య । ఉత్సృజ్య చానుతి ॥ ద్వి[illegible] ద్విగుణ[illegible] ప్రా[illegible] ॥ సకృ[illegible] బహి[illegible] ప్రణీతా[illegible] । పూర్ణపాత్ర[illegible] । [illegible] ॥......... ....*

—(*) [illegible] ప్రకరణం (*)—

[illegible]

[illegible] పాకం కుర్యాత్ ॥ ... ... *

[illegible]

[illegible] స్థాలీపాకః ... ... *

— [illegible] —

అజ్ఞానాత్ [illegible] నాగ్నౌ నసగతే అయాజ్యేత్వా [illegible] స్తరా[illegible] ఊర్ధ్వమాద్య [illegible] ప్రభృత్యస్యాగ్నే[illegible] తిరాత్రాదూర్ధ్వం [illegible] ఊర్ధ్వమా [illegible] ఊర్ధ్వమాసంవత్సరాత్ [illegible]

కాలబహుత్వే దోషగురుత్వమేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచి
కరాణి భవంతి నిర్వ్యపో యథా కర్మాభ్యాసో గరీయానితి శ్రుతత్వాదితి॥

—* ఆలస్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం. *—

శాట్యాయనః। ఆలస్యాదగ్నిపరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే త్ర్యహ
ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహముపవాసో సంవత్సరాతిక్రమే
మాసోపవాసః పయోవా భక్షయేదుభయత్ర యావత్కాలస్సస్త్యక్తావద్ధో
మద్రవ్యం త్వశేషతో దానం చైవం పిప్రాయదద్యాద్యథా హోమస్తథై
వస్యాదితి నిహితోగ్నిరుత్సృష్టస్త్వగ్నిర్ద్వాదశరాత్రం సంవత్సరం సంవత్సరవ్యతిక్ర
మే పతితో భవతి తస్యాత ఊర్ధ్వం సర్వకర్మస్వనధికారో న ప్రాయశ్చి
త్తమిత్యుక్తమిదం॥

—* కామతః పరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం. *—

కామకారకృతే మనుః। అగ్నిహోత్రపరిత్యాగీ బ్రా
హ్మణః కామకారతః। చాంద్రాయణం చరేన్మాసం వీరహత్యాసమం హి త
త్ అగ్నిహోత్రపరిత్యాగీ ... ముదూర్ధ్వం తు కామతః। కృచ్ఛ్రం చాం
ద్రాయణం చైవ కర్యాదవాప్నిగాం ... ॥

—* నాస్తిక్యపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం *—

నాస్తిక్యపి ... । ... నాస్తిక్యాత్ప్రా
జాపత్యం చరేద్ద్విజః। అన్యత్ర పునరాధానమేవ తత్రైవ చ॥ ...

—(*) ... ప్రాయశ్చిత్తం-(*)—

మాధవీయే ప్రజాపతిః। పంచ ... శక్తస్య ... మాది
తః। ప్రాజాపత్యేన శుధ్యేత పాకసంస్థాసు చైవహి। అకృత్వా ...
యజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః। ఉపవాసేన శుధ్యేత పాకసంస్థాసు చైవహి।
మాధవీయే కాత్యాయనః। పిత్ర్యయజ్ఞాత్యయే చైవ వైశ్వదేవాత్యయే పి చ
అనిష్ట్వా నవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనే తథా। భోజనే పతితాన్నస్య చరు
ర్వైశ్వానరో భవేత్। శాట్యాయనీయే॥ అథ పంచ మహాయజ్ఞానామేకై
కస్మిన్నతీతే ద్వ్యహోత్ర్యహో వాతీతే తేతి స్తం తు మతీతాహోరాత్రాదిమంమే
వరుణతత్త్వాయామీతి యచ్చిద్ధి యత్కించేదమిత్యా నవరాత్రాదత ఊర్ధ్వ
మాద్వాదశరాత్రాదగ్నేభ్యావర్తిన్నితి చతస్రోభ్యావర్తినీహుత్వా ద్వా

దశగృహీతేనస్రుచంపూరయిత్వాసప్తతే అగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాఇతిస ప్తవత్యా పూర్ణాహుతిగ్ంహుత్వాగ్నేమేతంతుమతేస్థాలీ పాకంకుర్యా దతఊర్ధ్వంపునరాధేయం॥ ... ...*

—*స్థాలీపాకపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.*—

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతి రయాశ్చాయదస్మిన్ యజ్ఞేస్వాస్తీన ఇంద్రేతి చతసఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ స్థాలీపాకంకుర్యాత్ప్రాగష్ట మ్యాఅతీతేఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసంకుర్యాద్ద్వయోర్త్వాత్రిషుత్రయఇత్యేవగ్ం సంకల్ప్య తేప్రథమంపాధి కృతగ్గ్స్థాలీపాకంకుర్యాద్ద్వితీయవైశ్వానరపా ధికృతౌతృతీయేపునరాధేయఇతిశాట్యాయనః॥... ... ...*

—*ప్రాయశ్చిత్తసమన్వయః*—

ఏవంచవైశ్వదేవస్యకోయాచిద నుపపత్త్యాప్రథమపర్వణ్యారం భేఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానర స్థాలీపాకంకృత్వా సప్తహోతా రంసర్వప్రాయశ్చిత్తంచహుత్వాయథోక్తప్రకారేణవైశ్వదేవమారభేత్। అతఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసంప్రాజాపత్యవ్రతంచకృత్వాఉ క్తప్రకారేణారభేత్। స్థాలీపాకస్యాపిప్రథమపర్వాతిక్రమేవిభక్తేష్టిం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వాస్థాలీపాక మా రభేత్। అతఊర్ధ్వంసంవత్సరపర్యంతంప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్। ఔపాసనస్యత్వేవాయంకల్పః। తదనుగమేతు చతుర్థహోమాదిత్యాగభ్యయుదుక్తంతత్సర్వంకృత్వాఆరభేత్। అతఊ ర్ధ్వంసంవత్సరానంతరంసర్వపాం॥ ... ...

—*సర్వప్రాయశ్చిత్తంచకృత్వాఆరంభః*—

వైశ్వదేవస్థాలీపాకయోరారబ్ధాతిక్రమేతుఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాత్రస్య పునరాధేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనాదికంకు ర్యాత్। అత్రాంప్యాలస్యాద్యతిక్రమేతు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యం తం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాఔపాసనాదికంకుర్యాత్। అనంతరంసర్వప్రా యశ్చిత్తంకూశ్మాండాదికంచ కృత్వాఔపాసనంకుర్యాత్। సర్వత్రప్ర థమ పర్వాతిక్రమమారభ్య గృహీతోర్వ్రతలోప ఇత్యాది శాట్యాయన వచనాత్ప్రహోత్రయోదశహోమశ్చకర్తవ్యః॥

—*అగ్నౌ తద్విషయానుక్రమణికా-*—

సంవత్సరపర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం-అత ఊర్ధ్వమౌపాస
నప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్తప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయమేవ తత్స్థానే సర్వప్రా
యశ్చిత్తం పర్యాయస్తవిషయేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ.

—*[illegible] వైశ్వదేవవిశేషాః-*—

ఆపస్తంబీయానాం [illegible] కాగ్నౌ సర్వేషాం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవం కుర్యా
త్ । తథాహ [illegible] స్త [illegible] గృహ్యాగ్నౌ [illegible] తమగ్నౌ వహ్నౌ శ్రౌత్యాభి
ప్రోక్తే తద్దేవవత్ [illegible] విత్రం కిం [illegible] ణుప్యా
ణామితి । ఏతే [illegible] పాత్రేనిధాయ జుహు
యాదితి (॥శ్లో॥ [illegible] నాత్ ।
శేషం [illegible] నాత్) యస్మిన్న
గ్నౌ [illegible] వచనాచ్చ । అన్యాగ్నౌ ప
క్వాన్న [illegible] । లౌకికాగ్నౌ పక్వే పరగృ
హే [illegible] ఫలమ
గ్నౌ [illegible] ఉచిత్ ।
తేన [illegible] మగ్నౌ
తస్య [illegible] తేన పా
కేన [illegible] తేనచ తత్సా
దివచనాని [illegible] కాలికాకా
రతుహ । [illegible]॥........*

—*[illegible] వైశ్వదేవనిర్ణయః-*—

భవతాభిందే । అగ్నౌ వైశ్వదేవేతు యదివేదనివేదనం । సద్యః పా
పం [illegible] దృష్టం యస్మాత్ ॥ నివేదితేనచాన్నేన వైశ్వదేవం య
దివ్యతే । వినియుక్తిపరో [illegible] మీమాంసాయాః ప్రకోపనం॥ వ్యత్యయోనహి
శంకా [illegible] వాక్య [illegible] | వైశ్వదేవం విధాయాదౌ తదన్నం మం
త్రసంస్కృతం॥ దేవేభ్యశ్చ ప్రదాతవ్యం బలికర్మావసానకం । ఖడ్గధా
రాసనుం విద్యాత్సాసేకకర్మ మునీరితం ॥ సూత్రాత్సూత్రాత్సత్తరంతచ్ఛాయ
త్రసమృతివిలోకనాత్ । స్మృతిజ్ఞానాదనుష్ఠానమనంతఫలదం విదుః॥ స్మృత్యా

భావేపివృద్ధాభ్యస్త్రీన్యభ్యోర్థమార్గవగాహనం। శ్రుతిస్మృతిభ్యాంహీనోం
ధఃకాణోహ్యన్యత్రైకయావినేతి ॥శ్రుతిస్మృతీహివిప్రాణాంచక్షుషీ పరమె
మతే। కాణస్తత్రైకయాహీనోద్వాభ్యామంధఃప్రకీర్తితః ॥ అధీత్యచతు
రోవేదాన్ షడంగంచపదక్రమాన్। స్మృతిహీనానశోభంతే చంద్రహీనా
వశర్వరీ॥

—*అథవైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.*—

హేమాద్రౌ॥దేవలః। వైశ్వదేవంద్విజైః కార్యమన్నస్యాహారమాద
రాత్। పంచసూనాపనుత్త్యర్థం [illegible] ॥లోకాత్మనః। ద్వి
జస్త్వహరహఃకుర్యాద్వైశ్వదేవంప్రయత్నతః॥ అన్యథాదోషమాప్నోతివృ
థాన్నాద్యకిల్బిషీ॥అన్నదుష్టం త్రివిధం। సంస్కారదుష్టం ।క్రియాదుష్టం
స్వభావదుష్టంచేతి। దేవపూజావైశ్వదేవాదిహీనంసంస్కారదుష్టం। ఏకప
ఙ్క్తౌభుంజానోద్విజైఃభోజనంత్యక్త్వాగచ్ఛతి [illegible] క్రియాదు
ష్టం।లశునాదికం స్వభావదుష్టం। తథాన్యానపి। సంస్కారదుష్టంవిజ్ఞే
యంవైశ్వదేవవివర్జితం। ఏకపఙ్క్త్యుపవిష్టశ్చేద్గచ్ఛత్యుత్థాయయో
ద్విజః। క్రియాదుష్టంహివిజ్ఞేయం [illegible] ద్విజన్మనాం। స్వభావదు
ష్టంలశునంవిడ్వరాహశ్చ [illegible]। తస్మాద్వైశ్వదేవంకర్తవ్యం। అన్య
థా దోషమాప్నోతి। వైశ్వదేవస్యత్యాగేతు [illegible] సద్విజాధమః।
మహాంతంనరకంగత్వా [illegible]। ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం
వైశ్వదేవాపరిగ్రహే। [illegible] మాప్నోతిపూర్వజః।
[illegible]। అతఊర్ధ్వంపతి
తప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥.. *

-*వైశ్వదేవాంతర్వ్యవధినిర్ణయం.*-

అకృత్వైవైశ్వదేవం [illegible]। కృత్వావైశ్వదేవా
ర్థంకిఞ్చిత్తండులాన్విసర్జయేత్॥.. *

—*బలిప్రదానకాలకాకస్పృష్టప్రాయశ్చిత్తం.*—

అథబలిప్రదానకాలేకాకస్పృష్టిమాహ।స్మృత్యంతరే। బలిప్రదా
నకాలేతుకాకైర్గభిమృజేద్ద్విజః। బలింసధాన్యభూమౌతుఘృతంప్రాశ్యవిశు
ధ్యతీతి। హేమాద్రౌచ।బల్యర్థమన్నమాదాయశ్వానావితిజపన్నృపః।స్పృష్టో

బలిభుజాం విప్రాః పాదౌ ప్రక్షాళ్య వాగ్యతః। భూమౌ బలిం వినిక్షిప్య ద్విరాచమ్య విశుధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్ర స్నానమేవ విధీయత ఇతి॥........ ....

—*బలిప్రమాణం,*—

బలిప్రమాణమాహ॥ గ్రాసమాత్రేణ చాన్నేన దత్త్వా ఛాగాదిబలిం గృహీతి। చంద్రికాయాం। ఉత్తానేన తు హస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణపీడితం। సంహతాంగుళి పాణిస్తు వాగ్యతో జుహుయాద్ధవిరితి - షట్కర్మచంద్రికాయాం। దేవేభ్యస్తు హుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూతబలిం హరేత్॥

—*అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి-*—

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం। అహావిష్యం సమస్తం వా వైశ్వదేవే వివర్జయేత్ - కోద్రవం వరకం మాషం మసూరం చ వివర్జయేత్। ఇతి। చకారాత్కృసరయావనాళీనాం॥

—*వైశ్వదేవాద్యధికారిణః తండులదానవిధిః-*—

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణస్తండులాదిదానే నాన్నదానాత్షడ్గుణ ఫలం భవతి। తథా చ స్మృతిః। ఆమమేవ ప్రదాతవ్యమన్నదానాచ్చ షడ్గుణం। అతిథిర్వైశ్వదేవం చ దేవో భార్యాసుతస్స్వయం॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం। స్వగృహం ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేన భోజ్యాన్నాపితస్యామమేవ దాతవ్యం॥ తత్ర గృహస్థపక్వేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికరణాత్తు అన్నదానాత్షడ్గుణపుణ్యం భవతి। వైశ్వదేవాద్యధికారిణో పరాన్నభోజనే కృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపం భవతీత్యభిప్రాయః। పురాణేపి। అన్నదానాచ్ఛతగుణం ఫలం తండులదానతః॥ ఔపాసనం వైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం। బంధూనాం పుత్రదారాణాం తథా స్వస్య చ పోషణం॥ భవంత్యేతాని సర్వాణి రాజన్ తండులదానత ఇతి। స్వయంపాకీతిసంజ్ఞా ఇతిలోకప్రసిద్ధత్వాచ్చేతి॥

—*అథ దాయాద్యగ్నిపక్షే విభక్తవైశ్వదేవః*—

యత్తూక్తం అవిభక్తస్తు విభాగానంతరం వైశ్వదేవం కుర్యాత్। విభాగకాలపర్యంతం పితా జ్యేష్ఠభ్రాతా వా కృతం సర్వార్థం భవతి। తత్సాధనభూతాన్నాదేః సంసృష్టత్వాత్। తదుక్తం గృహ్యదీపికాయాం। అవిభక్తో విభక్తో వా విభాగానంతరం పృథక్। భ్రాతా యవీయాన్ కుర్వీత తావత్తజ్జ్యే

ష్ఠకర్తృకమితి॥ యాజ్ఞవల్క్యోపి । కర్మస్మార్తంవివాహాగ్నౌ కుర్వీతప్రత్య
హంగృహీ । దాయకాలాహృతేవాపి శ్రౌతంవైతానికాగ్నిషు॥ స్మార్తక
ర్మఔపాసనం। వైశ్వదేవాదికంప్రత్యహంకర్తవ్యం। వైశ్వదేవస్థాలీపాకం
చవివాహాగ్నౌకుర్యాత్ । వివాహానంతరం వైశ్వదేవముపక్రమేదితిభావః।
స్మృత్యంతరే । వివాహశేషహోమాంతే వైశ్వదేవఉపక్రమః । కర్మమ
ధ్యేనకర్తవ్యం కర్మాదౌచ తథైవచేతి। సూత్రార్థసంగ్రహకారః । సాగ్ని
యోశ్చైకపాకాస్స్యుఃపుత్రభ్రాత్రాదయోయది । నపృథగ్వైశ్వదేవా
స్స్యుస్స్వధాకాన్నిర్వపేద్గృహీ॥మితాక్షర్యాంనారదః । భ్రాతౄణామవి
భక్తానామేకోధర్మఃప్రవర్తతే।విభాగసతిధర్మోపిభవేత్తేషాం పృథక్పృథక్
ఇతి । విభాగానంతరంపితుశ్శ్రాద్ధం దేవతార్చనమాతిథ్యంచ విభక్తానాం
పృథక్పృథక్ భవేయురిత్యర్థః । అవిభక్తోభ్రాతాదేశాంతరేస్థితః పృథగా
ర్జితధనోపి పృథగ్వైశ్వదేవాదికం నకుర్యాత్ । పృథగార్జితధనస్యావి
భక్తత్వాద్ధనభూతస్యాన్నాది ద్రవ్యస్య సంసృష్టత్వాత్ । సమవేతైస్తుయ
త్ప్రాప్తంసర్వేతత్రసమాంశిన ఇతివచనాత్ । సమవేతైరవిభక్తైరిత్యర్థః॥
సమాంశినస్స్వత్వస్య సర్వేషాంతుల్యత్వాత్ । సంసృష్టద్రవ్యకృతం కర్మై
కేనకృతమపి సర్వార్థత్వాత్సర్వైః కృతంభవతీతి పంచసూనానాంఖండ
న్యాదీనామపిసముదాయద్రవ్యత్వేనతత్కృతహింసాదిదోష నివృత్తిరన్యేన
జ్యేష్ఠభ్రాత్రాఅవిభక్తేనకృతేన వైశ్వదేవేనైవభవిష్యతీతి। నపృథగ్దేశాంతర
తేనావిభక్తేనానుజేనపృథగ్వైశ్వదేవఃకర్తవ్యః తథాచోక్తం । కశ్యపేన।
విభక్తాఃపృథగ్దేశాః పృథగార్జితధనా అపి। వైశ్వదేవాదికర్మాణిచరేయు
ఃపృథగ్బుధాః । జ్యేష్ఠభ్రాత్రాపివాపిత్రాసహైకరేవకృతంహితమితి।హిత
శబ్దఃప్రసిద్ధవాచకః । యస్యార్థస్తస్యతత్ఫలమితి శాస్త్రార్థస్య ప్రసిద్ధత్వాది
తిభావః । సుధార్ణవేపి । సంసృష్టాభ్రాతరోయేస్యుర్గృహ్యాగ్నావసతా
ః। వైశ్వదేవంపృథక్కుర్యాదన్నేనజ్యేష్ఠవేశ్మని । వైశ్వదేవంబలిహ్వా
ప్రత్యహంగృహమేధినః । సాయంప్రాతశ్చకుర్వీరం త్వన్నానామోషప
త్తయే । హోమముఖ్యైశ్చభోక్తవ్యమన్నమౌపాసనేకృతం। అన్యైశ్చ
భోక్తవ్యం భోక్తవ్యంలౌకికేకృతం । వ్యాసః । హోమమాగ్రదానరహి
నభోక్తవ్యంకదాచన । అవిభక్తేషు సంసృష్టేషు ఏకేనాపికృతం కృతమి

తి। ఏషాంకులధర్మత్వేనభ్రాతౄణాంవిభాగఏవనాస్తి । తేష్వవిభక్తాస్తత
స్తన్మధ్యేఏకోజ్యేష్ఠః కనిష్ఠోవాదేశాంతరగతః । సపృథగ్వైశ్వదేవాదికంకు
ర్యాత్ । తథాచగర్గః । అవిభక్తాఃపృథగ్గ్రామా స్స్వస్వార్జిత ధనాశ
నాః। వైశ్వదేవమమాశ్రాద్ధంకుర్యుర్దేవార్చనంపృథగితి। స్మృత్యంతరే। అ
విభక్తోపిదాయాదోగతోదేశాంతరంయది। వైశ్వదేవంపృథక్కుర్యాదాత్మ
శుంచాన్నశుద్ధయే । దాయాదోభ్రాతా । ఇదంవచనద్వయం స్వతం
త్రావిభక్తభ్రాతృవిషయం । యుక్తంచైతత్ । స్వతంత్రావిభక్త భ్రా
తుస్తుల్యత్వాత్। స్వతంత్రావిభక్తభ్రాతర స్సర్వదారాజకార్యాధ్యక్ష
వ్యాపారిణస్సన్స్వార్జిత ధనస్యయుక్తవినియోగాదిదర్శనాత్। ఆత్మశురా
త్మసంస్కారః। సచమలాపకర్షలక్షణంపాపమన్నశుద్ధిరన్నసంస్కారః సచ
భోజనార్హతా । తథాచోక్తం । పంచసూనాగృహస్థస్యవర్తంతేహర
హస్తథా । ఖండినీపేషిణీచుల్లీ జలకుంభీప్రమార్జనీ । ఏతాభిఃపంచసూ
నాభిఃప్రత్యహంబాధ్యతేగృహీ । పంచసూనానివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవంస
మాచరేత్ । సఏవాన్నసంస్కారః । అశనార్హతావిజ్ఞేయః। అశనం
భోజనం॥సూనాఃహింసాదోషాః । ఇత్యవిభక్తవైశ్వదేవః ॥ ఇతితద్దాయా
ద్యగ్నివిషయం॥ ... ... *

ఆరంభవిషయే కేచిత్ శేషహోమానంతరం ద్వాదశాహదీక్షాం
కృత్వాప్రశస్తేహన్యారంభ ఇతివదంతి । అపరేతు శేషహోమానంతరశుక్ల
ద్వితీయాయామారభ్య ద్వాదశాహదీక్షాంచరిత్వాచతుర్దశ్యాముపోష్య
పౌర్ణమాస్యాం వైశ్వదేవస్థాలీపాకపూర్వకం వైశ్వదేవారంభమిచ్ఛంతి॥ *

—*అథపక్షాంతరీయవైశ్వదేవస్థాలీపాకః *—

శుక్లద్వితీయాయాం తస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాన్య
ధశ్శయన బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంకృత్వా భర్తా చతుర్దశ్యాము
పోష్య పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనహోమంహుత్వాపత్న్యా సహప్రా
ణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థం వైశ్వదేవప్రారంభాధికారసిద్ధ్యర్థం వై
శ్వదేవస్థాలీపాకంకరిష్యే।పత్న్యవహంతిచరుగ్ంశ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్య।ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతేదర్వ్యాముపస్తీర్యచరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్నే

మేస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం। ఏవగ్ంసర్వత్రోపస్తరణావదానాభిఘారణా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం ॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా ॥ ధ్రువాయ భూమాయేదం. ధ్రువక్షితయే స్వాహా। ధ్రువక్షితయ ఇదం। అచ్యుతక్షితయే స్వాహా। అచ్యుతక్షితయ ఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। ధర్మాయ స్వాహా। ధర్మాయేదం॥ అధర్మాయ స్వాహా। అధర్మాయేదం। అద్భ్యస్స్వాహా। అద్భ్య ఇదం। ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా। ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదం। రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా। రక్షోదేవజనేభ్య ఇదం। గృహ్యాభ్యస్స్వాహా। గృహ్యాభ్య ఇదం। అవసానేభ్యస్స్వాహా। అవసానేభ్య ఇదం। అవసానపతిభ్యస్స్వాహా। అవసానపతిభ్య ఇదం। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా। సర్వభూతేభ్య ఇదం। కామాయ స్వాహా। కామాయేదం। అంతరిక్షాయ స్వాహా। అంతరిక్షాయేదం। యదేజ జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోయన్నామ్నే స్వాహా। వాయవ ఇదం। పృథివ్యై స్వాహా। పృథివ్యా ఇదం। అంతరిక్షాయ స్వాహా। అంతరిక్షాయేదం। దివే స్వాహా। దివ ఇదం। సూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదం। చంద్రమసే స్వాహా। చంద్రమస ఇదం। నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్య ఇదం। ఇంద్రాయ స్వాహా। ఇంద్రాయేదం। బృహస్పతయే స్వాహా। బృహస్పతయ ఇదం॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। బ్రహ్మణే స్వాహా। బ్రహ్మణ ఇదం। స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా। స్వధా పితృభ్య ఇదం। సవ్యేన జుహోతి। అప ఉపస్పృశ్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా। పశుపతయే రుద్రాయేదం॥ అప ఉపస్పృశ్య। దర్వ్యా వ్యుపస్తీర్య ఉత్తరార్ధాత్ స్విష్టకృతే అవదాయ ద్విరభిఘార్య స హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। సమిత్సన్నహనం బర్హిస్సమంజనం చ కృత్వా పరిధీన్ ప్రహృత్య సంస్రావం చ కృత్వా జ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతా మార్జనం బ్రహ్మోద్వాసనం చ కృత్వా అగ్నిమలంకృత్య నమస్కుర్యాత్। అభిఘార్య తత్తత్స్విష్టం హవిః ప్రత్యభిఘారణాత్। ప్రధానహోమేషు బహుత్వాంతే ప్రత్యభిఘారణం। ఇతి వైశ్వదేవస్థాలీపాకః॥

అన్యే తు వైశ్వదేవస్థాలీపాకే విశ్వేదేవా ఏవ దేవతా ఇతి వదంతి.

—(*) వైశ్వదేవకారికాప్రకరణం (*)—

వైశ్వదేవస్య సంస్థాత్వాన్నిత్యత్వా దాత్మశుద్ధయే । వైశ్వదేవస్తు కర్తవ్యస్స్థాలీపాకపూర్వకః। నోత్పద్యతే యావదాగ్నేయవైశ్వదేవస్థాలీపాకహోమాచ తావత్ । సోత్పత్తిశ్చౌపాసనస్యాథ వైశ్వదేవస్యాప్యుత్పత్తిరేవాత్రనోక్తా। కర్తవ్యోఽత్రౌపాసనారంభ ఏవాగ్నేయ స్థాలీపాకహోమేకృతేతు । ప్రారంభస్స్యాద్వైశ్వదేవస్య వైశ్వదేవస్థాలీపాకహోమేసమాప్తే। యే దేవతే విధీయేతే స్థాలీపాకగ్నిదైవతే । ఔపాసనేపితే ఏవ సాయం ప్రాతస్తు దేవతే। యాః ప్రోక్తాస్స్యుర్వైశ్వదేవస్థాలీపాకేవైశ్వదేవే ప్రధానాస్తత్రతాగ్న్యాద్యారౌద్రపర్యంతమంత్రాః। వేదోక్తాస్తా దేవతా వైశ్వదేవే విశ్వేదేవా హీతి సూత్రోదితార్థాత్ । ఆగ్నేయాదయష్షడ్ఢోమా బలిహరణానిచానగ్నిదైశాన్యపి । సర్వాణ్యపి ప్రధానాని సహైకించిదపి శేషాచరణమంగమితిసూత్రార్థః। సుదర్శనేనేత్థమురీరితార్థాత్సర్వే ప్రధానాశ్చతిసృభిరాస్స్యుః। ఏవంచ గార్హ్యార్ణవరదోపి గృహ్యప్రదీపికాకృద్గురురుక్తవాన్హి కర్తవ్యత్వాత్కర్మణాం వైశ్వదేవకర్మప్రారంభాధికారార్థసిద్ధ్యై। పత్నీయుక్తః కర్మకృద్వైశ్వదేవస్థాలీపాకం కర్మకుర్వీతవిప్రః । వివాహార్థం వైశ్వదేవమంత్రాణాముపయోగకే । ద్వాదశాహమధశ్శయ్యాం చ చరేచ్చ సభార్యకః । ఇత్యుక్త్వాహః ప్రశస్తైహ న్యారభ్యేతిసుదర్శనః। ప్రాహారభ్యేతివాక్యేస స్థాలీపాకోవగమ్యతే । అథార్త్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవేన్నాత్ స్వాద్యర్యతీరితం। సూత్రమేతత్ స్వాయం ప్రాతర్వైశ్వదేవక్రియాపరం। అత్రౌ తే తు క్తంభవతి ప్రసంగాద్వాక్యాన్తే సమావేశనపతుపాతాత్ । సాంగవివాహేఽసతి వైశ్వదేవోపయోగవం తాధ్యయనం హి కుర్వన్ । స ద్వాదశాహం ప్రతిమాత్రచాధశ్శయ్యాది పత్నీసహితశ్చరిత్వా। త్రయోదశేహన్యుపవాస కృత్వాస్యచ్చతుర్దశేహ్న్యవహి పౌర్ణమాస్యాం। పక్త్వా స్థాలీపాకమౌపాసనాగ్నావుద్వాస్యోదగ్బర్హిషిస్థాప్య వహ్నేః। జ్వాలాకార్యాదాజ్య భాగావసానే స్థాలీ పాకాచ్చావదాయావదాయ। హోతవ్యాస్స్యుర్యంత్ర పాఠక్రమేణహ్య రౌద్రాంతాస్త్రింశదగ్న్యాదయశ్చ । సర్వేనైవాత్రాపి మిత్రాహుతిస్స్యాన్నోష్ణశమ్యాస్స్యుస్స్విష్టకృద్ధోమమంత్రాః । హుత్వా బర్హిష్యంజనం హోమశేషం కృత్వాగారాదన్న

మాదాయసిద్ధం । పాత్రేష్వన్నంపంచధాకల్పనీయంతత్పార్థక్యాదేకపా త్రేపివాంశః । హోమార్థమేకత్రహవిష్యమన్నం పాత్రేతుకల్ప్యావశ్య హవిష్యజాతం । క్షౌరాదిముద్గాదియుతంద్వితీయేదేవార్థంచహవిస్తృ తీయే। పిత్రర్థమన్నాదఖిలాచ్చతుర్థేతద్వన్మనుష్యాయచపంచమేపి । సుద ర్శనేనైవముదీరితం స్యాత్పితృక్రతోర్భూతమఖస్యకల్ప్యం। హోమోగ్ర భాగాద్బలయోర్ద్వితీయాద్భాగాద్దేవక్రతవస్తృతీయాత్ । పిత్రర్థ్వరా న్నైవచతుర్థభాగో మనుష్యయజ్ఞాయ హి పంచమాంశః। ఇత్థంవిభాగంప్ర వదంతికేచిత్ పక్షద్వయేప్యేకమిహావలంబ్య। క్షీరాజ్యదధ్యాదిభిరక్తమన్నం హస్తేనచాదాయతదగ్రభాగాత్ । ఔపాసనాగ్నౌ జుహుయాత్తదాహు తీరగ్న్యాదికాస్స్విష్టకృదష్టిమాత్రాత్ । తస్మిన్న హోమోస్త్వితి సప్త మాష్టమాభ్యాంగిరాచార్యమతేష్వపిన్న। తస్మాదభూత్స్విష్టకృదేవషష్ఠకం హోమాత్పరంచోత్తర తోష్టభస్మని । క్షౌరాద్యహార్యంజుహుయాచ్చ హోమయోశ్శేషంతు సంసృజ్యబలీన్ సమాచరేత్ । దేశేదేశే స్యాద్బ లీనాంప్రమృజ్యావోక్ష్యస్యాత్సేచనం చాత్ర నానా । అంగుళ్యగ్రాణి స్పృశంతిహాయ ద్వద్భ్యామిం తద్వద్బదరేషు నమాత్రం। నానాప్రదేశా హార్బలీం త్సమస్యవహ్నేః ప్రతిచ్యాంతుసమాచరంతి । అగ్నేఃప్రతీచ్యా ముత్తసప్తమాష్టమా దద్యాగ్బలిధర్మబలిః పురస్తాత్ । అధ్యర్థకేచిత్తత్పర తస్తదూర్ధ్వం ద్వాభ్యామధర్మాఖ్యబలేరుదక్తః । గృహ్యాభ్య ఇత్యాదపు రోపవర్గంపాశ్చాత్ప్రత్తిరమితోశ్చతురోప్రదద్యాత్ । బలిరథర్మోర్ద్వాగతస్తు కామబలిస్తతఃప్రాగ్గ్రీశాంతరితం। తత్ప్రాగ్దేజత్యథ దక్షిణేతు దద్యాత్పృ థివ్యైప్రభృతిభ్యఇత్థం। ప్రాక్ప్రత్తిరేవంవ్యజనాకృతిస్స్యాత్తద్దక్షిణస్యాం దిశిపిత్ర్యరౌద్రయోః। ప్రసవ్యసవ్యాచ్చబలిప్రదద్యాత్తత్రావకుర్యాత్పరిషే చనంచ। తతోగ్రదానం త్వథ దేవయజ్ఞోపహాప్రసవ్యేనచ దక్షిణస్యాం। అగ్నేశ్చ భూమ్యాం పితృయజ్ఞఉక్తః స్వసవ్యేన చోదగ్దిశి భూతయజ్ఞః । మను ష్యయజ్ఞస్తునివీతి నైవస్యాశబ్దతోర్థాత్సనకాదయస్స్యుః। సవ్యేనకార్యస్త్వితి దానకల్యావ్యాఖ్యాతృభిః కైశ్చిదుదీరితంహి । ఆదౌవిదధ్యాత్పంచ యజ్ఞేషు చాంతేప్యష్టిఃప్రోక్తాన్యేషు కార్యేషునస్తి । స్థాలీపాకే వైశ్వదేవజయా దౌపిత్ర్యహోమాస్స్వహవన్నోపసవ్యాత్ । ఏవంసాయంచాపిరాత్రాంత

మేవేత్యుక్తం నో చేద్ధోమ ఏవైషామస్తు వా । అగ్ర్యోద్దానం పంచ యజ్ఞాంశ్చ కుర్యాన్న ఉక్తం చేదశ్యైకకాలే ద్వయోర్న । ఇతి వైశ్వదేవకారికాప్రకరణం॥ **

—*వైశ్వదేవనిత్యత్వాదివిచారః—*—

ఏవం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రత్యహం సాయం ప్రాతరుక్తవిధినా ఔపాసనాగ్నావేవ సిద్ధేన హవిష్యేణ కర్తవ్యః । సాయం ప్రాతర్వైశ్వదేవః కర్తవ్యో బలికర్మ చ । మహాంతః పంచయజ్ఞాంస్తాని వై విత్యాహ గౌతమః। ఇతి స్మరణాత్ । అకరణే ప్రత్యవాయశ్చ పరాశరేణ దర్శితః। వైశ్వదేవవిహీనాయే ఆతిథ్యేన వివర్జితాః। సర్వేతే వృషలాజ్ఞేయాః కాకయోనిం వ్రజంతి తే॥ ...

—*ప్రవాసాదౌ కర్తవ్య వైశ్వదేవవిధిః—*—

అనాహితాగ్నిః ప్రవాసే - ఆహితాగ్నిస్సర్వాధానీ - విధురశ్చ- లౌకికాగ్నావేవ వైశ్వదేవం కుర్యాత్ । పాకాదిబల్యంతక వైశ్వదేవ స్సాయం ప్రాతర్ధార్యన్తే ఔపాసనాగ్నౌ। కర్తవ్యస్సర్వత్ర నిత్యహం ప్రోషితోపి తద్వచ్చాన్యేన కారయేత్ సందిగ్ధేతు । ఆచార్యేణైవ ప్రథమారభ్యసూత్రాదుక్తం చార్యాః ప్రోషితోపి వైశ్వదేవ । ఇత్యారభ్యాహ అగ్నిదేవ చాగ్రిభోజయేదత్యంతికం వైశ్వదేవం । లౌకికాగ్నౌ చానాహితాగ్నిః ప్రవాసే కుర్వీత గృహే పంచయజ్ఞానపచాన్యథా । ఉద్ధృతస్త్వాహితాగ్నిస్త్వనగ్నిః కుర్వీతాగ్నౌ లౌకికే వైశ్వదేవం । అత్ర సర్వత్ర ఔపాసనేపచనేనేతి ధర్మసూత్రం ప్రమాణం। సూత్రోక్తోపి కల్పశ్చ వ్యవస్థితః। వ్యవస్థితిశ్చౌపాసనవతామౌపాసనే అన్యేషామితరస్మిన్నితి॥

—*రోగప్రవాసాదికర్తవ్య వైశ్వదేవవిధిః—

రోగాదవిషయేత్యుక్తం॥ రోగప్రవాసాదిపరాన్నభోజనాద్యాపత్సు సత్స్వప్యశనం ప్రయత్నతః। కర్తవ్యమేవాహని సాయమన్వహం స్యాద్వైశ్వదేవం త్వథ పంచయాగైః । కుర్వీత నో చేద్యది పక్వమన్నం ఫలాదిమూలాద్యథ తండులాది । యథాధికారం జుహుయాచ్చ పశ్చాత్ జలం జలే విప్ర సిచేద సంగ్రాహ్య । ఇతి మేనార్థమస్యాత్ర స్పష్టం శిష్టైరుదాహృతం । పక్వాభావే ప్రవాసే చ తండులానోషధీస్తువా । పయోదధిఘృతం చాపి కందమూలఫలానివా । యోజయేద్దేవయజ్ఞార్థా జలం వా మస్తు చాజలే । వైశ్వదేవావశ్యకత్వమాహ శాతాతపో మునిః । వైశ్వదేవవిహీనాయే ఆతిథ్యేన వివర్జితాః।

సర్వేతే వృషలా జ్ఞేయాః ప్రాప్తవేదా అపి ద్విజాః । ఉక్తంచ భగవద్గీతా
స్వేవమేవార్థముత్తమం । ఇష్టాన్ భోగాన్ హి వో దేవా దాస్యంతే యజ్ఞ
భావితాః । తైర్దత్తానప్రదాయైభ్యో యో భుఙ్క్తే స్తేన ఏవ సః । యజ్ఞశిష్టాశి
నస్సంతో ముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః । భుంజతే తే త్వఘం పాపా యే పచం
త్యాత్మకారణాత్ । యజ్ఞోపవీతి బాహుల్యాచ్చ దేవతీర్థేన చోత్తానకరేణ
చాన్యం । తద్వైశ్వదేవాదిషు హస్తసాధ్య సాలాపేషు సర్వేష్వపి తండు
లాదీన్ । అత్ర మాసం మాధవీయే బౌధాయనమినం వచః । యస్య నిత్యాని లు
ప్తాని తథైవాగంతుకాని చ । సుపథస్థోఽపి సన్ స్వర్గం న గచ్ఛేత్ పతితో హి సః । తస్మా
త్కాంక్షేత్ ఫలైర్గ్రాసైః సధునార్థరసేన వా । నిత్యాని నిత్యాని కుర్వీత న తు నిత్యా
నిలోపయేదితి ॥ ... ...

—*భోజ్యపరాన్నాదివిచారః*—

భోజ్యపరాన్నం ద్వివిధం । నివాసపరాన్నం ప్రవాసపరాన్నమితి ।
పరాన్నేన వైశ్వదేవనిషేధాత్ । ఏతచ్చ పరాన్నభోజనం కాదాచిత్కం
నైమిత్తికం చ । నివాసపరాన్నభక్షణం యదా ఉపవసతి పరాన్నం వా భు
ఙ్క్తే తదా వైశ్వదేవార్థం పృథక్పాకం కృత్వా తేనైవ వైశ్వదేవాదికం కృత్వా
ఉపవసేత్ । పరాన్నభోజనార్థం వా గచ్ఛేత్ । ఇతి స్మృతికారోక్తిః ॥ కేచి
త్పరాన్నేనాపి వైశ్వదేవమిచ్ఛంతి । అన్నస్వామినాపక్తేనాన్నేన వైశ్వ
దేవాదికం కుర్యాదితి తదయుక్తం । తస్యోక్తస్యాన్నస్య భోజనార్థత్వేన తద్దినే
స్వాన్నేన స్వగృహే వైశ్వదేవాదికం కృత్వా పరాన్నభోజనార్థం గచ్ఛేదిత్యు
క్తం । యుక్తం చైతత్ । దేవతోద్దేశేన స్వద్రవ్యత్యాగో యాగ ఇతి లక్షణాత్
పరాన్నం చ పిత్రాదివ్యతిరిక్తాన్నం । పిత్రోరన్నం గురోరన్నం జ్ఞాతిశ్వశురయో
రపి । భ్రాతృమాతులయోరన్నం పరాన్నం న కదాచనేతి వచనాత్ । తేన వై
శ్వదేవస్యాత్మసంస్కారార్థత్వాత్ప్రతిదినం ప్రత్యేకమారంభస్యావ
శ్యకత్వేఽపి ఆరంభానంతరం నిత్యం పిత్రాదిభిర్వైశ్వదేవకృతే స్వయం జలా
దిభిర్వైశ్వదేవం నిర్వర్త్య శిష్టాన్నభక్షణం సర్వదా కర్తవ్యమేవేతి న కించి
ద్బాధకం ॥ తైః ప్రవాసే లౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవం కుర్యుః ॥ ... ...

—*ప్రవాసపరాన్నభక్షణమ్*—

ప్రవాసే పిత్రాదివ్యతిరిక్తశ్రోత్రియ పరాన్నభోజనప్రసక్తౌ పూర్వవదే

వజలాదిభిస్సవైశ్వదేవం నిర్వర్త్యయజ్ఞశేషోభోక్తవ్యః । ఏతచ్చన
సార్వదీనం । స్వాన్నభోజనప్రసక్తౌలౌకికాగ్నౌవైశ్వదేవంకుర్యాదేవ।ఏతే
నస్వయంవైశ్వదేవాదికంకృత్వాపిసర్వదాపరాన్నభోజనకరణే పరపాకర
తత్వంభవతి । పరాన్నభోజనంపరిత్యజ్యవైశ్వదేవాదికమకృత్వా నియమే
నస్వాన్నభోజనేపి పరపాకనివృత్తత్వంభవత్యేవ । ఏవమేవనివానేవిధిమ
తిక్రమ్యలౌకికాగ్నౌ వైశ్వదేవాదికంకృత్వానియమేనస్వాన్న భోజనేపివృ
థాపాకత్వంభవత్యేవ । సర్వనియమపరిత్యాగేతుఅపచత్వంభవతి । ఏతే
షాంలక్షణానిపరాశరఉదాజహార ॥ గృహీత్వాగ్నింసమారోప్య పంచయ
జ్ఞాన్ననిర్వపేత్ । పరపాకనివృత్తోసౌమునిభిః పరికీర్తితః ॥ పంచయజ్ఞాం
స్స్వయంకృత్వాపరాన్నేనోపజీవతి । సతతంప్రాతరుత్థాయ పరపాకర
తస్తుసః॥గృహస్థధర్మోయోవిప్రోదదాతిపరివర్జితః।ఋషిభిర్ధర్మతత్త్వజ్ఞైర
పచఃపరికీర్తితః॥ శాతాతపబృహస్పతీ । యోగృహీత్వావివాహాగ్నింగృహస్థ
ఇతిమన్యతే। అన్నంతస్యనభోక్తవ్యంవృథాపాకోహిసస్మృతః ఇతి॥ *

—*పరపాకరతాదీనాంప్రాయశ్చిత్తం-*—

పరాశరః।పరపాకనివృత్తస్యపరపాకరతస్యచ। అపచస్యచభుక్త్వాన్నం
ద్విజశ్చాంద్రాయణంచరేత్ ॥ శాతాతపబృహస్పతీ । వృథాపాకస్యభు
క్త్వాన్నంప్రాయశ్చిత్తంచరేద్ద్విజః । ప్రాణాయామంత్రిరభ్యస్యఘృతం
ప్రాశ్యవిశుద్ధ్యతీతి॥ ... ...

—*అథసగ్ంస్పృష్టాద్యన్నే వైశ్వదేవనిషేధః-*—

ఏవమేవసగ్ంస్పృష్టాన్నాదికమపి వైశ్వదేవేనిషిద్ధం।సగ్ంస్పృష్టముభయో
రేకభాండపక్వం తేనవైశ్వదేవంనకుర్యాత్ ॥ దర్వీజలభాండభేదాత్పాకభే
దః॥ ఆశ్వలాయనః । నూతనేమృణ్మయేపాత్రేదేవానాంతామ్రభాజనే
స్వయమేవపచేదన్నం యద్వాశ్రోత్రియభార్యయా । స్వయమితిపుత్రా
దీనాముపలక్షణం । పుత్రేణప్రియశిష్యేణభార్యయావామనోజ్ఞయా । య
ద్వాశ్రోత్రియవిప్రేణ పితృమాతృస్వబాంధవైః । పాచయిత్వాపవిత్రా
న్నం దేవాదిభ్యోనివేదయేత్ । తన్నివేదితశేషేణ స్వాన్ప్రాణాన్తర్పయే
త్సుధీరితి ॥ తర్పయేత్తృప్తింగమయేత్ । స్వయమపితన్నివేదితాన్నశేషమే
వాశ్నీయాదిత్యర్థః।యజ్ఞశిష్టాశినస్సంతోముచ్యంతే సర్వకిల్బిషైః । భుంజతే

తేత్వఘంపాపాయేపచంత్యాత్మకారణాత్॥ ఇతిభగవద్వచనాత్ ॥ హో మస్సంవిందతేఅప్రచేతా ఇతిశ్రుతేశ్చ । అహవిష్యంమాషాది । అయజ్ఞి యాంవై మాషాపవరకకోద్రవా ఇతిశ్రుతేశ్చ । అథసాయంప్రాతస్సిద్ధస్యహవి ష్యస్యజుహుయాదితిగృహ్యకారవచనం । అస్యార్థః । సిద్ధంపక్వంతేనాప క్వానాంతండులాదీనాంనివృత్తిః । హవిష్యంవ్రీహివ్రియంగు యవగోధూ మశ్యామాకాద్యన్నం।(తేనాఽహవిష్యమాషవరకకోద్రవయావనాళాదీనాం వృత్తిః । ఆరనాళంయావనాళాన్నంగ్రాహ్యమితికేచిత్ । అయంముఖ్య పక్షః। ముఖ్యాసంభవేస్మృతికారోక్తగౌణపక్షోపిగ్రాహ్యః। తేనసిద్ధాన్నా సంభవేఅసిద్ధతండులాదిభిరపివైశ్వదేవంకుర్యాదితి । అస్నాత్వైవైశ్వదేవం కందులేనజలేనవా । అథవామంత్రతఃకుర్యాద్వైశ్వదేవఫలేషు । అన్య త్రాపి । శాకంవాయదివాపత్రం మూలంవాఫలత్సజ్జలమితి । శాకమితిభ క్ష్యశాకంవ్యవసితం । ప్రకరణాదేవంహవిష్యాసంభవే అహవిష్యమపిజు హుయాత్ ॥ యదశ్నాతితజ్జుహుయాదితి । శంఖస్మరణాత్ । రామాయ ణే । హింగుద్వైర్బదరైర్బిల్వైర్వానామస్త్రస్వయతేపితౄన్ । యదన్నఃపురు షోలోకేతదన్నాస్తస్యదేవతాః । అహవిష్యహోమే విశేషోహారీతేనో క్తః । యద్యహవిష్యంజుహుయాదుదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్యతజ్జు హుయాద్ధుతమహుతంభవతీతి । ఆహ్నికధర్మసారేవిశ్వామిత్రః । లవణా క సంయుక్తం పాకంకుర్యాద్ద్విజోత్తమః। ఇత్యాదికస్యనన్నస్యతండులాన్న పాచయేత్ । తస్యోదకస్యమధ్యేతుతండులాన్పావనేద్వ్రతి॥ తదన్నంగర ంజ్ఞేయంతుల్యంగోమాంసభక్షణేనేతి । అత్రక్షారలవణపాకాన్నసగంస్పృష్ట వ్యచ హోమం పరివర్జయేత ఇతి సూత్రం పఠ్యమానం ॥ అత్ర సూత్రేక్షారల ణాప రాన్నమితి పాఠాంతరం ఏవంచవైశ్వదేవాదికే హవిష్యాసనాగ్నా ేవకుర్వీత । తథాచమనుః । వైవాహికేగ్నౌకుర్వీతగృహ్యకర్మయథావి ధి। పంచయజ్ఞవిధానంచపక్తించాన్వాహికీంగృహీ।పంక్తిలక్షణంస్మృ త్యంతరేఉక్తం॥ ... ... *

—*వైశ్వదేవారంభవిచారః*—

వైశ్వదేవారంభస్తుప్రథమపూర్ణిమాయామేవకర్తవ్యః। ఏవమతఊ ర్ధ్వమితిగృహ్యసూత్రే పార్వణస్థాలీ పాకంవిధాయతస్యైవపర్వణిప్రియ

భోజనాదివిశేషవిధానార్థం పాణిగ్రహణాదధీత్యాద్యా రభ్యాశ్వభూతే స్థాలీపాకస్తస్యోపచారః పార్వణేనవ్యాఖ్యాత ఇత్యనువాదంకృత్వాప్రియ భోజనాపేక్షితంపాకసిద్ధ్యర్థమగ్నిప్రతిష్ఠాపనముదధానాయతనాదికంచ విధాయమైథున పరిసంగ్రహాప్తే ద్వైసందినమైథునశుద్ధ్యాదికం ఆర్యాఃప్ర యతా వైశ్వదేవఇతివైశ్వదేవపాకపూర్వకం వైశ్వదేవవిధానాత్॥ అన్య థాసూత్రవైయర్థ్యాపత్తేః। తథాహి। కాలయోర్భోజనమతృప్తిశ్చాన్న స్యేతి కాలయోరేవ భోజనమేవేతి నియమాత్ కాలాంతరస్యప్రియభోజ నస్యచనివృత్తేరసిద్ధత్వేన పర్వణి ప్రియభోజనస్య విహితత్వేన తదాక్షిప్త పాకస్యవిషయత్వాసంగికారేచ నాత్మార్థమభిరూపమన్నం పాచయేదితిని షేధసూత్రస్య నిర్విషయత్వేన వైయర్థ్యాపత్తిః। తద్భయాత్ ప్రియ భోజనవిధ్యాక్షిప్తపాకస్య విషయత్వాంగికారే ప్రియభోజనవిధివైయ ర్థ్యాపత్తిః। ద్వాదశాహదీక్షా విధానస్యాన్యథాప్యుపపత్తేః। అతఏవ గృహప్రవేశహోమాద్యా పౌర్ణమాస్యాదిరిష్యతే। తస్యాంతమార భతేతివృత్తికారేణ భాషితమిత్యభియుక్తోక్తిస్సంగచ్ఛతే। ఆరభేతేత్యనే నస్థాలీపాకోనగమ్యతఇతికైశ్చిదుచ్యతే। తదప్యసమంజసం। మాసశ్రాద్ధా దావ్యభిచారాత్। పిత్ర్యభిన్నత్వేసతీతిహేతోస్సవిశేషణత్వే సోపాధి కత్వాపత్తిః॥ వైశ్వదేవస్థాలీపాకపూర్వకోనభవతి। గృహపాకహోమ విధానాత్।మాసిశ్రాద్ధవత్। ఇతిసత్ప్రతిపక్షశ్చహేతు ప్రకరణంచ స్థా లీపాకవిధాయకంనభవతి। విధాయకత్వేనాభిమతవైశ్వదేవవిశ్వేదేవా ఇతిసూత్రస్థవైశ్వదేవశబ్దస్య స్థాలీపాకవాచకత్వాసంభవాత్ ప్రకరణం తువిద్యమానార్థసంకోచకంనావిద్యమానార్థకల్పకం। వైశ్వదేవశబ్దస్య తువైశ్వదేవత్వస్థాలీపాకద్వయవాచకత్వసంభవతిసతిస్థాలీపాకప్రకరణంవై శ్వదేవరూపార్థసంకోచ్యతత్స్థాలీపాకరూపార్థం బ్రూయాత్।స్థాలీపాక రూపార్థస్తువైశ్వదేవశబ్దస్యకుత్రాపినదృష్టః। కించ। స్థాలీపాకప్రకరణమపి పార్వణేనాతోన్యానీత్యతసూత్రాత్ప్రాగేవసమాప్తం। తత్ప్రభృతికల్పా తిదేశప్రాప్తదేవతాద్వయస్యయథోపదేశదేవతానాంచక్రమణికావిధానా త్। అతఏవావికృతహోమేతిత్థ్యమిత్యపితత్ప్రకరణేఉక్తం। విధాయకవచనం తుశశవిషాణప్రాయమేవేతిదిక్। యత్తువివాహకాలేచవిభాగకాలేసీమం

తకాలేచసపిండకాలే । పిత్రోర్మృతాహేన్య శుభేదినేవా ప్రారంభణం ప్రాథమికం విధిజ్ఞః। ఇతి॥ తదాశ్వలాయనవిషయమితి నకించిద్బాధకమస్తి॥ తత్ వైశ్వదేవవిశేషప్రకరణే అస్మాభిరుక్తం॥

—*పితృభూతబల్యుద్ధరణం-*—

భూతయజ్ఞాన్న శేషేణపిత్ర్యయజ్ఞం సమాచరేత్। పితృయజ్ఞాహుతిం భూతయజ్ఞస్యాహుతినాసహ॥ ఉద్ధృత్యప్రక్షిపేద్బుద్ధ భూతానాగ్నౌ వినిక్షిపేత్। ఆశ్వలాయనవిషయమేతత్ ॥ యాజుషవిషయేతు గృహ్యారత్నాకరేణోక్తం। పితృభూతబలీ చాగ్నౌప్రక్షిపేద్యాజుషస్సృదిత॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః। దొషాసనేపచనేవావ్యవస్థితో వికల్పఉక్తోత్రనతుల్యకల్పః - సర్వాహితాగ్నిర్విధురోపి లౌకికే పచన్యాచ కుర్వీత హివైశ్వదైవికం॥

—*వైశ్వదేవబల్యుద్ధరణాదివిశేషాః-*—

వైశ్వదేవబలీనాంతునదోషోదర్శనేక్వచిత్ । స్వయముద్ధరణేదోషస్తస్మాదన్యైస్తుకారయేత్ ॥ అనుద్ధృత్యబలీన్సర్వాన్ ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్ । స్వయముద్ధరణే చైత్తుప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ నిత్యశ్రాద్ధం బలీన్దద్యాన్నైవపాత్రాంతరేక్వచిత్ ఉద్ధృత్యాగ్నౌవిప్రహస్తేక్షిపేద్వోపహసన్నా ॥ విజ్ఞానేశ్వరే । వైశ్వదేవనిమిత్తంవైపక్వాన్నాత్సాగ్రం బలీన్హరేత్తు । తథావైశ్వపచాదిభ్యస్తథా వాన్నంవిసర్జయేత్తు॥ ...

—*ఏకకాలెవైశ్వదేవద్వయనిషేధః*—

ఏకకాలేవైశ్వదేవద్వయనిషేధః-షట్కర్మచంద్రికాయాంగౌతమః సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవఃకర్తవ్యోబలికర్మచ। మహాంతఃపంచయజ్ఞాంస్తు గృహీతేత్యాహగౌతమః॥ వ్యాసోపి। సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవః కర్తవ్యో బలికర్మచ। అనశ్నతాపిసతతమన్యథాకిల్బిషీభవేత్॥ కిల్బిషంపాపం । ఇదం వైశ్వదేవద్వయంపక్వాన్నసహైవారబ్ధవ్యం । చంద్రికాయాం । యస్యభార్యాశ్శుచిస్నాతోవిధివాచస్యవాగ్యతః । ఉపవిశ్యసముద్ధరేగ్నౌ వైశ్వదేవంసమాచరేత్॥ ఆరంభః ప్రథమప్రయోగః । ఆరంభాదూర్ధ్వంప్రవాసేపత్నీగృహీతోపివైశ్వదేవంకుర్యాత్। గృహ్యపరిశిష్టే। ప్రోషితోపార్థ్యత్నసంస్కారంకుర్యాదేవావిచారయన్ । స్వగృహ్యోక్తవిధానేనవైశ్వదేవం సమాహిత

ఇతి॥ ప్రోషితః । ప్రవాసితః । భార్యాగ్నివిముక్తదేశేప్రస్థానంప్రవాసః। గృహ్యాకారికాకారః। గృహస్థోవైశ్వదేవాఖ్యంకర్మ ప్రారభతేదివా। తంత్రం నాస్త్యత్రభగవద్వృత్తికారవచోయథా ॥ దివాగ్రహణేనవైశ్వదేవస్యప్రథమారంభః। ఔపాసనవన్నసాయమారంభఇత్యర్థః। తంత్రంనామఏకకాలె ఔపాసనవద్వైశ్వదేవద్వయంకర్తవ్యమిత్యర్థః। తథాచగౌతమః। ఔపాసనమశక్తశ్చేత్సముచ్చయంవాపికారయేత్। నాపద్యపిసమాసోస్తివైశ్వదేవస్యకర్మణః॥ నోత్కృష్టోవాపకృష్టోవాకర్మణోర్వాగనాదృతఇతి । అస్యార్థః। ఔపాసనంవైశ్వదేవంచకాలద్వయేపి సాయంకాలెప్రాతః కాలెచ పృథక్పృథక్కుర్యాత్ । కాలద్వయేప్యౌపాసనంపృథక్పృథక్కర్తవ్యం అశక్తశ్చేత్సముచ్చయం సమాససాధ్యం। సమాసస్సంక్షేపః। మేళనమితియావత్। ఆపద్యపి అశక్తావపి వైశ్వదేవకర్మణః ఔపాసనవత్సమాసోస్తి తథావచనాభావాత్। అత్రకేచిద్వదంతి వైశ్వదేవద్వయంకాలె పృథక్పృథక్కర్తుమశక్తశ్చేత్సాయంవైశ్వదేవమపకృష్య ప్రాతర్వైశ్వదేవాంతేకర్తవ్యం। ప్రాతర్వైశ్వదేవముత్కృష్య సాయంవైశ్వదేవాంతేకర్తవ్యమితి తదయుక్తం। ఉత్కృష్యాపకృష్యవావైశ్వదేవంకర్తవ్యమితివచనాభావాత్। వచనాభావేపి యుక్తిర్యాతె తద్వ్యవస్థేమేవ। తథాచోక్తం। స్వాభిప్రాయకృతంకర్మయత్కించిత్ జ్ఞానవర్జితం। క్రీడాకర్మవబాలానాంతత్సర్వంస్యాన్నిరర్థకం । అత్రవృత్తికారేణోక్తమిదమసమూలమపేతినాంగీకరణీయమితి। తథాసర్వేషుదేశేషు శిష్టాచారాదర్శనాత్ । యత్రహిధర్మసందేహో అథయదితేకర్మవిచికిత్సావావృత్తవిచికిత్సావాస్యాదితిశిష్టానుశాసనేననిర్ణేతవ్యత్వాత్ । తస్మాద్వైశ్వదేవద్వయం యుగపత్కర్తవ్యమిత్యసంగతం । సాయంప్రాతర్వైశ్వదేవయోః పృథక్పృథక్కరణాశక్తౌప్రాతర్వైశ్వదేవంకుర్యాత్ । అనుష్ఠానతస్యైవముఖ్యత్వాత్ । సాయంవైశ్వదేవస్యజఘన్యత్వాత్ । ముఖ్యజఘన్యయోర్ముఖ్యంబలవదితిన్యాయాత్ । అశక్తస్యసాయంవైశ్వదేవస్యలోపః । తథాచ । ముఖ్యేలుప్తేజఘన్యస్యనానుష్ఠానంప్రవర్తతే । తథాముఖ్యమనుష్ఠాయజఘన్యమనుతిష్ఠతీతి॥ ... ... *

కేచిత్తువిధురవైశ్వదేవేదేవయజ్ఞలోపః। వైదికాగ్నౌదేవయజ్ఞవిధానాత్। జీవపితృకస్యపితృయజ్ఞలోపః। తదుక్తంగృహ్యాదీపికాయాం । నజీవపి

వృకః కుర్యాత్పితృయజ్ఞం తు కేవలం, వైశ్వదేవం పితృబలిం కుర్యాద్దేవా విచా
రయన్। స్మృత్యంతరే॥ జీవతాతః పితృయజ్ఞం దేవయజ్ఞం త్వనగ్నికః। సకుర్వీ
తేతరాన్ యజ్ఞాన్ కుర్వీత విధిపూర్వకమితి॥ ... ... *

—* అథ కూశ్మాండాః *—

అథ కూశ్మాండమంత్రాః। ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ
భ్రూణహత్యాయాః అర్వాంచియావంతి ఏనాంసిమయి సంభవంతి తా
వతామేనసాం విముక్త్యర్థం కూశ్మాండైర్హోష్యామి॥ చరుగ్ శ్రప
యిత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే కూశ్మాండైర్జుహోతి। ఓం భూ
ర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం.. ప్రచోదయాత్స్వాహా॥ సవిత్ర ఇదం। ఓం
సా భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వా
హా॥ సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం। యద్దేవా
దేవహేళనం దేవాసశ్చకృమా వయం। ఆదిత్యాస్తస్మాన్మా ముంచత ఋతస్యర్తేన
మామిత స్వాహా. దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం। దేవా జీవనకామ్యా యద్వాచా
నృతమూదిమ। తస్మాన్న ఇహ ముంచత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదం। ఋతేన ద్యావాపృథివీ ఋతేన త్వగ్ం సరస్వతి। కృతాన్నః పాహ్యేనసో
యత్కించానృతమూదిమ స్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సరస్వత్యా ఇదం।
ఇంద్రాగ్నీ మిత్రావరుణౌ సోమో ధాతా బృహస్పతిః। తే నో ముంచంత్వేనసో
యదన్యకృతమూదిమ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాం మిత్రావరుణాభ్యాగ్ం సో
మాయ ధాత్రే బృహస్పతయ ఇదం। సజాతశగ్ంసాదుత జామిశగ్ంసాజ్జ్యా
యసశ్శగ్ంసాదుత వా కనీయసః। అనాధృష్టం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్త్వము
స్మాన్ జాతవేదో ముముగ్ధి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం। యద్వాచా యన్మ
నసా బాహుభ్యామూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతం చకృమా వ
యం। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసః। ప్రముంచతు చకృమ యాని దుష్కృతా స్వా
హా॥ అగ్నయ ఇదం। యేన త్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం తమసో
నిర్ముమోచ। యేనేంద్రో విశ్వా అజహాదరాతీస్తేనాహం జ్యోతిషా జ్యోతిరాన
శాన ఆక్షి స్వాహా॥ అగ్నయే జ్యోతిష్మత ఇదం। యత్కుసీదమప్రతీత్తం మయే
హ యేన యమస్య నిధినా చరామి। ఏతత్తదగ్నే అనృణో భవామి జీవన్నేవ ప్ర
తితత్తే దధామి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। యన్మయి మాతా యదా పిపేష యదం

తరిష్యం ..యదాశసాతిక్రామామిత్రితే దేవాదివిజాతా యదాప ఇమంమే వరుణతత్వాయామిత్వన్నో అగ్నేసత్వంనో అగ్నేత్వమగ్నే అయాస్యయ న్మయియమాతా గర్భేసతిఏనశ్చకారయత్పితా। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః । గార్హపత్యః ప్రముంచతు । దురితాయానిచకృమకరోతుమామనేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। యదాపిపేషమాతరంపితరం।పుత్రః ప్రముదితోధయన్। అహిగ్ంసితౌపితరౌమయాతత్। తదగ్నే అనృణోభవామి స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం।యదంతరిక్షంపృథివీముతద్యాం।యన్మాతరంపితరం వాజిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతుదురితా యానిచకృమకరోతుమామనేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం। యదాశసానిశసాయత్పరాశసా । యదేనశ్చకృమానూతనం యత్పురాణం। అగ్నిర్మా...సగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం । అతిక్రామామిదురితం యదేనః జహామిరిప్రంపరమేసధస్థే। యత్రయంతిసుకృతోనాపిదుష్కృతస్తమారోహామి సుకృతాన్నులోకగ్గ్ స్వాహా॥ సుకృతాంనులోకాయేదం। త్రితేదేవా అమృజతైతదేనస్త్రితఏతన్మనుష్యేషుమామృజే । తతోమాయదికించిదానశే। అగ్నిర్మా తస్మా...సగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదం।దివిజాతా అప్సుజాతాః।యాజాతా ఓషధీభ్యః। అథోయాఅగ్నిజాఆపస్తానశ్శుంధంతుశుంధనీస్స్వాహా।అద్భ్యశ్శుంధనీభ్యఇదం। యదాపోనక్తందురితంచరామ। యద్వాదివానూతనంయత్పురాణం । హిరణ్యవర్ణాస్తతఉత్పునీతనస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోహిరణ్యవర్ణాభ్యఇదం । ఇమంమేవరుణ...చకేస్స్వాహా । వరుణాయేదం। తత్వాయామి ... మోషీస్స్వాహా॥ వరుణాయేదం।త్వంనోఅగ్నే...ధ్యస్మత్స్వాహా । అగ్నివరుణాభ్యామిదం। సత్వంనోఅగ్నే...ఏధిస్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నేఅయాస్యయా...భేషజగ్గ్ స్వాహా ॥ అయసేగ్నయఇదం। యదదీవ్యన్నృణమహంబభూవాదిత్సన్వా సంజగరజనేభ్యః। అగ్నిర్మాతస్మాదింద్రశ్చసంవిదానౌ ప్రముంచతాగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదం। యద్ధస్తాభ్యాం చకరకిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః। ఉగ్రంపశ్యాచ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసావనుదత్తామృణానిస్స్వాహా ॥ ఉగ్రంపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యామిదం । ఉగ్రంపశ్యేరాష్ట్రభృత్కిల్బిషాణియదక్షవృత్తమను దత్తమేతత్

త్త్వ నైన్న ఋణాన్ఋణవ ఇత్సమానో యమస్యలోకే అధిరజ్జురాయస్స్వాహా ॥ ఉగ్రంపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యమిదం (అవతే హేడ ఉదుత్తమమిమంమేవరుణ తత్త్వా యామిత్వంనోఅగ్నే సత్వన్నో అగ్నే |) అవతే హేడోవరుణ నమోభి రవయజ్ఞేభిరీమహే హవిర్భిః | క్షయన్నస్మభ్యమసుర ప్రచేతో రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతాని స్వాహా ॥ వరుణాయేదం | ఉదుత్తమంవరుణపాశమస్మదవాధమంవిమధ్యమగ్ంశ్రథాయ | అథావయమాదిత్యవ్రతేతవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం | ఇమంమే... చకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం | తత్త్వాయామి... మోషీః స్వాహా ॥ వరుణాయేదం | త్వంనో అగ్నే... ప్రముముగ్ధ్యస్మత్ స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం| సత్వంనో.. ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం | సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋథో యశ్చనిస్వనః | తేఽస్మద్యక్ష్మమనాగసో దూరాద్దూరమచీచతగ్ం స్వాహా ॥ సంకుసుకవికుసుకనిర్ఋథ నిస్వనేభ్య ఇదం | నిర్యక్ష్మమచీచతే కృత్యాంనిరృతిం చ | తేనయోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా॥ నిర్ఋత్యా ఇదం | దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాం ఘణేనానుఘణేన చ | తేనాన్యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసి స్వాహా ॥ దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంస ఘణానుఘణేభ్య ఇదం | సంవర్చసా పయసా సంతనూభిరగన్మహి మనసా సగ్ంశివేన | త్వష్టానో అత్ర విదధాతు రాయోఽనుమార్ష్టు తన్వో యద్విలిష్టగ్ం స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదం | ఆయుష్టే విశ్వతో దధదయమగ్నిర్వరేణ్యః | పునస్తే ప్రాణ ఆయతి పరాయక్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా ॥ అయమగ్నయ ఇదం| ఆయుర్దా అగ్నేహవిషో జుషాణో ఘృత ప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి | ఘృతం పీత్వామధుచారుగవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమగ్ం స్వాహా ॥ ఆయుర్దాగ్నయ ఇదం | ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోజో వరుణసగ్ంశిశాధి | మాతేవాస్మా అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథాసత్ స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం | అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషంచనః | ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే పవసే ఇదం| అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యం| దధద్రయిం మయి పోషగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే పవమానాయేదం | అగ్నిరృషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః | తమీమహే మహాగయగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే ఋషయే పవమానాయ పాంచ

జన్యాయపురోహితాయేదం । అగ్నిర్జాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాన్జాతవేదోనుదస్వ । అస్మేదీదిహిసుమనా అహేడచ్ఛర్మన్ తేస్యామత్రివరూథఉద్భిస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । సహసాజాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతాన్జాతవేదోనుదస్వ । అధినోబ్రూహి సుమనస్యమానోవయగ్గ్స్యామప్రణుదానస్సపత్నాం త్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । అగ్నేయోనోభితోజనోవృకోవారోజిఘాగ్ంసతి । తాగ్ స్త్వంవృత్రహంజహివస్వస్మభ్యమాభరస్వాహా॥ అగ్నయేవృత్రఘ్న ఇదం । అగ్నేయోనోభిదాసతిసమానోయశ్చనిష్ట్యః । తంవయగ్ంసమిధంకృత్వాతుభ్యమగ్నేపిదధ్మసిస్వాహా। అగ్నయ ఇదం॥ యోనశ్శపాదశపతోయశ్చనశ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చసర్వంపాపగ్ం సమూహతాగ్ స్వాహా । ఉషోనిమ్రుగ్భ్య ఇదం। యోనస్సపత్నోయోరణోమర్తోఽభిదాసతిదేవాః । ఇధ్మస్యేవప్రక్షాయతోమాతస్యోచ్ఛేషికించనస్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదం । యోమాంద్వేష్టి జాతవేదోయంచాయంద్వేష్మియశ్చమాం ॥ సర్వాగ్ స్తానగ్నేసం దహయాగ్ శ్చాహంద్వేష్మియేచమాగ్గుం స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం। యోఅస్మభ్యమరాతీయాద్యశ్చనోద్వేషతేజనః । నిందాద్యోఅస్మాన్ దిప్సాచ్చ సర్వాగ్ స్తాన్మష్మషాకురుస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సగ్ంశితంమేబ్రహ్మసగ్ంశితంవీర్యం బలం । సగ్ంశితంక్షత్రంమేజిష్ణుయస్యాహమస్మిపురోహితస్స్వాహా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదం । ఉదేషాంబాహూఅతిరముద్వర్చో అథోబలం। క్షిణోమిబ్రహ్మణామిత్రానున్నయామిస్వాంఅహగ్ స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదం । పునర్మనః పునరాయుర్మ ఆగాత్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రంమ ఆగాత్పునః ప్రాణపునరాకూతంమ ఆగాత్పునశ్చిత్తం పునరాధీతంమ ఆగాత్ । వైశ్వానరోమేదబ్ధస్తనూపా అవబాధతాందురితానివిశ్వాస్వాహా ॥ వైశ్వానరాయాదబ్ధాయతనూప ఇదం । స్రువేణహోమః । సింహే వ్యాఘ్రఉతయాపృదాకౌత్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణేసూర్యేయా । ఇంద్రం యాదేవీసుభగాజజానసానఆగన్ వర్చసాసంవిదానాస్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యా ఇదం । యా రాజన్యేదుందుభావాయతా యామశ్వస్యక్రంద్యే పురుషస్యమాయా । ఇంద్రంయా...దానాస్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదం। యాహస్తినిద్వీపినియాహిరణ్యే త్విషిరశ్వేషుపురుషేషుగోషు । ఇంద్రం

యాదేవీ...దానా స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యాఇదం । రథేఅక్షేషువృ
షభస్యవాజే వాతే పర్జన్యే వరుణస్యశుష్మే । ఇంద్రంయాదేవీసు...దానా
స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యైదేవ్యాఇదం। అగ్నేభ్యావర్తిన్నభినఆవర్తస్వాయు
షావర్చసా । సన్యామేధయాప్రజయాధనేనస్వాహా ॥ అగ్నయేభ్యావర్తి
నఇదం । అగ్నేఅంగిరశ్శతంతేసంత్వావృతస్సహస్రంతఉపావృతః। తా
సాంపోషస్యపోషేణపునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయిమాకృధిస్వాహా ॥
అగ్నయేంగిరసఇదం । పునరూర్జాసి...స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సహ
రయ్యా...విశ్వతస్పరిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదం । అథసమిత్పాణిరగ్నిముపతి
ష్ఠతే । అథోపస్థానం । వైశ్వానరాయప్రతివేదయామోయదీనృణగ్ంసంగ
రోదేవతాసు । సఏతాన్పాశాన్విముచన్వేదసర్వానథోముంచాతు దురితా
దవద్యాత్ । వైశ్వానరః పవయాన్నః పవిత్రైర్యత్సంగర మభిధావామ్యా
శాం । అనాజానన్మనసా యాచమానోయదత్రైనోఅవతత్సువామి । అమీ
యేసుభగేదివివిచృతౌ నామతారకే । ప్రేహామృతస్యయచ్ఛతామేతద్బద్ధ
కమోచనం । విజిహీర్ష్వలోకాన్కృధిబంధాన్ముంచాసిబద్ధకం । యోనేరి
వప్రచ్యుతోగర్భస్సర్వాన్పథోఅనుష్వ । సప్రజానన్ ప్రతిగృభ్ణీతవిద్వాన్ప్ర
జాపతిః ప్రథమజాఋతస్య । అస్మాభిర్దత్తంజరసఃపరస్తాదచ్ఛిన్నంతంతుమ
నుసంచరేమ।తతంతంతుమన్వేకేఅనుసంచరంతియేషాందత్తంపిత్ర్యమాయ
నవత్।అబంధ్వేకేదదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుంచేచ్ఛక్నవాగ్ంసస్వర్గఏషాం।
ఆరభేథామనుసగ్ంరభేథాగ్ంసమానంపంథామవథోఘృతేన । యద్వాం
పూర్తంపరివిష్టంయదగ్నౌతస్మైగోత్రాయేహజాయాపతీసగ్ంరభేథాం।య
దంతరిక్షం పృథివీ ముదద్యాం యన్మాతరంపితరంవాజిహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసోగార్హపత్యఉన్నోనేషద్దురితాయానిచకృమ । భూమిర్మాతా
దితిర్నోజనిత్రంభ్రాతాంతరిక్షమభిశస్త్యానః। ద్యౌర్నఃపితా పిత్ర్యాచ్ఛం
భవాసిజామిమిత్వామావి విత్సిలోకాత్ । యత్రసుహార్దస్సుకృతోమదంతే
విహాయ రోగం తన్వాఽస్వాయాం । అశ్లోణాంగైరహ్రుతా స్వర్గే తత్ర
పశ్యేమపితరంచపుత్రం । యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్యన్నదాస్యన్ను
తవాకరిష్యన్ । యద్దేవానాంచక్షుష్యాగో అస్తియదేవకించ ప్రతిజగ్రాహ
మగ్నిర్మాతస్మాదనృణంకృణోతు । యదన్నమద్మి బహుధా విరూపం వాసో

చ్యైతేస్వాహాపురు...దం । బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీద్బాహూ రాజన్యః
కృతః । ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయతస్వాహా ॥
పురు...దం । చంద్రమామనసోజాతశ్చక్షోస్సూర్యో అజాయత । ముఖాదిం
ద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయతస్వాహా ॥ పురు...దం । నాభ్యా
ఆసీదంతరిక్షగ్ం శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాంభూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్త
థాలోకాగ్ం అకల్పయనేత్స్వాహా ॥ పురు...దం । వేదాహమేతంపురుషం
మహాంతమాదిత్యవర్ణంతమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణి విచిత్యధీరో
నామానికృత్వాభివదన్యదాస్తేస్వాహా ॥ పురు...దం । ధాతాపురస్తా
ద్యముదాజహార శక్రఃప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవంవిద్వానమృత
ఇహభవతినాన్యః పంథా అయనాయవిద్యతేస్వాహా ॥ పురు...దం । య
జ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తేహనాకంమ
హిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాస్స్వాహా ॥ పురు...
దం । అగ్నిర్నస్స్వప్రథమస్యప్రచేతసోఽయం పాంచజన్యంబహవస్సమింధ
తే । విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ంసమీమహే సనో ముంచత్వగ్ం హస
స్స్వాహా ॥ అగ్నయేగ్ంహోముచఇదం । యస్యేదంప్రాణం నిమిషద్య
దేజతియస్యజాతంజనమానంచకేవలం । స్తౌమ్యగ్నింనాథితోజోహవీమిస
నోముంచత్వగ్ం హసస్స్వాహా । అగ్నయేగ్ంహోముచఇదం । ఇంద్ర
స్యమన్యేప్రథమస్యప్రచేతసోవృత్రఘ్నస్తోమా ఉపమాముపాగుః । యోదా
శుషస్సుకృతో హవముప గంతాసనోముంచత్వగ్ం హసస్స్వాహా । ఇం
ద్రాయాగ్ంహోముచఇదం । యస్సంగ్రామంనయతిసంవశీ యుధేయః
పుష్టానిసగ్ంసృజతిత్రయాణి । స్తౌమీంద్రంనాథితో జోహవీమిసనోముం
చత్వగ్ంహసస్స్వాహా । ఇంద్రాయాగ్ంహోముచఇదం । మన్వేవాం
మిత్రావరుణాతస్యవిత్తగ్ంసత్యౌజసాదృగ్ంహణాయన్నుదేథే । యారా
జానగ్ంసరథంయాథ ఉగ్రాతానోముంచతమాగసస్స్వాహా ॥ మిత్రావ
రుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం । యోవాగ్ంరథఋజురశ్మిస్సత్యధర్మామి
థుశ్చరంతముపయాతిదూషయన్ । స్తౌమిమిత్రావరుణా నాథితో జోహవీ
మి తౌనోముంచతమాగసస్స్వాహా । మిత్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్య
మిదం । వాయోస్సవితుర్విదథాని మన్మహే యావాత్మన్వద్బిభృతో యావద

రక్షితః । యావిశ్వస్య పరిభూర్బభూవతుస్తౌనో ముంచతమాగసస్స్వాహా॥ వాయుసవితృభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం। ఉపశ్రేష్ఠానఆశిషో దేవయోర్ధర్మే అస్థిరన్ । స్తౌమివాయుగ్ంసవితారంనాథితోజోహవీమితౌనో ముంచతమాగసస్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం । రథీతమా రథీనామహ్వ ఊతయే శుభంగమిష్ఠా సుయమేభిరశ్వైః । యయోర్వాం దేవాదేవేష్వనిశిత మోజస్తౌనోముంచత మాగసస్స్వాహా ॥ అశ్విభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం। యదయాతంవహతుగ్ం సూర్యాయాస్త్రిచక్రేణసగ్ంసదమిచ్ఛమానౌ । స్తౌమిదేవావశ్వినౌనాథితో జోహవీమితౌ నోముంచత మాగసస్స్వాహా॥ అశ్విభ్యామాగోముగ్భ్యామిదం। మరుతాంమన్వే అధి నోబ్రువంతు ప్రేమాంవాచంవిశ్వామవంతువిశ్వే । ఆశూన్ హువేసుయమానూతయే తేనోముంచంత్వేనసస్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదం తిగ్మమాయుధంవీడితగ్ం సహస్వద్దివ్యగ్ంశర్ధః పృతనాసుజిష్ణు । స్తౌమిదేవాన్మరుతో నాథితోజోహవీమి తేనోముంచంత్వేన సస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదం । దేవానాంమన్వే అధినోబ్రువంతు ప్రేమాంవాచంవిశ్వామవంతువిశ్వే । ఆశూన్హువేసుయమానూతయే తేనో ముంచంత్వేనసస్స్వాహా ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదం । యదిదంమాభిశోచతిపౌరుషేయేణ దైవ్యేన । స్తౌమివిశ్వాన్దేవాన్నాథితోజోహవీమి తే నోముంచంత్వేనసస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదం । అను నోద్యానుమతిర్యజ్ఞం దేవేషుమన్యతాం । అగ్నిశ్చహవ్యవాహనోభవతాం దాశుషేమయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యా ఇదం। అన్విదనుమతేత్వంమన్యాసైశంచనఃకృధి । క్రత్వే దక్షాయనోహినుప్రణఆయూగ్ంషి తారిషస్స్వాహా॥అనుమత్యా ఇదం। వైశ్వానరోన ఊత్యాప్రయాతుపరావతః । అగ్నిరుక్థేనవాహసాస్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । పృష్టోదివిపృష్టో అగ్నిఃపృథివ్యాంపృష్టోవిశ్వాఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్సనోదివాసరిషఃపాతునక్తగ్ంస్వాహా ॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం॥ యే అప్రథేతామమితేభిరోజోభిర్యే ప్రతిష్ఠే అభవతాంవసూనాం। స్తౌమి ద్యావాపృథివీనాథితో జోహవీమితేనోముంచతమగ్ంహసస్స్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహోముగ్భ్యామిదం । యత్తేవయంపురుషత్రాయ

విద్వావిద్వాగ్ంసశ్చకృమాకచ్చనాగః । కృధీస్వస్మాగ్ం అదితెరనాగావ్యే నాగ్ంసి శిశ్రథోవిష్వగగ్నె స్వాహా ॥ అగ్నయెగ్ంహోముచ ఇదం । యథాహతద్వసవోగౌర్యంచిత్పదిషితామముంచతాయజత్రాః । ఏవాత్వమస్మ త్ప్రముంచావ్యగ్ం హఃప్రాతార్యగ్నె ప్రతరాంనఆయుస్స్వాహా ॥ అగ్న యెగ్ం హోముచఇదం । యావామింద్రావరుణాయతవ్యాతనూస్తామె మమగ్ంహసోముంచతర్గస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్ం హోము గ్భ్యమిదం । యావామింద్రావరుణాసహస్యాతనూస్తామెమమగ్ం హ సోముంచతర్గస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామగ్ం హోముగ్భ్యమిదం । యావామింద్రావరుణారక్షస్యాతనూ స్తామె ...స్వాహా ॥ ఇంద్రావ... మిదం । యావామింద్రావరుణాతేజస్యాతనూ స్తామె .. స్వాహా ॥ ఇంద్రా వరు ... మిదం । యోవామింద్రావరుణావగ్నౌస్రామస్తంవామె తెనావ యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదం । యోవామింద్రావరుణాద్వి పాత్సుపశుషుస్రామస్తంవామెతెనావయజెస్వాహా ॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదం । యోవామింద్రావరుణాచతుష్పాత్సుస్రామస్తంవా ... యజెస్వా హా ॥ ఇంద్రా... దం । యోవామింద్రావరుణాగోష్ఠెస్రామ ... యజెస్వా హా ॥ ఇంద్రా...దం । యోవామింద్రావరుణాగృహేషుస్రామస్తంవా... స్వాహా ॥ ఇంద్రా...దం। యోవా...ణావప్సుస్రామ...స్వాహా ॥ ఇం ద్రావ...దం । యోవా...ణావోషధీషుస్రామ...యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రా... దం।యోవామింద్రావరుణావనస్పతిషుస్రా... యజెస్వాహా ॥ ఇంద్రా... మిదం । పవమానస్సువర్జనఃపవిత్రేణవిచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతు మాస్వాహా ॥ అగ్నయెపవమానాయెదం । పునంతుమాదెవజనాః పునంతు మనవోధియా । పునంతువిశ్వఆయవస్స్వాహా ॥ దెవజనమనువిశ్వాయుభ్య ఇదం । జాతవెదఃపవిత్రవత్ప విత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణదెవదీద్యదగ్నె క్రత్వాక్రతూగ్ంరనుస్వాహా ॥ జాతవేదసేగ్నయఇదం । యత్తెపవిత్రమ ర్చిష్యగ్నెవితతమంతరా । బ్రహ్మతెనపునీమహేస్వాహా ॥ అగ్నయెపవమా నాయెదం । ఉభాభ్యాందెవసవితః పవిత్రేణసవెనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమ హేస్వాహా ॥ దెవాయసవిత్రఇదం । వైశ్వదెవీపునతీదెవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః। తయామదంతస్సధమాద్యేషువయగ్ంస్యామపత

యోరయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదైవ్యై పునత్యా ఇదం । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః ఋతావరీ యజ్ఞియే మా పునీతాగ్ స్వాహా ॥ వైశ్వానరాయ వాతేషిరాయ ద్యావాపృథివీభ్యామృతావరీభ్యామిదం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిర్వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహి మా స్వాహా ॥ సవిత్రే దేవాయేదం। యేన దేవా అపునత యేనాపో దివ్యంకశః । తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా ॥ బ్రహ్మణ ఇదం । యః పావమానీరధ్యేత్యృషిభిస్సంభృతగ్ంరసం। సర్వగ్ంస పూతమశ్నాతి స్వదితం మాతరిశ్వనా స్వాహా ॥ పావమానీభ్య ఇదం । పావమానీర్యో అధ్యేత్యృషిభిస్సంభృతగ్ంరసం । తస్మై సరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకగ్ం స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం। పావమానీస్స్వస్త్యయనీస్సుదుఘాహి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితగ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం పావమానీర్దిశంతు న ఇమం లోకమథో అముం। కామాంత్సమర్ధయంతు నో దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదం । పావమానీస్స్వస్త్యయనీస్సుదుఘాహి ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితస్వాహా ॥ పావమానీభ్య ఇదం । యేన దేవాః పవిత్రేణ...పునంతు మా స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదం॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా॥ ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రాయేదం । ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు...పునాతు స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వస్త్యా సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృణాభిస్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితాయేదం । యద్దేవా దేవహేడనం దే... మాముత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం । దేవా జీవన... మాదిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ం స్వాహా ॥ దేవేభ్యో అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం। ఋతేన ద్యావాపృథివీ...స్పతి । ఋతాన్మా ముంచతాగ్ంహసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా ॥ ద్యావాపృ...ఇదం । సజాతశగ్ంసాదుత జామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శగ్ం...యసః । అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాన్ జాతవేదో ముముగ్ధి స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం।

యద్వాచాయన్మ...అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హ... నేనసగ్గ్ స్వా ॥ అ
గ్నయే గా...దం॥ యద్ధస్తాభ్యాంచకరకి...ఘ్నమానః । దూరేపశ్యాచరా
ష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసావ...నిస్వాహా।దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యామిదం।
అదీవ్యంనృణంయదహంచకారయద్వాదాస్యన్త్సంజగారాజనేభ్యః । అ
గ్నిర్మా తస్మాదేనసో...సగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం। య
న్మయిమాతా గర్భే... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం।
యదాపిపేష...భవామిస్వాహా। అగ్నయ ఇదం । యదంతరిక్షం.. నేనసగ్గ్
స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం । యదాశసా... నేనసగ్గ్ స్వా
హా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదం । అతిక్రామామిదురితంయదే...కగ్గ్
స్వాహా॥సుకృతాంలోకాయేదం।త్రితేదేవా... నేనసగ్గ్ స్వాహా । అగ్న
యే గార్హపత్యాయేదం। దివిజాతా...శుంధసీస్వాహా ॥ అద్భ్యశ్శుంధని
భ్య ఇదం।యదాపోనక్తం...సీతనస్స్వాహా ॥ అద్భ్యశ్చ హిరణ్యవర్ణాభ్య ఇ
దం। ఇమం మే వరుణ తత్త్వాయామి త్వన్నో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే
అయాసి।వైశ్వానరో... వాహసాస్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం॥
ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్యజ్యోతిషస్పతిం।అజస్రంఘర్మమీమహేస్వా
హా॥అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణా
దేకస్స్వపస్యయాకవిః । ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ
భూరిరేతసాస్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । పృష్టో దివిపృ...నక్తగ్గ్
స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । జాతో యదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశుంనగో
పాయిరృత్యః పరిజ్మా। వైశ్వానర బ్రహ్మణే విందగాతుం యూయం పాత స్వస్తిభి
స్సదానస్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం । త్వమగ్నే శోచిషాశోశు
చాన ఆరోదసీ అపృణాజాయమానః । త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముంచో వై
శ్వానర జాతవేదో మహిత్వాస్వాహా॥అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అస్మా
కమగ్నే మఘవత్సుధారయానామిక్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం । వయంజయే
మశతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నే తవోతిభిస్స్వాహా ॥ అగ్నయే
వైశ్వానరాయేదం। వైశ్వానరస్యసుమతౌస్యామరాజాహికంభువనానా
మభిశ్రీః । ఇతో జాతో విశ్వమిదంవిచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణస్వా
హా।అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నయే

స్విష్టకృతఇదం॥ సమిత్సన్నహనప్రహరణాదితంత్రః। అపరేణాగ్నింప్రా
ఙ్ముఖఉపవిశ్యత్రిస్సప్తభిర్దర్భపుంజీలైస్త్రీ౧రాత్మానంసంపావయేత్
హోమాంతేయజ్ఞపురుషంధ్యాయామీత్యోపచారికాంవదేత్

—* సింహానువాకః. *.

యజమానః పూర్వమగ్నేరుత్తరతః ప్రాచ్యాంవాస్థాపితంస్వర్చితం కలశంగృహీత్వా। మహాజనైస్సస్త్రీవాచనపఠనైస్సహ చతుష్పథంగత్వా తత్రరంగవల్ల్యాశోభిత దేశేకలశం నిధాయపత్నీ సమేతస్సన్ ఆసీనశ్చతుర్ది ఙ్మధ్యస్థైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్యఏవం...ర్థం। వైశ్వదేవాఖ్యంకర్మ ప్రారభమాణ ఆదౌసమస్తాంహోమ నిష్పత్త్యర్థం సింహానువాక మంత్రపఠ నంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణ స్సింహానువాక పఠనంకుర్యాత్ ॥ మయాకృతప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవన తృతీయసవన ప్రయుక్తగణహోమాంగత్వేనేతిసవనపక్షసంకల్పవిశేషః॥

సిగ్ంహేమేమన్యుః। వ్యాఘ్రేమేంతరామయః। వృకేమేక్షుత్। అశ్వేమేఘసీః। ధన్వనిమేపిపాసా। రాజన్యగృహేమేశనయా। అక్షే... తంద్రిః। గర్దభేమేగ్నః। శయ్యకేమేహ్రీః। అశ్వత్థేమేవేపథుః ౧... ర్మేమేంగరోగః। బస్తేమేపసర్గా। అప్రియేమేమృత్యుః। ... స్థా। సపత్నేమేఋతిః। దృష్టిర్ధ్రౌమేవృద్ధిః। పరిస్థాతిమేసపత్నీః... ద్రేమఆర్తిః। గవయేమఆంధ్యం। గౌరేమేబాధిర్యం॥౨॥ ఋక్షేమే...కః। గోధాయాంమేస్వేదః। జరాయాంమేహేమః। కృష్ణశకునే మేభీరుతా। ...శేమేపాపగంధః। ఉలూకేమేశ్వభ్యశః। క్లోకేమఈర్ష్యా। మర్కటేమే మర్బుద్ధిః। కులేమేమగ్నస్యా। ఉలేమేప్రథ్యా॥౩॥ ఉష్ట్రే౧మేతృష్ణా। ఋశ్యే మేశ్రమః। అవ్యాంమఆవ్యం। కోశేమేకంపః। కుమార్యాంమేంతాంః। హాకరేమేక్లదథుః। వృదాఖుమేస్వప్నః। అజగరేమేసుస్వప్నప్రవిన్యతి మిస్మయః। లోభాయాంమేక్లోనః॥ ౪ ॥ శలభేమేపాప్మా లక్ష్మీః। స్త్రీ౧షు మనృతం। అజాసుమేకర్కశః। వ్రాత్యేమఈత్యా। శూద్రేమేస్తేయం ...శ్యేమేకార్మకృతం। రాజన్యబంధునిమేజ్ఞానం। నైషాదేమేబ్రహ్మహత్యా॥ ...లుంగమేక్షువధుః। ఉలలేమేబలాసక్తి॥ ౫ ॥ ఉద్రిణేమేపమనిః। కింపురు ...మేరోదః। ద్వీపినిమేనిష్టపత్। హస్తినిమేకిలాసః। శునిమేమరిప్రస్సా॥

కన్యేషుమేత్మిచ్ఛః । విదహేంషుమెశీపథుః । మహావర్షేషుమెగ్లాః । మూజవత్సుమేతప్మా । దుందుభాంమెకౌశికా ॥ ౬ ॥ ఇత్స్వేకుషుమెవిత్తం । కళింగేషుమెమెధ్యం । అశ్వతర్యాంమేప్రజస్తా । ఘర్గ్జశ్చల్యాం మేదుశ్చరిత్రం। ఆఖునిమేదంతరోగః । మక్షికాయాంమెశ్వల్కశః । శుకేషుమేహరిమా। మయూరెమేజల్ప్యా । వృషేమేజరా । చాషేమేపవాదః । అత్సుమేశ్రమః॥ ౭ ॥ బ్రహ్మెహ్మాజ్ఞెమెకిల్బిషం । అపెహిపాప్మక్ । పునరపనాశనోభవానః। పాప్మంత్సుకృతస్యలోకే । పాప్మక్ధేహ్యవిహ్వృతః । యోనఃపాప్మన్నజహాతి । తముత్వాజహీనోవయం । అన్యత్రాస్మన్నివిశతాత్ । సహస్రాక్షోఅమర్త్యః । యోనోద్వేష్టిసహ్యతు । యముద్విష్మస్తముజహీ । కలశోదకంకించిద్భూమావిసృజ్య । కలశఆత్మానంసవ్యగాలోక్య సమిత్రానఆపఓషధయస్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుః । యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః । ఇతియస్యాందిశిద్వేష్యస్తస్యాందిశికలశం నిరస్యపాణీపాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్యాప్రతీక్షమాణోగృహంగచ్ఛేత్॥ ఇతిసింహానువాకః.

—* అథపునరాధేయం. *—

వధూముత్తర ఉపవేశ్యస్వయందక్షిణత ఆసీనః ప్రాణానాయమ్య ఏవం...త్యర్థంఅనుగతస్యాగ్నేఃపునస్సంధానాఖ్యం, కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థంశాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే । ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వా । పుణ్యాహంవాచయిత్వా। పునఃప్రాణానాయమ్య।ఏవం...త్యర్థంఔపాసనాంతరితదినాదారభ్యఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోష నివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవాంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమాంతరితేపునఃప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థంయథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే సమస్తసంపత్సమవాప్తి...పాదపంకజం। అశేషేహేపరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మయాసమర్పితాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మమౌపాసనాంతరితదినాదారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణతద్దోషనివృత్త్యర్థంవైశ్వదేవాంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమాంతరితేపునః ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తంనిశ్చిత్య

పునరాధేయమ్.

ఉపదిశ్య మామనుగృహ్ణాతు। ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ఔపాసనాధికార సిద్ధిరస్తు। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం సువర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే। సువర్ణం పవిత్ర... ప్రయచ్ఛ మే। కామధేనోస్సముద్భూతం... ప్రయచ్ఛ మే। ధాన్యం కరోషి... ప్రయచ్ఛ మే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ పూర్వోక్త ఏవం... తిథౌ మయా కృతైః ఏభిస్సువర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూత్వా మమ శరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। శరీరశుద్ధిరస్తు- పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... తిథౌ మమ ఔపాసనత్యాగ దోషనివృత్త్యర్థం హిరణ్యదానం కరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయ ఔపాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... తిథౌ మమ ఔపాసనాంతరిత హోమద్రవ్యదానం కరిష్యే। బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। అస్మై బ్రాహ్మణాయ హోమాహుతిప్రసక్తదోష నివృత్త్యర్థం హోమద్రవ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ శ్లో॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్ షణ్మాసే ద్విగుణం భవేత్। త్రిగుణం నవమాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాణి వత్సరే। షట్ప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదం ఘృతం। ఔపాసనార్థమాఖ్యాతం వత్సరస్య మనీషిభిః। ఏవం ప్రకారేణ హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... తిథౌ అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా సమిధమాధాయ। ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే। తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య। బహిర్గతనాశే చేత్ ఉపావరోహణం న కర్తవ్యం. అగ్నింధనాదిచతుష్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్ పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా స్వాధాయాం। అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తీశ్చ సత్య... భేషజగ్గ్ స్వాహా। అయసేగ్నయ ఇదం। స్రువేణాజ్యమాదాయ భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। చతుర్గృహీతం గృహీత్వా। మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నిత్... న

మతిఃపృథివ్యైస్వాహా । వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం ॥ పునశ్చక్షుర్గృహీతంగృ
హీత్వా । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నంయజ్ఞగ్ంసమిమందధా
తు । యాఇష్టాఉషసోనిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామిహవిషాఘృతేన స్వాహా
ఉషోభ్యోనిమ్రుగ్భ్య ఇదం । యదస్మిన్ యజ్ఞేంతరగామమంత్రతఃకర్మతో వా ।
అనయాహుత్యా తచ్ఛమయామిసర్వం తృప్యంతుదేవా ఆవృషంతాంఘృ
తేనస్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవోయేవితత్నిరే । యఇమం
యజ్ఞగ్గ్ం స్వధయాదదంతే తేషాంఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామిస్వాహా ఘర్మో దే
వాగ్ంఅప్యేతుస్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । తంతుంతన్వన్రజసోభానుమన్వి
హిజ్యోతిష్మతః పథోరక్షధియాకృతాన్ । అనుల్బణంవయతజోగువామపో
మనుర్భవజనయాదైవ్యంజనగ్గ్ంస్వాహా । అగ్నయేతంతుమత ఇదం । ఉద్బు
ధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ । పునఃకృ
ణ్వగ్గ్ంస్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయితంతుమేతగ్గ్ స్వాహా । అ
గ్నయేతంతుమత ఇదం । ఉదుత్తమంవరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్య
మగ్గ్ంశ్రథాయ । అథావయమాదిత్య వ్రతేతవానాగసో అదితయేస్యామ
స్వాహా । వరుణాయాదిత్యాయేదం । ఉద్వయంతమసస్పరిపశ్యంతో జ్యో
తిరుత్తరం । దేవందేవత్రా సూర్యమ గన్మజ్యోతిరుత్తమగ్గ్ంస్వాహా ॥ సూ
ర్యాయేదం । ఉదుత్యంజాతవేదసం దేవంవహంతికేతవః । దృశేవిశ్వాయ
సూర్యగ్గ్ంస్వాహా ॥ సూర్యాయేదం । చిత్రందేవానాముదగాదనీకం చక్షు
ర్మిత్రస్యవరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రాద్యావాపృథివీఅంతరిక్షగ్ంసూర్య ఆత్మా
జగతస్తస్థుషశ్చస్వాహా ॥ సూర్యాయేదం । అగ్నేభ్యావర్తిన్నభిన ఆవర్త
స్వాయుషావర్చసా । సన్యామేధయా ప్రజయాధనేనస్వాహా ॥ అగ్న
యేభ్యావర్తిన ఇదం । అగ్నేఅంగిరశ్శతంతేసంత్వావృతస్సహస్రంత ఉ
పావృతః । తాసాంపోషస్యపోషేణ పునర్నోనష్టమాకృధి పునర్నోరయి
మాకృధిస్వాహా । అగ్నయేంగిరస ఇదం । పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న
ఇషాయుషా । పునర్నఃపాహి విశ్వతస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । సహ
రయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా । విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరి స్వా
హా ॥ అగ్నయ ఇదం । స్రువేణాజ్యమాదాయ । సర్వప్రాయశ్చిత్తంజుహో
త్యై । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం । ద్వాదశగృహీతేన

స్రువంపూరయిత్వా । సప్తతే అగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్త ధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వా యజంతిసప్తయోనీరాపృణ స్వాహా ఘృతేనస్వాహా॥ అగ్నయే సప్తవత ఇదం । ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం పునస్సంధానాంగత్వేనాగ్నిదార్ఢ్యార్థం తంతుమతీస్థాలిపాకంకరిష్యే । పత్న్యవహంతిచరుగ్‌శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే। స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం । దర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా ॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం । పునరుపస్తీర్య ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ ద్విరభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । సమిత్సన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే బర్హిస్సమంజనం కృత్వా శమ్యా అపోహ్య అస్మిన్ స్వకృతేకర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతా మార్జనం బర్హిహోమ ద్వాసనంచ కృత్వా ఔపాసనం వైశ్వదేవంచ కుర్యాత్॥ ... ... *

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నిస్సంధిత్వే పర్ధీన్ప్రహారేన్నతు । చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కదాచనా । పునస్సంధానపక్షేతు పరిధి ప్రహరణం నహి। జయాది హోమః కర్తవ్యో న సందేహః కదాచనా ।అత్మన్యారోపణాత్పూర్వమనలేశాంతిమాగతే । పునస్సంధాన వేళాయామాదౌ నోపావరోహణం । అగ్న్యుచ్ఛారవిహీనోయశ్చిరకాలగతో భవేత్ । పునస్సంధానవేళాయామాదౌ నోపావరోహణం । కాలశబ్దో బహుతుపర్యాయః ॥ నాశంగతేగ్నాయదకుక్షిమధ్యే కుర్యాత్తదగ్నౌవమనం పురస్తాత్ । బహిర్గతే నాశముపైతి పక్షాః సంధానమగ్న్యాదిలౌకికేగ్నౌ। వమనం ఉపావరోహణం॥ ... .

చతుర్థీహోమప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యే తు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్

—*అథలఘుపునస్సంధానవిధిః.*—

శ్లో ॥ నిత్యోధార్యోయమగ్నిర్యది సమనుగతో మంత్ర ఇత్యాదినోక్తావత్యాష్ప్రత్యాత్తిస్తదనోసిరసన ముపవాసశ్చ పత్న్యాశ్చపత్న్యైః । నాశే

ష్ఠైనాపహోరేజ్జ్వలనముపసమాధాయ సంస్కృత్య సర్పిశ్చైయాశ్చవ్యాహృ
తిస్త్వాహుతభుజిజుహుయాత్స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ ॥ ప్రాణానాయమ్య।
ఏవం... ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే। శ్రో
త్రియాగారాదగ్నిమాహృత్య ఉపలేపనాదిభిరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ధ్యాత్వాలంకృ
త్య చతుష్పాత్ర ప్రయోగం కృత్వా ఇతేనమన్యస్యేత్యాదిభిః పరిషిచ్య సకృ
ద్గృహీతం గృహీత్వా న్వాధాయ । అయాశ్చాగ్నేస్య... భేషజగ్ం స్వా
హా ॥ అయసే అగ్నయ ఇదం । స్రువేణాజ్యమాదాయ సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం
భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం। ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా అ
నంతరమౌపాసనం కుర్యాత్॥ ... ...

శ్లో॥ అధీత వేదస్య గృహే గృహీత్వా ధారయ వహ్నిం విధినా సమింధే। ఆ
జ్యం సకృద్గృహీత్వా పరిస్తృతే అగ్నౌ జుహుయాదయాశ్చ ।
ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్ర ప్రయోగతః । నాఘారౌ చక్షుషీ
చైవ ప్రాణేషిద్ధ్యసినాక్తితం । నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చన చేద్ధ్వం సజయాద
యః। చతుష్పాత్ర ప్రయోగేషు నిశ్చిత్యోక్తం కపర్దినా॥

ఏవమేవాన్యాని చలఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని

—*అథౌపాసనం.*—

శ్లో॥ ముఖ్యోగౌణశ్చ విఖ్యాతో ద్వివిధ మోక్షస్య వస్థితిః। ముఖ్యం కర్తుమశక్తా
నాం గౌణ ఏవ విధీయతే। ఇళాపింగళనాడీభ్యాం నిస్సార్య హృదయాంబుజా
త్। తాభ్యామావాహయేద్వహ్నిం తాభ్యాముద్వాసయేద్ధ్రువి । అతస్తా
నింధమాదాయ సమ్యగాఘ్రాయ నిగృహ్యచ। మంత్రముక్త్వా వహ్నేత్స్థవహ్నిం
వమన్నగ్నౌ వినిక్షిపేత్ ॥ ఉపావరోహ ...దురోణే । తదగ్నౌ సమిధం
నిక్షిప్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం । సాయంప్రాతరౌపాసనం
తండులైర్హోష్యామి॥ ఔపాసనం పూర్వముక్తం॥

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం । సాయంప్రాతరౌపాసన
హోమశేష ద్రవ్యాహుతి తండుల వైశ్వదేవం కరిష్యే । పూర్వ పరిషేచనం
కృత్వా। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వే
భ్యో దేవేభ్య ఇదం। ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయేదం
ధ్రువక్షితయే స్వాహా। ధ్రువక్షితయ ఇదం। అచ్యుతక్షితయే స్వాహా ॥ అచ్యు

తక్షితయక్షిదం।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతయఇదం । ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా । బృహత్సామక్షత్ర...సగణేరత్ను ॥ అగ్న్యేఘృతప్రాయశ్చిత్తం।పునస్త్వాదిత్యా... కామాస్స్వాహా ॥ దివానక్తంచారిభ్యోవసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యఇదం । యేభూతాఃప్రచరంతిదివానక్తంబలిమిచ్ఛంతోవితుదస్య...దాధాతుస్వాహా ॥ దివానక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇమంబలిందదామి । పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । నమస్తేగార్హపత్యాయ.. క్షమస్వపురుషోత్తమ॥ఏతస్మిన్మూలంమృగ్యం॥................*

—*ఆత్మారోపణం.*.

యాతేఅగ్నేయజ్ఞియాతనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం ॥ అచ్ఛావసూనికృణ్వన్నస్మేనర్యాపురూణి । యజ్ఞోభూత్వాయజ్ఞమాసీదస్వాంయోనిం॥జాతవేదోభువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి ॥శ్లో॥ యదాసంధ్యాయతేవహ్నిఃప్రాతర్మధ్యందినేపివా । సదానయం విజానీయాత్సాయమాహుతిపూర్వకం । ఉపావరోహణాత్పూర్వ మనలేశాంతిమాగతే । పునరగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపునస్త్వితిసమింధనం।ఉపావరోహణాదూర్ధ్వంశ్రూయతేసూతకద్వయం । కృత్వాచౌపాసనంసాంగమగ్నిమాత్మనినిక్షిపేత్ । నిత్యమౌపాసనేకాలేవమనయఃప్రయత్నతః । సర్వమౌపాసనంకృత్వా చాత్మన్యారోపయేత్పునః।జలసంయుక్తమేతద్ధి ధారణంనిష్ఫలంభవేత్ । నిజలంధారణంకుర్యాత్పుత్రదారాభివృద్ధయే । హవిషాంధారణంచైవ సమారోపణపూర్వకం । తతఃపశ్చాన్నకుర్వీతధారణంనిష్ఫలంభవేత్ । యాతేఅగ్నఇదంజప్త్వా హస్తేనాగ్నౌప్రతప్యచ।త్రివారంవాసకృద్వాత్వా చాత్మన్యగ్నింసమాపయేత్ ॥ స్ఫుటంమంత్రంజపేద్వాయు మాసమాప్తిర్నిగృహ్యచ।ఏవంత్రివారముక్త్వాగ్నౌతప్తహస్తంముఖేక్షిపేత్॥........*

-*అథగృహనిర్మాణం-*—

గృహనిర్మాణస్యక్రమోచ్యతే।గృహనిర్మాణాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థంశాంత్యర్థంపభ్యుదయార్థంచమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే। ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంగణాధిపతిపూజాంకృత్వా।పుణ్యాహంవాచయిత్వా । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం।గృహనిర్మాణంకరిష్యే।దక్షిణాప్రత్యక్ప్రే

వణమగారావకాశముద్ధత్య పాలాశేనశమీమయేన వోద్దూహ్యైతా మేవదిశ ము త్తరయోద్దూహతి। ఏతామేవదిశందక్షిణాప్రతీచీనాం దిశంయద్భూమేరి త్యృచాయమూహతి॥ యద్భూమేఃక్రూరంతదితోహరామిప రాచీంనిర్ఋ తింనిర్వాహయామి ॥ ఇదగ్గ్ శ్రేయోవసానమాగన్మ దేవాగో మదశ్వావది దమస్తు ప్రభూమ। ఏవంత్రిః। మంత్రావృత్తిశ్చభవతి। ప్రాగుదక్ప్రవణం కృతము త్తరయాభిన్యృశతి । స్యోనాపృథివిభవాన్యక్షరానివేశనీ। యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః॥ప్రదక్షిణగ్గ్ స్థూణాగర్తాన్ఖానయిత్వా భ్యంతరంపాగ్ం సూనుదూహ్య। దక్షిణబాహుసమీపాత్ । ఉత్తరాభ్యాందక్షిణాంద్వా రస్థూణామవదధాతి । ఇహైవతిష్ఠనిమితాతిల్వలాస్యాదిరావతీ। మధ్యే తాల్ప్యస్యసుస్థానా ఆప్రాపన్నఘాయవః। ఆత్వాకుమార స్తరుణఆవత్సో జగతాసహ।ఆత్వాపస్రుతః కుంభా ఆదధ్నఃకలశైరయన్ । ఏవమితిరాం ఇహైవతిష్ఠ...కలశైరయన్।యథాఖాతమితరా అన్వవధాయ । వగంశ మాదీయమానము త్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే। ఋతేనస్థూణావధిరో హావగ్ం శోగ్రోవిరాజన్నపసేధశత్రూన్। సమ్మితంగృహము త్తరైర్యథా లింగమనుమంత్రయతే।బ్రహ్మచతేక్షత్రంచపూర్వేస్థూణేఅభిరక్షతు। పూ ర్వార్ధం।యజ్ఞశ్చదక్షిణాశ్చదక్షిణే।దక్షిణార్ధం। ఇషశ్చోర్జశ్చాపరే।పశ్చి మార్ధం।మిత్రశ్చవరుణశ్చోత్తరే। ఉత్తరార్ధం।ధర్మస్తేస్థూణా రాజశ్రీ స్తేస్తూపః।మధ్యమం॥ఇతిగృహనిర్మాణం॥.......................

—*అథగృహప్రవేశః*—

అథగృహప్రవేశకర్మోచ్యతే।ప్రా...న్యఏవం.. ప్రీత్యర్థంగృహప్ర వేశంకరిష్యే।తదంగత్వేనగణాధిపతిపూజాంకృత్వా। పుణ్యాహంవా చయిత్వా।ప్రాణానాయమ్య। గృహప్రవేశాంగత్వేన వాస్తుపూజాంకరి ష్యే। వాస్తోష్పత ఇతిమంత్రేణ వాస్తుపురుషస్యషోడశోపచారపూజాంకృ త్వా।పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। గృహప్రవేశంకరిష్యే। ఔపాసనేపాలాశంశమీమయంవేధ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్నిముద్ధృత్య। ఉ ద్ధ్రియమాణ ఉద్ధరపాప్మనో మాయదవిద్వాన్ యచ్చవిద్వాగ్ శ్చకార। అహ్నాయదేనఃకృతమస్తిపాపగ్ంరాత్ర్యాయదేనః కృతమస్తిపాపగ్ంత స్మాన్నోధృతోముంచ తస్మాత్।సర్వమగ్నిముద్ధర । ఉత్తరేణయజుషాగా

రం ప్రపాద్య । ఇంద్రస్య గృహావసుమంతోవ రూధీనస్తానహగ్ం సుమనసః ప్రపద్యే । ఉత్తరపూర్వదేశే గారస్యయత్రక్వచాగ్నిమిత్యాదికృత్వా । ఉత్త రయాతస్మిన్నగ్నింప్రతిష్ఠాపయతి । అమృతాహుతిమమృతాయాంజుహో మ్యగ్నింపృథివ్యామమృతస్యజిత్యై । తయానంతంకామమహంజయానిప్ర జాపతిర్యం ప్రథమోజిగాయాగ్నా మగ్నౌస్వాహా । తస్మాదగ్నేర్దక్షిణముద ధానాయతనంభవతి । తస్మిన్వ్రీహీనాగ్రాన్ దర్భాంస్తృగ్ స్తీర్యతేషూ త్తరయావ్రీహీన్ యవాన్న్యుప్య । అన్నపతేన్నస్యనోదేహ్యా నమీవస్యశు ష్మిణః । ప్రప్రదాతారంతారిష ఊర్జన్నోధేహి ద్విపదేచతుష్పదే । తే షూత్తరేణయజుషాచతుర ఉదకుంభానాసయతి । అరిష్టాఅస్మాకంవీరా స్సంతుమాపరాసేచిమేధనం । ప్రతికుంభంమంత్రావృత్తిః । బ్రాహ్మణభో జనపరిసమాప్తిః ప్రాగ్దిక్షణంచేత్తమూత్తరయానుమంత్రయతే । భూమిర్భూ మిమగాన్మాతామాతరమప్యగాత్ । భూయాస్మపుత్రైః పశుభిర్యోనో ద్వేష్టి సభిద్యతాం । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం । గృహప్రవేశాం గత్వేన వాస్తుపూజాంకరిష్యే । వాస్తోష్పతేప్రతి...చతుష్పదే । ఇతిమం త్రేణషోడశోపచారపూజాంకృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం వాస్తోష్పతి హోమంకరిష్యే । అగ్నెరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంత ఉత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి । వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ...శంచతుష్పదే స్వా హా ॥ వాస్తోష్పతయ ఇదం । వాస్తోష్పతేశగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వా హా ॥ వాస్తోష్పతయ ఇదం । వాస్తోష్పతేప్రతరణోన ఏధిగోభిరశ్వేభిరిందో । అజరాసస్తేసఖ్యేస్యామపితేవ పుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వస్వాహా ॥ వా...దం । అమీవహావాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశం సఖాసుశేవ ఏధినస్స్వాహా ॥ వా...దం । జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా ఉత్తరేణాజ్యే షోదకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో గారంపరిషించన్ వా పరిషిచ్య । శివగ్ం శివం । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపైస్సక్తుభిరోదనేనేతి । తతస్తఆశీర్వా దనంకుర్యుః ॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥ ఇతిగృహప్రవేశః. ... ...

—*శ్వగ్రహగృహీతస్యశాంతిః.*—

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం । శ్వగ్రహగృహీతస్య శాంతిరు

కరిష్యే । తపోయుక్తః । యావన్మనస్తోషమనశనాదియుక్తః జాలేనప్ర
చ్ఛాద్య । అన్యేనపురుషేణకగ్ంసంలోహం । కింకిణీం ఘంటాంవాప్రవద
యన్ నాదయన్ కుమారమాదాయ అద్వారేణ సభాంప్రవేశ్యస భాయు
ధ్యధిదేవనముద్ధత్య అవోక్ష్యాక్షాన్న్యుప్యాక్షేషూత్తానం నిపాత్యదధ్నా
లవణమిశ్రేణాంజలినోత్తరైరవోక్షేత్ ।కూర్కురస్సుకూర్కురః కూర్కు
రో బాలబంధనః । ఉదగిష్టాద్యదేజాయత్తృతీయస్యా ఇతోదివః । సౌలబ
ఇత్తముపాహ్వాయతాజీఽంధ్యా మశ్వబలః । అథోరామ ఉలుంబలస్సారమే
యోహధావతి । సముద్రమవచాకశత్ । విభ్రిన్నిష్కంచ రుక్మంచశునా
మగ్రం సుబీరిణః । సుబీరిణస్సృజస్సృజశునకస్సృజైకవ్రాత్యస్సృజచ్ఛత్ । తత్స
త్యం యత్త్వేంద్రో బ్రవీద్గామస్వేశయస్వేతితాస్త్వగ్గాస్స్వేశయిత్వాగచ్ఛ
స్వంత్వాబ్రవీదవిదహ ఇత్యవిదగ్ం హీతివరంవృణీష్వేతికుమారమేవాహం
వరంవృణఇత్యబ్రవీత్ । విగృహ్యబాహూప్లవసేద్యామవచాకశత్ । విభ్రి
న్నిష్కంచరుక్మంచశునామగ్రగ్ంసుబీరిణః । సుబీరిణస్సృజస్సృజశునకస్సృజైక
వ్రాత్యస్సృజచ్ఛత్ । తత్సత్యంయత్తే సరమామాతాలోహితః పితా । అమి
యేకే సరస్యకా అవధావతితృతీయస్యా ఇతోదివః । తేకశ్చ స సరమతంట
శ్చ తూలశ్చ వితూలశ్చ అర్జునశ్చ లోహితశ్చ దులాహనామవో మాతా
మంధాతకోహంవః పితాసంతష్టో హంతి చకీ్రవోనసీసరీదత । ఛదపేహిసీ
సరమసారమేయనమస్తే అస్తుసీసరసమశ్వావృషాణః పదోనసీసరీదత । శ్వా
నమిచ్ఛాద్వదన్న పురుషంఛత్ । ఎదంపాత్రతర్మధ్యంది నైసాయం కాలేత్రి
ష్వపిప్రవేశనాది ప్రోక్షణాంత మావర్తయేత్ అగదోభవతిఅరోగోభవతి ।

—* అథశంఖగ్రహగృహీతస్యకుమారస్యశాంతిః. *—

ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...త్యర్థం । శంఖగ్రహగృహీతస్య కుమా
రస్య శాంతింకరిష్యే । ఉత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య । ఏతేతేప్రతిదృశ్యేతే
సమానవసనేఉభే । తేఅహగ్ంసారయేణ ముసలేనావహన్మ్యులూఖలే
హతశ్శంఖోహతశ్శంఖపితాహతశ్శంఖశుకుతుర్యకః । అప్యేషాగ్రస్థపతిగ్రా
తః । ఉత్తరయోదకుంభేనశిరస్త ఉపనయేత్ । ఋషిబోధః ప్రబోధస్స
ష్ట్రమాతరిశ్వా । తేతేప్రాణాన్పరిష్యంతిమాభైషీ ర్నమరిష్యసి ॥ ఏవం

ష్వపికాలేషుకుర్యాత్॥ అగదోభవతికుమారః॥ ... ...

—* అథసర్పబలిః. *—

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయమౌపాసనగ్ంహుత్వాకృతప్రాణాయామస్సర్పబలింకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। ఔపాసనేస్థాలీపాకగ్ంశ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణం చకృత్వాగ్నెరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగె దేవపాత్రాణా మంతె ద్వితీయదర్వ్యసహాస్యాంజలిః ప్రయోక్తవ్యః। అంజలెశ్చప్రోక్షణతపన సమ్మార్జనానికరోతి ఆజ్యభాగాంతె ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా। శ్రావణ్యైపౌర్ణమాస్యైస్వాహేతిచరోర్జుహోతి। అత్రశ్రావణీ పౌర్ణమాసీ దేవతా। జఘ్మోమశకఇతిస్వాహాకారాంతైస్త్రింతై ౹ః ప్రతిస్వాహాకారమంజలినాకిగ్ం శుకానిపలాశపుష్పాణిజుహోతి। జఘ్మోమశకోజఘ్నావిత్పష్టి గ జఘ్మోవ్యధ్వరస్స్వాహా॥ మశకాదిభ్యఇదం। జఘ్నోవ్యధ్వరోజఘ్మోమశకోజఘ్నావిత్పష్టిస్స్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్యఇదం। జఘ్నావిత్పష్టిగజఘ్మోవ్యధ్వరోజఘ్మోమశకస్స్వాహా॥ విత్పష్ట్యాదిభ్యఇదం। అత్రాపిద్విరవదానోపస్తరణాభిఘారణాన్యశక్తౌ పత్న్యైవాకర్తవ్యానీత్యుక్తం। అంతేక్షుతాభిఘారణంకిగ్ం శుకహోమేషు సర్పాదేవతాః। ఇంద్రజహీతి తిసృభిస్తిసృభిరగ్వాధమయీస్సమిధఆదధాతి। అత్రప్రథమర్చఇంద్రోదేవతా। ఇంద్రజహిదందశూకంపక్షిణంయస్సరీసృపః। దంష్ట్ర్యంతంచ దశంతంచసర్వాగ్స్తానింద్రజంభయస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం। అప్సుజాతసరె వృధగవానామపిహస్త్య। త్వమగ్నఇంద్రప్రేషితస్సనోమాహిగ్ంసీస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। త్రాణమసిపరిత్రాణమసిపరిధిరసి। అన్నేనమనుష్యాగ్స్త్రాయసె తృణైః పశూన్గర్తేనసర్పాన్ యజ్ఞేనదేవాం స్స్వధయాపితౄంత్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। తత్సత్యమితిచతసృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి। ఆసాంసర్పాదేవతాః। తత్సత్యంయుతె మావాస్యాయాంచ పౌర్ణమాస్యాంచవిషబలిగ్ం హరంతిసర్వఉపరసర్పిణః। తత్తెప్రెరతెత్వయి సంవిశంతిత్వయినస్సంతస్త్వ యినదోభ్యవర్షాభ్యోనః పరిదేహిస్వాహా॥ సర్వేభ్యఇదం। నమోఅస్తుసర్పేభ్య ఇతితిసృః। నమో అస్తుసర్పేభ్యోయేకేచ

పృథివీమను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్వేభ్యో నమస్స్వాహా ॥ సర్వేభ్య
ఇదం। యే దో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య రశ్మిషు । యేషామప్సు సదః కృతం
తేభ్యస్సర్వేభ్యో నమస్స్వాహా ॥ సర్వేభ్య ఇదం । యా ఇషవో యాతుధా
నానాం యే వా వనస్పతీగ్ంరను । యే వావటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్వేభ్యో
నమస్స్వాహా ॥ సర్వేభ్య ఇదం । తతశ్చరోరుత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతే వ
దాయ ద్విరభిఘార్య నపునః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వా
హా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। ప్రతిపన్నస్థాలీపాక వల్లీప్రాశనం॥ జయాది
ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా ప్రణీతామార్జనం బ్రహ్మోద్వాస
నం చ కృత్వా వాగ్యత స్సంభారానాదాయ సంభారాం త్సక్తూన్ ధానా
లాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరం శుమితి సంభారానాదాయ ప్రాచీముదీచీం
వా దిశముపనిష్క్రమ్య శుచౌదేశే పీఠం కృత్వా తత్ర ప్రాచీరుదీచీశ్చ తిస్రస్తి
స్రో రేఖా లిఖిత్వా రేఖాకరణ ప్రకారః పూర్వమేవోక్తః । తాస్వద్భిరుపనిని
య । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే పార్థివా ఇత్యాది బలిం హరిష్యామీత్యం
తే రేఖాసు క్రమేణ సక్తూన్నివపతి । సకృదేవ మంత్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో
యే పార్థివాయ అంతరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః । తేభ్య ఇమం బలిగ్ం
హరిష్యామి । తేభ్య ఇమం బలిమాహార్షం । ఇత్యుత్సర్జనే విశేషః । సంవు
ష్వ ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనస్థగరోశీరమితి తూష్ణీం నివపతి । తక్షక
వైశాలేయమితి తిసృభిస్సమీచీనామాసి ప్రాచీదిగితి యోనామస్థైః ద్వా
దశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ ॥ తక్షకవైశాలేయ ధృతరాష్ట్రైరావత తేజీవా
స్త్వయినస్సత్త్వయినసద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । ధృతరాష్ట్రైరా
వత తక్షక వైశాలేయ తేజీవాస్త్వయినస్సత్త్వయినసద్భ్యో వర్షాభ్యో నః
పరిదేహి । అహిగ్ంసాతిబల తేజీవాస్త్వయినస్సత్త్వయినసద్భ్యో వర్షా
భ్యో నః పరిదేహి । అతిబలాహిగ్ంస తేజీవాస్త్వయిన స్సత్త్వయినసద్భ్యో
వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । యే దందశూకాః పార్థివాస్తాగ్ స్త్వమితః పరాగ
వ్యాటీని వేశయ । సంతివై నశ్శఫినస్సంతి దండిన స్తేనో నేద్దినసాతనె ద్యా
యవస్తాన్ హీనసాత । ద్వాదశపర్యాయాణాముపస్థానప్రయోగ ఉచ్యతే
సమీచీనామాసి ప్రాచీదిక్తస్యాస్తేగ్నిరధిపతిరసితో రక్షితా యశ్చాధిపతి

ర్యశ్చ గోప్తారౌ తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వాం జంభే దధామి | ఓజస్వినీనామాసి దక్షిణా దిక్తస్యాస్త ఇంద్రోఽధిపతిః పృదాకూ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టి తం వాం జంభే దధామి | ప్రాచీ నామాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే సోమోఽధిపతిస్స్వజో రక్షితా యశ్చ ... దధామి | అవస్థావా నామాస్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణోఽధిపతిస్తిరశ్చిరాజీ రక్షితా యశ్చ... దధామి | అధిపత్నీ నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతిరధిపతిశ్శ్విత్రో రక్షితా యశ్చాధిపతి... దధామి | వశినీ నామాసీయం దిక్తస్యాస్తే యమోఽధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చాధిపతి... దధామి | హేతయో నామస్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలిలో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి | నిలింపా నామస్థ తేషాం వో దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవస్సగరో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి | వజ్రిణో నామస్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్నో వ ఇషవో గహ్వరో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి | అవస్థావానో నామస్థ తేషాం వ ఉత్తరాద్గృహా ఆప వ ఇషవస్సముద్రో వాత నామం ... తం వో జంభే దధామి | అధిపతయో నామస్థ తేషాం వ ఉపరి గృహా వర్షం వ ఇషవోఽవస్వాన్వాత నామం తేభ్యో వో నమ ... తం వో జంభే దధామి | క్రవ్యా నామస్థ పార్థివాస్తేషాం వ ఇహ గృహా అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తే ...తం వో జంభే దధామి | ఏవం ద్వాదశపర్యాయై రుపస్థాయ పరిషిచ్య ప్రతీక్షస్తూష్ణీమిత్యాది శ్వేతపదతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యా ముదకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో గారం నివేశనం వా పరిషిచ్య | అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ | సప్త చ మానుషీరిమాస్తిస్రశ్చ రాజబంధవీః || నవై శ్వేతస్యాధ్యాచారేఽహిర్జఘాన కించన | శ్వేతాయ వైదర్వాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వాయ || బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి || సమాప్తకర్మణ... హరిః ఓం తత్సత్ || ఏవమహన్యహ

న్యోదనేనసక్తుభిర్వైతంబలిగ్ంహరేదోత్సర్గాత్॥

—॥ సర్పబలేరుత్సర్గః ॥—

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితేచౌపాసనగ్ంహుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనంకరిష్యే । సర్పబలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయమార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహేతిహుత్వా। మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదం ఏవంజగ్ధోమశక ఇత్యాదిహుత్వాజయాదిపరిషేచనాంతం కృత్వాపూర్వవదోదనం వాసక్తూన్వాదాయ ప్రాచీముదీచీంవేత్యాదబలిప్రక్షేపణేవిశేషః। తేభ్యఇమంబలిమహార్షమితి మంత్రసన్నామః। తత ఉపస్థాయాపః పరిషిచ్య ఇత్యాద్యైత్రిసముత్సృజతి। తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ ॥ ఉత్సర్జనంసమాప్తం॥ ... ... *

—॥ ఆగ్రయణస్థాలీపాకః ॥—

అథాగ్రయణముచ్యతే॥ వర్షాసుశ్యామాకాగ్రయణం శరదివ్రీహీణాంశ్యామానాం సమాసఉపలభ్యతే। వసంతేయవానాం ॥ పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాంవా ప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వాకృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహననాదినవానాం స్థాలీపాకగ్గ్ంశ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ం హుత్వాదర్వ్యాముపస్తీర్యస్థాలీపాకాన్మధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మస్యాజుహోతి। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। పునశ్చైవమవదాయాభిఘార్య। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । పునశ్చైవమవదాయాభిఘార్య శృతాభిఘారణంచకృత్వా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా। ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। పునస్స్రువ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేవదాయ ద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయేత్। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం । ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ంస్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరాయేదం । అపఉపస్పృశ్య। లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతేనవానాంతండులానాం పక్వానాంముఖం పూరయిత్వాగ్ని

త్వాభక్షయిత్వాచమ్య । చరుశేషాత్కించిదోదనంపిండగ్ంసంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతిజుహోపృష్ఠవంశ ఉద్విఘ్త్- పరమేష్ఠ్యసి పరమాంమాంగ్ శ్రియంగమయ॥ శ్యామాకాగ్రయణేసోమఏవప్రధాన దేవతా । సమాప్త మాగ్రయణం॥ ... ...

—*హేమంతప్రత్యవరోహణం.*—

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతేతాత్ప్రత్యవరోహణం కర్తవ్యంకృత ప్రాణాయామః। హేమంతప్రత్యవరోహణంకరిష్యఇతిసంక ల్ప్య।ప్రత్యవరూఢోనోహేమంతః।ఇత్యేతాపదుక్త్వా ఉఖిట్వాదేః ప్రత్యవరు హ్యశయనదేశేనవగ్గ స్వస్తరమా స్తీర్యప్రతిక్షత్రఇతి త్రిభిమత్రైర్దక్షిణైః పార్శ్వైర్నవస్వస్తరేయజమానాదయస్సంవిశంతి। ప్రతిక్షత్రేప్రతి తిష్ఠామిరాష్ట్రే।ప్రత్యశ్వేషుప్రతితిష్ఠామిగోషు। ప్రతిప్రజాయాంప్రతితిష్ఠామి భవ్యేఇహధృతిరిహవిధృతిరిహరంతిరిహరవతిః।దక్షిణతఃపితోత్తరతోమాతా మధ్యేకతా।ఏవమితరేజ్యేష్ఠాదయస్సంహతాభూత్వాసంవిశేయుః। ఉత్తరాభ్యాంపృథివీమభిమృశతి । స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। బడిద్ధాపర్వతానాంఖిద్రంబిభర్షిపృథివి। ప్రయాభూమిప్రవత్వతిమహ్నాజినోషిమహిని ॥ ఏవంసంవేశనాదిపృథివ్యభిమర్శనాంతంసర్వేషాంమంత్రావృత్తిస్త్రీః కర్తవ్యా ॥ సమాప్తం హేమంతప్రత్యవరోహణం॥ ... ...

—*అథేశానబలిః*—

ఈశానబలిరుచ్యతే। ఉదగయనాదిషుకృత ప్రాణాయామఃఏవం... ప్రీత్యర్థంఈశాన బలింకరిష్యఇతిసంకల్ప్య। ఈశానార్థమితిబుద్ధ్వాస్థాలీ పాకగ్ శ్రపయిత్వాశ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వా। కర్తారయావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారాస్తేషాం భాక్తంపర్యాప్తం బృహద్భాండేలౌకికాగ్నౌ తైతపత్యంచరుగ్ శ్రపయిత్వాభిఘార్యౌపాసనాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేసద్రవ్యేణార్థీభవతి తాంత్సర్వానాదాయ పత్న్యైద్యైశ్చ సహప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్యబహిర్గ్రామేశు చౌదేశేనదీతీరే శైలాగ్రేవాస్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నౌ రుపసమాధానాది

పాత్రప్రయోగకాలే। దేవపాత్రాణామంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్విచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చ ద్వంద్వం ప్రయుజ్య కంసపాత్రః పలాశపర్ణానామపి పృథక్ తపనసమ్మార్జన ప్రతితపన ప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని। అగ్నేర్ముఖాంతే పరేణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయ పిండార్థావకాశో భవతి తథా కుటీ కరోతి। ఆ త్వా వహంత్విత్యృచా ద్వయోః కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవమావాహయతి। ఆ త్వా వహంతు హరయస్సచేతసశ్శ్వేతైరశ్వైస్సహ కేతుమద్భిః। వాతాజిరైర్బలవద్భిర్మనోజవైరాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ శర్వోం। ఉత్తరస్యాం కుట్యాం మీఢుషీముమాం దేవీ మాయాహి మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి। మధ్యే వకాశే ఆయాహి జయంతేతి జయంత సుబ్రహ్మణ్య భగవంతమావాహయామీతి ఆవాహ్య ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతాయేత్యావాహన క్రమేణ షోడశోపచారపూజాం కృత్వా। కంసత్రయమాదాయ పరేణాగ్నిం కుట్యోః పురస్తాదావాహనక్రమేణ నిధాయ। త్రిషు కంసేషు ఈశానస్థాలీపాకోదనాత్ కల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసానాదాయాగ్నిం సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్ మీఢుషే స్వాహా॥ ఇతి ఈశానం స్వమోదనముపస్పృశ్య। ఉపస్పృశతు మీఢుషీ మీఢుష్యై స్వాహా॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదనముపస్పృశతి। జయంతోపస్పృశ జయంతాయ స్వాహా॥ ఇతి యజుషా జయంతం స్వమోదనముపస్పృశ్య। దర్వ్యా ఉపస్తీర్య ఈశానస్యోదనాద్విరవదాయాభిఘార్య। భవాయ దేవాయ స్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి। అంతే కృతాభిఘారణం చ। ఓం భవాయ దేవాయ స్వాహా। భవాయ దేవాయేదం। శర్వాయ దేవాయ స్వాహా॥ శర్వాయ దేవాయేదం। ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఈశానాయ దేవాయేదం। పశుపతయే దేవాయ స్వాహా। పశుపతయే దేవాయేదం। రుద్రాయ దేవాయ స్వాహా। రుద్రాయ దేవాయేదం। ఉగ్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఉగ్రాయ దేవాయేదం। భీమాయ దేవాయ స్వాహా॥ భీమాయ దేవాయేదం। మహతే దేవాయ స్వాహా॥ మహతే దేవాయేదం। ఏవం

మీఢుష్యా ఓదనాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య । భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేత్యష్టాభిస్స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైరష్టావాహుతీర్జుహోతి । అంతే శృతాభిఘారణంచ । భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ భవస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదం । శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ శర్వస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదం । ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదం । పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ పశుపతేర్దేవస్య పత్న్యా ఇదం రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదం । ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా । ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదం । భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ భీమస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదం । మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా ॥ మహతో దేవస్య పత్న్యా ఇదం । స్రువ్యుపస్తీర్య మధ్యాదోదనాదవదాయాభిఘార్య । హవిః ప్రత్యభిఘారయతి । జయంతాయ స్వాహా ॥ జయంతాయేదం । దర్వ్యాముపస్తీర్య సర్వతస్స కృత్సకృదవదాయ ద్విరభిఘార్య । అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాం కామానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । ఉత్తరేణ యజుషాగ్నిముపస్థాయ । స్వస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు । సమిత్సన్నహనంచ కృత్వా । లేపయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే పలాశపర్ణాన్యాదాయ సమీపే నిధాయ ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య ఈశానస్యాన్నాదవదాయాభిఘార్య । గృహపోపస్పృశ గృహపాయ స్వాహా ॥ గృహపాయేదం ఈశానాయ దక్షిణస్యాం కుట్యాం దత్వా పునరపి పర్ణాంతరం పూర్వమంత్రేణైవేశానాయ దత్వా। ఏవమితరయోరపి ఆవాహన క్రమేణోత్తరస్యాం గృహ్యుపస్పృశ గృహ్యై స్వాహా ॥ గృహ్యా ఇదం । ఇతి ద్వే పర్ణే దాతవ్యే। ఘోషిణ ఉపస్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా ॥ ఘోషిభ్య ఇదం । ఇత్యేకేన మంత్రేణ మధ్యే ద్వే పర్ణే దాతవ్యే । పునశ్శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్యస్స్వాహా ॥ శ్వాసిభ్య ఇదం । దక్షిణస్యాం ద్వే దాతవ్యే । విచిన్వంత ఇత్యుత్తరస్యాం ద్వే । విచిన్వంత ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా ॥ విచిన్వద్భ్య ఇదం। ప్రపున్వంత ఉపస్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా ॥ ప్రపున్వద్భ్య ఇదం। మధ్యే ద్వే। సమశ్నంత ఉపస్పృశత సమశ్నద్భ్యస్స్వాహా॥ సమశ్నద్భ్య

ఇదందక్షిణస్యాం ద్వ। దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా దేవసే
నాభ్య ఇదం। ఇతి దక్షిణస్యామేవ దశపర్ణాని సోదనాని దదాతి। యా ఆఖ్యాతా
ఇతి దశకృత్వస్తస్యామేవ కుట్యాం పునర్దదాతి। యా ఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనా ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా। దేవసేనాభ్య ఇదం।
ద్వారపా ఉపస్పృశ ద్వారపాయ స్వాహా॥ ద్వారపాయేదం। ఇతి దక్షిణస్యాం
ద్వ। ద్వారప్యుపస్పృశ ద్వారప్యై స్వాహా॥ ద్వారప్యా ఇదం। ఇత్యు
త్తరస్యాం ద్వ। అన్వాసారిణ ఉపస్పృశతాన్వాసారిభ్యస్స్వాహా। అన్వా
సారిభ్య ఇదం। ఇతి మధ్యే ద్వ। నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణే స్వాహా॥ నిషం
గిణ ఇదం। దక్షిణస్యాం ద్వ। ఏవం యథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానం।
తత్ర శ్లోకః। త్రిభిర్వ్యథోఢం పరిదాయ మంత్రైస్తథాపరైర్ముఖ్యకుటౌ త్రిభిస్తు।
త్రిభిర్వ్యథోఢం పునరుక్తమేకం ముఖ్యస్య సందేశకపదిశ శిష్యః। పర్ణదానశే
షోదనం పిండం కృత్వా పర్ణపుటేవ దాయ। నమో నిషంగిణ ఇషుధిమతే ఇత్యేవ
మంతముక్త్వా వృక్ష ఆసజతి। తస్మిన్కాలే నమస్తే రుద్రమన్యవ ఇత్యేతం ప్ర
శ్నం జపేత్। ప్రథమోత్తమానువాకౌ హి। ఉత్తమానువాకే విశేషః। సహ
స్రాణి సహస్రశ ఇతి దశసు మంత్రేషు తేషాగ్ం సహస్రయోజనేవ ధన్వాని
తన్మసీత్యనుషంగః। సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యాం। తేషా
గ్ం సహస్రయోజనేవ ధన్వాని తన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణవేంతరిక్షే భవా అధి
తేషాగ్ం...సి। నీలగ్రీవాశ్శితికంఠాశ్శర్వా అధః క్షమాచరాః। తేషా
గ్ం...సి। నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా దివగ్ం రుద్రా ఉపశ్రితాః। తేషాగ్ం...
సి। యే వృక్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవా విలోహితాః। తే...సి। యే భూతానా
మధిపతయో విశిఖాసః కపర్దినః। తే...సి। యే అన్నేషు వివిధ్యంతి పాత్రేషు
పిబతో జనాన్। తే...సి। యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదా యవ్యుధః। తే...
సి। యే తీర్థాని ప్రచరంతి సృకావంతో నిషంగిణః। తే...సి। య ఏతావంతశ్చ
భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే। తే...సి। పశ్చాదయం విశేషః। నమో
రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేషామన్నమిషవస్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశ దక్షిణా
...దధామి। నమో రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యేషాం వాత ఇషవస్తేభ్యో దశ
ప్రాచీ...దధామి। నమో రుద్రేభ్యో యే దివి యేషాం వర్షమిషవస్తేభ్యో దశ

ప్రాచీ...దధామి । అభిత ఏతమగ్నిం గాస్స్థాపయతి। యథా ప్రధానహోమకాల ఏవైనా గాః ధూమః ప్రాప్నుయాత్ తథా స్థాపయతి । తస్మిన్కాలే తా గాశ్చన్దనాది గన్ధేన దర్భముష్టినావోక్షతి । వృషాణమేవాగ్రేవోక్షతి। అనగ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజతే । శుచౌ దేశే ఆ త్వా వహన్త్విత్యృచా ఆవాహ్య కూర్చం సంధాయ లౌకికపర్ణాని చత్వారి సప్త వాదాయ సమీపే నిధాయ ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య క్షైత్రపత్యాదన్నాద వదాయ। క్షేత్రస్య పతయే త్వా వదామీతి దత్త్వా ఏవం త్రిః కృత్వః షట్కృత్వో వా । అథ క్షేత్రస్య పతినా వయమిత్యృగ్ద్వయం క్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే। క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి గామశ్వం పోషయిత్వా స నో మృడాతీదృశే। క్షేత్రస్య పతే మధుమన్తమూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ । మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూతమృతస్య నః పతయో మృడయన్తు ॥ సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః। తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్ ॥ తత ఆశీర్వచనం చ। తతస్సపిండాస్స్త్రీకాః క్షైత్రపత్యం ప్రాశ్నన్తి। తతశ్చోపాసనాగ్నిమాదాయ గృహాన్గత్వా యత్రక్వచాగ్నిమిత్యాదివిధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ ఇతీశానబలిః॥ ... ...

—*మాసిశ్రాద్ధం.*—

మాసిశ్రాద్ధముచ్యతే ॥ అపరపక్షే యస్మిన్నహని క్రియతే । తతః పూర్వేద్యురేవ సాయమౌపాసనహోమే హుతే ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతే మాసిశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి మనసా సంకల్ప్య। తస్మిన్నేవ కాలే కృతసాయమశనాన్ బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమన్త్రయతే । నిమన్త్రణప్రకారః ॥ శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితా తత్ర విశ్వేదేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। ప్రాచీనావీతీ। శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితా తత్ర పితృపితామహప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। మాతామహాధికారీ చేత్। శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితా తత్ర మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తు కరణీయః। అథాపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మాసిశ్రాద్ధం కరిష్యే। తత్ర భవతా దేవార్థే క్షణః ప్రసాదః

కరణీయః। ప్రాచీనావీతీ। పితృపితామహప్రపితామహార్థేఽభవద్భిః క్షణః ప్రసా
దః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః। మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితా
మహార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ అక్రోధనైః...
కర్మాణి। తతో గృహ్యం గతేత్యాద్యర్చనాంతం కుర్యాత్॥ ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ
చ క్రియతామితి కర్తా। కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చ క్రియతామితి
భోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః। హవిష్యం అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వా
స్య అద్భిః ప్రోక్ష్య అభిఘార్య। అగ్నౌ ఉపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే।
అన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోతి। యన్మే మాతేత్యాదిభిస్సప్తభిః ప్రత్యృచం
ప్రధానాహుతీర్జుహోతి। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ద్విరవదాయాభిఘార్య। య
న్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా। తన్మే రేతః పితా వృఙ్క్తామాభురన్యో
పపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదం। ద్వి
మాతృకశ్చేత్। యన్మే మాతరౌ ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రే
తః...స్వాహా॥ యజ్ఞే...దం। బహుమాతృకశ్చేత్। యన్మే మాతరః ప్రలులుభు
శ్చరంత్యననువ్రతాః। తన్మే రేతః...స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర...ఇదం॥ పూ
ర్వవత్పునరవదాయ। యాస్తిష్ఠంతి యా ధావంతి యా ఆర్ద్రఘ్నీః పరిత
స్థుషీః। అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరంతరన్యం పితుర్దధే యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వా
హా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదం। పూర్వవత్పునరవదాయ। యన్మే పితా
మహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా। తన్మే రేతః పితామహో వృఙ్క్తామాభు
రన్యోపపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామ
హాయేదం। ద్విపితామహీకస్య। యన్మే పితామహ్యౌ ప్రలులుభతుశ్చరత అన
నువ్రతే। తన్మే రేతః...స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదం। బహు
పితామహీకస్య। యన్మే పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరంత్యననువ్రతాః। తన్మే
రేతః పితా...స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర...యేదం। పూర్వవదవదాయ। అంత
ర్దధే పర్వతైరంతర్మహ్యా పృథివ్యా। ఆభిర్దిగ్భిరనంతాభిరంతరన్యం పితా
మహం దధే యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదం।
పునరవదాయ। యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా। తన్మే రే
తః ప్రపితామహో వృఙ్క్తామాభురన్యోపపద్యతాం యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వా

హా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదం। ద్విప్రపితామహీకస్య॥ యస్మై
ప్రపితామహ్యా ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే॥ తస్మై రేతః ప్రపితామహో
...స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదం। బహుప్రపితామహీ
కస్య॥ యస్మై ప్రపితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరన్త్యననువ్రతాః। తస్మై రేతః...
స్వాహా॥ య...దం। పునరవదాయ॥ అన్తర్దధే ఋతుభిరహోరాత్రై
శ్చ సన్ధిభిః॥ అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాన్తరస్యం ప్రపితామహాద్ధ యజ్ఞేశ్వ
రశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదం। పునరవదాయ।
యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్
వేత్థ యది తే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ం స్వధయా మదన్తు స్వాహా॥ అగ్నిష్వా
త్తేభ్యః పితృభ్య ఇదం। స్వాహా పిత్ర ఇత్యేభిః ప్రతిమన్త్రం మహాజ్యాహు
తీర్జుహోతి। స్వాహా పిత్రే। పిత్ర ఇదం। పిత్రే స్వాహా॥ పిత్ర ఇదం। స్వా
హా పిత్రే। పిత్ర ఇదం। పిత్రే స్వాహా॥ పిత్ర ఇదం। స్వాహా పిత్రే। పిత్ర ఇదం। పి
త్రే స్వాహా॥ పిత్ర ఇదం। స్వధా స్వాహాగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా
స్వాహా॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదం। ఏతద్వా విపరీతం। యజ్ఞోపవీతీ స్వి
ష్టకృతమవదాయ। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। ప్రా
చీనావీత్యుదీచీనమష్టంభస్మాపోహ్య అపః పిష్యోత్కం పిదవదాయ। స్వా
హా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ యజ్ఞోపవీతీ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ భూర్భు
వస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ ప్రాచీనావీతీ। లేపయోరిత్యా
దిపరిషేచనాన్తం కృత్వా। ఏష తే తత త్యాదియజూగ్ంషి తే వహామె
త్యేతదన్తముక్త్వాన్నం వ్యఞ్జనాని చాభిమృశతి। అసంభవత్యభిమర్శనేవం
త్రావృత్తిః। ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ
పృథివీ చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి యథా
గ్నిరక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాం త్వ
గ్ం స్వధాం తైస్సహోప జీవర్చస్తే మహిమా। ఏష తే పితామహ మధుమాం
గ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాన్తరిక్షం చ తావత్యస్య మా
త్రా తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి యథా వాయురక్షితోఽనుపదస్త
ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షితోఽనుపదస్త స్స్వధా భవతాం త్వగ్ం స్వ

ధాంత్రై స్వాహోపజీవసామాని తే మహిమా । ఏష తే ప్రపితామహ మహావధ
మాంగ్ంసి స్సరస్వాక్షయా వానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా
తావతీం త ఏతాం మాత్రాం దధామి యథాదిత్యోఽక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మ
హ్యం ప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపదస్త స్స్వధా భవతాం త్వగ్గ్ స్వధాంత్రై
స్వాహోపజీవదా జూగ్ంషి తే మహిమా । అథ తృతీయమామంత్రణం । వై
శ్వదేవికస్త్వ ఇతి దేవార్థే । శ్రాద్ధికస్త్వ ఇతి పిత్రర్థే । యజ్ఞోపవీతీ
హస్త్యాదికం గ్రాహ్య సమాదాయ విశ్వేదేవపాత్రే నిధాయ । దేవ సవితః
ప్రసువ । పృథివీ తే పాత్రం ... లోకే । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే ... సురేస్వా
హా ॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ । భూర్భువస్సువ ... కావిశ్వే దేవా ఇ
దం వో హవ్యం సపరికరం ... న మమ స్వతిష్ఠ షాదత్తమస్తు । యే దేవా దివ్య...
జుషధ్వం ॥ ప్రాచీనావీతీ । హస్త్యాదికం గ్రాహ్య సమాదాయ । పితృపా
త్రే నిధాయ । పృథివీ తే పాత్రం ... లోకే । ఇదం .. సురే స్వధా । శ్రీవిష్ణో
కవ్యం రక్షస్వ । పితృపితామహప్రపితామహా ఏతద్వః కవ్యం । సపరికరం...
దత్తమస్తు ॥ యే చేహ పితరో యే...జుషస్వ । సప్తవ్యాధా దశార్ణేష్వి
త్యాది బ్రాహ్మణభోజనాంతే తృప్తాస్స్థ ఇత్యాది వికిరపిండాంతే ఉత్తరా
పోశనం దద్యాత్ । భుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య । కుశతిలపుష్పాణీ
త్యాది మాచయాచిష్మ కంచనేత్యంతం కృత్వా । అథ సర్వేభ్యోఽన్నశేషే
భ్యః పిండార్థం ప్రాశనార్థం చోద్ధృత్య అన్నశేషః కిం క్రియతామితి శేషం
నివేదయేత్ । తే చ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామితి బ్రూయుః । అద్య మే సఫలం
జన్మేత్యాద్యాసీమాంతం కృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం.. ప్రీత్య
ర్థం మాసిశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే । శుచౌ దేశే ద్వ్యంధం దక్షి
ణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య । ఏవం మాతామహమాతామహీనామపి
దర్భాన్ సంస్తీర్య । తేషూత్తరైరపోదత్వా । పూర్వస్మిన్నాస్తరణే మా
ర్జయంతాం మమ పితర ఇతి ప్రతిమంత్రం దక్షిణాపవర్గం పిత్రాదీనాం
యథాక్రమమపో దత్వా । మార్జయంతాం మమ పితరో మార్జయంతాం
మమ పితామహో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహాః ॥ పశ్చిమాస్తరణే । మా
ర్జయంతాం మమ మాతరో మార్జయంతాం మమ పితామహ్యో

మార్జయంతాం మమప్రపితామహ్యః । యదిమాతామహాః । మా
ర్జయంతాం మమమాతామహా మార్జయంతాం మమమాతుః పితామ
హామార్జయంతాం మమమాతుఃప్రపితామహాః । మార్జయంతాంమ
మమాతామహ్యోమార్జయంతాం మమమాతుః పితామహ్యో మా
ర్జయంతాం మమమాతుఃప్రపితామహ్యః । ఓదనాద్యంజనేభ్యశ్చాపా
దాయషట్పిండాన్కృత్వా । మాతామహాధికారశ్చేత్ । ద్వాదశపిం
డాన్కృత్వా । ఏతత్తేపితఃగోత్రశర్మన్ రూపయేచత్వామను తేభ్యశ్చా
యంపిండః తస్మైతేస్వధానమః । గయాయాందత్తంఅస్తుపితామహగోత్ర
శర్మన్ రూపయేచత్వామనుతేభ్యశ్చాయంపిండః తస్మైతేస్వధానమః ప్రపి
తామహగోత్రశర్మన్ రూపయేచవత్వామను తేభ్యశ్చాయంపిండః తస్మైతేస్వ
ధానమః । ఏతత్తేమాతఃగోత్రేదాయి రూపేయాశ్చ త్వామను తాభ్యశ్చా
యంపిండఃతస్యైతేస్వధానమ । పితామహిగోత్రే...నమః ప్రపితామహిగో
త్రే...నమః ఏతత్తేమాతామహగోత్రశర్మన్ రూపయేచత్వామను తేభ్య...
పిండఃతస్మైతేస్వధానమః । మాతుఃపితామహగోత్రశర్మన్...నమః మాతుః
ప్రపితామహగోత్ర...నమః । ఏతత్తేమాతామహి గోత్రేదాయి రూపేయా
శ్చత్వామను । తాభ్యశ్చాయంపిండఃతస్యైతేస్వధానమః । మాతుఃపితా
మహిగోత్రే...నమః । మాతుఃప్రపితామహిగోత్రే...నమః । ద్విమాతృక
స్య। ఏతద్వాంమాతరౌ । గోత్రే దాయ్యౌ రూపే । యాశ్చయువామను ।
తాభ్యశ్చాయంపిండః । తస్యైతేస్వధానమః । బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో
మాతరో గోత్రాదాయ్యో రూపాయాశ్చ వోను తాభ్య...నమః । ద్విపితా
మహీకస్య । ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రేదాయ్యౌ రూపేయాశ్చయు
వామను । తాభ్య...నమః । బహుపితామహీకస్య । ఏతద్వః పితామ
హ్యోగోత్రాదాయ్యోరూపా యాశ్చవోను । తా...నమః । ద్విప్రపితామ
హీకస్య । ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌగోత్రే దాయ్యౌ రూపేయాశ్చయు
వామను । తాభ్య...నమః । బహుప్రపితామహీకస్య । ఏతద్వఃప్రపితామ
హ్యోగోత్రాదాయ్యో రూపాయాశ్చ వోనుతాభ్యశ్చాయం...నమః
మార్జయంతా మితిసర్వత్రమార్జయిత్వా । వేచహోత్రేతిపిత్ర్య పిండా

ఽపస్థాయ। యేచవోఽత్రయేచాస్మాన్వశగ్ంసంతే। యాశ్చవోఽత్రేతిమా
తృపిండాన్ । యాశ్చవోఽత్రయాశ్చాస్మాన్వశగ్ంసంతే । తేచవహం
తామితి పితృపిండాన్ । తేచవహంతాం । తాశ్చవహంతామితిమాతృపిం
డాన్। తాశ్చ వహంతాం। తృప్యంతుభవంతఇతిపితృపిండాన్ । తృప్యం
తుభవంతః । తృప్యంతుభవత్యఇతిమాతృపిండాన్ । తృప్యంతుభవత్యః।
తృప్యతతృప్యతేతేసర్వేషాముపస్థానం । తృప్యతతృప్యత। పుత్రాన్పౌత్రా
నభితర్పయంతీత్యృచాత్రిః ప్రసవ్యంపిండాన్ పరిషించతి । పుత్రాన్పౌత్రా
నభితర్ప యంతీరాపోమధుమతీరిమాః । స్వధాంపితృభ్యో అమృతందుహా
నాఆపోదేవీరుభయాగ్ స్తర్పయంతు । పరిషిచ్యాన్యుబ్జపాత్రాణి । య
స్మింశ్చపిండార్థమన్నంగృహీతంతదన్యుబ్జం । ఉత్తరతఃతృప్యతతృప్య
తతృప్యతేతి యజురనవానంత్ర్యపరార్ధ్య మావర్తయిత్వా। తృప్యతతృ
ప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత। ప్రోక్ష్య పాత్రా
ణిద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య । ఉత్తరేణయజుషాశేషస్యగ్రాసపరార్ధ్యం
ప్రాశ్నీయాత్ । ప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి బ్రహ్మణిమఆత్మా
మృతత్వాయ । ప్రాశ్యాచమ్య । శిష్టైరిష్టైస్సహబంధుభిర్భుంజీత॥

ఇతిమాసిశ్రాద్ధప్రకరణం

-* అష్టకా. *—

అథాష్టకోచ్యతే।యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా।
ఆశ్రేషామఘావాయయా పౌర్ణమాస్యాసంగతాసామాఘీతస్యా ఉపరి
ష్టాద్వ్యష్టకాకృష్ణపక్షే।తస్యామష్టమీజ్యేష్ఠయాసంపద్యతే తామేకాష్ట
కేత్యాచక్షతే । తస్యామష్టకాకార్యా। అసంయోగసంయోగేపితస్మిన్మా
సిజ్యేష్ఠయాక్రియతే । ఏవంసప్తమ్యాంసాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా
ప్రాచీనావీతీకృతప్రాణాయామః । అష్టకాంకరిష్యఇతిసంకల్ప్య । య
జ్ఞోపవీతీచతుశ్శరావమపూపంశ్రపయిత్వా । శ్రపణాభిఘారణంప్రతిష్ఠితాభి
ఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సంస్కారః । అ
గ్నిముఖాంతే యాంజనాఃప్రత్యృచాంజలినాపూపాన్జుహోతి । యాం
జనాఃప్రతినందంతి రాత్రింధేనుమివాయతీం । సంవత్సరస్యయాపత్నీసా

నోఅస్తు సుమంగలీ స్వాహా॥ ఏకాష్టకాయా ఇదం। దగ్నే స్స్విష్టకృతంచ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం। తెపయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే। అపూపశేషమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపాహరతి.
ఇతి ప్రథమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీకృత ప్రాణాయామశ్శ్వో మధ్యమాష్టకాం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। మాసిశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణాన్నిమంత్రయతే। శ్వోమధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్రభవద్భిః ప్రసాదః కరణీయ ఇతి। తతః ప్రభృతి ప్రాచీనావీత్యేవ। శ్వోభూతే ద్వితీయం తృతీయమాసం ప్రణం చక్రత్వా గాముపస్పర్శయతి। పితృభ్యస్త్వా జుష్టాముపాకరోమి। ఇతి తూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీర్జుహోతి। స్వాహాకారోపి నాస్తి। ఉపాకరణం పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం। అతస్సర్వధర్మాః ప్రకరోతి। తేషాం ప్రయోగః। అగ్నేః పురస్తాత్ప్రదమపి తూష్ణీమవటం ఖాత్వా తస్మిన్నవటే ఖాదిరం పాలాశం వా యూపం ప్రతిష్ఠాప్య త్రివృతా యూపం తూష్ణీం పరివీయ। పశురశనామపి తూష్ణీమాదాయ। పశోర్దక్షిణే బాహౌ తయా రశనయా పరివీయోర్ధ్వమాకృష్య। దక్షిణే శిరసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వా జుష్టాం నియునజ్మి। ఇత్యుత్తరతో యూపస్య నియునక్తి। ప్రోక్షణీః ప్రోక్షతి। తూష్ణీం పర్యగ్నికృత్వా యూపాత్పశుం నిస్సృజ్యాగమితాః సంజ్ఞపనం కృత్వా సంజ్ఞప్తే పశుం ప్రక్షాల్య ప్రాయశ్చిత్తే న భవితవ్యం। దోషనిర్ఘాతార్థం పలాయమాస్య పూర్వవత్। యదస్య పారే రజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత। తన్నః పర్షదతి ద్విషోగ్నే వైశ్వానర స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। యస్మాద్భీషా వాశిష్ఠాస్తతో నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడ నమో రుద్రాయ మీఢుషే స్వాహా। రుద్రాయ మీఢుష ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। య ఇదమక తస్మైనమస్తస్మై స్వాహా॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। యదస్యపారే... స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। యస్మాద్భీషా వాస్య పద స్తతో నో అభయం కృధి। ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో.. మీఢుషే స్వాహా॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। య ఇదమక ... స్వాహా॥ రుద్రాయ ... దం। అప...శ్య।

యదస్యపారే ... స్వాహా ॥ అగ్నయె ... దం । యస్మాద్భీషావేపిష్ఠా
స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్య ... షెస్వాహా॥ రుద్రాయ...దం
అ... శ్య । యఇదమక ... స్వాహా ॥ రుద్రాయ ... దం । అ...శ్య
యదస్య పారె ... స్వాహా ॥ అగ్నయె ... దం । యస్మాద్భీషావల
యిష్ఠా స్తతోనో అభయంకృధి । ప్రజాభ్య ... స్వాహా॥రుద్రా... దం।
అ .. శ్య । యఇదం ... హా ॥ రుద్రా ... దం। అ... శ్య । యదస్య
హా ... అగ్న ... దం । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థా స్తతోనోఅభయంకృధి॥ప్ర
జాభ్య...హా॥రు...దం।అ ..శ్య॥యఇ...హా॥రు...దం।అ...శ్య।యదస్య... హా
అ...దం । యస్మాద్భీషాసిషీహాసితతోనోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య ... హా
రు...దం।అ...శ్య। యదస్య...హా। అ...దం । యస్మాద్భీషాశకృత్రోషి
తోనోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య...హా ॥ రు...దం।అప...శ్య । వాశిన్యః
దవేపిష్ఠాః పలాశమనిమేశకృత్ । ఆదిత్యదస్యసప్తానాం యఇదం నాంత
యోద్వర్ణయోః ॥ సంజ్ఞప్తపశూనామంటూష్ణీం హుత్వా । ద్విశూ
మెకశూలాం చాదాయ । పితృభ్యస్త్వాజుష్టాముత్కృంతామి । ఇతివప
ముత్కృత్య।పపాథమేణ శ్రపయిత్వా । అపరేణాగ్నిందర్భం
గ్న స్త్రీ స్త్ఖశాఖాయాం వపాంనిధాయ । పశుంవిశస్య । అన్వ
శాఖాంమాంసమువశిష్య తరత్కృత్సం లౌకిక ప్రకారేణ శ్రపయిత
తదేకదేశం మాంసి శ్రాద్ధవ ద్బ్రాహ్మణభోజనార్థం దన్నాద్ధోమార్థ
ముద్ధృత్యాన్నేనసగంసృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్గ్ శ్రపయిత్వా । అ
రంపిష్టాన్నం పయసశ్రపయిత్వా ఉభయత్ర శ్రపణాభిఘారణం
ష్ఠితాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నావుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాం తేమ
శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణాన్నాహూయపాదప్రక్షాళనంకృత్వా । తతేవి
మధ్యాష్టకా శ్రాద్ధక్షణః కర్తవ్య ఇత్యుక్తేఓంతథేతి ప్రతివచ
పూర్వవత్।తతస్సంకల్పసిద్ధిరస్త్విత్యుక్తేఅస్తుసంకల్ప సిద్ధిరితి ప్రతివచ
ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచక్రియతా మిత్యుక్తేకామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ
చక్రియతామితి ప్రతివచనం । తతఃపర్ణఉపస్తీర్య। హిరణ్యశకలవ
ధాయకృత్స్నం వపాంనిధాయ । హిరణ్య శకలముపరి స్థాప్య
తాభిఘార్య వహ వపామిత్యృచావపాంజుహోతి। వహాన్నపా

తవైః పితృభ్యోయత్రై తాన్వేత్థని హితాన్పరాకే । మేదసఃకూ
ల్యాఉపతాన్క్షరంతుసత్యా ఏతాఆశిషస్సంతుకామైస్స్వాహా ॥ అస్మి
న్వపాహోమేపితరో దేవతా । పితృభ్య ఇదం । యజ్ఞోపవీతీ దర్వ్యా
ముపస్తీర్యమాంసౌదనం ద్విరవదాయాభిఘార్య । యాంజనా ఇతిస
ప్తభిః ప్రత్యృచం సప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాది చతస్ర
ష్వాలఖిలా ఇత్యేతస్యాం చోక్తాయాం షట్సు యజ్ఞోపవీతీస్యాత్ ।
అత్రశ్లోకః ॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రో యాయాశ్చైకాలఖిలాః స్మృతాః।
యజ్ఞోపవీతమేవస్యాద్దుక్త్వాదిషుచ సప్తసు । యాంజనాదిస ప్తస్వేకా
ష్టకాదేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం
సంవత్సరస్యయాపత్నీ సానోఅస్తుసుమంగళీస్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇ
దం । ఇమామేవ సాయాప్రథమావ్యౌచ్ఛదంతరస్యాం చరతి ప్రవిష్టా।
వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీత్రయ ఏనాం మహిమానస్సచంతేస్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఛందస్వతీ ఉషసా పేపిశానే సమానం యోని
మనుసంచరంతీ ।। సూర్యపత్నీ విచరతః ప్రజానతీ కేతుంకృణ్వానే
అజరేభూరిరేతసా స్వాహా॥ఏకాష్టకాయా ఇదం। ఋతస్యపంథామ
నుతిస్రఆగుస్త్రయో ఘర్మాసో అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకారక్ష
త్యూర్జమేకా వ్రతమేకా రక్షతి దేవయూనాగ్ స్వాహా॥ ఏకాష్టకా
యా ఇదం । ఏకాష్టకాం పశ్యతవోహమానానామన్నం మాగ్ంసవద్ఘృత
వత్స్వధావత్ । తద్బ్రాహ్మణైరతిపూతమనంతమక్షయ్యమముష్మిన్
లోకేస్వధితింగచ్ఛతుమేపితృభ్యస్స్వాహా॥ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఔ
లూఖలా గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిః కృణ్వంతః పరివత్సరీణం
ఏకాష్టకే సుప్రజా వీరవంతో వయగ్గ్స్యామ పతయో రయీణాగ్ స్వా
హా॥ఏకాష్టకాయా ఇదం । ఏకాష్టకా తపసాతప్యమానా సంవత్సర
స్యపత్నీ దుదుహే ప్రపీనా । తందోహముపజీ వాథపితరస్స హస
నారమముష్మిన్ లోకేస్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇదం । పిష్టానాంపిష్ట
కృతమ లవణం । తస్మాదవదాయోక్తయర్చేకైకయాచాజుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చాతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛందసా సహ । అపూపధృతాహుతేన
మహ్యమస్తు మాగ్ంసపిష్టైస్స్వాహా॥మాగ్ంసపిష్టలాయా ఇదం । ఘృతా

పృథివ్యాగ్నినేత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టౌ హుతీర్జుహోతి। భూః పృథివ్యాగ్నినచాన్నముంమయికామం నియునజ్మి స్వాహా ॥ మాగ్ం సపిప్పలాయాఇదం। భువోవాయునాంతరిక్షేణ సామ్నాముం మయికామంనియుజ్మిస్వాహా ॥ మాగ్ం సపిప్పలాయా ఇదం। సువర్దివాదిత్యేనయజుషాముం మయికామం నియునజ్మిస్వాహా ॥ మాగ్ంసపిప్పలాయాఇదం । జనదద్భి రథర్వాంగి రోభిరముం మయికామం నియునజ్మి స్వాహా ॥ మాగ్ంసపిప్ప లాయాఇదం । రోచనా యాజరాయింగ్నయే దేవజాత వేదసే స్వాహా । అగ్నయేజాతవేదసఇదం కేతవేమనే వైబ్రహ్మణేదేవ జాతవేదసే .స్వా హా॥బ్రహ్మణే జాతవేదసఇదం । స్వధాస్వాహా ॥ స్వధాయా ఇదం। అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వ ధాస్వాహా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం। అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం ॥ ప్రాగాసవరాత్ప్రాశనాంతం సర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥ఇతిమధ్యమాష్టకా॥

—దధ్యంజలిః—

అథతస్యాపరేద్యుర్దధ్యంజలినాజుహోతి॥ ప్రథమమధ్యమయో ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాంప్రాతరౌపాసనేకృతే యజ్ఞోపవీతీకృత్వా పాత్రాసాదనంకృత్వా ఉత్తరాష్టకాయాదధ్యంజలిహోమంకరిష్యామీతి సంకల్ప్య । అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే । అంజలిదధ్యుపస్తరణాభిఘారణమస్తు। అగ్నిముఖాంతేఅంజలౌపస్తీర్య దధ్యో ద్విరవదాయాభిఘార్య యాంజనా ఇత్యృచాముఖేజుహోతి । యాంజనాః ప్రతినందంతిరాత్రిం ధేనుమివాయతీం...సుమంగలీస్వాహా । అష్టకాయాఇదం ।. దధ్నస్స్విష్టకృతం జుహోతి । పరిషేచనాంతంకుర్యాత్। అస్మిన్నుత్తమేపిపక్షేనవమ్యామన్వష్టకా కర్తవ్యా—తత్రశ్లోకః ॥ హోమోదధ్యంజలేః ప్రాతరష్టమ్యా ముపవీతినా।పక్షేచాస్మిన్నవమ్యాంతుభవేదన్వష్టకాక్రియా॥ఇతిదధ్యంజలిః॥

అథాన్వష్టకా.

అష్టమ్యాంరాత్రౌసాయమౌపాసనగ్ంహుత్వా। ప్రాచీనావీతీకృత్వాప్రాణానాయమ్య। ఏవం ... ప్రీత్యర్థం-శ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం క

తాస్మీతిసంకల్ప్య - సర్వంమాసి శ్రాద్ధవతి। వచనేవిశేషః। శ్వోన్వష్ట కాశ్రాద్ధంభవిష్యతి । తత్రభవద్భిఃక్షణప్రసాదః కరణీయః । ఇతిక్షణేవిశేషః-అన్వష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కితర్తవ్యఇత్యుక్తేఓంతథేత్యాదిసర్వంమాసిశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్ ఇత్యష్టకాప్రక్రియా॥

అథావశిష్టమంత్రప్రయోగః-

అథాగ్నికాండాంతిమప్రశ్నే శేషమన్తిమకాండశిష్టమన్త్రవినియోగప్రకారఉచ్యతే ॥ సనిమిత్తోత్తరాన్ జపిత్వార్థం బ్రూయాత్ - ఆచార్యవివాహయజ్ఞమాతృపిత్రాద్యర్థంధర్మేణార్జితం ... ముద్దిశ్య గత్వా ఉత్తరానస్మిమివతేద్యాసత్యాదిసప్త మంత్రాన్ జపిత్వా - ఆచార్యార్థంభవతాంభక్ష ఇత్యాదితత్తత్ప్రయోజనంబ్రూయాత్ । సప్తమే మంత్రే అసావిత్యత్రయజ్ఞదత్తస్యదాతుర్నామగృహ్ణీయాత్ । అగ్నిమివతేద్యాసే భూయాసం । వాయుమివతేద్యాసే భూయాసం । విష్ణుమివతేద్యాసే భూయాసం । అగ్నిమివతేద్యాసే భూయాసం । శ్రద్ధేవతేద్యాసే భూయాసం । సర్వేప్రజాపతయే ... సూన్ఋతాః । సర్వే ... ప్రియాః ... ప్రియాః । యశోసి యశోహం త్వయి భూయాసం సంయజ్ఞదత్తకాక్షః-

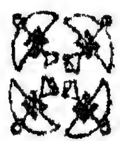
పిండపితృయజ్ఞః-

అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం న పశ్యన్తి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతే పూర్వాహ్ణేగ్నిహోత్రంహుత్వా పిండపితృయజ్ఞేన చరంత్యేవాం పద్యంయజ్ఞయజుష్కమాణం సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి సకృదాచ్ఛిన్నానిత్రయోదశమూలాని దినాని దక్షిణాప్రాగగ్రాణి ద్విగుణీకృత్య దక్షిణాగ్నిం పరిస్తృణాతి పశ్చాద్దక్షిణాగ్నేర్దర్భాంస్తీర్త్వా దక్షిణాప్రాంచస్తదేకశః పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి స్ఫ్యంమేక్షణంకృష్ణాజినములూఖలంముసలంశూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం యేనచాన్యేనార్థోభవతి దక్షిణతః ప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకటమవస్థితం భవత్యుత్తరయుగపదీస్థాలీమేకపవిత్రేణాంతర్ధాయ తాం యాదక్షిణా తచ్ఛకటాద్ధవిర్నిర్వపత్యుత్తరతో వా ప్రాచీనావీతీ తాంపూరయిత్వాని మంధ్రమృణ్మయేనిపతి పితృభ్యోజుష్టం నిర్వపా

మితి తూష్ణీంవాపరేణాన్వాహార్య పచనంప్రత్యగదగ్నేర్వా కృష్ణాజినఉ లూఖలముసలేప్రతిష్ఠితేదక్షిణా ప్రాచీనీష్ఠంతిష్ఠన్త్య్య వహంతి పరాపా వచుషివేక్షణంసకృత్ఫలీకరోతి దక్షిణాగ్నౌజీవతండులగ్గ్ శ్రపయిత్వా వహతా అసురారక్షాగ్ంసి పిశాచా పితృషద ఇత్యంతరా గార్హపత్యా న్వాహార్యపచనే దక్షిణపూర్వేణ వాన్వాహార్యపచనందక్షిణా ప్రా చీనమేకస్ఫ్యం పరాపిలపేనమూర్త్యా శుంధంతాంపితర ఇత్యద్భిర వో క్ష్యాయంతు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమన్త్ర్య సకృదాచ్ఛిన్నంబర్హి రూర్ణామృదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహం। అస్మిన్ సీదంతుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛి న్నంబర్హిస్తాం వేదిగ్గ్ స్తృణాతి ॥ ౧ ॥ ఉష్ణ్యాతేనప్రవసితేనానుత్వా తేనవా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యోద్వాస్య మేక్షణమాసాద్య స్థాలీపాకం ముసానాదయతి దక్షిణతోవేదేః పూర్వబర్హిణి మాంజనమ భ్యంజన ముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్యథస్యర్యాగసపవిత్రదక్షిణాంజా న్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య్యతేనావదాయమేక్షణ సోమాయపితృపీతాయ స్వధానమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌజుహోతి యమాయాంగిరస్వతే పితృమతేస్వ ధానమ ఇతి ద్వితీయామగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధానమ ఇతి తృతీయాంవ మేక్షణ మేతంతండులాన్స్తృణహుత్వా తూష్ణీంమేక్షణమాదధాతి నయమాయ జుహోతీత్యేకేప యేరూపాసురాః పితృరూపాణిరూపాణి ప్రతిముచ్యా చరన్తి। పరాపురోనిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ స్మాత్। యేదేవాః పితరో యేచమానుషా యేగర్భేమమురుతయేప రాస్తాః। యేభ్యో తాదతయే నిఖాతాస్తైస్సవ్యంచ ఇహామాదయంతాం। యేరూపాణిప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరన్తి। పరా పురోని పురోయే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ యేజ్ఞా తీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్ మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః। పరాపు రోని పురోయేభరంత్యగ్నిస్తానస్మాత్ప్రణుదస్వలోకాదితిదక్షిణాగ్నే రేకోల్ముకం ధూమాయద్ధరతిదక్షిణపూర్వమవాంతర దేశగ్ంసకృత్స్ఫ్యే నోల్లిఖ్యోదీరతామవర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోల్లిఖితాం తేనిదధాతియజమా నోతఊర్ధ్వజ్ఞం ప్రాచీనావీతీకమార్జనీకరోతి మార్జయంతాంమమ పిత

రోమార్జయంతాం మమ పితామహో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహో
ఇత్యేకస్యాంస్రక్త్యాం త్రీనుదకాంజలీన్నినయతి ప్రసవ్యం వా త్రిః పరిషించతి త్రీ
నుదపాత్రాత్ వాజసనేయినస్స్వమామనంతి ॥ ౨ ॥ సవ్యం జాన్వాచ్యాప్రాచీన
పాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిషి దక్షిణాపవర్గాన్పిండాన్దదాత్యేత త్తేతతా
సౌ యే చ త్వామన్విత్యేతైః ప్రతిమంత్రం తూష్ణీం చతుర్థం సకృత్తాః కృతః
ప్రపితామహప్రభృతీన్వా సా మగృహీతంగచ్ఛతి గాడి బంధున విద్యాత్స్వ
ధాపితృభ్యః పృథివిషద్భ్య ఇతి ప్రథమం పిండం దద్యాత్స్వధాపితృభ్యోంతరి
క్ష సద్భ్యః ఇతి ద్వితీయగ్ం స్వధాపితృభ్యో దివిషద్భ్య ఇతి తృతీయం
యది ద్విపితా స్యాదక్కైకస్మిన్పిండే ద్వౌ ద్వావుపలక్షయే ద్యది జీవపితా న
దద్యాదా హోమాత్కృత్వా విరమేద్యస్మై మాతా ప్రమమాద యచ్చ
చారానను వ్రతం । తస్మై రేతః పితా వృఙ్క్తామాభురన్యో ఽవపద్యతాం । పి
తృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమ ఇత్యుపస్థాయాత్ర పి
తరో యథాభాగం మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓష్మణో వ్యావృ
త ఉపాస్తేమీమదంత పితరస్సోమ్యా ఇతి వ్యావృత్త్యోష్మణ్యభిపర్యావర్త
తే ఽ వ్యావృత్తే వ్యాయస్త్వాల్యాగ్ం శేష స్తనువజిఘ్రతి యే సమానాస్స
మనసః పితరో యమరాజ్యే । తేషాం లోకస్స్వధా నమో యజ్ఞో దే
వేషు కల్పతాం । పిండాన్థ స్రిప్తత్ ఇత్యావయతి విదా ప్రాశ్యోచ్యాద్య
కామేన ప్రాశ్యోఽయోల మన్నాద్యాయానన్నాద్యాత్తే వా ప్రాశ్యః పూ
ర్వ వదేకస్యాంస్రక్త్యాం త్రీనుదకాంజలీనుపనినయతి అవనేజ్యం జనే వా
సశ్చ్రిరసి పిండం దదాత్యాం త్వా పితామహాంత్వా పితామహ సోవాం
త్వ ప్రపితామహ సావిత్ర్యాం జనమేవ మభ్యంజనం న్యస్యంత్య తిమం
త్రగ్ం సన్నమయతి యది నామాని న విద్యాత్ ఆంజతాం మమ పితర
ఆంజతాం మమపితామహో ఆంజతాం మమ ప్రపితామహ ఇత్యాంజ
నమేవమభ్యంజనమభ్యంజతామితిమంత్రస్సన్నమయతి ॥ ౩ ॥ ఏతా నివః
పితరో వాస ఇత్యతో నోన్యత్పితరో మాయోష్టేతి వాసస్సోదశాం
ఛిత్వాని దధాత్యూర్ణాస్తుకాం వా పూర్వే వయస్యుత్తర ఆయుషి స్వం
లోమ పితో ష్మసు పిండేషు నమో వః పితరో రసాయేతి నమస్కా

రాఙ్జపతిగృహాన్నః పితరోదత్తసదోవః పితరోదేష్మ పిత్ర్యా ఉప
తిష్ఠతి ఊర్జం వహంతీరమృతం ఘృతంపయఃకీలాలంపరిస్రుతం । స్వధా
స్థతర్పయతమే పితౄనిత్యుదకం నినయతి మనోన్వాహువామహాఇతి
మనస్వతీభిరుపతిష్ఠత ఉత్తిష్ఠతపితరః ప్రేత శూరాయమస్య పంథామన
వేతా పురాణం । ధత్తాదస్మాసుద్రవిణంయచ్చభద్రంప్రణోబ్రూతా
ద్భాగధాం దేవతాస్వితిపితౄనుత్థాపయతి । పరేత పితరస్సోమ్యాఇ
తిప్రవాహణ్యాపితౄన్ ప్రవాహయతి ప్రజాపతేన త్వదేతానీతి య
జ్ఞోపవీతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి యదంతరిక్షమితిపంక్త్యా గా
ర్హపత్యముపతిష్ఠతేఽపాంత్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి । ధా
తక్కృతంగర్భం ధత్స్వేతి మధ్యమ పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛత్యాధత్త
పితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజం । యథేహ పురుషోసదితి తంప
త్నీ ప్రాశ్నాతి పుమాగ్ంసగ్ం హాఽస్యాః కుమారో భవతీతి విజ్ఞాయతే యేస
జాతాస్సమనసో జీవాజీవేషు మామకాః । తేషాగ్ం శ్రీర్మయికల్పతా
మస్మింల్లోకేశతగ్ం సమా ఇత్యవశిష్టా నామేకం యజమానః ప్రా
శ్నాతి నవాస్థాల్యాం పిండాన్ త్సమవధాయ సమానా ఇతి
సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ ప్రహృత్య భూర్నో దూతోహవిషో జాత
వేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీ నికృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్య స్స్వధ
యా తే అక్షన్ప్రజానన్న గ్నేపునర ప్యేహిదేవా నిత్యేకోల్ముకంప్రత్య
విసృజ్య ప్రోక్ష్య పాత్రాణిద్వంద్వమభ్యుదాహరతి సంతిష్ఠతే పిండపితృ
యజ్ఞోఽపఃపిండానభ్యవహరేద్బ్రాహ్మణంవా ప్రాశయేత్సోయమేవం
విహితఏవానాహితాగ్నే రౌపాసనేశ్రపణ ధర్మాహోమశ్చాతిప్రణీతే
వాజుహుయాద్యస్మిన్ జుహుయాత్తముపతిష్ఠేతతత్ర గార్హపత్యశబ్దోలుప్యే
తసగ్గ్స్కారప్రతిషేధాత్ ॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ ॥

పునస్సంధానమ్.

—✣*✣—

పూర్వోక్త ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్యమమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం విచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్నిం పునస్సంధాస్యే। విచ్ఛిన్నసంధానార్థం పత్న్యర్థం పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఓంఓం అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ... శుభతిథౌ ఔపాసనం సంధాస్యే॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే॥ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥(యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి)॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాంతథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువం - తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం తు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసం। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం। ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనం। ఏషహి దేవః॥ ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహి జాత స్స ఉ గర్భే అంతః - స ఏవ జాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః। ఏహ్యగ్నే మమ। అభిముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। సుముఖో భవ। వరదో భవ॥ ఓంభూర్భువ—ప్రచోదయాత్ అగ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయే నమః। హుతవహాయ నమః। హుతాశినే నమః। కృష్ణవర్త్మనే నమః। దేవముఖాయ నమః। సప్తజిహ్వాయ నమః। వైశ్వానరాయ నమః। జాతవేదసే నమః। ప్రాగాదిదర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి। పురస్తాత్। దక్షిణతః। పశ్చాత్। ఉత్తరతః। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్సంస్తీర్య। ద్వంద్వం న్యంచిపాత్రాణి ప్రయునక్తి। దర్వీఆజ్యస్థాల్యౌ। ప్రోక్షణస్రువావితి। సమౌ ప్రాగగ్రౌ దర్భౌ ప్రాదేశ మాత్రౌ పవిత్రే కృత్వా। అద్భిరనుమృజ్య। ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ। ప్రోక్ష్య

అక్షుతైస్సహఅపఆసిచ్య।హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రేగృ
హీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ- సపవిత్రేణపాణినాపాత్రాణ్యుత్తానాని
కృత్వా।త్రిః ప్రోక్ష్య। ప్రోక్షణశేషందక్షిణతోనిధాయ।తత్పవిత్రమాజ్యస్థా
ల్యామాదాయ। ఆజ్యంవిలాప్య అపరేణాగ్నింపవిత్రాంతర్హితాయా
మాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। ఉదీచోంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వ
ధిశ్రిత్య। జ్వలతాదర్భేణావద్యుత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్ర
క్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యేప్రాస్య॥ అప ఉపస్పృశ్య। త్రిఃపర్యగ్నికృ
త్వా। ఉదగుద్వాస్య। అంగారాన్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాంపవి
త్రాభ్యాంపునరాహరమాజ్యంత్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య
ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌపవిత్రేను ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌప్రతి
తప్య। దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। ద
ర్భానద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। అదితేనుమన్యస్వ। అనుమ
తేనుమన్యస్వ। సరస్వతేనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। ఓం ఓం। శు
భతిథౌ। సంకల్పప్రభృతి పత్న్య[illegible]ప్యంతంమధ్యేసంభావితసమస్తదోష
నివారణార్థం। సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓంభూర్భువస్సువ
స్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదంనమమ।ఓం ఓం॥ శుభతిథౌఉపవాసా।కర
ణప్రాయశ్చిత్తార్థం అయాశ్చవ్యాహృతిహోమాన్ కరిష్యే। ఏకం ద్వే
త్రీణి। చత్వారి।అయాశ్చాగ్నేశ్చనభిశస్తిశ్చసర్వ మిత్వమయాఅసి। అ
యసామనసాధృతోయసాహవ్యమూహిషే యానోధేహి భేషజగ్గ్ స్వా
హా। అయసేగ్నయ ఇదంనమమ (పునశ్చతుర్గృహీతం ప్రమహోహవి
షాం తానత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజాఅగ్నిత్ ।అచ్యుతమనాఉప
వక్తా। అనాధృష్యశ్చప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగురౌ। అయాస్యఉద్గా
తా। వాచస్పతేహృద్విధేనామన్ । విధేమతేనామవిధేస్త్వమస్మాకంనా
మ। వాచస్పతి సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మామను
ష్యః। నమోదివే। నమః పృథివ్యైస్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణఇ
దంనమమ।పునశ్చతుర్గృహీతం। ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి । మనో
జ్యోతిర్జుషతామాజ్యంవిచ్ఛిన్నం। యజ్ఞగ్ంసమిమందధాతు- యాఇష్టా
ఉషసోనిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషాఘృతేనస్వాహా। మనసేజ్యో
తిష ఇదంనమమ। పునశ్చతుర్గృహీతం। యదస్మిన్ యజ్ఞేంతరగామమం
తతఃకర్మణోవా। అనయాహుత్యాతచ్ఛమయామి। సర్వాంతృప్యంతు

పునస్సంధానమ్.

దేవాఅన్నృథంతాంఘృతేనస్వాహా । దేవేభ్యఇదం నమమ ॥ ద్వాదశ
గృహీతేనాజ్యేనస్రుచంపూరయిత్వా॥ ఏకం- ద్వే - త్రీణి । చత్వారి।
పంచ షట్। సప్త । అష్టౌ । నవ దశ - ఏకాదశ-ద్వాదశ- సప్తతే అ
గ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాః-సప్తఋషయస్సప్తధామప్రియాణి-సప్తహోత్రా
స్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా।అగ్నయే
సప్తహోత్రఇదంనమమ।ఓంఓం।శుభతిథౌ। పునస్సంధాన హోమేకర్మ
ణి।అవిజ్ఞాతప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యేఅనాజ్ఞాతంయదాజ్ఞాతం। యస్యక్రియ
తేమిథు।అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్గ్ స్వాహా।అగ్నయఇ
దంనమమ।పురుషసమ్మితోయజ్ఞోయజ్ఞః। పురుషసమ్మితః। అగ్నేతదస్యకల్ప
యత్వగ్ంహివేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । య
త్పాకత్రామనసాదీనదక్షాణ యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా
క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతశోయ జాతిస్వాహా । అగ్నయ
ఇదంనమమ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం - సమూఢమస్య
పాగ్ంసురేస్వాహా- విష్ణవేపరమాత్మనఇదంనమమ। ఓంఓం। శుభతిథౌ
పునస్సంధానహోమేకర్మణి మంత్రవిపర్యాసతంత్రవిపర్యాస కాలవిప
ర్యాస కర్మవిపర్యాస స్వరఅక్షరపద వృత్తవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థంస
ర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । ఓభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ
ఇదంనమమ- భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ- భువస్స్వాహా - వా
యువఇదంనమమ - సువస్స్వాహా సూర్యాయేదంనమమ - భూర్భువ
స్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదంనమమ॥అదితేన్వమగ్గ్ స్థాః । అనుమతే
న్వమగ్గ్ స్థాః। సరస్వతేన్వమగ్గ్ స్థాః । దేవసవితఃప్రాసావీ।ఓంఓం - శు
భతిథౌ- ధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమే
శ్వరప్రీత్యర్థం। ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యే। చత్వారిశృంగాత్రి
యోఅస్యపాదా॥ ... అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ ॥ ఓం.ఓం ॥ శుభతి
థౌ బహూనాంఅనేకకాలఔపాసనాంతరితప్రాయశ్చిత్తార్థం-పునరౌపా
సనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం। హోమద్రవ్యదానంకరిష్యే॥తండులా
వైశ్వదేవత్యాఃపాకేనాన్నంపచంతియే॥ తస్మాత్తండులదానేన అతశ్శాం
తిప్రయచ్ఛమే ॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ బీజంవిభావసోః అనంత
పుణ్యఫలదమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే సంప్రదదేనమమ॥ హోష్యామిజు
హోమి॥ఓం సూర్యాయస్వాహా - సూర్యా యేదంనమమ ॥ అ

గ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఓం ఓం శుభతిథౌ ఆహుతసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే। యత్రవేత్థవనస్పతే దేవానాంగుహ్యాం నామాని- తత్రహవ్యా నిగామయస్వాహా। వనస్పతయ ఇదం న మమ। అదితేన్వమగ్ స్థాః... ప్రాసవీః। అగ్నేత్వన్నో అంతమః। ఉతత్రాతా శివోభవవరూథ్య- తంత్వాశోచిష్టదీదివః। సుమ్నాయనో నమీమహే సఖిభ్యః- వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః॥ అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః- సనో బోధిశృధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్- । హోమాను సాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాత త్రియమంత్రజప కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం... ఋతుశో యజాతి॥ అనేన పాత్రితరౌపాసన హోమేన భగవాంత్సర్వ దేవాత్మకః - యజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీతస్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ఇష్టకామ్యార్థ ఫలసిద్ధిరస్తు యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపో హోమక్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేతమచ్యుతం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన- యద్ధుతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే - స్వస్తిశ్రద్ధాంమేధాంయశః ప్రజ్ఞాం- విద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన చతుస్సాగరపర్యంతం... అహం భో అభివాదయే బృహత్సామక్షత్రభృద్వృష్ణివృష్టియంత్రిష్టుభో జశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేన- మధ్యమిదంవాతేన సగరేణ రక్ష॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ- నమస్తే దక్షిణాగ్నయె- నమ ఆహవనీయాయ- మహావేద్యైనమోనమః కాండద్వయోపపాద్యాయ - కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ- యజ్ఞేశాయనమోనమః- యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద- మాధవానంత కేశవ - కృష్ణవిష్ణుహృషీకేశ- వాసుదేవ నమోస్తుతే। అహంపరస్తాదహమవస్తాదహంజ్యోతిషావితమోవవార - యదంతరిక్షం తదుమే పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహంభూయాసముత్తమస్సమానానాం। యాతె అగ్నేయజ్ఞియాతనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛావసూని। కృణ్వన్నస్మేనర్యాపురూణి। యజ్ఞోభూత్వాయజమాసీద। స్వాంయోనింజాతవేదో భువఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥ ఇత్యౌపాసనమ్॥

—*✿*✿*—

—* ఆ బ్దిక మం త్రః. *—

స్నాత్వాచమ్య । పవిత్రవంతఃపరివాజమాసత ఇతిమంత్రేణపవిత్రం ధృత్వాశ్రీగోవిందగోవింద । పూర్వోక్తైవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి)యజమానస్యపితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహా ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కరిష్యే । కాలె అధికారసిధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । (కురుష్వ) । సమస్త సంపత్సమ వాప్తిహేతవస్సముత్థితా పత్కులధూమ కేతవః । అపార సంసార సముద్ర సేతవః పునంతు మాంబ్రాహ్మణ పాదపాంసవః । ఆపద్ఘన ధ్వాంత సహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణ కామ ధేనవః । సమ స్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయోరక్షంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః । ఆ ధివ్యాధిహరంనౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం । శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం । విప్రాఘుదర్శనా త్సద్యః క్షీయంతె పాపనాశ యః । వందనాన్మంగళా వాప్తిరర్చనాదచ్యుతంపదం । నమోబ్రహ్మణ్య దేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితాయకృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః॥

యావతీర్వైదేవతాస్తాస్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతి । తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యదివేదివె నమస్కుర్యాన్నా శ్లీలంకీర్తయె దేతా ఎవదేవతాఃప్రీణాతి । యజమానస్య పితుఃప్రతిసాంవత్సరిక మృ తాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకర్తుంముఖ్యకాలోభూత్వా అధికారసంపదస్తిప్ర తిభవంతోబ్రువంతు । అధికారసంపదస్తు।కాలశ్చముఖ్యకాలోస్తు । పా కాదీనాంపవిత్రతాస్తు । సర్వేపాకాశ్శుచయోభవంతు । దేవతాభ్యఃపి తృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్యఏవచ । నమస్స్వధాయైస్వాహాయై నిత్యమేవ నమోనమః । ఈశానఃపితృరూపేణమహాదేవోమహేశ్వరః । ప్రియతాం భగవానీశః పరమాత్మాసదాశివః । ప్రాణానాయమ్య - ఏవం గుణ త్యాది ... తిథౌ ప్రా... తి - యజమానస్య పితుఃప్రతిసాంవత్సరికమృ తాహాన్న శ్రాద్ధేపితృపితామహ ప్రపితామహా నాం గోత్రాణాం

శర్మణాంరూపాణాంసవ్యం పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందే
వానాంచ (ప్రాచీనావీతి) పితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహేన్నశ్రాద్ధం
అన్నేనహవిషాపార్వణవిధానేనయుష్మదనుజ్ఞ యాసదైవంశ్రాద్ధం అ
న్నాదిద్రవ్యేణాన్యకరిష్యే॥ (కురువ్వ) ॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞ
కానాంవిశ్వేషాందేవానాం స్థానే ఆహవ నీయార్థేక్షణందత్వా భవ
ద్భిః క్షణఃప్రసాదఃకరణీయః । అస్తుకరణీయః । (ప్రా - తి) యజమా
నస్య పితృపితామహ ప్రపితామహానాంగోత్రాణాం శర్మణాం వసు
రుద్రాదిత్యరూపాణాంస్థానే అహవనీయార్థేక్షణందత్వా భవద్భిఃక్ష
ణఃప్రసాదఃకరణీయః । సుస్తుకరణీయః ।అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం
బ్రహ్మావాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భిశ్చ మయాచశ్రాద్ధకర్మణి । తతః
గృహాంగణేగోమయసహితేన గోమూత్రేణ ఉదక్ప్లవందక్షిణాప్లవంచ
మండలం క్రమేణోదీచ్యాందక్షిణస్యాం చదిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీ
నావీతినాచగోమయేనానులిప్తాయాం భువికర్తవ్యం । పురూరవార్ద్ర
వసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానేసాక్షతా ఇమేకుశాః॥
పుష్పసహితాఇమేఅక్షతాః॥అయంగంధః। ఇమేకుశాః॥సకలారాధనైస్స్వ
ర్చితమస్తు। ప్రాచీనావీతి। పితృపితామహప్రపితా మహానాంగోత్రాణాం
శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానేసతిలా ఇమేకుశాః॥
పుష్పసహితా ఇమేతిలాః॥అయంగంధః । అలంకరణార్థా ఇమేకుశాః॥సక
లారాధనైస్స్వర్చితమస్తు । పురూరవా...సంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః స్వాగ
తం । సుస్వాగతం। పురూర...దేవానాంపాద్యస్థానేఇదమాసనం। సుఖా
సనం। శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః॥
పురూరవార్ద్రవ...దేవాః॥ఇదంవఃపాద్యం।సుపాద్యం।పవిత్రంవిసృజ్యశు
క్రమసిజ్యోతిరసి తేజోసిదేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసో
స్సూర్యస్యరశ్మిభిః । చరణంపవిత్రంవితతం పురాణంయేన పూతస్తరతిదు
ష్కృతాని । తేనపవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥
లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం।జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానంమహస్వత్।అమృ
తస్యధారాబహుధాదోహమానంచరణం నోలోకేసుధితాందధాతు॥ న
మోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ । జగద్ధితాయ కృష్ణా

యగోవిందాయనమోనమఃపవిత్రంధృత్వా।పునఃపాద్యం। మయిసుహోమయియశోమయియాంద్రియంవీర్యం। సవ్యేన। పితృపితామహప్రపితామహాః స్వాగతం।సుస్వాగతం।ప్రాచీనావీతీ - పితృపితామహప్రపితామహానాం ...ణామిదమాసనం-సుఖాసనం-శంనోదేవీ...వంతునః పితృపితామహప్రపితామహాః గోత్రాఃశర్మాణఃవసురుద్రాదిత్యరూపాః । ఇదంవఃపాద్యం సుపాద్యం। శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోసిదేవోవస్సవితోత్పునా...మయియాంద్రియంవీర్యం॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసిమహారాజన్ సర్వతీర్థావగాహనం।విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయంసిరసిధారయేత్। కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్యఈశాన్యముఖఉపవిశ్యాచమ్య।విశ్వేదేవాఃప్రాఙ్ముఖాఃపితరఉదఙ్ముఖాఃఆచమ్య। (పురూరవార్ద్రివసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః సమార్ధ్వం। ఇతిసవ్యేనపాణినాఆసనంస్పృశన్ దక్షిణేన (బ్రాహ్మణంస్పృశన్ ఉపవేశయతి) । భూర్భువస్సువహాస్తాం। అయంవోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। ఉపశామః। (పితృపితామహప్రపితామహాఃసమార్ధ్వం) భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయం వోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। ఉపవిశామః- శ్రాద్ధభూమౌగయాం ధ్యాత్వాధ్యాత్వాదేవంజనార్దనం । తాభ్యాంచైవనమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధంప్రవర్తయేత్ -ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థం యజమానస్యపితుః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహేభ్యాన్నశ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా పక్రాంతంశ్రాద్ధకర్మకరిష్యే।కురుష్వ (ప్రాచీనావీతీ) అపహతాఅసురారక్షాగ్ంసిపిశాచాయేక్షయంతిపృథివీమను । అన్యత్రేతోగచ్ఛంతుయత్రైషాంగతంమనః । ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాఃపిత రస్సోమ్యాసః। అసుంయ ఈయురవృకాఋుతజ్ఞాస్తేనోవంతుపితరోహవేషు । తిలాన్ వికిరేత్ । యజ్ఞోపవీతీ । హస్తోదకందత్వా। విశ్వేదేవార్థేక్షణః క్రియతాం । ఓంతథా।ప్రాప్నువంతు భవంతఃప్రాప్నువామః। పురూరవార్ద్రిసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే । ఆవాహయ।విశ్వేదేవాస ఆగతశ్రుణుతామఇమగ్ంహవం। ఎదంబర్హిర్నిషీదత। ఆగచ్ఛంతుమహాభాగావిశ్వేదేవామహాబలాః। యేహ్యత్రవిహితాశ్శ్రాద్ధేసావధానాభవంతుతే। సావధానాస్మహః । ఇతితానావాహ్య।విశ్వేదేవా

వాఙ్మృశిణు తెమగం హవం మెమెఅంతరిక్షేయడుపద్యవిన్త । మెఅగ్నిజిహ్వా ఉతవాయజత్రాఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వం । ఇతిజప్త్వా । ఓషధయస్సంవదంతె సోమేనసహరాజ్ఞా । యస్మైకరోతిబ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్పారయామసి । ఇతిపాదాదిమస్తకాంతం అక్షతాన్ వికిరేత్ । తతోవైశ్వదేవార్థబ్రాహ్మణభూమిం ప్రాదక్షిణ్యేనయవై రాస్త్రీర్యఅర్ఘ్యపాత్రెతెఆసాద్య । ఉత్తానెప్రోక్ష్య । పవిత్రెస్థోవైష్ణవీవాయుర్వాంమనసాపునాతు । పవిత్రేకృత్వా । పాత్రయోర్నిధాయ । శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభ...వంతునః । సపవిత్రయోః పాత్రయోరపఃక్షిప్త్వా । యవోసిధాన్య రాజోవా వారుణోమధు సంయుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపానాంపవిత్రమృషిభిస్మృతం । యవాన్ క్షిప్త్వాఅర్ఘ్యపాత్రయోరయం గంధః । ఇమానిపుష్పాణిఇమేకుశాః । సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు। స్వాహార్ఘ్యాః । ఇతిమన్త్రేణ దేవతార్థబ్రాహ్మణసమీపేనిక్షిపేత్ । సంత్యర్ఘ్యాః । హస్తోదకందత్త్వా । యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా అంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్స్యోనా సుహవా భవంతు - పవిత్రాంతర బ్రాహ్మణహస్తేఇదంవో అర్ఘ్యమిత్యుదకపూర్వకంప్రత్యేకమర్ఘోదకంవినిక్షిపేత్ - పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వేదెవాఃఇదంవోఅర్ఘ్యం - అస్త్వర్ఘ్యం- తతశ్శుర్ఘోదకం - యాదివ్యాం ...వాభవంతు । ఆర్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదెవాఇదంవోఅర్ఘ్యం । అస్త్వర్ఘ్యంతతఉదకందత్త్వా । గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్య పుష్టాంకరీషిణీం । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాంతామిహోపహ్వయెశ్రియం।పురూరవా...ః । ఆమీవోగంధాః।సుగంధాః । అచ్చతపార్చతప్రియమెధాసోఅర్చత । అర్చంతుపుత్రకా ఉత పురన్నధృష్ణ్వర్చత । పురూర...దేవాః । ఇమానిపుష్పాణి । ధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వతంయోస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయం వయం ధూర్వామః । పురూర...దెవాః। అయంవోధూపః । సుధూపః । ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్నం నిర్‌ఋతింమమ । పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనం చదిశోదిశ । పురూర...దేవాః। అయంవోజ్యోతిః।సుజ్యోతిః । యువా సువాసాః పరివీత ఆ

గాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః । తంధీరాసః కవయఉన్నయంతి స్వాధ్యోమనసా దేవయంతః । పురూరవ--దేవాః। అంతఃప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థమిదం వో వాసః । సువాసః । తదభావే సాక్షతా ఇమేకుశా ఇత్యర్చనం సంప్రార్థ్య।అస్మిన్... సంకల్పసిద్ధిః (ప్రాచీనావీతీ) అప్రదక్షిణం పిత్రాదిస్థానేషు గచ్ఛేత్ ।భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే॥ ప్రాచీనావీతీ.పిత్రుస్థానస్య హస్తోదకం దత్వా । పితృపితామహప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం - వసురుద్రాదిత్య రూపాణామిదమాసనం । సుఖాసనం। హస్తోదకం దత్వా । యజమానస్య పితుః ప్ర...కసాంవత్సరికశ్రాద్ధే హవిష్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం। ఓంతథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః ప్రాప్నువామః । పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్ శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వా హవామహ ఉశంతస్సమిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్ హవిషే అత్తవే । ఇత్యావాహ్య । నమోవః పితరో రసాయ నమోవః పితరశ్శుష్మాయ నమోవః పితరో జీవాయ నమోవః పితరస్స్వధాయై నమోవః పితరో మన్యవే నమోవః పితరో ఘోరాయ పితరో నమోవో య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యుష్మాగ్ంస్తేను యేస్మిన్ లోకే మాం తేను య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేస్మిన్ లోకే మాం తేనుయ ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేస్మిన్ లోకేహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం ॥ ఇతిమస్తకాదిదక్షిణపాదాంతం తిలాన్ వికీర్య ॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః ॥ అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయా మదంత్వధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్ ॥ ఇత్యుపస్థాయ ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా ... గతం మనః । ఇతి సర్వతోదిశం తిలాన్ ప్రక్షిప్య । తతో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణాపవర్గయా అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య । ఉత్తానాని ప్రాధ్య । పవిత్రాణిన్యస్య వైష్ణవాసివాయుర్వోమన సాపునాతు । పవిత్రాణి న్యస్త్వా । పాత్రేష్వభిధాయ । శంనో దేవీరభిష్టయ... వంతునః । సపవిత్రేషు పాత్రేష్వపః క్షిప్త్వా ।

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవస్స్వధ ఏహి ॥ పితృంగోత్రంశర్మాణం వసురూపంఇమాన్ లోకాన్ప్రీణయా హినస్స్వధానమః। తిలోసి...ఏహి ॥ పితామహంగోత్రంశర్మాణంరుద్ర రూపం ఇమాన్ లోకాన్...నమః। తిలోసి...ఏహి । ప్రపితామహంగో త్రం...ఆదిత్యరూపం ఇమాన్ లోకాన్...నమః। అర్ఘ్యపాత్రేష్వయంగం ధః ఇమానిపుష్పాణి। అయంకుశః ఇమానిత్రితులసీభృంగరాజదర్భ్యాద్యేకా నిచ। సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యాః॥ ఇతిమన్త్రే ణపిత్రర్థబ్రాహ్మణసమీపేస్థాపయేత్ - సంత్వర్ఘ్యాః। హస్తోదకందత్వా । యాదివ్యాఆపః..భవంతు। పితః గోత్ర- శర్మన్- వసురూప- ఇదంతే అర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం - తతశ్శుద్ధోదకం - యాదివ్యా...భవంతు - పితామహ- గోత్ర- శర్మన్- రుద్రరూపఇదంతే అర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోద కం- యాదివ్యా - భవంతు। ప్రపితామహ గోత్ర- శర్మన్- ఆదిత్యరూప ఇదంతే అర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోదకం - పవిత్రాంతర్హితే బ్రాహ్మణహస్తేఇదం వో అర్ఘ్యమితి ప్రత్యేకముదపూర్వందద్యాత్ । అర్ఘ్యందత్వా తే షాంవర్ఘ్యోదకానాం సంస్రావాన్ పిప్రహస్తేభ్యః పా త్రేషుగృహీతాన్ పితృపాత్రేసంగృహ్యతత్పాత్రంన్యుబ్జంపితృభ్యస్థానమ సీతిభూమావనిధాయ । అస్యోపరికుశాన్దద్యాత్ । (గంధపుష్పధూపదీ పాచ్ఛాదనానియథాపూర్వందద్యాత్)। గంధద్వారాం...యం పితృ పితామహప్రపితామహాః। అమీనోగంధాః। అర్చత...త । పితృపితా మహప్రపితామహాః । ఇమానిపుష్పాణిసుపుష్పాణి। ధూరసిధూర్వ... ధూర్వామః । పితృపితామహప్రపితామహాః - అయంవోధూపఃసుధూ పః-ఉద్దీప్యస్వజాత... దిశోదిశపితృపితామహప్రపితామహాః-జ్వాలాభే దేనగృహాంతర్గస్థితంవోజ్యోతిః-సుజ్యోతిః-యువాసువాసాఃపరివీత... దేవ యంతః-పితృపితామహ——మహాః-అంతఃప్రావరణార్థంబహిఃప్రావరణా ర్థంవఃఆచ్ఛాదనార్థంపవిత్రార్థ మలంకరణార్థమిదంవోవాసః - సువాసః- తదభావేనతిలాఇమేకుశాః- సుకుశాః - యుష్మదనుజ్ఞయామండలోద్వర్త నంకరిష్యే(కురుష్వ) ప్రాణానాయమ్యఏవం——ప్రీత్యర్థంయజమానస్యపితృః

ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహస్యాన్న శ్రాద్ధే అన్నసంస్కారార్థం అగ్నౌకరిష్యే
కురుష్వ - ప్రాచీనావీతీ - అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య । ఉదగుద్వాస్య - అద్భిః
ప్రోక్ష్య - అన్నం చతుర్ధా విభజ్య - ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య - తూష్ణీమ
ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య - ఉపవీతీ - మేక్షణ ఉపస్తీర్య - తేనావదాయాభిఘా
ర్య - హవిః ప్రత్యభిఘారయతి - సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా (సవ్యం)।
అర్ధం జుహోతి - సోమాయ పితృపీతాయేదం - మేక్షణ ఉపస్తీర్య -
తేనావదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి - యమాయాంగిరస్వ
తే పితృమతే స్వధా (సవ్యం) నమః - అర్ధం జుహోతి - యమాయాంగిరస్వ
తే పితృమత ఇదం. హుతావశిష్టమాదాయానుపస్తరణాభిఘార
ణౌ న జుహోతి అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వవ్యం నమః। అగ్న
యే కవ్యవాహనాయేదం - ప్రాచీనావీతీ - తూష్ణీం ఆ ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య -
ఉపవీతీ - చతుస్సాగరపర్యంతం - అభివాదయే - ప్రాచీనావీతీ - పితృస్థా
నస్య హస్తోదకం దత్వా - వాయవ్యభాగమాదాయ - భోజనపాత్ర
ఉపస్తీర్య - స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం - అస్తు స్వధా - పునరభి
ఘార్య - పునః హస్తోదకం దత్వా - సవ్యేన మేక్షణముగ్నౌ ప్రహరతి - అస్వధే
త్యా శ్రావయతి అస్తు స్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి । స్వధానమ ఇతివ
షట్కరోతి - స్వధాకారో హి పితౄణాం - విశ్వేదేవపాణౌ హస్తోద
కం దత్వా పాత్రే అభిఘార్య - ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్
ప్రాణానాయమ్య - పూర్వోక్త ఏవంగుణ... తిథౌ యజమానస్య పితుః
ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహస్యాన్న శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం ఆఘ్రాణ
దోష పరిహారార్థం అన్నసూక్తమంత్ర పఠనం కరిష్యే
కురుష్వ - మహావసైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే - ఆశ్రావయ - నమో బ్రహ్మ
ణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై ఓషధీభ్యః - నమో వాచే న
మో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృహతే కరోమి ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతి
శ్శాంతిః - ఏవం త్రిః ॥ అన్నసూక్తం జపిత్వా - దేవసవిత ప్రసువ ।
సపాత్రం విశ్వేదేవ బ్రాహ్మణం ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య - పృథివీ తే పాత్రం
ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రా

గాం పాదయోర్జుహోమ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్
లోకే. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం సమూఢమస్య పాంసు
రే స్వాహా ఇతి విశ్వేదేవహస్తమంగుష్ఠరహితం గృహీత్వా శ్రీవిష్ణో హ
వ్యం రక్షస్వ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా ఇదం వో హవ్యం - సప
రికరం విశ్వేదేవా దేవతే వ మన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణ స్త్వాహవనీ
యార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో
భూత్వా అన్నం బ్రహ్మా అహం చ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మా సౌవర్ణమిదం
పాత్రం అక్షయ్యావటచ్ఛాయేయం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకేభ్యో వి
శ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథా
భాగం హవ్యం తత్సత్ - స్వాహా నమమ నమమ - గయాయాం శ్రీవిష్ణు పా
దాది సమస్త తీర్థేషూత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు గయాయాం శ్రీవిష్ణు
పాదాది సమస్త తీర్థేషూత్తమస్తు॥ యే దేవా దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యే
కాదశస్థాప్సుషదో మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వం ॥
ప్రాచీనావీతి - దేవసవితః ప్రసువ - పితృబ్రాహ్మణానాం పాత్రసహిత మ
ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య - పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్ర... సురే స్వధా
శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ - యజమానస్య పితృపితామహ ప్రపితామహాః గో
త్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితరః కవ్యం సపరికరం పితృ పితా
మహ ప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః - రూపాః దేవా దేవతేవ మ
న్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తే
స్తత్సర్వం గయేయం భూర్గదాధరో భూత్వా అన్నం బ్రహ్మా అహం చ
బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మా రజితమయం పాత్రం అక్షయ్యావటచ్ఛాయేయం పి
తృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః గోత్రేభ్యః శర్మభ్యో రూపేభ్యః ఇ
దమన్నం అమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్స
త్ స్వధా నమమ నమమ - గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది సమస్త తీర్థేషూ
త్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు । గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది సమస్త తీర్థే
షూత్తమస్తు। యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్ంశ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ
చ న ప్రవిద్మ । అగ్నే తాన్వేత్థ యది తే జాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం

జుషస్వ (సవ్యం) సప్తవ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలంజరే గిరౌ - చ
క్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసి మానసే - యేఽపి జాతాః కురుక్షేత్రే
బ్రాహ్మణా వేదపారగాః - ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యో
వసీదత - అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసాం - న
మస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషాం - చతుర్భిశ్చ చ
తుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ - హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం స
మే విష్ణుః ప్రసీదతు - బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మ హవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హు
తం - బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా - యజ్ఞేశ్వరో హ
వ్య సమస్తకవ్యభోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోఽత్ర - తత్సన్నిధానా దప
యాంతు సద్యో రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే। త్వాం యోగినశ్చింత
యంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వనః । హవ్యకవ్యభుగేక స్త్వం పితృదేవ
స్వరూపధృత్ । కిం త్వత్ర క్రియమాణానాం సన ఇత్యతే క్రతుస్సపవతర్గ్మఫలం
చ్చయచ్చ। స్మృగాదిజుత్సాధన మష్యశేషం హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్తమస్తి
గయాయాంధర్మపృష్ఠేచ సదసి బ్రహ్మణస్తథా । గయాశీర్షే వటే చైవపి
తౄణాం దత్తమక్షయం । దేశకాలపాత్రమంత్ర తంత్రకర్తృభోక్తృ
ఫలహవిర్ద్రవ్యాదిభ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవం
తో బ్రువంతు। సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు। ఇతి। ఈశానవిష్ణుక
మలాసనకార్తికేయవహ్నిత్రయార్కరజనీశ గణేశ్వరాణాం । క్రౌం
చామరేంద్ర కలశోద్భవకశ్యపానాం పాదాన్నమామి సతతం పితృము
క్తిహేతూన్ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం—తిథౌ యజమానస్య పితుః
ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహే భ్యన్న శ్రాద్ధే పితృపితామహ ప్రపితామ
హాన్ గోత్రాన్ శర్మణః । వసు రుద్రాదిత్యరూపాన్। పురూరవా
ర్ద్రవసంజ్ఞకాన్విశ్వాన్ దేవానుద్దిశ్య యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవత్సరిక
మృతాహే భ్యన్న శ్రాద్ధేన పితృపితా—హానాం గోత్రాణాం శర్మ
ణాం రూపాణాం । ఏతేషాం(ప్రతానాం) గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్ష
యాతృప్తిర్భూయాత్ పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాససి
ద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోకని

వాసస్స్థిరస్తు ॥ సర్వాంసగుణమస్తు । యథాకాలన్తమస్తు । నమోదేవే భ్యః స్వధాపితృభ్యః । ఓంతృప్తిస్తు । ఓంతద్వాయుః । ఓంతదాత్మా ఓంతత్సర్వం-ఓంతత్సర్వం । ఓంతత్పురోంనమః- అంతశ్చరతిభూతేషుగు హాయాంవిశ్వమూర్తిషు - త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వ గ్ంరుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః - త్వంతదాప ఆపో జ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం । శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివి ష్టోమృతంజుహోమి శ్రద్ధాయామపానేనివిష్టోమృతంజుహోమి। శ్ర ద్ధాయాంవ్యానే నివిష్టోమృతంజుహోమి-శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోమృ తంజుహోమి శ్రద్ధాయాగ్ంసమానే నివిష్టోమృతంజుహోమి- బ్రహ్మ ణిమ ఆత్మామృతత్వాయ॥ ఓంభూర్భువస్సు—త్ - సత్యంత్వర్తేనపరిషిం చామి - హస్తోదకందత్వా । పితృస్థానే । ఓంభూ—మి - హస్తోదకందత్వా। పితృభ్యఃఅమృతమస్తు దేవేభ్యః అమృతమస్తు- అమృతోపస్తరణమసి- ఇదంభూర్నయాపతే బ్రహ్మణా గదాధరాఃపితృరూపీశ్రీజనార్దనః ప్రి యతాంతస్సర్వప్రీణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోమృతంజుహో మిశివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహా శ్రద్ధాయామపానే ని—య అపానాయస్వాహా। శ్రద్ధాయాంవ్యానేని—య। వ్యానాయస్వా హా। శ్రద్ధాయాముదానేని—య। ఉదానాయస్వాహా। శ్రద్ధాయాగ్ంస మా—య। సమానాయస్వాహా। బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ। ఓంభూ ర్భు—త్। ఇతిగాయత్రీ త్రివారంజపేత్। మధువాతాఋతాయతేమధు క్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసి మధుమ త్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతిర్మ ధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః। మధు-మధు మ ధు। యథాసుఖంజుషధ్వం । జుషామహే । కలౌకలిక్రుతాః దోషాః ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాః । సర్వాన్హరతి చిత్తస్థోభగవాన్దేవకీ సుతః। మంత్రతస్తంత్రతశ్ఛిద్రం దేశకాలార్హవస్తుతః। సర్వంకరోతినిశ్ఛిద్రం నామసంకీర్తనంహరేః। యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోయజ్ఞక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేతమచ్యుతం।

మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన। యత్కృతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుమే।

మంత్రతోద్వైక్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియ తేకర్మతత్కర్మసఫలంభవేత్ । అపేక్షితంయాచితవ్యం త్వాల్లంసై వానపేక్షితం। ఉపవిశ్యసుఖేనైవభోక్తవ్యం స్పష్టమానసైః । మక్షికా

యద్వాస్వరౌ స్వధితౌరిక్తమస్తి । యద్ధస్తయోశ్శమితుర్యన్నఖేషు సర్వా
తాతే - అపిదేవేష్వస్తు ॥ ముక్తికాబాధానివృత్తిరస్తు ॥ పిత్ర్య మానవ
దార్ఘేషు యద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యం ।
సుఖేన మానేన భోక్తవ్యం । ఏవంప్రార్థయేత్ । ప్రాణానాయ
మ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థంయజమానస్యపితౄః ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహే
ఖ్యాన్నశ్రాద్ధీయ బ్రాహ్మణభోజనకాలే రాక్షసఘ్నవైష్ణవపైతృక అ
ప్రతిరథపురుషసూక్తఇత్యాదిమన్త్రపఠనం కరిష్యే ॥ మహాజనైస్సహ
ఆశ్రావయిష్యే। ఆశ్రావయ॥ గాయత్రీంత్రివారంజపేత్ । ప్రాతి । మధు
వా—నః । మధు-మధు-మధు- పితృపితామహప్రపితామహాః తృప్తాస్థ న
తృప్తాస్థ న । తృప్తాస్స్థనః । ఆసంస్కృతప్రమీతా యేత్యాగిన్యోయాః కు
లస్త్రియః । దాస్యామి తేభ్యోవికిరమన్నం తాభ్యశ్చపైతృకం । పరిషి
చ్య । పూరయార--- వాః । తృప్తాస్థన । తృప్తాస్థన । తృప్తాస్థః। ఆసోమ
పాశ్చయేదేవాయజ్ఞభాగవివర్జితాః । తేషామన్నంప్రదాస్యామి వికి
రంవైశ్వదేవికం । పరిషిచ్య॥ దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య । తిలదర్భా నా
స్తీర్య తేషుతిలోదకం నినీయ । యేఅగ్నిదగ్ధా యేనగ్నిదగ్ధాయేవా జా
తాఃకులేమమ। భూమౌదత్తేనపిండేనతృప్తాయాంతుపరాంగతిం । అగ్నిద
గ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కులపరిమృతేభ్యః ఏషపిండః ఉపతి
ష్ఠతు ॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధాశ్చ మార్జయంతాం । ఏతద్వస్తి
లోదకంవికిరందత్వాపాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య । పాత్రోచ్ఛిష్ట భాగోభి
న్నందీయతాం । యజమానకులేజాతా దాసాదాస్యోన్నకాంక్షిణః । తే
సర్వేతృప్తిమాయాంతుమయాదత్తేనభూతలె । అమృతాపిధానమసి
శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతం । ప్రాణమన్నేనాప్యా
యస్వ । శ్రద్ధాయామపానేనివిశ్యామృతగ్ంహుతం । అపాన మన్నేనా
ప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతగ్ంహుతం । వ్యానమన్నే
నాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాముదానేనివిశ్యామృతగ్ంహుతం । ఉదా
నమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేని... సమాన మన్నేనా
ప్యాయస్వ । ప్రాణానాంగ్రంథిరసి రుద్రోమావిశాంతకః । తేనాన్నే

నాప్యాయస్వ । నమోరుద్రాయవిష్ణవే మృత్యుర్మేపాహి । అంగుష్ఠమా త్రఃపురుషోఙ్గుష్ఠంచ సమాశ్రితః ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వ భుక్ ॥ రాం వేభ్రున్యాసిలయే...ఙ్గుష్ఠ॥ యజమానః । ఆచమ్య ప్రాణా నాయమ్య। ఏవం...గుణయజమానస్య...శ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానం

కరిష్యే అపాం మేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివమస్తుమే। అచ్ఛేత్తా వోమా రిషంజీవ శరదశ్శతం । అచ్ఛిన త్త్రః అపఊపస్ప్రశ్య అపహతా అసురార క్షాగ్ంసిపిశాచా వేదిషదః। ఊర్ధ్వం ప్రోక్ష్య।శుంధంతాంపితరః।శుంధం తాంపితామహాః । శుంధంతాంప్రపితామహాః ఆయంతుపితరో మనో

జవసః- ఇత్యభిమంత్ర్య - సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదుస్యో నంపితృభ్యస్త్వా భరామ్యహం- అస్మిన్త్సీదంతుమే పితరస్సోమ్యాః పితా మహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ- దర్భానాస్తీర్య - పితః - గోత్ర శర్మన్- రూప - అవనినిక్ష్వ ప్రపితః- ఏవం పితామహ । ప్రపితామహ

యోఙ్పి పితృత్వేపితః గోత్రశర్మన్ రూప యచ త్వాఙ్త్రాను పితృత్వే అస్మిన్ త్రేగోత్రాయ వసు రూపాయ యేచత్వామనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చయింపి డః తస్మైతేస్వధానమః- గయాయాందత్తమస్తు - పితామహగో...త స్మైతేస్వధానమః-గయా...మస్తు ప్రపితామహగో...దత్తమస్తు॥ యస్మై

మాతాప్రముఖ...పద్యతాంపితృభ్యస్స్వధాభిభ్యస్స్వధానమః పితామ హేభ్యస్స్వధాభిభ్యస్స్వధానమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వ

ధానమఃఅత్రపితరోయథాభాగంమందధ్వం ఇత్యుక్త్వాఉదఙ్ముఖ మావృత్య మిదంపితరోఽతృపంతపితరోసుమృజంతపితరః । ప్రాణానాయమ్య అ సుఖ్యాసెన్నెవపర్యావృత్త్య- అమీమిదంతేతమనసిజపిత్వాఽభ్యసేత్ - అ మీమిదంతేత్యభిమంత్ర్య - యేసమానాస్సమనసః - పితరోయమరాజ్యే

తేషాంలోకస్స్వధానమః- యజ్ఞోదేవేషుకల్పతాం - యేసజాతాస్సమ నసః- జీవాజీవేషుమామకాః- తేషాగ్ంశ్రీకర్మయికల్పతాం -అస్మిన్లో కేశతగ్ంసమాః- సవ్యం పిరంస్తపితరః - అథామ్రియచమ్య మార్జయం తాంమమపితరః- మార్జయంతాం పితామహాః మార్జయంతాంప్రపి తామహాః । పితృత్వేఅస్మత్పితః...రూప అంక్ష్వ । పితామహగో...పఅం

త్స్వా। ప్రపితా మహాగో ...ప - అభ్యంత్స్వపితః గో...ప - అభ్యం త్స్వ।పితామహా...ప అభ్యంత్స్వప్రపితామహా...ప అభ్యంత్స్వ ఆంత్స్వా భ్యంత్స్వపితరః - ఏతద్వః పితరో వాసోమానుగతోనోన్యత్పితరో యుం త్స్వమితవస్రిందత్వా - సవ్యేనపాత్రేణపూజాంకరిష్యే - పిండపితృదే వతాభ్యోనమఇతి తిలాక్షతాదిసర్వోపచారాన్ కుర్యాత్ - ఊర్జంవహం తీరమృతంఘృతం పయః కీలాలంపరిస్రుతం - స్వధాస్థ తర్పయత మేపి తౄన్ తృప్యతతృప్యత - ఉదపాత్రంతేషాముపరినిక్షిప్య - నమోవఃపి తరో...భూయాసం - మనోన్వాహువామహే నారాశగ్ంసేనస్తోమేనపి తౄణాంచ మన్మభిః - ఆనఏతుమనః పునఃక్రత్వేదక్షాయజీవసే। జ్యో క్చసూర్యం దృశే - పునర్నఃపితరో మనోదదాతు దైవ్యోజనః - జీవం వ్రాతగ్ంసచేమహి-యదంతరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజిహిగ్ంసిమ। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్హపత్యఃప్రముంచతుదురితా యానిచకృమకరోతుమామనేనసం। ప్రాణానాయుష్యఏవం...తిథౌ ప్రా- తియజమానస్యపితృ...గోత్రాన్ శర్మణః ॥ వసు...పాన్। సవ్యం। పు రూర...వానుద్దిశ్య మయాకృతేనా నేనయజమానస్యప్రతిసాం వత్సరిక శ్రా...ద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానేనపితృ...రూపాణాంఏతేషాంమయా దత్తాఃపిండాఃగయాపిండసదృశాభవంత్వితిభవంతోబ్రువంతు॥గయాపిం డసదృశాభవంతు। సవ్యేనపిండాన్నమస్కృత్య - పరేతపితరస్సోమ్యాగం భీరైఃపథిభిః పూర్వ్యైః - అథాపితౄన్త్సు విదత్రాగ్ం అపీతయ మ నయేసధమాదంమదంతి - పిండానుద్వాస యిష్యే - ఉద్వాసయ - అ యోధ్యామథురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా - పురీద్వారవ తీచైవసప్తైతా మోక్ష దాయకాః - అహం కాశీం గమిష్యామి త త్రైవనివసామ్యహం - ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ -శమీ పత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే - ఉద్ధరేత్స-ప్తగోత్రాణికులమే కోత్తరంశతం ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తుపుష్టిరస్తుతుష్టిరస్తువృద్ధిరస్తుఅ విఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు స్వస్తిశోభనగ్ంహారిః ॥ అగ్నే తమద్యాశ్వన్న స్తోమైఃక్రతున్నభద్రగ్ం హృదిస్పృశం - ఋధ్యామాత

ఓషధీభ్యః - అగ్నింపరిత్యజత్వా ॥ యదంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరంవాజిహింసిమ । అగ్నిష్టాత స్మాదేనసః ప్రముంచతు దురితాయానిచ కృమకరోతుమామనేనసం ।. ఇత్యగ్నిము పతిష్ఠేత్॥ సకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరేత్ ॥ ప్రా—తి- పితృస్థానబ్రాహ్మణపాణౌ। ఏకంద్వే త్రీణి - చత్వారి-పంచా-షట్ - ఇతిహస్తోదకందత్వా- సవ్యం విశ్వేదేవపాణౌహస్తోదకందత్వా - అక్షతాన్దత్వాఅభివాదయే.యుష్మత్ప్రసాదేనాస్మద్గోత్రం - వర్ధతాం । స్వస్తివర్ధతాంగోత్రం। విశ్వేదేవ ప్రసాదో అస్తు - పితృ ప్రసాదో అస్తు । దేవాశ్చ పితరః స్వస్తితిబ్రూత - బ్రూహిస్వస్తిభోజన పాత్రాణ్యుచ్చాల యిష్యే॥ ఉచ్చాలయ॥ పితృ...హాఃస్వస్తిఃబ్రూతస్వస్తిఃబ్రూత। బ్రూహిస్వస్తి పురూ...వాః - స్వ...త- స్వ...త- బ్రూహిస్వస్తి। పితృ...హాఃమయాచరి తంశ్రాద్ధ మక్షయ్యమస్తి వ్వతిబ్రూత । ఇతిబ్రాహ్మణహస్తేజలందద్యాత్ । అస్త్వక్షయ్యం పురూర...వాః - మయాదత్తంశ్రాద్ధమక్షయ్యమస్తిఃబ్రూత ।అస్త్వక్షయ్యం। ఉపవిష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యఃశ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాఃపాంతు పాంతుదక్షిణాః। స్వాహాంవాచయిష్యే - స్వధాం వాచయిష్యే - వాచ్యతాం - ఋచెత్వాయుచెత్వా సమిత్స్రవంతిసరితోనధేనాః । అంతర్హృదామనసా పూయమానాః-ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి- హిరణ్యయోవేతసోమధ్యఆసాంతస్మింత్సుపర్ణోమధుకృత్కులాయీభజన్నాస్తేమధుదేవతాభ్యః - తస్యాసదేహరయస్సప్తతీరేస్వధాందుహానాఅమృతస్యధారాం- ప్రాతి- పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యః గోత్రేభ్యశ్శర్మభ్యో రూపేభ్యః స్వధోచ్యతామితి...అస్తుస్వధా - భూమౌజలంసించేత్-పు...వాశ్చప్రీయంతాం ప్రియంతాంవిశ్వేదేవాః - పితృపితామహప్రపితామహాశ్చప్రియంతాం - ప్రియంతాంప్రపితామహ పితామహపితరః - వాజేవాజేవతవాజినోనోధనేషు విప్రాఅమృతా ఋతజ్ఞాః - అస్యమధ్వఃపిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః - ప్రా- ఉత్తిష్ఠతపితరః - అనుగచ్ఛంతు విశ్వేదేవైస్సహ । అమావాజస్య ప్రసవోజగ

మ్యా ద్యావాపృథివీవిశ్వశంభూ । ఆమాగంతాం పితరామాతరా
చామాసోమోఅమృతత్వాయ గమ్యాత్ దాతారో నోభివర్ధంతాం-వే
దాస్సంతతిరేవనః । శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్-బహుదేయంచ నోస్తు।
అన్నంచనోబహుభవేత్ । అతిథీగ్ంశ్చలభేమహి । యాచితా రశ్చన
స్సంతు । మాచయాచిష్మకంచనఇతికర్తాదాతారోనోభివర్ధంతాం। వే
వేదా స్సంతతిరేవనః-శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్ । బహుదేయంచ వో
స్తు।అన్నంచవోబహుభవేత్। అతిథీగ్ంశ్చలభధ్వం-యాచితారశ్చవస్సం
తు । మాచయాచిష్వం కంచన ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః ॥ సత్యా
ఏతా ఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః - పవిత్రం పిపర్త్య । అన్న
శేషఃకింక్రియతాం।ఇష్టైస్సహభుజ్యతాం।స్వామపగ్ంసదఃపితరోవనో
ధాః కృణ్వేత్రితశ్శక్తీవంతో గభిరాః - చిత్రసేనా ఇషుబలా అముధ్రాః
స్సతోవీరా ఉరవోవ్రాతసాహాః । బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివె
నోద్యావాపృథివీఅనేహసా - పూషానః పాతుదురితాదృతావృధోర
క్షామాకిర్నో అఘశగ్ంసఈశత।ఇహైవస్తంమా పిరోవాత్తం విశ్వమా
యుర్వ్యశ్నుతం । క్రీడంతుపుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌస్వేగృహే
సర్వస్యాప్త్యైసర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతి సర్వంజయతి - శత
మానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతి
తిష్ఠతి।సత్యాఏతాఆశిషస్సంతు । గోత్రాభివృద్ధిరస్తు- వంశాభివృద్ధిరస్తు
గంధపుష్పదక్షిణాతాంబూలానిసత్యాత్ - పవిత్రంవినా - అద్యమేసఫలం
జన్మభవత్పాదాభివందనాత్। అద్యమేవంశజాస్సర్వేయాతావోనుగ్రహా
ద్దివం।పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితాయూయమీదృశాః । తత్క్లేశ జా
తంచిత్తేషువిస్మృత్యక్షంతు మర్హథవసిష్ఠవామదేవాదిమునిభిస్తుల్యతాం
గతాః పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతంపదం ॥ ప్రా- తీ-పితుః
ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహోఖ్యాన్నశ్రాద్ధతిథిరభూత్ - తత్రఆసనభాజన
శాకపాకద్రవ్యదక్షిణాదిభిః కిమపినసతృప్తంభవద్భిరేవసంతృప్తం మ
యాకృతాగ్నికరణ బ్రాహ్మణభోజనపిండప్రదానకర్మత్రయం యథో
క్తంభూత్వాయథాశాస్త్రమస్తు-గయాశ్రాద్ధఫలదమస్తు - యన్మయా

విహితం శ్రాద్ధ పరిపూర్ణం తదస్తుతే - అనేన పితృయజ్ఞేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీజనార్దనః ప్రియతాం - శ్రాద్ధసాద్గుణ్యార్థం నామత్రయమంత్రజపం కరిష్యే అచ్యుతాయనమః- అనంతాయనమః- గోవిందాయనమః అచ్యు- దేభ్యోనమఆయుః ప్రజాం ధనంవిద్యాం స్వర్గం మోక్షం సుఖానిచప్రయచ్ఛంతుతథారాజ్యం ప్రీత్యాన్యాణాంపితామహాః । ఉత్తానం పాత్రముద్ధృత్య । వాజేవాజేవత వాజినో నోధనేషువిప్రా అమృతా ఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాత పథిభి ర్దేవయానైః । ఉత్తిష్ఠపితరః ప్రేతశూరా యమస్యపంథామనపేతాపురాణం ధత్తాదసాస్మద్రవిణంయచ్చభద్రం ప్రణో బ్రూతాత్భాగధాం దేవతాసు - పితృ——హాః ఉత్తిష్ఠంతుఅనూత్తిష్ఠంతువిశ్వేదేవాః । అనాదరమతిక్రమ్యనమస్కారంతుపూర్వకం ఉభయోః - కరమూర్ధ్నా హవమాసీమాంతమనువ్రజే అనువ్రజ - కయానశ్చిత్రఆభువదూతీసదావృధస్సఖా-కయా శచిష్ఠ యావృతా - వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయనమః కాలాయనమః కలవికరణాయనమో బలవికరణాయనమో బలాయనమో బలప్రథమనాయ నమ స్సర్వభూత దమనాయ నమోమనోన్మనాయనమః । అష్టావష్టావన్యేషుధిష్ణియేషూవదధాత్యష్టా శఫాః పశవః పశూనేవావరుంధేమన్మార్జాలీయేన్వద్యాబుతవ ఋతవః ఖలువై దేవాః పితరఋతూనేవదేవాన్పితౄన్ప్రీణాతి ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు । అన్యగృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యైఽష్టైశ్వర్యసిద్ధిరస్తు॥

శ్రాద్ధాంగ తర్పణం.

పరేద్యుః ప్రాతః స్నానాద్యనంతరం । ఏవం... ప్రీత్యర్థం యజమానస్య పితుః ప్రతిసాంవ... శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణం కరిష్యే ॥ యజమానస్యపితరం గోత్రం శర్మాణం రూపం స్వధానమస్తర్పయామి । ఏవంత్రి ॥ పితామహం గోత్రం శర్మాణం రూపం స్వధానమస్తర్పయామి । ఏవంత్రి ప్రపితామహం గోత్రం శర్మాణం రూపం స్వధానమస్తర్పయామి ॥ ఏవంత్రిః॥ సవ్యసాంకల్పేషు పరేహని కర్తవ్యేతిసంకల్పవిశేషః॥

—* అన్నసూక్తం, *—

నమోబ్రహ్మణే నమోఅస్త్వ గ్నయేనమః పృథివ్యై నమఓషధీ భ్యః। నమోవాచేనమోవాచ స్పతయేనమోవిష్ణవెబృహతేకరోమి। ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥

సహవై దేవానాం చాసురాణాంచ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్గ్ స్సువర్గం లోకమేష్యామోవయమేష్యామ ఇతి తేసురాస్సన్నహ్యస హసై వాచరన్బ్రహ్మచర్యేణ తపసైవదేవాస్తేసు రాఅముహ్యగ్గ్ స్తేన ప్రాజానగ్గ్ స్తేపరాభవంతేన స్వర్గంలోకమాయన్ప్రసృతే నవైయజ్ఞేనదేవాస్సుర్గంలోకమాయన్నప్రసృతె నాసురాన్పరాభావయన్ప్రసృతో హవైయజ్ఞోపవీతినోయజ్ఞోప్రసృతో నుపవీతినోయ త్కించబ్రాహ్మణోయ జ్ఞోపవీత్యధీతెయజతఏవతత్తస్మాద్య జ్ఞోపవీత్యేవాధీయీతయాజ యేద్యజేత వాయజ్ఞస్యప్రసృత్యాఅజినంవాసో వాదక్షిణత ఉపవీయ దక్షిణంబాహుముద్ధరతె వధత్తేసవ్యమితియజ్ఞోపవీత మేతదేవవిపరీతం ప్రాచీనావితగ్ంసంవీతంమానుషం ॥ ౧ ॥ రక్షాగ్ంసిహవాపురోనువాకేతపో గ్రమతిష్ఠంతతాగ్ ప్రజాపతిర్వరేణోపామంత్రయతతానివరమవృణీతాదిత్యోనోయోద్ధాఇతితాన్ప్రజాపతిరబ్రవీద్యోధయధ్వమితి తస్మాదుత్తిష్ఠంతగ్ంహవాతానిరక్షాగ్ంసాదిత్యం యోధయంతియావదస్తమన్వగాత్తానిహవాఏతాని రక్షాగ్ంసిగాయత్రియాభి మంత్రితేనాంభసాశామ్యంతితదుహవా ఏతేబ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖా స్సంధ్యాయాంగాయత్రియాభిమంత్రితా అపఊర్ధ్వం విక్షిపంతితా ఏతాఆపోవజ్రీభూత్వాతానిరక్షాగ్ంసి మందేహారుణేద్వీపే ప్రక్షిపంతి యత్ప్రదక్షిణం పంక్రమంతి తెనపాప్మానమవధూన్వంత్యుద్యంతమస్తంయంతమాదిత్యమభిధ్యాయన్కుర్వన్బ్రాహ్మణోవిద్వాన్త్సకలంభద్రమశ్నుతెసావాదిత్యోబ్రహ్మేతిబ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మాప్యేతియ ఏవంవేద ॥ ౨ ॥ అహమస్మిప్రథమజాఋతస్య। పూర్వందేవేభ్యో అమృతస్యనాభిః। యోమాదదాతిసఇదేవ మావాః। అహమన్నమన్న మదంతమద్మి। పూర్వమగ్నేరపిదహత్యన్నం। యత్తౌహాసాతె అహము త్తరేషు। వ్యాత్తమస్య

పశవస్సుజంభం । పశ్యంతిధీరాః ప్రచరంతిపాకాః । జహామ్యన్యం
నజహామ్యన్యం । అహమన్నంవశమిచ్ఛరామి ॥ ౩ ॥ సమానమర్థంప
ర్యేమిభుంజత్ । కోమామన్నం మనుష్యో దయేత । పరాకేఅన్నంని
హితంలోకఏతత్ । విశ్వైర్దేవైఃపితృభిర్గుప్తమన్నం । యదద్యతేలు
ప్యతేయత్పరోప్యతే । శతతమీసాతనూర్మేబభూవ । మహాంతౌచ
రూసకృద్దుగ్ధేనపప్రౌ । దివంచపృశ్నింపృథివీంచ సాకం । తత్సంపి
బంతోనమినంతివేధసః । నైతద్భూయోభవతి నో కనీయః ॥ ౪ ॥
అన్నంప్రాణమన్న మపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తముజీవాతు
మాహుః । అన్నంబ్రహ్మాణోజరసంవదంతి । అన్నమాహుః ప్రజననం
ప్రజానాం । మోఘమన్న ంవిందతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమివధ
ఇత్సతస్య । నార్యమణం పుష్యతినో సఖాయం । కేవలాఘోభవ
తికేవలాదీ । అహంమేఘస్స్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదంత్యహమ
ద్మ్యన్యాన్ ॥ ౫ ॥ అహగ్ంసదమృతోభవామి । మదాదిత్యాఅధిస
ర్వేతపంతి । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః ।
కిగ్ంస్విదాసీత్పిశంగిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తి
రశ్వఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశంగి లావిరాసీత్పిలిప్పిలా
కస్స్విదేకాకీచరతికఉస్విజ్జాయతేపునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్యభేషజం ।
కిగ్ంస్విదావపనం మహత్ । సూర్యఏకాకీ చరతిచంద్రమాజాయతే
పునః ॥ ౬ ॥ అగ్నిర్హిమస్యభేషజం । భూమిరావపనంమహత్ ।
పృచ్ఛామిత్వా పరమంతం పృథివ్యాః పృచ్ఛామిత్వా భువనస్యనాభిం ।
పృచ్ఛామిత్వావృష్ణోఅశ్వస్యరేతః పృచ్ఛామివాచః పరమంవ్యోమ । వే
దిమాహుః పరమంతంపృథివ్యాయజ్ఞమాహుర్భువనస్యనాభిం । సోమ
మాహుర్వృష్ణోఅశ్వస్య రేతోబ్రహ్మైవవాచః పరమంవ్యోమ । తే
జసావాఏష బ్రహ్మవర్చసేనవ్యృధ్యతే । యోఽశ్వమేధేనయంతే ।
హోతాచ బ్రహ్మాచబ్రహ్మోద్యంవదతః । తేజసాచైవైనం బ్రహ్మ
వర్చసేనచసమర్ధయతః ॥ ౭ ॥ దక్షిణతోబ్రహ్మాభవతి । దక్షిణతఆయ
తనోవైబ్రహ్మా । బార్హస్పత్యోవైబ్రహ్మా । బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య

దక్షిణతో దధాతి । తస్మాద్దక్షిణోర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః। ఉత్తరతో
హోతా భవతి।ఉత్తరత ఆయతనో వై హోతా । అగ్నిర్వై హో
తా।తేజో వా అగ్నిః। తేజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్తరోర్ధస్తేజస్వి
తరః॥౮॥యూపమభితో వదతః।యజమానదేవత్యో వై యూపః । యజమా
నమేవ తేజసా చ బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః । కిగ్ం స్విదాసీత్పూర్వచి
త్తిరిత్యాహ । ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః । దివమేవ వృష్టిమవరుం
ధే । కిగ్ం స్విదాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ । అశ్వో వై బృహద్వయః।
అశ్వమేవావరుంధే । కిగ్ం స్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ ॥ ౯ ॥ రాత్రి
ర్వై పిశంగిలా । రాత్రిమేవావరుంధే। కిగ్ం స్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ।
శ్రీర్వై పిలిప్పిలా । అన్నాద్యమేవావరుంధే । కస్స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ।
అసౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి । తేజ ఏవావరుంధే । క ఉస్విజ్జాయతే పు
నరిత్యాహ । చంద్రమా వై జాయతే పునః ॥ ౧౦ ॥ ఆయురేవావరుంధే।
కిగ్ం స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ । అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజం । బ్ర
హ్మవర్చసమేవావరుంధే । కిగ్ం స్విదావపనం మహదిత్యాహ । అ
యం వై లోక ఆవపనం మహత్ । అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి । పృచ్ఛా
మి త్వా పరమంతం పృథివ్యా ఇత్యాహ । వేదిర్వై పరోంతః పృథివ్యాః। వే
దిమేవావరుంధే ॥ ౧౧ ॥ పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ।
యజ్ఞో వై భువనస్య నాభిః । యజ్ఞమేవావరుంధే । పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో
అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ । సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః । సోమపీథమే
వావరుంధే । పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ । బ్రహ్మ వై వా
చః పరమం వ్యోమ । బ్రహ్మవర్చసమేవావరుంధే ॥ ౧౨ ॥ ఆబ్రహ్మన్బ్రా
హ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్ రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢానడ్వానాశుస్సప్తిః । పురంధ్రి
ర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాస్య యజమానస్య వీరో జాయ
తాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతాం
యోగక్షేమో నః కల్పతాం ॥ ౧౩ ॥ ఆబ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ
జాయతామిత్యాహ । బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి । తస్మాత్పు

రా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత । అస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్య శ్శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ । రాజన్య ఏవ శౌర్యం మహి మానం దధాతి । తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్య శ్శూరో మహారథో జాయత । దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ । ధేన్వామేవ పయో దధాతి - తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత । వోఢానడ్వానిత్యాహ । అనడుహ్యేవ వీర్యం దధా తి. తస్మాత్పురా వోఢానడ్వానజాయత । ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ ॥ ౧౪ ॥

అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురాశురశ్వోజాయత - పురంధిర్యోషే త్యాహ । యోషిత్యేవ రూపం దధాతి - తస్మాత్స్త్రీ యువతిః ప్రియా భా వుకా । జిష్ణూ రథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆ హ వై తత్ర జిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రై తేన యజ్ఞేన యజంతే సభేయో యువేత్యాహ యో వై పూర్వవయసీ స సభే యో యువా । తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః । ఆస్య యజమానస్య వీరో యతామిత్యాహ । ఆ హ వై తత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే । యత్రైతేన

యజ్ఞేన యజంతే ॥ ౧౫ ॥ నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్విత్యాహ । నికామే నికామే హ వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ వై త జంతే । ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యంతామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ వై త త్రౌషధయః పచ్యంతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే । యోగక్షేమో నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షేమః ।

యత్రైతేన యజ్ఞేన యజంతే ॥ ౧౬ ॥ అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయం తే । యాః కాశ్చ పృథివిగ్ం శ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవంతి । అథైన దపియంత్యంతతః । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌష ధముచ్యతే । సర్వం వై తేన్నమాప్నువంతి । యేన్నం బ్రహ్మోపాసతే అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠం । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే । అన్నా

ద్భూతాని జాయంతే । జాతాన్యన్నేన వర్ధంతే । అద్యతేత్తి చ భూ తాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్న రసమయా త్ । అన్యోంతర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పు రుషవిధ ఏవ । తస్య పురుష విధతాం । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః । వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః । ఆ

కాశ ఆత్మా । పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి । సహ నావవతు । సహ నౌ భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై । తేజస్వి నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై । ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః ॥

అధిశ్రవణం.

యుంజతే మన ఉత యుంజతే ధియో విప్రా విప్రస్య బృహతో విపశ్చితః । వి హోత్రా దధే వయునావిదేక ఇన్మహీ దేవస్య సవితుః పరిష్టుతిః । సువాగ్దేవ దుర్యాగ్ం ఆ వద దేవశ్రుతౌ దేవేష్వా ఘోషేథామా నో వీరో జాయతాం । కర్మణ్యో యగ్ం సర్వే అనుజీవామ యో బహూనామసద్వశీ । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం । సమూఢమస్య ॥ ౧ ॥ పాగ్ంసుర ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతగ్ం । సూయవసినీ మనవే యశస్యే । వ్యస్కభ్నాద్రోదసీ విష్ణు రేతే దాధార పృథివీమభితో మయూఖైః । ప్రాచీ ప్రేతమధ్వరం కల్పయన్తీ ఊర్ధ్వం యజ్ఞం నయతం మా జిహ్వరతమత్ర రమేథాం వర్ష్మన్ పృథివ్యా దివో వా విష్ణ ఉత వా పృథివ్యా మహో వా విష్ణ ఉత వాన్తరిక్షాద్ధస్తౌ పృణస్వ బహుభిర్వసవ్యైరా ప్రయచ్ఛ ॥ ౨ ॥ దక్షిణా ప్రోత సవ్యాత్ । విష్ణోర్నుకం వీర్యాణి ప్రవోచం యః పార్థివాని విమమే రజాగ్ంసి యో అస్కభాయదుత్తరగ్ం సధస్థం విచక్రమాణస్త్రేధోరుగాయో విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రే స్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా ॥ ౩ ॥ అస్యై యచ్ఛ కాన్నచత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౧ ॥ కృణుష్వ పాజః ప్రసితిం న పృథ్వీం యాహి రాజేవామవాగ్ం ఇభేన - తృష్వీమను ప్రసితిం ద్రూణానో ఽస్తాసి విధ్య రక్షసస్తపిష్ఠైః తవ భ్రమాస ఆశుయా పతన్త్యను స్పృశ ధృషతా శోశుచానః । తపూగ్ంష్యగ్నే జుహ్వా పతంగానసందితో విసృజ విష్వగుల్కాః - ప్రతి స్పశో విసృజ తూర్ణితమో భవా పాయుర్విశో అస్యా అదబ్ధః - యో నో దూరే అఘశగ్ంసః ॥ ౨ ॥ యో అంత్యగ్నే మాకిష్టే వ్యథిరాదధర్షీత్ । ఉదగ్నే తిష్ఠ ప్రత్యాతనుష్వ న్యమిత్రాగ్ం ఓషతాత్తిగ్మహేతే - యో నో అరాతిగ్ం సమిధాన చక్రే నీచా తం ధక్ష్యతసం న శుష్కం - ఊర్ధ్వో భవ ప్రతి విధ్యాధ్యస్మదావిష్కృణుష్వ దైవ్యాన్యగ్నే - అవస్థిరా తనుహి యాతుజూనాం జా

మిమజామింప్రస్రిన్మృణీహి శత్రూన్ - సతే ॥ ౫ ॥ జానాతిసుమతింయవిష్ఠ
యఈవతె బ్రహ్మణేగాతుమైరతు । విశ్వాన్యస్మైసుదినాని రాయోద్యు
మ్నాన్యర్యోవిదురోఅభిద్యౌత్ । సేదగ్నెఅస్తుసుభగస్సుదానుర్య
స్త్వానిత్యేనహవిషాయఉక్థైః - పిప్రీషతిస్వఆయుషిదురోణేవిశ్వే దస్మైసు
దినాసాసదిష్టిః - అర్చామితేసుమతింఘోష్యర్వాక్సంతేవావాతాజర
తాం॥౬॥ఇయంగీః॥స్వశ్వాస్త్వాసురథామర్జయెమాస్మెక్షత్రాణిధారయే
రనుద్యూన్॥ఇహత్వాభూర్యాచ రెదుపత్మందోషావస్తర్దీదివాగ్ంసమ
నుద్యూన్ - క్రీడంతస్త్వాసుమనసస్సపేమాభిద్యు మ్నాతస్థివాగ్ంసోజనా
నాం - యస్త్వాస్వశ్వస్సురహి ణ్యోఅగ్న ఉపయాతి వసుమ తారథే న
తస్యత్రాతాభవసితస్య సఖాయస్తఆతిథ్యమానుషగ్జుజోషత్ । మహోభూ
రుజామి ॥ ౭ ॥ బంధుతావచోభిస్తన్మాపితుర్గోతమాదన్వియాయ
త్వన్నోఅస్యవచసశ్చికిద్ధిహోతర్యవిష్ఠసుక్రతోదమూనాః - అస్వప్నజ
స్తరణయస్సుశేవాఅతంద్రాసోవృకాఅశ్రమిష్ఠాః । తేపాయవస్సధ్రియం
చోనిషద్యాగ్నెతవనఃపాంత్వమూర - యేపాయవోమామ తేయంతే
అగ్నెపశ్యంతోఅంధందురితాదరక్షన్ - రరక్షతాన్త్సుకృతోవిశ్వవేదా
దిప్సంతఇద్రిపవోనాహ ॥ ౮ ॥ దేభుః॥ త్వయావయగ్ంసధన్యస్త్వోతా
స్తవప్రణీత్యశ్యామవాజాన్ - ఉభాశగ్ంసాసూదయసత్యతాతెనుష్ఠు
యాకృణుహ్యహ్రయాణ - అయాతేఅగ్నె సమిధావిధేమ ప్రతిస్తోమ
గ్ంశస్యమానం గృభాయ - దహాశసోరక్షసః పాహ్యస్మాద్రుహోని
దోమిత్రమహోఅవద్యాత్ - రక్షోహణంవాజినమాజి ఘర్మిమిత్రం
ప్రథిష్ఠముపయామిశర్మ । శిశానోఅగ్నిఃక్రతుభిస్స మిద్ధస్సనోదివా॥ ౯॥
సరిషఃపాతున క్తం । విజ్యోతిషాబృ హతాభాత్యగ్నిరా విర్విశ్వానికృ
ణుతెమహిత్వా । ప్రాదేవిర్మాయాస్సహతెదురెవాశ్శి శీతేశృంగెరక్షసె
వినిక్షె । ఉతస్వానాసోదివిషంత్వ గ్నెస్తిగ్మాయుధారక్షసేహంతవా
ఉ । మదెచిదస్యప్రరుజంతి భామానవరంతె పరిబాధోఆదేవీః ॥ ౧౦॥
రక్షోహణోవలగ హనోవైష్ణవా న్ఖనామి దమహంతంవలగము ద్వపా
మియన్నస్సమానో యమసమానోని చఖానేదమేనమధరం కరోమియో

నస్పమానో యోసమానో రాతీయతి గాయతే౽౦ చందసావబాధో వలగః కిమత్రభద్రంతన్నౌ సహావిరా డసి సపత్న హా సమ్రాడసి భ్రాతృవ్యహా స్వరాడస్య భిమాతిహా విశ్వారాడసి విశ్వాసాం నాష్ట్రాణాగ్‌ం హం తా॥ ౧౧॥ రక్షోహణో వలగహనః ప్రోక్షామి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వల గహనోవన యామి వైష్ణవాన్ యవోసి యవ యాస్మద్ద్వేషో యవయారా తీ రక్షోహణో వలగహనోవ స్తృణామి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వలగహ నోభిజుహోమి వైష్ణవాన్రక్షోహణో వలగహనావుపదధామి వైష్ణవీర క్షోహణౌ వలగహనౌ పర్యూహామి వైష్ణవీరక్షోహణౌ వలగహనౌ పరిస్తృ ణామి వైష్ణవీరక్షోహణౌ వలగహనౌ వైష్ణవీబృహన్నసిబృహద్గ్రావా బృ హ తీ మి ం ద్రా య వా చ ం వ ద ॥ ౧౨ ॥ సో మా య పి తృ మతే పురోడాశగ్‌ం షట్కపాల నిర్వపతి పితృభ్యోబర్ హిషద్భ్యో ధానాః పితృభ్యోగ్నిష్వాత్తే భ్యోభి వాన్యాయై దుగ్ధే మంథమేతత్తే తత యేచత్వా మన్వేతస్మై పితామహా ప్రపితామహ యేచత్వా మన్వత్రపి తరో యథాభాగం మందధ్వగ్‌ం సుసందృశం త్వా వయం మఘవన్మం దిషీమహి ॥ ప్రనూనంపూర్ణ వంధురస్తుతో యాశివశాగ్‌ం అను । యోజాన్వింద్ర తేహరీ॥ ౧౩ ॥ అక్షన్నమీమదంతహ్యవ ప్రియా అధూ షత। అస్తోషతస్వభానవో విప్రానవిష్ఠయామతీ । యోజాన్వింద్ర తేహ రీ । అక్షన్పితరోమీమదంత పితరో తీతృపంతపితరో మీమృజంత పిత రః । పరేతపితరస్సోమ్యాగంభీరైః పథిభిః పూర్వైః। అథాపితౄన్ త్సువిదత్రాగ్‌ంఅపీతయమేనయేసధమాదంమదంతి । మనోన్వాహువా మహే నారాశగ్‌ంసేనస్తో మేనపితౄణాంచ మన్మభిః ॥ ఆ ॥ ౧౪ ॥ న ఏతుమనః పునః క్రత్వే దక్షాయజీవసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే । పున ర్నః పితరోమనోదదాతుదైవ్యోజనః। జీవంవ్రాతగ్‌ంసచేమహి । య దంతరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరంపితరం వాజిహిగ్‌ంసిమ । అ గ్నిర్మాతస్మాదేనసోగార్ హపత్యఃప్రముంచతుదురితా యాని చకృ మకరోతు మామనేనసం ॥ ౧౫ ॥ ఉశంతస్త్వాహవామహ ఉశంతస మిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ పితౄన్హావిషే అత్తవే । త్వగ్ంసోమ

ప్రకేతితో మనీషా త్వగ్ంరజిష్ఠమను నేషి పంథాం । తవ ప్రణీతీ పితరో న ఇం
దో దేవేషు రత్న మభజంత ధీరాః । త్వయాహినః పితరస్సోమపూర్వే క
ర్మాణి చక్రుః పవమాన ధీరాః । వన్వన్నవాతః పరిధీగ్ంరపోర్ణు వీరేభి
రశ్వైర్మఘవా భవ॥ ౧౬॥ నః॥ త్వగ్ం సోమపితృభిస్సం విదానో ను ద్యా
వాపృథివీ ఆతతంథ । తస్మై త ఇందో హవిషా విధేమ వయగ్గ్ స్యామ పత
యో రయీణాం । అగ్నిష్వాత్తాః పితర ఏహగచ్ఛత సదస్సదస్సద తసుప్ర
ణీతయః । అత్తా హవీగ్ంషి ప్రయతాని బర్హిష్యథా రయిగ్ం సర్వ
వీరం దధాతన । బర్హిషదః పితర ఊత్యర్వాగిమా వో హవ్యా చకృమా జుష
ధ్వం । త ఆగతావసా శంతమేనాథాస్మభ్యం॥ ౧౭॥ శంయోరరపో దధాత।
అహం పితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అవిత్సి నపాతం చ విక్రమణం చ విష్ణోః । బర్హి
షదో యే స్వధయా సుతస్య భజంత పిత్వస్త ఇహాగమిష్ఠాః । ఉపహూతాః
పితరస్సోమ్యాసో బర్హిష్యేషు నిధిషు ప్రియేషు । త ఆగమంతు త ఇహ
శ్రువంత్వధి బ్రువంతు తేఽవంత్వస్మాన్ । ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మ
ధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః ॥ అసుం॥ ౧౮॥ య ఈయురవృకా ఋతజ్ఞా
స్తే నో వంతు పితరో హవేషు । ఇదం పితృభ్యో నమో అస్త్వద్య యే పూ
ర్వాసో య ఉపరాస ఈయుః । యే పార్థివే రజస్యా నిషత్తా యే వా
నూనగ్ం సువృజనాసు విక్షు । అథా యథా నః పితరః పరాసః ప్రత్నాసో
అగ్న ఋతమాశుషాణాః । శుచీదయన్దీధితి ముక్థశాసః క్షామా భిందం
తో అరుణీరప వ్రన్ । యదగ్నే॥ ౧౯॥ కవ్యవాహన పితౄన్ యక్ష్యృ
తావృధః । ప్రచ హవ్యాని వక్ష్యసి దేవేభ్యశ్చ పితృభ్య ఆ । త్వమగ్న ఈడి
తో జాతవేదోఽవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా । ప్రాదాః పితృభ్యః స్వధ
యా తే అక్షన్నద్ధి త్వం దేవ ప్రయతా హవీగ్ంషి । మాతలీ కవ్యైర్య
మో అంగిరోభిర్బృహస్పతిర్ ఋక్వభిర్వావృధానః । యాగ్శ్చ దేవా వా
వృధుర్యే చ దేవాన్త్స్వాహాన్యే స్వధయాన్యే మదంతి॥ ౨౦ ॥ ఇమం
యమ ప్రస్తరమాహి సీదాం గిరోభిః పితృభిస్సంవిదానః । ఆత్వా మం
త్రాః కవిశస్తా వహంత్వేనా రాజన్ హవిషా మాదయస్వ । అంగిరోభి
రాగహి యజ్ఞియేభిర్యమ వైరూపైరిహ మాదయస్వ । వివస్వంతగ్ం

హువేయఃపితా తేస్మిన్ యజ్ఞే బర్హిష్యానిషద్య । అంగిరసో నః పితరో న
వగ్వా అథర్వాణో భృగవస్సోమ్యాసః । తేషాం వయగ్ం సుమతౌ యజ్ఞి
యానామపిభద్రే సౌమనసే స్యామ ॥ ౨౧ ॥ భక్షేహిమావిశ దీర్ఘాయు
త్వాయ శంతనుత్వాయ రాయస్పోషాయవర్చసే సుప్రజాస్త్వాయ ఏహివ
సోపురోవసో ప్రియోమేహృదోస్యశ్వినోస్త్వాబాహుభ్యాగ్ం సఘ్యా
సంనృచక్షసం త్వా దేవసోమసుచక్షా అవఖ్యేషం మంద్రాభిభూతిః
కేతుర్యజ్ఞానాం వాగ్జుషాణా సోమస్యతృప్యతుమంద్రాస్వర్వాచ్యది
తిరనాహతశీర్ష్ణీ వాగ్జుషాణా సోమస్య తృప్యత్వేహి విశ్వచర్షణే॥
౨౨ ॥ శంభూర్మయోభూస్స్వస్తి మాహరివర్ణ ప్రచర క్రత్వే ద
క్షాయ రాయస్పోషాయ సువీరతాయై మా మా రాజన్ విబీభిషో మా
మే హార్ది త్విషా వధీః । వృషణేశుష్మాయాయుషే వర్చసే । వసుమద్గ
ణస్యసోమదేవతే మతివిదః ప్రాతస్సవనస్య గాయత్రఛందస ఇం
ద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్య పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యో
పహూతో భక్షయామి । రుద్రవద్గణస్యసోమదేవతే మతివిదో మాధ్యం
దినస్యసవనస్య త్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్య॥ ౨౩॥
పితృపీతస్య మధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామ్యాదిత్యవ
ద్గణస్య సోమదేవతే మతివిదస్తృతీయస్య సవనస్య జగతీ ఛందస ఇం
ద్రపీతస్య నరాశగ్ం సపీతస్యపితృపీతస్య మధుమత ఉపహూ తస్యోప
హూతో భక్షయామి। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం।
భవా వాజస్యసంగథే । హిన్వమే గాత్రా హరివో గణాన్మేమా వితీతృ
షః - శివో మే సప్తర్షీనుపతిష్ఠస్వ మా మేవాఙ్నాభిమతి॥ ౨౪॥ గాః। అ
పామసోమమమృతా అభూమాదర్శ్మ జ్యోతి రవిదామ దేవాన్ । కిమ
స్మాన్ కృణవదరాతిః కిముధూర్తిరమృతమర్త్యస్య । యన్మఆత్మనోమిం
దాభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్షణిః । పునరగ్నిశ్చక్షు
రదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినాయువంచక్షురాధత్త
మక్ష్యోః । ఇష్టయజుషస్తేదేవసోమస్తుతస్తోమస్య ॥ ౨౫ ॥ శస్తోక్థస్యహ
రివతఇంద్రపీతస్యమధుమత ఉపహూతస్యోపహూతో భక్షయామి - ఆ
గ్రార్యాస్థామా పూరయప్రజయాచధనేనచ - ఏతత్తేతతయేచత్వామను
ఏతత్తేపితామహప్రపితామహ యేచత్వామన్వత్ర పితరోయథాభా

గంమందధ్వంనమోవః పితరోరసాయనమోవః పితరశ్శుష్మాయ నమోవః పితరోజీవాయ నమోవఃపితరః ॥ ౨౬ ॥ స్వధాయై నమోవః పితరోమన్యవేనమోవఃపితరోఘోరాయపితరోనమోవోయ ఎతస్మింల్లోకేస్థయుష్మాగ్ంస్తే నుయేస్మింల్లోకే మాంతేనుయ ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూయం తేషాం వశిష్ఠాభూయాస్థ యేస్మింల్లోకేహం తేషాంవశిష్ఠోభూయాసం ప్రజాపతేనత్వ దేతాన్యన్యో విశ్వా జాతానిపరితా బభూవ ॥ ౨౭ ॥ యత్కామాస్తేజుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్ంస్యామపతయోరయీణాం దేవకృతస్యైనసావయజనమసి మనుష్యకృతస్యైనసో వయజనమసి పితృకృతస్యైన సోవయజనమస్యప్సుధౌతస్యసోమ దేవతే నృభిస్సుతస్యేష్టయజుషస్తుతస్తోమస్య శస్తోక్థస్యయోభక్షోఅశ్వసనిర్యో గోసనిస్తస్యతే- పితృభిర్భక్షం కృతస్యోపహూతస్యోపహూతోభక్షయామి ॥ ౨౮ ॥ విశ్వచర్ షణేత్రిష్టుప్ఛందస ఇంద్రపీతస్య నరాశగ్ంసపీతస్యాతిస్తుతస్తోమస్య జీవాయనమోవః పితరోబభూవచతుశ్చత్వారిగ్ంశచ్చ ॥ ౨౯ ॥ ధృవాసి ధరుణాస్తృతా విశ్వకర్మణా సుకృతా । మాత్వాసముద్రఉద్వధీన్మాసుపర్ణోవ్యథమానాపృథివిందృగ్ంహ - ప్రజాపతిస్త్వాసాదయతు పృథివ్యాః పృష్ఠే వ్యచస్వతీం ప్రథస్వతీం ప్రథోసి పృథివ్యసిభూరసి భూమిరస్య దితిరసి విశ్వధాయా విశ్వస్య భువనస్య ధర్త్రీపృథివింయచ్ఛ పృథివిందృగ్ంహపృథివిం మాహిగ్ంసీర్విశ్వస్మైప్రాణాయాపానాయవ్యానాయోదానాయప్రతిష్ఠాయై ॥ ౩౦ ॥ చరిత్రాయాగ్నిస్త్వాభిపాతు మహ్యాస్వస్త్యాఛర్దిషాశంతమేనతయా దేవతే యాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద । కాండాత్కాండాత్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషః పరి-ఏవానోదూర్వే ప్రతనుసహస్రేణ శతేనచ - యాశతేనప్రతనోషి సహస్రేణవిరోహసి - తస్యాస్తేదేవిష్టకే విధేమహవిషావయం । అషాఢాసి సహమానా సహ స్వారాతీ స్సహస్వారాతీయత స్సహస్వపృతనాస్సహస్వపృతన్యతః - సహస్రవీర్యా ॥ ౩౧ ॥ అసిసామాజిన్వ। మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః - మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః - మధుద్యౌరస్తునః పితా - మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ంఅస్తు సూర్యః - మాధ్వీర్గావోభవంతునః మహీద్యౌః పృథివిచన ఇమంయజ్ఞం మిమిక్షతాం- పిపృ

తానోన్నభరీమభిః- తద్విష్ణోఃపరమం॥ ౩౨ ॥పదగ్ంసదా పశ్యంతి సూర యః । దివీవచక్షురాతతం- ధృవాసిపృథివి సహస్వపృతన్యతః । స్యూ తాదెవేభిరమృతెనాగాః । యాస్తెఅగ్నెసూర్యెరుచ ఉద్యతోదివ మాత న్వంతిరశ్మిభిః - తాభిస్సర్వాభిరుచేజనాయనస్కృధి - యావోదె వాస్సూ ర్యెరుచోగోష్వశ్వేషుయారుచః । ఇంద్రాగ్నీవాభిస్సర్వాభీరుచనోన్నదత్త బృహస్పతె విరాట్॥ ౩౩ ॥జ్యోతిరధారయత్సం మ్రాడ్జ్యోతి రధార యత్స్వరాడ్జ్యోతిరధారయత్ । ఆగ్నేయుక్ష్వాహిహితవాశ్వాసా దెవ సాధవః । అరంవహంత్యాశవః - యుక్ష్వాహిదెవహూతమాగ్ం అ శ్వాగ్ంఅగ్నేరథీరివ - నిహోతాపూర్వ్యస్సదః । ఉప్రశ్చస్యందపృ థివీమనుద్యామిమంచయోనిమనుయశ్చపూర్వః - తృతీయం యోనిమను సపచరంతంద్రప్సంజుహోమ్యనుసప్త॥ ౩౪ ॥హోత్రాః॥ అభూ దిదం విశ్వస్యభువనస్యవాజినమగ్నెర్వైశ్వానరస్యచ । అగ్నిర్జ్యోతిషా జ్యోతిష్మాన్రుక్మోవర్చసావర్చస్వాన్ । ఋచేత్వారు చేత్వాసమిత్స్రవం తిసరితోనధేనాః । అంతర్హృదామనసాపూయమానాః। ఘృతస్యధా రాఅభిచాకశీమి - హిరణ్యయోవేతసోమధ్య ఆసాం - తస్మిన్సుప ర్ణోమధుకృత్కులాయీభజన్నాస్తెమధుదెవతాభ్యః - తస్యాసతె హరయస్సప్తతీరే- స్వధాందుహానా అమృతస్యధారాం॥ ౩౫ ॥ఆశు శ్శిశానోవృషభోనయుధ్మోఘనాఘనః- క్షోభణశ్చర్షణీనాం - సంక్రం దనోనిమిషఏకవీరశ్శతగ్ంసెనా అజయత్సాకమింద్రః - సంక్రంద నే నానిమిషెణ జిష్ణునాయుత్కారేణ దుచ్యవనేన ధృష్ణునా- తదింద్రేణ జయతతత్సహధ్వంయుధోనర ఇషుహస్తేనవృష్ణా । సఇషుహస్తైస్సనిషం గిభిర్వశీ సగ్గ్ంస్రష్టాసయుధ ఇంద్రోగణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమపా బా హుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వాప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతెపరిదీయా ॥౩౬ ॥ రథేనరక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్త్సేనాః ప్రమృ ణోయుధాజయన్నస్మాకమేధ్య వితారథానాం - గోత్రభిదంగోవిదంవ జ్రబాహుంజయంతమజ్మప్రమృణంతమోజసా - ఇమగ్ంసజాతా అనువీ రయధ్వమింద్రగ్ంసఖాయోఅనుసగ్ంరభధ్వం౦ బలవిజాయ స్థవిరః ప్రవీ రస్సహస్వాన్ వాజీసహమానఉగ్రః - అభివీరోఅభిసత్వాసహోజా జైత్రమింద్రరథమాతిష్ఠగోవిత్ - అభిగోత్రాణిసహసా గాహమానో

దాయః॥ ౩౬ ॥ వీరశ్శతమన్యురింద్రః - దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయు
ధ్యోఽస్మాకగ్ం సేనా అవతుప్రయుత్సు - ఇంద్రఆసాంనేతాబృహస్పతిర్ద
క్షిణాయజ్ఞః పురఏతుసోమః - దేవసేనానామభిభంజతీనాంజయంతీ
నాంమరుతోయంత్వగ్రే - ఇంద్రస్యవృష్ణోవరుణస్యరాజ్ఞఆదిత్యానాంమ
రుతాగ్ంశర్ధఉగ్రం - మహామనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషో దేవా
నాంజయతాముదస్థాత్ - అస్మాకమింద్రస్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకంయా
ఇషవస్తాజయంతు ॥ ౩౭ ॥ అస్మాకంవీరాఉత్తరేభవంత్వస్మాన్ దేవా
అవతాహవేషు - ఉద్ధర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్వనాంమామ
కానాంమహాగ్ంసి - ఉద్వృత్రహన్వాజినాంవాజినాన్యుద్రథానాంజ
యతామేతుఘోషః - ఉపప్రేతజయతానరస్థిరావస్సంతు బాహవఃఇం
ద్రోవశ్శర్మ యచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ - అవసృష్టాపరాపత శర
వ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత గచ్ఛామిత్రాన్ప్రవి ॥ ౩౮॥ శమైషాంకంచనో
చ్ఛిషః - మర్మాణితే వర్మభిశ్ఛాదయామి సోమస్త్వా రాజామృతే
నాభివస్తాం- ఉరోర్వరీయోవరివస్తేఅస్తుజయంతం త్వామను మదంతు
దేవాః యత్రబాణాస్సంపతంతికుమారా విశిఖాఇవ - ఇంద్రోనస్తత్ర
వృత్రహావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥ ౪౦ ॥ఉదేనముత్తరాంనయేతి. సమి
ధఆదధాతియథాజనం యతేవసంకరోతి తాదృగేవ తత్తిస్రఆదధాతి
త్రివృద్వా అగ్నిర్యావానేవాగ్నిస్తస్మైభాగధేయంకరోత్యౌదుంబరీర్భ
వంత్యూర్గ్వా ఉదుంబర ఊర్జమేవాస్మా అపిదధాత్యుత్త్వా విశ్వేదేవా
ఇత్యాహప్రాణావైవిశ్వేదేవాః ప్రాణైః॥౪౧ ॥ ఏవైనముద్యచ్ఛతేగ్నేభ
రంతుచిత్తిభిరిత్యాహయస్మాఏవైనంచిత్తాయోద్యచ్ఛతేతేనైవైనగ్ంసమ
ర్ధయతిపంచదిశోదైవీర్యజ్ఞమవంతుదేవీరిత్యాహ దిశోహ్యేషోనుప్రచ్యవ
తేపామతిందుర్మతింబాధమానాఇత్యాహరక్షసామపహత్యైరాయస్పో
షేయజ్ఞపతిమాభజంతీరిత్యాహ పశవోవై రాయస్పోషః ॥౪౨ ॥
పశూనేవావరుంధే షడ్భిర్హరతిషడ్వాఋతవఋతుభిరేవైనగ్ంహ
రతిద్విఃపరిగృహ్యవతీ భవతి రక్షసామపహత్యైసూర్య రశ్మిర్హరికేశః
పురస్తాదిత్యాహ ప్రసూత్యైతతః పావకా ఆశిషోనోజుషంతామిత్యా
హాన్నంవైపావకోన్నమేవావరుంధే దేవాసురాస్సంయత్తాఆసంతేదే
వాఏతదప్రతిరథ మపశ్యంతేనవైతేప్రతి ॥ ౪౩ ॥ అసురానజయంతద

ప్రతిరథస్యా ప్రతిరథత్వం యదప్రతిరథం ద్వితీయో హోతాన్వాహ ప్ర
త్యేవ తేనయజమానో భ్రాతృవ్యా న్నుదతేఽథో అనభిజిత మేవాభి జయ
తి దశర్చంభవతి దశాక్షరావిరాడ్వి రాజేమాంల్లోకా విధృ తావనయో
ర్లోకయోర్విధృత్యా అథో దశాక్షరావిరాడన్నం విరాడ్విరాజ్యేవాన్నా
ద్యే ప్రతితిష్ఠత్య సదివవా అంతరిక్షమ న్తరిక్షమివాగ్నీ ధ్రమాగ్నీ ధ్రే॥
౨౨ ॥ అశ్మానం నిదధాతిసత్వా యాద్వాభ్యాం ప్రతిష్ఠిత్యైవిమానఏషది
వోమధ్య ఆస్త ఇత్యాహవ్యేవైతయా మిమీతే మధ్యేదివో నిహితఃపృశ్నిర
శ్మేత్యాహాన్నం వైపృశ్ఞ్యన్న మేవావరుంధే చతస్ర ఆవుచ్ఛాదేతి
చత్వారిఛందాగ్‌ం సిఛందోభి రేవేంద్రం విశ్వా అపీవృధన్నిత్యాహవృ
ద్ధిమేవో పావర్తతే వాజానాగ్‌ం సత్పతింపతిం ॥ ౨౫ ॥ ఇత్యాహా
న్నంవై వాజోఽన్న మేవావరుంధేసుమ్నహూర్యజ్ఞో దేవాగ్‌ం ఆచవక్షది
త్యాహప్రజావై పశవస్సుమ్నం ప్రజా మేవ పశూనాత్మన్ ధత్తేయక్ష
దగ్ని ర్దేవో దేవాగ్‌ం ఆచవక్షది త్యాహస్వ గాకృత్యై వాజస్యమాప్రస
వేనోద్గ్రాభేణోద గ్రభీదిత్యాహా సౌవా ఆదిత్య ఉద్యన్నుద్గ్రాభ ఏషని
మ్రోచన్ని గ్రాభో బ్రహ్మణైవాత్మా నముద్గృహ్ణాతి బ్రహ్మణా భ్రాతృ
వ్యంనిగృహ్ణాతి ॥౨౮॥ అగ్నఉదధేయాతఇషుర్యువానామతయానోమృ
డతస్యాస్తేనమస్తస్యాస్తఉపజీవం తోభూయాస్మాగ్నేమధ్రిగవ్యాకిగ్‌ం
శిలవన్యాయాతఇషుర్యువానౌమతయానోమృడతస్యాస్తేనమస్తస్యాస్తఉప
జీవంతోభూయాస్మపంచవా ఏతేగ్నయోయచ్చితయ ఉదధిరేవనామప్ర
థమోమధ్రిః ॥ ౨౭ ॥ ద్వితీయోగవ్యాస్తృతీయఃకిగ్‌ంశిలశ్చతుర్థోవ
న్యః పంచమస్తేభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాదధ్వర్యుంచ యజమా
నంచ ప్రదహేయుర్యదేతా ఆహుతీర్జుహోతి భాగధేయేనైవైనాన్
ఛమయతినార్తి మార్చత్యధ్వర్యుర్నయజమానో వాఙ్మఆసన్ననసోః ప్రాణో
క్ష్యోశ్చక్షుః కర్ణయోశ్శ్రోత్రం బాహువోర్బల మూరువోరోజోరిష్టా
విశ్వాన్యంగానితనూః ॥ ౨౮ ॥ తనువామేసఃనమస్తేఅస్తుమా మాహి
గ్‌ం సీరపవా ఏతస్మాత్ప్రాణాః క్రామంతి యోగ్నించిన్వన్నధిక్రామతి
వాఙ్మ ఆసన్ననసోః ప్రాణఇ త్యాహ ప్రాణానేవాత్మన్ ధత్తే యోరు
ద్రో అగ్నౌ యో అప్సు య ఓషధీషు యోరుద్రో విశ్వా
భువనా వివేశ తస్మైరుద్రాయ నమోఅస్త్వాహుతి భాగావా అన్యే

రుద్రాహ విభాగాః ॥ ౪౯ ॥ అన్యేశతరుద్రియగ్ంహుత్వాగావీధు
కంచరుమేతేన యజుషాచరమాయామిష్టకాయాం నిదధ్యాద్ధ్వాగధే
యేవైవైనగ్ం శమయతి తస్యైవ్యేశతరుద్రియగ్ం హుతమిత్యాహుర్య
స్యైతదగ్నౌ క్రియత ఇతి వసవస్త్వారుద్రైః పురస్తాత్పాంతు పితరస్త్వా
యమరాజానః పితృభిర్దక్షిణతః పాంత్వాదిత్యాస్త్వా విశ్వైర్దేవైః ప
శ్చాత్పాంతుద్యుతానస్త్వామారుతో మరుద్భిరుత్తరతః పాతు ॥ ౫౦ ॥
దేవాస్త్వేంద్రజ్యేష్ఠా వరుణరాజానో ధస్తాచ్చోపరిష్టాచ్చపాంతునవా
ఏతేనపూతాన మేధ్యోనప్రోక్షితో య దేనమతః ప్రాచీనం ప్రోక్షతియ
త్పంచితమాజ్యేనప్రోక్షతి తేన పూతస్తేనమేధ్యస్తేనప్రోక్షితః ॥ ౫౧ ॥ శిరో
వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ప్రాణా ఉపరవాహవిర్ధానే ఖాయం
తే తస్మాచ్ఛీర్షన్ప్రాణా అధస్తాత్ఖాయంతే తస్మాదధస్తాచ్ఛీర్ష్ణః ప్రా
ణా రక్షోహణో వలగహనో వైష్ణవాన్ ఖనామీత్యాహ వైష్ణవాహి దేవత
యోపరవా అసురా వైనిర్యంతో దేవానాం ప్రాణేషు వలగాన్న్యఖనన్
తాన్బాహుమాత్రేన్వవిందన్ తస్మాద్బాహుమాత్రాః ఖాయంత ఇదమహం
తంవలగముద్వపామి ॥ ౫౨ ॥ యన్నస్సమానో యమసమానో నిచఖానేత్యా
హ ద్వౌవావ పురుషౌ యశ్చైవస మానో యశ్చాసమానో యమేవాస్మై
తౌ వలగన్నిఖనతస్తమేవోద్వపతి సంతృణత్తి తస్మాత్సంతృణ్ణా అం
తరతః ప్రాణా న సంభినత్తి తస్మాదసంభిన్నాః ప్రాణా అపోవనయతి తస్మా
దార్ద్రా అంతరతః ప్రాణా యవమతీరవనయతి ॥ ౫౩ ॥ ఊర్గ్వై యవః ప్రాణా
ఉపరవాః ప్రాణేష్వేవోర్జం దధాతి బర్హిరవస్తృణాతి తస్మాల్లోమ
శా అంతరతః ప్రాణా ఆజ్యేనవ్యాఘారయతి తేజో వా ఆజ్యం ప్రాణా ఉపర
వాః ప్రాణేష్వేవ తేజో దధాతి హనూ వా ఏతే యజ్ఞస్య యదధిషవణే న సం
తృణత్త్యసంతృణ్ణే హి హనూ అథో ఖలు దీర్ఘసోమే సంతృద్యే ధృత్యై శిరో
వా ఏతద్యజ్ఞస్య యద్ధవిర్ధానం ॥ ౫౪ ॥ ప్రాణా ఉపరవా హనూ అధి
షవణే జిహ్వా చర్మ గ్రావాణో దంతా ముఖమాహవనీయో నాసికోత్తరవే
దిరుదరగ్ం సదో యదా ఖలు వై జిహ్వయా దత్స్వధి ఖాదత్యథ ముఖం గ
చ్ఛతి యదా ముఖం గచ్ఛత్యథోదరం గచ్ఛతి తస్మాద్ధవిర్ధానే చర్మన్నధి
గ్రావభిరభిషుత్యాహవనీయే హుత్వా ప్రత్యంచః పరేత్య సదసి భక్ష
యంతి యో వై విరాజో యజ్ఞముఖే దోహం వేద దుహ ఏవైనాం ఇయం వై

రాత్త్రస్యైత్త్వార్చ్ఛమోఽధోఽధిషవణే స్తనా ఉపరవాగ్రా వాణోపత్నా
న్యో జోఽభుహంతి సోమః పయో యాయ ఏవం వేద దుహ ఏ వైనాం॥ ౫౫ ॥అ
వాదిత్యోఽస్మిఁల్లోక ఆసీత్తం దేవాః పృష్ఠైః పరిగృహ్య సువర్గం లోక
మగమయన్పరైరవస్తాత్పరిగృహ్ణంతి దివాకీర్త్యేన సువర్గే లోకే ప్రత్య
స్థాపయన్పరైః పరస్తాత్పర్యగృహ్ణన్పృష్ఠైరుపావారోహన్త్స వా అసా
వాదిత్యోఽముష్మిఁల్లోకే పరైరుభయతః పరిగృహీతో యత్పృష్ఠాని భ
వంతి సువర్గమేవ తైర్లోకం యజమానా యంతి పరైరవస్తాత్పరిగృ
హ్ణంతి దివాకీర్త్యేన ॥ ౫౬ ॥ సువర్గే లోకే ప్రతితిష్ఠంతి పరైః ప
రస్తాత్పరిగృహ్ణంతి పృష్ఠైరుపావరోహంతి యత్పరే పరస్తాన్న స్యుః
పరాంచః సువర్గాల్లోకాన్నిష్పద్యేరన్ యదవస్తాన్న స్యుః ప్రజా
నిర్దహేయురభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి సువర్గ ఏవైనాం
లోక ఉభయతః పరిగృహ్ణంతి యజమానా వై దివాకీర్త్యగ్ం సంవత్సరః
పరస్సామానోఽభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి సంవత్సర ఏవోభ
యతః ॥ ౫౭ ॥ ప్రతితిష్ఠంతి పృష్ఠం వై దివాకీర్త్యం పార్శ్వే పరస్సామా
నావభితో దివాకీర్త్యం పరస్సామానో భవంతి తస్మాదభితః పృష్ఠం పార్శ్వే
భూయిష్ఠా గ్రహా గృహ్యంతే భూయిష్ఠగ్ం శస్యతే యజ్ఞస్యైవ తన్మ
ధ్యతో గ్రంథిం గ్రథ్నంత్యవిస్రగ్ంసాయ సప్త గృహ్యంతే సప్త వై శీర్ష
ణ్యాః ప్రాణాః ప్రాణానేవ యజమానేషు దధతి యత్ప్రాచీనాని పృష్ఠా
ని భవంత్యముమేవ తైర్లోకమభ్యారోహంతి యదిమం లోకం న ॥ ౫౮ ॥ ప్ర
త్యవరోహేయురుద్వా మాద్యేయుర్యజమానాః ప్రమాయుకాః స్యుర్య
త్ప్రతీచీనాని పృష్ఠాని భవంతీమమేవ తైర్లోకం ప్రత్యవరోహంత్య
థో అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠంత్యనున్మాదాయేంద్రో వా అప్రతిష్ఠిత ఆసీ
త్స ప్రజాపతిముపాధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛ
త్తమాహరత్తేనాయజత తతో వై స ప్రత్యతిష్ఠద్యే బహుయాజినో ప్రతి
ష్ఠితాః ॥ ౫౯ ॥ స్యుస్త ఏకవిగ్ంశతిరాత్రమాసీరన్ ద్వాదశ మాసాః పంచ
ర్తవస్త్రయ ఇమే లోకా అసావాదిత్య ఏకవిగ్ంశ ఏతావంతో వై దేవలోకా
స్తేష్వేవ యథాపూర్వం ప్రతితిష్ఠంత్యసావాదిత్యో న వ్యరోచత స ప్రజాప
తిముపాధావత్తస్మా ఏతమేకవిగ్ంశతిరాత్రం ప్రాయచ్ఛత్తమాహ
రత్తేనాయజత తతో వై సోఽరోచత య ఏవం విద్వాగ్ంస ఏకవిగ్ంశతి

రాత్రమూ సతేరోచంతే ఏషైకవిగ్ంశతిరా త్రోభవతిరుగ్వా ఏకవిగ్ం శోరుచమే వగచ్ఛ్ఠత్యథో ప్రతిష్ఠామేవ ప్రతిష్ఠాహ్యేకవిగ్ంశోతి రా త్రావభితోభవతో బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీత్యై ॥౬౦॥ గృహ్ణంతి దివా కీర్త్యమైవోభయతో నా ప్రతిష్ఠి తా ఆసతఏకవిగ్ంశతిశ్చ॥

మహాలయప్రకరణమ్.

ఆదౌపితాతథామాతా సాపత్నీజననీతథా । మాతా మహస్సప త్నీకా ఆత్మపత్న్యస్త్వనంతరం । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్స హాభార్యకాః । దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రోభాగినేయకః । పితృ ష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా । శ్వశుర స్స్యాలక శ్చైవస్వామినోగురురిక్థినః॥

పిత్రాణాంపశ్చిమేభాగే మాతృ పిండం యథాక్రమమ్ । మాతా మహశ్చతత్పూర్వం ఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరం । సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతాపిత్రోశ్చమధ్యమే । మాతామహీమధ్యే మాతులాస్సహ భార్యకాః । దుహితాది తతోన్యేషాం శేషందక్షిణతోవిధిః । పుం పిండంవామతస్త్రీణాం తస్మాత్రంసముపస్థితం । అంగుష్ఠ పరిమాణంతు గోత్రమన్యంనస స్పృశేత్ । నిరాశాః పితరోయాంతవిపరీతేభ వేద్యది॥

ఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌ యజమానస్యపితృ పితామహ ప్రపితామహా నాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం మాతృ పితామహీ... ప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం వదాయీనాంవసు... ణాం । సాపత్నమాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాఃరూపాయాఃమాతామ హ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురు...పాణాం । మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామ హీనాం గోత్రాణాంపదా...పాణాం। ఆత్మపత్న్యాః గోత్రాయాః ప దాయ్యాః వసురూపాయ్యాః సుతస్యగోత్రస్య శర్మణఃవసు రూపస్య । భ్రాతుః గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య । పితృవ్యస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య మాతులస్య గోత్రస్యశర్మణఃవసు రూపస్య దుహితుః గో త్రాయాః పదాయాః వసురూపాయాః । ఆత్మభగిన్యాః । గోత్రా యాః పదాయాః వసురూపాయాః దౌహిత్రస్య। గోత్రస్య।శర్మణః। వసురూపస్య । భాగినేయకస్య । గోత్రస్య...స్య పితృష్వసుఃగోత్రా

యాః । పదాయ్యాః । వసురూపాయాః మాతృష్వసుః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసురూపాయాః జామాతుః గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య భావుకస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య స్నుషాయాః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసురూపాయాః శ్వశురస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య శ్వశ్ర్వాః గోత్రాయాః పదాయ్యాః వసు రూపాయాః స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య స్వామినః గురోః రిక్థినః ధూరిలోచనసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాం చ కన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యాది పంచమాపరపక్షే కర్తవ్యసకృన్మహాలయాఖ్యాన్నశ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా మాసశ్రాద్ధ విధానేన సద్దైవ మద్యకరిష్యే । కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సమస్తసంపత్సమ... యుష్మదనుజ్ఞయా మండలార్చనం కరిష్యే । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చక్రియతామితి కర్తా । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చక్రియతామితి భోక్తారః । హవిష్యమన్నం పాత్రే ణాదాయ అన్నమగ్నా వధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య । అభిఘార్య । నాత్రపాత్ర ప్రయోగోత్తరతంత్రే, తత్ప్రకృతిభూత మాసశ్రాద్ధ ఏవ ఆక్షేపవిధిసిద్ధత్వాత్ । ఇతరస్సర్వం మాస శ్రాద్ధవత్ * తీర్థశ్రాద్ధాదిసర్వమప్యేవమేవ॥ సపిండీకరణాను మాకోనాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతి సాంవత్సరికాణ్యేకపిండత్రయ యుక్తాని పిండపితృయజ్ఞప్రకృతికాని ఇతరాణి సర్వాణ్య పి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని మాసశ్రాద్ధ ప్రకృతికాని॥ శ్లో॥ కర్షూసమన్వితం ముక్త్వా తథాద్యశ్రాద్ధషోడశం । ప్రత్యాబ్దికం చ శేషేషు పిండాస్స్యుష్షడితి స్థితిరితి స్మరణాత్ । ఏతద్విషయకగ్రంథవిస్తరస్త్వన్యతోనుసంధేయః॥

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం... పుణ్యతిథౌ యజమానస్య పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గో...ణాం । మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గో...ణాం సపత్నీకానాం దనురుచి సంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధ ప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధ హేమాన్న । ద్రవ్యేణ సంకల్ప విధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సద్దైవమద్యకరిష్యే । కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । సమస్త... ప్రీణాతి యజమానస్య పితాదీనాం హిరణ్యశ్రాద్ధే అధికారసి[illegible]వంతో బ్రువంతు । అధికారశ్చాస్తు । దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ స

దాశినః । దసురుచిసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాం దేవానాంస్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణఃప్రసాదఃకరణీయః।అస్తుకరణీయః। పితృపితామహ*ణాంసపత్నీకానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే*కరణీయః । అస్తు*యః। మాతామహమాతుఃపితామహ*ణాంసపత్నీకానాంస్థానే*యః అస్తు*యః । అక్రోధనైశ్శౌచపరై*తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్ । ఆచమ్య । ఏవం*శిఖా మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రారంభం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే। కురుష్వ। దేవతాభ్యః*తిలాన్ వికిరేత్। హస్తౌ ఏకం దత్వా । దసురుచిసం*నామిదమాసనం । సుఖాసనం । దైవే క్షణః క్రియతాం।ఓంతథా । ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్నవాని । గంధద్వారాం*శ్రియం। దసురు*వాః అనిమాగంధాః। సుగంధాః। అర్చ్య*స్పృత। దసు*వాః। ఇమానిపుష్పాణి। ధూరసి*ర్వా వః। వ*వాః। అయంవో ధూపః।ఉద్దీప్య*దిశేద*వాః । అయంవో దీపః సుదీపః। యమవాసు* మంతః। అంతః*వాసః। సువాసః తదభావే సాక్షతాన్ ఇమౌకుశౌ సుకుశౌ।భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనం కరిష్యే పితృపితామహానాం*మిదమాసనం సుఖాసనం ॥ పితృ*ణాంసపత్నీకానాంసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం।ఓంతథా।ప్రా*ని।గంధద్వారాం*ఇదంవో వాసః సువాసః తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః। సుకుశాః।భవదనుజ్ఞయా మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే। మాతామహమాతుః*ణాం సపత్నీకానామిదమాసనం। సుఖాసనం। సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం।ఓంతథా*ని। గంధద్వారాం॰ సతిలా ఇమే కుశాః।సుకుశాః యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే।తత్స్థానేషు హిరణ్యం నిధాయ।దేవసవితః ప్రసువ। పృథివీ*స్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణో హిరణ్యంగృహ్ణస్వ । దసురుచి*ణాం ఇదం హిరణ్యంహవ్యందసు*వాదేవతా ఇదంహిరణ్యంహవ్యం।బ్రాహ్మణస్స్వాహా*చ్యాయియందసు*భ్యః ఇదంహిరణ్యంహవ్యం తత్సత్।స్వాహానమమ। గయాయామ*వత్తమస్తు। దసువేవా*జుషధ్వం। ప్రాచీనావీతి। దేవస*రే। శ్రీవిష్ణోకవ్యంగృహ్ణస్వ పితృపితా*మహాస్సపత్నీకాః। ఇదంవో హిరణ్యంపితృపి*తాస్సపత్నీకారూపాదేవాదేవతా ఇదంహిరణ్యం కవ్యం బ్రాహ్మ*హిరణ్యంకవ్యంతత్సత్ స్వ*సమస్తతీర్థేషుదత్తమస్తు। యేచేహ* సుప్రీతాజుషస్వ।దేవసవిత*సురే।మాతామహమాతుః।*త్నీకా ఇదంహిరణ్యంకవ్యంమాతామ*కారూపాదేవాదేవతేదంహిరణ్యం కవ్యంబ్రా*దత్తమస్తు।యేచే*స్వ । సప్తవ్యాధా*సతతం పితృభక్తిహీనాః । ఆచమ్య।ఏవం*శిఖా। యజమానస్యపితృ*రూపాన్ సపత్నీకాన్ । మాతామహ*రూపాన్ సపత్నీకాన్ దసురు* కాన్ విశ్వాన్ దేవాన్సముద్దిశ్యసంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేనపితృపితా-ణాంసపత్నీకానాం। మాతామహ* ణాంసపత్నీకానాంచ తేషాంపితౄణాం గయాహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవ అక్షయతృప్తిర్భూయాత్ పునరావృత్తిరహితశాశ్వత బ్రహ్మలోకనివాససిద్ధిరస్తీతిభవంతో బ్రువంతు। పునరావృత్తిరహితసిద్ధిరస్తు॥సర్వంసగుణమస్తు॥యథాకా*స్తు॥

సంకల్పశ్రాద్ధం.

ఆవాహనార్ఘ్యదానే చ-అగ్నౌకరణమేవ చ । పిండస్వధానినయనే సంకల్పే పంచవర్జయేత్ ॥అంగానిపితృయజ్ఞస్య యదాకర్తుం న శక్నుయాత్ । సంకల్పశ్రాద్ధమేవాసౌ కుర్యాత్పర్వాదిషు జాతసుతః॥౧॥ అర్ఘ్యమాగ్నౌకరణంపిండో వికిరస్వస్త్యసంకల్ప్యభోజయేత్ ॥సంకల్పంతుయదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణం । నావాహనాగ్నౌకరణం పిండాంశ్చైవ వనదాపయేదితి । ఉచ్ఛిష్టపిండోపినదాతవ్య।సంకల్పంతు యదాశ్రాద్ధేనకుర్యాత్పాత్రపూరణం । వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతిస్మృత్యంతరాత్ ॥

—* అథసర్వప్రాయశ్చిత్తం. *—

దశద్వాదశవిప్రాన్ పరిషదముపేత్యస్నాత్వా చమ్యప్రాణానా యమ్య ఏవం ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసాత్ జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవన కౌమారవృద్ధత్వేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయకర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ సంయాక్కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాముపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకా తిదిష్టరూప మహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణా ముపకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్స కృత్కృతానామజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రరిషదుపస్థాన పూర్వకం శక్త్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణా చరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। స్వశాఖయా సంకల్పపురస్సరం మృత్తికాస్నానం విధాయ సంకల్ప పురస్సరం పరిష దుపస్థానం కుర్యాత్ (॥ శ్లో॥ నివేదయితుకామోహం పాపంపరిష దిస్వకం। స్నానంశరీర శుద్ధ్యర్థం కరిష్యఇతికీర్తయేత్। పర్షదః ప్రాగుపస్థానా త్పశ్చాత్స్నాయం తనేపివా। సంకల్పత్రయ మామ్నాతం ప్రాయశ్చిత్తే చికీర్షితె॥) కేచనవ్రత గ్రహణాత్పూర్వే ద్యుస్నాయాహ్నా పరిషదుపస్థానం కార్యమితివదంతి। యజమానఃఆర్ద్రవాసాఃపరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య. పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా దండవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్॥ విజ్ఞాపనప్రకారః। అశేషేహపరిషన్మ

దీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయాసమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్యమామ్ముద్ధర। అముకగోత్రస్య నామధేయస్యాహమజన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మయాకృతానాంప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్ట రూపమహాపాతక ప్రత్యాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాంమహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకప్రత్యాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానా మజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదక ప్రాయశ్చిత్త ముపదిశేతి విజ్ఞాప్యబ్రాహ్మణాన్ ప్రణమేత్ । తతస్త్రీన్ పంచవావిధాయకాన్ వృణుయాత్।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే విధాయకం త్వామహంవృణే। తతోనువాదకవరణం। అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే ఽనువాదకం త్వామహంవృణే ఇత్యనువదంతం వృణుయాత్ । విధాయకానువాదః హే విద్వాంసః అశేషేహ పరిషదముకగోత్రస్య నామధేయస్య యజమానస్య జన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమస్యాపనోదకం మధ్యమస్య ద్విగుణితం అధమస్య త్రిగుణితం ఏవం సచ్ఛత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మక ప్రాయశ్చిత్త మపనోదకంభవతి । ఇదంనిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశేత్యేకం విపశ్చితంనియోజయేత్ ॥ పరిషదపివిజ్ఞాపితానాం నిమిత్తానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అధికారసామర్థ్యభేదాత్ ॥

సాక్షాద్వాశక్త్యా ప్రత్యామ్నాయరూపేణవా నిర్ణయేదథ నిర్ణీతం ష
డ్గుణితషడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సాక్షాద్వాశక్త్యా ప్రత్యా
మ్నాయమశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ
భూతధేనుదానాదికం వాస్యోపదిశేత్యేకం విపశ్చితంనియోజయేత్॥ అను
వాదప్రకారః॥ సోఽపివిశేషసంభావనాంసంప్రాప్య(॥శ్లో॥ హస్తంప్రసార్యో
పదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరం। ఉత్థాయానువదేత్తైవ భాషయాపర్షదీ
రితం। ప్రాయశ్చిత్తంప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివారంచపునఃపునః। ప్రాయశ్చి
త్తం బ్రాహ్మణస్య సాక్షాదుపదిశేద్బుధః। అంతరాబ్రాహ్మణంకృత్వా
క్షత్రవిట్ఛూద్రజన్మనాం। ఇతిన్యాయేనానువదేత్। అనువాదః।
హేగోత్రనామధేయ అశేషేహపరిషత్త్వదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్యైతత్త్వ
యా సమర్పితాంపరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్యత్వదుక్త
నిమిత్తానాం సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్త
మఖండమేకం నిర్ణయాస్మన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం తవోపదిశేతి వి
ధాయకముఖేన మాంప్రేషితవతీ అహమనుప్యపదిశామి సావధానస్స
మాకర్ణయ। హేగోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యే త
త్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ
వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాత
కవ్రతాతి దేశికరూపాతి పాతకానాం మహాపాతక సమరూపాను
పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానామ
పాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకా
నాం రహస్య కృతానాం మహా పాతకానాం మహాపాతకాతి
దిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాతి దేశికరూపాతి పాతకానాం మహా
పాతక సమరూపాను పాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం
మలినీ కరణానామ పాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశ కరాణాం అవకీర్ణ
కానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తా
నాం జ్ఞానతస్స కృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానా మజ్ఞానతో ఽజ్ఞానత
శ్చాత్యంతాభ్యస్తానామ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞా

నతోఽజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వే షాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణితం షడబ్దకృచ్ఛ్రరూప మశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకంనిర్ణీతం।ఏతదుత్త మాధికారిణః । మధ్యమస్య తదేవద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్విస హస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం। అథ మస్య తదేవత్రిగుణితం చత్వారిగ్ంశదుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్రసం ఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్త మపనోదకం భవతి । ఏ తత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వంసాక్షాచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకురు। అస మర్థోఽహ మితిబ్రూయాద సమర్థశ్చేచ్ఛక్త్య ప్రత్యామ్నాయే నాచర। ప్రత్యామ్నాయానాహ । ప్రాజాపత్యోప వాసధేను దానాయుత గా యత్రీ మంత్రజప ప్రాణాయామ శతద్వయ తిలహోమసహస్ర సగ్ం హితామాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగా నదీస్నాన ద్వాదశ బ్రాహ్మణ భోజనాదీని సమాన ప్రత్యామ్నాయ పరాణిఏతేషు చికీర్షావశా త్ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపై మహానదీ మృత్తికాస్నా నైః షడ్గుణిత షడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యోదీ చ్యాంగసహితం సంపూర్ణంకురు । పూతో భవిష్యసి । మహా న ద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధావే కైకం స్నానం షట్కృచ్ఛ్ర ఫలద మిత్యుక్తం । మధ్యమస్య షష్ట్యుత్తర శతాధికద్వి సహస్రసంఖ్యాక ప్రా జాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీ మృత్తికా స్నానానిభ వంతి। అథమస్య చత్వారిగ్ంశదుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతాని మహానదీ మృత్తికా స్నా నానిభవంతి । అనేన యజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనాస్మిన్ షడ్గు ణితషడబ్ద కృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధిక సహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతై స్నానవిధ్యనుష్ఠిత తత్సం ఖ్యాక మహానదీ మృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితే సంపూర్ణ మనుష్ఠితేసతి । హేగోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేత త్క్షణపర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయ వ్యతిరి

త్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాతిదే
శికరూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతకసమరూపానుపాతకేభ్యఉపపాత
కేభ్యస్సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యోజాతిభ్రం
శక రేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యోమ
హాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపా
తకేభ్యో మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్య ఉపపాతకేభ్యస్సం
కలీకరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో పాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్ర
కీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతో భ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్స
కృత్కృతేభ్యఃజ్ఞానతో భ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్య
స్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ
చిరకాలాభ్యస్తేభ్యఃబహుభ్యోబహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తో
భూయాంవిముక్తోభూయాఇత్యుచ్చైర్వదేత్ ॥ పర్షదుచ్చైస్తథాస్త్విత్యేక
వాక్యేనానువదేత్। పర్షదంగంధాక్షతైరలంకృత్యతాంబూలదక్షిణాదికం
దద్యాత్।యజమానః। ప్రాణానాయమ్య। మమజన్మాభ్యాసాదిత్యాదిసర్వే
షాంపాపానా మపనోదకంపర్షదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్తంచత్వారిగంశదు
త్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యో
దీచ్యాంగ సహితం పర్షదు పదిష్టప్రత్యామ్నాయరూపేణా చరిష్యే।
మయాఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తసాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంక
రిష్యే। ఇతిసంకల్ప్యబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య (॥శ్లో॥యజ్ఞసాధనభూతాయావి
శ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా। గవా
మంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాం
తిం ప్రయచ్ఛమే।) అస్మై బ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృం
గాం రౌప్యఖురాం తామ్రపృష్ఠాం కాంస్యదోహశాం వస్త్రాలం
కారసంయుక్తాం పయస్వినీ మిమాంగాం తుభ్యమహం సంప్రదదేన
మమేతి దత్వాతతో దశదానాని దద్యాత్ ప్రాణానాయమ్య। తస్యైత
స్య ప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగవపనంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య (॥శ్లో॥
మేరుమందర తుల్యాని పాపాని వివిధానిచ । కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠంతి

తస్మాత్కేశా న్వాపాష్యహం । జంఘోరు వక్షః కక్షౌసులోమాని భుజయోః క్రమాత్ । కుక్షిలోమ శిఖా వర్జం శ్మశ్రుకేశాం శ్చవాప యెత్ । క్రమేణపాణిపాదస్య నఖానిచనికృంతయెత్ । కేశానాం వపనం నాస్తినారీణాం వ్రతసత్రయోః । మహాదోషేషుసర్వేషు ఛేదయెద గుళద్వయం । పాదయోశ్చైవపాణ్యోశ్చకుర్యాన్నఖనికృంతనం । వ్రతద్వైగుణ్యముచ్చరె త్కేశాన్రక్షతి చెద్ద్విజే । తథాపి లోమవపనం కారయెన్నఖకృంతనం)। (అనేనక్రమేణ వపనం కుర్యాత్)(॥శ్లో॥ రాజా వా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణోవా బహుశ్రుతః । కేశానాంవపనంహిత్వా ప్రాయశ్చిత్తంసమాపయెత్ ॥ కేశానాంరక్షణార్థాయ ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్। ద్విగుణేవ్రతఆదిష్టే దక్షిణాద్విగుణాభవేత్) । ఏతన్మహాపాతక వ్యతిరిక్తవిషయం(॥ శ్లో ॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతేకేశవాపనం । ఋతేమహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః ఇతివచనాత్।) సర్వ ప్రాయశ్చిత్తార్థం మహాపాతకానాం ప్రకాశకృత గోహననదోషస్య వకీర్ణినో దోషస్యాపనోదకం । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలె సర్వేషాం వపనంకర్తవ్యం। వపనంకృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ప్రీత్యర్థం మయాఆచరిష్యమాణ సర్వ ప్రాయశ్చిత్తాంగ త్వేన దంతధావనంకరిష్యే(॥ శ్లో ॥ ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచ త్వంనోదేహివనస్పతె) ఇతిమంత్రేణ దంతకాష్ఠమాదాయ దంతధావనంకృత్వాస్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంమయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశవిధస్నానాని కరిష్యే॥ (శ్లో ॥ భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్య స్తతఃపరం । స్నాత్వాతదుక్త విధినా చాఘమర్షణమాచరేత్) ॥ అగ్నిరస్మిజన్మనా జాతవేదాఘృతంమేచక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రిధాతూ రజసోవిమానో జస్రోఘర్మోహావిరస్మినామ। ఇతి భస్మస్నానం। గంధద్వారామితి గోమయస్నానం। స్యోనాపృథివీ భవానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। ఇతి మృత్తికా స్నానం । ఆపోహిష్ఠా మయోభువఇతి వారిణాస్నానం ।

గాయత్ర్యా గోమూత్రం । గంధ ద్వారామితి గోమయం । ఆప్యాయస్వేతి క్షీరం । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీ త్యాజ్యం । దేవస్య త్వాసవితుః హస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచోయంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించా మీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి । ఇతి కుశోదక స్నానం । హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహి యాచితః । యన్మయాభుక్త మసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతం । తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునంతు పునః పునః । నమోఽగ్నయే ప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః । యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనా దతీపానా ద్యచ్చ ఉగ్రా త్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవ మర్శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠ మారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మ స లోకతాం । యశ్చాప్సు వరుణ స్సపునా త్వఘమర్షణః । ఇమం మెగంగె యమునె సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచ తా పరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయె శృణుహ్యా సుషోమయా । ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధా త్తపసోఽధ్యజాయత । తతో రాత్రి రజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః । సముద్రాదర్ణవా దధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌ ధాతా యథా పూర్వమకల్పయత్ । దివంచ పృథివీం చాంతరిక్షమథో సువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్వ మాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపో వరుణః పునా త్వఘమర్షణః । పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునా త్వఘమర్షణః । ఏష భూత స్యమధ్యే భువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యావా పృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః । స నస్సువస్సగ్ం శిశాధి । ఇత్యఘమర్షణస్నానం । ఏవం స్నాత్వాచమ్య పూతోఽహమస్మీ త్యాత్మానం ధ్యాయేత్ । అథ పంచగవ్యవిధిః (॥శ్లో॥ కృష్ణాయా ఆహరే న్మూత్రం

రక్తాయా గోమయంతథా । పీతాయాస్తు పయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి। కపిలాయాఘృతంచేతి గవాంవర్ణాః ప్రకీర్తితాః । పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠార్ధంతు గోమయం । క్షీరంసప్తపలం గ్రాహ్యందధిచత్రిపలంతథా । ఘృతమేకపలంగ్రాహ్యంపలమేకంకుశోదకం। గోమూత్రంగోమయం క్షీరందధిసర్పిః కుశోదకం । పంచగవ్యమితిప్రోక్తమృషిభిర్గౌతమాదిభిః । గాయత్ర్యాగృహ్యతేమూత్రంగంధమంత్రేణగోమయం । ఆప్యాయస్వేతిమంత్రేణ క్షీరంగ్రాహ్యమనంతరం । దధిమంత్రేణ సంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతఃపరం । శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వాకుశోదకం । అనేనవిధినాపంచగవ్యంతత్తామ్రపాత్రకే। మేళయిత్వాకుశాగ్రైస్తుత్రిరాలోడ్యవిశుద్ధయేత్ । ప్రాశయేత్ప్రణవేద్వాతుస్నాపయేత్ప్రణవేనతు । నారాయణేనమంత్రేణ స్త్రీణాంప్రాశనమిష్యతే । ఇత్యేతదృషిణాప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా । భస్మగోమయమృద్వారిపంచగవ్యానులేపనైః । ప్రాశనంపంచగవ్యస్యదహత్యగ్నిరివేంధనం । మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచోపసిద్ధయే॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...తిథౌ పర్షదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమంకరిష్యే । చతుష్పాత్రప్రయోగః । పూర్వోక్తోత్తరపరిషేచనేన। భూస్స్వాహా।భువస్స్వాహా।సువస్స్వాహా।భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమసమస్తపాపక్షయార్థం పర్షదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్యప్రాశనంకరిష్యే। పంచగవ్యంప్రాశ్య। ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతంపాపం దేహేతిష్ఠతిమామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనం। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంమయాఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన దశవిధప్రాశనాని కరిష్యే । అగ్నిరస్మీతి భస్మప్రాశనం । గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనం । స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనం । ఆపోహిష్ఠేతివారిప్రాశనం। గాయత్ర్యాగోమూత్రం। గంధద్వారామితిగోమయం। ఆప్యాయస్వేతిక్షీరం । దధిక్రావ్ణ్ణఇతిదధిప్రాశనం। దేవస్యత్వేతికుశోదకప్రాశనం । అథతృతీయసంకల్పః । ఏవం...ప్రీత్యర్థం

పర్షదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య। పర్షదుపదిష్టసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేనశాలాగ్నిహోమంకరిష్యే।చతుష్పాత్రప్రయోగః। పూర్వోత్తరపరిషేచనేనభూస్స్వాహా।భువస్స్వాహా।సువస్స్వాహా॥భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్తదేవతాః।మయాఆచరితప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేనదశదానానికరిష్యే॥ శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతిభువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। సర్వసస్యాశ్రయాభూమిర్వరాహేణసముద్ధృతా। అనంతపుణ్యఫలదాఅతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। తిలాఃపాపహరానిత్యంవిష్ణోర్దేహసముద్భవాః।పాపంహరతుమెక్షిప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। హిరణ్యగర్భగర్భస్థంహేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలదమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। కామధేనోస్సముద్భూతంసర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। శీతవాతోష్ణసంత్రాణంలజ్జాయాలక్షణంపరం।దేహాలంకరణంవస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। ధన్యంకరోపి దాతారమిహలోకెపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమెస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమె। ఇక్షుకాండసముద్భూతోగుడోమధువిరాజనః। యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమె।పితృప్రీతికరంత్వంహిరౌప్యంచంద్రసమద్యుతె। త్వద్దానాదిహచాముత్రశ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ। రసానామగ్రతఃశ్రేష్ఠంలవణంబలవర్ధనం।యస్మాత్తస్మా...మె। గోభూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానానిపండితాః॥ఏవమెవసర్వత్రకృచ్ఛ్రాది ప్రాయశ్చిత్తేషు ప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపఃకర్తవ్యః॥ ❊

(❊) అథమృత్తికాస్నానం. (❊)

అథాతోమృత్తికాస్నానవిధింవ్యాఖ్యాస్యామోబ్రహ్మచారిగృహస్థవానప్రస్థపరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతేసహస్రపరమాదేవీతి భూమిందూర్వామభిమంత్ర్య॥ అశ్వక్రాంతెరథక్రాంతేవిష్ణుక్రాంతేవసుంధరా। శిరసాధారయిష్యామిరక్షస్వమాంపదెపదె। సహస్రపరమాదేవీశతమూలాశతాంకురా। సర్వగ్ంహరతుమేపాపం। దూర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ।ఉద్ధృతాసీతి

నదీతీరేలోష్టమాదాయ। ఉద్ధృతాసివరాహేణకృష్ణేనశతబాహునా।కాం
డాత్కాండాదితిద్వాభ్యాందూర్వామాదాయ। కాండాత్కాండాత్ప్రరో
హంతీపరుషఃపరుషఃపరి। ఏవానోదూర్వేప్రతనుసహస్రేణశతేనచ। యాశ
తేనప్రతనోషిసహస్రేణవిరోహసి।తస్యాస్తేదేవిష్టకెవిధేమహవిషావయం।
మృత్తికేహనమేపాపమితిదూర్వాంలోష్టేప్రతిష్ఠాప్య। మృత్తికేహనమేపా
పంయన్మయాదుష్కృతంకృతం । మృత్తికేబ్రహ్మదత్తాసికాశ్యపేనాభిసం
త్రితా। మృత్తికేదేహిమేపుష్టింత్వయిసర్వంప్రతిష్ఠితం । మృత్తికేప్రతిష్ఠితేస
ర్వంతన్మేనిర్ణుదమృత్తికే। తయాహతేనపాపేనగచ్ఛామిపరమాంగతిం। త్రా
తఇంద్రస్వస్తిదాస్వస్తినఇంద్రస్త్రాతారమింద్రమహాపాంతమన్యోః పరంమృ
త్యోఇతిప్రతిమంత్రంప్రతిదిశంలోష్టముత్సృజ్య । యతఇంద్రభయామహేత
తోనోఅభయంకృధి। మఘవఞ్ఛగ్ధితవతన్నఊతయేవిద్విషోవిమృధోజహి ।
స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృధోవశీ । వృషేంద్రఃపురఏతునస్స్వస్తిదా
అభయంకరః,స్వస్తినఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః।స్వస్తినఃపూషావిశ్వవేదాః స్వ
స్తినస్తార్క్ష్యోఅరిష్టనేమిస్స్వస్తినోబృహస్పతిర్దధాతు। త్రాతారమింద్రమవి
తారమింద్రగ్ంహవేహవేసుహవగ్ంశూరమింద్రగ్ం స్వస్తినోమఘవాధా
త్వింద్రః। ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధునిశ్శిమీవాంఛరుమాగ్ంఋజీషీ।
సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః । పరంమృ
త్యోఅనుపరేహిపంథాంయస్తేస్వఇతరోదేవయానాత్ । చక్షుష్మతేశృణ్వ
తేతేబ్రవీమిమానఃప్రజాగ్ంరీరిషోమోతవీరాన్ । గంధద్వారామితిలోష్ట
మాదాయ । గంధద్వారాందురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీం । ఈశ్వరీ
గ్ంసర్వభూతానాంతామిహోపహ్వయేశ్రియం। ఉదుత్యంజాతవేదసమి
త్యాదిత్యాయదర్శయిత్వా। ఉదుత్యంజాతవేదసందేవంవహంతికేతవః।దృ
శేవిశ్వాయసూర్యం। శ్రీర్మేభజత్వలక్ష్మీర్మేనశ్యత్వితిశిరఃప్రదక్షిణీకృత్య। శ్రీ
ర్మేభజతు।అలక్ష్మీర్మేనశ్యతు।సహస్రశీర్షేతిశిరఆలిప్య। సహస్రశీర్షాపు
రుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమింవిశ్వతోవృత్వాత్యతిష్ఠద్దశాంగు
లం। విష్ణుముఖాఇతిముఖం। విష్ణుముఖావైదేవాశ్ఛందోభిరిమాన్లోకానన
పజయ్యమభ్యజయన్। ఓజోగ్రీవాభిరితిగ్రీవాం । ఓజోగ్రీవాభిర్నిరృతిమస్థభిరిం

ద్రగ్గ్ స్వపసావహేనరుద్రస్యవిచలస్కంధోఽహోరాత్రయోర్ద్వితీయోఽర్ధమా
సానాం తృతీయోమాసానాం చతుర్థఋతూనాం పంచమస్సంవత్సరస్య
షష్ఠః । మహాగ్ంఇంద్రోవజ్రబాహురితిబాహూ । మహాగ్ంఇంద్రోవజ్ర
బాహుష్షోడశీశర్మయచ్ఛతు స్వస్తినోమఘవాకరోతు హంతుపాప్మానం
యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి । సోమానగ్గ్ స్వరణమితికుక్షౌ । సోమానగ్గ్ స్వరణంకృణు
హిబ్రహ్మణస్పతే । కక్షీవంతంయఔశిజం । శరీరంయజ్ఞశమలమితిశరీరం।
శరీరంయజ్ఞశమలం కుసీదంతస్మిన్ సీదతుయోఽస్మాన్ ద్వేష్టి। నాభిర్మేచిత్త
మితినాభిం। నాభిర్మేచిత్తంవిజ్ఞానం। పాయుర్మేఽపచితిర్భసత్। ఆపాంత
మన్యురితికటిం । ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాంఛరుమా
గ్ంఋజీషీ । సోమోవిశ్వాన్యతసావనాని నార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదే
భుః। విష్ణోరరాటమసీతిపృష్ఠం। విష్ణోరరాటమసివిష్ణోః పృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్న
ప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసివైష్ణవమసివిష్ణవేత్వా। వరుణస్య
స్కంభనమసీతిమేఢ్రం । వరుణస్యస్కంభనమసి వరుణస్యస్కంభసర్జన
మస్యున్ముక్తోవరుణస్యపాశః । ఆనందనందావిత్యండౌ । ఆనందనందావాం
డౌమే । భగస్సౌభాగ్యంపసః। ఊర్వోరోజోరిత్యూరూ । ఊర్వోరోజోరి
ష్టావిశ్వాన్యంగానితనూః । తనువామెసహనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః।
ఊరూఅరత్నిజానునీతిజానునీ। ఊరూఅరత్నీజానునీ। విశోమెంగానిసర్వతః।
జంఘాభ్యామితిజంఘే। జంఘాభ్యాంపద్భ్యాంధర్మోఽస్మి। విశిరాజాప్రతి
ష్ఠితః। చరణంపవిత్రమితిచరణే । చరణంపవిత్రంవితతంపురాణం యేనపూ
తస్తరతిదుష్కృతాని। తేనపవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింత
రేమ। ఇదంవిష్ణుస్త్రీణిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధా
నిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే। త్రీణిపదావిచక్రమె విష్ణుర్గోపా
అదాభ్యః। తతోధర్మాణిధారయన్। సజోషాఇంద్రేతి శేషం.దూర్వాస
హితంలోష్టగ్ం శిరసినిధాయ। సజోషాఇంద్రసగణో మరుద్భిస్సోమంపిబ
వృత్రహన్ఛూరవిద్వాన్। జహిశత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వాథా భయం
కృణుహివిశ్వతోనః। హిరణ్యశృంగమితి తీర్థంగత్వా । హిరణ్యశృంగంవ
రుణంప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం

పాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహాః । యస్మైమనసావాచా కర్మణావా దుష్కృతంకృతం। తన్నఇంద్రోవరుణో బృహస్పతిస్సవితాచ పునంతుపునఃపునః । సుమిత్రానఆప ఇత్యాత్మానమభిషించేత్ । సుమిత్రాన ఆపఓషధయస్సంతు। ఉదకాంజలిమాదాయ లోష్టజేశేసినీయ । దుర్మిత్రాస్తస్మైఇతి ప్రథమం । యోస్మాన్ద్వేష్టీతి ద్వితీయం । యంచవయంద్విష్మఇతి తృతీయం । దుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుః । యోస్మాన్ద్వేష్టి । యంచవయంద్విష్మః । ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ మార్జయిత్వా ॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః...ఆపోజనయథాచనః।హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయఃపావకాయాసుజాతః...నిధత్త॥పవమానస్సువర్జనః...జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు ॥ నమోగ్నయేప్సుమతఇతినమస్కృత్య । నమోగ్నయేప్సుమతే నమఇంద్రాయనమో వరుణాయనమో వారుణ్యైనమోద్భ్యః । యదపాంక్రూరమిత్యపోభిమంత్ర్య । యదపాంక్రూరం యదమేధ్యంయదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణోరాజాపాణినాహ్యవమర్శతు। సోహమపాపోవిరజోనిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః।నాకస్యపృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం । యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగ ఇత్యపోభిమంత్ర్య । ఇమంమేగంగేయమునే సరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శ్రుణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచసత్యం చేత్యఘమర్షణ సూక్తేనాప్స్వవగాహేత । ఋతంచసత్యం చాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః । సముద్రా దర్ణవాదధి సంవత్సరోఅజాయత । అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్ । దివంచపృథివీం చాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘమర్షణః । పునంతువసవఃపునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా।ఏషపుణ్యకృతాంలోకా నేషమృత్యోర్హిరణ్మయం।ద్యావాపృథివ్యోర్

హిరణ్మయగ్ంసగ్ంశితగ్ంసువః సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రంజ్వలతీత్యాచమ్య। ఆర్ద్రంజ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మాహమస్మి। యోహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమేవాహం మాంజుహోమిస్వాహా। అకార్యకారీతిపునస్స్నాత్వా। అకార్యకార్యవకీర్ణీస్తేనో భ్రూణహాగురుతల్పగః। వరుణోపామఘమర్షణస్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే। రహస్యపాపాపనోదనార్థం పునస్స్నాయాత్। రజోభూమిస్త్వమాగ్ంరోదయస్వ ప్రవదంతిధీరాః। పునంత్వృషయఃపునంతు వసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। అక్రాంత్సముద్రఇతిజపేత్। అక్రాంత్సముద్రః ప్రథమేవిధర్మంజనయన్ప్రజాభువనస్యరాజా। వృషాపవిత్రేఅధిసానోఅవ్యేబృహత్సోమోవావృధేసువానఇందుః। ప్రాణానాయమ్యఏవం...త్యర్థంమయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపిత్రూనుద్దిశ్య దేవర్షిపితృప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణంకరిష్యే। దేవాదీంస్తర్పయేత్॥ శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్ర మద్భిఃప్రోక్ష్య। శుచీవో...పావకాః। దేవస్యత్వేతివస్త్రమాదాయ। దేవస్యత్వా...దదే। అవధూతమిత్యవధూయ।అవధూతగ్ంరక్షోవధూతా...అరాతయః। ఉదుత్యంజాతవేదసమిత్యాదిత్యాయదర్శయిత్వా। ఉదుత్యం...సూర్యం। ఆవహంతీతి పరిధాయ। ఆవహంతీవితన్వానా...లోమశాంపశుభిస్సహస్వాహా। తతోద్విరాచమ్య। ఉత్క్రామంతుభూతపిశాచాః యేభూతాశ్చనిశాచరాః। ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభే। ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా। అష్టోత్తరశత గాయత్రీజపం కృత్వా ద్వాదశసూర్య నమస్కారా నశ్వత్థ ప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థ పదక్షిణమంత్రః) శ్లో॥ మూలతోబ్రహ్మరూపాయ మధ్యతోవిష్ణురూపిణే। అగ్రతశ్శివరూపాయవృక్షరాజాయతేనమః। ఇతిప్రవర్తాద్బ్రాహ్మణః పూతోభవతి। బ్రహ్మహత్యాగోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయసురాపానాదిప్రణాశనమితివిజ్ఞాయతే। ధ్యాత్వాదేవంనారాయణంప్రపద్యత ఇత్యాహభగవాన్బోధాయనః। ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృత్॥ ఇతిమృత్తికాస్నానవిధిః॥

—(*) స్నాన ప్రకరణం. (*)—

దక్షః। అస్నాతోనాచరేత్కర్మజపహోమాదికంచయత్। లాలా
స్వేదసమాకీర్ణశ్శయనాదుత్థితఃపుమాన్॥ అత్యంతమలినఃకాయోనవచ్ఛిద్ర
సమన్వితః। స్రవత్యేవదివానక్తంప్రాతస్స్నానంవిశోధనం॥ ముక్తాఫలె। అ
స్నాతస్తుపుమాన్నార్హోజప్యాగ్నిహవనాదిషు। ప్రాతస్స్నానంతదర్థంతు
నిత్యస్నానంప్రకీర్తితం॥ స్రోతసోభిముఖస్స్నాయాన్మార్జనేచాఘమర్షణె। అ
న్యత్రార్కముఖోరాత్రౌప్రాగుదఙ్ముఖఏవవా॥ సంకల్పస్సూక్తపఠనంమా
ర్జనంచాఘమర్షణం। దేవాదితర్పణంచైవస్నానంపంచాంగముత్తమం॥ విశ్వా
మిత్రః। తతోనదీంసమాగత్యగంగాధ్యానపురస్సరం। నాభిమాత్రేజలేస్థి
త్వాత్రివారంస్నానమాచరేత్॥ విష్ణుః॥ నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వాకృత్వాకే
శాన్ద్విధాద్విజః। నిరుద్ధకర్ణనాసస్తుత్రివారంమజ్జనంచరేత్॥ ఆశ్వలాయ
నః। త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్యశిఖాంబద్ధ్వాసమాచమేత్। ప్రాణానాయమ్య
సంకల్ప్యత్రివారంమజ్జయేత్పునః॥ *॥

—(*) అథగంగాప్రార్థనా. (*)—

గంగాగంగేతియోబ్రూయాద్యోజనానాంశతైరపి। ముచ్యతేసర్వ
పాపేభ్యోవిష్ణులోకంసగచ్ఛతి॥ అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానేస్నానజంఫ
లం। స్వర్గారోహణసోపానేమహాపుణ్యతరంగిణి। వందేకాశీంగుహాంగం
గాంభవానీంమణికర్ణికాం॥ అతితీక్ష్ణమహాకాయకల్పాంతదహనోపమ। భైర
వాయనమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి॥ త్వంరాజాసర్వతీర్థానాంత్వమే
వజగతఃపితా। యాచితందేహిమేతీర్థంసర్వపాపాపనుత్తయే॥ యోసౌస
ర్వగతోవిష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః॥ సఏవద్రవరూపేణగంగాంభోనాత్రసం
శయః॥ నందినీనలినీసీతామాలినీచమహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతాగం
గాత్రిపథగామినీ। భాగీరథీభోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ॥ ద్వాదశైతానినా
మానియత్రయత్రజలాశయె। స్నానకాలేపఠేన్నిత్యంమహాపాతకనాశనం॥

అత్రాయంప్రయోగః। తత్రగంగాధ్యానపురస్సరంగంగాంప్రవిశ్య
నాభిమాత్రజలేస్థిత్వాశిఖాంద్విధావిధాయనిరుద్ధకర్ణనాసస్త్రిరాప్లుత్యాఆ
చమ్యశిఖాంబధ్వాపునరాచామేత్॥ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం।

ప్రాతస్స్నానమహంకరిష్యే। హిరణ్యశృంగమితిసూక్తంజపేత్ ॥ హిరణ్య
శృంగంవరుణంప్రపద్యేతీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసా
ధూనాంపాపేభ్యశ్చప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసావాచాకర్మణావాదుష్కృ
తంకృతం। తన్నఇంద్రోవరుణోబృహస్పతిస్సవితాచపునంతుపునఃపునః॥ త
తోమార్జయేత్। ఆపోహిష్ఠామయోభువః...చనః। హిరణ్య...నిధత్త। ఇ
దమాపఃప్రవహతావద్యంచమలంచయత్। యద్వాహమభిదుద్రోహానృతం
యద్వాశేపేఅభీరుణం। ఆపోమాతస్మాదేనసోవిశ్వాన్ముంచత్వగ్ంహసః। ని
మ్ణాముంచామిశపథాన్నిమ్ణావరుణాదధి । నిమ్ణాయమస్యపడ్బీశాత్స
ర్వస్మాద్దేవకిల్బిషాదుతోమనుష్యకిల్బిషాత్ । పవమానస్సువర్జనః...జాత
వేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ పునర్నిమజ్య। నమోగ్నయేప్సుమతఇతిన
మస్కృత్య॥ నమోగ్నయేప్సుమతేనమఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమో
వారుణ్యైనమోద్భ్యః । యదపాంక్రూరమితిసాంగుష్ఠయజ్ఞసూత్రేణాద్భి
స్త్రిరాప్లుత్య। యదపాంక్రూరంయదమేధ్యంయదశాంతంతదపగచ్ఛతాత్।
అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణోరాజాపా
ణినాహ్యవమర్శతు। సోహమపాపోవిరజోనిర్ముక్తోముక్తకిల్బిషః। నాకస్య
పృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం । యశ్చాప్సువరుణస్సపునాత్వఘ
మర్షణః। ఇమంమేగంగ-ఇత్యపోభిమంత్ర్య।ఇమంమేగంగేయమునేసరస్వతి
శుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధేవితస్తయార్జీకీ
యేశృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచేత్యఘమర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహే
త। ఋతంచసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయతతత
స్సముద్రోఅర్ణవః । సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహో
రాత్రాణివిదధద్విశ్వస్యమిషతోవశీ । సూర్యాచంద్రమసౌధాతాయథా
పూర్వమకల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యా
గ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ంస్తదాపోవరుణఃపునాత్వఘమర్ష
ణః- పునంతువసవఃపునాతువరుణఃపునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూతస్యమధ్యే
భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాఀల్లోకానేషమృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యా
వాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ంసగ్ంశ్రితగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి॥ ఆ

ర్ద్రింజ్వలతీత్యాచమ్య । ఆర్ద్రింజ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మా హమస్మి। యోహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి- అహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి- అహమే వాహంమాంజుహోమిస్వాహా-ఆచమ్య-ఏవం...ప్రీత్యర్థంస్నానాంగత్వేన దేవాదితర్పణంకరిష్యే-బ్రహ్మాదయోయేదేవాః తాన్ దేవాన్ స్తర్పయామి. భూర్దేవాన్ స్తర్పయామి।భువర్దేవాన్ స్తర్పయామి-సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి భూర్భువస్సు-వర్దేవాన్ స్తర్పయామి । కృష్ణద్వైపాయనాదయోయే ఋష యః। తాన్ ఋషీన్ స్తర్పయామితర్పయామి।ద్విః।భూర్ ఋషీన్ స్తర్పయామి ద్విః॥భువఋషీన్ స్తర్పయామి॥౨॥సువఋషీన్ స్తర్పయామి॥౨॥భూర్భువస్సు వఋషీన్ స్తర్పయామి॥ ౨॥ సోమఃపితృమాన్ యమోంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తా గ్నిఃకవ్యవాహనాదయోయేపితరః। తాన్ పితౄన్ స్తర్పయామి। ఏవంత్రిః భూఃపితౄన్ స్తర్పయామి॥౩॥భువఃపితౄన్ స్తర్పయామి॥౩॥సువఃపితౄన్ స్తర్పయామి॥౩॥ భూర్భువస్సువఃపితౄన్ స్తర్పయామి॥౩॥ ఆచమ్య।యన్మ యాదూషితంతోయంశారీరమలసంయుతం । తస్యపాపవిశుధ్యర్థంయక్ష్మా ణంతర్పయామ్యహం॥ అసంస్కారాశ్చయేకేచిజ్జలాశాఃపితరోమమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయదీయతేసలిలంమయా ॥ ఇతితటేహస్తాభ్యాముదకంని క్షిప్య॥ వస్త్రంచతుర్గుణీకృత్య । యేకేచాస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రి ణోమృతాః। తెగృహ్ణంతుమయాదత్తంవస్త్రనిష్పీడనోదకం॥ ఇతిప్రాచీనా వీతినావస్త్రంనిష్పీడ్యఆసీనోఽన్యేనవస్త్రేణాంగంపరిమార్జయేత్ ॥ ఇతి స్నానవిధిః॥ ⁂

సింధుస్నానవిధిః.

శ్లో॥ అశ్వత్థసాగరౌసేవ్యౌనస్ప్రష్టవ్యౌకదాచన ; అశ్వత్థంమంద వారేతు సాగరంపర్వణిస్పృశేత్ ॥ అత్రసముద్రోదకేన నాచమనంకా ర్యం । కింతూదక క్రాంత కేనైవ । తథాచోక్తం । అక్షారాభిరద్భిరాచా మేదితి ॥ తత్రైవాచమన యోగ్యస్థలాని ॥ శ్లో ॥ గోకర్ణేచప్రభాసే చగంగాసాగరసంగమే । జగన్నాథేరామసేతావబ్ధావాచమనంచరేత్ సింధౌకృత్యమాహ॥ ధనుర్బాణౌలిఖిత్వాథనమస్కృత్యశ్రుతింజపేత్। సిం ధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణిసరత్నంసహరీతకం॥ ⁂

అత్రాయంప్రయోగః- సింధుతీరంప్రాప్యతత్రధనుర్భాణౌలిఖిత్వా ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం సింధుస్నానమహంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య-యానికానిచ...రక్షరక్షజనార్దనఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా। సముద్రాయవయునాయసింధూనాంపతయేనమః। నదీనాగ్ంసర్వాసాంపితేజుహుతావిశ్వకర్మణేవిశ్వాహామర్త్యగ్ంహవిః।ఇతినమస్కృత్య।రత్నహరీతకసహితాని యజ్ఞోపవీతానిసింధౌప్రక్షిప్య। పిప్పలాదాత్సముత్పన్నేకృత్యేలోకభయంకరే। పాషాణంతేమయాదత్తమాహారార్థంప్రకల్ప్యతాం। ఇతిపాషాణంప్రక్షిప్యప్రార్థయతే। విశ్వాచీచఘృతాచీచవిశ్వయోనివిశాంపతే। సాన్నిధ్యంకురుమేదేవసాగరేలవణాంభసి। త్రితత్వాత్మకమీశానంనమోవిష్ణుముమాపతిం। సాన్నిధ్యంకురుమేదేవసాగరేలవణాంభసి। నమస్తేవిశ్వగుప్తాయనమోవిష్ణోఅపాంపతే।నమోజలధిరూపాయనదీనాంపతయేనమః। ఇతినమస్కృత్య।సమస్తజగదాధారశంఖచక్రగదాధర। దేవదేహిమమానుజ్ఞాంతవతీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాంస్వీకృత్య। మంత్రంపఠేత్। అగ్నిశ్చతేయోనిరసిలశ్చదేహోరేతోధవామృతస్యానిష్యతస్యనాభిః।ఏతచ్ఛ్రుత్వాపాండవసత్యవాక్యంశ్రుత్వావగాహేతపతింనదీనాం। తతస్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠామయోభువఇతితిసృభిర్హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువర్జనఇత్యేతేనానువాకేనచేత్యాదిభిస్స్నాయాత్। ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ప్రీత్యర్థంసింధుస్నానాంగఅర్ఘ్యప్రదానంకరిష్యే॥శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవశ్రీమాన్సర్వరత్నాకరోయుతః। సర్వరత్నప్రదాతాత్వంగృహాణార్ఘ్యంమహోదధే। ఇత్యర్ఘ్యందత్వా-ఉదకాంతరేణాచమ్య- ఏవం...ప్రీత్యర్థం-సింధుస్నానాంగపిప్పలాదతర్పణంకరిష్యే - పిప్పలాదంవికర్ణంచ కృతాంజీవనేశ్వరం। వసిష్ఠంవామదేవంచపరాశరముమాపతిం॥ వాల్మీకింనారదంచైవవాలఖిల్యాంస్తథైవచ। నలంనీలంగవాక్షంచగవయంగంధమాదనం। జాంబవంతంహనూమంతంసుగ్రీవంచాంగదంతథా। మైందంచద్వివిదంచైవఋషభంశరభంతథా। రామంచలక్ష్మణంచైవసీతాంచైవయశస్వినీం।ఏతాంస్తర్పయేద్విద్వాన్జలముష్ట్యవిశేషతః-ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిచ్చరాచరం।మయాదత్తేనతోయేనతృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ఇతిసింధుస్నానవి

ధిః॥ స్నానానంతరంశుష్కవస్త్రపరిధానవిధిఃమృత్తికాస్నానవద్ద్రష్టవ్యః॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వామృత్తికయాచోర్ధ్వపుండ్రంకుర్యాత్ప్రయత్నతః । జపకాలేమృదాకుర్యాత్సంధ్యాకాలేచవారిణా॥ భస్మనాహోమకాలేతుచందనంసార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందనపాపఘ్నవిష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాఙ్కితనమస్తుభ్యంధారణాన్ముక్తిదోభవ॥ ఇతిమృత్తికామాదాయఇమంమేగంగేయమునేసరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధేవితస్తయార్జీకీయేశృణుహ్యాసుషోమయా॥ ఇతిజలమాదాయ। విష్ణోరరాటమసీతిమర్దయేత్। విష్ణోరరాటమసివిష్ణోఃపృష్ఠమసివిష్ణోఃశ్నప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసివిష్ణోర్ధ్రువమసివైష్ణవమసివిష్ణవేత్వా- అతోదేవా ఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యాచత్రివారమభిమంత్ర్య- అతోదేవాఅవంతునోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే- పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం- సమూఢమస్యపాగ్ంసురే- త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణుర్గోపాఅదాభ్యః-తతోధర్మాణిధారయన్-తద్విష్ణోఃపరమంపదగ్ంసదాపశ్యంతిసూరయః- దివీవచక్షురాతతం- తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతేవిష్ణోర్యత్పరమంపదం- నారాయణాయవిద్మహేవాసుదేవాయధీమహి- తన్నోవిష్ణుఃప్రచోదయాత్- శంఖచక్రగదాపాణేద్వారకానిలయాచ్యుత- గోవిందపుండరీకాక్షరక్షమాంశరణాగతమితిధ్యాత్వా గృహస్థోలలాటాదిస్థానేష్వనామికాంగుళ్యావిష్ణుగాయత్ర్యాకేశవాదిద్వాదశనామభిర్వాధారయేత్ - బ్రహ్మచారీవానప్రస్థోవాలలాటకంఠహృదయమూలేషువైష్ణవగాయత్ర్యాకృష్ణాది పంచనామభిర్వాధారయేద్యతిస్తర్జన్యాశిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేనధారయేత్పరమహంసో లలాటేనైకమూర్ధ్వపుండ్రంధారయేత్ ॥ ఇతిఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః॥ ❊

అథభస్మధారణవిధిః.

శ్లో॥ స్మార్తాచారపరిశ్రాంతఃపంచపూజావిశారదః - త్రిపుండ్రంభస్మనాకుర్వన్ చందనేనచసువ్రతః - స్నాత్వాపుండ్రంమృదాకుర్యాద్ధుత్వాచైవతుభస్మనా- దేవానభ్యర్చ్యగంధేనసర్వపాపాపనుత్తయే- ఊర్ధ్వపు

డంత్రిపుండ్రంచ ధృత్వావితౌ ధారయేద్ద్విజః-తయోరేకం పరిత్యజ్య రౌరవం
నరకం వ్రజేత్॥ బృహస్పతిః ॥ సర్వభస్మాగ్నిహోత్రాంతే ధార్యమేవాగ్ని
హోత్రిభిః। అనాహితాగ్నేర్బ్రాహ్మణ్యే మహాపాసనసముద్భవమ్। ఔపా
సనాగ్నిజం బ్రాహ్మం సర్వభస్మతు వైష్ణవం। సర్వభస్మ పరం బ్రహ్మ ద్వయం
సంసారతారకం। తయోరన్యతరత్సేవ్యం సంసారభయభీరుణా। ధార్యంభ
స్మత్రిసంధ్యంతు గృహిణా జలసంయుతం। సర్వకాలేభవేత్త్రీణాం యతీ
నాంజలవర్జితమితి ॥ ... ... *

భస్మనోద్ధూళనంచైవ తథైవా పాదమస్తకం। యఃకరోతిసదామర్త్యః
సముక్తోభవతిధ్రువమితి॥ స్కాందే ॥ భస్మనోద్ధూళనంచైవ తథాతిర్యక్త్రి
పుండ్రకం- రుద్రాక్షధారణంకృత్వా ముక్తింప్రాప్నోతిమానవ ఇతి- యస్య
సాలేభవేద్భస్మ కంఠేరుద్రాక్షమాలికా- తస్యపాపానినశ్యంతి బ్రహ్మహ
త్యాదికానిచ - స్వర్ణస్తేయసురాపాన గురుతల్పాదికైరపి - భస్మధారణ
మాత్రేణ ముచ్యతేసర్వకిల్బిషైః । త్రియంబకంజపేన్మర్త్య స్త్రియాయుష
ంథాపివా- యఃపుణ్యవాన్భవేన్మర్త్యః పరంలోకంసయాస్యతీతి- భస్మో
ద్ధూళనమాహాత్మ్యం వర్ణితుంకేనశక్యతే- యేననారాయణశ్శ్రీమానభూ
ద్వైకుంఠనాయకః- విభూతిర్యాభిత్యైశ్వర్యమణిమాద్యష్టసిద్ధిదం- తస్మాద్వి
పస్సదోద్ధూళ్యబ్రహ్మధాయాయకల్పతఇతి - యస్యఫాలేత్రయీరేఖాభ
స్మనారాజతేసదా- సశివఃకేవలోబ్రహ్మనారాయణఇతీరితఇతి- రుద్రాక్ష
మాలికాయస్యకంఠేరాజతిసర్వదా - సవిప్రస్సాత్వికశ్శుద్ధస్సశివఃపరమేశ్వ
రః॥ బ్రహ్మాండే-భస్మనోద్ధూళ్యమేధావీకంఠేరుద్రాక్షమాలికాం।జప్త్వాపం
చాక్షరీంనిత్యంపరంబ్రహ్మాధిగచ్ఛతి - తిర్యక్పుండ్రంభవేద్యస్యతీర్థస్నానఫ
లనరః- సలభేన్ముక్తిమాప్నోతిశివతుల్యోపివాభవేత్-యస్యపంచాక్షరీనా
కంఠేరుద్రాక్షమాలికా - సచండాలతమోజ్ఞేయస్సబాహ్యాస్సవిగర్హిత
నిత్యముద్ధూళయేత్తస్మాద్భస్మబ్రహ్మాభిమంత్రితం - తేనపాపానినశ్యంతి
ముక్తిస్తస్యకరస్థితా-భస్మరుద్రాక్షధారీయస్సపూజ్యోనాన్యఉచ్యతే-తస్మా
సంగ్రాహయేద్విద్వాన్పూజాదానాదికర్మసు- విభూతిర్నాస్తియత్ఫాలే
దృష్ట్వాస్నానమాచరేత్ ॥ తస్మాత్-అత్రయేవిప్రఃకుర్యాద్భస్మత్రిపుం

ద్రకం- నాస్తిపంచాతురీయస్యతస్ముఖంనావలోకయేత్ - దూరతస్తంత్యజే
ద్విప్రస్స్నానకాలేపిశేషతఇతి॥ ※

అథకాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్.

ఓంసహనావవతు- సహనౌభునక్తు- సహవీర్యంకరవావహై- తేజ
స్వినావధీతమస్తుమావిద్విషావహై- ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥హరిఃఓం॥అ
థకాలాగ్నిరుద్రోపనిషదః- సంవర్తకోగ్నిరుషిః- అనుష్టుప్ఛందః-శ్రీకాలా
గ్నిరుద్రోదేవతా-ఓంబీజం- నమశ్శక్తిః-శివాయేతికీలకంమమసమస్తపాపక్ష
యార్థేభస్మధారణేవినియోగః॥ ఓమితిషడంగన్యాసః భూర్భువస్సువరోమి
తిదిగ్బంధః- ధ్యానంబు-తగ్ంసత్యం...నమోనమః- శాంతంపద్మా...న
మామి- అథకాలాగ్నిరుద్రంభగవంతంసనత్కుమారఃప్రపచ్ఛ- అధీహిభగ
వన్త్రిపుండ్రవిధిం-కింతత్త్వం-కామూర్తిః-కోవిధిః- కింద్రవ్యం-కింస్థానంక
తిప్రమాణం-కారేఖాః- కేమంత్రాః-కాదేవతాః-కాశక్తిః-కఃకర్తా- కింద్రై
వతం-కింఫలమితిచ-తగ్ంహోవాచభగవాన్కాలాగ్నిరుద్రః- యద్ద్రవ్యం
తదాగ్నేయంభస్మ- సద్యోజాతాదిభిఃపంచబ్రహ్మమంత్రైఃపరిగృహ్య-అ
గ్నిరిత్యాంభస్సంమేళ్య- వృత్తత్రికోణంవిన్యస్య। మాయాబిందుస్థాయాస్త్రిక్రో
ణపాదంచ - బ్రహ్మణాచక్రంప్రణవేనాపూర్య- ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యభిమంత్ర్య
బ్రాహ్మణముచ్చరేత్- మూర్తిశ్శాంకరీ-తత్త్వమద్వైతం- ఫలంకైవల్యం-రే
ఖామూర్తిత్రయాత్మికాః-త్రిపుండ్రంత్రిదైవతం-విధిర్వేదగోచరః-త్రియం
కస్త్రియాయుషాగ్నిరిత్యాదయస్త్రయోమాళియోమంత్రరాజాశ్చ-బ్రహ్మా
గ్నిర్వసిష్ఠనారాయణాదయఃపరమర్షయః। గురుర్గౌతమసద్యోజాతం..
నమః- వామదేవాయ...నమః-అఘోరేభ్యో...రూపేభ్యః-తత్పురుషాయ
...యాత్-ఈశానః...శివోమ్-అగ్నిరిత్యభిమంత్ర్య- అగ్నిరితిభస్మ-వాయు
రితిభస్మ జలమితిభస్మ-స్థలమితిభస్మవ్యోమేతిభస్మ-సర్వంఖల్విదంభస్మ యో
హంభస్మాభిమంత్రయే సోహంబ్రహ్మ- మానస్తోకేత్యంభసాసంమృజ్య-త్ర
యాయుషమితిశిరోలలాటవక్షఃస్కంధేషు- త్రియాయుషైస్త్రియంబకై
స్త్రిశక్తిస్తిరోరేఖాఃప్రకుర్వీత- వ్రతమేతచ్ఛాంభవం- సర్వేషువేదేషువేదవాది
రుక్తంభవతి- తస్మాత్సమాచరేన్ముముక్షుర్నపునర్భవాయ-అథోవాచప్ర

వ్యాసనత్కుమారః- ప్రమాణమస్యత్రిపుండ్రస్య-త్రిధాచ రేఖా- ఆలలాటా
దాచక్షుషోశ్చ- భ్రువోర్మధ్యతశ్చ- యాస్యప్రథమా రేఖాసాగార్హపత్య
శ్చాకారో రేఖో భూర్లోకస్యాత్మా క్రియాశక్తి ఋగ్వేదః ప్రాతస్సవనగ్ం
సదాశివో దేవతేతి- యాస్యద్వితీయా రేఖాసాఆహవనీయోమకారః- తమో
ద్యాగ్లోకః-పరమాత్మాజ్ఞానశక్తిర్యజుర్వేదో మాధ్యందినగ్ంసవనంసదాశి
వో దేవతేతియాస్యతృతీయా రేఖాసాదక్షిణాగ్ని రుకారస్సత్త్వమంతరిక్షమం
తరాత్మాచేచ్ఛాశక్తిస్సామవేదస్తృతీయసవనగ్ంమహాదేవో దేవతేతి। ఏవంత్రి
పుండ్రంభస్మనాకరోతియోవిద్వాన్బ్రహ్మచారీగృహస్థోవానప్రస్థోయతిర్వా
సమహాపాతకోపపాతకేభ్యఃపూతోభవతి । ససర్వాన్దేవాన్ధ్యాతోభవ
తి। ససర్వేషుతీర్థేషుస్నాతోభవతి।ససర్వేషువేదేష్వధీతోభవతి।ససర్వరుద్ర
మంత్రజాపీభవతి। ఏతద్వైవమహోపనిషదమధీతే।సవిద్వాన్భవతి। ప్రాతర
ధీయానోరాత్రికృతంపాపంనాశయతి । సాయమధీయానోదివసకృతంపా
పంనాశయతి- సాయంప్రాతరధీయానోపాపోఅపాపోభవతి- ఏవంయఃకు
రుతేనిత్యంబ్రహ్మభూయాయభవతి - ససర్వాన్లోకాన్భుంక్తేదేహంత్యక్త్వా
శివసాయుజ్యమేతిఇత్యాహభగవాన్కాలాగ్నిరుద్రః॥ ఇత్యుపనిషత్- సహ
నావవతు - ...వహై । ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఇతిభస్మధారణవి
ధిస్సమాప్తః॥ ❋

—(❋) ఔపాసనం. (❋)—

ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...త్యర్థం। సాయమౌపాసనంతండులై
ర్హోష్యామి।అగ్నిమిద్ధ్వా।చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్తహ
స్తాసోఅస్య। త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహోదేవోమర్త్యాగ్ంఆవివేశ।
సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖా
సీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వేదేవీంవామేస్వధాంతథా।బిభ్ర
ద్దక్షిణహస్తైస్తుశక్తిమన్నంస్రుచంస్రువం। తోమరంవ్యజనంవామైర్ఘృతపా
త్రంతుధారయన్। మేషారూఢంజటాబద్ధంగౌరవర్ణంమహౌజసం। ధూమ
ధ్వజంలోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం। ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవం
ధ్యాయేద్ధుతాశ   ...షహ్యేదేవఃప్రదిశోనుసర్వాఃపూర్వోహిజాతస్సఉగ

శ్చైఅన్తః। సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతివిశ్వతోము
ఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమఅభిముఖోభవ।సుముఖోభవ। సుప్రసన్నోభవ।వర
దోభవ। యథోక్తజిహ్వాయాహవిర్గృహాణ।ఓంభూర్భువస్సువః...త్। సో
దకేనపాణినాప్రదక్షిణమగ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయేనమః।
హుతవహాయనమః।హుతాశనేనమః।కృష్ణవర్త్మనేనమః। దేవముఖాయనమః।
సప్తజిహ్వాయనమః।వైశ్వానరాయనమః।జాతవేదసేనమః। అగ్నింపరిషించ
తి।అదితేనుమన్యస్వ। అనుమతేనుమన్యస్వ।సరస్వతెనుమన్యస్వ। దేవసవితఃప్ర
సువ।ఇతి। హస్తేనైతెఅహుతీతండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్స్థాలీపాకవద్దై
వతగంసౌకీపూర్వాహుతిఃప్రాతరిత్యేకె। ఓం।అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ
ఇదం।మధ్యేగ్నౌజుహోతి।ఓం।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్ట
కృతఇదం।అహుతిసంసర్గదోషనివృత్త్యర్థంవనస్పతిహోమంకరిష్యే। య
త్రవేత్థవనస్పతెదేవానాంగుహ్యానామాని।తత్రహవ్యానిగామయస్వాహా।వ
నస్పతయఇదం।పూర్వవత్పునఃపరిషించతి।అదితెన్వమగ్గస్థాః।అనుమతెన్వమ
గ్గస్థాః।సరస్వతెన్వమగ్గస్థాః। దేవసవితఃప్రాసావీః।ఇతి।అగ్నేత్వంనోఅంత
మః।ఉతత్రాతాశివోభవవరూథ్యః। తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః।సుమ్నాయనూ
నమీమహేసఖిభ్యః।వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిం
దాః।సనోబోధిశ్రుధీహవమురుష్యాణోఅఘాయతస్సమస్మాత్। ఇత్యుపస్థా
యాసీనః। హోమసాద్గుణ్యార్థమనాజ్ఞాతత్రయమంత్రజపంకరిష్యే।అనా
జ్ఞాతంయదాజ్ఞాతంయజ్ఞస్యక్రియతెమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగంహి
వేత్థయథాతథం। పురుషసమ్మితోయజ్ఞోయజ్ఞఃపురుషసమ్మితః।అగ్నేతదస్య
కల్పయత్వగంహివేత్థయథాతథం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయజ్ఞస్య
మన్వతెమర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్యజిష్ఠోదేవాగంఋతు
శోయజాతి॥ అనేనసాయమౌపాసనహోమేనజపేనభగవాన్సర్వాత్మక
శ్శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు।ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం
జ్ఞానోపయోగతాసిద్ధ్యర్థంఛందస్సూక్తాదిభిస్సమిదాధానంకరిష్యే॥ య
శ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపః। ఛందోభ్యోధ్యమ్నా ంబభూవ। సమేం
ద్రోమేధయాస్పృణోతు।అమృతస్యదేవధారణో శరీరంమేవిచ

షణాం- జిహ్వామేమధుమత్తమా-కర్ణాభ్యాంభూరివిశ్రువం। బ్రహ్మణఃకో శోసిమేధయాపిహితః-శ్రుతంమేగోపాయ-ఇతిజపః। ఆవహంతీవితన్వానా- కుర్వాణాచీరమాత్మనః- వాసాగ్ంసిమమగావశ్చ- అన్నపానేచసర్వదా- తతోమేశ్రియమావహ- లోమశాంపశుభిస్సహస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।ఆ మాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।విమాయంతుబ్రహ్మచా రిణస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం।ప్రమాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా। ఇంద్రా యేదం।దమాయంతుబ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।శమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం- యశోజనేసానిస్వాహా।ఇంద్రాయే దం।శ్రేయాన్వస్యసోసానిస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం। తంత్వాభగప్రవిశాని స్వాహా॥ఇంద్రాయేదం।సమాభగప్రవిశస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।తస్మిన్త్స హస్రశాఖే।నిభగాహంత్వయిమృజేస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం।యథాపఃప్రవ తాయంతి। యథామాసాఅహర్జరం॥ ఏవంమాంబ్రహ్మచారిణః। ధాతరా యంతుసర్వతస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ప్రతివేశోసిప్రమాభాహిప్రమాప ద్యస్వ॥ ఇత్యుపస్థాయసమిధమాదధాతి। భూరన్నమగ్నయేపృథివ్యైస్వా హా॥అన్నాయాగ్నయేపృథివ్యాఇదం। భువోన్నంవాయవేంతరిక్షాయస్వా హా॥అన్నాయవాయవేంతరిక్షాయేదం। సువరన్నమాదిత్యాయదివేస్వాహా॥ అన్నాయాదిత్యాయదివఇదం। భూర్భువస్సువరన్నంచంద్రమసేదిగ్భ్యః స్వాహా॥ అన్నాయచంద్రమసేదిగ్భ్యఇదం। నమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృ భ్యోభూర్భువస్సువరన్నమోం- పూర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ-భూ రగ్నయేపృథివ్యైస్వాహా॥ అగ్నయేపృథివ్యాఇదం-భువోవాయవేంతరిక్షా యస్వాహా॥వాయవేంతరిక్షాయేదం-సువరాదిత్యాయదివేస్వాహా॥ఆదిత్యా యదివఇదం- భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేదిగ్భ్యస్స్వాహా ॥ చంద్రమసేది గ్భ్యఇదం। నమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృభ్యోభూర్భువస్సువరగ్నఓం। పూ ర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ - భూరగ్నయేచపృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా॥ అగ్నయేపృథివ్యైమహతఇదం - భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా॥ వాయవేంతరిక్షాయమహతఇదం। సువరాదిత్యాయచది వేచమహతేచస్వాహా॥ ఆదిత్యాయదివేమహతఇదం- భూర్భువస్సువశ్చం

ద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా॥ చంద్రమసేనక్షత్రేభ్యో
దిగ్భ్యోమహతఇదం। పాహినోఅగ్నఏనసేస్వాహా॥ అగ్నయఇదం।పాహి
నోవిశ్వవేదసేస్వాహా॥ విశ్వవేదసఇదం। యజ్ఞంపాహివిభావసోస్వాహా ॥
విభావసవఇదం।సర్వంపాహిశతక్రతోస్వాహా ॥ శతక్రతవఇదం।పాహినో
అగ్నఏకయా। పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జంతృతీయయా।పాహిగీ
ర్భిశ్చతసృభిర్వసోస్వాహా॥ వసవఇదం।యశ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపశ్ఛం
దోభ్యశ్ఛందాగ్‌స్యావివేశ । సచాగ్ంశిక్యఃపురోవాచోపనిషదింద్రోజ్యేష్ఠ
ఇంద్రియాయ ఋషిభ్యోనమోదేవేభ్యస్స్వధాపితృభ్యో భూర్భువస్సువ
శ్ఛందఓం॥పూర్వవదుపస్థానంసమిదాధానంచ।అగ్నేనయేత్యాదినమస్కా
రంకుర్యాత్॥అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్విశ్వానిదేవ...యజ్ఞేశ్వర॥
స్వస్తి॥ శ్రద్ధాంమేధాంయశఃప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యం
తేజఆరోగ్యందేహిమేహవ్యవాహన । యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపో
హోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేతమచ్యుతం।
మంత్రహీనంక్రియాహీనంభక్తిహీనంహుతాశన । యద్ధుతంతుమయాదేవ
పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ యత్కృ—రోమి...త్వదర్పణం। బ్రహ్మార్పణంబ్రహ్మ
హవిర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం- బ్రహ్మైవతేనగంతవ్యంబ్రహ్మకర్మస
మాధినా॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అభివాదయే॥ ఛందస్సూక్తహోమా
శ్చర్వాజ్యాదిభిశ్చహోతవ్యాః ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థంసర్వారిష్టనివృత్త్యర్థం
స్వయంప్రజ్వలితేగ్నౌసమిదాధానంకరిష్యే। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నన్ని
ర్ఋతింమమ । పశూగ్‌శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశోదశ॥ ఏకాగ్ంసమిధ
మాదధాతి।మానోహిగ్ంసీజ్జాతవేదోగామశ్వంపురుషంజగత్ । అభిభ్రద
గ్నఆగహిశ్రియామాపరిపాతయఇతిద్వితీయాం॥ఇత్యౌపాసనవిధిః॥

నిత్యపితృతర్పణం.

ఆచమ్యప్రాచీనావీతీ। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థంఅస్మత్పి
తౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థమస్మత్పితృతర్పణంకరిష్యే॥పితరంగోత్రంశర్మా
ణంస్వధానమస్తర్పయామి। ఏవంత్రిః। పితామహంగోత్రంశర్మాణంస్వ
ధానమస్తర్పయామి।ఏవంత్రిః। ప్రపితామహంగోత్రంశర్మాణం స్వధాన

మస్తర్పయామి॥ ౩॥ మాతరంగోత్రాం దాయీం స్వధానమస్తర్పయామి॥ ౩
పితామహీంగోత్రాం దాయీం స్వ...మి॥ ౩॥ ప్రపితామహీం-గోత్రాం దా
యీం స్వ...మి।౩। మాతామహంగోత్రం శర్మాణం స్వధా...మి ౩॥ మాతు
పితామహంగోత్రం శర్మాణం స్వధా...మి।౩। మాతుఃప్రపితామహంగో
త్రం శర్మాణం స్వధా...మి।౩। మాతామహీంగోత్రాం దాయీం స్వ...మి
౩।మాతుఃపితామహీంగోత్రాం దాయీం స్వ...మి।౩। మాతుఃప్రపితామ
హీంగోత్రాం దాయీం స్వ...మి। ౩॥ అనంతరం కారుణ్యతర్పణం కుర్యా
త్॥శ్లో॥ ఆదౌ పితా తథా మాతా సాపత్నీ మాతర స్తథా। మాతామహాస్స
స్త్రీకా ఆత్మపత్న్య స్త్వనంతరం॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభా
ర్యకాః। దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥ పితృష్వసా మాతృష్వ
సా జామాతా భావుకస్స్నుషా।శ్వశురస్స్యాలక శ్చైవ స్వామినో గురురిక్థిన

యమతర్పణం.

యమతర్పణం వృద్ధమనునోక్తం।శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం కార్యం
తు యమతర్పణం।కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యామపి కార్యం తథైవ చ।నియమస్తు
దక్షిణాభిముఖో భూత్వా తిలైస్సవ్యం సమాహితః । దేవతీర్థేన దేవత్వా
త్తిలైః ప్రేతాధిపత్వతః॥ ఏవం కుర్వీత ఫలమాహ మనుః।యత్రక్వచన ద్వా
హిస్నాత్వా కృష్ణచతుర్దశీ। సంతర్ప్య ధర్మరాజానం ముచ్యతే సర్వకిల్బి
షైరితి॥ స్నాత్వాచమనం కృత్వా।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...త్యర్థం దీపోత్స
వచతుర్దశ్యాం యమతర్పణం కరిష్యే। దక్షిణాభిముఖ స్త్రిర్దర్భైర్బర్హిషి దేవతీర్థేన తి
లమిశ్రితం జలం దద్యాత్। యమం తర్పయామి॥౧॥ధర్మరాజం తర్పయామి॥౨
మృత్యుం తర్పయామి॥ ౩ ॥ అంతకం తర్పయామి॥౪॥ వైవస్వతం తర్పయామి
౫॥కాలం తర్పయామి॥౬॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి॥౭॥ ఔదుంబరం త
ర్పయామి॥౮॥ దధ్నం తర్పయామి॥౯॥నీలం తర్పయామి॥౧౦॥పరమేష్ఠినం తర్ప
యామి॥౧౧॥వృకోదరం తర్పయామి॥౧౨॥ చిత్రం తర్పయామి॥౧౩॥ చిత్రగు
ప్తం తర్పయామి॥౧౪॥ ఇతి తర్పయేత్॥తర్పణసంగ్రహశ్లోకౌ।యమాయ ధర్మ
రాజాయ మృత్యవే చాంతకాయ చ । వైవస్వతాయ కాలాయ సర్వభూతక్ష
యాయ చ॥౧॥ ఔదుంబరాయ దధ్నాయ నీలాయ పరమేష్ఠినే। వృకోదరాయ

చిత్రాయచిత్రగుప్తాయతేనమః॥ ౨ ॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యామితితత్తిథి సంకల్పవిశేషః॥ ✻

—(✻) అథభీష్మతర్పణమ్. (✻)—

వ్యాసః॥ శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయోజలం।సంవత్సరకృతంపాపంతత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్యప్రాణానాయమ్య।ఏవం... ర్థంమాఘశుక్లాష్టమ్యాంభీష్మతర్పణంకరిష్యే॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రంసాంకృతిప్రవరంగంగాపుత్రవర్మాణంతర్పయామి। వైయాఘ్రపాదగోత్రంసాంకృతిప్రవరంభీష్మవర్మాణంతర్పయామి। వైయాఘ్రపాదగోత్రం।సాంకృతిప్రవరంఅపుత్రవర్మాణంతర్పయామి॥ ఇతితర్పయేత్॥అస్యైవాన్యశ్చకల్పః। వైయాఘ్రపాదగోత్రాయసాంకృతిప్రవరాయచ। గంగాపుత్రాయభీష్మాయప్రదాస్యేహంతిలోదకం॥ అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణఇతి॥ ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥ ✻

—(✻) పంచాయతనపూజా. (✻)—

ఆగమార్థంతుదేవానాంగమనార్థంతురక్షసాం। కురుఘంటారవంతత్రదేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతుయేభూతాయేభూతాభూమిసంస్థితాః। యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఉత్తిష్ఠంతు... సమారభే। ప్రాణానాయమ్యఏవం...ప్రీత్యర్థం। బోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణఆవహనాద్యంగదేవతాసహితమహాదేవపరిచర్యాంకరిష్యే। తదంగకలశారాధనంకరిష్యే। కలశేగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య।కలశస్య... సమాశ్రితాః। ఇతికలశేదశకళాత్మనేవహ్నిమండలాయనమః॥మధ్యేద్వాదశకళాత్మనేసూర్యమండలాయనమః। ఆధారేషోడశకళాత్మనేచంద్రమండలాయనమః। బ్రహ్మాండోదరతీర్థానికరైస్స్పృష్టానితేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థందేహిదివాకర। ఇత్యంకుశముద్రయాతీర్థాన్యాకృష్య। ఆకలశేషుధావతి...వరాపఠం। గంగేచయ...కురు। ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య। గాయత్రీంత్రివారంజపేత్। అత్రగాయత్రీసావిత్రీశాంతిపుష్టికరీష్వరీ। ఆయాంతుకలశపూజార్థందురితక్షయకారకాః॥ కలశోదకేనశంఖంప్రక్షాళ్య। శంఖంపూరయిత్వా। శంఖపీఠేబ్రహ్మాణమావాహయా

మి - శంఖహృదయే ఆదిత్యమావాహయామి - శంఖమధ్యే చంద్రమావాహ
యామి। శంఖాగ్రే గంగాసరస్వతీ ఆవాహయామి - శంఖం గంధపుష్పాక్షతైర
భ్యర్చ్య। త్వంపురా సాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధృతః కరే। సర్వదేవహితా
ర్థాయ పాంచజన్య నమోస్తుతే - శంఖం చంద్రార్క దైవత్యం వరుణం చాధిదై
వతం। పృష్ఠే ప్రజాపతిం విద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ - పృథివ్యాం యానితీర్థాని
వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా - శంఖే తిష్ఠంతి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్।
అథ శంఖోదకేన యాగోపకరణద్రవ్యాణి దేవమాత్మానం చ సంప్రోక్ష్య। శేష
ముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారం పూరయిత్వా విస్థాప్య। తతః పీఠార్చనం కుర్యా
త్। ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియై నమః - ధాత్రే నమః విధాత్రే నమః। చిచ్ఛక్త్యై నమః।
మాయాశక్త్యై నమః। క్రియాశక్త్యై నమః। దుర్గాయై నమః। గణపతయే నమః।
క్షేత్రపాలకాయ నమః। తన్మధ్యే వాస్తుపురుషాయ నమః। దక్షిణద్వారే ద్వార
శ్రియై నమః పశ్చిమద్వారే ద్వారశ్రియై నమః। ఉత్తరద్వారే ద్వారశ్రియై న
మః। తదుపరి పృథివ్యై నమః - తన్మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే చంద్రమండలాధిప
తయే రుద్రాయ నమః - సంసత్త్వాయ నమః - రంరజసే నమః - తంతమసే నమః -
అం ఆత్మనే నమః - పంపరమాత్మనే నమః - సర్వాధార పీఠశక్తిభ్యో నమః। అథై
నం గంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాంబూలైరభ్యర్చ్య। అథప్రా
ణప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్। అసునీతే...ముపహ్వాయతే। స్థిరో భవ। వరదో భ
వ। ఓం భూః మహాదేవమావాహయామి। ఓం భువః మహాదేవమావాహయా
మి। ఓగ్ం సువః మహాదేవమావాహయామి। ఓం భూర్భువస్సువః - మహాదేవ
మావాహయామి। ఆయాతు భగవాన్ మహాదేవ ఇతి పుష్పోదకేనావాహ్య।
స్వాగతమాగతం భగవతే మహాదేవాయ స్వాగతమాపృచ్ఛ్య। ఏతదాసనము
పక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్మహాదేవ ఇతి ఆసనం దద్యాత్। భగవతోయం
కూర్చో దర్భమయస్త్రివృద్ధరితసువర్ణస్తం జుషస్వేతి కూర్చం ప్రయచ్ఛతి। అ
గ్రతః। బ్రహ్మణే కల్పయామి। విష్ణవే కల్పయామి। దక్షిణతః। స్కందాయ కల్ప
యామి। వినాయకాయ కల్పయామి। పశ్చిమతః - శూలాయ కల్పయామి। మహా
కాలాయ కల్పయామి। ఉత్తరతః। ఉమాయై కల్పయామి నందికేశ్వరాయ కల్ప
యామి। ఓం భూర్భువస్సువః। భగవతే మహాదేవాయ పాదయోః పాద్యం సమ

ర్పయామి। ఓంభూర్భువ...వాయహస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి-శుద్ధా
చమనీయంసర్పయామి। సోదకకలశేనసహాదిత్యందర్శయిత్వా। పాత్రంత్రిః
ప్రక్షాళ్య।అపఆనీయ। ఓమితిపవిత్రేణసహాదిత్యందర్శయేత్॥ ఓమితినిర్మా
ల్యమపోహ్య । ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృ
భిః పవమానఇత్యనువాకేననమకచమకపురుషసూక్తైశ్చాభిషేకంకృత్వా। ఆ
పోహిష్ఠామ...చనః।హిరణ్య...నిధత్త।పవమానస్సువ...పునాతు। ఓంభూ
ర్భువస్సువః...యశుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామి। స్నానానంతరంఆచమ
నీయంసమర్పయామి। భవందేవంతర్పయామి-శర్వందేవంతర్పయామి-
ఈశానందేవంతర్పయామి- పశుపతిందేవంతర్పయామి - రుద్రందేవంత
ర్పయామి। ఉగ్రందేవంతర్పయామి-భీమందేవంతర్పయామి-మహాంతం
దేవంతర్పయామి- భవస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామితర్పయామి-శర్వస్యదే
వస్యపత్నీస్తర్పయామి।౨॥ ఈశానస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి॥౨॥ పశుప
తేర్దేవస్యపత్నీస్తర్పయామి॥౨॥ రుద్రస్యదేవస్యపత్నీస్తర్పయామి॥౨॥ ఉగ్ర
స్యదేవస్య...యామి॥౨॥ భీమస్య...యామి॥౨॥మహతో...యామి॥౨॥ఓం
భూర్భువస్సువః భ*యవస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి - వస్త్రానంతరంఆ
చమనీయంసమర్పయామి- యజ్ఞోపవీతం...తేజః । ఓంభూర్భువస్సువః
...యయజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి-యజ్ఞోపవీతానంతరంఆచమనీయంసమ
ర్పయామి- నమస్తేరుద్రమన్యవఉతోతఇషవేనమః- నమస్తేఅస్తుధన్వనేబా
హుభ్యాముతతేనమః- ఓంభూర్భు...యశ్రీగంధంసమర్పయామి-ఈశానం
త్వాభువనానామభిశ్రియం స్త్వామ్యగ్నఉరుకృతగ్ం సువీరంహావిర్జుషాణస్స
పత్నాగ్ంఅభిభూరసిజహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుదస్వ । ఓంభూర్భువస్సు
వః...యగంధస్యోపరి అలంకరణార్థంఅక్షతాన్సమర్పయామి। సహ
స్రాణిసహస్రశో యెరుద్రాఅధిభూమ్యాం । తేషాగ్ంసహస్రయోజనేవ
ధన్వానితన్మసి। ఓంభూర్భు...యపుష్పాణిసమర్పయామి। ఓంభవాయదే
వాయనమః। ఓంశర్వాయదేవాయనమః। ఈశానాయదేవాయనమః। పశు
పతయేదేవాయనమః। రుద్రాయదేవాయనమః। ఉగ్రాయదేవాయనమః।
భీమాయదేవాయనమః। మహతేదేవాయనమః। భవస్యదేవస్యపత్న్యైన

మః। శర్వస్యదేవస్యపత్నై్యనమః। ఈశానస్యదేవస్యపత్నై్యనమః। పశుపతేర్దేవస్యపత్నై్యనమః। రుద్రస్యదేవస్యపత్నై్యనమః। ఉగ్రస్యదేవస్యపత్నై్యనమః। భీమస్యదేవస్యపత్నై్యనమః। మహతో దేవస్యపత్నై్యనమః। కేశవాయనమః। నారాయణాయనమః। మాధవాయనమః। గోవిందాయనమః। విష్ణవేనమః। మధుసూదనాయనమః। త్రివిక్రమాయనమః। వామనాయనమః। శ్రీధరాయనమః। హృషీకేశాయనమః। పద్మనాభాయనమః। దామోదరాయనమః। సంకర్షణాయనమః। వాసుదేవాయనమః। ప్రద్యుమ్నాయనమః। అనిరుద్ధాయనమః। పురుషోత్తమాయనమః। అధోక్షజాయనమః। నారసింహాయనమః।అచ్యుతాయనమః। జనార్దనాయనమః। ఉపేంద్రాయనమః। హరయేనమః। శ్రీకృష్ణాయనమః। సుముఖాయనమః। ఏకదంతాయనమః। కపిలాయనమః। గజకర్ణకాయనమః। లంబోదరాయనమః। వికటాయనమః। విఘ్నరాజాయనమః। గణాధిపాయనమః। ధూమకేతవేనమః। గణాధ్యక్షాయనమః। ఫాలచంద్రాయనమః। గజాననాయనమః। వక్రతుండాయనమః। శూర్పకర్ణాయనమః। హేరంబాయనమః। స్కందపూర్వజాయనమః। మిత్రాయనమః। రవయేనమః। సూర్యాయనమః। భానవేనమః। ఖగాయనమః। పూష్ణేనమః। హిరణ్యగర్భాయనమః। మరీచ్యాయనమః। ఆదిత్యాయనమః।సవిత్రేనమః। అర్కాయనమః। భాస్కరాయనమః। భూర్భువస్సువః భ...యనమః।నానావిధపుష్పపత్రాణితాన్సమర్పయామి- ధూరసిధూర్వధూర్వంతం ధూర్వతంయోస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయం వయంధూర్వామః। ఓంభూర్భు...యనమః- ధూపమాఘ్రాపయామి। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదోపఘ్నంనిర్ ఋతింమమ - పశూగ్‌శ్చమహ్యమావహ జీవనంచదిశోదిశ। ఓంభూ...యనమః- దీపందర్శయామి- ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి। ఓంభూర్భువస్సువః=ప్రచోదయాత్। సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి- దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాం॥ ఓంభూర్భు...యనమః। జుష్టంచరుంనివేదయామి। ప్రాణాయస్వాహా=సమానాయస్వాహా॥ మధ్యేమధ్యేపానీయంస...మి। సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే

మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చ లేహ్యానప
రిమితమహో చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడ
క్షీరపానీయయుక్తం । తాంబూలంచాపి విష్ణో ప్రతిదివసమహంమానసే క
ల్పయామి ॥ రాజాన్నంమధురాన్వితాత్తమృదులం మాణిక్యపాత్రేస్థితం ।
ఇంగూజీరకసన్మరీచిమిళితై శ్శాకైరనేకై శ్శుభైః॥ సాకంసమ్యగపూపసూ
పసహితైస్సద్యోఘృతేనాప్లుతైః। శ్రీమృత్యుంజయపార్వతీప్రియవిభో సా
పోశనంభుజ్యతాం॥ ఓం సద్యోజాతముఖాయస్వాహా॥ వామదేవముఖాయ
స్వాహా॥ అఘోరముఖాయస్వాహా ॥ తత్పురుషముఖాయస్వాహా॥ ఈశాన
ముఖాయస్వాహా॥ఓంపరబ్రహ్మణేస్వాహా ॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా॥ అపా
...నాయస్వాహా ॥ అమృతాపిధానమసి । ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి।
హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి। శుద్ధాచమనీయంసమర్పయా
మి - పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమా
యుక్తం తాంబూలంప్రతిగృహ్యతాం ॥ ఓంభూర్భువస్సువః...యనమః-
తాంబూలంసమర్పయామి- పునఃపూజాంకృత్వా। భవాయదేవాయనమః-
శర్వాయ...నమః। అత్రహోమాహోతవ్యాః॥ సర్వప్రజాంమేగోపాయ
...మాసగ్ంస్పృజామసి । ఓంభూర్భువస్సువః...యనమః । ఆనందనీరాజ
నంసమర్పయామి । కర్పూరనీరాజనం ॥ హిరణ్యపాత్రంమధోఃపూర్ణందద
దాతి।మధవ్యోసానీతి । ఏకథాబ్రహ్మణ ఉపహరతి । ఏకధైవయజమానఆ
యుస్తేజోదధాతి॥సామ్రాజ్యంభోజ్యం। స్వారాజ్యం వైరాజ్యం-పారమేష్ఠి
గ్ంరాజ్యం-మహారాజ్యమాధిపత్యం।అయగ్ంసముద్రపర్యాయీ స్యాత్సా
ర్వభౌమస్సార్వాయుషా ధాతాపరార్థాత్ పృథివీసముద్ర పర్యంతాయా
ఏకరాళితి । యశస్కరంబలవంతంప్రభుత్వం । తమేవరాజ్యాధిపతిర్బభూ
వ సంకీర్ణనాగాశ్వపతిర్నరాణాం సుమంగల్యం సతతందీర్ఘమాయుః
ఓంభూర్భువస్సువః...యనమః కర్పూరనీరాజనంసమర్పయామి । నీరా
జనానంతరం ఆచమనీయంసమర్పయామి। సహస్రశీర్షణందేవం విశ్వాక్షం
విశ్వశంభువం । విశ్వంనారాయణందేవ మక్షరంపరమంపదం । విశ్వతఃప
రమాన్నిత్యం విశ్వంనారాయణగ్ంహరిం । విశ్వమేవేదంపురుష స్తద్విశ్వ

ముపజీవతి । పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివమచ్యుతం । నారాయణంమహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానంపరాయణం। నారాయణపరోజ్యోతి రాత్మానారాయణఃపరః నారాయణపరంబ్రహ్మ తత్వంనారాయణఃపరః । నారాయణపరోధ్యాతా ధ్యానంనారాయణఃపరః।యచ్చకించిజ్జగత్సర్వం దృశ్యతేశ్రూయతేపివా। అన్తర్బహిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః। అనంతమవ్యయం కవిగ్ంసముద్రేంతం విశ్వశంభువం । పద్మకోశప్రతీకాశగ్ం హృదయంచాప్యధోముఖం । అధోనిష్ట్యావితస్త్యాంతె నాభ్యాముపరితిష్ఠతి । జ్వాలమాలాకులంభాతి విశ్వస్యాయతనంమహత్ । సంతతగ్ంశిలాభిస్తు లంబత్యాకోశసన్నిభం। తస్యాంతేసుషిరగ్ంసూక్ష్మం తస్మిన్త్సర్వం ప్రతిష్ఠితం । తస్యమధ్యేమహానగ్ని ర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః । సోగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠ న్నాహారమజరఃకవిః । తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ రశ్మయస్తస్య సంతతా । సంతాపయతిస్వందేహ మాపాదతలమస్తకః । తస్యమధ్యేవహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా। నీవారశూకవత్తన్వీ పీతాభాస్వత్యణూపమా। తస్యాశ్శిఖాయామధ్యే పరమాత్మావ్యవస్థితః। సబ్రహ్మసశివస్సహరి స్సేన్ద్రస్సోక్షరఃపరమస్స్వరాట్। రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసాహినే। నమోవయంవైశ్రవణాయకుర్మహే। సమేకామాన్కామకామాయమహ్యం । కామేశ్వరోవైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయవైశ్రవణాయ। మహారాజాయనమః। ఓంతద్బ్రహ్మ। ఓంతద్వాయుః । ఓంతదాత్మా। ఓంతత్సత్యం । ఓంతత్సర్వం। ఓంతత్పురోంనమః। అన్తశ్చరతిభూతేషు గుహాయాంవిశ్వమూర్తిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కార స్త్వమింద్రస్త్వగ్ంరుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోం ॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానా మీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోధిపతిర్బ్రహ్మశివోమె అస్తుసదాశివోం।ఓంభూర్భువస్సువఃభ...యనమః । సువర్ణదివ్య మంత్రపుష్పంసమర్పయామి । యానికానిచ... మహేశ్వర।ఓంభూ...మః। ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్త్సమర్పయామి-ఛత్రంధారయామి । చామరంవీజయామి। గీతంశ్రావయామి। నృత్యందర్శ

యామి। వాద్యంఘోషయామి। సమస్త రాజోపచారాన్త్సమర్పయామి। సమస్త దేవోపచారాన్త్సమర్పయామి। తత్పురుషా మేతిజపంకుర్యాత్। తత్పురుషాయవిద్మహే...యాత్। తదుపరి శంఖనైవేద్యంకుర్యాత్। యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణతాంయాతి సద్యోవందేమహేశ్వరం। మన్త్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనంమహేశ్వర। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే। అనయాధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాచ భగవాన్త్సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు। యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంతదేవాః...దేవాః॥ ఓంభూః మహాదేవముద్వాసయామి।ఓంభువః మహాదేవముద్వాసయామి। ఓగ్ంసువః మహాదేవముద్వాసయామి। ఓంభూర్భువస్సువః మహాదేవముద్వాసయామి। ప్రయాతుభగవానీశ సర్వదేవనమస్కృత। అనేనహవిషా తృప్తః పునరాగమనాయచ। పునస్సందర్శనాయచ॥ తతః తీర్థప్రాశనం కుర్యాత్। తతఃగురువృద్ధ నమస్కారఃకార్యః॥

—* సూర్యోపస్థానం. *—

సహనావవతు * ఓం * తిః॥ ఓం ఆదిత్యోవా ఏష ఏతన్మండలం తపతితత్రతా ఋచస్తదృచామండలగ్ం సఋచాంలోకోథయ ఏషఏతస్మిన్మండలేర్చిదీప్యతే తానిసామాని ససామ్నాంలోకోథయ ఏషఏతస్మిన్మండలేర్చిషి పురుషస్తానియజూగ్ంషిస యజుషామండలగ్ంస యజుషాంలోకస్సైషాత్రయ్యేవ విద్యాతపతియ ఏషోంతరాదిత్యే హిరణ్మయఃపురుషః। ఆదిత్యోవై తేజ ఓజోబలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యోమిత్రోవాయురాకాశఃప్రాణోలోకపాలఃకః కింకంతత్సత్యమన్నమమృతోజీవోవిశ్వఃకతమస్స్వయంభుబ్రహ్మైతదమృతఏషపురుష ఏషభూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవదేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ంసార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతియఏవంవేదేత్యుపనిషత్॥ సహనావవతు*తిః॥మండలాంతరగతంహిరణ్మయంభ్రాజమానవపుషంశుచిస్మితం। చండదీధితిమఖండవిగ్రహంచింతయేన్మునిసహస్రసేవితం। ధ్యేయస్సదాసవితృమండలమధ్యవర్తీనారాయ

ణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీహారీహిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః। నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే॥ ఇతి సూర్యధ్యానం॥ *

పంచపూజావిధాననిరూపణం.

నిజాలయసంస్థో। శంభౌ మధ్యగతే హరీనహరభూదేవ్యో హరౌ శంకరేభాస్యేనాగసుః రవౌ హరిగణేశాజాంబికాః స్థాపయేత్। దేవ్యాం విష్ణుహరేభవక్త్రినయనాలంబోదరేజేశ్వరేనార్యాశ్శంకర దిజ్మ్యఖాస్తుఫలదాస్యుస్తాస్తు తేపూజనేనాః। మధ్యేస్థితస్య దేవస్య వెధా ఈశాన్యతశ్శుభః। దేవస్య ముఖమారభ్య దిశం ప్రాచీం ప్రకల్పయేత్। అన్యానాపరదేషష్వాశవహ్నైరక్షోమరుత్సుచ। బుద్ధస్యాప్యగ్రతో దేవో బుద్ధాస్యుః పృష్ఠతః పరే- తస్మాదీశాదికోణేషు చత్వారో దేవతాశ్శుభాః- మంత్రేణ హంసగాయత్ర్యా గాయత్ర్యా ప్రణవేనవా- వ్యాహృత్యా పౌరుషేణాథ స్వేష్టదేవస్యయాజుషా॥ సదాచారసంగ్రహే పంచాయతనపూజాయాః కాలవిభాగ ఉక్తః। బ్రాహ్మీముహూర్తమారభ్య పూజయేత్కాలపంచకే। ఆదిత్యమంబికాం విష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం- పౌరుషంతుభవేద్విష్ణోః ప్రణవః పరమేశ్వరః- వ్యాహృతిస్స్యాద్గణాధ్యక్షో మంత్రాస్స్యుః పంచదేవతాః - సంధ్యాంబికాదేవహావిఘ్ననాధిపః పితృమణ్ణనుష్యస్యచవిష్ణురీరితః। బ్రహ్మేశ్వరౌభూతబలేగణాధిపాయక్షేశ్వరాస్స్యుర్యజనీయదేవతాః॥ విష్ణుస్తపః ప్రాతిణకరస్సకర్మణాం సాక్షీ రవిమణ్ణంత్రమయీమనోన్మయీ - ధ్యాతుస్సవిఘ్నార్తిహృదంబికాసుతో జ్ఞానప్రదశ్శంభురితీర్యతేబుధైః॥ మంత్రేణరుద్రగాయత్ర్యా ప్రణవేనాథవాపునః- ఐశానేనాథవారౌద్రైస్త్ర్యంబకేనసమాహితః। అఘోరేణాథమన్త్రేణ వామదేవేతిమంత్రేణానేనవాయజేత్। సప్తకోటిమహామంత్రాశ్శివవక్త్రాద్వినిస్సృతాః। పశ్చాచ్చతురస్యమన్త్రస్యకలాం నార్హంతిషోడశీం। గోశృంగం మౌక్తికం శంఖం శైవం శాక్తం చ వైష్ణవం। అన్యోన్యమవికల్పం స్యాత్తులసీబిల్వవంజులం। గృహేలింగద్వయం నార్చ్యం సాలగ్రామత్రయం తథా। శక్తిత్రయం తథైవస్యాద్గణేశద్వితయం తథా। రత్నాకరేవాయువ్యసంహితాయాంచ॥ స్త్రీశూద్ర

ద్విజబంధూనాంతంత్రమార్గేధికారితా। స్త్రీణాంతుభర్తృశుశ్రూషాదాస ధర్మస్సనాతనః। మదర్చనంతుకళ్యాణినియోగోభర్తురస్తిచేత్।నిత్యమార్చనంకార్యంగౌర్యాపష్ఠ్యాదికంతు । యానారీభర్తృశుశ్రూషాంవిహాయ వ్రతతత్పరా । సానారీనరకంయాతినాత్రకార్యావిచారణా । విశ్వామిత్రాహ్నికపాద్మయోః-ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమహేశ్వరం।బ్రాహ్మణఃపూజయేత్పంచపంచపూజాపరాయణః - ఈశేవిష్ణుర్భాస్కరోవహ్నౌ దేశేసౌమ్యేశక్తిర్గణేశోవిఘ్నరాజః । మధ్యేశంభుర్మఖ్యాతః పూజనీయోపష్ఠాంగోయంపూజితోయంచిదాత్మా।ఇతి॥ *

—(*) దే వ తా ర్చ న మ్. (*)—

ఏవం...ర్థం । హనుమత్సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేతశ్రీరామచంద్రదేవతాముద్దిశ్య శ్రీరా—ర్థం। సంభవద్భిర్ద్రవ్యైస్సంభవద్భిరుపచారైస్సంభవితానియమేన పురుషసూక్తవిధానేనయావచ్ఛక్తిధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాంకరిష్యే । అస్యశ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్య।నారాయణఋషిః। గాయత్రీఛందః।శ్రీపురుషోత్తమోదేవతా।శ్రీనారాయణారాధనేవినియోగః। ఓంనారాయణాయఅంగుష్ఠాభ్యాంనమః। మాధవాయ-త-హృషీకేశాయ-మ- జనార్దనాయ।అ।శ్రీవిష్ణవే-క- పురుషోత్తమాయ- కర-మూర్ధ్నికేశవాయనమః- లలాటేనారాయణాయనమః- కర్ణయోర్మాధవాయనమః-నేత్రయోర్గోవిందాయనమః।ఘ్రాణేవిష్ణవేనమః- ముఖేమధుసూదనాయనమః-కంఠేత్రివిక్రమాయనమః-భుజయోర్వామనాయనమః-నాభౌహృషీకేశాయనమః- కట్యాంపద్మనాభాయనమః- పాదయోర్దామోదరాయనమః॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవఃపాతుచక్రీజాంబూనదప్రభః। పశ్చాన్నారాయణశ్శంఖీనీలజీమూతసన్నిభః ॥ ఆగ్నేయ్యామరవిందాభోముసలీ మధుసూదనః।త్రివిక్రమఃఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః॥వాయవ్యాం వామనోవజ్రీతరుణాదిత్యదీప్తిమాన్। ఈశాన్యాంపుండరీకాక్షశ్శ్రీధరఃపట్టిసాయుధః॥ విద్యుత్ప్రభోహృషీకేశోహ్యధస్తాద్దశిముద్గలీ-హృత్పద్మేపద్మనాభోమేసహస్రార్కసమప్రభః ॥ సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః-ఇంద్రగోపకసంకాశపాశహస్తఃపరాజితః ॥ సబాహ్యాభ్యంతరందేవ

వ్యాప్యేదామోదరస్థ్సితః. ఇదంసర్వత్రసంత్యజ్యనామ్నాంద్వాదశపంజరం॥
ప్రవిష్టోహంనమేకించిద్భయమస్తికదాచన - వామహస్తేసహస్రేతిపురుషప
వేతిదక్షిణే॥ఏతావానస్యమహాదేచత్రిపాదోర్ధ్వేతిదక్షిణే- తస్మాద్విరాడ్వా
మజంఘేయత్పురుషమితిదక్షిణే - సప్తాస్యాసన్గుహ్యాదేశేతంయజ్ఞంనాభి
దేశతః- తస్మాద్యజ్ఞాద్ధృదిస్థానేతస్మాద్యజ్ఞాత్పకంఠతః । తస్మాదశ్వావామ
బాహౌయత్పురుషమితిదక్షిణే - బ్రాహ్మణోస్యముఖేస్యస్యచంద్రమావామ
కర్ణతః।నాభ్యాఆసీద్దక్షిణేతువేదాహంవామనేత్రకే । ధాతాపురస్తాద్దక్షిణే
చయజ్ఞేనశిరసిన్యసేత్ । అతోదేవాఅవంతునోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే। పృథి
వ్యాస్సప్తధామభిః। హృదయాయ।ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం।స
మూఢమస్యపాగంసురే ॥ శిరసేస్వాహా। త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణుర్గోపాఅ
దాభ్యః। తతోధర్మాణిధారయన్।శిఖాయైవౌషట్।విష్ణోఃకర్మాణిపశ్యతయ
తోవ్రతానిపస్పశే। ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా। కవచాయహుం।తద్వి...తతం।
నేత్రత్రయాయవౌషట్। తద్వి=పదం।అస్త్రాయఫట్। భూర్భువస్సువరోమి
తిదిగ్బంధః- ధ్యానం। గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షంచక్రాద్యబ్జైర్భూష
ణైర్భూషితాంగం । శ్రీభూమిభ్యామ్పితెయోగపీఠేయస్తందేవంపూజయే
త్పౌరుషేణ॥యోజపేత్పురుషసూక్తంతుత్రివారంతుదినేదినే - పారాయణ
ఫలంతస్యవేదానాంవైసహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని=కర। సూర్యమం
డలాదంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య । యస్యకేశేషుజీమూతానద్యస్స
ర్వాంగసంధిషు। కుక్షౌసముద్రాశ్చత్వారస్తస్మైతోయాత్మనేనమః॥తతఃకల
శపూజాంకరిష్యే। కలశస్య...తాః।గాయత్ర్యాత్రివారమభిమంత్ర్య। ప్రణ
వేనదశవారానభిమంత్ర్య । శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్యఅస్త్ర
యాదశదిగ్బంధః। కూర్మముద్రయాకలశోదకంప్రచ్ఛాద్య। కలశోదకేనశంఖ
మాపూర్య। శంఖేగంధపుష్పాక్షతాన్నిక్షిప్య।తతఃశంఖపూజాంకరిష్యే।శం
ఖపీఠేబ్రహ్మాణమావాహయామిశంఖమధ్యేఆదిత్యమావాహయామి । శంఖ
హృదయేచంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రేగంగాసరస్వతీఆవాహయామి।
శంఖేహస్తంప్రసార్య। శంఖంచం...పూజయేత్। త్వంపురాసాగరో...న
మోస్తుతే॥గర్భేదైత్యాదిభూతానాంవిశీర్యంతెసహస్రశః। తవనాదేనపా

తాళే పాంచజన్యనమోస్తుతే। దర్శనేనాపిశంఖస్య స్పర్శనేనతుసర్వశః।
విలయంయాంతిపాపాని హిమవద్భాస్కరోదయే। స్తుత్వాశంఖంకరేధృ
త్వా మంత్రైరేభిస్తువైష్ణవైః। పృథివ్యాంయానితీర్థానివాసు...పూజ
యేత్। అనేనమంత్రేణ దేవోపకరణాని సంప్రోక్ష్య । పూజాద్రవ్యాణి
సంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచసంప్రోక్ష్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా। తతః
పీఠార్చనంకుర్యాత్। ఆధారశక్త్యైనమః। మూలప్రకృత్యైనమః। వాధ్యా
యనమః। కూర్మాయనమః। అనంతాయనమః। శేషాయనమః। గరుడాయ
నమః। అథద్వారపూజా । ప్రాగ్ద్వారేద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః । వి
ధాత్రేనమః । దక్షిణద్వారేద్వారశ్రియైనమః। చండాయనమః । ప్రచండా
యనమః । పశ్చిమద్వారేద్వారశ్రియైనమః। జయాయనమః । విజయాయన
మః। ఉత్తరద్వారేద్వారశ్రియైనమః। బలాయనమః । ప్రబలాయనమః। చి
చ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః। గంగాయైనమః। యమునాయైనమః।
దిగ్గజేభ్యోనమః। కేసరేభ్యోనమః । తన్మధ్యేశ్వేతద్వీపాయనమః। శ్వేతద్వీ
పమధ్యేవేదికాయనమః। వేదికామధ్యేకల్పవృక్షాయనమః। కల్పవృక్షస్యాధ
స్తాద్రత్నసింహాసనాయనమః। మధ్యేశ్రీరామచంద్రాత్మనేనమః । ధ్యానం।
శాంతాకారంభుజగశయనంపద్మనాభంసురేశం విశ్వాకారంగగనసదృశం
మేఘవర్ణంశుభాంగం। లక్ష్మీకాంతంకమలనయనంయోగిహృద్ధ్యానగమ్యం
వందేవిష్ణుంభవభయహరంసర్వలోకైకనాథం। సహస్రశీర్షేత్యావాహ
నం - సహస్రశీర్షాపురుషస్సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ - సభూమింవిశ్వ
తోవృత్వాత్య = ౧౦. జ్యోతిశ్శాంతంసర్వలోకాంతరస్థ మోంకారాఖ్యం
యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । సాంగంశక్తింసాయుధంభక్తిసేవ్యం సర్వాకా
రంవిష్ణుమావాహయామి। ఆవాహనంసమర్పయామి । పురుషఏవేదేత్యాస
నం। పురుష...హతి । కల్పద్రుమూలేమణివేదిమధ్యే సింహాసనంస్వర్ణమ
యంసురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో గృహాణలక్ష్మీధరణీసమ
న్విత। ఆసనం। ఏతావానస్యేతిపాద్యం। ఏతావానస్య=దివి। శ్రీకృష్ణసర్వ
దేవానా మధికస్సర్వకామదః। మయానివేదితంతుభ్యం సంగృహాణసుపా
ద్యకం- పాద్యం। త్రిపాదూర్ధ్వఇత్యర్ఘ్యం। త్రిపా=అభి। గంగాజలస

మానీతం సువర్ణకలశేస్థితం। అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కాలరూపనమో
స్తుతే। అర్ఘ్యం । తస్మాద్విరాడిత్యాచమనం। తస్మా...పురః । జనార్ద
నాయ దేవాయ సమస్తజగదాత్మనే। నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్తమాచమ
నీయకం। ఆచమనీయం। యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం। యత్పు...ర్ధవిః।
మధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రేప్రతిష్ఠితం । మధుపర్కంగృహాణ
త్వం లక్ష్మీకాంతనమోస్తుతే । మధుపర్కం । సప్తాస్యాసన్నితిస్నానం ।
సప్తా=పతయం। శీతోదకైఃకాంచనకుంభసంస్థైస్సువాసితైర్దేవకృపా
రసార్ద్రైః। మయార్పితంస్నానవిధింగృహాణ పాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవా
హ- స్నానం- తంయజ్ఞమితివస్త్రం। తంయజ్ఞం=యశ్చయే। స్వర్ణాంచ
లంస్వర్ణపచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మంపరికల్పితంమయా । దామోదర
ప్రావరణంగృహాణ మాయాబలప్రావృతదివ్యరూప । వస్త్రం । తస్మాద్య
జ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతం। తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత స్సంభృతం పృషదాజ్యం।
పశూగ్ స్తాగ్ ... యే- సువర్ణతం తూర్ధ్వయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూ
తమనేకరత్నం - గృహాణతద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రంధర తే
నమోస్తుతే- యజ్ఞోపవీతం- తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధం- తస్మా=త-కస్తూరికా
కర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః - విలేపనంస్వీకురుదేవ
దేవ శ్రీదేవివక్షోజవిలేపనాంగ- గంధం- తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పం- తస్మా=
వయః - చామంతికావకుళచంపకపాటలాబ్జ పున్నాగజాజికరవీరరసాలపు
ష్పైః । బిల్వప్రవాళతులసీదళమల్లికాభి స్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వరవా
సుదేవ । ఆగామపుష్పాణిమనోహరాణి జలాశయస్థానిసుపల్లవాని - సువ
ర్ణపుష్పాణిమయార్పితాని త్వంగృహ్యాతాందేవవరప్రసీద॥ కరవీరైర్జా
జికుసుమైశ్చంపకైర్వకుళైశ్శుభైః - శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురు
షోత్తమం- పుష్పాణి - కేయూరకటకేచైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం- మా
ణిక్యోల్లాసిమకుటం కుండలేహారశోభితం ॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపు
రేపాదపద్మయోః - అంగుళీముద్రికాశ్చైవ మయాదత్తంమనోహరం ।
ఆభరణాని- యత్పురుషమితిధూపం- యత్పు=తే। శ్రీఖండలాక్షారసకుంద
దివ్య కర్పూరకాలాగరుచందనాని- కచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాంచీయు

తాస్సేనజప్యూతికాశ్చ॥ ధూపం। బ్రాహ్మణోస్యేతిదీపం బ్రాహ్మణో=త - సూర్యేందుకోటిప్రభ వాసుదేవ దీపావళీగోఘృతవర్తిసంయుక్తం - స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోక జ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమోస్తు। దీపం - చంద్రమామనసేతినైవేద్యం - చంద్ర...యత - సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్సుపక్వాన్ భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యానపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నంనిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడ క్షీరపానీయ యుక్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి ॥ నైవేద్యం - నాభ్యాఆసీదితితాంబూలం - నాభ్యా=యన్ । పూగీఫలై=తాం-తాంబూలం। వేదాహమేతమితినీరాజనం। వేదాహ=స్త్రైనర్వ్యప్రజాం మేగోపాయ...శానిభవంతు - ధాతాపురస్తాదితిమంత్రపుష్పం। ధాతా=విద్యతే- సహస్రశీర్షం దేవం=శివోం- సువర్ణదివ్య మంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥ యానికానిచ=జనార్దన। ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్త్సమర్పయామి ఛత్రంసమర్పయామి...యామి ॥ యస్యస్మృత్యాచ...ర్పణమస్తు ॥ యజ్ఞేన=దేవాః ॥ శ్లో ॥ శంఖమధ్యస్థితంతోయం భ్రామితంకేశవోపరి ॥ అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ - సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః। ఆజన్మకృతపాపానాం ప్రాయశ్చిత్తందినేదినే। అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం - సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంశుభం॥ ఇతి దేవతార్చనవిధిః॥

—* పుత్రస్వీకారః. *—

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం మమపితౄణాం శాశ్వత పుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం పుత్రదానం కరిష్యే । తదంగత్వేన గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా ప్రాణానాయమ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం । అపుత్రస్యమే పుత్రత్వసిద్ధ్యర్థం పుత్రస్వీకరణంకరిష్యే । ఇతి ప్రతిగ్రహీతృసంకల్పః - ప్రతిగ్రహీతృమంత్రః ॥ తవబీజ సముత్పన్నం సర్వాలంకార సంయుతం । ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రందేహి వరంమమ । ఇతి - మమబీజ సముత్ప

న్నం సర్వాలంకారసంయుతం । ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తో మయాసుతః । ఇంద్రాగ్నియమనైరృత్యా వరుణానిలయక్షరాట్ । ఈశానోబ్రహ్మావిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః । విశ్వంభరస్సర్వభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః ॥ మమపుత్రంకుమారం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ దేవస్యత్వా...హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా...ప్రజాపతయే పురుషం ; తేనామృ...గృహ్ణాతు । తతోదానసాద్గుణ్య దక్షిణాందద్యాత్ ॥ శ్లో ॥ సాక్షిణస్సోమరుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః । ఇమంకుమారమదదం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ఇతిదానవిధిః॥——* అథ దత్తహోమాః. *——

ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...ర్థం అపుత్రస్యమే స్వీకృతస్యపుత్రస్య పుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా మాతేకుమారమితి కుమారంమాతురంక ఆధాయ- మాతేకుమారగ్ంరక్షో...గృహే। అయంకుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనంప్రతిధాప్య। అయంకుమారో...యశోబలం- తతోగ్నింప్రతిష్ఠాప్యాగ్నేరుప సమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా। ప్రాతరగ్నిం...వెమస్వాహా। అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్వి భగపూషబ్రహ్మణస్పతి సోమరుద్రేభ్యఇదం। ప్రాతర్జితం...స్వాహాభగాయేదం - భగప్రణేత...న్నవంతస్స్యామస్వాహా - భగాయేదం। ఉతేదానీం...స్యామస్వాహా - భగాయేదం - భగఏవ...వేహస్వాహా - భగాయేదం - సమధ్వ...ఆవహంతుస్వాహా - భగేభ్యోవాజిభ్య ఇదం। అశ్వావతీ...నస్స్వాహా - వాజిభ్య ఇదం। అగ్నే...హా। అ...దం - సమిత్సన్నహనం - జయాదిహోమంచ కృత్వా బ్రహ్మవిసర్జనాంతే। అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమన్త్రిణ మూర్ధన్యవఘ్రాణజాపాః। అంగాదంగా...రోహిణ - నామకరణం। అభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్- తత ఆశీర్వచనంచకుర్యాత్॥

ఇతి దత్తహోమస్సమాప్తః.

—* అథ ద్విభార్యాగ్నిసంసర్గః. *—

యస్య లౌకికేగ్నౌ ద్వితీయ వివాహస్స్యాత్ తద్ద్వితీయవివాహప్రభృత్యుభావగ్నీ ధారయేత్ - తతస్తావిధివత్సంయోజయేత్ - తత్ప్రకారః। అథైకాదశ్యాం ద్వాదశ్యాం వాతిథావుభావగ్నీ పూర్వవత్పృథక్ పృథక్ స్థాపయిత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...గుణ పత్నీభ్యాం సహితస్సన్ గృహ్యాగ్నిసాధ్యానాం కర్మణాం తంత్రేణానుష్ఠాన ఫలసిద్ధ్యర్థం ఉపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। ద్వితీయాయా అగ్నౌ ఆజ్యసంస్కారాంతే ద్వితీయాయామన్వారబ్ధాయాం చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వాసమస్తబుషేగద। అన్యథాసైత్వా స్వధాయైత్వా। మాంనఇంద్రాభితస్త్వ దృష్ట్వారిష్టాసః। ఏవాబ్రహ్మం ... పేరస్తుస్వాహా। బ్రహ్మణఇదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। తతః అయం తేయోని...రయిం। ఇత్యేతమగ్నిం సమిధ్యారోప్య భార్యయాన్వారబ్ధః। అజుహ్వనస్సుప్రతీకః పురస్తాదగ్నేస్వాం యోనిమాసీదసాధ్యా। అస్మిన్త్సధస్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవాయజమానశ్చసీదత। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ। పునః కృణ్వగ్గ్ స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతుమేతం। ఇతి ద్వాభ్యాం మంత్రాభ్యాం శ్యేష్ఠాయా అగ్నౌ తాం సమిధం ప్రహృత్య। తస్మిన్నగ్నౌ వాజ్యసంస్కారాంతే ప్రత్యేకం చతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా। యోబ్రహ్మబ్రహ్మణఉజ్జభార ప్రాణేశ్వరః కృత్తివాసాః పినాకీ। ఈశానోదేవస్సన ఆయుర్దధాతు తస్మై జుహోమిహవిషాఘృతేన స్వాహా॥ బ్రహ్మణే ప్రాణేశ్వరాయ కృత్తివాససేపినాకిన ఈశానాయ దేవాయేదం న మమ॥ ౧॥ విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్। సమృత్యుపాశాదపనుద్య ఘోరాదిహాయుషేవర్ధమానో ఘృతేన స్వాహా। ఘర్మరుచయ ఈశానాయ దేవాయేదం న మమ॥ ౨॥ బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషుగర్భం యమాదధాత్పురురూపంజయంతం। సువర్ణగర్భ్యగ్రహమర్కవర్ష్ంతమాయుషే వర్ధమానో ఘృతేన స్వాహా। పురురూపాయజయంతాయసువర్ణగర్భ్యగ్రహణాయార్కా

యేదంనమమ॥ ౩॥ శ్రియంచలక్ష్మీమౌపలాంమంబికాంగాంషష్ఠీంజయామిం
ద్రసేనేత్యుతాహుః। తాంవిద్యాంబ్రహ్మయోనింసరూపామిహాయుషేతర్ప
యామోఘృతేనస్వాహా । శ్రియైలక్ష్మ్యైఔపలాయైఅంబికాయైషష్ఠ్యై
ఇంద్రసేనాయైబ్రహ్మయోన్యై సరూపాయైఇదంనమమ॥ ౪॥ దాక్షాయిణ్య
స్సర్వయోన్యస్సుయోన్యస్సహస్రశోవిశ్వరూపావిరూపాః। ససూ
నవస్సపత్న్యస్సయూధ్యాఆయుషేనోఘృతమిదంజుషంతాగ్ం స్వాహా। దా
క్షాయణీభ్యస్సర్వయోనిభ్యస్సుయోనిభ్యోవిశ్వరూపాభ్యో విరూపాభ్యస్స
సూనుభ్యస్సపత్నీభ్యస్సయూధ్యాభ్యఇదంనమమ॥ ౫॥ దివ్యాగణాబహురూ
పాఃపురాణాఆయుశ్ఛిదోనఃప్రమదంతువీరాన్। తేభ్యోజుహోమిబహుధా
ఘృతేనమానఃప్రజాగ్ంరీరిషోమోతవీరాంత్స్వాహా। దివ్యేభ్యోగణేభ్యోబ
హురూపేభ్యఃపురాణేభ్యఆయుశ్ఛిద్భ్యఇదంనమమ॥ ౬॥ ఏకఃపురస్తాద్యఇదం
బభూవయతోబభూవభువనస్యగోప్తా। యమప్యేతిభువనగ్ంసాంపరాయే
సనోహవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తుదేవస్స్వాహా। భువనస్యగోప్త్రే (ఈశానాయ
దేవాయేదంనమమ॥ ౭॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోథసాధ్యాన్ఋభూన్
యక్షాన్గంధర్వాగ్శ్చపితౄగ్ంశ్చవిశ్వాన్ భృగూంత్సర్పాగ్ంశ్చాంగిరసో
థసాధ్యాన్ఘృతంహుత్వాస్వాయుష్యామహయామశశ్వత్స్వాహా। వసు
భ్యోరుద్రేభ్యఆదిత్యేభ్యోమరుద్భ్యఋభుభ్యోయక్షేభ్యోగంధర్వేభ్యఃపితృ
భ్యోవిశ్వేభ్యోభృగుభ్యస్సర్పేభ్యోంగిరోభ్యస్సాధ్యేభ్యఇదంనమమ॥ ౮॥ య
స్యఆత్మనోమింబాభూదగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదావిచర్షణిస్స్వాహా।
అగ్నయేజాతవేదసఇదంనమమ॥ ౯॥ పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరింద్రోబృహ
స్పతిః-పునర్మేఅశ్వినాయువంచక్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా। అగ్నయఇం
ద్రాయబృహస్పతయఅశ్విభ్యామిదం॥ ౧౦॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।
ప్రజాపతయఇదంనమమ। ఇత్యాజ్యాహుతీర్హుత్వా। తతోస్మిన్నగ్నౌచరు
గ్గ్ శ్రపయిత్వాఇంధనాద్యగ్నిముఖాంతే। స్రుచ్యుపస్తీర్యచరుమవదాయ-స
మితమితిపురోనువాక్యామనూచ్యాగ్నేపురీష్యేతియాజ్యయాజుహోతి-సమి
తగ్ంసంకల్పేథాగ్ంసంప్రియారోచిష్ణూసుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభి
సంవసానౌసంవాంమనాగ్ంసిసంవ్రతాసముచిత్తాన్యాకరం। ఇతిమంత్రము

చ్చార్య। అగ్నేపురీష్యాధిపా భవాత్వంనః। ఇషమూర్జంయజమానాయధే హిస్వాహా। అగ్నయేపురీష్యాయేదం। ఇతిచరుంహుత్వాస్రుచ్యుపస్తీర్య। స్వి ష్టకృద్దేవతాయైస్విష్టకృతమవదాయ। అగ్నేఃపశ్చాద్బర్హిషినిధాయతత స్స్రువేణాజ్యంగృహీత్వా-పురీష్యస్త్వమగ్నేరయిమాన్పుష్టిమాగ్ం అసి-శి వాఃకృత్వాదిశస్సర్వాస్స్వాంయోనిమిహాసదస్స్వాహా। అగ్నయేపురీష్యా యేదంనమమ॥ భవతంనస్సమనసౌసమోకసావరేపసౌ- మాయజ్ఞగ్ంహి గ్ంసిష్టంమాయజ్ఞపతింజాతవేదసౌశివౌభవతమద్యనస్స్వాహా। అగ్నిభ్యాం జాతవేదోభ్యామిదంనమమ - మాతేవపుత్రంపృథివీపురీష్యమగ్నిగ్ స్వేయో నావభారుఖా- తాంవిశ్వైర్దేవైర్ఋతుభిస్సంవిదానఃప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా విముంచతుస్వాహా। ప్రజాపతయేవిశ్వకర్మణఇదం- యదస్యపారేరజస శ్శుక్రంజ్యోతిరజాయత- తన్నఃపర్షదతిద్విషోగ్నేవైశ్వానరస్వాహా అగ్న యేవైశ్వానరాయేదం-నమస్సుతేనిర్ఋతేవిశ్వరూపేయస్మయంవిచృతాబంధ మేతం- యమేనత్వంయమ్యాసంవిదానోత్తమంనాకమధిరోహయేమగ్గ్ స్వా హా నిర్ఋత్యైవిశ్వరూపాయాఇదంనమమ- యత్తేదేవీనిర్ఋతిరాబబంధదామ గ్రీవాస్వవిచర్త్యం। ఇదంతేతద్విష్యామ్యాయుషోనమధ్యాదథాజీవఃపితుమ ద్ధిప్రముక్తస్వాహా। దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదంనమమ॥ యస్యాస్తేఅస్యాఃక్రూర ఆసన్జుహోమ్యేషాంబంధానామవసర్జనాయ। భూమిరితిత్వాజనావిదు ర్నిర్ఋతిరితిత్వాహంపరివేదవిశ్వతస్స్వాహా- దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదం అసు న్వంతమయజమానమిచ్ఛస్తేనస్యేత్యాంతస్కరస్యాన్వేషి। అన్యమస్మదిచ్ఛసా తయిత్వానమోదేవినిర్ఋతేతుభ్యమస్తుస్వాహా। దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదం। దేవీ మహంనిర్ఋతింవందమానఃపితేవపుత్రందసయేవచోభిః-విశ్వస్యయాజాయ మానస్యవేదశిరశ్శిరఃప్రతిసూరీవిచష్టే. స్వాహా- దేవ్యైనిర్ఋత్యాఇదం-నివేశ నస్సంగమనోవసూనాంవిశ్వారూపాభిచష్టే - శచీభిర్దేవఇవసవితాసత్యధ ర్మేంద్రోనతస్థౌసమరేపథీనాగ్ స్వాహా। దేవాయసవిత్రఇంద్రాయేదంనమ మ॥ సంవరత్రాదధాతననిరాహావాన్కృణోతన-సించామహాఆవటముద్రిణం వయంవిశ్వాహాదస్తమక్షితగ్గ్ స్వాహా। అవటాయాక్షితాయేదం। నిష్కృతా హావమవటగ్ంసువరత్రగ్ంసుషేచనం। ఉద్రిణగ్ంసించేఅక్షితగ్గ్ స్వాహా। అ

వటాంయూషితాయేదం। సీరాయుంజంతికవయోయుగావితన్వతేపృథక్। ధీ
రాదేవేషుసుమ్నయాస్వాహా।సీరేభ్యఃకవిభ్యఇదం।యునక్తసీరావియుగాత
నొతకృతేయోనావపతేహబీజం। గిరాచశ్రుష్టిః సభరాఅసన్నోనేదీయఇ
త్సృణ్యాపక్వమాయత్స్వాహా।సీరేభ్యఃకవిభ్యఇదం। లాంగలంపవీరవగ్ం
సుశేవగ్ంసుమతిత్సరు। ఉదిత్కృషతిగామవింప్రఫవ్యంచపీవరీంప్రస్థావ
ద్రథవాహనగ్గ్ స్వాహా।లాంగలాయేదం। శునంనఃఫాలావితుదంతుభూమి
గ్ంశునంకీనాశాఅభియంతువాహాన్।శునంపర్జన్యోమధునాపయోభిశ్శునా
సీరాశునమస్మాసుధత్తగ్గ్ స్వాహా।ఫాలేభ్యఃకీనాశేభ్యః పర్జన్యాయశునాసీ
రాభ్యామిదంనమమ॥కామంకామదుఘేధుంక్ష్వమిత్రాయవరుణాయచ। ఇం
ద్రాయాగ్నయేపూష్ణఓషధీభ్యః ప్రజాభ్యస్స్వాహా । మిత్రాయవరుణా
యేంద్రాయాగ్నయేపూష్ణఓషధీభ్యఃప్రజాభ్యఇదం। ఘృతేనసీతామధునా
సమక్తావిశ్వైర్దేవైరనుమతామరుద్భిః। ఊర్జస్వతీపయసాపిన్వమానాస్మా
న్త్సీతేపయసాభ్యావవృత్స్వస్వాహా।ఊర్జస్వత్యైభూమ్యాఇదం। ఇతిస్రువే
ణాజ్యాహుతీహుత్వా।పూర్వవత్తైనచరుణా।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా।
ఇతిస్విష్టకృతగ్ంహుత్వాజయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతంకుర్యాత్।తతఃఆత్మా
రోపణంకుర్యాత్,తథాచోక్తం।పూర్ణాశ్రమశ్చ।తథాచకారికాః॥శ్లో॥రా
గాద్గృహస్థస్యవివాహపూర్తేపత్న్యౌభవేతాంయదితత్రపశ్చాత్।వక్ష్యామి
సంసర్గమనుక్రమేణగార్హస్థ్యతంత్రస్యసకృత్ప్రసిద్ధ్యై। ద్వితీయవహ్నింవిధి
నాసమింధేద్ద్వితీయపత్న్యామవలంబితాయాం। సమస్తఆరభ్యతతఃపరస్తా
ద్బృహస్పతేవేదస్త్వితిమంత్రకేన।చతుర్గృహీతంజుహుయాత్తదగ్నావయంత
మంత్రేణసమిధ్యథాగ్నిం।ఆరోప్యపూర్వంవిధినాసమిద్ధేహ్యగ్నౌతతస్తాంస
మిథంనిదధ్యాత్। ఆజుహ్వాదుద్బుధ్యపదద్వయేనదారైరుపస్పృశ్యతఏవభర్తా।
యోబ్రహ్మసూక్తేనచతుర్గృహీత్వాపరిస్తృతేగ్నౌజుహుయాత్త్రిశ్చైవ। స
మాదిమంత్రేణపురోనువాక్యామనూచ్యమంత్రేణపరేణహోమః। పురీష్యఆ
రభ్యతతోనువాకశేషాభిర్గృహ్యజుహుయాద్ఘృతేన। పూర్వవత్తైనచరుణా
హోమస్స్విష్టకృతఃపునః । జయాదీంశ్చతతోహుత్వాబ్రహ్మణోదక్షిణాంత
తః॥ఇత్యేకఃపక్షః॥అథాపరఃపక్షఉచ్యతే॥పూర్వోత్తరాగ్నిదక్షిణతోత్తరగత

ష్ఠాపయిత్వా।ద్వయోరగ్న్యోఃప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వా।పత్నీభ్యాం సహితః।ప్రాణానాయమ్యపూర్వవత్సంకల్ప్య। ద్వయోరగ్న్యోర్మధ్యేస్థండి లేల్లేఖనాదీనికృత్వా-భవతంనస్సమనసౌసమోకసామ...ద్యనః- అగ్నావ గ్నిశ్చరతిప్రవిష్టఋషీణాంపుత్రోఅధిరాజఏషః। స్వాహాకృత్యబ్రహ్మణాతే జుహోమిమాదేవానాంమిథుయాకర్భాగధేయం। ఇతిద్వాభ్యాంమంత్రా భ్యాంప్రత్యక్షౌపాసనాగ్నిస్థండిలేసకృదేవక్షిపేత్।పత్నీభ్యాంస్థాపయేత్। తతస్తస్మిన్నగ్నౌచరుగ్గ్‌శ్రపయిత్వా।అగ్నింధనాద్యగ్నిముఖాంతే।అగ్నయే తంతుమతేస్వాహా।అగ్న...దం।అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా। అగ్న...దం। ఇత్యగ్నయేతంతుమతేస్థాలీపాకంకృత్వా। సమిత్సన్నహనంజయాదిబ్రహ్మ విసర్జనాంతంకుర్యాన్నాత్మారోపణంకుర్యాద్బ్రహ్మణేవరందద్యాత్- ఇ త్యేకఃపక్షః॥-అస్మిన్నర్థేత్రికాండికారికాః। లౌకాగ్నావితరోద్వాహోయ దిగృహ్యానలద్వయం। రుద్రస్వామిమతేనాథతత్సంసర్గవిధింవదేత్॥ ద్వితీ యోద్వాహమారభ్యపృథగ్ధృత్వానలద్వయం। సంధింబోధాయనఃప్రాహవి వాహేదిదినత్రయే। గృహ్యాగ్నిద్వయహోమానాంతంత్రేణానుష్ఠానసిద్ధయే। మమాగ్నిద్వయసంసర్గంకరిష్యఇతిసోవదేత్। పాత్రద్వయేనిధాయాగ్నీప త్నీభ్యాంసహితశ్శుచిః।అంతరాగ్నీతతఃకుర్యాత్స్థండిలోల్లేఖనాదికం। భవ తన్నస్సమనసావగ్నావగ్నిరితిద్వయం - జపిత్వాస్థండిలేగ్నీద్వేయుగపత్సం ప్రయోజయేత్-పత్నీభ్యాంస్థాపయేద్ద్వాతుస్వస్యాగ్నేస్సంప్రవేశనం-తతో గ్నితంతుమత్యంతంయాజేదితివిధిక్రమః-తతఔపాసనంకుర్యాద్యావజ్జీవంత దంతరం।ఉపసంసృష్టఏవాగ్నౌసీమంతాదిక్రియాఅపి।యస్తుకశ్చనసంసర్గంన కరోతిద్వివహ్నిమాన్- నిత్యమగ్నిద్వయంధార్యంతద్వతోనపృథక్క్రియా। ఇతిద్విభార్యస్యౌపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గహోమాదికంసమాప్తం॥ అథ నా॥ వివాహకర్తాప్రథమేవివాహేలౌకాగ్నిమిధ్వాజుహుయాత్తదగ్నౌ॥ ద్వితీయేపాణిగ్రహణాదికేతుపూర్వాగ్నిమిధ్వాజుహుయాత్తదగ్నౌ।తథా చోక్తం॥ కామీసంతానకామోవాయదీచ్ఛేత్పునరుద్వహం - ఉపావరోహం కర్తవ్యంనైవాహికమతఃపరం॥ ఇచ్ఛావివాహంపునరేవయస్యస్వౌపాసనే తస్యవివాహఇష్టః- వివాహభేదేపినవహ్నిభేదోయద్యగ్నిభేదోస్తితతోగ్నిభే

దః ॥ ఇత్యాదిపక్షాంతరాణి తత్తద్గృహ్యాకల్పానుసారీణ్యన్వేష్టవ్యాని ॥ అత్రపక్షు వైకల్పికమేవదర్శితం॥

—* అశ్వారోహణం. *—

అశ్వముత్తరై రారోహయేత్। అశ్వోసి।హయోసి। అత్యోసి। నరోసి- అర్వాసి। సప్తిరసి- వాజ్యసి। వృషాసి। నృమణాఅసి. యయుర్నామాసి- ఆదిత్యానాంపత్వాన్విహి- ఏతైరశ్వమారోహయేత్॥

—* గజారోహణం. *—

హస్తినముత్తరయా । హస్తియశసమసిహస్తియశసీభూయాసం। వహకాలవహశ్రియం మాభివహ। ఇంద్రస్యత్వా వజ్రేణాభినిదధామిసుందరగజ । ఇత్యాదితత్తద్గజప్రసిద్ధనామగృహ్ణీయాత్ సర్వోప్యయంమన్త్రః ఆరోహణఏవ వినియుక్తత్వాన్నత్వం కుశనిధానే యోజయితుం శక్యఇతి॥

—* తాభ్యాంపతితస్యకర్మ. *—

తాభ్యాగ్ంశరీరరేషణే పూర్వవత్పృథివీమభిమృశేత్ । అశ్వహస్తిభ్యాం పతనాచ్ఛరీరబాధేహి మంత్రప్రత్యవరోహణవత్ స్యోనాపృథివీబడిత్థేత్యే తాభ్యామృగ్భ్యాం పృథివీమభిమృశేత్। స్యోనాపృథివిభవా నృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। బడిత్థాపర్వతానాఖిద్రంబిభర్షిపృథివి।ప్రయాభూమిప్రవత్వతి।మహ్నాజినోషిమహని।అతశ్శరీరబాధోవినశ్యతి॥

—* సంవాదీయఫలీకరణహోమః. *—

సంవాదమేష్యన్త్సవ్యేన పాణినాఛత్రం దండంచాదత్తే। దక్షిణేన ఫలీకరణ ముష్టిముత్తరయాహుత్వా గత్వోత్తరాం జపేత్।సభావ్యవహారాదిషు సవ్యేనపాణినాఛత్రం దండంచగృహ్ణీయాత్।సవ్యపాణిధృత ఛత్రదండఏవ దక్షిణేనపాణినా ఫలీకరణముష్టి మవజిహ్వాకేత్యేతయా స్వాగ్నౌజుహోతి। నతుపరిస్తరణ పరిషేచనాది।అవజిహ్వాక నిజిహ్వాకావత్వా హవిషాయజే।తత్సత్యం యదహంబ్రవీమ్యధరోమద్వ్యజ్ఞ శవూణవదత్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం। తతస్సంవాదదేశం గత్వాప్రత్యర్థినం పశ్యన్నతేవాచమిత్యేతాంజపేత్- అతేవాచమాస్యాం దదఆమనస్యాగ్ం హృదయాదధి।యత్రయత్రతేవాఙ్నిహితాతాంతఆదదే। తత్సత్యంయదహం బ్రవీమ్యధరోమ

త్పద్యస్వయజ్ఞశర్మన్ । క్రుద్ధముత్తరాభ్యా మభిమంత్రయేతవిక్రోధోభవతి॥ యాతఏషాయత్త ఏతదిత్యేతాభ్యా మృగ్భ్యాంక్రోధయుక్తం పత్యర్థిన మభిమంత్రయేత తతఃకోపరహితోభవతి। యాతఏషారరాట్యా తనూమన్యోర్మృధ్రస్యనాశనీ । తాందేవా బ్రహ్మచారిణో వినయంతుసుమేధసః। యత్తఏతన్ముఖే మతగంరరాటముదివవిధ్యసి । వితేక్రోధంనయామసి గర్భ మశ్వతర్యాఇవఇతి.

—* స్వభార్యాయాఃపురుంషాతరసంగతినిరాసార్థంకర్మ. *—

అసంభవేప్సుః పరేషాగ్ స్థూలధారికా జీవచూర్ణానికార యిత్వోత్తరయాసుప్తాయా స్సంబాధఉపవపేత్। గ్రామాంతరం ప్రయాస్యన్ గృహేవర్తమానాయా భార్యాయాః పరపురుషోపభోగమకామయమా నశ్వేత చరణానామ కారణ్యకసర్వవిశేషస్య జీవతఏవాశ్మనా ప్రహారేణ చూర్ణానికారయిత్వా తాన్యవజ్యామవేత్యేతయార్చా ప్రాప్తనిద్రాయా భార్యాయా యోనౌనిక్షిపేత్।అవజ్యామవధన్వనో హృదోమన్యుంతనోమి తే। ఇంద్రాపాస్యఫలిగమస్యేభ్యః పురుషేభ్యోన్యత్రమత్ । ఏవంకృతేన్యా నుపయోగ్యాభవతి॥ * పునస్తద్భార్యోపయోగకరణం, *

సిధ్యర్థేబభ్రుమూత్రేణ ప్రక్షాళయీత। పూర్వకృతచికిత్సయోప భోగా యోగ్యాయాభార్యాయా యోనింస్వోపభోగార్థం కపిలాగోమూ త్రేణ ప్రక్షాళయీత తతోగమనయోగ్యాభవతి। సుప్తకాలఏవై తత్ప్రక్షా ళనంకార్యం. —* అథ పణ్యహోమః. *—

క్రయవిక్రయాది వ్యవహారవతః పురుషస్య పణ్యద్రవ్యస్యా ఘోర్ త్కర్షాపకర్షాది లాభార్థం కర్మవిధీయతే॥యదస్యగృహే పణ్యగ్ స్యాత్తత ఉత్తరయాజుహుయాత్ - ప్రాణివ్యతిరిక్త క్రయ్యద్రవ్యాదవదా యాయం హోమఃకర్తవ్యః । అస్యప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ...త్యర్థం మమపణ్య ద్రవ్యార్ఘసిద్ధ్యర్థం పణ్యహోమంకరిష్యే।అగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ప్రకృతపణ్యాద్వ్రీహియవమరీచ్యాదే ద్రవ్యాదవదాయ యదహమిత్యేతయాజుహోతి। యదహంధనేన ప్రప ణగ్ శ్చరామి ధనేనదేవాధనమిచ్ఛమానః। తస్మిన్ త్సోమోరుచమాదధాత్వ

గ్నిరింద్రో బృహస్పతిశ్చస్వాహా॥ సోమాగ్నీంద్ర బృహస్పతిభ్యఇదం। తత స్తంత్రశేషంసమాపయేత్॥ ఏవంకృతేఘుణ సిద్ధిర్భవతి॥

—* భార్యాయా భర్తృణవశ్యకమఁ. *—

యంకామయేతనాయ మచ్ఛిద్యేతేతిజీవవిషాణె స్వమూత్రమానీ యసుప్తముత్తరాభ్యాం త్రిఃపరిషించేత్।యాస్త్రీస్వభర్తారం సపత్నీబా ధరహితం కామయేతసా జీవంత్యాగోర్విషాణం బలాదాహృత్యతస్మిన్ త్స్వమూత్రమానీయతేన సుప్తంపతిం పరిత్వాగిరె రమిహామిత్యేతాభ్యా మృగ్భ్యాంత్రిరప్రదక్షిణం పరిషించేత్। పరిత్వాగిరేరమిహం పరిభ్రాతుః పరిష్వసుః। పరిసర్వేభ్యోజ్ఞాతిభ్యః పరిషీతఃక్వేష్యసి। శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామేణావిచ్ఛిదా। ఉలేనపరిషీతోసి పరిషీతోస్యులేన॥ ఇతిఏవంకృతేభ తౄణభార్యా యావశేతిష్ఠతి॥ * దాసాదిపలాయననిమిత్తంకమఁ. *

యేనపథా దాసకమఁకరాః పలాయేరగ్ స్తస్మిన్నిణ్వాన్యుపథా యోత్తరా ఆహుతీజుఁహోతి। దాసాదాస్యోభృతికమఁకరాః యేనమా గేణపలాయేరన్ తస్మిన్మాగేఁదారుమయాణి వలయాన్యుపథాయతె ష్వేవావర్తనపతఁయె త్యాదిభిశ్చతస్రిఆజ్యాహుతీజుఁహుయాత్।ఆవ ర్తనవర్తయని నివర్తనవర్తయెంద్ర నర్దబుద। భూమ్యాశ్చతస్రఃప్ర దిశస్తాభిరావర్తయా పునస్స్వాహా। ఇంద్రాయేదం। ఆవర్తననివర్తనా వర్తన నివర్తయస్వాహా। ఇంద్రాయేదం। అనుపాహ్వదనుహ్వయో నివ ర్తనోన్యపీవృతత్ । ఐంద్రః పరిక్రోశోవః పరిక్రోశతు సర్వతస్స్వాహా। ఇంద్రాయేదం। యదిమామదిమన్యాధ్వ ఆదేవాదేవవత్తరం ఇంద్రఃపాశేన సిక్త్వావో మహ్యామిద్వశమానయాత్స్వాహా । ఇంద్రాయేదం । నాత్రపూ ర్వోత్తర తంత్రాదికం॥

—* ఆకస్మిక వృక్షఫలాదిపతనమ్. *—

యద్యేనంవృక్షాత్ఫలమభినిపతేద్వయోవాభి విక్షిపేతావర్షఁతకేభ్యో వాబ్బిందురభి నిపతెత్తముత్తరైర్యథాలింగంప్రక్షాళయీత। అకస్మాద్వృ క్షాత్ఫలపాతనే కాకకంకాదికుత్సితపక్షిపక్షాభిఘాతె విద్యుత్మేఘపురో వాతాదిరహితా కాలికాన్తరిక్షాబ్బిందుపతనేచోత్తరైర్యదివృక్షాదిత్యా దిభి స్త్రిభిమఁంత్రైర్యథాలింగం తత్తన్నిమిత్తస్పృష్టందేశం ప్రక్షాళ

యీత। యదివృక్షాద్యద్యన్తరిక్షాత్ఫలమభ్యాపతత్తదువాయురేవ। యత్రాస్పృక్షత్తనువం యత్రవాసఆపోబాధం తాంనిర్‌ఋతింపరాచైః। ఇతిఫలపతన ప్రదేశంప్రక్షాళయీత। యెపక్షిణఃపతయంతిబిభ్యతోనిర్‌ఋతైస్సహ। తేమాశివేనశగ్మేన తేజసోందంతువర్చసా। ఇతిపక్షవాతాభిఘాతదేశం। దివోనుమాంబృహతో అంతరిక్షాదపాగ్‌స్తోకో అభ్యపతచ్ఛివేన। సమహమింద్రియేణ మనసాహమాగాం బ్రహ్మణాసంస్పృచాన స్సుకృతాకృతేన। ఇత్యబ్బిందు సంస్పృష్టదేశమితి॥ —* అద్భుతోత్పాతనిమిత్తమ్. *—

అగారస్థూణావిరోహణే మధునఉపవేశనే కుష్ఠ్యాంకపోతదర్శనే౽మాత్యానాగ్‌ం శరీరరేషణేన్యేషు చాద్భుతోత్పాతేష్వమావాస్యాయాం నిశాయాం యత్రాపాంనశృణుయా త్తదగ్నేరుపసమాధా నాద్యాజ్యభాగాంతె ఉత్తరాఆహుతీహుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వాభిమృతేభ్య ఉత్తరయాదక్షిణతో౽శ్మానంపరిధిం నిదధాతీనిదధాతి। గృహస్యోపర్యం కురాద్యుత్పత్తౌ సారఘస్యాన్యస్య వామధునఉపవేశనే అంబరీషేకపోతదర్శనే పుత్రభార్యాత్రాదీనాంమరణే గృహమధ్యేవల్మీక హస్తాద్యాకృత్యుత్పత్త్యాదిష్వద్భుతోత్పాతేషుచామావాస్యాయాంనిశాయాం అపాంశబ్దరహిత ప్రదేశంగత్వాతత్రోత్తరాఏకాదశాజ్యాహుతీర్జుహుయాత్...అత్రాయంప్రయోగః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం...ప్రీత్యర్థం అగారస్థూణా విరోహణాద్యద్భుతోత్పాతనిమిత్తప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే యథావద్గృహీత్వా న్వారబ్ధాయాం। ఇమంమేవరుణ...చకేస్వాహా। వరుణాయెదం। తత్వా...షీస్స్వాహా। వరుణాయెదం। త్వంనో...హా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। సత్వంనో...హా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం। త్వమగ్నే...హా। అయసేగ్నయఇదం। ప్రజాపతేనత్వ...స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। పునః। ప్రజాపతే...హా। ప్ర...దం। సమ్రాజంచవిరాజంచాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖేతయా మాసగ్‌ం సృజామసిస్వాహా। లక్ష్మ్యైఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం।భువస్స్వాహా। వాయవఇదం।సువస్స్వాహా। సూర్యాయెదం। జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకుర్యాత్। అమాత్యశరీర

రేషణవిషయేత్యయంవిశేషః। అగ్నేర్దక్షిణదేశే దీర్ఘాపటంఖాత్వా త
స్మిన్నవటే। ఇమంజీవేభ్యఃపరిధింధధామి। మైషాంనుగాదపరో అరమతం।
శతంజీవంతుశరదః పురూచీస్తిరోమృత్యుందధతాంపర్వతేన। ఇత్యేతయ
ర్చామృత్యుపరిధిరూపం పాషాణంసంస్థాపయతి।తతః ఆభ్యుదయికం
కర్మణాః పుణ్యాహంచకుర్యాత్॥ ఇత్యద్భుతోత్పాతనిమిత్తప్రాయశ్చిత్తం।

—※ అథ కదళీవివాహః. ※—

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రాహ్మణైస్సహ వరో
కదళీసమీపంగత్వా। పుణ్యాహంవాచయిత్వా చార్యంవృణీయ తత్రవేది
కాం నిర్మాయతద్వేదికామధ్యే అథకపరిమితశ్వేత తండులోపరికదళీం
సంస్థాప్యపంచగవ్యేన ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిఃపవమానసూక్తే
నాద్భిర్మార్జయిత్వా వస్త్రభూషణాది సర్వాలంకారైరలంకృత్య। అ
నుహావమితిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్యరక్షాబంధనం యజ్ఞోపవీతం కన్యావర
ణంవినా గౌరీపూజాంచ బృహత్సామేతికదళ్యాం కంకణంబధ్వానుహోసం
కల్పముచ్చార్య నస్తైగోత్రాయపౌత్రాయ పుత్రాయవరాయకదళ్యాం
గోత్రనామానివర్జయిత్వా కదళీనామ్నిమిమాం కన్యాంప్రతిపాదయామీ
తి తతోవరస్త్వగ్న్యాస్సమవేదేభ్యో యజ్ఞరేషఘ్నాన్మంత్రాన్జపిత్వా అథ
వరమిత్యాది ఓంకల్పయతేత్యంతంజపేత్ తతస్సుముహూర్తే స్వయంద్ర
ష్టేత్యాదిపఠిత్వా కపిలావాచనాది బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్। లాజహో
మంవినా ప్రధానహోమంకుర్యాత్ ఆశీర్వచనంకారయేత్।రక్షాస్విస్య
వస్త్రద్వయసహితవధూమలంకారసహితా మాచార్యాయదద్యాత్। పృ
థివీంగచ్ఛేతి తస్యాత్సకదళీ మన్యత్రస్థాప్యన ఛేదంత్యజేత్।స్నాత్వాచమ్య
గోభూతిలేత్యాది దశదానానికుర్యాత్ శూర్పవాయనంచదద్యాత్। స్నా
త్వాచామేదితి। ఏవమేవార్కవివాహః.

—※ చంద్రగ్రహణహోమః. ※—

ప్రాణానాయమ్యఏవం...థరాహుగ్రస్త సోమోపరాగప్రయుక్త
గ్రహణహోమాన్కరిష్యే। ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్యపూర్వ పరిషేచనం
కృత్వా స్రువేణచతుర్గృహీత మాజ్యంగృహీత్వా। ఆప్యాయస్వసమేతు

తె విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్యసంగథేస్వాహా । సోమాయేదం। సంతేపయాగ్ంసిసముయంతు వాజాస్సంవృష్ణియాభ్యభిమాతిషాహః - ఆప్యాయమానో అమృతాయసోమదివిశ్రవాగ్ ‌స్యుత్తమానిధిష్వస్వాహా।సోమాయేదం-యాతేధామానిదివియా పృథివ్యాంయాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు-తేభిర్నోవిశ్వైస్సుమనా అహేడన్రాజన్ త్సోమప్రతిహవ్యాగృభాయస్వాహా।సోమాయేదంఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినమస్కారఃకార్యః। ఇతిచంద్రగ్రహణహోమః॥

—※ అథసూర్యగ్రహణహోమః. ※—

ప్రాణానాయమ్యఏవం...ర్థణం కేతుగ్రస్త సూర్యోపరాగ ప్రయుక్త గ్రహణహోమాన్కరిష్యే। ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్యపూర్వపరిషేచనం కృత్వా స్రువేణచతుర్గృహీత మాజ్యంగృహీత్వా।తరణిర్విశ్వదర్శతోజ్యోతిష్కృదసిసూర్య। విశ్వమాభాసిరోచనస్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఉద్వయం...జ్యోతిరుత్తమగ్ స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం ॥ ఉదుత్యం...సూర్యగ్ స్వాహా। సూ...దం॥ చిత్రం...త్సస్థుషశ్చస్వాహా॥ సూ...దం॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా ॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినా నమస్కారంకుర్యాత్ ॥ ఇతి సూర్యగ్రహణహోమః॥

—※ అథసమస్యహోమః. ※—

స్మృతితత్వదీపికాయాం। యజమానేప్రవసతి త్వగ్నిసంస్థాపనాదికం। కారయిత్వాతదారభ్య పత్నీతూపవసేదితి॥ ద్విత్రిదినేష్వపి సమస్యహోమమాహమరీచిః । ప్రవాసినోగ్నిహోత్రంస్యాత్త్రిపంచాహంచసప్తవా। హోతవ్యోహోమఏకోహో సాయంప్రాతఃపృథక్ పృథక్ ॥ కాలద్వయే త్వశక్తశ్చే దేకస్మిన్కాలఏవవా।ప్రాగుక్తైనైవవిధినా సమ్యంహోమమాచరేత్॥ బృహస్పతిః ॥ సాయంప్రాతహోమయోక్తౌ సాయమేవసమస్యతు।ఆపన్నోజుహుయాత్తత్ర సమిదేకాథవాద్వయం॥చతస్రఆహుతీఃకుర్యాత్తత్రద్వేసాయమాహుతీ। ద్వేప్రాతరాహుతీచైత దుపస్థానంసకృత్తథా॥ ।ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థణంసాయమౌపాసనం సమస్యహోమపక్షమాశ్రిత్య అనుకృష్యకృతైఃపూర్వాహ స్సాయమౌపాసనైస్సహ తండులై

హోష్యామి॥ ఔపాసనసంఖ్యయా తండులగ్రహణం॥ ఏవమేవప్రాతః

—※ అథపక్షహోమాః. ※—

స్మృత్యర్థసారే । సమస్యేదగ్నిహోత్రాణి యథాసంభవమాపది । ప్రతిపద్యన్నయేత్సాయ మాపద్యన్యత్రవాదినే । యావంత్యవసథాహోత్తు ప్రాగ్దినానిభవంతిహి । తావంతిప్రతిగృహ్ణీయా చ్చతురున్నయనానితు ॥ ప్రాతహోమార్థత్సేమస్యైవ జుహుయాద్వాపరేహని । సర్వథౌపవస థ్యాహే సాయంహోమఃపృథగ్భవేత్ ॥ తత్రైవయజనీయాహః ప్రాతర్హో మఃపృథగ్భవేత్॥ అయంక్రమః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శుభం ప్రతిప త్సా। యంప్రభృతి చతుర్దశీపర్యంతం చతుర్దశసాయ మౌపాసనిహో మా నపకృష్యపక్షహోమ పక్షమాశ్రిత్య తండులైహోష్యామి॥ పక్షది నాని సంఖ్యాయసంకల్పఃకార్యః । తత్సంఖ్యయాఆహుతిద్రవ్యో న్నయనం చకార్యం । అస్మిన్నపిపక్షే ఔపవసథ్యేహని సాయంహోమఃకర్తవ్యః ॥ ఏవమేవద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపాసనాన్యప కృష్యపక్షహోమపక్షమా శ్రిత్య తండులైహోష్యామి। పక్షదినసంఖ్యానంపూర్వవత్॥ అత్రయజనీ యేహని ప్రాతహోమశ్చకర్తవ్యః॥ ఇతి పక్షహోమప్రకరణమ్॥

—※ అథ అక్షరాభ్యాసః. ※—

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శుభం అస్యకుమారస్యాక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యే...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే। గణాధిపపూజాంకృత్వా।పు ణ్యాహంవాచయిత్వా । పునఃప్రాణానాయమ్య । ఏవం...శుభం అక్షరా భ్యాసాంగత్వేన అంగదేవతాసహిత శ్రీమహాసరస్వతీ పూజాంకరిష్యే । మధ్యేసరస్వతీం- దక్షిణతోహరిం- పశ్చాల్లక్ష్మీం ఉత్తరతోదేవీంచావాహ్య। అష్టసు దిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య। భూరిత్యాదిమూలమంత్రేణ షోడశోప చారపూజాంకృత్వా। తతఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం...శుభం అక్షరాభ్యా సాంగత్వేనహోమంకరిష్యే। స్థండిలోల్లేఖనాది పూర్వపరిషేచనాంతంకృ త్వాతతః- సరస్వత్యైస్వాహా-సరస్వత్యాఇదం- హరయేస్వాహా- హరయ ఇదం। లక్ష్మ్యైస్వాహా। లక్ష్మ్యాఇదం- దేవ్యైస్వాహా। దేవ్యాఇదం। ఇతిచ తస్రిస్సృరిచా ఘృతాహుతీర్హుత్వా ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా స్వస్తిశ్ర

ద్ధామిత్యాదినా నమస్కారంకుర్యాత్। తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖోభూత్వా ప్రత్యఙ్ముఖంశిష్యం శివాయనమఇతి మంత్రముపదిశేత్ ॥ హరిః ఓంతత్సత్ అక్షరాభ్యాసస్సమాప్తః॥

—* విధురవైశ్వదేవః. *—

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవ మాహవృద్ధవసిష్ఠః।అనగ్నికస్తుయోవిప్ర సోన్నం వ్యాహృతిభిస్స్వయం। హుత్వాశాకలమంత్రైశ్చ శిష్టంకాకబలింహరేత్॥ టీ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యాశ్శాకలమంత్రాః॥ విష్ణురపి॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వామంత్రైశ్చశాకలైః । ప్రాజాపత్యేహుత్వావిర్హుత్వా పూజయేదతిథీంస్తతఇతి॥ ప్రథమతస్సర్వ ప్రాయశ్చిత్తపూర్వకం వైశ్వదేవమారభేత్ । తత్ప్రకారః । ప్రాణానాయమ్య ఏవం...ప్రీత్యర్థం ప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే।అగ్నిమిత్యేత్యాది అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అన్నంద్వేధావిభజ్యాభిఘార్య।ప్రథమభాగాదాదాయ।భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం। భువస్స్వాహా।వాయవఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। శాకబలిః। ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య। స్వాహా। ప్రజాపతయఇదం। దేవయజ్ఞవర్జం మహాయజ్ఞాన్నగ్రదానంచకుర్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం। వైశ్వదేవాంగత్వేన శాకలహోమాన్కరిష్యే। సమిధఆహృత్యోత్తరేణహుయాత్। దేవకృతస్యైనసోవయజనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। మనుష్యకృతస్యైన సోవయజనమసిస్వాహా । అగ్నయఇదం। పితృకృతస్యైనసోవయజనమసిస్వాహా। అ...దం। ఆత్మకృతస్యైన సోవయజనమసిస్వాహా।అ...దం। అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దం॥ అస్మత్కృతస్యైనసోమయయజనమసిస్వాహా।అ...దం।యద్దివాచనక్తంచైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా। అగ్నయఇదం। యత్స్వపంతశ్చ జాగ్రతశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా।అగ్నయఇదం।యత్సుషుప్తశ్చజాగ్రతశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా॥అగ్నయఇదం।యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ంసశ్చైనశ్చకృమతస్యావయజనమసిస్వాహా।అ...దం- ఏనసఏనసోవయజనమసిస్వాహా-అగ్నయఇదం-ఇతిశాకలహోమాన్ హుత్వా స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాదినా నమస్కృ

త్వశ్వానబలింహృత్వాతిథీన్ పూజయేత్ అత్రవైశ్వదేవేఅగ్న్యలంకరణపూర్వోత్తరపరిషేచనాదికం సర్వంమహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవవద్ద్రష్టవ్యం-ఇతివిధురవైశ్వదేవప్రకరణం॥

—※ ఏకనక్షత్రజననశాంతిః ※—

సోదరభ్రాతృభగిన్యోర్నక్షత్రే భ్రాతృర్భగిన్యావోత్పత్తౌ గోప్రసవమకృత్వైవశాంతిమాత్రంకార్యం। భ్రాత్రైకనక్షత్రోత్పత్తి సూచితసర్వారిష్టశాంత్యర్థం - భ్రాత్రైకనక్షత్రజననశాంత్యాఖ్యే కర్మణిఆశ్లేషానక్షత్రపూజాం తత్తద్విహితహోమాదికంచకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య స్వస్తివాచనేప్యేవమేవసంకల్పః। కలశేరక్తవస్త్రే ఆశ్లేషానక్షత్ర ప్రతిమాంసగ్రప్రతిమాంవా। యస్మిన్నక్షత్రేజన్మతన్నక్షత్ర ప్రతిమాంతన్నక్షత్రదేవతా ప్రతిమాంవా నక్షత్రేష్ట్యుక్తతైత్తిరీయక మంత్రైఃపూజయేత। అన్వాథానే— ఇదంనక్షత్రం అముకాంనక్షత్రదేవతాంవా సమిచ్చర్వాజ్యద్రవ్యైఃప్రతిద్రవ్యం అష్టోత్తరశతసంఖ్యంజుహుయాత్ । స్విష్టకృదాదహోమశేషంసమాప్య।ఉత్తరపూజాంకృత్వా।యయోరేషాంవాఏకనక్షత్రేజన్మతయో స్తేషాంవాభిషేకః। అత్రగ్రహమఖోపినావశ్యకః।కరణేనదోషః। తదుభయస్యాస్యత్రవిశేషోక్త్యానిర్దేశాత్। క్వచిత్సంపూజిత హరిహరప్రతిమాదానముక్తం॥శాంత్యకరణేతు॥ శ్లో॥ఏకస్మిన్నేవనక్షత్రేభ్రాత్రోర్వాపితృపుత్రయోః। ప్రసూతిశ్చేత్తయోర్మృత్యుర్భవేదేకస్యనిశ్చితః॥ ఇత్యేకనక్షత్రజననశాంతిః॥

అథజన్మనక్షత్రేరోగోత్పత్తౌశాంతిః॥

ధర్మసింధౌ.— దేశకాలౌసంకీర్త్య। మమోత్పన్నవ్యాధేర్జీవచ్ఛరీరావిరోధేనసమూలనాశార్థంమఘానక్షత్రశాంతింభవంతఃకుర్వంత్వితిఋత్విజోవృణుయాత్।గణేశపూజా।స్వస్తివాచనం॥ ఆచార్యంవృత్వాకుంభోపరిపూర్ణపాత్రేద్వాదశదళేనక్షత్రదేవతాప్రతిమాంసౌవర్ణీంసంపూజ్య। ద్వాదశదళేసంకర్షణాదద్వాదశమూర్తీస్సంపూజ్యమార్వాసమిత్తిలక్షీరాజ్యైర్గాయత్ర్యాతత్తదేవతాయాఅష్టోత్తరశతంహుత్వా। దధ్యోదనబలిందత్వా। కలశోదకేనయజమానంమార్జయేత్। మార్జనమంత్రాః। మఘాఅష్టావాక్యాని-గాయత్రీ।తద్విష్ణోః। ముంచామిత్వా॥త్ర్యంబకేన॥ఆపోహిష్ఠాది- ఆయు

ష్యసూక్తం॥ దేవస్యత్వేతిమార్జయేత్॥ ఆచార్యాయకలశవస్త్రప్రతిమాం గాంచదద్యాదితిసంక్షేపః॥ ※

నాళవేష్టనశాంతిః.

శ్లో॥ నాళేవేష్టనజాతస్యపితృభ్రాతృశ్చమాతులః । ఉపవీతాకృతిస్సవ్య అపసవ్యచమాలికా। పిత్రాదీనాంద్వేషయుతంమాతులస్యవిశేషతః। తద్దోషశమనార్థాయశాంతింకుర్యాద్యథావిధి॥ సూతకాంతేశుభదినేబ్రాహ్మణైస్సహపుణ్యాహంవాచయిత్వా । సంకల్ప్య।ఏవంగుణేత్యాది-శుభతిథౌ।యజమానస్యకుమారస్య నాళవేష్టనజననేనపుత్రారిష్టపిత్రారిష్ట భ్రాత్రారిష్టమాతులారిష్టాదిసర్వారిష్టనివృత్త్యర్థంమాతాపిత్రోశ్శిశోశ్చ—ర్థం-ధనకనకవస్తువాహనసమృద్ధ్యర్థం- అపమృత్యుప-ర్థం-అయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంయమశ్లోక్తప్రకారేణనాళవేష్టనజననశాంతికర్మకరిష్యే।ఆచార్యాదరుత్విగ్వరణంకృత్వా । కలశారాధనంకుర్యాత్ । అస్మిన్కలశేనీలంసచ్ఛాయామితివరుణంధ్యాత్వా। ఏవంప్రతిమాపూజాంచకుర్యాత్ ।కరాళవదనఃఖడ్గఃవజ్రశూలవరప్రదః। నీలసింహాసనస్థశ్చరాహుస్తత్రప్రశస్యతే । సర్వోపరక్తస్త్రీనేత్రశ్చ ద్విభుజఃపీతవస్త్రభృత్ ।పాశాంకుశధరస్త్రీక్ష్ణౌదివ్యాభరణభూషితః।నమో అస్తుసర్పేభ్యఇతిమంత్రేణపూజయేత్। శ్లోకద్వయేనమంత్రమేకేనపూజయేత్ ।ఏహిదైత్యకులోద్భూతగ్రహణోద్భుతకారణాత్। గృహాణపూజాంసంప్రార్థ్యసుస్థిరోభవవిష్టరే। అనేనావాహ్య। భిన్నాంజనసమాసీతంనీలమేఘసమప్రభం। స్థాపయామిమహావక్త్రంరాహుంచంద్రార్కమర్ధనం । అనేన స్థాప్య।షణ్ముద్రాం। పునశ్చమృత్యుంజయంధ్యాత్వా।తత్తన్మంత్రేణదిక్పాలకకలశారాధనంకుర్యాత్ । ఓంభూఃవరుణమావాహయామీత్యావాహ్య-కయానశ్చిత్ర-వృతా। భూర్భువస్సువరోంబర్బరదేశజంపైఠీనసగోత్రజంఅంగీరసార్షజంఅశ్వినీనక్షత్రంరాహుతాశనాగ్నిఖడ్గచర్మశూల వరదంచతుర్భుజంకృష్ణాంబరధరంగంధమాల్యానులేపనంగోమేధికరత్నాభరణభూషితం కిరీటినంకృష్ణధ్వజపతాకినంకరాళవదనోపేతంకృష్ణ సింహవాహనంనీలాశ్వం కృష్ణధూసరరథారుహ్యాం। అధిదేవతాంకాలంప్రత్యధిదేవతాంసర్పం నాశాత్మకంరాహుమావా-మి॥ తద్దక్షిణపార్శ్వే।పాశదండధరంభీమంకరాళ

వదనాన్వితం।సర్పవ్య రోమాణంకాలంరాహ్వధిదేవతాం।పరంమృత్యో
రితిమంత్రేణావాహ్య॥ తద్వామభాగే- సర్పానక-మండలుధరానతుసూత్ర
సమన్వితాన్। ఏకభోగస్త్రీభోగాన్వాభూషణాన్శుభసంయుతాన్।అయాం
గౌరితిమంత్రేణప్రత్యధిదేవతాంసర్పమా- మి॥ పంచామృతస్నానం। కేతకీర
జోగంధధూపపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। ప్రాగాద్యష్టదళేషుఏభిర్నామభిఃపూ
జయేత్।కామికాయ।రాహవేన। ఉరగాయన- ధూమాంగాయన- చక్రకా
య।సింహికాతనయాయ।చంద్రసూర్యవిమర్దనాయన। ఏవంసంపూజ్య।ధూ
పదీపమాం సప్రత్యామ్నాయలవణోపేతపాయసనైవేద్య తాంబూలాది
పూజాంకృత్వా। హోమంకుర్యాత్।ఏవంగుణేత్యాది- జన్మనక్షత్రజన్మరా
శ్యపేక్షయాజన్మాద్యరిష్టస్థానస్థితరాహుణాసూచితనాళవేష్టనదోషసర్వా
రిష్టనివృత్త్యర్థంయ మళోక్తప్రకారేణనాళవేష్టనశాంతిం గుళూచీసమిధదూ
ర్వాజ్యలవణోపేత పాయసతిలైరష్టోత్తరశతసంఖ్యయాహోమంకరిష్యఇతి
సంకల్ప్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే। నమోఅస్తుసర్పేభ్యఇ
తిమంత్రేణపూర్వోక్తద్రవ్యాణిహుత్వా। అధిప్రత్యధిదేవతామంత్రాభ్యాం
యథాశక్తిహుత్వా। ఇతరకలశాదిదేవతాఇంద్రాదిలోకపాలనాంఏకైకా
హుతింహుత్వా। మృత్యుంజయేతితిలహోమంహుత్వా।స్విష్టకృదాదిహో
మశేషంసమాప్య। ఆచార్యఃలవణోపేతపాయసేనచతుర్దిక్షునమోఅస్తుస
ర్పేభ్యఇతిమంత్రచతుష్టయేనబలిందత్వా। ఉత్తరపూజాంకుర్యాత్। గుళూ
చీలతయాశిశోర్నాళంయథావేష్టితస్తథైవఛార్యతే। ఆచార్యఃపత్నీపుత్ర
భ్రాతృమాతుళయజమానంసముద్రజ్యేష్ఠేతిమంత్రేణ - ఆపోహిష్ఠేతితిసృభిః
అక్షిభ్యామితిసూక్తేనపవమానాను వాకేనత్రియంబకేనాసత్యేనేత్యాదినవ
గ్రహమంత్రైస్సురాస్త్వామభిషించంత్వితి ఘోషశాంతి ఆయుష్యసూక్తేనే
త్యాదిమంత్రైరభిషేచయేత్। అనంతరంకర్తాఆర్ద్రవాససంఆచార్యాయ
దత్వా।నవవస్త్రాణిధృత్వా। భూషణాద్యైరలంకృతస్సన్ఆజ్యావలోకనం
కృత్వా॥ అయఃపిండకార్పాసాదికంకేచిత్పఠుః। కలశవస్త్రప్రతిమాదానం
కుర్యాత్। ఆచార్యాయవస్త్రాంగుళీయకఆభరణానికందద్యాత్॥ బ్రాహ్మ
ణాయదక్షిణాసహితగుళూచీదానంకుర్యాత్। దానమంత్రః॥ నాళాధిదేవ

తారాహుః కాలస్సంప్రియతాంమమ। తస్మాదస్యాః ప్రదానే- ప్రయచ్ఛమే।
ఇమాంగోమయానులేపితరంగవల్ల్యాదిరచిత భూభాగోపరికల్పితపంచద్రో
ణపరిమితధాన్యరాశ్యు పరికల్పితతదుపరిలిఖితఅష్టదళపద్మోపరిస్థితాగ్ధోద
కేనపూరితవస్త్రయుగ్మేనవేష్టితకుంభోపరిస్థాపిత తామ్రపాత్రేప్రసారితవ
స్త్రోపరిస్థితాం నిష్కపరిమాణస్వర్ణనిర్మితాంసర్వలక్షణలక్షితాం గంధపు
ష్పాద్యర్చితాం అధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితాం నాళాధిదేవతాప్రతి
మాంపూర్వోక్తఫలం కామయమానస్తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమేతిదద
ద్యాత్ సవత్సాంగామాచార్యాయదద్యాత్। బ్రాహ్మణేభ్యోఋత్విగ్భ్యోద
క్షిణాందద్యాత్।నవగ్రహముఖాభిషేకజపాదిబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి
దక్షిణాందద్యాత్ । బ్రాహ్మణాన్భోజయేదితి ॥ ఇతిశ్రీశౌనకీయేనాళ
వేష్టనశాంతిస్సమాప్తా॥ ※

సామాన్యాశీః.

మమాగ్నేవర్చోవిహవేష్వస్తువయంత్వేంధానాస్తనువంపుషేమ । మ
హ్యంనమంతాంప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాధ్యక్షేణపృతనాజయేమ। మమదేవా
విహవేసంతుసర్వఇంద్రావంతోమరుతోవిష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్షమురుగో
పమస్తుమహ్యంవాతఃపవతాంకామేఅస్మిన్ । మయిదేవాద్రవిణమాయజం
తాంమయ్యాశీరస్తుమయిదేవహూతిః। దైవ్యాహోతారావనిషంతపూర్వే
రిష్టాస్స్యామతనువాసువీరాః మహ్యంయజంతుమమయానిహవ్యాకూతిస్స
త్యామనసోమేఅస్తుఏనోమానిగాంకతమచ్చనాహంవిశ్వేదేవాసో అధివోచ
తామి॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణఃకృణోతవిశ్వేదేవాసఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మ
హిప్రజయామా తనూభిర్మారధామద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం
ప్రతినుదన్పురస్తా దదబ్ధోగోపాః పరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచోయం
తునిగుతః పునస్తేమైషాంచిత్తం ప్రబుధా వినేశత్ । ధాతాధాతౄణాం
భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితారమభి మాతిషాహం - ఇమంయజ్ఞ
మశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానం న్యర్థాత్ । ఉరు
వ్యచానో మహిషశ్శర్మయగ్ం సదస్మిన్ హవే పురుహూతః పురు
క్షు। సనః ప్రజాయైహర్యశ్వ మృడయేంద్రమానోరీరిషో మాపరాదాః।

మేనస్య ...అవరే భవంత్విన్ద్రాగ్నిభ్యాసువ బాధామహే తాన్ ॥ వ
సవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అ
ర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమం
నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరివో మేదినం త్వా ॥

ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః । క్షోభణశ్చర్ష
ణీనాం । సంక్రందనోఽనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాకమింద్రః ।
సంక్రందనేనానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన ధృష్ణునా ।
తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా । స ఇషుహ
స్తైస్స నిషంగిభిర్వశీ సగ్ంస్రష్టా స యుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ంసృష్టజిత్సోమ
పా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహస్పతే పరిదీయా
రథేన రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్ సేనాః ప్రమృణో
యుధా జయన్నస్మాకమేధ్యవితా రథానాం । గోత్రభిదం గోవిదం వ
జ్రబాహుం జయంతమజ్మ ప్రమృణంతమోజసా । ఇమగ్ం సజాతా అనువీ
రయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అను సగ్ంరభధ్వం । బలవిజ్ఞాయస్స్థవిరః ప్రవీరస్స
హస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః । అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్ర
మింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ । అభి గోత్రాణి సహసా గాహమానో దా
యో వీరశ్శతమన్యురింద్రః । దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యోఽస్మాకగ్ం
సేనా అవతు ప్రయుత్సు । ఇంద్ర ఆసాం నేతా బృహస్పతిర్దక్షిణా యజ్ఞః
పుర ఏతు సోమః । దేవసేనానామభిభంజతీనాం జయంతీనాం మరుతో
యంత్వగ్రే । ఇంద్రస్య వృష్ణో వరుణస్య రాజ్ఞ ఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధ
ఉగ్రం । మహామనసాం భువనచ్యవానాం ఘోషో దేవానాం జయతాము
దస్థాత్ । అస్మాకమింద్రస్సమృతేషు ధ్వజేష్వస్మాకం యా ఇషవస్తా జయం
తు । అస్మాకం వీరా ఉత్తరే భవంత్వస్మాను దేవా అవతా హవేషు । ఉద్ధర్
షయ మఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్వనాం మామకానాం మహాగ్ంసి । ఉద్వృ
త్రహన్ వాజినాం వాజినాన్యుద్రథానాం జయతామేతు ఘోషః । ఉప
ప్రేత జయతా నరః స్థిరా వస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో వశ్శర్మ యచ్ఛత్వనా
ధృష్యా యథాసథ । అవసృష్టా పరాపత శరవ్యే బ్రహ్మసగ్ంశిత । గచ్ఛా

మిత్రాన్ప్రియశ్వమై షాంశంచనోభిషః । మర్మాణితేవర్మణాఛాదయామిసోమస్త్వారాజామృతేనాభివస్తాం । ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తుజయంతంత్వామను * మదంతుదేవాః । యత్రబాణాస్సంపతంతికుమారా విశిఖాఇవ । ఇంద్రోనస్తత్రవృత్రహావిశ్వాహాశర్మ యచ్ఛతు॥

* ఆశీర్వచనమంత్రాః *

ఆయుర్దాదేవజరసంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి । ఘృతంపిబన్నమృతంచారుగవ్యంపితేవ పుత్రంజరసేనయేమం । సుప్రజాఃప్రజయాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చా వర్చసాసుపోషఃపోషైః । నారాయణ శర్మైషతే దేవసూర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైషతే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘాయుస్సమామృత యాగ్ స్వస్తినగ్నిర్వాయు స్సూర్య శ్చంద్రమా ఆపోనుసంచరంతితాగ్ స్వస్తిమనుసంచర నారాయణ శర్మన్ । ఇమమగ్నఆయుషేవర్చసేకృధిప్రియగ్ంరేతోవరుణ సోమరాజన్। మాతేవాస్మాఅదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవాజరదష్టిర్యథాసత్ । అగ్నిష్టఆయుః ప్రతరాందధాత్వగ్నిష్టేపుష్టింప్రతరాంకృణోతు। ఇంద్రో మరుద్భిరృతుధాకృణోత్వాదిత్యైస్తేవసుభిరాదధాతు । మేధాంతే దేవస్సవితామేధాందేవీసరస్వతీ । మేధాంతేఅశ్వినౌదేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా । త్వయిమేధాంత్వయిప్రజాంత్వయ్యగ్నిస్తేజోదధాతుత్వయిమేధాంత్వయి ప్రజాంత్వయీంద్రఇంద్రియందధాతుత్వయి మేధాం త్వయిప్రజాంత్వయిసూర్యోభ్రాజోదధాతు । అగ్నిరాయుష్మా న్త్సవన స్పతిభిరాయుష్మాన్తేనత్వా యుషాయుష్మంతంకరోమి । సోమఆయు ష్మాన్త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి । యజ్ఞఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభిరాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషా యుష్మంతంకరోమి ॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణైరాయుష్మత్తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి । దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతేనాయుష్మంతస్తే నత్వాయుషాయుష్మంతంకరోమి । ఘృతంనిష్పిబత్వాయాగ్నేఘృతమమృతగ్ంహిర ణ్యామమృతాదేవాయోర్నిష్పిబతి । శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి॥

యోవైతాంబ్రహ్మణోవేదఅమృతేనావృతాంపురీం । తస్మై బ్రహ్మాచబ్రహ్మాశ్చఆయుఃకీర్తింప్రజాందదుః । భాగధేయమేవైనంప్రణయతి । బ్రాహ్మణఆర్షేయఉద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణోవైసర్వాదేవతాః। సర్వాభిరేవైనందేవతాభిరుద్ధరతి । యావతీర్వైదేవతాస్తాస్సర్వావేదవిదిబ్రాహ్మణేవసంతి - తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యోదివేదివే నమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయే దేతాఏవదేవతాఃప్రీణాతి - పర్యాప్త్యా అనంతరాయాయసర్వస్తోమోతిరాత్రఉత్తమమహర్భవతి । సర్వస్యాప్త్యైసర్వస్యజిత్యైసర్వమేవతేనాప్నోతిసర్వంజయతి । శతంజీవశరదో వర్ధమాన ఇత్యభిగమోభవతిశతమితిశతం దీర్ఘమాయుర్మరుతఏనావర్ధయంతి శతమేవతేనశతాత్మానం భవతిశతమనంతంభవతి శతమైశ్వర్యం భవతిశతమితిశతందీర్ఘమాయుః । అగ్నేయశస్వినయశసేమమర్పయేంద్రావతీమపచితీమిహావహ । అయంమూర్ధాపరమేష్ఠీసువర్చాస్సమానానాముత్తమశ్లోకోఅస్తు॥

అయమగ్నిర్గృహపతిస్సుసగంసత్పుష్టివర్ధనః । యథాభగస్యాభ్యాందదద్రయింపుష్టిమథోప్రజాం। ప్రజాయాఅభ్యాంప్రజాపతఇంద్రాగ్నిశర్మయచ్ఛతం । యథైనయోర్నప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోఃప్రజాః । తేనభూతేనహవిషాయమాప్యాయతాంపునః । జాయాంయామస్మాఆవాక్షుస్తాగంరసేనాభివర్ధతాం । అభివర్ధతాంపయసాభిరాష్ట్రేణవర్ధతాం । రయ్యాసహస్రపోషసేమౌస్తామనపెక్షితౌ । ఇహైవక్షేత్రంమావియోష్టంవిశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం॥ ... *

అయం । అగ్నిః । గృహపతిరితిగృహ*పతిః । సుసగంసదితిసు*సగంసత్ । పుష్టివర్ధనఇతిపుష్టి*వర్ధనః। యథా। భగస్య। అభ్యాం। దదత్ ।రయిం। పుష్టిం।అథో ఇతి। ప్రజామితిప్ర*జాం । ప్రజాయాఇతిప్ర*జాయై।అభ్యాం। ప్రజాపతఇతిప్రజా*పతే । ఇంద్రాగ్నీఇతీంద్ర*అగ్నీ। శర్మ యచ్ఛతం । యథా।ఏనయోః । న।ప్రమీయాతాఇతిప్ర*మీయాతై। ఉభయోః । జీవతోః।ప్రజాఇతిప్ర*జాః । తేన।భూతేన। హవిషా । అయం।ఏతి।ప్యాయతాం । పునః।జాయాం।యాం । అస్మై।అవాక్షుః తాం। రసేన।

అభీతి।వర్ధతాం । అభీతి।వర్ధతాం । పయసా।అభీతి । రాష్ట్రేణ । వ ర్ధతాం।రయ్యా।సహస్రపోష సేతిసహస్ర * పోషసా।ఇమౌ।స్తాం।అనపె క్షితావిత్యనప*ఈక్షితౌ।ఇహ।ఏవ। స్తం।మా।వీతి।యోష్టం।విశ్వం।ఆయుః। వీతి।అశ్నుతం॥ ... ... *

అయమగ్నిః।అగ్నిర్గృహపతిః । గృహపతిస్సుసగ్ంసత్।గృహ * పతిః।సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః । సు*సగ్ంసత్। పుష్టి*వర్ధనః।యథాభగ స్య।భగస్యాభ్యాం।ఆభ్యాందదత్।దదద్రయిం। రయింపుష్టిం। పుష్టిమథో। అథోప్రజాం-అథో ఇత్యథో । ప్రజామితిప్ర*జాం । ప్రజాయాఅభ్యాం। ప్ర జాయాఇతిప్ర*జాయై । ఆభ్యాంప్రజాపతే - ప్రజాపతఇంద్రాగ్నీ । ప్ర జా*పతె-ఇంద్రాగ్నీశర్మ-ఇంద్రా*గ్నీ - శర్మయచ్ఛతం।యచ్ఛతమితియ చ్ఛతం - యథైనయోః - ఎనయోర్న - నప్రమీయాతై - ప్రమీయాతా ఉ భయోః- ప్ర*మీయాతై, ఉభయోర్జీవతోః। జీవతోఃప్రజాః - ప్ర*జాః। తెనభూ తెన - భూ తెనహవిషా।హవిషాయం।అయమా । ఆప్యాయతాం। ప్యాయతాంపునః । పునరితిపునః-జాయాంయాం - యామస్మై- అస్మాఅ వాతుః - అవాతుస్తాం-తాగ్ంరసెన - రసెనాభి- అభివర్ధతాం-వర్ధతా మితివర్ధతాం - అభివర్ధతాం - వర్ధతాంపయసా-పయసాభి - అభిరాష్ట్రే ణ- రాష్ట్రేణవర్ధతాం - వర్ధతామితివర్ధతాం - రయ్యాసహస్రపోషసా- సహస్రపోషసెమా । సహస్రపోషసేతిసహస్ర * పోససా । ఇమా స్తాం । స్తామనపెక్షితౌ । అనపేక్షితావిత్యనప - ఈక్షితౌ। ఇహైవ।ఎవ స్తం। స్తంమా।మావి। వియోష్టం। యోష్టంవిశ్వం। విశ్వమాయుః।ఆయుర్వ్వి వ్యశ్నుతం। అశ్నుతమిత్యశ్నుతం ॥ *త్వష్టాజాయామజనయత్త్వష్టాస్యై త్వాంపతిం । త్వష్టాసహస్రమాయూగ్ంషిదీర్ఘమాయుఃకృణోతువాం ॥

(నవోనవో భవతిజాయమానోహ్నాం కెతురుషసామెత్యగ్రె । భా గందేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః) ॥ నవోన వఇతినవఃనవః । భవతి । జాయమానః । అహ్నాం। కెతుః । ఉషసాం।ఎతి అగ్రె।భాగం । దెవేభ్యః। వీతి।దధాతి। ఆయన్నిత్యాఽయన్ । ప్రేతి।చం ద్రమాః।తిరతి । దీర్ఘం।ఆయుః॥ * ॥నవోనవోభవతి। నవోనవఇతినవః-న

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

వః । భవతిజాయమానః । జాయమానోహ్నాం । అహ్నాం కేతుః । కేతురు
షసాం । ఉషసామేతి । ఏత్యగ్రె । అగ్రఇత్యగ్రె । భాగందేవేభ్యః । దేవే
భ్యోవి । విదధాతి । దధాత్యాయన్ । ఆయన్ప్ర । ఆయన్నిత్యాఽయన్
ప్రచంద్రమాః।చంద్రమాస్తిరతి। తిరతిదీర్ఘం।దీర్ఘమాయుః । ఆయురిత్యా
యుఃనవోనవో భవతి జాయమానఇతిపురోనువా క్యాభ వత్యాయు
రేవాస్మిన్ తయాదధాతియ మాదిత్యా అగ్ంశుమాప్యాయ యంతీతి
యాజ్యైనైనమేత యాప్యాయయతి ॥ ఆయుర్దాఅగ్నేహవి షొజు[illegible]ణో
ఘృతప్రతీకోఘృ తయోనిరేధి । ఘృతంపీత్వా మధుచారు గవ్యంపితేవపు
త్రమభిరక్షతాదిమం ॥ ఆయుర్ధాఇత్యాయుః - దాః।అగ్నే । హవిషః । జు
షాణః । ఘృతప్రతీకఇతిఘృత-ప్రతీకః।ఘృతయోనిరితిఘృత । యోనిః । ఏ
ధి । ఘృతం।పీత్వా । మధుచారు। గవ్యం ।పితా । ఇవ।పుత్రం। అభీతి ।రక్ష
తాత్ ।ఇమం ॥ ఆయుర్దాఅగ్నే ।ఆయుర్దాఇత్యాయుః - దా ।అగ్నేహవి
షః । హవిషోజుషాణః। -జుషాణోఘృతప్రతీకః । ఘృతప్రతీకోఘృతయో
నిః । ఘృతప్రతీకఇతి । ఘృత-ప్రతీకః । ఘృతయోనిరేధి । ఘృతయోనిరితి
ఘృత-యోనిః । ఏధీత్యేధి । ఘృతంపీత్వా । పీత్వామధు।మధుచారు।చారు
గవ్యం । గవ్యంపితా । పితేవ।ఇవపుత్రం,పుత్రమభి । అభిరక్షతాత్ ।రక్ష
తాదిమం । ఇమమితీమం।శోచిష్కేశోఘృతనిర్ణిక్పావకః । సుయజ్ఞోఅగ్ని
ర్యజథాయదేవాన్ । ఘృతైస్స మిద్ధోఘృత మస్యానం । ఘృతప్రుష
స్త్వాసరితోవహంతి । ఘృతంపిబన్థ్సుయజాయక్షిదేవాన్ । ఆయుర్ధా
అగ్నేహవిషొజుషాణః । ఘృతప్రతీ కోఘృత యోనిరేధి। ఘృతంపీత్వా
మధు చారుగవ్యం - పితేవ పుత్రమభి రక్షతాదిమం ॥ ఆశాస్తేయంయజ
మానోసౌ - ఆయురాశాస్తె । సుప్రజాస్త్వమాశాస్తె - సజాతవనస్యా
మాశాస్తె - ఉత్తరాందేవయజ్యామాశాస్తె - భూయోహవిష్కరణమా
శాస్తె - దివ్యంధామాశాస్తె- విశ్వం ప్రియమాశాస్తె-యదనేనహవిషా
శాస్తె - తదశ్యాత్తదృధ్యాత్ - తదస్మైదేవారాసంతాం - తదగ్నిర్దేవో
దేవభ్యోవనతె - వయమగ్నేర్మానుషాః-ఇష్టంచవీతంచ - ఉభేచనోద్యా
వాపృథివీ - అగ్ంహసస్పాతాం - ఇహగతిర్వామస్యేదంచ - నమోదెవే

భ్యాం ॥ శతమానంభవతిశతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియెప్రతితిష్ఠతి॥

॥అథఋగ్వేదాశీః॥

ఇంద్రశ్రేష్ఠాని ద్రవిణానిధేహిచిత్యందక్షస్యసుభగత్వమస్మే - పోషంరయీణా మరిష్టింత నూనాంస్వాద్మానంవా చస్సుదినత్వ మహ్నాం। ఇంద్ర। శ్రేష్ఠాని - ద్రవిణాని-ధేహి-చిత్యం-దక్షస్య -సుభగత్వమితిసుభగత్వం-అస్మే-పోషం-రయీణాం-అరిష్టిం - తనూనాం - స్వాద్మానం - వాచః - సుదినత్వమితిసుదిన-త్వం-అహ్నాం॥ఇంద్రశ్రేష్ఠాని శ్రేష్ఠానిద్రవిణాని-ద్రవిణానిధేహి - ధేహిచిత్యం - చిత్యందక్షస్య - దక్షస్యసుభగత్వం।సుభగత్వమస్మే - సుభగత్వమితిసుభగ - త్వం -అస్మేఇత్యస్మే-పోషంరయీణాం।రయీణామరిష్టిం అరిష్టింతనూనాం. తనూనాంస్వాద్మానంస్వాద్మానంవాచః -వాచస్సుదినత్వం-సుదినత్వమహ్నాం।సుదినత్వమితిసుదిన-త్వంఅహ్నామిత్యహ్నాం - ఏతేనదేవాంద్వంద్వమింద్రేణదేవతాస్సృష్ట్యంతే-ద్వంద్వంవైమిథునంతస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే - ప్రజాత్యైప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్యఏవంవేద - ఇత్యృగ్వేదాశీః—ఏవమేవసామవేదాశీః ॥ ఆయుర్విశ్వాయుర్విశ్వంవిశ్వమాయురసిమాయి ప్రాజాంత్వష్టారాజానిధేహ్యస్మైశాలతం జీవేమశరదోవలఆయంతేఏఏ ॥

అథసర్వశాంతివిధిః.

అథాతస్సర్వ శాంతివిధింవ్యాఖ్యాస్యామోపుణ్యాహే దంపత్యోశ్చంద్రతారాబలాన్వితేపూర్వాహ్ణే దంపతీమంగళస్నాతౌభూత్వా ॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ తస్యపత్నీదుష్టనక్షత్రేచరణేవారేతిథౌ ప్రథమరజస్వలాసతీ యోదోషస్స మజనితద్దోషపరిహారద్వారాత న్నక్షత్ర దేవతాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాఉద్దిశ్య ॥ ప్రీత్యర్థం నవగ్రహపురస్సర కృత్తికానక్షత్రశాంతి హోమాఖ్యంకర్మ కరిష్యఇతిసంకల్ప్య ॥ వేదవంతంకుటుంబినంవిత్తహీన మాచారవంతం బ్రాహ్మణమాచార్యత్వేనియోజ్యేవం లక్షణసంపన్నమపరంవి ప్రంబ్రహ్మత్వేనియోజ్య వంవిధాన వశిష్టాన్ బ్రాహ్మణాన్ చతురానోభద్రాఃభద్రాగ్నే సహస్ర శీర్షానమస్తేరుద్రమన్యవ ఇతికద్రుద్రా యేకేవాగ్నేయస్త్వై ఋబుతివాయవ్య ఈశాన్యకోణేషు

ద్వారజఅర్త్విజ్యేషునియోజ్యేవంవిధానవశిష్టాన్ బ్రాహ్మణాన్ రుద్ర
జపశాంతిజప గాణాపత్యసౌ రమృత్యుంజయరుద్రాభిషేకాశ్వత్థ ప్రద
క్షిణగ్రహముఖార్థంచనియోజ్య । గృహస్యోత్తరదిగ్భాగే అరత్నిద్వయ
మాత్రం చతురశ్రంఖాతవఃపిద్విరత్నిమాత్రంచతురస్రం ద్వ్యంగుళో
త్సేదంమెఖలాత్రయయుక్తంపశ్చిమతోమధ్యమమేఖలాయామశ్వత్థదళ
సంకాశ యోనింకృత్వా తత్పూర్వతః పూజార్థంచతురశ్రం మంటపంకృ
త్వాగోమయేనోపలిప్య స్వస్తిశంఖపద్మాదిరంగవల్లీః కృత్వా ఏవంక
ల్పోక్తరూపం ధ్యాత్వాకల్పోక్త ప్రకారేణస్థండిల పూజ్యాం కృత్వా
కలశారాధనంకుర్యాత్ । స్యోనా పృథివీతి పృథివీ సంప్రార్థ్య॥ యే
నతోకామేతి ధాన్యరాశింపరికల్ప్య॥ తంతుంతన్వన్నితికలశాన్ తంతు
నావేష్టయిత్వా । ఆకలశేష్వితిమధ్యేప్రధానకలశంతద్దక్షిణతః అగ్ని దే
వతాంత దుత్తరతః ప్రత్యధిదేవతాం ప్రాచ్యాగంశతచ్ఛిద్రంస శుక్ల
వస్త్రందక్షిణతో బ్రహ్మకలశమాగ్నేయాదిచతుష్కోణేషు చతస్రోవా
రుణకలశాన్ ఋత్విజోనిధాయశతోషధానిసగ్ం సృజ్యయథాకలశసం
ఖ్యాకాన్ విభజ్య । యాఓషధీరితిసర్వాన్ సంభారాన్నివపంతి । తే
షామభావేవిష్ణుక్రాంతసహదేవీతులసీశతావరీవా । తేషామప్య భావే
హేమమూలంవా । ఓషధయస్సంవదంతఇతియవగోధూమమాషముద్గ
ప్రియంగుచణక రాజమాషతిలకుళుత్థశ్యామాకాన్నిక్షిప్య । ఉద్ధృతా
సీతిగజాశ్వరథ గోకులరాజద్వార చతుష్పథమృత్తికాః । రుపతిభీమఇ
త్యౌదుంబరవటాశ్వత్థప్లక్షామ్రత్వచః । ప్రవోయజ్ఞేష్వితిత్వ గధోక్త
శాఖాః । సహిరత్నానీతిముక్తాప్రవాళవజ్రవైడూర్య నీలాన్ । గంధ
ద్వారమితికుంకుమాగరుకర్పూరచందన రోచనాని । హిరణ్యరూపఇ
తిసువర్ణ రజితతామ్ర శకలాన్ । గాయత్ర్యాగోమూత్రం । గంధ
ద్వారామితిగోమయం । ఆప్యాయస్వేతిక్షీరం । దధిక్రావ్ణ్ణైతిదధి।
శుక్రమసీత్యాజ్యం।దేవస్యత్వేతిద్వీరావృత్త్యాకుశోదకం ఆప్యాయస్వేతి
క్షీరందధిక్రావ్ణ్ణఇతిదధి। శుక్రమసీత్యాజ్యం।మధువాతాఇతిమధు।స్వాదుః
పవస్వేతిశర్కరా।కాండాత్కాండాదితిదూర్వాన్। పునంతుమాదేవజ

నాళ్ఞితికుశగ్రంథిం।యాఃఫలినీరితిఫలపుష్పాణి । ఇమంమెగంగె । ఆపోవా ఇదం । యాః ప్రవతోనివతఇతిసర్వకల్లశేష్వపః పూరయిత్వా । తతః కలశానన్వారభ్యజపతి । కలశస్యముఖెబ్రహ్మామధ్యయీశ్థితస్స్వయం। కలశాధస్థితోవిష్ణుఃకూర్మరూపేణసంస్థితః । గంగాగోదావరీ చైవతుం గభద్రాసరస్వతి । భాగీరథీనర్మదాచయమునాకృష్ణవేణికా । మలాప హారీకావేరిచంద్రభాగాకుముద్వతి । పయోష్ణి పల్గునీరమ్యావదీ భీమరథీ శుభాపంపాపాపప్రశమనీ ప్రణీతాబ్రహ్మనిర్మితా ॥ అర్జునీవంజులా దేవియాశ్చాన్యాస్సింధుసంగతాః । ఏతాఃపుణ్యామహానద్యః నిత్యంకల శమాశ్రితాః । కర్షమాత్ర సువర్ణేనత దర్ధార్ధేనవాకృతప్రతిమార్ అగ్నిస్స్తోమితిసూక్తేనప్రతి మాత ప్తశుద్ధింకృత్వా పంచగవ్యపంచామృ తైరభిషి చ్యతేషాంమధ్యే ఆపోహిష్ఠేతి వారుణస్నానం కృత్వాఇమం మెవరుణ తత్వాయామిత్వంనో అగ్నేసత్వంనోఅగ్నఇత్యా గ్నేయ్యాది చతుష్కోణస్థితకలశానాముపరి వస్త్రయుగ్మసమన్విత ప్రతిమార్ ఋత్వి జోనిధాయాచార్యో మూలమంత్రేణా వాహనాదికల్పోక్త ప్రకారేణ షోడశోపచారపూజాంకుర్యాత్ । ఆనోభద్రా భద్రాగ్నే సహస్ర శీ ర్షానను స్త్రైరుద్రమన్యవ ఇతికద్రుద్రాయేతినా అష్టోత్తరశత సహస్రమ ష్టోత్తరశతం వాజస్త్వాయజ్ఞేనయజ్ఞ మయంత ఇతిపుష్పాంజలిం కృత్వా పూజాంసమాప్య పూర్వోక్తకుండె విధివదగ్ని ప్రతిష్ఠాపనా ద్యగ్నిము ఖాంతేసర్వేషుశాంతి హోమెషుపాలాశసమిదాజ్య చరుభిస్సహాచా ర్యః అత్రెవపరమాన్నెనగాయత్ర్యాహుత్వా మూలంమంత్రేణత్ర్యం బకమం త్రేణాజ్యదూర్వతిలాక్షతైర్హుత్వా యజమానస్యా పమృ త్యునాశ్యత్వాయ వర్ధతామిత్యుక్త్వేంద్రాది లోకపాలానామె కైకాజ్యాహుతిహుర్ త్వా శెషెణస్విష్ట కృతగ్ంహు త్వాపాస్తసమి ధమిక్మసన్నహానంచాగ్నౌ ప్రహృత్యచిత్తం చెత్యష్టపంచాశదు పహో మార్హుత్వా బర్హిస్సమంజనం పర్జగ్ం మధ్యమపరిధిం ప్రహృ త్యేత్యాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతంకుర్యాత్ ॥ ౧ ॥ తతోమంట పస్యైశా నదిగ్భాగె అభిషేకమంటపం కృత్వాతస్మిన్ దంపతిఉపవేశ్య ఋత్విగ్భి స్సహా చార్యస్స్వదిక్షుస్థిత్వా సస్వకల శోదకై మార్జ యంతః ॥

సర్వశాంతివిధిః

ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతైరనువాకైశ్చ మా[illegible]యంతః। దేవస్యత్వాసర్వేషువా ఏషుజాతవేదసే సైతుపరమాదిచతుర్దశానువాకైర్యద్దేవా దేవహేడనమిత్యనువాకద్వయేన దేవస్యత్వేత్యనువాకశేషేణ దేవీరాపోహవిష్మతీర్ద్రుపదాదివముంచతుమేనైదంభూతంచిత్ప్రతిస్త్వాపు నాతుశన్నో దేవీరపాగ్ంరసః। అగ్నిర్దేవతాగ్నిరాయుష్మాన్ కక్షిభ్యాంతే। నిషసాదధృతవ్రతాసత్యేనేత్యాదినవగ్రహసూక్తమంత్రైస్త్రాతారమింద్రంత్వంన్నో అగ్నేసుగంనఃపంథామసున్వంతంతత్వాయామ్యానోనియుద్భిర్వయగ్ం సోమతమీశానమస్మైరుద్రాస్యోనా పృథివిసముద్రజ్యేష్ఠామునిచామిత్యేతి। రజస్వలాశాంతిశ్చైతా। శ్రీసూక్తఘృతసూక్తఆయుష్యసూక్తవిష్ణుర్యోనిమితి। సురాస్త్వామభిషించంతుబ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః। వాసుదేవోజగన్నాథస్తథాసంకర్షణోవిభుః।ప్రద్యుమ్నశ్చానిరుద్ధశ్చభవంతువిజయాయతే। ఆఖండలోగ్నిర్భగవాన్యమోవైనిర్ఋతిస్తథా। వరుణఃపవనశ్చైవధనాధ్యక్షస్సదాశివః। బ్రహ్మణాసహితశ్శంభుర్దిక్పాలాఃపాంతుమెసదా।కీర్తిర్లక్ష్మీర్ధృతిర్మేధాపుష్టిశ్శ్రద్ధాక్షమామతిః। బుద్ధిర్లజ్జావపుశ్శాంతిః పుష్టిఃకాంతిశ్చమాతరః। ఏతాస్త్వామభిషించంతుధర్మపత్న్యస్సమాగతాః। ఆదిత్యశ్చంద్రమాభౌమోబుధజీవసితార్కజాః।గ్రహాస్త్వామభిషించంతురాహుకేతూచసర్వదా। దేవదానవగంధర్వయక్షరాక్షసపన్నగాః। ఋషయోమునయోగావో దేవామాతరఏవచ। దేవపత్న్యస్తథానాగాదైత్యాశ్చాప్సరసాంగణాః। అస్త్రాణిసర్వశస్త్రాణిరాజానోవాహనానిచ।ఔషధానిచరత్నానికాలస్యావయవాశ్చయే। సర్వేసముద్రాస్సరితస్తీర్థానిజలదానదాః। ఆయాంతుయజమానస్యదురితక్షయకారకాః। ఇత్యేతైరభిషించ్య। మంగళార్తిక్యంకుర్యాత్॥పంచవర్ణాన్నానిసర్వదిక్షువిన్యస్యార్ద్రవస్త్రాణివిప్రస్యాచార్యాయదత్వా।నవవస్త్రాణిధారయేత్। ఆచమ్య।గంధమాల్యైరలంకృత్య। స్వర్ణయుక్తంకాంస్యపాత్రంగోఘృతపూరితం। రూపంరూపంప్రతిరూపోబభూవతదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ। ఇంద్రోమాయాభిఃపురురూపఈయతేయుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ। కల్యాణజననంపుణ్యంసర్వకల్మషనాశనం। ఆయుర్వృద్ధికరంయస్మాత్కుర్యాదా

జ్యావలోకనం। ఇత్యేతాభ్యామాజ్యమవలోక్యసదక్షిణాజ్యకాంస్యపాత్రం మృత్యుంజయస్వరూపిణేదద్యాత్ । చత్వారింశత్పలాదూర్ధ్వమయఃపిండం సదక్షిణం।తవాధీనానిసర్వాణిశస్త్రాణ్యస్త్రాణియానిచ। అయఃపిండనమస్తుభ్యందుష్టారిష్టంనివారయ॥ఇతిసదక్షిణమయఃపిండందద్యాత్। కలశారాధనమంటపేదేవస్యపురతఃస్థిత్వా । ఋత్విగ్భిస్సహాచార్యఃపూజాద్రవ్యైఃకారితఃఫలంలబ్ధ్వాతేషాంవస్త్రాభరణకలశప్రతిమాదికందద్యాదాచార్యాయగాందద్యాద్బ్రాహ్మణేభ్యోదక్షిణాందద్యాదితరేభ్యోదక్షిణాం దద్యాత్పంగుదీనాంధకృపణాదీనిసంతర్ప్య । శతంపంచాశత్పంచవింశతిర్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయేదిత్యాహభగవాన్బోధాయనః॥దిగ్బలిమంత్రః॥ యానీహభూతానివసంతితానిబలింగృహీత్వావిధివత్ప్రయుక్తం। అన్యత్రవాసఃపరికల్పయంతునమోస్తుతేభ్యస్సకలగ్రహేభ్యః। అగ్నిసూక్తం॥అగ్నిస్సప్తింవాజంభరందదాత్యగ్నిర్వీరంశ్రుత్యంకర్మనిష్ఠాంఅగ్నిరోదసీవిచరత్సమంజన్నగ్నిర్నారీంవీరకుక్షింపురంధిం । అగ్నిరప్నసస్సమిదస్తుభద్రాఅగ్నిర్మహీరోదసీఆవివేశ।అగ్నిరేకందోదయత్సమత్స్వగ్నిర్వృత్రాణిదయతేపురూణి।అగ్నిర్హత్యంజరతఃకర్ణమావాగ్నిరద్భ్యోనిరదహజ్జరూథం । అగ్నిరత్రింఘర్మఉరుష్యదంతరగ్నిర్నృమేధంప్రజయాసృజత్సం । అగ్నిర్దాద్ద్రవిణంవీరపేశాఅగ్నిరృషింయస్సహస్రాసనోతి। అగ్నిర్దివిహవ్యమాతతానాగ్నేర్ధామానివిభృతాపురుత్రా । అగ్నిముక్థైరృషయోవిహ్వయంతేగ్నింనరోయామనిబాధితాసః।

అగ్నింపయోఅంతరిక్షేపతంతోగ్నిఃసహస్రాపర్యాతిగోనాం। అగ్నింవిశఈళతేమానుషీర్యాఅగ్నింమనుషోనహుషోవిజాతాః। అగ్నిర్గాంధర్వీంపథ్యామృతస్యాగ్నేర్గవ్యూతిర్ఘృతఆనిషత్తా।అగ్నయేబ్రహ్మర్భవస్తతక్షురగ్నింమహామవోచామాసువృక్తిం । అగ్నేప్రావజరితారంయవిష్ఠాగ్నేమహిద్రవిణమాయజస్వ॥గ్రహధాన్యాః॥ గోధూమాస్తండులాఃఖల్వాఃముద్గాశ్చణకబర్బరాః। తిలమాషకుళుత్థాశ్చగ్రహధాన్యాఃప్రకీర్తితాః॥గజాశ్వరథవల్మీకగోకులేషుహ్రదేషుచ। రాజద్వారేసంగమేషుమృత్తికాష్టౌప్రకీర్తితాః॥

—(*) ఆతురసన్న్యాసః (*)—

ఆతురోద్వివిధః । రోగాదినాముమూర్షుర్వ్యాఘ్రాదినాభయాక్రాంత

ఆతురసన్న్యాసః

శ్చేతివ్యాఘ్రాదినాభయాక్రాంతస్యదత్తాత్రేయః॥శ్లో॥ఉత్పన్నేసంకటేఘోరేచోరవ్యాఘ్రాదిగోచరే।భయభీతస్యసన్యాసమంగిరామునిరబ్రవీత్। ఆతురాణాంచసన్యాసేనవిధిర్నైవచక్రియా।ప్రైషమాత్రంసముచ్చార్యసన్న్యాసంతత్రపూరయేత్ సోపిజీవిష్యతిచేత్ యథావిధిప్రకారః। యథావిధిదండాదికాన్ధృత్వాస్వధర్మనిష్ఠోభవేత్। ఇతిరోగాక్రాంతస్యవిధివిశేషోస్తి॥ సంకల్పపూర్వకంతత్రక్షౌరంకృత్వాయథావిధి । ప్రాయశ్చిత్తంయథాశక్తికుర్యాద్విత్తానుసారతః । గత్వోదకసమీపంతుపాత్రాభ్యాముపఉద్ధరేత్ । తయోరేకంకరేనాథగృహీత్వాదక్షిణేనవై । అస్యస్మిన్నేషవేత్యాదిమంత్రాభ్యాంజుహుయాత్సుధీః । కృత్వాహుతిద్వయంపశ్చాత్పాత్రస్థంహుతశేషితం। ఆశుశ్శిశానోవృషభ ఇత్యనువాకేనాభిమంత్రయేత్ । పుత్రైషణేతిమంత్రేణతద్గృహీత్వాపిబేజ్జలం। ద్వితీయమభయంసర్వేభ్యోతదుక్త్వాపునఃపిబేత్।ఓంభూర్భువస్సువరోమితిపిబేచ్ఛిష్టంనశేషయేత్। ఆదాయాంజలినాతోయమన్యత్ప్రతిదిశంక్షిపేత్ । ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వాచోర్ధ్వబాహురతంద్రితః। సన్న్యస్తోహమిమంమంత్రంత్రివారంహ్యభ్యసేద్ద్విజః। అతఊర్ధ్వంగృహంబంధోర్నగచ్ఛేద్భిక్షుకోభవేత్। మృతేతునిక్షిపేద్భూమావుదకేవాయథావిధి। అస్యప్రయోగః।అథజలాశయంగత్వాపఉపస్పృశ్యక్షౌరంకృత్వాయథావిధిస్నాత్వా అశక్తశ్చేన్మంత్రస్నానంకృత్వా సర్వప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాప ఉపస్పృశ్యపాత్రేఉదకంగృహీత్వాదక్షిణేనహస్తేన కించిదుదకమాదాయ । ఏషవాఅగ్నిర్వ్యఃప్రాణఃప్రాణంగచ్ఛస్వాహాస్వానింయోనింగచ్ఛస్వాహేతిప్రథమాహుతిః । ఆపోవైసర్వాదేవతాస్సర్వాభ్యోదేవతాభ్యోజుహోమిస్వాహాఇతిద్వితీయామప్సుహుత్వాతతః పాత్రస్థంహుతశేషంతోయంఆశుశ్శిశానఃఇత్యనువాకేనాభిమంత్ర్య । పుత్రైషణావిత్తైషణాలోకైషణచారేషణానిమయాత్యక్తానిస్వాహేతి। హస్తేనకించిదుదకంపిబేత్। అభయంసర్వభూతేభ్యోమత్తస్స్వాహేతిద్వితీయంపిబేత్। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా।ఇతిపాత్రస్థముదకంనిశ్శేషంపిబేత్। అన్యజ్జలంప్రతిదిశంక్షిపేత్।అథసావిత్రీప్రవేశనం । ఓంభూఃతత్సవితుర్వరేణ్యంగాయత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి।ఓంభువః। భర్గోదేవస్యధీమహి।సావిత్రీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి।

ఓగ్ంసువఃధియోయోనఃప్రచోదయాత్ సరస్వతీంవ్యాహృతౌప్రవేశయామి। ఓంభూఃతత్సవి+ధీమహిగాయత్రీం+మి। ఓంభువః।ధియో+త్। గాయత్రీం వ్యాహృతౌప్రవేశయామి। ఓగ్ంసువః।తత్స+మి।ఓంభూ+వః।తత్స+త్కృత్స్నాం గాయత్రీంవ్యాహృతిషుప్రవేశయామి। ఓంభూఃవ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి।ఓంభువః। వ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి।ఓగ్ంసువః,వ్యాహృతింప్రణవేప్రవేశయామి। ఓంభూ+వఃసర్వావ్యాహృతీః ప్రణవేప్రవేశయామి। ప్రణవవిశిష్టోభూత్వాశిఖాంయజ్ఞోపవీతంచగృహీత్వాభూస్స్వాహేత్యప్సువాభూమౌవాప్రక్షిప్యఆత్మానమన్విచ్ఛేత్॥అథప్రైషః॥ఆదిత్యాభిముఖోభూత్వాఊర్ధ్వబాహురతంద్రితః॥ మంద్రస్వరేణ। ఓంభూఃసన్యస్తంమయా।మధ్యమస్వరేణ। ఓంభువః।సన్యస్తంమయా। ఉచ్చైస్స్వరేణ।ఓగ్ంసువః।సన్యస్తంమయా। ఓంభూ+వః।సన్యస్తంమయా।తతఃపరంపుత్రగృహంవగచ్ఛేత్।స్వధర్మనిష్ఠోభవేత్। మృతేసన్యాసిధర్మేణఔర్ధ్వదైహికంకుర్యాత్। ఆహితాగ్నిశ్చేత్ప్రాజాపత్యామాగ్నేయీంత్రైధాతవీయాంవైశ్వానరీంవాసర్వవేదసాక్షిణామిష్టింకుర్యాత్।అనాహితాగ్నిశ్చేదాగ్నేయస్థాలీపాకపూర్వకంసర్వంసమానమన్యత్ ఇష్ట్యశక్తావిష్టిదేవతాయై ఆహవనీయేపూర్ణాహుతిగ్ం హుత్వామంత్రేణాహవనీయేదారుమయాణి ప్రజ్వాల్యమృన్మయాన్యప్సునిక్షిప్యఅయంతేయోనిర్యాతేఅగ్నేయజ్ఞియేతిద్వాభ్యామాత్మన్యగ్నిత్సమారోప్యఆతురసన్యాసంకుర్యాత్॥ ఇతిస్మృతిసిద్ధాంతాంగిరోక్తాతురసన్యాసవిధిః॥ *

స్వస్తిమంత్రార్థాః.

స్వస్తి॥ మంత్రార్థాస్సత్యాస్స ఫలాస్సంత్వితిభవంతోమహాంతోనుగృహ్ణంతు। ఇతిసభ్యాఃపర్షదముద్దిశ్యబ్రూయాత్-అనంతరంపర్షదుచ్చైస్తథాస్త్వితిసభ్యోద్దేశంపూరయేత్ ఏతత్పారణంయజమానస్యక్రియాలోపపూర్త్యైభవతి॥శ్లో॥జపచ్ఛిద్రంతపచ్ఛిద్రంయచ్ఛిద్రంయజ్ఞకర్మణి।సర్వంభవతినిశ్ఛిద్రంబ్రాహ్మణైరుపపాదితమితి। స్మృతేః॥ఏవముత్తరత్రాప్యూహనీయం॥ ఉపనయనేవటోరాశీర్వాదః॥ అస్యవటోఃవేదోక్తంపరిపూర్ణమాయుష్యంభూయాదితిభవంతోమహాంతోనుగృహ్ణంతు। అస్యవటోర్గుణశీలవాసబ్రహ్మ

చర్య వ్రతకాలద [illegible] చంణ గురుశుశ్రూషణా
దౌమతిరచంచలా [illegible] స్త్విష..స్తు। అస్యవటోర్గురుదేవతా
సుగ్రహేణప్రణవశ్ర [illegible] యాగ్నికార్య్వతిభ...తథాస్తు। అస్యవటోః వేదా
స్సర్వోపతిభాసంతా [illegible] తథాస్తు। అస్యవటోఃసాంగవేదవేదాంతపా
రంగతత్వమస్త్వితిభ...స్తు। అస్యవటోఃసకలవిద్యానైపుణ్యమస్త్వితిభ...
స్తు।అస్యవటోఃపరిపూర్ణబ్రహ్మవర్చస్విత్వంభూయాదితిభ...స్తు।

వివాహే। అనయోర్దంపత్యోఃప్రీతిరవిచ్ఛిన్నాస్త్వితిభ...తథాస్తు। అనయోర్దంపత్యోః గృహస్థాశ్రమధర్మకర్మనిష్ఠాగరిష్ఠత్వం భూయాదితిభ...స్తు॥ ఇమౌదంపతీఅన్యోన్యప్రీతియుక్తౌసాలంకారౌసంతానసంపత్సమృద్ధౌకీర్తిమంతౌసుఖభాగినౌభూయాస్తామితిభ...స్తు॥ ఇమౌజాయాపతీవాణీహిరణ్యగర్భావివపూజ్యౌ। లక్ష్మీనారాయణావివపూర్ణానందౌ। గౌరీశంకరావివనిత్యానపాయౌఅరుంధతీవశిష్ఠావివతపస్సమృద్ధౌ సీతారామావివసకలభోగభాగ్యోపేతౌరాధాకృష్ణావివసఫలమనోరథౌ అనసూయాత్రీఇవపాతివ్రత్యసత్య శౌచపరాయణౌచిరాయుష్మంతౌధనకనకవస్తు వాహనపుత్రపౌత్రాద్యభివృద్ధిమంతౌచస్యాతామితిభ...స్తు। గురుదేవతాప్రసాదేననిశ్చితౌనిరుపద్రవౌనీరోగౌనిర్వ్యసనౌనిర్దుఃఖౌభగవద్భక్తిభాజౌస్తామితిభ...స్తు॥సర్వముహూర్తానంతరంకర్తవ్యాశీర్వాదః। అస్మిన్ముహూర్తేలగ్నహోరా ద్రేక్కాణనవాంశ ద్వాదశాంశత్రింశాం శాదిసమయేషు యేయేగ్రహాః యజమానస్యజన్మనక్షత్రజన్మ రాశివశాత్ నామనక్షత్రనామరాశివశాచ్చశుభేతరస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణాంశుభఫలదాతృత్వంభూయాదితిభవంతో...స్తు॥ యేఏగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేచాత్యంతశుభఫలదానేనానుకూలాభవంత్వితిభ...స్తు॥ యేఏగ్రహాఃఅంగచారవశాత్ గోచారవశాత్ నిత్యచారవశాత్ లత్తోపలత్తవేధాక్రాంతవశాత్ ప్రతికూలఫలదాఇతివిజ్ఞాయంతే తేపియజమానకృతపూజనేనసుప్రీతాఃమహాజనాశీర్వాదబలేనవిశేష శుభప్రదాఏవభూయాస్తురితిభ...స్తు । అనుష్ఠితమేతల్లగ్నంచసకలదోషవిరహితంశుభబలకలితంచసుఖప్రదంభూయాదితిభ...స్తు । యచ్చయజమానహృదయంయేచయజమానానుబంధినఃసర్వేపిభగవత్ప్రసాదేనకల్యాణాభి

సంధ్యయఃకల్యాణభాజశ్చభవంత్వితి మహిమాత్సవేయా
త్కించిదపశబ్దితంయాజకానాంయచ్ఛా యచ్ఛవ్యతమ్మ
లంవాతత్సర్వమపివేదఘోషేణబ్రాహ్మణాశీర్వచనైః చశాంతకలుషంసు
మంగలంసుశ్లీలంశ్రావ్యంస్వస్తికృచ్చభూయాదితిభ. స్తు। సంతతశ్రీరస్తు।
సమస్తసన్మంగళానిభవంతు॥ తతస్సభాంప్రతిసాష్టాంగంప్రణమ్యమంత్రా
క్షతాన్ ప్రతిగృహ్ణీయాదితిదేశకులాచారానురోధేన సంప్రదాయపరిపా
ట్యమసర్తవ్యేతిదిక్। *

యశ్చేమాంపద్ధతింనాభినందేత్తంధిక్ । తతస్సభాసదోయథోచితంసం
పూజ్యదక్షిణాదానాదినాసమారాధయేదితిశివం॥ ఓతత్సత్.

సమాప్తోయంగ్రన్థః.

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణాతటినీతట వేంకటపురవాసివి ప్రవర్యేణ । ములుకుట్లవి
శ్వనాథాహ్వయసుధి యాస్మార్తకర్మఃర్ణీతం ॥ శాఖాసూత్రం ప్రాక్త
నశిష్టాచారంచదేశకులరీతిం।సంగృహ్యోచితవిధయాప్రయోగచింతామణిః
కృతోజీయాత్। బ్రాహ్మణతోషోభూయాదిత్యేవహిముద్రితంపుస్తం। వేద
వ్యాప్యాక్రాంతంగంగాహరణేభగీరథోభూయాం॥ *

